

En livsmedelsstrategi för Sverige

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till övergripande mål för livsmedelsstrategin samt de tre målen för de strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad och Kunskap och innovation.

Vidare föreslår utskottet sju tillkännagivanden till regeringen. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om

- att säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige
- att ge främjandeuppdrag till myndigheter som arbetar med företag i livsmedelskedjan
- att säkerställa effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser för växtskyddsmedel
- att förenkla regler för distribution och försäljning av viltkött
- att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara och medvetna val
- att underlätta och främja livsmedelsexport
- att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete och utredningar. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

I betänkandet finns 118 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L, KD). I fem av reservationerna (S, MP, V) avstyrks tillkännagivandena till regeringen med hänvisning till att regeringen redan arbetar med frågorna.

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet.

Cirka 160 yrkanden i följdmotioner.

Cirka 160 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	20
Ärendet och dess beredning	20
Bakgrund	21
Propositionens huvudsakliga innehåll	22
Svensk livsmedelspolitik och tidigare ställningstaganden	23
Utskottets överväganden	25
En livsmedelsstrategi för Sverige	25
Strategins framtagande och genomförande	29
En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja	33
Förenkla för företagen	44
Konkurrenskraft – en uppgift för myndigheterna	51
Dynamiskt företagande och strukturutveckling	54
Myndigheternas kontroll	59
Hållbar konsumtion	68
Hållbar produktion och produktionsresurser	75
Vegetabilieproduktion	83
Växtförädling	86
Ett hållbart växtskydd	91
Animalieproduktion	96
Fiske och vattenbruk	107
Hantering av viltprodukter	116
Information, märkning och hälsa	123
Offentlig konsumtion	132
Livsmedelsindustrin	140
Export	142
Besöksnäringen och måltidsupplevelser	148
Svensk livsmedelsproduktion och konsumtion	152
Forskning och innovation	156
Kompetensutveckling och utbildning	162
Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan	170
Jordbruk och miljöbalken	178
Övergödning	184
Miljöersättningar	189
Vattenfrågor	192
Agenda 2030 samt generationsmålet och miljömålen	200
Biodrivmedel och biogas	205
Gårdsförsäljning av livsmedel	210
Livsmedelsförsörjning och beredskap	214
Byggfrågor	218
EU:s gemensamma jordbrukspolitik	222
Kostnadsersättningar	230
Äganderätt och egendomsskydd	233
Hästnäringen	237
Rovdjursfrågor	242
Övriga landsbygdsfrågor	246
Övriga livsmedelsfrågor	256

Motioner som bereds förenklat.....	265
Reservationer	266
1. Strategins framtagande och genomförande, punkt 2 (M).....	266
2. Strategins framtagande och genomförande, punkt 2 (SD).....	267
3. Strategins framtagande och genomförande, punkt 2 (C).....	267
4. Strategins framtagande och genomförande, punkt 2 (KD).....	268
5. Konkurrenskraftiga regler och villkor, punkt 3 (S, MP, V).....	269
6. En konkurrenskraftig livsmedelskedja, punkt 4 (M).....	270
7. En konkurrenskraftig livsmedelskedja, punkt 4 (SD).....	271
8. En konkurrenskraftig livsmedelskedja, punkt 4 (C).....	272
9. En konkurrenskraftig livsmedelskedja, punkt 4 (KD).....	273
10. Genomförandet av EU-lagstiftning, punkt 5 (M, SD, C).....	274
11. Skatter och avgifter, punkt 6 (M).....	275
12. Skatter och avgifter, punkt 6 (SD).....	276
13. Skatter och avgifter, punkt 6 (C).....	277
14. Skatter och avgifter, punkt 6 (L).....	277
15. Skatter och avgifter, punkt 6 (KD).....	278
16. Förenkla för företagen, punkt 7 (M).....	279
17. Förenkla för företagen, punkt 7 (SD).....	280
18. Förenkla för företagen, punkt 7 (C).....	281
19. Förenkla för företagen, punkt 7 (KD).....	282
20. Konkurrenskraft – en uppgift för myndigheterna, punkt 8 (S, MP, V).....	282
21. Jordförvärvslagen, punkt 9 (SD, C, KD).....	283
22. Generations- och ägarskiftet, punkt 10 (SD).....	284
23. Generations- och ägarskiftet, punkt 10 (C).....	285
24. Myndigheternas kontroll, punkt 11 (M).....	285
25. Myndigheternas kontroll, punkt 11 (SD).....	286
26. Myndigheternas kontroll, punkt 11 (C).....	287
27. Matsvinn och återvinning av matavfall, punkt 12 (C).....	288
28. Matsvinn och återvinning av matavfall, punkt 12 (L).....	289
29. Bästföredatum och temperaturkrav, punkt 13 (M, C).....	290
30. Bästföredatum och temperaturkrav, punkt 13 (SD).....	291
31. Hållbar produktion och produktionsresurser, punkt 14 (SD).....	291
32. Hållbar produktion och produktionsresurser, punkt 14 (C).....	292
33. Vegetabilieproduktion, punkt 15 (SD).....	293
34. Vegetabilieproduktion, punkt 15 (C).....	293
35. Växtförädling, punkt 16 (M).....	294
36. Växtförädling, punkt 16 (C, L).....	295
37. Växtförädling, punkt 16 (KD).....	296
38. Effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser, punkt 17 (S, MP, V).....	296
39. Ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel, punkt 18 (M, SD, C).....	298
40. Utformningen av djurskyddslagstiftningen, punkt 19 (M, SD).....	299
41. Utformningen av djurskyddslagstiftningen, punkt 19 (C).....	299
42. Det nationella djurskyddsarbetet, punkt 20 (SD).....	300
43. Det nationella djurskyddsarbetet, punkt 20 (C).....	301
44. Djurskyddsarbetet inom EU, punkt 21 (C).....	301
45. Fiske och vattenbruk, punkt 22 (SD).....	302
46. Fiske och vattenbruk, punkt 22 (C).....	303
47. Fiske och vattenbruk, punkt 22 (L).....	303

48. Fiske och vattenbruk, punkt 22 (KD)	304
49. Efterfrågan på viltkött, punkt 24 (M, SD).....	305
50. Hantering av viltprodukter, punkt 25 (M).....	305
51. Hantering av viltprodukter, punkt 25 (SD).....	306
52. Hantering av viltprodukter, punkt 25 (KD)	306
53. Handlingsplan för folkhälsa, punkt 27 (C, L)	307
54. Ursprungsmärkning, punkt 28 (SD).....	308
55. Ursprungsmärkning, punkt 28 (C)	308
56. Ursprungsmärkning, punkt 28 (L)	309
57. Ursprungsmärkning, punkt 28 (KD).....	310
58. Svenska mervärden, punkt 29 (SD)	310
59. Svenska mervärden, punkt 29 (C).....	311
60. Offentlig upphandling, punkt 30 (M).....	312
61. Offentlig upphandling, punkt 30 (SD)	312
62. Offentlig upphandling, punkt 30 (C)	313
63. Offentlig upphandling, punkt 30 (L).....	314
64. Offentlig upphandling, punkt 30 (KD)	315
65. Livsmedelsindustrin, punkt 32 (C)	315
66. Främja livsmedelsexport, punkt 33 (S, MP, V)	316
67. Livsmedelsattachéer, punkt 34 (M, C, KD).....	317
68. Övriga exportfrämjande frågor, punkt 35 (C).....	317
69. Besöksnäringen och måltidsupplevelser, punkt 36 (C).....	318
70. Mål för ekologisk produktion och konsumtion, punkt 37 (S, MP, V).....	319
71. Svensk livsmedelsproduktion och konsumtion, punkt 38 (M).....	320
72. Forskning och innovation, punkt 39 (SD).....	321
73. Forskning och innovation, punkt 39 (C)	321
74. Kompetensutveckling och utbildning, punkt 40 (M)	322
75. Kompetensutveckling och utbildning, punkt 40 (SD).....	322
76. Kompetensutveckling och utbildning, punkt 40 (C).....	323
77. Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan, punkt 41 (C).....	324
78. Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan, punkt 41 (V).....	325
79. Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan, punkt 41 (L)	325
80. Klassificering av jordbruk, punkt 42 (SD, KD)	326
81. Klassificering av jordbruk, punkt 42 (C)	327
82. Anmälan och tillstånd för animalieproduktion, punkt 43 (SD).....	327
83. Anmälan och tillstånd för animalieproduktion, punkt 43 (KD)	328
84. Övergödning, punkt 44 (C).....	329
85. Övergödning, punkt 44 (KD).....	329
86. Miljöersättningar, punkt 45 (M, C).....	330
87. Vattenfrågor, punkt 46 (SD)	331
88. Vattenfrågor, punkt 46 (C).....	331
89. Agenda 2030, punkt 47 (C, L)	332
90. Generationsmålet och miljömålen, punkt 48 (C).....	333
91. Biodrivmedel och biogas, punkt 49 (C).....	333
92. Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga produkter, punkt 50 (M, SD, C).....	334
93. Gårdsförsäljning av övriga livsmedel, punkt 51 (SD).....	335

94. Livsmedelsförsörjning och beredskap, punkt 52 (SD).....	335
95. Livsmedelsförsörjning och beredskap, punkt 52 (C)	336
96. Livsmedelsförsörjning och beredskap, punkt 52 (KD)	337
97. Förprovning av djurstallar, punkt 53 (M, C, KD).....	337
98. Förprovning av djurstallar, punkt 53 (SD).....	338
99. Bygglov för lantbruksfastigheter, punkt 54 (C).....	338
100. Utformningen av EU:s jordbrukspolitik, punkt 55 (C)	339
101. Utformningen av EU:s jordbrukspolitik, punkt 55 (KD)	340
102. Jordbruksstöd till aktiva lantbrukare, punkt 56 (SD)	340
103. Utbetalning av EU-ersättningar, punkt 57 (M, SD, C, KD).....	341
104. Kostnadsersättningar, punkt 58 (KD)	342
105. Äganderätt och egendomsskydd, punkt 59 (M, SD)	342
106. Äganderätt och egendomsskydd, punkt 59 (C)	343
107. Hästnäringen, punkt 60 (KD).....	344
108. Rovdjursfrågor, punkt 61 (SD, C).....	344
109. Rovdjursfrågor, punkt 61 (KD)	345
110. Strandskydd, punkt 62 (SD).....	346
111. Strandskydd, punkt 62 (C).....	346
112. Biodling, punkt 63 (KD).....	347
113. Vissa landsbygdsfrågor, punkt 64 (SD)	347
114. Vissa landsbygdsfrågor, punkt 64 (C)	348
115. Vissa landsbygdsfrågor, punkt 64 (KD)	349
116. Livsmedel och livsmedelsproduktion, punkt 65 (M)	349
117. Livsmedel och livsmedelsproduktion, punkt 65 (C)	350
118. Livsmedel och livsmedelsproduktion, punkt 65 (KD)	351
Särskilda yttranden	353
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 66 (M).....	353
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 66 (SD)	353
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	354
Propositionen	354
Följdmotionerna	354
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	366
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	382
<i>Bilaga 3</i>	
Försvarsutskottets yttrande 2016/17:FöU4y	383
<i>Bilaga 4</i>	
Skatteutskottets yttrande 2016/17:SkU7y	390
<i>Bilaga 5</i>	
Socialutskottets yttrande 2016/17:SoU6y	399
<i>Bilaga 6</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2016/17:UbU6y	408

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En livsmedelsstrategi för Sverige

Riksdagen godkänner regeringens förslag till

1. övergripande mål för livsmedelsstrategin,
2. mål för det strategiska området Regler och villkor,
3. mål för det strategiska området Konsument och marknad,
4. mål för det strategiska området Kunskap och innovation.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:104 punkterna 1–4 och avslår motion

2016/17:2649 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 6.

2. Strategins framtagande och genomförande

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 23,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 10,

2016/17:2715 av Erik Bengtzboe och Hans Rothenberg (båda M),

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 29 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (KD)

3. Konkurrenskraftiga regler och villkor

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 1 i denna del.

Reservation 5 (S, MP, V)

4. En konkurrenskraftig livsmedelskedja

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:820 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 19,

2016/17:1190 av Solveig Zander (C),

2016/17:2008 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 22,

2016/17:2078 av Edward Riedl (M),
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1,
2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5,
2016/17:2878 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,
2016/17:3075 av Daniel Bäckström (C),
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 4,
2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD)
yrkande 1,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 22 och 81 samt
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (KD)

5. Genomförandet av EU-lagstiftning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 och
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 10 (M, SD, C)

6. Skatter och avgifter

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 1 i denna
del.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (L)

Reservation 15 (KD)

7. Förenkla för företagen

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande
11,
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 18,
2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkandena 15 och
19,

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 10 och 17.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

Reservation 19 (KD)

8. Konkurrenskraft – en uppgift för myndigheterna

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett främjandeuppdrag till myndigheter som arbetar med företag i livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 3,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 20 (S, MP, V)

9. Jordförvärvslagen

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 5,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 24 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 21.

Reservation 21 (SD, C, KD)

10. Generations- och ägarskiften

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 4,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 17 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 20.

Reservation 22 (SD)

Reservation 23 (C)

11. Myndigheternas kontroll

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 20,

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 5,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkandena 14, 16 och 17 samt

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 30 och 35.

Reservation 24 (M)

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (C)

12. Matsvinn och återvinning av matavfall

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 12,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 14 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 53, 54 och 57.

Reservation 27 (C)

Reservation 28 (L)

13. Bästföredatum och temperaturkrav

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 15,

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6,

2016/17:3168 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 55.

Reservation 29 (M, C)

Reservation 30 (SD)

14. Hållbar produktion och produktionsresurser

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 7 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 43, 46 och 50.

Reservation 31 (SD)

Reservation 32 (C)

15. Vegetabilieproduktion

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 30 och 31 samt

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 48.

Reservation 33 (SD)

Reservation 34 (C)

16. Växtförädling

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 6,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 25 och 26,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 10,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 15 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 35 (M)

*Reservation 36 (C, L)**Reservation 37 (KD)***17. Effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att ha effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser för växtskyddsmedel och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 2,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 2.

*Reservation 38 (S, MP, V)***18. Ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel**

Riksdagen avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13.

*Reservation 39 (M, SD, C)***19. Utformningen av djurskyddslagstiftningen**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 9 i denna del,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 11 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 16.

*Reservation 40 (M, SD)**Reservation 41 (C)***20. Det nationella djurskyddsarbetet**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1,

2016/17:1590 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 10 och 12 samt

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 39 och 42.

*Reservation 42 (SD)**Reservation 43 (C)***21. Djurskyddsarbetet inom EU**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 20.1 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 40.

*Reservation 44 (C)***22. Fiske och vattenbruk**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 30 och 31,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 13 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52.

Reservation 45 (SD)

Reservation 46 (C)

Reservation 47 (L)

Reservation 48 (KD)

23. Förenklade regler för viltkött

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att förenkla regler för distribution och försäljning av viltkött och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 21 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 49.

24. Efterfrågan på viltkött

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 20 och

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 49 (M, SD)

25. Hantering av viltprodukter

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:537 av Lotta Finstorp (M),

2016/17:596 av Agneta Gille och Sanne Lennström (båda S),

2016/17:1983 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 22,

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 7,

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6 samt

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 28.

Reservation 50 (M)

Reservation 51 (SD)

Reservation 52 (KD)

26. Hållbara och medvetna val

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara och medvetna val och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 5,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 5 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 5.

27. Handlingsplan för folkhälsa

Riksdagen avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 66.

Reservation 53 (C, L)

28. Ursprungsmärkning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:448 av Saila Quicklund (M) yrkande 1,

2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkandena 1–3,

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19,

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 3 och 11 i denna del,

2016/17:2557 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2016/17:3471 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3.

Reservation 54 (SD)

Reservation 55 (C)

Reservation 56 (L)

Reservation 57 (KD)

29. Svenska mervärden

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11 i denna del och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18.

Reservation 58 (SD)

Reservation 59 (C)

30. Offentlig upphandling

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:722 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 6,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 59, 61 och 62 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 60 (M)

Reservation 61 (SD)

Reservation 62 (C)

Reservation 63 (L)

Reservation 64 (KD)

31. Offentliga måltider

Riksdagen avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 60 och 64.

32. Livsmedelsindustrin

Riksdagen avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 23.

Reservation 65 (C)

33. Främja livsmedelsexport

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att underlätta och främja livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 7,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 6 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 66 (S, MP, V)

34. Livsmedelsattachéer

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 14 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 74.

Reservation 67 (M, C, KD)

35. Övriga exportfrämjande frågor

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7 och 8 samt

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 71–73 och 75–77.

Reservation 68 (C)

36. Besöksnäringen och måltidsupplevelser

Riksdagen avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 24 och 78.

Reservation 69 (C)

37. Mål för ekologisk produktion och konsumtion

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 4,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 70 (S, MP, V)

38. Svensk livsmedelsproduktion och konsumtion

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:517 av Betty Malmberg och Mats Green (båda M) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:686 av Anna Hagwall (SD),

2016/17:2122 av Betty Malmberg och Mats Green (båda M) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 71 (M)

39. Forskning och innovation

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 5 och 6,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 11 och 16 samt

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 80, 82, 83 och 85.

Reservation 72 (SD)

Reservation 73 (C)

40. Kompetensutveckling och utbildning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1176 av Solveig Zander (C),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 14,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 3 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 25, 63, 84 och 86.

Reservation 74 (M)

Reservation 75 (SD)

Reservation 76 (C)

41. Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1645 av Kent Härstedt (S),

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkandena 9 och 12 samt

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 58.

Reservation 77 (C)

Reservation 78 (V)

Reservation 79 (L)

42. Klassificering av jordbruk

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2006 av Staffan Danielsson (C),

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 7,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 23,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 21 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 32.

Reservation 80 (SD, KD)

Reservation 81 (C)

43. Anmälan och tillstånd för animalieproduktion

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 25,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 10–12 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 31.

Reservation 82 (SD)

Reservation 83 (KD)

44. Övergödning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 41 och

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 27.

Reservation 84 (C)

Reservation 85 (KD)

45. Miljöersättningar

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 14 och 15,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 9 i denna del och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 37 och 38.

Reservation 86 (M, C)

46. Vattenfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1111 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M),

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 9,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 29,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 8 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 14, 33 och 44.

Reservation 87 (SD)

Reservation 88 (C)

47. Agenda 2030

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 8 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 9.

Reservation 89 (C, L)

48. Generationsmålet och miljömålen

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 16 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 45.

Reservation 90 (C)

49. Biodrivmedel och biogas

Riksdagen avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 47, 51 och 56.

Reservation 91 (C)

50. Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga produkter

Riksdagen avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 79.

Reservation 92 (M, SD, C)

51. Gårdsförsäljning av övriga livsmedel

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:134 av Jan Ericson (M) yrkande 1 och

2016/17:842 av Magnus Persson (SD).

Reservation 93 (SD)

52. Livsmedelsförsörjning och beredskap

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67–69.

Reservation 94 (SD)

Reservation 95 (C)

Reservation 96 (KD)

53. Förprovning av djurstallar

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 24,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 13 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 28.

Reservation 97 (M, C, KD)

Reservation 98 (SD)

54. Bygglov för lantbruksfastigheter

Riksdagen avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 26.

Reservation 99 (C)

55. Utformningen av EU:s jordbrukspolitik

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 10,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 9 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 36.

Reservation 100 (C)

Reservation 101 (KD)

56. Jordbruksstöd till aktiva lantbrukare

Riksdagen avslår motion

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 102 (SD)

57. Utbetalning av EU-ersättningar

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 22 och

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 16.

Reservation 103 (M, SD, C, KD)

58. Kostnadsersättningar

Riksdagen avslår motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 17 och 19.

Reservation 104 (KD)

59. Äganderätt och egendomsskydd

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 3.1 och 11.2,

2016/17:2888 av Gunilla Nordgren (M),

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 1 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 34.

Reservation 105 (M, SD)

Reservation 106 (C)

60. Hästnäringen

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4,

2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD) yrkande 4,

2016/17:1886 av Lotta Finstorp (M),

2016/17:2621 av Daniel Bäckström (C),

2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:3141 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 8 samt

2016/17:3377 av Bengt Eliasson (L) yrkandena 1 och 2.

Reservation 107 (KD)

61. Rovdjursfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 20 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19.

Reservation 108 (SD, C)

Reservation 109 (KD)

62. Strandskydd

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 27.

Reservation 110 (SD)

Reservation 111 (C)

63. Biodling

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2550 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 29.

Reservation 112 (KD)

64. Vissa landsbygdsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2418 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD),

2016/17:2450 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 12,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 70.

Reservation 113 (SD)

Reservation 114 (C)

Reservation 115 (KD)

65. Livsmedel och livsmedelsproduktion

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24,

2016/17:2067 av Edward Riedl (M),

2016/17:2556 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD),

2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP) yrkande 6,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 20,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 65 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 116 (M)

Reservation 117 (C)

Reservation 118 (KD)

66. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 1 juni 2017

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Isak From (S), Johan Hultberg (M), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Lars Tysklind (L), Marianne Pettersson (S), Runar Filper (SD), Birger Lahti (V) och Magnus Oscarsson (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. I propositionen föreslås en strategi för en långsiktig, hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja. Regeringens förslag till riksdagsbeslut redovisas i bilaga 1.

Med anledning av propositionen har fem motioner väckts. I detta betänkande behandlar utskottet även ca 70 motioner från den allmänna motionstiden 2016/17 om livsmedels- och landsbygdspolitik. Motionerna tar upp frågor som bl.a. rör livsmedelsstrategins framtagande och genomförande, konkurrenskraftiga regler och villkor, skatter och avgifter, regelförenkling, myndigheternas arbete för att öka konkurrenskraften, jordförvärvslagen, myndigheternas kontroll, hållbar konsumtion, hållbar produktion och produktionsresurser, vegetabilieproduktion, växtförädling, godkännande av växtskyddsmedel, djurskydd, fiske och vattenbruk, viltprodukter, information till konsumenter, offentlig konsumtion, livsmedelsexport, ekologisk produktion och konsumtion, forskning och innovation, kompetensutveckling och utbildning, jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan, jordbruket och miljöbalken, vattenfrågor, Agenda 2030, generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, gårdsförsäljning, livsmedelsförsörjning och beredskap, byggfrågor, EU:s jordbrukspolitik, äganderätt och hästnäringen. Motionsförslagen redovisas i bilaga 1.

Utskottet har berett försvarsutskottet, skatteutskottet, socialutskottet och utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och inkomna följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Yttrandena återges i bilaga 3–6.

Med anledning av livsmedelsstrategin uppvaktades utskottet vid sammanträdet den 2 maj 2017 av representanter för Sveriges konsumenter och medlemsorganisationen Vi konsumenter. Vid utskottets sammanträde den 11 maj 2017 uppvaktades utskottet av representanter från Eldrimner, ett nationellt resurscenter för mathantverk med syfte att utveckla och bevara kunskap om mathantverk.

Utskottet föreslår sju tillkännagivanden till regeringen. Enligt utskottet bör regeringen säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige. Regeringen bör också ge främjandeuppdrag till myndigheterna. Därutöver bör regeringen säkerställa effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser för växtskyddsmedel. Vidare bör regeringen förenkla regler för distribution och försäljning av viltkött. Regeringen bör även göra det lättare för konsumenter att göra hållbara och medvetna val samt underlätta och främja livsmedelsexport. Slutligen bör regeringen inte fastställa politiskt bestämda kvantitativa

mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer, utan livsmedelsproduktionen ska styras av konsumenternas efterfrågan.

Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete och utredningar. Ett antal motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa yrkanden behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

I betänkandet finns 118 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L, KD).

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 23) redovisades att regeringen hade för avsikt att ta fram en livsmedelsstrategi. I propositionen angav regeringen att det behövs en långsiktig livsmedelsstrategi för att skapa förutsättningar för tillväxt i hela livsmedelskedjan och därmed stödja en ökad svensk matproduktion samt en ökning av andelen svenskt och ekologiskt i konsumtionen av livsmedel.

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 23) angav regeringen att målen för arbetet med en livsmedelsstrategi skulle vara att öka sysselsättningen, produktionen, exporten, innovationskraften och lönsamheten i livsmedelsproduktionen, samtidigt som de relevanta nationella miljömålen nås. Regeringen aviserade vidare avsikten att återkomma till riksdagen med ett förslag om en långsiktigt hållbar och brett förankrad livsmedelsstrategi i enlighet med dessa mål.

Den 21 februari 2013 beslutade den dåvarande regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över konkurrenskraften inom jordbruks- och trädgårdsnäringen och utreda möjligheterna för en framtida livskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion (dir. 2013:20). Utredningen antog namnet Konkurrenskraftsutredningen och lämnade den 5 mars 2015 sitt betänkande Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring (SOU 2015:15).

Den dåvarande regeringen beslutade den 4 juni 2009 (dir. 2009:57) att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en bred översyn av den samlade djurskyddslagstiftningens utformning och innehåll, att lämna förslag till en ny djurskyddslag och djurskyddsförordning samt att ge exempel på hur andra föreskrifter på området kan utformas. Utredningen redovisade i november 2011 sitt betänkande Ny djurskyddslag (SOU 2011:75).

Regeringen behandlade i propositionen Ändringar i djurskyddslagen (prop. 2013/14:41) delar av förslagen i betänkandet Ny djurskyddslag. I den nu aktuella propositionen behandlar regeringen förslaget om reglering av kontrollprogram på djurskyddsområdet och bedömningarna som gäller införande av ett vetenskapligt råd och en översyn av Jordbruksverkets föreskrifter i syfte att sänka detaljeringsgraden där så är möjligt. Betänkandets förslag i övriga delar bereds vidare inom Regeringskansliet.

Arbetet med förslaget till en svensk livsmedelsstrategi har föregåtts av en bred och omfattande extern dialog och förankring med aktörer i hela livsmedelskedjan, såväl nationellt som regionalt. Näringsdepartementet har genomfört möten med representanter från alla delar i livsmedelskedjan. De synpunkter och förslag som har inkommit under processen har utgjort viktiga underlag vid utformningen av strategin. En sammanfattning av inspelen finns i rapporten En livsmedelsstrategi för Sverige – för jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Samlade inspel 2015–2016 (dnr N2016/04488/JM).

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen snarast ska ta initiativ för ett ökat internationellt samarbete och engagemang för att minska överanvändningen av antibiotika inom livsmedelsproduktionen samt att regeringen ska intensifiera arbetet inom EU för att minska användningen av antibiotika i djurhållningen (bet. 2014/15:MJU3 punkt 22, rskr. 2014/15:121 och bet. 2014/15:MJU10 punkt 3, rskr. 2014/15:181). Riksdagen har även tillkännagett för regeringen att regeringen ska intensifiera arbetet för att förbättra djurskyddet inom EU (bet. 2014/15:MJU10 punkt 1, rskr. 2014/15:181). Dessa tre tillkännagivanden behandlas i den nu aktuella propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en strategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja. Enligt regeringen ska strategin ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030.

I proposition föreslås det övergripande målet för strategin vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Enligt regeringen skapar även strategin stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan att bidra till sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet och lägger grunden för en stärkt framtidstro hos både företag och anställda i livsmedelskedjan. En långsiktig strategi för livsmedelskedjan bidrar vidare till att Sverige kan fortsätta att ha en livsmedelsproduktion i landet av tillräcklig omfattning för att kunna bidra till jobb och tillväxt, attraktiv landsbygd och till samhällsnyttor inom hälso-, miljö- och klimatområdet. Till livsmedelskedjan räknas primärproduktionen, livsmedelsindustrin, livsmedels handeln, restaurangnäringen, måltidsturismen och konsumenten.

Strategin är utformad kring ett övergripande mål för livsmedelspolitiken samt tre strategiska mål inom områden som bedöms vara särskilt viktiga för att nå det övergripande målet, samt för utvecklingen av livsmedelskedjan. De strategiska områdena är Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation.

Svensk livsmedelspolitik och tidigare ställningstaganden

Den nuvarande livsmedelspolitiken utgår delvis från proposition 1994/95:75 Vissa livsmedelspolitiska åtgärder vid ett medlemskap i Europeiska unionen. I propositionen lämnades förslag i vissa lagstiftningsfrågor för att vid ett EU-medlemskap möjliggöra tillämpningen av de regelverk som gällde bl.a. för den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken. År 1998 beslutades en ny proposition (prop. 1997/98:142 Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen). I propositionen föreslog regeringen att Sverige skulle verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars övergripande mål skulle vara att

- främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser
- främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion
- bidra till global livsmedelssäkerhet.

I 1998 års proposition (prop. 1997/98:142) ansågs det vara nödvändigt att den framtida jordbruks- och livsmedelspolitiken utgick från konsumenternas efterfrågan för att ge dem bättre möjligheter att påverka inriktningen och storleken på produktionen av livsmedel och andra jordbruksvaror. Samtidigt var det angeläget att skapa förutsättningar för jordbruksföretag att agera på en konkurrensutsatt marknad. Politiken behövde därigenom övergå från att i huvudsak vara producentstyrd till att vara konsumentstyrd.

Sverige – det nya matlandet

Under 2007–2014 bedrev den dåvarande regeringen ett arbete under namnet Sverige – det nya matlandet. Syftet var att föra samman hela livsmedelskedjan under ett paraply för bättre utveckling och samverkan samt att använda synen på Sverige med dess styrkor och möjligheter för att stärka livsmedelskedjan. Arbetet hade sex fokusområden: primärproduktion, förädling, matturism, restaurang, offentliga måltider och handel. Målet var att bli bäst på mat i Europa och att ta till vara det ökade internationella intresset för måltidsupplevelser och flera av de värden som Sverige förknippas med, såsom hälsa, miljö och natur. Ambassadörer för arbetet utsågs från varje landskap samt från Sápmi, och ett expertråd tillsattes med representanter från fokusområdena. Exempel på resultat från arbetet är det kompetenscentrum vid Livsmedelsverket som skapades för att stärka och utveckla kompetensen inom offentliga måltider. Ett annat resultat är konceptet Try Swedish som har skapats för att användas vid export-, turism- och Sverigefrämjande aktiviteter och evenemang m.m. Syftet är att föra fram svenska styrkor med koppling till mat och upplevelser. Vidare togs en gemensam kommunikationsplattform fram med utgångspunkt i svenska styrkor och värden.

Andra strategier

Regeringen har även tagit fram strategier och skrivelser på andra områden som är av betydelse för livsmedelskedjan. År 2015 antog regeringen en svensk maritim strategi. Syftet är att bättre ta till vara de maritima näringarnas potential att bidra till regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Strategin omfattar alla maritima näringar och innebär steg mot en utvecklad och integrerad svensk havspolitik. Livsmedelsproduktion är en av flera maritima näringar.

I februari 2016 beslutade regeringen om en exportstrategi. Den svenska exportstrategin ska bidra till regeringens övergripande mål om att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet till 2020. Målen i strategin är att öka exporten, både i absoluta tal och som andel av BNP, öka Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens och turister, öka andelen exporterande företag och att öka svenska företags deltagande i den globala ekonomin.

Regeringen har vidare under 2016 beslutat om en nyindustrialiseringsstrategi som ska stärka företagens omställningsförmåga och konkurrenskraft. Strategin har fyra fokusområden: Industri 4.0 (digitalisering), Hållbar produktion (resurseffektivitet), Kunskapslyft industri (kompetensförsörjning) och Testbädd Sverige (attraktiva innovationsmiljöer).

Regeringen har även under 2016 tagit fram en skrivelse om hållbart företagande. I skrivelsen redovisar regeringen sin syn på hållbart företagande när det gäller mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö- och klimatarbete och anti-korruption. Skrivelsen berör också områden som hållbar beskattning, handelspolitik, finansmarknadspolitik för hållbara investeringar samt jämställdhet och mångfald.

Regeringen har slutligen under 2016 även tagit fram en strategi för hållbar konsumtion. Målet är att strategin ska bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Strategin innehåller sju fokusområden:

- öka kunskapen och fördjupa samarbetet
- stimulera hållbara sätt att konsumera
- effektivisera resursanvändningen
- förbättra informationen om företagens hållbarhetsarbete
- fasa ut skadliga kemikalier
- öka tryggheten för alla konsumenter
- fokusera på livsmedel, transporter och boende.

Utskottets överväganden

En livsmedelsstrategi för Sverige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till övergripande mål för livsmedelsstrategin och regeringens förslag till mål för de strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett övergripande mål med delvis annan lydelse.

Propositionen

Regeringen ser en långsiktig livsmedelsstrategi som en viktig pusselbit för att främja en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige. En sådan strategi ska omfatta hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument, och bidra till att potentialen i svensk livsmedelsproduktion nyttjas fullt ut. Det innebär att det ska finnas goda förutsättningar för en större produktion såväl för inhemska som för utländska marknader, högre tillväxt och sysselsättning i berörda näringar, ökad andel ekologisk produktion och konsumtion av livsmedel samt bättre möjligheter för konsumenterna, oavsett bakgrund, att göra medvetna val.

I propositionen framhålls att den svenska livsmedelsproduktionen och livsmedelskedjan har goda möjligheter att bidra till samhället genom sysselsättning, hållbar tillväxt och kollektiva nyttigheter.

Vidare anser regeringen att det är angeläget att ta vara på möjligheterna att producera livsmedel där förutsättningarna är goda och därigenom minska produktionens klimatpåverkan. Svensk livsmedelsproduktion kännetecknas av en hög standard inom miljö- och klimatområdet och är även en förutsättning för att flera av de svenska miljö kvalitetsmålen ska kunna nås. Livsmedelsproduktionen i Sverige bidrar dock inte endast med positiva miljöeffekter utan även med t.ex. växtnärläckage och klimatpåverkan, varför det är viktigt att tillväxten sker med fortsatt ökad resurseffektivitet inom livsmedelssektorn.

I propositionen framhålls även att en förutsättning för att jordbruket och de gröna näringarna ska kunna bidra till den gröna omställningen är en konkurrenskraftig svensk livsmedelsproduktion som också klarar av att hävda sig i en allt hårdare global konkurrens. Även ur ett beredskapsperspektiv är en inhemsk produktion av livsmedel en styrka. Vidare betonas att Sveriges välstånd är beroende av export. Exporten av svenska livsmedel bidrar till samhällsekonomin i stort.

Livsmedelsstrategin ska enligt regeringen ses som en plattform utifrån vilken livsmedelspolitiken ska utformas fram till 2030. Livsmedelsstrategin anger förutsättningarna för det fortsatta arbetet för en konkurrenskraftig och

hållbar livsmedelskedja till slutåret 2030 och riktar sig till hela livsmedelskedjan. En långsiktig inriktning av den svenska livsmedelspolitiken skapar stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan att bidra till sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet och lägger grunden för en stärkt framtidstro hos både företagare och anställda i livsmedelskedjan.

Regeringens bedömning är att strategin bör utformas kring ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt tre strategiska mål inom områden som bedöms som särskilt viktiga för att nå det övergripande målet och för utvecklingen av livsmedelskedjan. Målen tar sikte på 2030. En långsiktig strategi bör dock vara öppen för att framtida förutsättningar för produktionen och konsumtionsmönster ändras, varför regeringen anser att formulerade mål behöver vara tillräckligt generella för att inrymma detta.

Övergripande mål

I propositionen föreslås att det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

En långsiktig inriktning av livsmedelspolitiken med ett uttalat mål om att livsmedelsproduktionen ska öka är enligt regeringen av avgörande betydelse för framtida politiska beslut. Det skapar också en stabilitet och förutsägbarhet som kan gynna de företag inom livsmedelskedjan som vill öka sin produktion, växa och investera för en långsiktigt hållbar produktion. Regeringen ser därför behov av att genom ett övergripande mål tydligt kommunicera vikten av en ökad livsmedelsproduktion för en stärkt konkurrenskraft och ökad tillväxt i livsmedelskedjan. Regeringen anser samtidigt att en ökad produktion måste vara långsiktigt hållbar. En ökad produktion av livsmedel har förutsättningar att bidra till att flera av miljökvalitetsmålen nås.

Målet för det strategiska området Regler och villkor

Målet för det strategiska området Regler och villkor föreslås vara att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

I propositionen konstateras att utformning av regler och villkor är av avgörande betydelse för samhällets och ekonomins funktionssätt, effektivitet och resursallokering. Med regler och villkor avses såväl lagstiftning som politikens utformning inom olika områden. Därtill kommer även näringsens branschöverenskommelser. Vidare understryks att utformningen av regler och villkor

i stor utsträckning påverkar förutsättningarna för att starta, driva och utveckla företag i livsmedelskedjan. Regeringen anför att regler och villkor bör utformas så att de skapar förutsättningar för konkurrenskraftig livsmedelsproduktion för att det ska vara möjligt att nå målet om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där produktionen ökar.

Målet för det strategiska området Konsument och marknad

I fråga om målet för det strategiska området Konsument och marknad är förslaget att konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

Regeringen anser att det är viktigt att marknaden för livsmedel kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. En fungerande konkurrens handlar bl.a. om att ge konsumenterna ökade valmöjligheter och att marknaden kan möta konsumenternas efterfrågan på livsmedel utifrån exempelvis hälsa, ursprung och hållbarhet. Regeringen bedömer att marknaden för livsmedel måste kännetecknas av ett utbud som kan möta konsumenternas informationsbehov och efterfrågan. Det är även viktigt för regeringen att konsumenterna även i fortsättningen ska kunna ha ett högt förtroende för livsmedel på den svenska marknaden och ha möjlighet att göra medvetna val. Konsumenternas förtroende för svenska livsmedel är viktigt för att den svenska produktionen ska kunna öka. Enligt regeringens mening bör vidare de svenska styrkorna i livsmedelsproduktionen i högre grad utnyttjas för att möjliggöra export. Det finns starka kopplingar mellan en framgångsrik export och en stark hemmamarknad. En ökad export kan även bidra till att stärka konkurrenskraften på den inhemska marknaden. Regeringen framhåller att den svenska livsmedelsexporten bör öka.

Målet för det strategiska området Kunskap och innovation

Målet för det strategiska området Kunskap och innovation föreslås vara att stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

Samhället och näringslivet behöver ständigt ny kunskap för att utvecklas och möta omvärldens förändringar och samhällsutmaningar. Regeringen anser därmed att ett fungerande kunskaps- och innovationssystem är avgörande för såväl landets som olika sektorer framtid utveckling, välfärd och konkurrenskraft. Vidare anför att innovation är avgörande för den långsiktiga produktivitet utvecklingen hos företag. För en hållbar livsmedelsproduktion är inte minst utvecklingen av nya produkter, värdeskapande inom produktion och tjänster samt nya produktionsmodeller och produktionssystem nödvändiga. Regeringen lyfter även fram att kunskaps- och innovationssystemet måste

fungera så att forskningsresultat och ny kunskap utvecklas i samverkan mellan lärosäten, industriforskningsinstitut, företag och övriga relevanta delar av samhället.

Motionen

Enligt kommittémotion 2016/17:2649 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 6 bör en svensk livsmedelsstrategi fokusera på att stärka konkurrenskraften för svensk livsmedelsindustri och öka produktionen och exporten av svensk mat. Motionärerna anför att livsmedelsstrategins övergripande mål ska vara att stärka konkurrenskraften för svensk livsmedelsindustri genom att möjliggöra ökad livsmedelsproduktion, fler jobb, ökad export, regelförenklingar och höjd kompetens i hela kedjan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att en långsiktig inriktning av den svenska livsmedelspolitiken skapar stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan att bidra till sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag till en svensk livsmedelsstrategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige. Livsmedelsstrategin ska enligt regeringen ses som en plattform utifrån vilken livsmedelspolitiken ska formas fram till 2030 och ska bidra till att potentialen i svensk livsmedelsproduktion nyttjas fullt ut. Utskottet noterar att strategin omfattar hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument, vilket är positivt.

Vidare delar utskottet regeringens bedömning att en svensk livsmedelsstrategi bör utformas kring ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt tre strategiska mål inom områden som bedöms som särskilt viktiga för att nå det övergripande målet och för utvecklingen av livsmedelskedjan. De strategiska områdena är Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation.

I fråga om det övergripande målet anser utskottet i likhet med regeringen att målet tydligt bör kommunicera vikten av en ökad livsmedelsproduktion för en stärkt konkurrenskraft och ökad tillväxt i livsmedelskedjan. Som regeringen framhåller måste en ökad produktion samtidigt vara långsiktigt hållbar. Utskottet vill här särskilt lyfta fram att svensk livsmedelsproduktion kännetecknas av en hög standard inom miljö- och klimatområdet och därmed kan bidra till att flera av miljö kvalitetsmålen nås.

Utskottet ställer sig bakom både regeringens förslag till övergripande mål för livsmedelsstrategin och regeringens förslag till mål för de strategiska områdena Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation.

Eftersom utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till övergripande mål kan motion 2016/17:2649 (C, M, L, KD) yrkande 6 nu lämnas utan vidare åtgärd.

Strategins framtagande och genomförande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om måluppföljning, om strategiperioder och kontrollstationer, om inrättandet av ett nationellt råd, om myndigheternas stödjande arbete, om framtagandet av livsmedelsstrategin, om Konkurrenskraftsutredningen och om Sverige – det nya matlandet.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C) och 4 (KD).

Propositionen

Enligt regeringen ska livsmedelsstrategin ses som en plattform utifrån vilken livsmedelspolitiken ska utformas fram till 2030 och där förutsättningarna anges för det fortsatta långsiktiga arbetet för att främja en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige. Livsmedelsstrategin ska enligt regeringen omfatta hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument. Till livsmedelskedjan räknas primärproduktionen, livsmedelsindustrin, livsmedelshandeln, restaurangnäringen, måltidsturismen och konsumenten.

Vidare betonas vikten av en ändamålsenlig uppföljning och utvärdering. Det behöver enligt regeringen finnas ett system med kontrollstationer och relevanta indikatorer som kan mäta måluppfyllelsen. Uppföljningen och utvärderingen bör omfatta både strategins mål och de bedömningar som görs i strategin. Det anges att uppföljningen bör syfta till att säkerställa att de åtgärder som sker inom ramen för livsmedelsstrategin får de avsedda effekter som livsmedelsstrategins mål anger. Utvärderingen bör ta ett helhetsgrepp om olika relevanta områden och där det är ändamålsenligt analysera systemet och politikens effekter utifrån olika företagares, konsumenters, intressegruppers och andra aktörers behov och situation.

Regeringen avser att regelbundet följa upp livsmedelsstrategin fram till 2030. En årlig redovisning av resultaten ska ske i budgetpropositionen, och en fördjupad uppföljning ska regelbundet lämnas till riksdagen. En lämplig myndighet ska även få i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter och aktörer, ta fram ovan nämnda system med kontrollstationer och relevanta indikatorer som löpande kan mäta måluppfyllelsen och redovisa dessa i kommande budgetproposition.

Det framgår att arbetet med förslaget till en svensk livsmedelsstrategi har föregåtts av en bred och omfattande extern dialog och förankring med aktörer i hela livsmedelskedjan, såväl nationellt som regionalt. Vidare anges att de synpunkter och förslag som har inkommit under processen har utgjort viktiga

underlag vid utformningen av strategin. Det framgår även att Konkurrenskraftsutredningens slutbetänkande Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring (SOU 2015:15) har utgjort ett underlag för propositionen och framtagandet av den svenska livsmedelsstrategin.

I fråga om genomförandet av strategin framhålls i propositionen att engagemang hos och samverkan mellan berörda aktörer på lokal, regional och nationell nivå är av central betydelse för ett framgångsrikt genomförande. Livsmedelskedjans företag och organisationer har ett stort ansvar att själva bidra till strategins måluppfyllelse, och deras egna insatser och åtgärder är av avgörande betydelse för strategins framgång. Staten bör dock bidra till att skapa förutsättningar för det fortsatta arbetet med livsmedelskedjans aktörer. Regeringen anser att det är viktigt med dialog för samarbete och utbyte av erfarenheter mellan såväl offentliga och privata som ideella aktörer inom hela livsmedelskedjan och att det skapas möjlighet för dessa aktörer att samlas.

Slutligen anges att regeringen som en del i genomförandet av strategin kommer att ta fram en handlingsplan. Handlingsplanen kommer att innehålla åtgärder som bidrar till att uppnå målen i strategin och kommer löpande att uppdateras. Regeringen kommer även att konkretisera fördelningen av medel samt redovisa konkreta åtgärder i det löpande regeringsarbetet.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 anförs att ett nationellt råd bör inrättas för att bidra till att genomföra strategin. Syftet med rådet är att stärka samarbetet mellan berörda myndigheter, jordbruks- och trädgårdsnäringens branscher, livsmedelsindustrin, handeln, forskarsamhället, utbildningsväsendet och andra berörda intressenter. Rådet bör löpande informera regeringen om näringens prioriteringar samt om vilka åtgärder som behövs. Rådet ska även arbeta för att berörda aktörer åtar sig att bidra till genomförandet av strategin.

Enligt kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 8 bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur målen för strategin ska mätas och hur måluppföljningen ska ske. Strategins övergripande mål är att svensk livsmedelsproduktion ska öka, men det framgår inte hur detta mål ska mätas.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 anförs att det måste införas strategiperioder och etappmål. Motionärerna konstaterar att regeringen tillsammans med Vänsterpartiet och allianspartierna har kommit överens om fyra långsiktiga mål. Motionärerna anser dock att dessa långsiktiga mål måste kompletteras med prioriterade etappmål för att tydligare kunna prioritera åtgärder och nå önskade resultat till 2030. Målperioden till 2030 behöver således delas upp i flera strategiperioder, 2017–2020, 2021–2025 samt 2026–2030. I yrkande 8 efterfrågar motionärerna ett införande av kontrollstationer för strategins uppfyllnad 2020 och 2025. Enligt

motionärerna bör en kontrollstation genomföras efter varje avslutad strategiperiod för att utvärdera hur arbetet mot de långsiktiga målen fortskrider. Vid varje kontrollstation bör regeringen återkomma till riksdagen med en skrivelse för att riksdagen ska kunna följa regeringens arbete med målluppfyllnaden. Med kontrollstationens resultat som grund kan sedan nya etappmål för nästa strategiperiod utarbetas. På så sätt säkerställs att regeringen prioriterar de mest akuta och relevanta åtgärderna. Vidare anförs i yrkande 29 att myndigheter kopplade till livsmedelskedjan bör arbeta för livsmedelsstrategins uppfyllnad. För att lyckas med livsmedelsstrategin krävs enligt motionärerna en tydlig organisation med en ansvarsfördelning där det tydligt framgår att alla myndigheter som på något sätt hanterar livsmedelskedjan ska arbeta stödjande och säkerställa att målen nås.

En livsmedelsstrategi som skapar bättre förutsättningar för lönsamma och konkurrenskraftiga företag som producerar och levererar hållbara livsmedel efterfrågas i kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1. Den svenska livsmedelsproduktionen behöver öka och få förutsättningar att växa. Motionärerna vill därför ta fram en nationell livsmedelsstrategi som gör skillnad. De betonar även i yrkande 2 betydelsen av att lyfta hela livsmedelskedjan, inklusive konsumentperspektivet, vid formandet av en livsmedelsstrategi. I yrkande 23 framhålls betydelsen av Matlandet Sverige. Motionärerna anför att det är mycket viktigt att det arbete som genomfördes i satsningen på Matlandet även ligger till grund för livsmedelsstrategin så att den kunskap, de erfarenheter och det engagemang för svensk mat som Matlandet Sverige bidrog till inte går förlorat.

Enligt kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 10 bör man fortsätta att arbeta för en långsiktig svensk livsmedelsstrategi där Konkurrenskraftsutredningens förslag införlivas i strategin. Motionärerna menar att en fortsatt tillbakagång för det svenska jordbruket, likt den som hittills skett sedan EU-inträdet, skulle kunna leda till 20 000 förlorade jobb direkt kopplade till näringen och ytterligare 20 000–25 000 förlorade arbetstillfällen inom branscher som är indirekt påverkade av utvecklingen för de gröna näringarna.

Även i motion 2016/17:2715 av Erik Bengtzboe och Hans Rothenberg (båda M) påtalas behovet av en långsiktig livsmedelsstrategi och ett förverkligande av Konkurrenskraftsutredningens förslag.

Kompletterande uppgifter

Regeringen har presenterat en handlingsplan som anger hur regeringen avser att arbeta för att målen och visionen i livsmedelsstrategin ska uppnås, Regeringens handlingsplan: En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (N2017/00647/KOM). Handlingsplanen, som gäller fram till 2019, omfattar konkreta insatser för att uppnå strategins målsättningar i form av åtgärder och uppdrag. Åtgärderna i handlingsplanen är de åtgärder

som regeringen vidtar, och utgör strategiska satsningar för att nå målen för livsmedelsstrategin.

I handlingsplanen betonas att ett långsiktigt och framgångsrikt genomförande av strategin förutsätter en kraftsamling och ett fortsatt engagemang från livsmedelskedjans aktörer. Vidare anförs att dialog, samarbete och utbyte av erfarenheter mellan olika aktörer, och mellan dessa och regeringen, är en förutsättning för genomförandet.

Som en del av genomförandet av livsmedelsstrategin har landsbygdsminister Sven-Erik Bucht bjudit in till ett nationellt råd. I rådet ingår representanter från bransch- och intresseorganisationer från hela kedjan, och landsbygdsministern leder rådet. Enligt uppgifter från Näringsdepartementet kommer strategiskt viktiga frågor och åtgärder att diskuteras under mötena med rådet, detta för att bättre kunna ta itu med de utmaningar och utnyttja de möjligheter som livsmedelskedjan står inför. Mötena kommer vidare att ge inbjudna aktörer tillfälle att berätta om de insatser som görs. Inom Näringsdepartementet har ett sekretariat etablerats för strategins genomförande.

I fråga om uppföljning och utvärdering har regeringen gett Statens jordbruksverk i uppdrag att löpande följa och utvärdera genomförandet av livsmedelsstrategin (N2017/01029/SUN). I uppdraget ingår att formulera relevanta indikatorer för uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin. Utgångspunkten för förslagen är målen och de bedömningar som regeringen gör i propositionen. Uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin ska göras årligen senast den 31 mars med en fördjupad analys vart fjärde år. Jordbruksverket får för uppdragets genomförande 4 miljoner kronor under 2017–2019.

När det gäller den tidigare satsningen Sverige – det nya matlandet anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht i svaret på en skriftlig fråga om livsmedellexport (fr. 2016/17:751) att satsningen utgjorde en god början på arbetet med att stärka den svenska livsmedelskedjan. Vidare anfördes att regeringens handlingsplan kommer att uppdateras över tid och givetvis påverkas av framtida regeringar. Målen för strategin kommer dock att ligga fast och ge en tydlig inriktning för kommande insatser.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan föreslår regeringen en livsmedelsstrategi som ska främja en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige. Livsmedelsstrategin ska enligt regeringen ses som en plattform utifrån vilken livsmedelspolitiken ska formas fram till 2030. Som utskottet även noterat tidigare omfattar strategin hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument. Vidare noterar utskottet att arbetet med livsmedelsstrategin har föregåtts av en bred och omfattande förankring. De synpunkter och förslag som har inkommit under processen har i likhet med Konkurrenskraftsutredningens slutbetänkande utgjort viktiga underlag för propositionen och framtagandet av den svenska livsmedelsstrategin.

Med det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:2010 (C) yrkandena 1, 2 och 23, 2016/17:2446 (SD) yrkande 10 och 2016/17:2715 (M) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare konstaterar utskottet att landsbygdsminister Sven-Erik Bucht har bjudit in till ett nationellt råd som en del av genomförandet av strategin. Det nationella rådet ska diskutera strategiskt viktiga frågor, och i rådet ingår representanter från bransch- och intresseorganisationer från hela livsmedelskedjan. Utskottet anser i likhet med regeringen att ett framgångsrikt genomförande av strategin förutsätter engagemang, inte bara från regeringen och berörda myndigheter, utan även från livsmedelskedjans företag, organisationer och intressenter. Utskottet noterar särskilt att berörda myndigheter redan fått ett flertal uppdrag om att genomföra åtgärder inom ramen för livsmedelsstrategin.

Som regeringen framhåller är det även viktigt med en ändamålsenlig uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin. Mot denna bakgrund kan man se det uppdrag som Jordbruksverket fått att löpande följa och utvärdera genomförandet. I uppdraget ingår att formulera relevanta indikatorer för uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin.

Med det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:3615 (KD) yrkande 8, 2016/17:3618 (C) yrkandena 7, 8 och 29 samt 2016/17:3620 (M) yrkande 8. Motionerna kan lämnas utan vidare åtgärd.

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om att säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige. Riksdagen avslår motionsyrkanden om hur strategins mål ska uppnås, om en konkurrenskraftig livsmedelskedja, om lokala kontrakt, om startup-företag, om flexibla anställningsformer, om omprövning av svenska särkrav, om genomförandet av EU-lagstiftning och om skatter och avgifter.

Jämför reservation 5 (S, MP, V), 6 (M), 7 (SD), 8 (C), 9 (KD), 10 (M, SD, C), 11 (M), 12 (SD), 13 (C), 14 (L) och 15 (KD).

Propositionen

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

I propositionen föreslås att målet för det strategiska området Regler och villkor ska vara att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Regeringen gör även bedömningen att regler och andra styrmedel som berör livsmedelskedjans företag bör utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan samt att arbetet med att förenkla för företagen även i fortsättningen bör ges hög prioritet.

Vidare framhålls att skillnader i regler och villkor mellan medlemsländer skapar olika förutsättningar för företagen att konkurrera på den gemensamma marknaden. Arbetskraftskostnaden och beskattning av produktionsmedel, t.ex. energi- och koldioxidskatt på diesel, bekämpningsmedelsskatt och handelsgödselskatt är några exempel som i hög grad påverkar konkurrenssituationen. Det anges att ekonomiska styrmedel som regel beslutas på nationell nivå, men att ramverket för ekonomiska styrmedel styrs av t.ex. EU:s statsstödsregelverk och minimiskatteregler i syfte att begränsa riskerna för snedvridning av konkurrensen på den inre marknaden. Grunden för ekonomiska styrmedel i Sverige är således den gemensamma lagstiftningen i EU. Regeringen anser att nationella ekonomiska styrmedel som går utöver den gemensamma EU-nivån bör vara väl motiverade och noga prövas, bl.a. vad avser effekter på konkurrenskraften.

Det konstateras även att de övergripande regelverken på jordbruks-, fiskeri- och livsmedelsområdena i huvudsak består av gemensam lagstiftning i EU. Regeringen anser att regelverkens påverkan på svenska företag måste beaktas när svenska ståndpunkter fastställs inför förhandlingar om lagstiftning i EU eller vid internationella avtal.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att regler och andra styrmedel när det gäller såväl nationell som EU-gemensam politik och internationella avtal så långt som möjligt ska utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan.

Motionerna

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 bör generellt goda företagsvillkor säkerställas i hela Sverige. I motionen anförs att det måste finnas goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Regelverk som rör företag i primär- och livsmedelsproduktion är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Det gör att alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för de svenska företagen.

Även i kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 betonas att generellt goda företagsvillkor bör säkerställas i hela Sverige. Enligt motionärerna måste konkurrenskraften för livsmedelsföretag stärkas. Vidare anförs att alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för de svenska företagen. Därför ska nationella, mer långtgående regler alltid vara väl motiverade och prövas noga.

På liknande sätt anförs i kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) att det måste finnas goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan, varför generellt goda företagsvillkor i hela Sverige måste säkerställas (yrkande 1). Vidare anförs att det är viktigt att slå vakt om flexibla anställningsformer såsom visstidsanställning (yrkande 22). Enligt motionärerna är livsmedelsbranschen i hög grad säsongsbetonad. Många livsmedelsrelaterade företag är därför beroende av tillfälligt anställd personal. Att slå vakt om flexibla arbetsformer, såsom möjligheten att kunna visstidsanställa och säsongsanställa, är därför viktigt för att säkerställa att företag kan anställa i den mån som behövs. I yrkande 41 anförs att regeringen bör säkerställa att övertolkning undviks när EU:s regelverk genomförs i Sverige. Det anförs att regeringen vid genomförande av EU-regelverk inte bör föreslå lagstiftning som går utöver det gemensamma regelverket. Även svenska myndigheter bör vid genomförande av EU-regelverk inte övertolka den gemensamma lagstiftningen. En konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion bör vara ledstjärnan. I yrkande 81 betonas behovet av att skapa goda förutsättningar för startup-företag som kan utveckla nya och innovativa matidéer.

I kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del framhålls behovet av att säkra generellt goda företagsvillkor. Motionärerna anförs att konkurrenskraften för livsmedelsföretag måste stärkas. Vidare anges att nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för de svenska företagen. Därför ska nationella, mer långtgående regler alltid vara väl motiverade och prövas noga. Motionärerna vill att den svenska livsmedelsproduktionen ökar. I fråga om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås (yrkande 7) anges bl.a. att fokus måste vara hur de svenska livsmedelsproducenternas konkurrensvillkor kan förbättras, både i primärledet och i förädlingsledet. I motionen anförs som exempel att öka möjligheterna till export, lätta på regelbördan, förenkla kontroller och administration samt uppmuntra fler konsumenter att välja högkvalitativa livsmedel producerade under goda villkor. I yrkande 10 betonas att myndigheterna vid genomförandet av EU-direktiv eller tillämpningen av EU-förordningar ska genomföra dem på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt. Det anförs att det svenska genomförandet av EU-regler har en tendens att bli onödigt strikt och ofta orsakar försämrade konkurrenskraft för livsmedelssektorn. Motionärerna föreslår därför att det i instruktionerna till samtliga berörda myndigheter ska framgå att myndigheterna vid genomförandet av EU-direktiv eller tillämpning av EU-förordningar ska göra det på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för berörda näringar.

Enligt partimotion 2016/17:820 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 19 bör konkurrenskraften inom de gröna näringarna stärkas. Många delar av de gröna näringarna står inför akuta utmaningar. Det gäller inte minst bönderna, som måste ges större möjlighet att vara konkurrenskraftiga genom sänkta kostnader och enklare regler.

Enligt kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 22 bör småskaliga livsmedelsföretag på landsbygden främjas. Med satsningar på svenska livsmedel kan fler jobb skapas, turism och upplevelser kan utvecklas och flera olika former av verksamheter på landsbygden kan möjliggöras. För att hela landet ska växa behövs enligt motionärerna regelförenklingar för lantbruk och fiske samt fortsatta satsningar på Sverige som matland.

I kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 betonas att man bör verka för ett svenskt konkurrenskraftigt jordbruk. I motionen anförs att en förutsättning för ett varierande kulturlandskap och mycket av vår biologiska mångfald är ett livskraftigt jordbruk. Öppna och levande landskap kan inte lagstiftas fram; det finns bara kvar om det är lönsamt att bedriva jordbruk och hålla djur.

Enligt kommittémotion 2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 bör berörda myndigheter utveckla instrument och riktlinjer så att lokala kontrakt kan spridas och initieras över hela landet. Att sluta lokala kontrakt är enligt motionärerna ett sätt att uppvärdera landsbygden och tjänsterna från landsbygdsföretagen. För att utveckla och bevara svenska livsmedel bör lokala kontrakt uppmuntras mellan handlare på orten, konsument och producent.

I syfte att tillåta större flexibilitet anförs i kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 4 att svenska, mer långtgående särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen med jämna mellanrum bör prövas och vid behov ändras i förhållande till rådande marknadssituation. Motionärerna anförs att alla nationella regler som är mer långtgående och som ställer högre krav än det EU-gemensamma regelverket riskerar att hämma de svenska företagens konkurrenskraft.

Solveig Zander (C) anförs i motion 2016/17:1190 att man inom flera områden bör se över hur den agrara näringen kan stödjas. Det anges att vi behöver stärka Sverige som lantbruksnation och ge de producenter, som i förlängningen även inkluderar binärningar som är beroende av det svenska jord- och skogsbruket, bättre förutsättningar i form av stöd och rättvisa konkurrensvillkor.

Enligt motion 2016/17:2008 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C) måste den kommande livsmedelsstrategin innehålla offensiva tillväxtnål, lägre skatter och kraftiga regelförenklingar. För att den svenska livsmedelsproduktionen ska börja växa till måste staten sätta upp tydliga tillväxtnål, skattetrycket måste anpassas i EU-riktning eller lägre, och detaljerade lagkrav måste förenklas.

I motion 2016/17:2078 av Edward Riedl (M) anförs att effektiviseringar ständigt måste genomföras för att stärka det svenska lantbrukets konkurrenskraft. Det föreslås därför att man ser över hur det svenska lantbrukets konkurrenskraft kan stärkas.

Enligt motion 2016/17:2878 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1 bör det finnas satsningar på ett konkurrenskraftigt jordbruk, en

växande turistnäring och en stark livsmedelsindustri som gynnar hela landet för att stärka skånst jordbruks konkurrenskraft.

Cecilia Widegren (M) anför i motion 2016/17:2936 yrkande 1 att tillväxten i Skaraborg och Sverige bör främjas. I motionen anförts att den ekonomiska tillväxten kan stärkas och fler arbetstillfällen skapas om jordbruket och livsmedelsindustrin i Skaraborg och resten av Sverige ständigt utvecklas.

Även i motion 2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 1 förordas att tillväxten i Skaraborg och Sverige bör främjas.

I motion 2016/17:3075 av Daniel Bäckström (C) föreslås att en svensk livsmedelsstrategi ska innehålla konkreta målsättningar med genomförbara åtgärdsförslag som stärker tillgången till och möjliggör ökad livsmedelsproduktion i hela landet.

Skatter och avgifter

I kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3 betonas behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor. Motionärerna vill bl.a. sänka skatten på diesel för lant- och skogsbruket till den nivå som råder i Danmark. Svenska bönder konkurrerar på samma marknad som sina danska grannar, varför det är rimligt att skatteinivån är densamma. Vidare anger motionärerna att de motsätter sig återinförandet av en skatt på handelsgödsel och ett införande av en vägslitageskatt.

Även i kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23 framhålls behovet av att skatter och avgifter utformas så att en konkurrenskraftig livsmedelssektor främjas. Enligt motionärerna ska utgångspunkten i samband med utformningen av skatter och avgifter vara att främja en konkurrenskraftig livsmedelssektor. En gödselskatt ska därför inte införas. Vidare anges att konkurrenskraften inom livsmedelssektorn måste säkerställas och inte urholkas genom införandet av en vägslitageskatt eller avståndsbaserade avgifter. Slutligen påtalas att skattereglerna bör modifieras så att successiva köp och försäljningar av jordbruksfastigheter underlättas i syfte att i sin tur underlätta generationsövergångar.

Motionärerna i kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11 lyfter frågan om grön skatteväxling. De vill se mer av grön skatteväxling, vilket innebär sänkta skatter på jobb men höjda miljö- och klimatpåverkande skatter och avgifter. Det anförts att många av de miljöproblem som jordbruksproduktionen leder till, som övergödning och minskad biologisk mångfald, beror på tillförseln av näringsämnen via gödsling. Även förekomsten av kadmium i handelsgödsel är enligt motionen ett oroande miljöproblem. För att effektivisera och minska användningen av sådan gödsel föreslås att en läckageskatt införs. Vidare anges att subventioner till fossila bränslen måste tas bort i enlighet med klimatavtalet från Paris. Det föreslås därför att dagens skattereduktioner vid användning av fossilt bränsle inom jord- och skogsbruket avskaffas.

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 bör regeringen avbryta planerna på nya punktskatter på lantbruket fram till 2020. I motionen anförs att regeringen, om den menar allvar med att vilja stärka konkurrenskraften för svenskt lantbruk, borde utlova ett stopp för ytterligare punktskatter på svenskt lantbruk under den första strategiperioden till 2020. I yrkande 12 framhålls behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor. En ökad återbetalning av dieselskatten med totalt 50 öre mer än regeringens nuvarande återbetalning bör genomföras. Eftersom regeringen indexerat dieselskatten måste även återbetalningen indexeras för att lantbrukarna inte ska tappa konkurrenskraft. Vidare anges att konkurrenskraften inom livsmedelssektorn måste säkerställas och inte urholkas genom införandet av en vägsplitageskatt eller andra avståndsbaserade avgifter.

I kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del betonas behovet av att säkra generellt goda företagsvillkor. I motionen anges att det är nödvändigt att minska den totala skatte- och kostnadsbördan i hela livsmedelskedjan, om målen för livsmedelsstrategin ska kunna nås till 2030. Det anges bl.a. att skatter på livsmedelssektorns nödvändiga insatsvaror, som diesel och handelsgödsel, hämmar dess konkurrenskraft. En skatt på handelsgödsel ska därför inte införas. Vidare anges att motionärerna motsätter sig regeringens överindexering av drivmedelsskatterna. Det anförs även att ett införande av en kilometerskatt vore förödande för livsmedelssektorn och landsbygden. Slutligen anges att det finns en uppenbar risk att punktskatter på enskilda livsmedel främst skulle slå mot svenskproducerade produkter och därmed ytterligare försämra det svenska jordbrukets och den svenska livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Kompletterande information

Regeringens handlingsplan: En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet anger hur regeringen avser att arbeta för att målen och visionen i livsmedelsstrategin ska uppnås. I handlingsplanen anges att strategins huvudsakliga syfte är att öka produktionen, bidra till en konkurrenskraftig livsmedelskedja, öka sysselsättningen, exporten, innovationskraften och lönsamheten samtidigt som relevanta miljömål nås. Det innebär större produktion för såväl inhemska som utländska marknader, högre tillväxt och sysselsättning i berörda näringar, ökad andel ekologisk produktion och konsumtion av livsmedel samt bättre möjligheter för konsumenterna att göra medvetna val. När det gäller de svenska miljö kvalitetsmålen är livsmedelsproduktionen genom jordbruket kopplade till flera av dem. Generationsmålet övergripande mål, att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser, är enligt regeringen av fundamental betydelse för jordbrukets miljöarbete.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin beskrivs ett fyrtiotal åtgärder som ska bidra till att målen för livsmedelsstrategin nås, och satsningarna realiserar allteftersom de beslutas. I februari 2017 fattade regeringen beslut om ett första åtgärdspaket med nio satsningar för totalt 58 miljoner kronor, och i mars tog regeringen beslut om ett andra åtgärdspaket om 13 åtgärder för sammanlagt 115,7 miljoner kronor. Vidare framgår att regeringen fram till 2019 satsar en dryg miljard inom ramen för livsmedelsstrategin. För insatser direkt relaterade till arbetet med livsmedelsstrategin finns enligt regeringen 484 miljoner kronor avsatta under anslag 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor. Anslag 1:15 återfinns inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Utöver dessa medel finns, genom regeringsbeslut (N/2016/00265/HL), 540 miljoner kronor öronmärkta för arbetet med genomförandet av livsmedelsstrategin inom ramen för landsbygdsprogrammet under 2014–2020. Utöver medlen ovan som är mer direkt avsatta för livsmedelsstrategins genomförande finns enligt regeringen inom ramen för främst landsbygdsprogrammet ytterligare medel och insatser som stöder syften och mål i livsmedelsstrategin. Regeringen betonar i handlingsplanen att landsbygdsprogrammet är ett kraftfullt verktyg i det viktiga arbetet för att nå relevanta miljömål, öka den ekologiska produktionen samt stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) anges att verksamheten inom landsbygdsområdet till stor del består av åtgärder inom landsbygdsprogrammet för Sverige 2014–2020. Programmets övergripande mål är att främja jordbrukets konkurrenskraft, säkerställa hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder samt uppnå en territoriellt balanserad utveckling av ekonomier och samhällen på landsbygden. Även programmet för lokalt ledd utveckling och havs- och fiskeriprogrammet bidrar enligt regeringen till utveckling på landsbygden.

Vidare anges att regeringens övergripande mål är att Sverige till 2020 ska ha den lägsta arbetslösheten i EU. För att nå målet behövs enligt regeringen en livskraftig, hållbar och aktiv landsbygd. Utvecklingen inom bl.a. jordbruk, skogsbruk, fiske, livsmedelsindustri, turism och besöksnäring påverkar sysselsättningen på landsbygden. Regeringen betonar att politiken för areella näringar, landsbygd och livsmedel ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. Det framhålls även att regeringen utifrån det övergripande målet har tagit tre initiativ som var för sig kan bidra till fler jobb och hållbar tillväxt i Sveriges landsbygder: en sammanhållen landsbygdspolitik, en nationell livsmedelsstrategi och ett nationellt skogsprogram.

Slutligen anförts att de gröna näringarna har en nyckelroll i arbetet med klimatomställningen, en cirkulär och biobaserad ekonomi och ett hållbart samhälle där de nationella miljömålen nås bl.a. genom ökad produktion av förnybara råvaror och förädlade produkter. Regeringen värnar därför goda och långsiktiga villkor för produktionen inom de gröna näringarna samt fortsatta

forsknings- och innovationsinsatser som är nödvändiga för att möta framtida klimatförändringar och stärka konkurrenskraften.

Regeringen beslutade i juni 2015 att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att lämna förslag till en sammanhållen politik för långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. Kommittén antog namnet Parlamentariska landsbygdskommittén. I mars 2016 överlämnades delbetänkandet På väg mot en ny politik för Sveriges landsbygder – landsbygdernas utveckling, möjligheter och utmaningar (SOU 2016:26). Därefter överlämnade kommittén i januari 2017 sitt slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1). I sitt slutbetänkande gör kommittén bl.a. bedömningen att ett viktigt delmål i en sammanhållen landsbygdspolitik är att landsbygdernas förutsättningar ska tas till vara för att skapa ett mångsidigt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv med god förmåga till förnyelse. En sådan målsättning styr bl.a. mot att öka produktionsvärdena och skapa nya jobb. Vidare styr den mot en ökad inhemsk produktion av exempelvis livsmedel och energi, som minskar vår nationella sårbarhet vid eventuella kriser. Den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande har remitterats, och regeringen planerar att lämna en proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik till riksdagen under våren 2018.

I juli 2015 beslutades även en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft för perioden 2015–2020 som ska bidra till att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Strategin är vägledande och styrande för inriktningen och genomförandet av det regionala tillväxtarbetet samt för användningen av de medel som satsas för att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. I strategin beskrivs utförligt regeringens prioriteringar och de verktyg och processer som behövs i arbetet för en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft fram till 2020.

När det gäller skatter och avgifter har skatteutskottet yttrat sig över den aktuella propositionen i de delar som berör skatteutskottets beredningsområde och kommittémotionerna 2016/17:3614 (SD) yrkande 3, 2016/17:3615 (KD) yrkande 23, 2016/17:3616 (L) yrkande 11, 2016/17:3618 (C) yrkandena 11 och 12 samt 2016/17:3620 (M) yrkande 1 (yttr. 2016/17:SkU7y). När det gäller förslagen om att avskaffa indexomräkningen av drivmedelsskatterna, om sänkt dieselskatt för jord- och skogsbruk, om höjd återbetalning av koldioxidskatt på diesel inom jord- och skogsbruk, om att slopa skattereduktionen på fossila bränslen vid användning inom jord- och skogsbruk, om att inte införa en skatt på handelsgödsel, bekämpningsmedel och socker, om att införa en läckageskatt, om att inte införa en avståndsbaserad vägsplitageskatt och en livsmedelsskatt på animalieproduktionens klimatkostnader samt om att förändra beskattningen av generationsskiften i fämansföretag anför skatteutskottet att motsvarande förslag nyligen avstyrkts (bet. 2016/17:SkU23, bet. 2016/17:SkU24 och yttr. 2016/17:SkU1y). Skatteutskottet finner inte skäl att ändra sina ställningstaganden och anser inte heller att övriga motionsyrkanden motiverar någon åtgärd. Skatteutskottet anför att samtliga yrkanden därför bör

avstyrkas och har i övrigt inte något att anföra med anledning av regeringens förslag.

Av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning framgår att en myndighet så tidigt som möjligt ska utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser i en konsekvensutredning, och ge statliga myndigheter, kommuner, landsting, organisationer, näringslivet och andra som berörs tillfälle att yttra sig i frågan och om konsekvensutredningen. Vidare framgår att en konsekvensutredning bl.a. ska innehålla en bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Tillväxtverket stöder myndigheter, departement och kommittéer i konsekvensutredningsarbetet genom utbildning och rådgivning. Tillväxtverket erbjuder bl.a. en heldagsutbildning som riktar sig till myndigheter med föreskriftsarbete med koppling till EU-bestämmelser där de med utgångspunkt i förordningen diskuterar hur myndigheter kan arbeta med EU-perspektivet vid utarbetande av föreskrifter.

I fråga om nationell överreglering, s.k. gold-plating, kan konstateras att Regelrådet och Näringslivets Regelnämnd (NNR) 2012 publicerade rapporten Att tydliggöra gold-plating – ett bättre genomförande av EU-lagstiftning. I rapporten beskrivs problematiken med gold-plating, dvs. att ytterligare regler tillkommer när EU-regelverk införs i svensk rätt utöver vad som krävs för att regelverket ska anses vara infört. Ett av förslagen i rapporten var att regeringen borde ändra förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning. Den dåvarande regeringen valde trots allt att inte ändra förordningen i enlighet med förslaget, eftersom den ansåg att de åtgärder som skulle vidtas, t.ex. i form av att gold-plating blev ett stående inslag i Tillväxtverkets utbildningar för regelgivare, var tillräckliga.

Startup-företag är fristående, yngre, innovativa företag med ambitionen att växa och en konkurrenskraftig, skalbar affärsmodell med internationell tillväxtpotential. Företagen är kunskapsintensiva och utvecklar nya koncept och produkter i gränssnittet mellan tjänste- och varubranscher, vilket skiljer startup-företag från de flesta andra unga företag. Enligt uppgifter från Näringsdepartementet är regeringens roll bl.a. att skapa goda förutsättningar för startup-företag. De viktigaste utmaningarna för startup-företag är tillgång på kompetens, kapital och kunder. Regeringens politik handlar om att säkerställa att ramvillkor och insatser stöder att svenska startup-företag kan vara fortsatt internationellt konkurrenskraftiga och växa i Sverige. Förutom generella åtgärder där regeringen bl.a. har omstrukturerat det statliga riskkapitalet för att bättre möta unga innovativa företags behov av kapital, är innovationsvänliga regelverk för nya livsmedel och en väl fungerande europeisk inre marknad centrala frågor för unga innovativa startup-företag inom livsmedelssektorn. Näringsdepartementet har även en startup-ansvarig som ska vara noden mellan Regeringskansliet och startup-sektorn. Det innebär att personen i fråga ska ha en löpande dialog med startup-företag för att förstå de utmaningar de har i dag och samtidigt ha en kontakt med olika aktörer inom Regeringskansliet för att förmedla en djupare förståelse för de utmaningar som finns.

Syftet är att säkerställa att startup-företag blir en del av de insatser och strategier som tas fram inom Regeringskansliet.

I EU-kommissionens meddelande om initiativet för startup-företag och expanderande företag (KOM(2016) 733) redogörs för ett antal hinder som trots insatser på både nationell och europeisk nivå gör att startup-företag och expanderande företag i EU inte når sin fulla potential. Kommissionen presenterar därför en samordnad strategi för EU:s politikområden för att underlätta för startup-företag och expanderande företag. Meddelandet innehåller bl.a. förslag för att avlägsna hinder för startup-företag att växa och expandera inom EU samt förslag för att underlätta startup-företagens möjligheter till finansiering. Regeringen välkomnar att kommissionen prioriterar arbetet med att undanröja hinder och underlätta för startup-företag och expanderande företag inom EU men betonar att medlemsstaternas befogenheter på exempelvis skatteområdet måste respekteras (fakta-PM 2016/17:FPM47).

I fråga om anställningsformer är huvudregeln enligt lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) att anställningsavtal gäller tills vidare. Tillsvidareanställning är också den vanligaste anställningsformen på den svenska arbetsmarknaden. Vid tidsbegränsade anställningar är anställningen begränsad i tiden genom anställningsavtalet. Tidsbegränsade anställningar måste vara tillåtna enligt LAS eller gällande kollektivavtal och särskilt avtalade mellan arbetsgivaren och den anställde. Ett kollektivavtal är ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och en facklig organisation och innehåller regler om bl.a. löne- och anställningsvillkor. Följande tidsbegränsade anställningsformer är tillåtna enligt LAS:

- allmän visstidsanställning
- vikariat
- säsongsanställning
- provanställning
- tidsbegränsad anställning för den som är äldre än 67 år.

Vid en allmän visstidsanställning behöver arbetsgivaren inte ange något skäl till tidsbegränsningen. Om en anställd haft en allmän visstidsanställning i sammanlagt två år under en femårsperiod hos samma arbetsgivare övergår dock anställningen automatiskt till en tillsvidareanställning. Säsongarbeten är sådana arbeten som på grund av årstidernas växlingar bara kan utföras under en viss tid av året. För säsongsanställningar kan företrädesrätt till återanställning föreligga om personen varit anställd i mer än sex månader under de senaste två åren. Kollektivavtal kan innehålla andra regler om vilka tidsbegränsade anställningar som är tillåtna.

Utskottets ställningstagande

Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Som regeringen framhåller innebär det bl.a. större produktion för såväl inhemska som utländska marknader och högre tillväxt och sysselsättning i berörda näringar.

Regeringen beskriver i sin handlingsplan ett fyrtiotal åtgärder som regeringen avser att vidta för att bidra till att målen för livsmedelsstrategin nås. Vidare framgår att regeringen fram till 2019 satsar en dryg miljard inom ramen för livsmedelsstrategin. Inom landsbygdsprogrammet finns dessutom ytterligare medel och insatser som stöder syften och mål i livsmedelsstrategin.

Utskottet noterar även att regeringen planerar att lämna en proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik till riksdagen under våren 2018.

Med det anförda och det omfattande arbete som pågår på området anser utskottet att motionerna 2016/17:820 (C) yrkande 19, 2016/17:1190 (C), 2016/17:2008 (C), 2016/17:2010 (C) yrkande 22, 2016/17:2078 (M), 2016/17:2446 (SD) yrkande 1, 2016/17:2659 (KD) yrkande 5, 2016/17:2878 (M) yrkande 1, 2016/17:2936 (M) yrkande 1, 2016/17:3075 (C), 2016/17:3379 (C, KD) yrkande 1, 2016/17:3620 (M) yrkande 7 kan lämnas utan vidare åtgärd. Även motion 2016/17:3618 (C) yrkandena 22 och 81 avstyrks.

Regelverk som angår företag i primär- och livsmedelsproduktionen är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Det medför att alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för svenska företag i livsmedelskedjan. I fråga om konkurrenskraftiga regler och villkor vill utskottet därför poängtera vikten av att det finns goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Utskottet anser att nationella, mer långtgående regler alltid ska vara väl motiverade och prövas noga. Detta bör ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker således motionerna 2016/17:3615 (KD) yrkande 1, 2016/17:3616 (L) yrkande 1, 2016/17:3618 (C) yrkande 1 och 2016/17:3620 (M) yrkande 1 i denna del.

Med det ovan anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:3173 (M) yrkande 4, 2016/17:3618 (C) yrkande 41 och 2016/17:3620 (M) yrkande 10 kan lämnas utan vidare åtgärd.

I fråga om motionsyrkanden om skatter och avgifter konstaterar utskottet att skatteutskottet nyligen avstyrkt motsvarande förslag (bet. 2016/17:SkU23, bet. 2016/17:SkU24 och yttr. 2016/17:SkU1y). Skatteutskottet fann inte skäl att ändra sina ställningstaganden och anförde att samtliga yrkanden därför borde avstyrkas. Utskottet finner inte skäl att göra någon annan bedömning än skatteutskottet. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2016/17:3614 (SD) yrkande 3, 2016/17:3615 (KD) yrkande 23, 2016/17:3616 (L) yrkande 11, 2016/17:3618 (C) yrkandena 11 och 12 samt 2016/17:3620 (M) yrkande 1 i denna del.

Förenkla för företagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelförenkling och regelutveckling, om byråkrati, om regelbördan och kostnadsbördan för företag i livsmedelskedjan, om en statlig parlamentarisk utredning, om dispens för nystartade livsmedelsföretag och om konsekvensutredningar.

Jämför reservation 16 (M), 17 (SD), 18 (C) och 19 (KD).

Propositionen

I propositionen framhålls att företag i livsmedelskedjan berörs av ett stort antal regler som i hög grad är EU-styrda. Regelverken är komplexa, och det finns därför anledning att fortsätta att utveckla det arbete som de svenska myndigheterna gör på EU-nivå och på nationell nivå för att förenkla för företagen. Det betonas att det är viktigt att reglerna är långsiktiga och tydliga för att företagen ska ha möjlighet att utveckla sin verksamhet och därmed öka konkurrenskraften. Det bör även vara lätt för företagen att förstå och följa reglerna.

Vidare anges att regeringen har antagit mål för arbetet med att förenkla för företagen. Av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg. omr. 24) framgår att förenklingsarbetet för 2015–2018 särskilt ska inriktas mot områdena Bättre service och Mer ändamålsenliga regler. Målen för området Bättre service är att det ska bli enklare att lämna uppgifter samt att servicen ska förbättras och handläggningstiderna bli kortare. För området Mer ändamålsenliga regler är målen att regler ska främja företagets tillväxt samt att kostnaderna till följd av regler ska minska. Regeringens mål innebär att regler och processer bör utformas så att de, samtidigt som de är relevanta för de verksamheter som de omfattar, även är anpassade till företagets villkor och verklighet. Om dessa mål uppnås skapas enligt regeringen goda förutsättningar för fler och växande företag i hela landet. Regeringens bedömning är därför att det är av stor vikt att arbetet med att förenkla för företagen fortsätter att vara högt prioriterat.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6 bör myndigheterna eftersträva långsiktiga och målstyrda regelverk med mer generella rutiner och allmänna råd och styra bort från detaljstyrning och skjutmåttjustis.

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 föreslås att en parlamentarisk statlig utredning tillsätts för att ta ett samlat grepp för att minska regelbördan och föreslå förenklingar. Regler och

villkor är ett av strategins huvudområden och därför enligt motionärerna mycket viktigt för lönsamheten och konkurrenskraften.

Motionärerna i kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 betonar att regelbördan och kostnadsbördan för företag i livsmedelskedjan bör minska. De gröna näringarna är på många sätt grunden för verksamheter, aktivitet och möjligheten att bo på landsbygden. Motionärerna anför att det därför är viktigt att underlätta för allt företagande inom livsmedelskedjan genom att sänka kostnader och minska regelkrånglet. För att svenska lantbrukares konkurrenskraft ska kunna stärkas påtalas även behovet av att fortsätta med regelförenklingar för animalieproducenter (yrkande 17). Det anføres att det behövs en regelförenklingskommission som bl.a. ser över hur djurskyddskrav och andra regler kan reformeras så att det inte är byråkratin utan syftet med reglerna som står i fokus.

Enligt kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11 bör tillståndprocesser påskyndas. I jämförelse med de flesta andra länder ligger Sverige långt fram i arbetet med att förenkla för företagen, men mer kan göras. I dag tvingas svenska företagare varje år lämna in över 90 miljoner blanketter till minst 70 olika myndigheter.

I kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 18 påtalas behovet av att verka för att minska onödig byråkrati för lantbruksnäringen. De landsbygdsnära näringarna berörs av ett mycket omfattande regelverk, och enligt motionärerna upplever många lantbrukare att de är underkastade en rent drakonisk byråkrati.

Enligt kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 15 anføres att man bör se över möjligheterna att ge nystartade livsmedelsföretag dispens från vissa krav i uppstartsskedet. Att starta företag i livsmedelsbranschen kan vara tufft, särskilt för små företag som arbetar i liten skala. Motionärerna anser att det ska bli lättare att starta företag, och en del i det är att se över möjligheterna att ge företag som fortfarande är i uppstartsskede dispens från vissa krav som medför kostsamma investeringar. I yrkande 19 föreslås att konsekvenserna av alla skärpta regler ska analyseras noga och att företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet. När nya regler kommer på plats eller befintliga regler skärps, finns en risk att lagstiftaren och myndigheterna har väl bråttom att genomföra dessa. Enligt motionärerna medför det att företag inom primär- och livsmedelsproduktionen får svårt att på ett rimligt sätt genomföra nödvändiga förändringar i sin verksamhet.

I motion 2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 efterfrågas en fortsatt minskning av regelkrånglet för jordbruket. En avbyråkratisering av de gröna näringarna skulle enligt motionären frigöra ytterligare resurser till ökad tillväxt och fler jobb.

På liknande sätt föreslås även i motion 2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 2 en fortsatt minskning av regelkrånglet för jordbruket.

Kompletterande information

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 24) lyfter regeringen fram att en viktig faktor för tillväxt och sysselsättning är att svenska företag har konkurrenskraftiga förutsättningar i förhållande till omvärlden. Regler som omfattar företagande är en sådan faktor, och det är därför enligt regeringen centralt att reglerna är ändamålsenliga för att begränsa den administration som krävs för att följa regelverken. Men även service, bemötande och korta handläggningstider är av stor vikt för ett konkurrenskraftigt företagsklimat. Stort fokus i regeringens arbete är att förenkla för företagen genom att fler myndighetskontakter hanteras digitalt. Regeringen framhåller att den fortsätter sitt arbete med att göra det enklare för små och medelstora företag att utveckla och driva sin verksamhet, bl.a. genom att främja digitalisering och förenkla uppgiftslämnande och myndighetskontakter. Regeringen kommer därför att styra relevanta myndigheter mot att digitala lösningar ska vara förstahandsval samt ställa krav på att myndigheter ska samordna sina uppgiftskrav med varandra.

Enligt regeringen finns det en outnyttjad potential i digitaliseringen som hjälpmedel för att göra det enklare för företagen. Digitalisering kommer därför först i regeringens målbild för förenklingsarbetet som är att ”Sverige ska vara digitalt, transparent och innovationsfrämjande för ett enklare och konkurrenskraftigt företagande”. Tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har regeringen initierat ett arbete för ett digitaliserat och förenklat uppgiftslämnande för restaurangföretagare. Enligt regeringen kommer liknande lösningar att tas fram för fler branscher, t.ex. inom besöksnäringen, handeln och byggbranschen, där uppgiftslämnandet är omfattande och där standardiserade digitala processer skulle kunna förenkla uppgiftslämnandet och förkorta handläggningstiderna. Överenskommelsen anger att det vid utgången av 2017 ska finnas digitala tjänster för restaurangföretagare som gör det enklare att starta och driva sin verksamhet. Tillväxtverket och Bolagsverket fick parallellt med detta i uppdrag att verka för att syftet med överenskommelsen nås.

Eftersom livsmedelskedjan är ett av fyra områden som regeringen prioriterar för digitalisering under perioden 2016–2018 har Jordbruksverket fått i uppdrag att verka för digital utveckling i livsmedelskedjan, Digitalt först – för en smartare livsmedelskedja (N2016/01646/EF). Uppdraget gäller 2016–2018 och innebär att Jordbruksverket, i nära samarbete med Livsmedelsverket, ska främja en digital förnyelse genom att tillgängliggöra information i livsmedelskedjan för att bl.a. synliggöra hållbarhetsaspekter och öka konkurrenskraften inom sektorn. Målsättningen med uppdraget är att göra det enklare, öppnare och effektivare för medborgare, myndigheter och aktörer att ta del av information och data i livsmedelskedjan. Uppdraget ska främja nya innovativa och samverkande digitala tjänster som bidrar till en ökad tillväxt inom livsmedelsindustrin.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin finns ett flertal åtgärder som regeringen avser att vidta för att uppnå målen med livsmedelsstrategin och för att främja regelförenkling och regelutveckling:

- inrätta ett vetenskapligt råd som stöd för regelgivningen inom djurskyddsområdet
- fortsätta att utveckla regelverken för djurhållning, inriktat på en flexibel och målstyrd lagstiftning med en bibehållen djurskyddsnivå
- utveckla myndigheternas digitala lösningar för att underlätta företagens informationsinhämtning och informationsutbyte mellan aktörer
- ta fram ett kontroll- och kompetenspaket för utveckling av kontrollarbetet i livsmedelskedjan
- se över lagstiftning som berör strukturomvandling
- bereda riksintresseutredningens förslag, vilket inkluderar förslag som rör jordbruksmark
- fortsätta att arbeta för att höja djurskyddsnivån i EU.

Regeringen har även, i både Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets regleringsbrev för 2017, fastställt att myndigheterna ska fortsätta förenklingsarbetet för att det ska bli enklare att starta och driva företag. Av Livsmedelsverkets regleringsbrev framgår att åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt och hur myndigheten arbetar med service, effektivitet och bemötande är det som ska stå i fokus. Även av Jordbruksverkets regleringsbrev framgår att åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt ska stå i fokus. Vidare framgår att förenklingsarbetet ska genomföras utan att miljöskydd, djurskydd eller djurhälsan försämras.

I Jordbruksverkets årsredovisning för 2016 framhålls att verket har fortsatt att arbeta generellt med förenklingar av regelverken och är aktiva i det förenklingsarbete som finns på EU-nivå, vilket bl.a. omfattar att försöka påverka och förenkla regelverket för EU-stöden och regelverken för djur- och växtskydd. Utgångspunkterna för arbetet i expertgrupper, kommittéer och rådsarbetsgrupper har liksom tidigare varit bl.a. fortsatta förenklingar och minskad administrativ börda för företagen. Vidare anges att arbetet i den s.k. SAM-arbetsgruppen, som består av Jordbruksverket, Näringsdepartementet, LRF, LRF Mjölkk, LRF Konsult, länsstyrelserna och Hushållningssällskapet, bl.a. har resulterat i förenklingar av tvärvillkoren och att syftet är att på sikt förenkla hela systemet för tvärvillkoren. Jordbruksverket deltar även i arbetet med handlingsplanerna för gris, mjölk samt nöt och lamm. Handlingsplanerna ägs av branschorganisationerna men verket deltar och arbetar med de förenklingsåtgärder som rör verkets ansvar, t.ex. regelverk.

Vidare genomförde Jordbruksverket 2013 den s.k. förenklingsresan tillsammans med Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). I december 2015 hade nära 75 procent av förenklingsförslagen från den handlingsplan som togs fram efter resan genomförts. Förenklingar som genomförts rör föranmälan av kontroller, olika regelförenklingar som rör djurskyddsbestämmelser, en gemensam kundsupport med länsstyrelserna och ett webbförum om

miljötillsyn. Därutöver sker ett löpande förenklingsarbete när det gäller bemötande, klarspråk, samordning, dokumentering och rapportering.

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2016 framgår att myndigheten tillsammans med Jordbruksverket och Tillväxtverket har fortsatt projektet Förenklingsresan för livsmedelsindustrin – en resa för tillväxt och export. Ambitionen har varit att i dialog med livsmedelsföretag och berörda myndigheter genomföra aktiviteter som leder till förenklingar i företagets vardag. En myndighetsgemensam handlingsplan har presenterats, och aktiviteterna i handlingsplanen rör sig inom flera områden: export, information och kontakt med myndigheter, förbättrad livsmedelskontroll, regler och märkning samt utbildning och utveckling.

I syfte att göra det enklare att starta och driva företag finns även den myndighetsgemensamma portalen verksamt.se som drivs av Tillväxtverket tillsammans med Bolagsverket och Skatteverket. Portalen ska möta företagares behov av en samlad information och myndighetsservice på webben. Under 2015 utvecklades även en tjänst för förenklat uppgiftslämnande, Uppgiftslämnarservice. Tjänsten förväntas minska företagets kostnader och även arbetsbörda, eftersom uppgifter inte behöver lämnas in flera gånger till olika myndigheter.

En stor del av lagstiftningen som svenska företag har att förhålla sig till beslutas på EU-nivå. Enligt Näringsdepartementet är förenklingsarbetet inom EU ett långsiktigt arbete som kräver kontinuerligt fokus för att ge resultat. Sverige har därför bedrivit ett konsekvent arbete så att bördan och byråkratin till följd av EU-lagstiftning minskar. Sverige stöder Europeiska kommissionens arbete med Regulatory Fitness and Performance Programme (Refit), men driver också att kommissionen ska sätta upp mål för att minska regelbördan. Sverige har även verkat för en utveckling av arbetet med konsekvensutredningar på EU-nivå. Bättre konsekvensutredningar är en av flera förenklingsåtgärder som är aktuella för att stärka tillväxten i Europa.

I fråga om förenklade regler för EU:s jordbrukspolitik framhöll regeringen i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr 23) att förändringar i utformningen av politiken som förenklar för företagen är en prioriterad fråga. Regeringen fortsätter därför att vara aktiv i arbetet med att förenkla den gemensamma jordbrukspolitiken på EU-nivå. En viktig utgångspunkt för regeringen i genomförandet av nuvarande politik är att reglerna för den gemensamma jordbrukspolitiken ska vara stabila och förutsägbara för lantbrukarna och landsbygdernas aktörer. Sverige presenterade på rådsötet i mars 2017, tillsammans med de nordiska och baltiska EU-länderna, 68 konkreta förslag till förenklade regler för lantbrukare och företag inom EU.

Enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska en myndighet så tidigt som möjligt utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser i en konsekvensutredning, och ge statliga myndigheter, kommuner, landsting, organisationer, näringslivet och andra som berörs tillfälle att yttra sig i frågan och om konsekvensutredningen. Enligt 6 § ska en konsekvensutredning bl.a. innehålla

- uppgifter om vilka kostnadsmissiga och andra konsekvenser regleringen medför
- en bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen
- en bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser.

Vidare framgår att Tillväxtverket och Ekonomistyrningsverket ska svara för metodutveckling, rådgivning och utbildning med anledning av förordningen. Tillväxtverket har ett samordnande ansvar.

Regelrådet ska ges tillfälle att yttra sig i fråga om konsekvensutredningar som upprättats i enlighet med bl.a. förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning, och som har legat till grund för ett författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag. Regelrådet ska även efter begäran bistå regelgivare med att granska konsekvensutredningar till förslag från EU, om dessa bedöms få stor påverkan för företag i Sverige.

I svaret på interpellation 2016/17:131 om konsekvensutredningar anförde närings- och innovationsminister Mikael Damberg bl.a. följande:

Konsekvensutredningarnas kvalitet behöver höjas. En väl genomförd konsekvensutredning bidrar till ett bättre beslutsunderlag för regelgivarna. Ett bra beslutsunderlag ökar förutsättningarna för att skapa ändamålsenliga regler, vilket gör att företagen kan ägna sig åt att driva och utveckla sin verksamhet och inte åt onödig administration. I förlängningen förväntas det leda till ökad tillväxt och sysselsättning.

Vi har nu nödvändiga förutsättningar på plats för att kunna förändra och förbättra konsekvensutredningarnas kvalitet. Regelrådet har permanentats, fått ett tydligare uppdrag och en ny organisationsform med nära koppling till Tillväxtverket. Det talar för ett effektivt resursutnyttjande och tydlighet gentemot regelgivarna. Tillväxtverket arbetar brett för att ge alla regelgivare råd, stöd och utbildning i konsekvensutredningsarbetet. Att Tillväxtverket och Regelrådet numera arbetar närmare varandra ger också en möjlighet att sätta in konkreta stödåtgärder där behovet är som störst.

[...] Regeringen ser även över styrningen av Tillväxtverket vad gäller arbetet med konsekvensutredningar i syfte att höja kvaliteten och ser det som en angelägen fråga att det finns fullgoda beslutsunderlag. Jag har en god dialog med Regelrådets ordförande och ledningen för Tillväxtverket. Min avsikt är att göra vad jag kan för att vi ska vända den här utvecklingen.

Regeringen gav i december 2016 Tillväxtverket i uppdrag att ta fram en digital handledning som behandlar frågor om de konsekvenser som enligt förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning ska belysas i en konsekvensutredning (N2016/07452/FF). Uppdragets syfte är att bidra till att konsekvensutredningarnas kvalitet generellt sett ökar, och avsikten är att handledningen ska kunna användas av regelgivare på myndigheter och departement samt av kommittéer som ett hjälpmedel för att säkerställa att alla relevanta perspektiv blir belysta när en konsekvensutredning ska tas fram. När det gäller företagsekonomiska konsekvenser ska påverkan på företagets kostnader och konkurrensförhållanden lyftas fram särskilt i handledningen eftersom dessa

delar enligt regeringen ofta behandlas på ett otillräckligt sätt i konsekvensutredningar. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 29 september 2017.

Utskottets ställningstagande

Att svenska företag har konkurrenskraftiga förutsättningar i förhållande till omvärlden är en viktig faktor för tillväxt och sysselsättning. Utskottet delar därför regeringens bedömning att arbetet med att förenkla för företagen även i fortsättningen bör ges hög prioritet.

Av redovisningen ovan framgår att ett omfattande arbete pågår och att initiativ har tagits, både av regeringen och av berörda myndigheter. I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin finns ett flertal åtgärder som regeringen avser att vidta för att uppnå målen med livsmedelsstrategin och för att främja regelförenkling och regelutveckling, vilket utskottet välkomnar.

Utskottet noterar även att livsmedelskedjan är ett av fyra områden som regeringen prioriterar för digitalisering under perioden 2016–2018 och att Jordbruksverket mot den bakgrunden har fått i uppdrag att, i nära samarbete med Livsmedelsverket, främja en digital förnyelse – för en smartare livsmedelskedja.

Med hänvisning till redovisningen ovan föreslår utskottet att motionerna 2016/17:2023 (C) yrkande 11, 2016/17:2446 (SD) yrkande 18, 2016/17:2936 (M) yrkande 2, 2016/17:3173 (M) yrkande 15, 2016/17:3379 (C, KD) yrkande 2, 2016/17:3614 (SD) yrkande 6, 2016/17:3615 (KD) yrkande 15 och 2016/17:3618 (C) yrkandena 10 och 17 lämnas utan vidare åtgärd.

I fråga om konsekvensutredningar konstaterar utskottet att det i regelverket finns krav på att myndigheterna i sitt föreskriftsarbete ska utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser. Vidare noterar utskottet att det i konsekvensutredningen bl.a. ska göras en bedömning när det gäller tidpunkten för ikraftträdande. Utskottet noterar även att Tillväxtverket har fått i uppdrag att ta fram en digital handledning i syfte att bidra till att konsekvensutredningarnas kvalitet generellt sett ökar. Med det anförda anser utskottet att motion 2016/17:3173 (M) yrkande 19 kan lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår på området.

Konkurrenskraft – en uppgift för myndigheterna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om ett främjandeuppdrag till myndigheter som arbetar med företag i livsmedelskedjan.

Jämför reservation 20 (S, MP, V).

Propositionen

I propositionen framhålls att nationella förutsättningar blir allt viktigare ur ett företagarperspektiv eftersom EU-medlemskapet gör att svenska företag verkar i fri konkurrens inom EU:s inre marknad. Regeringen anser att myndigheter bör samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom sektorn. Det är viktigt att dubbelregleringar undviks och att myndigheternas arbete samordnas.

Vidare betonas att det är viktigt att myndigheter inom ramen för sitt huvudsakliga uppdrag, i sitt arbete och vid utformning av regler beaktar effekterna på de svenska livsmedelsföretagens konkurrenskraft och väger dessa effekter mot effekterna på andra samhällsmål. Sådana analyser och avvägningar ska göras utan att äventyra övriga målsättningar inom området, som t.ex. säkra livsmedel, djurskydd och redlighet eller relevanta miljömål. Regeringen gör därför bedömningen att det bör utredas hur berörda myndigheter i ökad utsträckning kan beakta stärkt konkurrenskraft för företagen i sitt arbete.

Det anges även att en viktig faktor för ökad konkurrenskraft för företagen är att det ska vara lätt för företagen att få information om gällande regelverk, kontroller och annat som påverkar villkoren för företagande. Enligt regeringen bör därför statliga och kommunala myndigheter samverka och eftersträva att företag på ett samlat ställe ska kunna få relevant information om t.ex. regler och kontroller.

I propositionen hänvisas till regeringens satsning Digitalt först, där fem prioriterade områden har utsetts som ska analyseras ur ett digitaliseringsperspektiv. Ett av de områdena är livsmedelskedjan. Det uppmärksammas att Jordbruksverket har fått i uppdrag att vara utvecklingsmyndighet inom livsmedelsområdet, tillsammans med Livsmedelsverket (N2016/01646/EF). Regeringen har även tillsatt ett råd för digitalisering av det offentliga Sverige med uppdrag att identifiera och diskutera utmaningar under genomförandet av regeringens satsning på Digitalt först och vid behov föreslå åtgärder (N2015/07452/EF). Regeringens bedömning är att arbetet för att tillhandahålla service och lättillgänglig information om regler och villkor som gäller för företagande bör fortsätta att utvecklas.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3, anförs att ett främjandeuppdrag bör ges till myndigheter. Myndigheter har en viktig roll i att stötta företag och underlätta för dem, men det fungerar inte alltid på önskvärt sätt. Det behövs enklare rutiner, regler och processer hos myndigheter som förenklar för livsmedelsföretagare. Myndigheter och tjänstemän ska även ha företagsaspekten i fokus när de fattar beslut eller utformar regler.

Även i kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 3 föreslås att berörda myndigheter får ett främjandeuppdrag. Uppdraget ska förtydliga att myndigheterna inte enbart ska utgöra ett kontrollerande organ. Enligt motionärerna bör fokus skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv, vilket tydligt bör framgå av regeringens regleringsbrev. Motionärerna anför att myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag i högre utsträckning bör tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande.

Motionärerna i kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3 vill att berörda myndigheter får ett främjandeuppdrag som förtydligar att de inte enbart ska utgöra ett kontrollerande organ. Det behövs enklare rutiner, regler och processer hos myndigheter som förenklar för livsmedelsföretagare. Myndigheter och tjänstemän ska även ha företagsaspekten i fokus när de fattar beslut eller utformar regler.

Enligt kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) har myndigheter en viktig roll i att stötta och underlätta för företagen. Det anförs därför att berörda myndigheter bör få ett främjandeuppdrag (yrkande 3). Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv, vilket tydligt bör framgå av regeringens regleringsbrev.

På liknande sätt föreslås i kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 att myndigheter som berör livsmedelskedjan ges ett främjandeuppdrag. Enligt motionärerna måste det vara uppenbart från politikens sida att de myndigheter som är involverade i livsmedelsproduktionen ska verka främjande och bidra till att livsmedelsstrategin genomförs.

Kompletterande information

Regeringens ambition med Digitalt först är att svenska kommuner, landsting och myndigheter ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter för att skapa en enklare vardag för privatpersoner och företag. Eftersom livsmedelskedjan är ett av fyra områden som regeringen prioriterar för digitalisering under perioden 2016–2018 fick Jordbruksverket i uppdrag att verka för digital utveckling i livsmedelskedjan, Digitalt först – för en smartare livsmedelskedja (N2016/01646/EF). Uppdraget gäller 2016–2018 och innebär att Jordbruksverket, i nära samarbete med Livsmedelsverket, ska främja en digital förnyelse genom att tillgängliggöra information i livsmedelskedjan för att bl.a. synliggöra hållbarhetsaspekter och öka konkurrenskraften

inom sektorn. Målsättningen med uppdraget är att göra det enklare, öppnare och effektivare för medborgare, myndigheter och aktörer att ta del av information och data i livsmedelskedjan. Uppdraget ska främja nya innovativa och samverkande digitala tjänster som bidrar till en ökad tillväxt inom livsmedelsindustrin.

Jordbruksverket har även som förvaltningsmyndighet inom jordbruksområdet, fiskeområdet och därtill knuten landsbygdsutveckling, enligt 1 § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk, till uppgift att bl.a. arbeta för ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Myndigheten ska även skapa förutsättningar för ett livskraftigt jordbruk i mindre gynnade områden (2 §).

Enligt 2 § förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket ska Livsmedelsverket bl.a. underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn, verka för att exporterande livsmedelsföretag uppfyller sådana särskilda krav som mottagarlandet kan ställa samt informera konsumenter, företag och andra intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk, kostråd och andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet.

Vidare anges i Jordbruksverkets respektive Livsmedelsverkets instruktion att myndigheterna ska se till att deras föreskrifter och vägledande dokument är utformade på ett sådant sätt att de är kostnadseffektiva samt enkla att följa och förstå för bl.a. företagen och att myndigheterna även i verksamheten i övrigt ska underlätta för bl.a. företagens kontakter med myndigheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar i likhet med regeringen att nationella förutsättningar blir allt viktigare ur ett företagarperspektiv, framför allt eftersom EU-medlemskapet gör att svenska företag verkar i fri konkurrens inom EU:s inre marknad. Utskottet noterar att regeringen anser att det bör utredas hur berörda myndigheter i ökad utsträckning kan beakta stärkt konkurrenskraft för företagen i sitt arbete, vilket är positivt. Det är enligt utskottet angeläget att myndigheter och tjänstemän även har företagsaspekten i fokus när de fattar beslut eller utformar regler. I detta sammanhang kan även nämnas att utskottet välkomnar regeringens bedömning att arbetet för att tillhandahålla service och lättillgänglig information om regler och villkor för företagande bör fortsätta att utvecklas.

Enligt utskottet bör myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag i högre utsträckning tillhandahålla information, men samtidigt måste de dessutom underlätta och stödja livsmedelsföretagandet. Det är av stor vikt att myndigheterna även har en roll i arbetet med att underlätta för och stötta företagen. Det behövs enklare rutiner, regler och processer hos myndigheterna som förenklar för livsmedelsföretagarna.

Mot denna bakgrund anser utskottet att berörda myndigheter bör få ett främjandeuppdrag som förtydligar att de inte enbart ska utgöra ett kontrollerande organ. Ett sådant uppdrag bör leda till att fokus skiftar från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv. Detta bör ges regeringen till

käna. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2016/17:2010 (C) yrkande 4, 2016/17:3615 (KD) yrkande 3, 2016/17:3616 (L) yrkande 3, 2016/17:3618 (C) yrkande 3 och 2016/17:3620 (M) yrkande 3.

Dynamiskt företagande och strukturutveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar av jordförvärvslagen, om ägarskiftet och generationsskiftet samt om tillgång till riskkapital för lantbruket.

Jämför reservation 21 (SD, C, KD), 22 (SD) och 23 (C).

Propositionen

I propositionen gör regeringen bedömningen att en strukturomvandling i jordbruks- och trädgårdsnäringen bör underlättas och att företagen bör ges möjlighet att bedriva verksamheten i effektiva företagsformer oavsett storlek. Det behövs även en översyn av jordförvärvslagstiftningen.

Regeringen framhåller att det sedan lång tid tillbaka har pågått en strukturomvandling inom jordbruks- och trädgårdsnäringen. Strukturrationaliseringen i jordbruket kommer i allt högre grad att innebära stora kapitalinsatser. Det kommer att krävas en ökad dynamik, nya ägare och nya kategorier av ägare för att kunna överlåta och investera i företag. Konkurrenskraftsutredningen gör bedömningen att jordförvärvslagen, i dess nuvarande utformning, har en hämmande inverkan på konkurrenskraften i svenskt jordbruk genom att försvåra extern kapitalförsörjning. Utredningen anser även att lagen komplicerar överlåtelser av jordbruksmark och ger upphov till onödigt administrativt arbete.

Regeringen delar Konkurrenskraftsutredningens och flera av remissinstansernas bedömning att en fortsatt strukturomvandling är nödvändig för att öka effektiviteten i den svenska jordbruks- och trädgårdsnäringen och för att möta en alltmer omfattande global konkurrens. För att skapa bättre förutsättningar för livsmedelsföretagen att växa och bedriva verksamheten i effektiva företagsformer, oavsett storlek, anser regeringen att jordförvärvslagstiftningen bör ses över. En ökad dynamik i ägande och delägarskap är viktig. Jordförvärvslagen är tillämplig på förvärv av lantbruksegendom, vilket kan utgöras av både jordbruks- och skogsmark. Regeringen anser därför, i likhet med en del av remissinstanserna, att det är nödvändigt att översynen även omfattar skogsbruket. Översynen och konsekvensbedömningarna bör därför beakta såväl jordbrukets som skogsbrukets behov och möjligheter i hela landet.

Nära 40 procent av jordbruksverksamheten i Sverige bedrivs på arrenderad mark. Längden på arrendeavtalen och hur arrendeavgiften sätts påverkar incitamenten att ingå avtal, långsiktigheten i brukandet och i vissa fall även

investeringar. I propositionen framhåller regeringen att det är viktigt att företagen ges goda förutsättningar att växa och bli mer effektiva. Regeringen anser att en väl fungerande arrendemarknad där arrende i hög utsträckning används vid upplåtelse av jordbruksmark kan bidra till detta. Tomträtts- och arrendeutredningens förslag om ändrad avgiftsreglering för jordbruksarrende och förändrat besittningsskydd för sidoarrenden samt Konkurrenskraftsutredningens förslag om avtalsfrihet vid fastställande av arrendeavgiften bereds inom Regeringskansliet.

Motionerna

Jordförvärvslagen

Enligt kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 5 finns det inte något behov av att se över jordförvärvslagen. En översyn av jordförvärvslagen finns med i propositionen för livsmedelsstrategin i förslagen om strukturutveckling. Regeringen vill se över lagen med syfte att aktiebolag lättare ska kunna förvärva jordbruksmark. Motionärerna anser att de negativa effekterna av en sådan genomgripande reform överstiger eventuella fördelar.

Även motionärerna i kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 24 motsätter sig en ändring av jordförvärvslagen. De inskränkningar i äganderätten som jordförvärvslagen innebär har befunnits motiverade för att åstadkomma mer rationella brukningsenheter inom jord- och skogsbruket, för att upprätthålla balansen mellan olika ägarkategorier och för att gynna bosättning och sysselsättning i glesbygd. De fysiska personernas, dvs. böndernas, ägande och brukande av jorden har visat sig vara framgångsrikt för ansvarstagande, innovationskraft och näringslivsutvecklingen på landsbygden. Jordförvärvslagen bör därför inte ändras.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkas att jordförvärvslagen ska behållas i sin nuvarande form (yrkande 21). I samband med ägarskiftesproblematiken lyfts jordförvärvslagen ibland upp som ett problem eftersom den hindrar juridiska personer från att köpa mark från enskilda markägare. Motionärerna känner dock en mycket stor oro över att en ändring i jordförvärvslagen skulle leda till svårigheter för exempelvis unga att hävda sig gentemot bolag vid köp av fastigheter, och ser därför inget behov av ändringar i lagen.

Generations- och ägarskifte

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) är ägarskifte ett stort problem för företag inom hela livsmedelskedjan. Inte minst inom primärproduktionen där det rör sig om mycket höga investeringskostnader. Det är därför viktigt att göra insatser för att möjliggöra förnyring och ägarskifte i livsmedelssektorn. Det finns t.ex. behov av rättvisare skatte regler. Reglerna vid generationsskifte genom försäljning av företaget inom

familjen är i dag mer komplicerade än vid försäljning till en utomstående part. Motionärerna vill i ett första steg utreda hur reglerna vid generationsskiften kan bli rättvisare och förenklas (yrkande 20). Motsvarande förslag redovisas även i kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 4.

Enligt kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 17 bör det utredas hur lantbruket i högre grad kan få tillgång till riskkapital samt hur generationsskiften och inträden i jordbruket kan underlättas. Generationsskiften och företagsöverlåtelser kommer i allt högre grad att innebära stora kapitalinsatser. Utvecklingen går också mot nya typer av ägare och helt andra krav för att kunna överlåta och investera i jordbruks- och trädgårdsföretag.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1) understryker kommittén att hinder för enskilda att starta, driva och utveckla företag på landsbygden så långt som möjligt bör undanröjas. Landsbygdskommittén bedömer att ett viktigt delmål i en sammanhållen landsbygdsolitik är att landsbygdens förutsättningar ska tas till vara för att skapa ett mångsidigt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv med god förmåga till förnyelse.

När det gäller tillgång till finansiellt kapital föreslår landsbygdskommittén bl.a. att Almi Företagspartner AB:s uppdrag om marknadskompletterande finansiering och rådgivning kompletteras med ett ytterligare fokus som riktas mot företag i de glesa och mycket glesa landsbygdskommunerna. I synnerhet ska de platsbundna näringarna och till dem relaterad näringsverksamhet uppmärksammas. Enligt kommittén måste tillgången till finansiellt kapital förbättras för att förnyelse, utveckling och omställning ska ske.

Den parlamentariska landsbygdskommitténs betänkande har varit på remiss, och regeringen avser att lämna en proposition om en sammanhållen landsbygdsolitik till riksdagen under våren 2018.

Skatteutskottet har yttrat sig över propositionen och om skatteregler vid generationsskifte (yttr. 2016/17:SkU7y). Skatteutskottet anför att företag och deras ägare ska ha goda skattemässiga villkor, och skatter ska tas ut på ett effektivt sätt. Det är viktigt att stimulera företagande, öka investeringar och skapa nya arbetstillfällen.

Skatteutskottet lyfter fram att regeringen den 13 mars 2014 beslutade att ge en särskild utredare i uppdrag att se över beskattningen vid avyttring av kvalificerade andelar i samband med ägarskiften i fåmansföretag. Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande den 3 november 2016, och enligt utredarens bedömning borde den nuvarande olikbehandlingen av ägarskiften inom närståendeakretsen respektive utom närståendeakretsen i möjligaste mån åtgärdas. För att ägarskiften mellan närstående ska behandlas på samma sätt

som mellan oberoende parter föreslår utredningen därför att en särskild undantagsregel ska införas från bestämmelsen om samma eller likartad verksamhet. Även vissa andra överlåtelse liksom överlåtelse av ett företags verksamhet omfattas av regelns tillämpningsområde. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vidare redovisar skatteutskottet att regeringen den 22 mars 2017 presenterade ett utkast till lagrådsremiss som innehåller ytterligare ändringar i de s.k. 3:12-reglerna, som är särskilda skatteregler som gäller för delägare som äger kvalificerade andelar i fåmansföretag. Syftet med 3:12-reglerna är primärt att förhindra att arbetsinkomst omvandlas till lägre beskattad kapitalinkomst för delägaren eller för någon i dennes närstående krets. Förslagen till ändringar innebär bl.a. att ägarskiftet mellan närstående underlättas. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Skatteutskottet anför att yrkanden om översyn av reglerna om generationsskifte i fåmansbolag får anses vara tillgodosedda mot bakgrund av den pågående beredningen av de presenterade förslagen. Skatteutskottet avstyrker därför motion 2016/17:3618 (C) yrkande 20.

Frågan om att underlätta generationsskiftet inom jordbruket har behandlats av utskottet tidigare i betänkande 2015/16:MJU9 Landsbygdspolitik. Utskottet konstaterade då att det finns stöd att söka inom landsbygdsprogrammet men även att gårdsstödet innebär en inkomstförsäkring.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 av den 17 december 2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken finns bestämmelser om stöd till unga jordbrukare. I skäl 47 anförts att unga jordbrukares etablering och utveckling av ny ekonomisk verksamhet inom jordbrukssektorn innebär en ekonomisk utmaning och är en aspekt som bör beaktas vid fördelning och riktande av direktstöd. Denna utveckling är väsentlig för unionens jordbrukssektors konkurrenskraft, och av detta skäl bör ett inkomststöd till unga jordbrukare som etablerar jordbruksverksamhet inrättas för att göra det lättare för unga jordbrukare att starta sin verksamhet och efter starten genomföra en strukturanpassning i sina jordbruksföretag. Medlemsstaterna bör för det ändamålet använda en del av sina nationella tak för direktstöd till att utöver grundstödet bevilja årliga stöd till unga jordbrukare. Av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 23) framgår att det nya stödet till unga lantbrukare har getts en så hög tilldelning som möjligt så att unga lantbrukare ges bättre förutsättningar att starta jordbruksverksamhet och växa, vilket kan bidra till förnyring inom sektorn.

Det finns även inom landsbygdsprogrammet möjligheter att söka startstöd för unga lantbrukare. Stödet är en startpremie som ska underlätta för unga att starta en verksamhet eller att genomföra ett ägarskifte. Det ska också bidra till lönsamma och konkurrenskraftiga företag inom jordbruk, trädgård och rennärning.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht har i svar på fråga 2016/17:1337 Åtgärder för unga lantbrukare anfört följande:

En förutsättning för viljan att starta företag inom lantbruk och trädgård är att det finns en lönsamhet och framtidstro i dessa sektorer. Genom livsmedelsstrategin, och dess mål om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, är grunden lagd för att åstadkomma detta. Politiken och näringen har nu en viktig uppgift att stärka attraktiviteten i hela kedjan.

Regeringen har lanserat en handlingsplan för strategins genomförande med ett 40-tal åtgärder. Regeringen har redan beslutat om två åtgärds paket kopplade till livsmedelsstrategin och handlingsplanen och förbereder ytterligare paket innan sommaren. Paketet innehåller flera åtgärder som samlat eller enskilt har betydelse för den framtida lönsamheten och därigenom kan drivkrafterna för att starta och driva företag stärkas.

Även inom landsbygdsprogrammet finns ett antal åtgärder med syfte att förbättra förutsättningarna för företag inom lantbruk och trädgård. Några exempel är kompetensutveckling, investeringsstöd och startstöd till unga lantbrukare. Under innevarande programperiod satsar regeringen 136 miljoner kronor på startstöd till unga lantbrukare och ytterligare nära 2,5 miljarder kronor på investeringsstöd till lantbruket. Det är glädjande att efterfrågan på dessa stöd är stort. Det indikerar att det finns unga lantbrukare som är beredda att satsa i de gröna näringarna vilket har stor betydelse för möjligheterna att nå målen i livsmedelsstrategin.

Utöver startstödet i landsbygdsprogrammet erhåller även yngre lantbrukare högre gårdsstöd under de första fem åren som de är nya företagare. Den högre stödnivån begränsas dock av EU-regelverket till 90 hektar av lantbrukarens areal. Regeringen arbetar för att denna arealgräns ska höjas.

Regeringen anser att Sverige behöver fler unga som driver företag och arbetar därför för att underlätta för unga företagare generellt. Entreprenöriell kompetens är ett viktigt redskap för att göra det möjligt för fler unga att realisera sina idéer. En pågående satsning om 139 miljoner kronor för 2015–2018 för att stärka entreprenörskap i utbildningen finns redan på plats. Medlen används för verksamhetsstöd till aktörer som operativt arbetar med att främja företagande bland unga samt att stärka lärandet om entreprenörskap i skolväsendet och i högskolan. Ett annat exempel är Växastödet, en åtgärd som gör det billigare att anställa den första personen i företaget.

Regelförenkling är ett område som har särskilt stor betydelse för nya företag. Förenklararbetet inriktas bland annat mot att bättre ta tillvara digitaliseringens möjligheter. Med fler och bättre digitala processer som anpassas utifrån företagets förutsättningar och behov blir det möjligt att få överblick och kontroll över de krav som myndigheter ställer på dem. Det gör det också möjligt att få en mer lika hantering över landet, oberoende av var en företagare är aktiv.

I den kommande reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken, inför nästa programperiod, kommer även förenkling att vara en prioriterad fråga för regeringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att en översyn av jordförvärvslagstiftningen kan behövas för att analysera den strukturomvandling som sker inom trädgårds- och jordbruksnäringen och för att skapa bättre förutsättningar för livsmedelsföretagen att växa och bedriva verksamhet i effektiva företagsformer. Utskottet anser att översynen och konsekvensbedömningarna bör beakta såväl jordbrukets som skogsbrukets behov och möjligheter i hela landet.

Utskottet ser i sammanhanget starka skäl att framhålla och betona betydelsen av att behålla jordförvärvslagens intentioner för att säkerställa bosättning och sysselsättning i landsbygdsområden.

Utskottet föreslår att motionerna 2016/17:3614 (SD) yrkande 5, 2016/17:3615 (KD) yrkande 24 och 2016/17:3618 (C) yrkande 21 avstyrks med det anförda.

Utskottet noterar att den parlamentariska landsbygdskommittén har berört frågan om tillgång till kapital för företag i de glesa landsbygdskommunerna. Beredning pågår inom Regeringskansliet av en proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik.

Utskottet vill framhålla vikten av unga lantbrukare som är beredda att investera i de gröna näringarna, vilket bl.a. har stor betydelse för möjligheterna att nå målen i livsmedelsstrategin. Utskottet noterar att det finns möjligheter att söka startstöd för unga lantbrukare, investeringsstöd och kompetensutvecklingsstöd inom landsbygdsprogrammet och förhöjt gårdsstöd till unga jordbrukare.

Utskottet delar skatteutskottets bedömning att yrkanden om förenkling av generationsskifte får anses vara tillgodosedda mot bakgrund av den pågående beredningen av förslag om underlättande av generationsskiften.

Med hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att motionerna 2016/17:2023 (C) yrkande 4, 2016/17:2446 (SD) yrkande 17 och 2016/17:3618 (C) yrkande 20 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på pågående arbete.

Myndigheternas kontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om offentlig kontroll, om rätts-säkerhet för djurproducenter, om livsmedelskontroll, om livsmedelsbedrägerier och om sanktionsmöjligheter i livsmedelslagstiftningen.

Jämför reservation 24 (M), 25 (SD) och 26 (C).

Propositionen

I fråga om den offentliga kontrollen av företag i livsmedelskedjan bedömer regeringen att det finns behov av fortsatt utvecklingsarbete och samordning. Den offentliga kontrollen bör vara likvärdig i hela landet och präglas av hög kompetens. Vidare bör kontrollen, så långt som möjligt, vara samordnad och innebära en så liten störning i den ordinarie verksamheten för företagaren som möjligt. En god kunskapsnivå och ett gott informationsutbyte bör även främjas för att skapa ett förtroendefullt klimat mellan kontrollmyndigheter och dem som är föremål för kontrollen.

Det konstateras att kontrollen av företag i livsmedelskedjan ska vara ändamålsenlig, likvärdig, rättssäker och så effektiv som möjligt. Den ska även bidra till att konsumenterna har ett högt förtroende för livsmedel på den svenska marknaden, vilket också är viktigt vid internationell handel med livsmedel. Vidare anges att en fungerande kontroll dessutom motverkar illojal konkurrens mellan de företag som följer reglerna och företag som inte gör det.

I propositionen framhålls att det är angeläget att utvecklingsarbetet fortsätter. I det fortsatta utvecklingsarbetet ser regeringen att det behövs en kontinuerlig kompetensutveckling för inspektörerna. Eftersom ansvaret för livsmedels- och djurskyddskontrollen är fördelat på flera kontrollmyndigheter är det även viktigt med bra ledning och samordning av arbetet för att kontrollen ska vara likvärdig i hela landet. Regeringen är positiv till att öka samordningen av kontroller och anser att sådana ansträngningar bör fortsätta. Kontrollarbetet måste bygga på ömsesidig respekt och ömsesidigt förtroende. Det är t.ex. viktigt med bra bemötande och tydlig återkoppling i samband med kontrollen. Myndigheterna arbetar redan aktivt med detta, och det är enligt regeringens bedömning betydelsefullt att detta arbete fortsätter. Regeringen lyfter även fram att digitalisering av livsmedelskedjan är ett prioriterat område. Digitalisering kan bidra till effektivisering och en likvärdig kontroll i hela landet, bl.a. genom att ge bättre stöd, råd och vägledning till både inspektörer och företagare.

I fråga om djurskyddskontrollen nämns i propositionen bl.a. att ett råd för samordning av djurskyddskontrollfrågor har inrättats (L2012/00649/DL), att Jordbruksverket anordnar s.k. kalibreringskurser för djurskyddsinspektörerna för att stärka kompetensen och öka samsynen i olika djurskyddsfrågor och att länsstyrelserna utvecklar nyckeltal och indikatorer för bättre uppföljning, utvärdering och styrning av kontrollen.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att det har tagits många initiativ för att förbättra kontrollen i livsmedelskedjan och att myndigheterna arbetar aktivt med frågan. Enligt regeringen finns det dock fortfarande ett behov av ett utvecklingsarbete inom kontrollen av företag i hela livsmedelskedjan.

Motionerna

Myndigheternas kontroll

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 30 bör den offentliga kontrollen vara likvärdig i hela landet och präglas av hög kompetens. För att den offentliga kontrollen ska vara rättssäker och likvärdig runt om i landet är det enligt motionärerna viktigt att regelverket är tydligt och att tjänstemän arbetar på liknande sätt. Detta kan uppfyllas genom att täppa till luckor i regelverket som gör att myndighetsarbete är svårtolkat men också genom att förbättra tjänstemännens kompetens. Ett annat sätt att göra kontrollen rättssäker är att inrätta behörighetskrav för tjänstemän som tar beslut om livsmedelsrelaterade frågor. Sådana krav ska bygga på att tjänstemännen har tillskansat sig erfarenhet av lantbrukets djur på olika sätt. I yrkande 35 anförs

att rättssäkerheten för djurproducenter behöver förstärkas. Enligt motionärerna känner allt fler företagare att transparensen, och i dess förlängning rättssäkerheten, minskar. Inte minst gäller detta för djuruppfödare. Det måste finnas sätt att snabbt och enkelt stärka företagarens möjlighet till rättssäker bedömning av tvister med myndigheter.

Enligt motionärerna i kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) präglas kontrollverksamheten när det gäller bl.a. djurskyddet ibland av en stor orutin med bristande kunskap om den verksamhet som ska kontrolleras. Det är därför viktigt att de som arbetar med bl.a. djurskyddstillsyn har relevant kompetens för ändamålet. Motionärerna anser vidare att de som arbetar med djurskyddstillsyn av animalieproduktion i största möjliga utsträckning ska ha egen yrkeserfarenhet av djurhållning. Kompetensen hos de myndigheter och de kontrollanter som utför kontroller behöver säkerställas (yrkande 20).

Livsmedelskontroll

Enligt kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18 bör regeringen i EU med kraft verka för att minska livsmedelsförfalskningen. Efter tidigare skandaler de senaste åren har EU fastställt att livsmedelsbedrägerier ska vara ett prioriterat område, men ännu har inga resultat av denna prioritering setts. I och med att grunden för vår lagstiftning vilar på EU:s livsmedelslagstiftning behöver vi stärka arbetet på EU-nivå för att minska livsmedelsfusket.

Arbetet med kontroller av livsmedel bör enligt kommittémotion 2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1 intensifieras. För att konsumenterna ska kunna lita på en produkts innehåll och ursprung behöver arbetet med kontroller intensifieras. Motionärerna anser därför att myndigheterna måste få mer resurser för detta ändamål. De anser också att det behövs ökade sanktionsmöjligheter mot dem som fuskar med livsmedel (yrkande 2). I yrkande 5 uppmärksammas att kontrollen av livsmedel fungerar olika på olika håll i landet och att resurserna för livsmedelskontroll är begränsade. Enligt motionärerna måste maten vara säker, och staten bör därför ta ett större ansvar för en effektiv och fungerande livsmedelskontroll i hela Sverige. Genom att ansvaret helt överförs från kommunerna till staten behandlas livsmedels- och djurskyddskontrollen lika.

Enligt kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 14 finns i vissa mindre kommuner bara en livsmedelsinspektör, vilket med dagens lagstiftning innebär att det inte skulle gå att byta livsmedelsinspektör. Genom fördjupad samverkan skulle detta kunna lösas, och det ökar även möjligheten till specialisering för de olika inspektörerna, jämfört med i dag då en inspektör måste kunna allt. Det ger även möjlighet till generellt högre kompetens på området. Mindre kommuner ska vid behov samverka med andra kommuner för att säkerställa relevant kompetens vid livsmedelskontroller. Vidare bör Sverige vara drivande för att EU i större utsträckning

ska prioritera frågan om livsmedelsbedrägerier (yrkande 16). Det absolut viktigaste för att motverka livsmedelsbedrägerier är att alla länder inom EU gemensamt arbetar med denna fråga, eftersom mycket mat köps och säljs inom EU:s inre marknad. Livsmedelsbedrägerier är också ofta kopplade till annan brottslighet, varför frågan är särskilt viktig att belysa. Vidare anser motionärerna att straffen för livsmedelsbedrägerier bör skärpas, bl.a. genom att man inför fängelse i straffskalan i livsmedelslagen (yrkande 17). Konsumenter ska känna sig trygga med maten de äter, och bedrägerier ska aldrig löna sig.

Tidigare behandling och kompletterande information

Myndigheternas kontroll

Det övergripande målet för den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan, från jord till bord, är att skydda människors och djurs hälsa och värna om konsumenternas intressen. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd (kontrollförordningen) reglerar hur den offentliga kontrollen i medlemsstaterna ska organiseras och genomföras och riktar sig till medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter. Det finns även kompletterande nationell lagstiftning.

Av lagstiftningen framgår att den offentliga kontrollen i livsmedelskedjan ska genomföras regelbundet och vara riskbaserad, ändamålsenlig och effektiv. Medlemsstaterna är även skyldiga att säkerställa att det finns tillräckliga resurser tillgängliga för den offentliga kontrollen. Resurserna ska användas där de behövs och riktas dit de ger bäst effekt, så att målen i lagstiftningen uppnås. Den offentliga kontrollen granskas genom s.k. revisioner. Kontrollmyndigheterna ska utföra interna revisioner eller låta utföra externa revisioner, och EU ska göra revisioner i medlemsstaterna. Syftet med revisionerna är bl.a. att ständigt förbättra kontrollen.

Enligt lagstiftningen ska det även finnas tillräckligt med kompetent personal som har tillgång till bra hjälpmedel och laboratorieresurser. I fråga om kompetenskrav framgår av artikel 6 i kontrollförordningen att den behöriga myndigheten ska se till att samtlig personal som utför offentlig kontroll får utbildning som är lämplig för deras kompetensområde och som gör att de med nödvändig kompetens kan utföra sina uppgifter och utföra offentlig kontroll på ett enhetligt sätt. Denna utbildning ska alltefter omständigheterna omfatta vissa områden som anges i förordningens bilaga. Vidare anges att den behöriga myndigheten ska se till att samtlig personal som utför offentlig kontroll håller sig uppdaterade på sina respektive kompetensområden och vid behov får regelbunden vidareutbildning samt kan samarbeta över kompetensområden.

Kontrollförordningen kommer att ersättas av en ny EU-förordning om offentlig kontroll. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen

och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel (förordningen om offentlig kontroll) ska tillämpas fr.o.m. den 14 december 2019.

I fråga om kompetenskrav på djurskyddsinspektörer anges i 24 § djurskyddslagen (1988:534) att den myndighet som utövar offentlig kontroll ska ha tillgång till djurskyddsutbildad personal i den omfattning som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Dessutom fastställer 10 § Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2008:67) om offentlig djurskyddskontroll att den personal som utför offentlig kontroll ska ha behövlig kompetens inom djurskyddslagstiftningen och bedömning av bristande efterlevnad av djurskyddslagstiftningen.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin omnämns framtagandet av ett kontroll- och kompetenspaket för utveckling av kontrollarbetet i livsmedelskedjan som en åtgärd som regeringen avser att vidta för att uppnå målen med livsmedelsstrategin.

Regeringen gav i februari 2017 Jordbruksverket i uppdrag att, efter samråd med länsstyrelserna, genomföra åtgärder för att stödja kompetensutvecklingen och utvecklingen av digitala verktyg. Syftet är att underlätta genomförandet av inspektioner och övrigt kontrollarbete samt bidra till att öka kvaliteten, likvärdigheten och effektiviteten i djurskyddskontrollen. Jordbruksverket får för uppdragets genomförande 8 miljoner kronor under åren 2017 till 2019.

Djurskyddsutredningen överlämnade i slutet av 2011 sitt betänkande Ny djurskyddslag (SOU 2011:75). Utredningen bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och enligt Näringsdepartementet är regeringens ambition att en proposition ska lämnas under våren 2018.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågor om djurskyddskontroll, senast i betänkande 2016/17:MJU12 Djurskydd. Utskottet framhöll då att en välfungerande djurskyddskontroll är av avgörande betydelse för den enskilda djurhållarens rättstrygghet och rättssäkerhet. Vidare ansåg utskottet att de lagstadgade kompetenskrav som ställs på djurskyddskontrollanter redan överensstämmer med det viktiga uppdrag som denna personal har inom djurskyddskontrollen. Det anfördes dock att det krävs kontinuerliga insatser för att säkra djurskyddsinspektörernas kunnande, vilket också är regeringens uttalade ambition. Utskottet uppmärksammade även med tillfredsställelse att regeringen tagit flera initiativ under de senaste åren för att förbättra djurskyddskontrollen, inte minst när det gäller kompetenshöjande åtgärder. Utskottet såg särskilt positivt på det stöd som Rådet för samordning av djurskyddskontrollfrågor erbjuder.

Livsmedelskontroll

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) konstaterar regeringen att den offentliga livsmedelskontrollen utvecklas i en positiv riktning men att arbete återstår. Regeringen anser att ytterligare åtgärder behövs för att uppnå en mer likvärdig livsmedelskontroll över hela landet. Regeringen

anser även att samordningen mellan kontrollmyndigheterna bör stärkas, bl.a. för att livsmedelskontrollen ska bli mindre administrativt betungande för livsmedelsföretagen.

Regeringen gav i februari 2017 Livsmedelsverket ett uppdrag om kompetenshöjande åtgärder i livsmedelskontrollen (N2017/01028/SUN). Av uppdraget framgår att Livsmedelsverket ska utveckla stödet till den offentliga livsmedelskontrollen i landet genom kompetenshöjande åtgärder och stödjande verktyg vid genomförande av den offentliga livsmedelskontrollen. Även information om relevanta bestämmelser och tillhörande stöd kan inom ramen för uppdraget utvecklas för att möta företagets behov. En delredovisning av uppdraget ska lämnas senast den 1 oktober 2017, och en slutredovisning ska lämnas till Regeringskansliet senast den 28 februari 2020. Livsmedelsverket får för uppdragets genomförande använda högst 10,5 miljoner kronor under 2017–2019.

I mars 2017 remitterade Näringsdepartementet en promemoria om effektiva sanktioner i livsmedelskedjan m.m. (Ds 2017:15). I promemorian föreslås ändringar i straffbestämmelserna i livsmedelslagen och i lagen om foder och animaliska biprodukter samt att sanktionsavgifter införs för vissa överträdelse på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd. Syftet med förslagen är att åstadkomma mer effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för alla typer av överträdelse på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd. När det gäller straffbestämmelserna i livsmedelslagen och i lagen om foder och animaliska biprodukter föreslås att fängelse i högst två år införs i straffskalan för allvarliga överträdelse. För sådana överträdelse som inte kan betraktas som de mest allvarliga, men där straffsanktonering ändå bör anses påkallat, föreslås att straffskalan fortfarande ska innehålla endast böter. Det föreslås vidare att sanktionsavgifter i stället för straff införs för vissa överträdelse på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd. Regler som ska omfattas av sanktionsavgiftssystemet föreslås vara sådana där överträdelse kan bedömas vara mindre allvarliga, som överträdelse av administrativa bestämmelser. Det föreslås att avgiftsskyldigheten ska baseras på strikt ansvar och att kontrollmyndigheterna ska besluta om avgifterna. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde i svaret på en skriftlig fråga om hårdare regler mot matfusk (fr. 2016/17:1275) bl.a. följande:

Inledningsvis vill jag säga att matfusk är oacceptabelt. Med hänsyn till de risker som är förknippade med hantering av livsmedel och foder är det särskilt angeläget att regelverket följs och att samhället signalerar att man ser allvarligt på brott mot dessa regler. Jag har därför tagit initiativ till att se över frågor om straffskalan och sanktionsavgifter inom områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd. Utredarens förslag, som nu är på remiss, innehåller en tydlig skärpning av straffskalan där allvarliga brott mot livsmedelslagen ska kunna ge fängelse i högst två år. Idag finns inte fängelsestraff med på straffskalan. Regeringen kommer noga att överväga remissinstansernas synpunkter och därefter ta ställning till hur man går vidare med förslaget.

Livsmedelsverkets särskilda insatser för att samordna arbetet med att motverka livsmedelsfusk kommer att fortsätta. Detta arbete har haft stort fokus på kompetenshöjande åtgärder i kontrollen och jag bedömer att dessa åtgärder har varit ändamålsenliga och lett till att livsmedelskontrollen i Sverige har blivit bättre på att upptäcka och stävja livsmedelsfusk. Jag kommer därför inte att vidta ytterligare åtgärder i nuläget.

Regeringen gav i december 2016 Statskontoret i uppdrag att föreslå åtgärder som säkerställer att nödvändiga livsmedelskontroller genomförs av alla kommunala kontrollmyndigheter (N2016/07646/DL). Statskontoret ska inom ramen för uppdraget kartlägga vilka problem och behov som påverkar genomförandet av livsmedelskontrollen i kommunerna. Statskontoret ska bl.a. överväga om den statliga styrningen behöver förändras och vilka alternativa organisatoriska lösningar som står till buds, inklusive att ansvaret för att utföra kontrollen flyttas till en annan kontrollmyndighet. Även möjligheterna till en ökad samverkan kommuner emellan ska analyseras och övervägas av Statskontoret. När det gäller möjligheter till samverkan kan dessa avse bl.a. frivillig samverkan, avtalsamverkan eller lagstyrd samverkan med utgångspunkt i den modell som inrättats i Finland. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 juni 2017.

I fråga om samverkan mellan kommuner anförde regeringen i sin skrivelse om Riksrevisionens rapport om granskning av livsmedelskontrollen (skr. 2014/15:16) att det redan finns förutsättningar för de kommunala kontrollmyndigheterna att samverka genom t.ex. kommunalförbund och gemensamma nämnder eller genom att anlita anställda i andra kommuner för att genomföra livsmedelskontroller. Regeringen anförde att det är angeläget att kommunerna utnyttjar dessa möjligheter och att även SKL aktivt arbetar med att uppmontra samverkan. Möjligheter till samverkan enligt livsmedelslagen (2006:804) infördes 2005 eftersom det ansågs finnas behov av samverkansformer som kräver mindre omfattande anpassning av organisation och arbetsformer än de som anges i kommunallagen (1991:900). Syftet är att kommunerna på så sätt bättre ska kunna utnyttja resurser och kompetens.

Enligt förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket ska Livsmedelsverket årligen lämna en redovisning till regeringen om hur livsmedelskontrollen i landet kan utvecklas och förbättras, samt de brister i kontrollen som verket identifierat och en beskrivning av hur de kan åtgärdas. I den redovisning som Livsmedelsverket lämnade i september 2016, Livsmedelskontrollen – utveckling, brister och förbättringsförslag (dnr 2016/03103), uppmärksammas ett antal konkreta förslag för att förbättra kontrollens effektivitet och dess förutsättningar att ge avsedd effekt, bl.a. förslag om ökad samverkan mellan kommuner, ökad samordning mellan myndigheter med angränsande ansvar och ett nationellt anläggningsregister. Vidare framkommer att kraven på kontrollmyndigheternas planering och uppföljning av sin verksamhet har förtydligats. Berörda myndigheter ska ha en flerårig kontrollplan, och verksamheten ska följas upp regelbundet och beakta utfallet i förhållande till kontrollplanen. Det anges även att Livsmedels-

verket sedan 2014 har använt möjligheten att förelägga kommunala myndigheter att förbättra sin kontroll vid sex tillfällen. Vidare framhåller Livsmedelsverket att mycket av verkets arbete syftar till att främja livsmedelskontrollens likvärdighet. Det handlar t.ex. om arbete med nya myndighetsgemensamma mål för livsmedelskontrollen, kompetensutveckling i form av utbildningar, vägledningar och kontrollhandböcker, regelutveckling, bättre uppföljning av livsmedelskontrollen i landet, samordnade kontrollprojekt och utveckling av digitala verktyg för att underlätta informationsåtkomst och att göra utbildningar tillgängliga elektroniskt. I september 2016 lanserades även Livsmedelsverkets informationsdatabas Kontrollwiki med information för myndigheter och företag. Där samlas relevant information ur lagstiftning, vägledningar, kontrollhandböcker och instruktioner. Målgruppen för informationsdatabasen är i första hand kontrollmyndigheter, men informationen blir tillgänglig även för företag och konsumenter.

Vidare fick Livsmedelsverket i regleringsbrevet för 2016 i uppdrag att arbeta för en effektiv kontroll av internethandel med livsmedel med särskilt fokus på handel med kosttillskott. Livsmedelsverket föreslår i sin rapport med anledning av uppdraget bl.a. att en nationell funktion för övervakning av e-handel, med fokus på kosttillskotts försäljning, upprättas och placeras på Livsmedelsverket. Den föreslås få i huvudsaklig uppgift att övervaka marknaden men också stödja kontrollen och informera företag och konsumenter. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

När livsmedel som inte är säkra upptäcks inom EU meddelar medlemsländerna varandra via EU:s system för snabba varningar för foder och livsmedel, RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed). Livsmedelsverket är Sveriges kontaktpunkt för RASFF, och alla ingående och utgående meddelanden går via kontaktpunkten. Vid inkommande meddelanden från andra EU-länder förmedlar Livsmedelsverket aktuell information till berörda kontrollmyndigheter i Sverige, så att de kan vidta åtgärder. Livsmedelsverket är även kontaktpunkt för det nyinrättade systemet för administrativt stöd och assistans mellan EU:s livsmedelsmyndigheter, det s.k. ACC-systemet. Systemet används av medlemsländerna vid förfrågningar om företag som inte uppfyller reglerna i livsmedelslagstiftningen, men där det inte är fråga om icke säkra livsmedel. Systemet fungerar även för att utbyta information vid utredningar om misstänkt fusk med livsmedel. Livsmedelsverket är Sveriges kontaktpunkt på livsmedelsområdet i EU-kommissionens Food Fraud Network. Nätverkets syfte är att möjliggöra ett effektivt informationsutbyte EU-medlemsstaterna emellan. Verket deltar även för Sveriges räkning i Interpols och Europols gemensamma operation Opson, vars arbete syftar till att upptäcka förfalskade och undermåliga livsmedel.

År 2016 fick Livsmedelsverket i uppdrag av regeringen att utreda och utveckla ett nationellt varningssystem för livsmedel som utgör en risk för människors hälsa samt för ökat informationsutbyte och samarbete mellan myndigheterna. Livsmedelsverket föreslår därför i en rapport i februari 2017 att myndigheten inrättar ett nationellt varningssystem genom att använda

systemet RASFF (se ovan). Om förslaget genomförs kommer Livsmedelsverket att föreskriva att kontrollmyndigheter ska ansluta sig till systemet, göra och bevaka anmälningar i systemet samt sända uppföljande information om vilka åtgärder som vidtagits. Livsmedelsverket föreslår att föreskrifterna träder i kraft den 1 januari 2018.

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2016 framgår att arbetet med att upptäcka livsmedelsfusk och få bort livsmedel som inte är säkra från marknaden har pågått med full kraft. Det har främst bedrivits inom ramen för det organiserade samarbetet på internationell nivå, men också nationella insatser har gjorts. Under 2016 gjordes t.ex. 22 åtalansmälningar av Livsmedelsverket och verkets tipsfunktion för livsmedelsfusk tog emot 187 tips och ärenden. Av dessa har merparten skickats vidare till kommuner och en mindre del till Livsmedelsverkets regionala avdelningar. Inom området livsmedelsfusk genomfördes även en utbildningsserie med nio utbildningsomgångar om fyra dagar under 2015 och 2016.

Utskottets ställningstagande

Den offentliga kontrollen ska vara likvärdig och rättssäker i hela landet, och som regeringen anför bör den även präglas av hög kompetens. Utskottet kan i likhet med regeringen konstatera att det har tagits många initiativ för att förbättra kontrollen i livsmedelskedjan och att myndigheterna arbetar aktivt med frågorna. Utskottet ansluter sig trots det till regeringens bedömning att det finns ett behov av ett fortsatt utvecklingsarbete.

Utskottet välkomnar därför det kontroll- och kompetenspaket för utveckling av kontrollarbetet i livsmedelskedjan som regeringen aviserat i sin handlingsplan. Mot denna bakgrund kan man se de båda uppdrag som Livsmedelsverket och Jordbruksverket fått om kompetenshöjande åtgärder och utveckling av stödjande verktyg i livsmedels- respektive djurskyddskontrollen. Utskottet noterar även det uppdrag som Statskontoret har om åtgärder som säkerställer att nödvändiga livsmedelskontroller genomförs av alla kommunala kontrollmyndigheter. Vidare noterar utskottet att Näringsdepartementet nyligen har remitterat en promemoria om effektivare sanktioner i livsmedelskedjan som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet ser fram emot att ta del av resultatet av detta arbete.

Med det anförda och vad som redovisats ovan om pågående arbeten på området finner utskottet inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:2010 (C) yrkande 18, 2016/17:2446 (SD) yrkande 20, 2016/17:2447 (SD) yrkandena 1, 2 och 5, 2016/17:3173 (M) yrkandena 14, 16 och 17 samt 2016/17:3618 (C) yrkandena 30 och 35. Motionerna avstyrks.

Hållbar konsumtion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om matsvinn och återvinning av matavfall, om ett nationellt mål och ett etappmål för minskat matsvinn, om butiker som vill bli foderleverantörer, om märkning av livsmedel med minsta hållbarhet och om temperaturkrav på livsmedel.

Jämför reservation 27 (C), 28 (L), 29 (M, C) och 30 (SD).

Propositionen

I FN:s Agenda 2030 har 17 globala mål antagits för en hållbar utveckling, varav ett rör ansvarsfull konsumtion och produktion. Ett delmål är att till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik och i konsumentledet och att minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förluster efter skörd. I dagsläget kastas ungefär en tredjedel av de livsmedel som produceras i världen varje år. En stor del av matavfallet är s.k. matsvinn som hade kunnat undvikas.

I propositionen framhålls att det är ett stort slöseri med jordens resurser att producera livsmedel som sedan kastas eller går förlorade. Åtgärder för att minska matsvinnet bidrar därför dels till att minska miljö- och klimatpåverkan från livsmedelsproduktionen, dels till globalt tryggad livsmedelsförsörjning. Det betonas även att det, i och med att matsvinn uppstår i alla led i livsmedelskedjan, finns ett gemensamt ansvar, från primärproducenten till konsumenten, att arbeta med matsvinsreducerande åtgärder.

Vidare anförts att en resurseffektiv, hållbar och konkurrenskraftig livsmedelssektor kan bidra till delmålet om halverat matsvinn till 2030. För att kunna bidra till att hållbarhetsmålet om att halvera matsvinnet till 2030 nås gör regeringen bedömningen att det bör tas ett samlat och systematiskt grepp om matsvinsfrågan. Regeringen avser att återkomma i denna fråga.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 14 betonas vikten av att minska matavfallet i hela livsmedelskedjan samt av att återvinna mer matavfall. Enligt motionärerna måste vi slänga mindre mat, och det avfall som trots allt blir måste tas till vara på bästa sätt. Allt fler kommuner agerar aktivt för att återvinna matavfall, inom hushållen och inom kommunens olika storkök, och detta bör öka. Avfallet kan sedan användas för framställning av biogas.

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 53 bör ett nationellt mål och etappmål för minskning av matavfall införas. Enligt motionärerna finns sedan tidigare ett mål om att öka insamlingsgraden av biologiskt nedbrytbart avfall, men man bör gå ett steg längre och införa ett mål om minskning av matavfall och svinn för att förebygga att avfallet uppstår.

Ett sådant mål finns inte i dag, vilket gör det svårt att visa en tydlig viljeriktning som driver på insatser hos aktörer. I samband med att ett nationellt mål införs bör även ett etappmål införas för att tydliggöra målet och möjliggöra uppföljning, liksom man gör med miljö kvalitetsmålen. Vidare föreslås i yrkande 54 att myndigheter ska tillhandahålla information och höja kunskapen hos konsumenter för att nå en mer hållbar konsumtion. Enligt motionärerna måste konsumenternas medvetenhet om det egna agerandet och delaktigheten i matavfallsproblematiken öka. I yrkande 55 föreslås att märkningen på livsmedel ändras från bäst före till minst hållbar till. Enligt motionärerna är den missvisande bästföremärkningen på livsmedel en bidragande faktor till matsvinnet. Medvetenheten behöver öka hos konsumenterna om livsmedels hållbarhet, och samtidigt kan en förändring i märkningen till minst hållbar till öka förståelsen för att livsmedlet håller sig ytterligare en tid efter att datumet passerats. På vissa livsmedelsgrupper kan det även vara befogat att överväga att ta bort märkningen, som för matprodukter med lång hållbarhet. Slutligen anförs i yrkande 57 att man bör göra det lättare för butiker att bli foderleverantörer. Butiker behöver i dag registrera sig som foderleverantörer för att få lämna överbliven mat till foder.

I kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 12 anförs att regeringen bör verka för att minska negativ miljöpåverkan från livsmedelskonsumtion. I motionen påtalas att både miljön och hushållens plånböcker tjänar mycket på att minska livsmedelssektorns klimatpåverkan, och inte minst gäller detta matsvinn. Men för att minska mängderna mat som slängs i onödan behöver medvetenheten om matsvinnets betydelse för miljön öka. I yrkande 15 föreslås att man ändrar märkningen på livsmedel från bäst före till minst hållbar till. Medvetenheten behöver öka hos konsumenterna om livsmedels hållbarhet, och samtidigt kan en förändring i märkningen till minst hållbar till öka förståelsen för att livsmedlet håller sig ytterligare en tid efter att datumet passerats.

Enligt kommittémotion 2016/17:3168 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4 bör regeringen göra en översyn av datummärkningen av livsmedel i syfte att minska matsvinnet. Motionärerna anser att det behövs fler informationsinsatser med ett positivt budskap och mer information om hur bästföredatumet påverkar olika livsmedel och hur livsmedel ska förvaras. En så enkel sak som att byta ut orden bäst före till exempelvis minst hållbar till skulle sannolikt kunna leda till mindre matsvinn. Vidare anförs att regeringen och Livsmedelsverket bör arbeta för ett undantag när det gäller bästföredatum för ägg. Svenska ägg i kylförvaring håller längre än det sista datum som EU tillåter, vilket medför att handlarna varje månad tvingas slänga mängder av fullt ätbara ägg.

Enligt kommittémotion 2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6 bör regeringen utreda möjligheten att dels påverka lagstiftningen om temperaturkrav för livsmedel, dels ställa högre krav på livsmedelsproducenter och

dagligvaruhandel. Om producenterna valde en lägre temperatur än de föreskrivna maxtemperaturerna skulle det kunna medföra mindre förstörd mat och därigenom ett reducerat matsvinn.

Tidigare behandling och kompletterande information

Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Naturvårdsverket hade under 2013–2015 ett regeringsuppdrag om att genomföra insatser som bidrar till att minska det onödiga matsvinnet i alla led i livsmedelskedjan. Uppdragets slutrapport överlämnades till regeringen i mars 2016. Av rapporten framgår att myndigheterna tagit fram och spridit en samlad lista över åtgärder som kan genomföras i olika led av livsmedelskedjan för att minska matsvinnet. Livsmedelsverket har även i dialog med aktörer sett över vägledningsdokument inom livsmedelshanteringen för att göra det möjligt att följa reglerna utan att onödigt matsvinn uppstår. Utifrån resultat av konsumentundersökningar har medvetandegörande informationsinsatser till konsumenter genomförts på flera olika sätt. I rapporten anges att arbetet inom regeringsuppdraget har haft ett bra genomslag i medierna, när det gäller både ämnet i stort, konsumentkampanjen och lanseringar av olika rapporter.

Av rapporten framgår även att myndigheterna har fört en tät dialog med aktörer inom Samverkansgruppen för minskat matavfall (Samma). Samverkansgruppen är ett nätverk för myndigheter, forskare, intresseorganisationer och livsmedelsbranschen, med aktörer i olika delar av livsmedelskedjan. Syftet med samverkansgruppen är att genom att vara kontaktyta och informationssamlare verka för ett minskat matsvinn, och därigenom även minskat matavfall. Vidare framgår att en arbetsgrupp har börjat arbeta för sänkt kyltemperatur i livsmedelskedjan för att minska matsvinn. Målsättningen är en sänkt temperatur i hela kedjan till 2020, vilket kommer att öka matens hållbarhet.

Myndigheterna har också fört en dialog med matsvinnaktörer i andra länder och medverkat i svinnförebyggande arbete inom EU och internationellt. Jordbruksverket har t.ex. initierat en internationell arbetsgrupp kring handelsnormernas inverkan på matsvinn. Goda exempel har vidare spridits till aktörer i olika led av livsmedelskedjan och till kommuner och landsting via myndigheternas webbplatser, via nätverket Samma, via webinarier samt vid konferenser och möten. Ett annat huvudområde för uppdraget var att stimulera till produktion av biogas och utnyttjande av rötresten från det matavfall som inte går att undvika. Av rapporten framgår att ett webbmaterial om bättre utnyttjande av oundvikligt matavfall har tagits fram och spridits.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framgår att regeringens bedömning är att Sverige i och med det ovannämnda delmålet om att minska matsvinnet även har ett nationellt mål för minskning av matsvinn. Vidare konstateras att det finns en samsyn mellan branschaktörer, organisationer och myndigheter att regeringsuppdraget om minskat matsvinn under 2013–2015 innebar en bra start för ett långsiktigt nationellt matsvinnarbete.

Regeringen beslutade i februari 2017 att ge Livsmedelsverket i uppdrag att, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket och utifrån erfarenheter och kunskaper från tidigare regeringsuppdrag, arbeta vidare med olika identifierade svinnreducerande åtgärder för att minska matsvinnet i hela livsmedelskedjan från producent till konsument under 2017–2019. Av uppdraget framgår att i ett första steg ska en handlingsplan för hur Sverige långsiktigt ska arbeta med matsvinsreducerande åtgärder tas fram. Handlingsplanen ska vara vägledande för resterande arbete inom uppdraget. Åtgärderna ska bidra till att det globala hållbarhetsmålet om matsvinn uppfylls men även bidra till regeringens arbete med att ställa om till en hållbar konsumtion och produktion, en cirkulär ekonomi samt till EU:s arbete i enlighet med EU-kommissionens handlingsplan för en cirkulär ekonomi. En delredovisning av uppdraget ska lämnas senast den 28 februari 2018, och en slutredovisning ska lämnas senast den 28 februari 2020. Myndigheterna får för uppdragets genomförande använda högst 7,5 miljoner kronor under 2017–2019.

Regeringen tog under 2016 även fram en strategi för hållbar konsumtion. Målet är att strategin ska bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Strategin innehåller sju fokusområden:

- öka kunskapen och fördjupa samarbetet
- stimulera hållbara sätt att konsumera
- effektivisera resursanvändningen
- förbättra informationen om företagens hållbarhetsarbete
- fasa ut skadliga kemikalier
- öka tryggheten för alla konsumenter
- fokusera på livsmedel, transporter och boende.

EU-kommissionen presenterade sin handlingsplan för cirkulär ekonomi i december 2015. Av EU-kommissionens rapport i januari 2017 om genomförandet av handlingsplanen för den cirkulära ekonomin (KOM(2017) 33) framgår att kommissionen har genomfört ett antal åtgärder som ska bidra till att minska livsmedelsavfallet och uppnå målen för hållbar utveckling på detta område. Kommissionen skapade i augusti 2016 EU-plattformen för livsmedelsförluster och livsmedelsslöseri. Denna plattform kommer att vara det centrala forumet på EU-nivå och ska hjälpa de olika aktörerna att fastställa och förverkliga de åtgärder som krävs för att man ska kunna halvera matsvinnet per person till 2030 i enlighet med målen för hållbar utveckling. Det anges även att man gjort framsteg när det gäller att ta fram en EU-metod för mätning av matsvinn. Kommissionen har vidare utarbetat EU-riktlinjer som ska göra det lättare att ge bort livsmedel till välgörande ändamål. Riktlinjerna kommer att offentliggöras 2017. Kommissionen håller även på att ta fram riktlinjer för användning av tidigare livsmedel som foder, så att näringsämnen i tidigare livsmedel kan tas till vara genom säker användning i foder. Dessa riktlinjer kommer att färdigställas och offentliggöras 2017.

När det gäller användning av tidigare livsmedel som foder framgår av foderlagstiftningen att en livsmedelsanläggning med biprodukter för foderändamål ska registreras som en foderanläggning och stå under offentlig kontroll för foder. Produkten ska även ha sådan kvalitet att den är lämplig som foder, vilket innebär att produkten måste leva upp till kraven i foderlagstiftningen, och för animaliska produkter gäller även lagstiftningen för animaliska biprodukter.

Enligt slutrapporten om regeringsuppdraget om minskat matsvinn under 2013–2015, som redovisas ovan, har en kartläggning gjorts om foder, som är kopplad till lagstiftning om animaliska biprodukter, foderlagstiftning, avfallslagstiftning och lagstiftning om djursjukdomar. Arbetet handlade om hur den mat som av olika anledningar inte kan ätas av människor på bästa sätt kan tas till vara. Av rapporten framgår att lagstiftningen i viss utsträckning är svinn drivande eftersom den ofta upplevs som krånglig, med många villkor och restriktioner, framför allt när det gäller livsmedelsavfall från djur. Det framhålls att framför allt kravet på att butiker måste registrera sig som foderleverantörer för att kunna lämna överbliven mat till foder upplevs som ett stort hinder.

I fråga om återvinning av matavfall konstateras i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 20) att den biologiska återvinningen av matavfall ökar men att etappmålet för ökad resurshushållning i livsmedelskedjan inte nås. Regeringen bedömer att ytterligare insatser krävs för att målet ska nås i tid. Trots att de insamlade matavfallsmängderna har ökat de senaste åren kommer återvinningsmålet på 50 procent inte att nås till 2018 om utsorteringen av matavfall fortgår i samma takt som den gjorde mellan 2009 och 2014. Av propositionen framgår även att mängden utsorterat matavfall till biologisk behandling ökade med 40 procent under perioden 2010–2014, vilket innebär att 47 procent av det matavfall som uppstår i konsumtionsledet sorterar ut för biologisk behandling. Vidare anges att ca 38 procent av matavfallet från konsumtionsledet rötades och komposterades under 2014 så att växtnäringsämnena togs till vara. Målet är 50 procent. Andelen som rötades och där näringsämnena återfördes uppgick till 27 procent, medan målet är 40 procent.

Utskottet har nyligen behandlat frågor om matsvinn och återvinning av matavfall i betänkande 2016/17:MJU15 Avlopp och kretslopp. Utskottet anförde följande i sitt ställningstagande:

FN:s globala mål för hållbar utveckling i fråga om matsvinn är att till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik och i konsumentledet och att minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att Sverige i och med detta även har ett nationellt mål för minskning av matsvinn.

Som regeringen framhåller bör det tas ett samlat och systematiskt grepp för att Sverige ska kunna leva upp till FN:s globala hållbarhetsmål. Mot denna bakgrund kan man se det uppdrag som Livsmedelsverket fått att, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket, arbeta vidare med olika identifierade åtgärder för att minska matsvinnet i hela livsmedelskedjan från producent till konsument under 2017–2019. I ett första steg ska en handlingsplan för hur Sverige långsiktigt ska arbeta med

matsvinnnsreducerande åtgärder tas fram, och handlingsplanen ska sedan vara vägledande för resterande arbete.

Utskottet noterar även att EU-kommissionen har genomfört ett antal åtgärder som ska bidra till att minska livsmedelsavfallet och att man uppnår målen för hållbar utveckling på detta område. Kommissionen håller bl.a. på att utarbeta riktlinjer för användning av tidigare livsmedel som foder. Dessa riktlinjer kommer att färdigställas och offentliggöras under 2017.

Det kan även nämnas att intresset för matsvinnnsproblematiken har intensifierats de senaste åren och att många företag, kommuner och stor-köp arbetar aktivt med frågan.

I fråga om återvinning av matavfall konstaterar regeringen i budgetpropositionen för 2017 att den biologiska återvinningen av matavfall ökar men att målet inte nås när det gäller etappmålet för ökad resurshushållning i livsmedelskedjan. Regeringen gör i propositionen bedömningen att ytterligare insatser krävs för att målet ska nås i tid. Utskottet delar regeringens bedömning. Även här bör man uppmärksamma regeringens ambition att ta ett helhetsgrepp på avfallsområdet för att öka materialåtervinningen och skapa insamlingssystem som är enkla att förstå och lättillgängliga för medborgarna.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 av den 25 oktober 2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna, den s.k. informationsförordningen, reglerar datummärkning av livsmedel och förvaringsanvisningar. De flesta färdigförpackade livsmedel ska vara märkta med bästföredag eller i vissa fall sista förbrukningsdag. Vissa undantag finns, t.ex. för färsk frukt och färska grönsaker, ättika och vinäger, koksalt och socker i fast form. Det är alltid den som är ansvarig för livsmedelsinformationen som ska avgöra vilken märkning som är lämplig att använda sig av. En produkts hållbarhet beror på många faktorer, som hur och av vad produkten är tillverkad och hur den har förpackats och förvarats.

Med minsta hållbarhet menas den dag fram till vilken ett livsmedel som förvarats på lämpligt sätt har kvar de särskilda egenskaper som det normalt förknippas med. Datum för minsta hållbarhet ska anges med uttrycket bäst före. Livsmedel märkta med bästföredag ska hålla ytterligare en tid efter datumet om de förvaras på rätt sätt och i obruten förpackning. Det är säljarens ansvar att produkten är av fullgod kvalitet. Om det behövs ska datum för minsta hållbarhet åtföljas av en anvisning om förvaring som ska följas för att livsmedlet ska hålla sig under den angivna perioden.

För livsmedel som mikrobiologiskt är mycket lättfördärliga och därför efter en kort period kan antas utgöra en omedelbar fara för människors hälsa ska datum för minsta hållbarhet ersättas med sista förbrukningsdag. Märkningens sista förbrukningsdag handlar om hur länge ett livsmedel är säkert att äta. Sista förbrukningsdag ska användas för livsmedel som lätt förstörs av mikroorganismer och där lagringstiden kan bidra till att ett livsmedel kan bli hälso-skadligt trots att det förvaras enligt förpackningens anvisning. Livsmedel som är märkta med sista förbrukningsdag anses alltså inte vara säkra att äta efter att sista förbrukningsdag har passerat. Därför får sådana livsmedel efter det datumet varken säljas eller ges bort.

Om ett livsmedel kräver särskilda förvarings- eller användningsvillkor ska dessa anges, t.ex. förvaringstemperaturer. En förvaringsanvisning ska således finnas om uppgiften är nödvändig för att konsumenten ska kunna förvara livsmedlet på rätt sätt. För livsmedel märkta med sista förbrukningsdag är förvaringsanvisning obligatorisk.

Märkning av ägg producerade av hönor av arten *Gallus gallus* (dvs. vanliga ägg) regleras av kommissionens förordning (EG) nr 589/2008 av den 23 juni 2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1234/2007 om handelsnormer för ägg. För andra ägg gäller allmänna märkningsbestämmelser. Vanliga klass A-ägg ska enligt förordningen klassificeras, märkas och packas senast tio dagar efter värpdagen. Märkning med bästföredatum ska göras vid förpackningstillfället. Bästföredag får inte vara senare än 28 dagar efter värpning. Äggen måste även ha levererats till konsument inom högst 21 dagar från värpning. Äggen får således inte saluhållas senare än sju dagar före bästföredagen.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har utskottet tidigare behandlat frågor om matsvinn och återvinning av matavfall. Som utskottet även då konstaterade är FN:s globala mål för hållbar utveckling i fråga om matsvinn att till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik och i konsumentledet och att minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd. Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande att Sverige i och med detta även har ett nationellt mål för minskning av matsvinn. Utskottet delar även regeringens bedömning att det bör tas ett samlat och systematiskt grepp för att Sverige ska kunna leva upp till FN:s globala hållbarhetsmål.

Vidare konstaterar utskottet att initiativ har tagits och att arbete pågår på området såväl nationellt som inom EU och internationellt. Utskottet uppmärksammar särskilt det uppdrag som Livsmedelsverket fått att, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket, arbeta vidare med olika identifierade åtgärder för att minska matsvinnet i hela livsmedelskedjan från producent till konsument under 2017–2019.

Sammanfattningsvis välkomnar utskottet de åtgärder som vidtagits och förutsätter att regeringen fortsätter att verka både för ett minskat matsvinn och för att etappmålet för ökad resurshushållning i livsmedelskedjan ska nås.

Mot bakgrund av vad som redovisats ovan anser utskottet att motionerna 2016/17:2010 (C) yrkande 12, 2016/17:3616 (L) yrkande 14, 2016/17:3618 (C) yrkandena 53, 54 och 57 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare konstaterar utskottet att regelverket för märkning av livsmedel med datum för minsta hållbarhet är harmoniserat. Utskottet är för närvarande inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:2010 (C) yrkande 15, 2016/17:3168 (M) yrkande 4 och 2016/17:3618 (C) yrkande 55. Även motion 2016/17:2447 (SD) yrkande 6 lämnas utan vidare åtgärd.

Hållbar produktion och produktionsresurser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om användningen av fossila insatsvaror i livsmedelskedjan och det cirkulära systemet, om kretsloppssystemet av näringsämnen, om avfallshantering inom jordbruket och om en strategi för en långsiktigt hållbar användning av mark.

Jämför reservation 31 (SD) och 32 (C).

Propositionen

Hållbar produktion

Regeringen bedömer att Sveriges förutsättningar i form av naturgivna resurser innebär goda möjligheter för en hållbar livsmedelsproduktion som kan både möta den globala efterfrågan på livsmedel och bidra till att möta klimat- och miljöutmaningar.

För att minska produktionens globala klimatpåverkan bör möjligheterna att producera där förutsättningarna är goda tas till vara. Enligt regeringen är förutsättningarna för att producera livsmedel hållbart goda i Sverige och bör därför utnyttjas. Möjligheterna medför behov av utvecklings- och anpassningsåtgärder, t.ex. inom teknik och produktionssystem och genom insatser för ökad hållbarhet. Ett sådant utvecklingsarbete ska också bidra till att stärka ekosystemtjänsterna och successivt förbättra mark- och jordkvaliteten, vilket fastslås i FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030.

I propositionen framhålls att det svenska jordbruket är resurseffektivt och har en viktig roll i att bidra till utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Att uppnå ett fossilfritt Sverige och en cirkulär och biobaserad ekonomi är utmanande men innebär också möjligheter för de gröna näringarna och landsbygden. En konkurrenskraftig, hållbar och resurseffektiv livsmedelssektor har också potential att bidra till att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling. Regeringen bedömer att Sverige har goda förutsättningar för att bidra till en globaliserad och klimatsmart livsmedelsproduktion.

Vidare framhålls att en nyckelfaktor för ett hållbart samhälle är ett effektivt nyttjande av de produkter som jordbruket producerar. Svinnet måste minska längs hela livsmedelskedjan – från producent till konsument. Restprodukter bör också utnyttjas genom nya smarta lösningar som kan säkerställa kretsloppen och utgöra en resurs i en växande cirkulär och biobaserad ekonomi. Enligt regeringen finns det inom jordbruket stor potential att bidra till en biobaserad och cirkulär ekonomi. Användning av jordbruksråvaror för produktion av biodrivmedel kan ge en betydande minskning av växthusgasutsläppen. Sverige ligger i framkant när det gäller produktion av biodrivmedel med hög klimatprestanda. Regeringen anser att fortsatta insatser behövs för att

ytterligare tillvarata de gröna näringarnas möjligheter i klimatarbetet och för att göra jordbruksproduktionen mer klimateffektiv.

Produktionsresurser

När det gäller produktionsresurser förutsätter en ökad livsmedelsproduktion i Sverige, inklusive den ekologiska produktionen, att företagen har tillgång till produktiva mark- och vattenresurser. Enligt regeringens bedömning behöver hänsyn tas till jordbruksproduktionen tillsammans med andra samhällsintressen i den fysiska planeringen. Vidare bör jordbruksmarkens bördighet behållas och utvecklas samt kompetensen om markavvattning och hanteringen av vatten i ett landskapsperspektiv stärkas.

En förutsättning för att livsmedels- och jordbruksföretag ska kunna växa är att det finns produktiva mark- och vattenresurser att använda för livsmedelsproduktion. Enligt regeringen bör utgångspunkten vara att där Sverige har bra produktionsresurser för jordbruk bör dessa bevaras, brukas och utvecklas för att ta till vara möjligheten till resurseffektivt brukande och god produktivitet. Sverige har i flera avseenden goda förutsättningar för ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk. Även om markresursen i sig inte är begränsad bör en god hushållning av produktiv jordbruksmark eftersträvas av både hållbarhets- och konkurrenskraftsskäl. Regeringen instämmer samtidigt i Konkurrenskraftsutredningens bedömning att en framtida tillväxt förutsätter fortsatta produktivetsförbättringar. Regeringen anser, liksom Konkurrenskraftsutredningen, att det finns ett behov av att utveckla metoder och arbetssätt för att optimera nyttjandet av arealen.

Av propositionen framgår att ca 600–700 hektar jordbruksmark om året i dag exploateras för bebyggelse och anläggningar i Sverige, och exploateringen beräknas fortsätta fram till 2020. Hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken utgör en viktig grund för hur olika markrelaterade värden ska beaktas vid planläggning och beslut om tillstånd om markanvändning, och enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Jordbruksverket har utvärderat hur bestämmelsen tillämpas och konstaterar att tillämpningen brister och att skyddet för marken därför inte fungerar som avsett. Många kommuner bedömer att de har lägre kapacitet att bedöma värdet av jordbruksrelaterade intressen jämfört med andra intressen och att det saknas underlag och kompetens kring jordbruksmarken och jordbruksproduktionen. Regeringen anser att det är otillfredsställande att lagstiftningen inte tillämpas på avsett sätt och att det behöver säkerställas att hänsyn tas till jordbruksmarken i den fysiska planeringen. Riksintresseutredningen har sett över hushållningsbestämmelserna, och i slutbetänkandet från december 2015 presenteras utredningens förslag på ändringar (SOU 2015:99).

För att kunna ta hänsyn till både jordbrukets och närboendes intressen i den fysiska planeringen är det nödvändigt att myndigheter och kommuner har goda kunskaper om såväl jordbruksproduktionens behov och värden som den påverkan som den medför. I översiktsplanen kan det tydligare behöva framgå var jordbruksverksamhet bedrivs och att verksamheten kan påverka närliggande områden. För att undvika inskränkningar som hindrar en rationell jordbruksdrift, och för att undvika olägenheter för boende, bör bostäder inte placeras där de riskerar att störas av jordbruksproduktionen. Sammantaget anser regeringen att det behöver säkerställas att hänsyn tas till jordbruksproduktionen, jämte andra samhällsintressen, i den fysiska planeringen. I de fall som jordbruksmark exploateras är det viktigt att minimera fragmentering och den andel av marken som tas i anspråk. Regeringen bedömer även att det behövs ökad kunskap om jordbruksmarken och jordbruksproduktionen vid planläggning.

Motionerna

Cirkulär och biobaserad ekonomi

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) bygger dagens samhälle i alltför hög grad på ett linjärt system där resurser tas i anspråk, används och sedan kastas. I längden kommer detta att bli kostsamt för både miljö och företag, och att arbeta mer cirkulärt när det gäller resursanvändning blir därför allt viktigare framöver. Att i ökad utsträckning ta till vara restprodukter från livsmedelssektorn, även matsvinn, t.ex. genom ökad biogasproduktion, ger dubbel miljönytta eftersom det både minskar avfall och ersätter fossila bränslen i transportsektorn. Arbetet för minskad användning av fossila insatsvaror handlar om hela livsmedelskedjan, allt från fossila drivmedel i primärproduktion till varutransporter såväl som råvaruval vid tillverkning av förpackningar. För att ytterligare stärka hållbarhetsarbetet och samtidigt stärka konkurrenskraften är det viktigt att livsmedelskedjans beroende av fossila råvaror minskar och att kretsloppet sluts i livsmedelskedjan. Detta bör enligt motionärerna bli ett prioriterat område för Sverige att arbeta med under de kommande åren (yrkande 43).

För att sluta det cirkulära systemet inom livsmedelsproduktionen är det angeläget att säkerställa att det sker en cirkulation av växtnäring mellan land och stad. Det är inte hållbart att växtnäringsämnen förs via livsmedel in till städer och tätorter utan att de sedan återförs till åkrarna (yrkande 46). Vidare bör en bättre avfallshantering inom lantbruket främjas enligt yrkande 50.

Hållbar användning av jordbruksmark

Enligt kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) försvinner svensk åkermark varje dag till förmån för nya vägar, köpcentrum och bostäder. Det är naturligtvis sunt att städer och byar utvecklas, men bebyggd åkermark är inte lätt att återställa, och bebyggelse kan oftast förläggas till

andra platser än till förstklassig åkermark. Enligt motionärerna bör en nationell strategi för en långsiktigt hållbar användning av åkermark tas fram där särskilt värdefull åkermark ska kunna skyddas för framtiden (yrkande 7).

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Cirkulär och biobaserad ekonomi

I den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1) föreslås att Jordbruksverket, i samråd med Skogsstyrelsen, Vinnova och Naturvårdsverket, ges i uppdrag att identifiera hur kommande landsbygdsprogram kan bidra till omställningen till en biobaserad samhälls-ekonomi i linje med målen i Agenda 2030 och målen om ett fossilfritt samhälle. Insatser i landsbygdsprogrammet ska även syfta till att stärka sambanden och utbytet mellan stad och land.

Vidare anför kommittén att det behövs genomtänkta och sammanhängande stimulansåtgärder för att ta till vara landsbygdens möjligheter. Det krävs förnyelse och innovationer inom tjänste- och produktutveckling för att ställa om till fossilfria produktionsformer. Det finns redan i dag många goda exempel på företagens egna ansträngningar i en klimatanpassad riktning, exempelvis gårdar som ställt om sin maskinpark till fossilfria bränslen. Landsbygdsprogrammet bör vara ett av de viktigaste verktygen för sådana genomtänkta och sammanhängande stimulansåtgärder. För att öka produktionen på ett klimatanpassat sätt ställs det emellertid stora krav på näringarnas innovationsförmåga. Det kan exempelvis handla om att utveckla effektiva cirkulära och slutna produktionssystem med minimalt miljöbelastande läckage eller fossilfria fordon och maskiner.

Den parlamentariska landsbygdskommitténs betänkande har varit ute på remiss, och regeringen avser att lämna en proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik till riksdagen under våren 2018.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att klimat och miljö, som är en av regeringens övergripande politiska prioriteringar, ska genomsyra hela regeringens politik. Arbete har inletts för att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer, och flera skatteförslag som bidrar till resurseffektivitet och en cirkulär ekonomi har lagts fram av regeringen. Regeringen vill att grunden läggs för en cirkulär och biobaserad ekonomi för att kunna möta de globala utmaningarna med klimathot och minskad biologisk mångfald. Genom en sådan utveckling ökar resurseffektiviteten och minskar miljö-, klimat- och hälsopåverkan samtidigt som det gynnar näringslivsutvecklingen och nya jobb såväl i städer som på landsbygden. En förutsättning för detta är en hållbar råvaruproduktion och giftfria materialströmmar. Avfall ska ses som en resurs i ett giftfritt kretslopp.

Vidare framhäver regeringen att steg tas mot en cirkulär och biobaserad ekonomi nationellt, bl.a. genom att en agenda för biobaserad näringslivsutveckling håller på att tas fram och genom samverkansprogrammet för

cirkulär och biobaserad ekonomi. Samverkansprogrammet är grunden för att tillsammans med näringsliv, offentlig sektor, akademi och organisationer kraftsamla och fokusera för att göra rätt prioriteringar och finna smarta lösningar för att ta de viktiga steg mot en omställning till cirkulär och biobaserad ekonomi som behövs för en hållbar utveckling och ett fossilfritt Sverige.

På området cirkulär och biobaserad ekonomi behövs forskning om våra produktionssystem till lands och till havs och hur dessa kan utvecklas för att bidra till minskad klimatpåverkan, öka upptag av koldioxid, bidra till klimatanpassning, säkra en resurseffektiv bränsle- och livsmedelsförsörjning och utveckla nya avancerade produkter och material.

Finansieringen av regeringens samverkansprogram Cirkulär och biobaserad ekonomi delas mellan utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. För detta ändamål beräknar regeringen att anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ökas med 25 miljoner kronor 2018, 37,5 miljoner kronor 2019 och 50 miljoner kronor 2020 jämfört med anslagsnivån 2016. Inom utgiftsområde 23 föreslår regeringen att motsvarande summa tillförs.

I april 2017 hölls ett andra möte inom samverkansprogrammet för cirkulär ekonomi. Sex arbetsgrupper bildades för att identifiera och prioritera de åtgärder som behöver vidtas för att ta steg mot en cirkulär och biobaserad ekonomi. Exempel på identifierade behov är

- kunskapsuppbyggnad, kommunikation och information
- tillgång till bioråvara
- att se avfall och biprodukter som en resurs.

Till samverkansgruppens möte den 12 juni 2017 ska prioriterade åtgärder inom varje samverkansområde ha identifierats. Syftet med mötet är att gemensamt ta fram en färdplan för att omsätta de prioriterade åtgärderna i praktiken.

När det gäller cirkulär ekonomi på EU-nivå beslutade EU:s miljöministrar i juni 2016 om rådsslutsatser om kommissionens förslag till handlingsplan för cirkulär ekonomi. Kommissionen har också presenterat förslag på ett avfallspaket där EU-förhandlingar nu fortsätter. Regeringen anser att kommissionens handlingsplan för cirkulär ekonomi är en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet inom EU och nationellt (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20).

Även inom jordbruket finns stor potential att bidra till en biobaserad och cirkulär ekonomi. Användning av jordbruksråvaror för produktion av biodrivmedel kan ge en betydande minskning av växthusgasutsläppen. Sverige ligger i framkant när det gäller produktion av biodrivmedel med hög klimatprestanda och är ledande i den utvecklingen. Metanreduceringsersättningen verkar som katalysator för att utnyttja jordbrukets restprodukter till att producera förnybar energi.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) anför regeringen att de gröna näringarna har en nyckelroll i arbetet med klimat-omställningen, en cirkulär och biobaserad ekonomi och ett hållbart samhälle där de nationella miljömålen nås bl.a. genom ökad produktion av förnybara råvaror och förädlade produkter. Regeringen värnar därför goda och långsiktiga villkor för produktionen inom de gröna näringarna samt fortsatta forsknings- och innovationsinsatser som är nödvändiga för att möta framtida klimatförändringar och stärka konkurrenskraften. Dessutom behövs ett fungerande innovations- och kunskapssystem för såväl landsbygdens som olika sektorer framtida utveckling, välfärd och konkurrenskraft. De areella näringarna spelar en viktig roll för att möta de globala utmaningarna och för utvecklingen av en biobaserad samhällsekonomi.

När det gäller avfall vill regeringen enligt Miljö- och energidepartementet ta ett helhetsgrepp på avfallsområdet för att öka materialåtervinningen och skapa insamlingssystem som är enkla att förstå och lättillgängliga för medborgarna. Miljöminister Karolina Skog har under våren 2017 hållit två rundabordssamtal om hur insamlingen av avfall bör förändras med företrädare för avfallsbranschen och flertalet riksdagspartier. Just nu pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att föreslå åtgärder för en bättre avfallshantering.

När det gäller att sluta kretsloppet mellan stad och land och minska mängden farliga ämnen i avloppssystemen finns det certifieringssystem som arbetar med detta. Revaq är ett certifieringssystem med syfte att minska flödet av farliga ämnen till reningsverk, skapa en hållbar återföring av växtnäring och hantera riskerna på vägen dit. Certifieringen kvalitetssäkrar reningsverkens arbete med uppströmsarbete och återföring av näringsämnen i slammet till jordbruk. Genom arbete med certifieringssystemet har slammet gjorts säkrare för spridning på åkermark. Hälften av landets avloppsvatten renas nu i reningsverk som är certifierade. Revaq startade 2002 som ett utvecklingsprojekt och drivs av Svenskt Vatten, Lantbrukarnas Riksförbund, Livsmedelsföretagen och Svensk Dagligvaruhandel i samarbete med Naturvårdsverket.

Frågan om ett kretsloppstänkande kring näringsämnen har behandlats av utskottet tidigare (bet. 2016/17:MJU15 Avfall och kretslopp). I utskottets ställningstagande anför följande:

När det gäller frågan om växtnäring vill utskottet framhålla att ett långsiktigt hållbart samhälle förutsätter ett kretslopp och en återföring av växtnäring till jordbruket, dock utan risk för hälsa eller miljö. I fråga om användningen av avloppsslam noterar utskottet att arbetet med certifieringssystem har gjort slammet säkrare för spridning på åkermark. Hälften av landets avloppsvatten renas i reningsverk som är certifierade, och större delen av det svenska slammet klarar gällande kvalitetskrav.

När det gäller att främja avfallshanteringen utlyser Jordbruksverket inom ramen för landsbygdsprogrammet 3 miljoner kronor för pilot- och samarbetsprojekt inom områden där det finns prioriterade behov av att utveckla metoder, teknik och processer för att jordbruket ska kunna fortsätta utvecklas på ett

hållbart sätt. Medel kan sökas för projekt som är inriktade på något av följande områden:

- Effektivisera energianvändningen inom jordbruk och livsmedelsförädling
- Främja tillgången till och användningen av energi från förnybara källor
- Främja en samhällsekonomi som bygger på användning av biprodukter, avfall, restprodukter och andra förnybara biologiska resurser som inte är avsedda för livsmedel.

En outnyttjad potential är jordbrukets restprodukter som kan användas både som fasta bränslen och för biogasframställning. Landsbygdens företag har också en viktig roll för utvecklingen av annan förnybar energi än bioenergi. För att jordbruket och landsbygdens företag ska kunna utveckla en mer klimatsmart verksamhet och bidra till en ökad produktion och användning av småskalig förnybar energi finns behov av utveckling.

Myndigheter och forskare i Sverige, Danmark, Norge och Finland samarbetar i en undersökning för att kartlägga matsvinnet i primärproduktionen och ta fram konkreta åtgärder som kan minska produktionssvinnet. En viktig del i arbetet har varit att ta reda på hur stort svinnet är inom frukt och grönt, spannmål, mjölk, kött, fisk och ägg och vad det beror på. I rapporten Kartläggning av matsvinnet i primärproduktionen (Nordiska ministerrådet, Tema Nord 2013:581) anförts att miljökonsekvenserna av svinnet är stora. Klimatgasutsläppen för produktion av produktionssvinnet i Norden är ca 386 000 ton/år. Den negativa påverkan är större för mjölk och griskött även om andelen produktionssvinn är högre för morötter, lök och potatis. Genom fallstudierna kan konstateras att det finns potential att minska mängden produktionssvinn, bl.a. genom att begränsa växtsjukdomar och växtskadegörare ytterligare, vidta ännu större försiktighet vid skörd och hantering, öka kunskapsutbytet mellan producenter för att minska svinnet samt förbättra djurhälsan.

Produktionsresurser

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin framgår att regeringen har för avsikt att bereda Riksstyrelsens utredningens förslag, som även inkluderar förslag som rör jordbruksmark. Riksstyrelsens utredning har remitterats, och remisstiden gick ut den 28 februari 2017. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. I handlingsplanen framgår även att regeringen har intentionen att öka kunskaperna hos kommuner och länsstyrelser om hur jordbruksmark och jordbruksproduktion kan värderas vid tillämpning av miljöbalkens hushållningsbestämmelser.

Miljöminister Karolina Skog anför i sitt svar på fråga 2016/17:1069 om byggande på jordbruksmark följande:

Jordbruksmark är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen inom landet och syftet med bestämmelsen är att säkerställa en långsiktig hushållning av denna resurs. Jordbruksmark är inte enbart av intresse ur ett nutida produktionsperspektiv utan även ur

ett långsiktigt perspektiv. Brukningsbar mark med bibehållen bördighet ska finnas tillgänglig i Sverige även för kommande generationer.

Utskottets ställningstagande

Cirkulär och biobaserad ekonomi

Utskottet delar regeringens bedömning att Sverige har goda förutsättningar för att bidra till en globaliserad och klimatsmart livsmedelsproduktion. Utskottet anser att det är viktigt att inom ramen för den cirkulära ekonomin se till att förnybara, biobaserade produkter används och substituerar fossila produkter. I likhet med regeringen anser utskottet att det är viktigt att minska svinnet längs hela livsmedelskedjan, utnyttja restprodukter för att säkerställa kretsloppen och se avfall som en resurs. Som regeringen har anfört måste man ta ett helhetsgrepp om avfallsfrågan.

Utskottet välkomnar regeringens målsättning att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Det är viktigt att omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi prioriteras för att kunna uppnå målet. Utskottet vill i sammanhanget betona vikten av samverkansprogrammet för cirkulär och biobaserad ekonomi som samlar näringsliv, offentlig sektor, akademi och organisationer för att ta ett helhetsgrepp om hur en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi kan göras.

Vidare noterar utskottet att regeringen värnar goda och långsiktiga villkor för produktionen inom de gröna näringarna eftersom de har en nyckelroll i arbetet med klimatomställningen, en cirkulär och biobaserad ekonomi och ett hållbart samhälle. Jordbruket har en stor potential att bidra till en biobaserad och cirkulär ekonomi.

Utskottet vidhåller tidigare ställningstagande att ett långsiktigt hållbart samhälle förutsätter ett kretsloppstänkande och en återföring av växtnäringsämnen mellan land och stad. I detta sammanhang bör uppmärksammas att hälften av Sveriges avloppsvatten renas i certifierade reningsverk, vilka blivit kvalitetssäkrade för sitt uppströmsarbete och återföring av näringsämnen i slammet till jordbruket.

Med hänvisning till det som anförs ovan och pågående arbete föreslår utskottet att motion 2016/17:3618 (C) yrkandena 43, 46 och 50 lämnas utan vidare åtgärd.

Produktionsresurser

En förutsättning för att livsmedels- och jordbruksföretag ska finnas och växa är att det finns produktiva mark- och vattenresurser för livsmedelsproduktionen. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att hänsyn behöver tas till jordbruksproduktionen tillsammans med andra samhällsintressen i den fysiska planeringen och att det behövs ökad kunskap om jordbruksmark och jordbruksproduktion vid planläggning. Sverige har goda förutsättningar för ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk, och det är viktigt att jordbruksmark

även finns tillgänglig för kommande generationer. Utskottet noterar att Riksstämman avseende förslaget bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet anser att motion 2016/17:3614 (SD) yrkande 7 med det anförda i allt väsentligt är tillgodosedd och kan lämnas utan vidare åtgärd.

Vegetabilieproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om odling av proteingrödor och närproducerade fodermedel.

Jämför reservation 33 (SD) och 34 (C).

Propositionen

Enligt regeringen bör den positiva utvecklingen för den svenska vegetabilieproduktionen fortsätta. Detta ligger i linje med en ökad hållbar livsmedelskonsumtion. Regeringen bedömer att Sverige kan ha högre ambitioner för den redan framgångsrika produktionen av vegetabilier, t.ex. spannmål och raps. Det finns potential att öka produktionen ytterligare eftersom konkurrenskraften är hög.

Sveriges styrka inom vegetabilieproduktionen bygger på god tillgång på mark och vatten. Utmaningen är dock många gånger ett nordligt klimat. Väsentligt för att fortsatt öka produktiviteten och för fortsatt stark konkurrenskraft inom vegetabilieproduktionen är tillgång till lämpliga växtsorter och en växtförädling anpassad till regionala behov (för regeringens bedömning och åtgärder se avsnittet Växtförädling). Vidare är tillgången till växtskyddsmedel som effektivt kan hantera de växtskadegörare som inverkar på odlingen också avgörande för fortsatt konkurrenskraft. Detta gäller såväl kemiska växtskyddsmedel som biologiska växtskyddsmedel och andra alternativa metoder (för regeringens bedömning och åtgärder se avsnittet Ett hållbart växtskydd). För att utveckla vegetabilieproduktionen behöver även jordbruksmarkens bördighet behållas och utvecklas. Kompetensutveckling och investeringar i markavvattning är en viktig del för markbördighet och avkastningsförmåga.

Företagsutveckling och strukturomvandling gör att kompetensutveckling i företagsledning ökar produktiviteten. För företag som producerar spannmål och oljevaxter finns goda möjligheter att hantera risker genom etablerade metoder som t.ex. prissäkring, via handel eller gentemot råvarubörser. Detta tillämpas i stor utsträckning av spannmålsproducenter redan i dag, men ställer höga krav på kunskap. Regeringen bedömer att de instrument som finns för att hantera risker bör kunna utnyttjas i högre grad än i dag, exempelvis genom kompetensutveckling.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) är inhemsk odling av proteingrödor en central del i det slutna cirkulära systemet. Fler lantbrukare blir självförsörjande på proteiner till sina djur, vilket gör att den globala miljöbelastningen minskar. Proteingrödor har en positiv effekt på nästkommande grödor, vilket är gynnsamt för all spannmålsproduktion oavsett om det finns en animalieproduktion eller inte. Proteingrödor har även en god effekt på markens struktur, vilket gör att det är långsiktigt hållbart ur ett miljöperspektiv. Motionärerna vill därför att inhemsk odling av proteingrödor underlättas och på så sätt förbättrar de långsiktiga förutsättningarna för svensk livsmedelsproduktion (yrkande 48).

Det svenska lantbruket bygger mycket av sin animalieproduktion på importerade proteinfodermedel enligt kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD). Att vi har en import av fodermedel är naturligt i en internationell marknadsekonomi, men problemet är att en stor del av importen utgörs av produkter som kan ha en stor miljöbelastning i ett globalt perspektiv. Sverige har goda förutsättningar att öka såväl produktionen (yrkande 31) som användningen av närproducerade och hållbara proteinfodermedel (yrkande 30). För att öka andelen närproducerat proteinfoder krävs bl.a. mer resurser och forskning för odling, bekämpningsmedel, skörd och tillverkning av proteinfoder.

Kompletterande uppgifter

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin anges under området Säkerställa produktionsresurser åtgärden kunskapsspridning och kompetenslyft bland rådgivare, myndigheter och lantbrukare för bättre vattenhushållning, markbördighet och säkra jordbruksmarkens produktionsförmåga för ökad produktivitet som en åtgärd som regeringen vidtar för att nå målen med livsmedelsstrategin.

Vidare beslutade regeringen den 23 mars 2017 att ge SLU:s kompetenscentrum för företagsledning i Alnarp i uppdrag att stärka kompetensutvecklingen i företagsledning. Regeringen anförde att eftersom komplexiteten för att leda moderna jordbruksföretag ökar blir också kompetensutvecklingen allt viktigare i takt med att företagens villkor ändras. Enligt regeringen finns det en stor potential i att öka produktiviteten i det svenska jordbruket. Uppdraget löper på ett år, och SLU får 1 miljon kronor för genomförandet.

När det gäller proteinfoder är enligt Jordbruksverket de proteinfoder som används i Sverige följande:

- oljekraftfoder, dvs. bl.a. rapsmjöl och sojamjöl
- glutenfoder, en proteinfoderprodukt som man får vid tillverkningen av majsstärkelse
- fiskmjöl
- köttfodermjöl

- potatisprotein
- rapsfrö
- ärter
- åkerbönor.

Av de proteinfodermedel som används mest i Sverige kommer ärter, åkerbönor och rapsmjöl från egen odling och produktion. Odlingen av ärter och åkerbönor har ökat de senaste åren och uppgår till ca 55 000 hektar i Sverige. Skörden av ärter uppgår till drygt 83 000 ton och skörden av åkerbönor till ca 99 100 ton. Det proteinfoder som Sverige importerar störst andel av är sojaprodukter.

Det går att söka miljöersättningar inom landsbygdsprogrammet för ekologiskt spannmål och proteingrödor, som oljeväxter. Inom landsbygdsprogrammet ges även stöd till odling av vall. En stor del av proteinfodret i Sverige finns i vallen. Även inom förgröningsstödet finns fördelar om man odlar vall (för information om förgröningsstödet se nedan).

Det finns även direktstöd riktade för odling av proteingrödor. Reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik 2003 innebar att EU införde ett gårdsstöd, och grundstödet till proteingrödor ingår i det. Vidare är det enligt Näringsdepartementet inom direktstödet möjligt att avsätta pengar till kopplade stöd. Sverige har använt dessa medel till att stödja nötdjur, men det är möjligt att avsätta dessa till t.ex. proteingrödor. För att kunna införa ett kopplat stöd finns krav i EU-reglerna på att sektorn bl.a. ska genomgå vissa svårigheter. Stödet får bara ges i den utsträckning det behövs för att upprätthålla den aktuella produktionsnivån. Vid den förra regeringens beslut 2014 om genomförandet av stödet kom man fram till att det inte var motiverat med stöd till proteingrödor eller andra vegetabilier.

Förgröningsstödet är ett obligatoriskt stöd för alla som söker gårdsstöd. Om man söker gårdsstöd söker man alltså automatiskt även förgröningsstöd. Syftet med förgröningsstödet är att minska det europeiska jordbrukets klimatpåverkan och främja den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet. För att få det nya förgröningsstödet ska jordbrukare bl.a. avsätta areal till något som kallas ekologiska fokusarealer (EFA). De ska bidra till variation och biologisk mångfald. EFA kan bl.a. bestå av proteingrödor. Jordbruksverkets utvärdering av förgrönningen pekar på att det har lett till att arealen av proteingrödor i Sverige har ökat.

Enligt Näringsdepartementet är storleken på odlingen av ärter och andra proteingrödor beroende dels av pris och stöd (t.ex. förgröningsstödet), dels av odlingssäkerhet, avkastning m.m. Det senare är beroende av att det finns bra sorter att odla, tillgång till effektiva bekämpningsmedel, kunskap m.m. De delarna är i mycket en fråga för branschen och forskningen men också sådant som lyfts fram i livsmedelsstrategin som viktiga områden för insatser (se under rubriken Propositionen ovan).

Även Greppa näringen är aktiv inom området proteinfoder. Greppa näringen drivs i samarbete mellan Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund, länsstyrelserna samt ett stort antal företag i lantbruksbranschen. Ytterst ansvarar Jordbruksverket för projektet, och det finansieras bl.a. med hjälp av det svenska landsbygdsprogrammet. Greppa näringens mål är minskade utsläpp av klimatgaser, minskad övergödning och säker användning av växtskyddsmedel. Projektet arbetar med lösningar som ligger i framkant inom miljö- och klimatområdet och är en drivkraft för lönsam tillväxt i den svenska lantbruksnäringen och erbjuder kostnadsfri rådgivning till lantbrukare. Greppa näringen arbetar bl.a. med rådgivning om odling av protein för foder. På deras exempelgård har odling av åkerbönor till foder visat på en resultatförbättring på 14 800 kronor per år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att den positiva utvecklingen för den svenska vegetabilieproduktionen bör fortsätta. Utskottet noterar att det finns utmaningar för vegetabilieodlingen med klimat och tillgång till lämpliga växtsorter och växtskyddsmedel men att de åtgärder som regeringen föreslår i livsmedelsstrategin avser att hantera dessa.

Utskottet anser att det är positivt att odlingen av vissa proteingrödor har ökat de senaste åren och att Greppa näringen arbetar med rådgivning och för att främja odlingen av protein för foder. Vidare kan konstateras att det finns olika stöd att tillgå för odling av proteingrödor, t.ex. miljöersättningar och inom förgröningsstödet.

Utskottet föreslår mot den redovisade bakgrunden att motionerna 2016/17:2446 (SD) yrkandena 30 och 31 och 2016/17:3618 (C) yrkande 48 kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån motionerna inte har tillgodosetts med vad som redovisats.

Växtförädling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om forskning på nya grödor, om förädlingsmetoder och om ett svenskt växtförädlingsprogram.

Jämför reservation 35 (M), 36 (C, L) och 37 (KD).

Propositionen

I propositionen framhålls att Sveriges särskilda klimatförhållanden gör att avsättningen för sorter som är särskilt framtagna för den region som Sverige tillhör har liten potentiell marknad. Det påverkar de stora växtförädlingsföretagens intresse för att utveckla växtsorter för svenska förhållanden. Även

klimatförändringen förväntas för svenska förhållanden leda till en temperaturökning och förändrade nederbördsmonster, varför nya växtsorter behöver anpassas till dessa nya förhållanden. Regeringen anser att det är viktigt att tillräckliga växtförädlingsinsatser kommer till stånd för att öka tillväxten. En utvecklad växtförädling som tillgodoser behovet av lämpliga lokala och regionala växtsorter för hela landet innebär en mångfald av grödor och möjligheter till diversifiering på gårdsnivå.

Vidare konstateras att växtförädling möjliggör en långsiktigt hållbar, konkurrenskraftig och resurseffektiv jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela landet som i ett vidare perspektiv skapar värde och bidrar till sysselsättning i hela livsmedelskedjan. Regeringen bedömer att nya tekniska framsteg och innovationer bör utnyttjas och tas till vara i växtförädlingsarbetet för att bidra till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat och en hållbar produktion. Genom ett ökat offentligt engagemang i de tidigare leden i växtförädlingen ökar möjligheten för mindre aktörer att gå in i marknaden. Regeringen anför även att det vid godkännanden av nya sorter på marknaden bör göras en bedömning utifrån varje enskild grödas samlade egenskaper och dess effekt på människors och djurs hälsa och på miljön, oavsett vilken växtförädlingsteknik som används.

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige förutsätter tillgång till lämpliga växtsorter i hela landet. Vidare bör nya tekniska metoder och innovationer utnyttjas för att säkerställa tillgång till lokala och regionala sorter samt för att bidra till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser och till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 25 anføres att jordbruksforskningen i samverkan med näringen behöver satsa på att utveckla förädlingstekniken för att kunna ta fram nya grödor med förutsättningar att klara framtidens förändrade klimat och minska behovet av bekämpningsmedel. Det anføres att möjligheten att använda nya tekniker för växtförädling styrs av EU-lagstiftning och att det därför är nödvändigt att den svenska regeringen förhandlar inom EU i syfte att påskynda utvecklingen av sådana nya tekniker. Vidare anføres i yrkande 26 att Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) i sin fördelning av forskningsanslag bör få i uppdrag av regeringen att särskilt beakta behovet av forskning på nya grödor.

I kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 10 framhålls att bioteknik (genetiskt modifierade organismer, GMO) kan spela en avgörande roll för att få fram bättre skördar och näringsinnehåll. Motionärerna anför bl.a. att ett hållbart jordbruk är en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Redan med nuvarande teknik skulle jord- och skogsbruket kunna vara självförsörjande på hållbar energi, och det finns goda möjligheter att

förbättra avkastningen på ett miljövänligt sätt genom att anpassa växtsorter, brukningsmetoder och näringsämnen efter lokala förhållanden. Utifrån ett klimatperspektiv kan bioteknik (GMO) spela en avgörande roll, om den används på rätt sätt, för att få fram bättre skördar och näringsinnehåll.

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 15 ska lagstiftning om sortgodkännande baseras på egenskaper i stället för förädlingsmetoder. För att stärka tillgången på bra grödsorter – med exempelvis egenskaper som högre avkastning, bättre växtnäringsupptag eller torkresistens – anser motionärerna att dagens lagstiftning måste förändras. Lagstiftningen om växtförädling bygger i dag på en förädlingsmetod där vissa sorter som förädlats med genteknik inte är godkända för odling, medan andra sorter som har samma egenskaper men som framställts via traditionell växtförädling är godkända för odling. Detta regelverk hämmar lantbrukets utveckling, och motionärerna vill därför att lagstiftningen ändras så att den bygger på egenskaper framför förädlingsmetod.

Även i kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 6 föreslås att lagstiftningen om växtförädling ändras så att den bygger på egenskaper i stället för förädlingsmetod.

Enligt kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) bör den potential som finns i att utveckla nya grödor genom GMO-teknik tas till vara. Det finns ett behov av en tydligare svensk inriktning inom området, eftersom de genmodifierade grödor som tas fram oftast inte är anpassade för att användas i det svenska jordbruket, med kortare odlingsssäsong, kallare klimat och stora skillnader i dagsljus mellan årstiderna. Motionärerna anser därför att möjligheterna för ett växtförädlingsprogram med syfte att ta fram grödor som passar för svenska förhållanden bör övervägas (yrkande 12).

Kompletterande information

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin finns ett flertal åtgärder som regeringen avser att vidta för att uppnå målen med livsmedelsstrategin och för att främja växtförädling.

- Framtagande av växtsorter lämpade för hela Sverige.
- Uppbyggnad av ett nationellt kompetenscentrum för växtförädling för att förnya den svenska växtförädlingen och bidra till ett starkt centrum för teknikutveckling, forskning och kompetensförsörjning i nära samarbete med branschen.
- Fortsatt och ökat stöd till det nordiska växtförädlingsarbetet som genomförs i form av ett offentlig-privat partnerskap.
- Ökat stöd till Programmet för Odlad Mångfald (POM) för återintroduktion på marknaden av äldre svenska växtsorter.

Regeringen gav i mars 2017 även Formas i uppdrag att ge stöd till förstärkta insatser för nordisk växtförädling genom att ge stöd till ett offentlig-privat partnerskap för växtförädling (Partnerskapet) som bedrivs inom ramen för

Nordiska ministerrådet (N2017/02349/SUN). Syftet med stödet är att möjliggöra ytterligare forskningsprojekt inom ramen för partnerskapets verksamhetsområde. Förstärkta insatser för växtförädling ska bidra till att nya metoder och innovationer för växtförädling utnyttjas för att säkerställa tillgång på växtsorter för odling i Sverige. Syftet är också att möjliggöra ett jordbruk som bidrar till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser liksom jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat. Formas ska senast den 28 februari årligen lämna in en delrapport om uppdragets genomförande och resultat och senast den 28 februari 2020 en slutrapport. För 2017 får Formas högst rekvirera 5,7 miljoner kronor. För 2018 och 2019 beräknas högst 3 miljoner kronor respektive år för denna åtgärd.

Partnerskapet har funnits sedan 2011 och styrs av en styrgrupp med representanter från växtförädlingsföretagen, de nordiska länderna och universitet. Partnerskapet har som syfte att stödja en utveckling av nordisk växtförädling som tillgodoser de långsiktiga behoven inom jordbruks- och trädgårdsnäringsen. De långsiktiga behoven är främst anpassning till klimatförändringarna, mål för miljöpolitiken samt krav från konsumenter och marknad.

Formas är ett statligt forskningsråd med uppgift att stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Finansieringsansvaret för stöd till forskning delas mellan utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, sammanlagt drygt 1,2 miljarder kronor för 2015. Av utbetalda forskningsmedel under 2015 gick 34 procent till området areella näringar, djur och livsmedel. SLU är den i särklass största mottagaren av forskningsmedel från Formas och har fått drygt 268 miljoner kronor. Formas årliga öppna utlysning omfattar drygt hälften av Formas forskningsmedel. Formas samfinansierar även jordbruks- och miljöteknisk forskning enligt avtal med Stiftelsen JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik och skogsforskning genom avtal med Stiftelsen skogsbrukets forskningsinstitut (Skogforsk). Formas arbete inom forskningsområdet styrs av förordningen (2009:1024) med instruktion för Formas. Inom Formas finns ett forskarråd som är ett särskilt beslutsorgan med uppgift att bl.a. fördela medel till forskning och verksamhet som hör samman med forskning som projektstöd, program, anställningar, stöd till yngre forskare och samfinansierad forskning. Formas styrs även av regleringsbrev från Miljö- och energidepartementet och Näringsdepartementet.

Av Formas regleringsbrev för 2017 när det gäller anslagen 1:25 och 1:26 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel framgår att anslaget ska finansiera stöd till samfinansierad forskning med minst 41 500 000 kronor inom jordbruks- och miljöteknik, skogsforskning, trädgårdsforskning samt forskning inom växtförädlingsområdet m.m. Utöver det ska verksamhet inom växtförädlingsområdet vid SLU finansieras med 4 000 000 kronor förutsatt att universitetet medfinansierar verksamheten. Stöd till samfinansierad forskning inom växtförädlingsområdet får betalas ut för

forskning i enlighet med avtal mellan Formas och Stiftelsen Lantbruksforskning. Stöd om 2 000 000 kronor ska efter rekvisition betalas ut till Partnerskapet.

I fråga om användningen av GMO-teknik omfattas den i huvudsak av harmoniserade EU-regler. Det finns en harmoniserad lagstiftning för godkännande, spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade livsmedel och foder. Regleringen syftar till att säkerställa ett gott skydd för människors och djurs hälsa samt miljö- och konsumentintressen och samtidigt sörja för att den inre marknaden fungerar effektivt. Det pågår inga diskussioner på EU-nivå om att ändra EU-reglerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i Sverige förutsätter tillgång till lämpliga växtsorter i hela landet. Växtförädling är således en viktig del i ett framtida hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk. Utskottet delar även regeringens uppfattning att det vid godkännande av nya sorter på marknaden bör göras en bedömning utifrån varje enskild grödas samlade egenskaper och effekter, oavsett vilken växtförädlingsteknik som används.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin finns ett flertal åtgärder som regeringen avser att vidta för att främja växtförädling. Utskottet välkomnar särskilt regeringens avsikt att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för växtförädling för att förnya den svenska växtförädlingen och bidra till ett starkt centrum för teknikutveckling, forskning och kompetensförsörjning i nära samarbete med branschen. Utskottet noterar även att Formas har fått i uppdrag av regeringen att ge stöd till det nordiska växtförädlingssamarbetet som bedrivs inom ramen för Nordiska ministerrådet.

Med hänsyn till redovisningen ovan och i avvaktan på resultatet av pågående arbete anser utskottet att motionerna 2016/17:2023 (C) yrkande 6, 2016/17:3615 (KD) yrkandena 25 och 26, 2016/17:3616 (L) yrkande 10, 2016/17:3618 (C) yrkande 15 och 2016/17:3620 (M) yrkande 12 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Ett hållbart växtskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om att ha effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser för växtskyddsmedel. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel ska användas som huvudprincip.

Jämför reservation 38 (S, MP, V) och 39 (M, SD, C).

Propositionen

I propositionen framhålls att ett hållbart växtskyddsarbete är en förutsättning för att svensk växtodling ska hävda sig i den internationella konkurrensen. Effektiva och hållbara förebyggande åtgärder och bekämpningsåtgärder krävs för såväl etablerade som nya växtskadegörare. Det bör finnas god tillgång till växtskyddsmedel som effektivt kan hantera de växtskadegörare som inverkar på odlingen och minimerar riskerna och konsekvenserna för människors hälsa och miljö. Detta gäller såväl kemiska växtskyddsmedel som biologiska växtskyddsmedel och andra alternativa metoder. Godkännandeprocessen för växtskyddsmedel ska vara effektiv.

Vidare framgår att branschen har ett stort ansvar i arbetet för att nå ett hållbart växtskydd men att det också finns behov av ett antal offentliga insatser. Propositionen fokuserar på behovet av offentliga åtgärder.

När det gäller integrerat växtskydd framhålls i propositionen att miljö- och hälsoriskerna med växtskyddsmedel behöver minska. Jordbrukets tillgång till alternativa metoder bör därför öka. Sverige arbetar sedan lång tid tillbaka med integrerat växtskydd där fokus bl.a. ligger på behovet av förebyggande åtgärder.

För utvecklingen av ett hållbart jordbruk behövs satsningar på forskning, bl.a. för att ta fram åtgärder för integrerat växtskydd. Regeringen gav i april 2015 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) i uppdrag att identifiera forsknings- och utvecklingsbehov inom växtskyddsområdet. Formas presenterade sin slutrapport i mars 2016, och i rapporten lämnas ett antal rekommendationer; bl.a. föreslås att samverkan inom växtskyddsområdet utvecklas genom att en mer formaliserad plattform etableras.

När det gäller tillgång till växtskyddsmedel konstateras att det behövs god tillgång till växtskyddsmedel, såväl biologiska och kemiska som alternativa metoder, för att jordbrukarna på ett effektivt sätt ska kunna hantera de växtskyddsproblem som uppkommer i odlingen. Detta är avgörande såväl för ett konkurrenskraftigt jordbruk som för ett långsiktigt hållbart växtskydd. I propositionen noteras att svenska odlare i vissa fall har tillgång till färre växtskyddsmedel av betydelse för produktionen än odlare i konkurrentländer.

Förutsättningarna för en lönsam produktion försämras när växtskyddsproblemen inte längre kan hanteras. En konsekvens kan bli att odlingen minskar eller försvinner från hela eller delar av landet.

Ökad tillgång till växtskyddsmedel ska inte leda till att riskerna för vare sig människors hälsa eller miljön ökar. Moderna växtskyddsmedel och metoder kan ha bättre träffsäkerhet och kan därför också innebära en lägre miljöbelastning.

I propositionen uppmärksammas vidare att det finns ett antal faktorer som ligger bakom dagens brist på växtskyddsmedel. Till en del kan bristen härledas till att den norra zonen och Sverige av företagen kan uppfattas som en liten marknad. En annan faktor som spelar in är hur lång tid det tar för den ansvariga myndigheten att hantera ett produktgodkännande. I Sverige är det Kemikalieinspektionen som är ansvarig myndighet. För att effektivisera processen för produktgodkännanden har Kemikalieinspektionen bl.a. fått ett särskilt uppdrag att föreslå lösningar till förbättrad balans i ärendehandläggningen av växtskyddsmedel. Vidare höjdes anslaget 2015 med 10 miljoner kronor och ytterligare 3 miljoner kronor 2016. Dessa medel är örönmärka för just prövningen av bekämpningsmedelsärenden. Vidtagna åtgärder börjar ge effekt, och myndigheten har förbättrat ärendebalansen för växtskyddsmedel.

Reglerna om ömsesidigt erkännande i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden är viktiga. Lagstiftarens avsikt med reglerna om ömsesidigt erkännande är att detta ska vara en förenklad process där en produkt som är godkänd i ett medlemsland inom en zon ska kunna godkännas med ett förenklat förfarande i andra länder. Enligt propositionen är det viktigt att EU-förordningen tillämpas på ett korrekt sätt i alla medlemsstater. Ett aktivt deltagande i zonsarbetet kan på sikt innebära en snabbare och mer effektiv handläggning av ärenden om ömsesidigt erkännande.

Enligt översynsklausulen till förordningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet bl.a. om hur det ömsesidiga erkännandet av produktgodkännanden fungerar och särskilt om medlemsstaternas tillämpning av villkor vid produktgodkännande (artikel 36.3). Rapporten ska vid behov åtföljas av lämpliga lagstiftningsförslag för att ändra dessa bestämmelser. Översynen ger således möjlighet att belysa frågor om t.ex. förordningens effekter på konkurrensförhållanden mellan odlare i olika medlemsländer.

Enligt propositionen är det angeläget att den översyn av förordningen som EU-kommissionen aviserat inkluderar lagstiftningens påverkan på jordbrukets diversitet och konkurrenskraft samt på människors hälsa och på miljön i enlighet med förordningen. Det är viktigt att verka för att den samordning som förordningen syftar till ska få tydligare genomslag. Det är också en av de prioriteringar som regeringen ser framför sig inför arbetet med översynen. Regeringen kommer därför att delta aktivt i översynsprocessen. Mot bakgrund av översynen anordnade Näringsdepartementet tillsammans med Miljö- och energidepartementet hösten 2015 ett diskussionsmöte för svenska aktörer där

synpunkter hämtades in. Regeringen kommer att ta fram ytterligare underlag för analys av förordningens effekter.

Regeringen gav 2010 Jordbruksverket i uppdrag att inrätta ett växtskyddsråd vars syfte är att sprida kunskap samt att vara ett forum för dialog och erfarenhetsutbyte i frågor som rör växtskyddets betydelse för en hållbar och konkurrenskraftig växtodling. Växtskyddsrådet har fungerat som regeringen avsåg när rådet bildades. Den dialog som har förts i rådet har haft en positiv inverkan på myndigheternas samarbeten och ökat transparensen i myndigheternas arbete. Regeringen avser att se över växtskyddsrådet, dess funktion och placering. Syftet med översynen skulle vara att skapa ett forum för bl.a. en fördjupad dialog och fördjupat kunskapsutbyte, framförhållning för brukarna, bättre utformning av hanteringsvillkor samt konsekvensanalyser.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 finns det ett behov av effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser när det gäller växtskyddsmedel. För att skapa mer långsiktighet och förutsägbarhet för livsmedelsproducenter bör regeringen verka för att myndigheterna i större utsträckning använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel. Hänsyn bör tas till hur andra EU-medlemsstater förhåller sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket.

För att skapa effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser bör regeringen enligt kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 2 verka för att myndigheterna använder ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel i större utsträckning. Hänsyn bör tas till hur andra EU-medlemsstater förhåller sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) framhålls behovet av att skapa mer långsiktighet och förutsägbarhet för livsmedelsproducenter och att regeringen bör verka för att myndigheterna i större utsträckning använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel (yrkande 2). Hänsyn bör tas till hur andra EU-medlemsstater förhåller sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket. Godkännandeprocesserna måste vara effektiva och förutsägbara. Enligt yrkande 13 bör Kemikalieinspektionen använda sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel som huvudprincip.

Även i kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 2 uppmärksammas behovet av att ha effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser. För att skapa mer långsiktighet och förutsägbarhet för livsmedelsproducenter bör regeringen verka för att myndigheterna i större utsträckning använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel.

Hänsyn bör tas till hur andra EU-medlemsstater förhåller sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket.

Tidigare behandling och kompletterande information

Av regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin framgår att inom området hållbart växtskydd är prioriterade aktiviteter utveckling av arbetet med integrerat växtskydd för framtagande av exempelvis nya bekämpningsmetoder som ska minimera risken för hälsan och miljön samt kunskapsutveckling för ett hållbart växtskydd.

Den 23 mars 2017 beslutade regeringen om ett uppdrag till Jordbruksverket att inrätta ett nytt råd för växtskyddsfrågor. Det växtskyddsråd som finns i dag ska stärkas och får också ett utvidgat mandat. Jordbruksverket ska inrätta ett sekretariat i samverkan med Kemikalieinspektionen som ska planera och administrera rådets möten. Regeringen vill med rådet skapa bättre förutsättningar för en ökad dialog mellan myndigheter, bransch- och intresseorganisationer. Det behövs också en bättre förutsägbarhet i beslut kopplat till växtskyddsmedel, vilket rådet ska bidra till. Rådet ska även föra dialog och öka kunskapen om de samhällsekonomiska effekter som tillämpningen av lagstiftningen medför. Uppdraget löper på tre år och får 6 miljoner kronor för genomförandet.

Utskottet har behandlat frågor om genomförande av växtskyddsmedelslagstiftningen tidigare, bl.a. i betänkande 2016/17: MJU7 Giftfri vardag. Utskottet anförde då följande:

Utskottet noterar att Kemikalieinspektionens anslag för 2017 har förstärkts bl.a. för att effektivisera prövningen av bekämpningsmedel och att det även i myndighetens regleringsbrev står att prövningen ska effektiviseras i syfte att förkorta handläggningstiderna. Det har även framgått att myndigheten ska öka samverkan med andra myndigheter som är delaktiga i besluten, vara mer delaktig i samordningen mellan EU-länderna etc. Det är positivt att man nu kan börja se effekter av vidtagna åtgärder och att ärendebalansen minskar.

Utskottet delar regeringens syn att godkännandeprocessen ska vara effektiv och välkomnar därför regeringens avsikt att vara aktiv vid den kommande översynen av växtskyddsmedelsförordningen och att särskild vikt ska läggas vid analyser av effekterna på konkurrenskraften. Utskottet anser att en god tillgång till effektiva växtskyddsmedel är viktigt för livsmedelsproduktionens konkurrenskraft men även för människors hälsa och miljön.

När det gäller översynen av växtskyddsmedelsförordningen har EU-kommissionen enligt Miljö- och energidepartementet beslutat att i samband med översynen även göra en genomgång, en s.k. fitness check, av hela växtskyddsmedelsförordningen och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 av den 23 februari 2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung. Genomgången beräknas vara klar i november 2018.

Av Kemikalieinspektionens årsredovisning för 2016 framgår att beslut om nya produktgodkännanden har ökat. Antalet beviljade ansökningar om nya godkända växtskyddsmedel 2016 tredubblades nästan jämfört med 2015. Under 2016 fattade Kemikalieinspektionen 48 beslut om nya produktgodkännanden jämfört med 19 beslut 2015. Kemikalieinspektionen anför att en fortsatt resursförstärkning till verksamheten under 2016 bidrog till ökningen av antalet beslut i större prövningsärenden.

Vidare framgår av årsredovisningen att Kemikalieinspektionen deltar i möten och arbetsgrupper på EU-nivå med syfte att harmonisera och effektivisera arbetet med tillståndsprövning av både växtskyddsmedel och biocidprodukter mellan medlemsländerna.

Kemikalieinspektionen bedömer att de genom sitt arbete i olika arbetsgrupper är med och påskyndar harmoniseringen av tillståndsprövningen av växtskyddsmedel och biocidprodukter inom EU. En ökad harmonisering ska inte enbart innebära en ökad effektivitet utan också att de beslut som fattas i tillståndsärenden ska ge det avsedda skyddet för hälsan och miljön samt konkurrens på lika villkor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen i propositionen fokuserar på behovet av offentliga åtgärder för ett hållbart växtskydd. Utskottet anser i likhet med regeringen att ett hållbart växtskyddsarbete är en förutsättning för att svensk växtodling ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen och att godkännandeprocessen av växtskyddsmedel måste vara effektiv. Som redovisas i propositionen ligger ett antal faktorer bakom bristen på växtskyddsmedel i Sverige, bl.a. att Sverige befinner sig i den norra zonen och med en liten marknad och tiden det tar att hantera ett produktgodkännande. Reglerna om ömsesidigt erkännande är viktiga i sammanhanget.

Utskottet anser att det är angeläget att använda de möjligheter till ett förenklat förfarande som ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel innebär. Ömsesidigt erkännande minimerar onödig administration av ett enskilt erkännande för enskilda medlemsländers myndigheter. Det leder även till effektivare och mer förutsägbara processer, en bättre fungerande inre marknad och jämlika konkurrensvillkor mellan EU-länderna.

Kommissionen ska göra en översyn av växtskyddsmedelslagstiftningen och bl.a. titta på hur det ömsesidiga erkännandet av produktgodkännanden fungerar och särskilt medlemsstaternas tillämpning av villkor vid produktgodkännanden. Mot bakgrund av detta bör regeringen se över den svenska tillämpningen av växtskyddsmedelslagstiftningen och göra det lättare för berörda myndigheter att tillämpa regelverket, framför allt när det gäller ömsesidigt erkännande, i syfte att harmonisera och effektivisera arbetet med godkännanden av växtskyddsmedel. I detta sammanhang är det även viktigt att hänsyn tas till hur andra EU-medlemsländer förhåller sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket. Vidare

bör regeringen i samband med kommissionens översyn av EU-lagstiftningen verka för ett ändamålsenligt regelverk utan att göra avkall på skyddet för miljön och människors och djurs liv och hälsa. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2016/17:3615 (KD) yrkande 2, 2016/17:3616 (L) yrkande 2, 2016/17:3618 (C) yrkande 2 och 2016/17:3620 (M) yrkande 2. Med det anförda avstyrks motion 2016/17:3618 (C) yrkande 13.

Animalieproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utformningen av djurskyddslagstiftningen, om en strategi för animalieproduktionen, om en översyn av tillståndet för hästhållning, om djuromsorgsprogram, om djurvälståndersättningar, om kompensation för merkostnader på grund av högre djurskyddskrav och om djurvälstånd på EU-nivå.

Jämför reservation 40 (M, SD), 41 (C), 42 (SD), 43 (C) och 44 (C).

Propositionen

Det nationella djurskyddsarbetet

Enligt regeringen behöver lönsamheten i animalieproduktionen höjas bl.a. genom ökad produktivitet för att möjliggöra ökad produktion. Samtidigt ska Sverige fortsätta ha höga ambitioner när det gäller djurvälstånd och djurhälsa. Regeringen anser att arbetet med att utveckla regelverket för djurhållning bör fortsätta och att ett vetenskapligt råd för djurskyddsfrågor bör inrättas.

Den svenska djurhållningen har generellt en hög djurvälstånd. Regeringen anför att detta är resultatet av ett långsiktigt arbete där näringen och myndigheter framgångsrikt har arbetat mot gemensamma mål. För att fortsätta ett framgångsrikt arbete anser regeringen att aktörerna i värdekedjan behöver dela en helhetssyn om hur konkurrenskraft kan uppnås samtidigt som djurhälsa, djurskydd och folkhälsa värnas.

Regeringen framhåller att animalieproduktionen även i fortsättningen bör präglas av hög omsorg om djuren och att djurskyddsnivån inte ska sänkas. I Sverige finns god kunskap hos djurhållare och ett utbyggt system av djurhälsovårdsprogram med hög anslutning. Detta bidrar, tillsammans med ett gott djurskydd, till det generellt goda hälsoläget hos svenska lantbruksdjur.

Det goda djurhälsläget är en tillgång både ur ett företagarperspektiv och ur ett folkhälsoperspektiv. För att klara det ökande konkurrenstrycket på en global marknad måste konkurrenskraften kontinuerligt stärkas. Konkurrenssituationen innebär även stora krav på att utveckla och modernisera regelverken i takt med utvecklingen i sektorn och för att tillvarata ny kunskap.

Konkurrenskraftsutredningen anser att ökad målstyrning, minskad detaljeringsgrad och ökad flexibilitet bör prägla djurskyddslagstiftningen och föreslår en översyn av den svenska djurskyddslagstiftningen med utgångspunkt i en balans mellan ett gott djurskydd och stärkt konkurrenskraft. En omfattande översyn av den svenska djurskyddslagstiftningen har dock nyligen gjorts av Djurskyddsutredningen, bl.a. i syfte att öka målstyrningen och minska detaljeringsgraden. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och regeringen avser därför inte att initiera någon ny översyn.

Regeringen anför att djurskyddslagen redan i dag är förhållandevis målinriktad och flexibel till sin karaktär. Detaljerade bestämmelser om hur kraven i lagen ska uppfyllas finns framför allt i Jordbruksverkets föreskrifter. Vid utformningen av föreskrifter behöver hänsyn tas till EU-lagstiftningen på djurskyddsområdet och till behovet av tydliga, förutsebara och kontrollerbara bestämmelser. Regeringen anser att det är viktigt att bestämmelserna i myndighetsföreskrifterna är så målinriktade och flexibla som möjligt. Jordbruksverket har sedan flera år haft i uppdrag att arbeta med regelförenkling och har hittills gjort en omfattande översyn, bl.a. av föreskrifterna på djurskyddsområdet. Regeringen anser att arbetet med att förenkla reglerna och att öka flexibiliteten kring djurhållningen bör fortsätta. Regeringen avser att ge Jordbruksverket i uppdrag att fortsätta arbetet med att se över sina föreskrifter i syfte att göra dem mer målinriktade och flexibla där så är möjligt.

När det gäller kontrollprogram anser regeringen att dessa är ett sätt att under kontrollerade former öka flexibiliteten i hur ansvarsfulla djurhållare kan uppnå den djurskyddsnivå som regelverket föreskriver. Regeringen anser därför, i likhet med Konkurrenskraftsutredningen, att arbetet med sådana program bör fortsätta. För att öka kunskapen om och förståelsen och därmed acceptansen för kontrollprogram bör miljö-, djurskydds- och konsumentintressen tas till vara. Tanken med kontrollprogrammen är att minst samma djurskyddsnivå ska uppnås som vid tillämpning av ordinarie föreskrifter.

Regeringen bedömer dock, i likhet med flera länsstyrelser, Jordbruksverket och Swedac, att Djurskyddsutredningens förslag om reglering av kontrollprogram i djurskyddslagen behöver vidareutvecklas. Inom dåvarande Landsbyggsdepartementet har därför en promemoria med ett alternativt förslag till reglering av kontrollprogram tagits fram (dnr N2015/00334/RS). Förslaget innebär ändringar i djurskyddsförordningen (1988:539). Förslaget har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. Regeringen anser att frågan om kontrollprogram bör hanteras inom ramen för det ärendet och att det för närvarande inte bör införas någon reglering av kontrollprogram i djurskyddslagen.

Djurskyddsarbetet inom EU

Den svenska livsmedelsproduktionen kännetecknas av ett starkt djurskydd och en god djurvälstånd. Regeringen vill framhålla att naturliga förutsättningar, en god djurhållning, förebyggande åtgärder och ambitionen att utrota smittor har

lett till att ett flertal djursmittor inte förekommer i Sverige eller att förekomsten är låg jämfört med i andra länder. Svensk animalieproduktion är vid en internationell jämförelse relativt hållbar och bör därför ges goda förutsättningar att öka, särskilt som intresset för hållbarhetsfrågorna ökar både nationellt och internationellt.

Vidare anser regeringen att lönsamheten i animalieproduktionen behöver höjas bl.a. genom ökad produktivitet för att möjliggöra ökad produktion. Sverige bör även fortsätta arbetet för att höja djurskyddsnivån i EU.

Regeringen delar Konkurrenskraftsutredningens bedömning att Sverige ska fortsätta verka för att stärka djurskyddet i EU och efterlevnaden av de EU-gemensamma djurskyddsreglerna. Regeringen driver denna prioriterade fråga, bl.a. genom ett samarbete med Danmark, Tyskland och Nederländerna. En gemensam djurskyddsdeklaration för gris har tagits fram, och vid ett möte i jordbruks- och fiskerådet i februari 2016 lanserades ett förslag om att inrätta en plattform för djurskydd på EU-nivå. Frågan diskuterades även vid råds-mötet i maj och november 2016, och kommissionen gav då besked om att den kommer att gå vidare med förslaget och inrätta en plattform för djurskydd. Generaldirektoratet för hälsa och livsmedelssäkerhet besökte nyligen Sverige för att studera hur en god efterlevnad av djurskyddsreglerna för grisar åstad-kommitts för att kunna sprida denna kunskap till andra medlemsstater.

Motionerna

Det nationella djurskyddsarbetet

Djurskyddslagen m.m.

Enligt kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 11 behövs en översyn av den svenska djurskyddslagstiftningen som syftar till en mer målstyrd i stället för detaljstyrd djurskyddslagstiftning, där djurens hälsa främst är i fokus. Enligt motionärerna har Sverige en av världens mest omfattande djurskyddslagar och många duktiga djuruppfödare. En god djuromsorg uppnås i de flesta fall för att lantbrukaren eftersträvar att djuren ska växa och må bra. Det är bevisat att en god djurhälsa och god tillväxt och produktion hänger intimt samman. Motionärerna ser positivt på en mer målstyrd djurskyddslagstiftning, där djurens hälsa främst är i fokus och som är anpassad till dagens animalieproduktion och dess behov.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 16 anförs att dagens djurskyddslag behöver reformeras så att dess reglering går från detaljstyrning till målstyrning med bibehållen djurskyddsnivå. För att svenska lantbrukares konkurrenskraft ska kunna stärkas bör därför politiken minska regelbördan. Motionärerna menar att det behövs en regelförenklings-kommission som bl.a. ser över hur djurskyddskrav och andra regler kan reformeras så att det inte är byråkratin, utan syftet med reglerna, som står i fokus.

Av kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) framgår att Sverige har bland världens högst ställda krav på miljö- och djurskydd. Det är något motionärerna är stolta över och som de ser som viktiga mervärden för det svenska lantbruket och livsmedelsproduktionen. Syftet och målet med svensk djurskyddslagstiftning bör vara att djuren ska må bra och vara friska. Samtidigt är risken med högt ställda regelverk att de blir rigida och inte bidrar till en ekonomiskt hållbar utveckling – de uppsatta målen eftersträvas genom åtgärder som minskar produktionen. Motionärerna vill därför se mer resultatstyrda regler som säkerställer djurskyddet, men vägen dit kan variera. Enligt yrkande 9 i denna del bör såväl regler som ersättningar för djurskydd i större utsträckning kopplas till resultat i stället för åtgärder.

Enligt kommittémotion 2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 behövs en översyn av tillståndet för hästhållning. Målet ska vara ett målstyrt och flexibelt regelverk för att ge utrymme för utvecklat hästföretagande.

En strategi för animalieproduktionen

I motion 2016/17:1590 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 anförs att livsmedelsstrategin ska inkludera en strategi för ökad inhemsk animalieproduktion. Det måste säkerställas att svensk animalieproduktion ges möjligheter att växa. En ökad animalieproduktion innebär att jobb stannar kvar på landsbygden, men det bidrar också till ökade exportintäkter och en växande livsmedelsindustri.

Kontrollprogram

Enligt kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 12 är det positivt att näringarna tar fram egna djuromsorgsprogram där djuromsorgen förstärks samtidigt som de senaste vetenskapliga och tekniska framstegen kan tas till vara. Djurvälfrädsprogrammen är enligt motionärerna även ett sätt att förbättra konkurrenskraften för svensk animalieproduktion. Dessa kan bidra till ökad djurvälfrädd, förbättrad djurhälsa och en ökad investeringsvilja samt stimulera nya innovationer och teknikutveckling.

Djurvälfrädsersättningar

Av kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) framgår att under den tidigare regeringen utarbetades flera nya djurvälfrädsersättningar för att ersätta svenska djurproducenter för åtgärder som går utöver svensk lagstiftning och som konsumenter inte är villiga att betala för. EU:s regelverk tillåter dock inte att länder ger ersättning för sådana åtgärder som går utöver EU-lagstiftning och som handlar om att uppfylla nationellt lagfästa krav eller nationell praxis. I nästa programperiod bör därför regeringen verka för att man ser över hur EU:s regelverk kan ändras så att det blir möjligt att ersätta åtgärder som är praxis eller lagstiftning men som går utöver EU-regelverken (yrkande 39) samt att fler djurersättningar införs (yrkande 42).

I kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) framhålls att betande djur bidrar till värden som öppna landskap och biologisk mångfald. Motionärerna anser att det är i harmoni med Sveriges ambitioner när det gäller djurvälstånd att kor ska beta utomhus sommartid, men man kan samtidigt inte blunda för att det innebär en konkurrensnackdel för mjölkbönderna på grund av ökat arbete och ökade kostnader. De svenska lantbrukarna bör kompenseras för merkostnader på grund av högre krav i djurskyddet (yrkande 10), t.ex. genom att man inför en djurvälståndssättning för mjölkkor på bete.

Djurskyddsarbetet inom EU

För att stärka konkurrenskraften för svenska producenter måste Sverige enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 40 arbeta för att höja djurskyddet i övriga EU och för en likvärdig tillämpning av lagstiftningen. Sverige har tillsammans med ett antal andra EU-länder tagit initiativ till en djurskyddsplattform, och det är viktigt att en sådan inte bara blir ett tomt skal utan fylls med innehåll.

Enligt kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 20.1 bör regeringen verka för att höja livsmedelsstandarden och nivån på djurskyddet inom EU. (Förslaget behandlas i den del som avser livsmedelspolitik.) Motionärerna vill för att kunna premiera gott djurskydd och god miljöhänsyn att regeringen verkar för att höja livsmedelsstandarden i EU för att främja en sundare konkurrens mellan medlemsländerna.

Tidigare behandling och kompletterande information

Det nationella djurskyddsarbetet

Djurskyddslagen m.m.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin finns ett antal åtgärder som har bäring på animalieproduktionen och som regeringen avser att vidta för att uppnå målen med livsmedelsstrategin. Inom området regelförenkling och regelutveckling avser regeringen att fortsätta utvecklingen av regelverken för djurhållning, inriktat på en flexibel och målstyrd lagstiftning med en bibehållen djurskyddsnivå.

En annan åtgärd i handlingsplanen är att inrätta ett vetenskapligt råd som stöd för regelgivningen inom djurskyddsområdet, vilket regeringen beslutade om den 23 mars 2017. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har fått i uppdrag att inrätta ett sådant råd. I uppdraget anför regeringen att det är viktigt att resultaten av tillgänglig vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet från djurhållning beaktas i djurskyddsarbetet. SLU ska inom ramen för djurskyddsrådet sammanställa forskning på djurskyddsområdet på uppdrag av t.ex. Jordbruksverket. Detta säkerställer att Jordbruksverket får en mer uppdaterad bild som är baserad på aktuell forskning som underlag i arbetet med föreskrifter. Uppdraget löper på tre år och har tillförts 4 miljoner kronor.

Inom området animalieproduktion i handlingsplanen lyfter regeringen fram åtgärden att utveckla en rådgivningsmodell inom animalieproduktionen för bl.a. ökad kunskapsöverföring och samverkan mellan myndigheter, intressegrupper och näring som rör djuromsorg och lönsamhet genom t.ex. rådgivning. Den 9 februari 2017 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att kartlägga och analysera förutsättningarna för att använda en liknande modell som Greppa näringen inom animalieproduktionens område och för andra djurrelaterade lantbruksverksamheter. Jordbruksverket får 4 miljoner kronor 2017–2018 för att genomföra uppdraget, varav högst 500 000 kronor per år ska ställas till länsstyrelsernas förfogande för deltagande i arbetet.

En annan åtgärd i regeringens handlingsplan är medel för studier och försöksverksamhet för utveckling av djurhållningsmetoder som bidrar till god djurvälstånd, ökad produktivitet och konkurrenskraft.

När det gäller målstyrda djurskyddsbestämmelser har utskottet behandlat detta tidigare, bl.a. i betänkande 2016/17:MJU12 Djurskydd. Utskottet anförde då följande:

Regeringen har vid upprepade tillfällen anført att det är viktigt att djurskyddsbestämmelserna är så målinriktade och flexibla som möjligt, vilket är en målsättning som utskottet stöder till fullo. Många faktorer måste emellertid tas i beaktande i föreskriftsarbetet, dels behovet av att bestämmelser är tydliga, förutsägbara och rättssäkra, dels behovet av att EU-lagstiftning följs. Därtill bör även etiska värderingar aktas på, samt vad som är möjlighet utifrån ett konkurrenskraftsperspektiv. Det är mot denna bakgrund som Djurskyddsutredningen föreslagit en sänkning av detaljeringsgraden i djurskyddslagen och djurskyddsförordningen givet en noggrann avvägning i varje enskilt fall utifrån de djurskyddsrisiker, behov och förutsättningar som finns. Utskottet noterar att Djurskyddsutredningens förslag om djurskyddslagstiftningens detaljeringsgrad bereds inom Regeringskansliet och ser ingen anledning att efterlysa en ny översyn av regelverket.

Utskottet noterar även att Jordbruksverket sedan flera år haft i uppdrag att arbeta med regelförenkling av föreskrifterna på djurskyddsområdet. Regeringen har nyligen aviserat att Jordbruksverket kommer att få i uppdrag att fortsätta arbetet med att förenkla reglerna och att öka flexibiliteten kring djurhållningen där så är möjligt. Utskottet välkomnar detta uppdrag och noterar också regeringens förslag om att ett vetenskapligt råd inrättas för att bistå myndigheterna i föreskriftsarbetet.

Som nämns ovan görs i utredningsbetänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) en omsorgsfull genomgång av lagstiftningens detaljeringsgrad och struktur med syftet att undersöka om och hur lagstiftningen kan moderniseras och förenklas samt bli mer flexibel och målinriktad. Utredningens förslag bereds fortfarande inom Regeringskansliet, och enligt Näringsdepartementet är regeringens ambition att en proposition om en ny djurskyddslag ska lämnas våren 2018.

När det gäller tillstånd för hästhållning regleras detta i 16 § djurskyddslagen (1988:534), s.k. § 16-tillstånd. Det krävs tillstånd för den som yrkesmässigt eller i större omfattning håller, föder upp, upplåter eller säljer hästar eller tar emot hästar för förvaring eller utfodring eller använder hästar i ridskoleverksamhet. Frågor om tillstånd prövas av länsstyrelsen som ansvarar för tillsynen

av att djurskyddskraven efterlevs. Vid tillståndsprövningen ska särskild hänsyn tas till att den sökande kan anses lämplig att bedriva verksamheten och att de anläggningar i vilka verksamheten ska bedrivas är lämpliga från djurskyddssynpunkt. Innan tillstånd beviljas ska verksamheten inspekteras av djurskyddskontrollanten på länsstyrelsen. Även § 16-tillstånden har setts över i Djurskyddsutredningen vars betänkande nu är under beredning inom Regeringskansliet.

Vidare är enligt Jordbruksverket föreskrifterna om hästhållning under revidering, och enligt tidsplanen ska de ut på remiss under sommaren. En arbetsgrupp som består av representanter från länsstyrelserna, Hästnäringens Nationella Stiftelse, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Ridsportförbundet, Djurskyddet Sverige, Sveriges Veterinärförbund, Svensk Travsport och SLU har deltagit i arbetet.

Kontrollprogram

Inom djurskyddsområdet finns i dag ett antal kontrollprogram som är framtagna av branschorganisationer och godkända av Jordbruksverket. Dessa kontrollprogram innebär att anslutna producenter förbinder sig att uppfylla ett flertal kriterier när det gäller t.ex. teknisk utrustning och skötsel av djuren, som går utöver miniminivån i myndighetsföreskrifter, samt att genomgå en utökad kontroll. Den som deltar i sådana kontrollprogram undantas dock också från vissa andra bestämmelser i föreskrifterna och kan t.ex. ha en högre beläggingsgrad än vad som annars är tillåtet. Kontrollprogram kallas ibland även för djuromsorgsprogram med den skillnaden att djuromsorgsprogram inte är upptagna i någon djurskyddslagstiftning, medan ett kontrollprogram är godkänt av en myndighet och formellt har knutits till lagstiftningen.

I mars 2007 gav regeringen Jordbruksverket och Djurskyddsmyndigheten i uppdrag att utreda möjligheterna att modernisera, utveckla och göra djurskyddslagstiftningen mer flexibel och konkurrenskraftig genom att bl.a. utveckla just kontrollprogram. Hösten 2008 presenterade Jordbruksverket sin utredning av dessa frågor, SJV 2008:24. I sin rapport påpekade myndigheten att nyttan med kontrollprogrammen är avhängig adekvat kontroll av att dessa följs. För att man tillräckligt väl ska kunna kontrollera hur programmen följs krävs att kontrollen utförs av någon som har tillräcklig kunskap för att bedöma om de specificerade kraven har uppfyllts. Inom fågelbranschen görs detta i dag av en s.k. riksläkare, men detta är då inte del av den offentliga djurskyddskontrollen utan endast en branschkontroll.

En komplikation i sammanhanget är hur denna typ av kontroll förhåller sig till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll (kontrollförordningen).

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht framhöll följande vid debatten om interpellation 2015/16:648 Djuromsorgsprogrammen:

Det är viktigt att kontrollprogrammen vilar på en god rättslig grund och det är utgångspunkten för det arbete som för närvarande pågår inom Regeringskansliet beträffande kontrollprogrammen. [...] Jag är medveten om att det finns ett intresse från nya branscher för kontrollprogram. De

kontrollprogram som finns i dag har dock skilda förutsättningar, och utformningen av de olika programmen skiljer sig också åt mellan olika branscher. Ett nytt rättsligt ramverk måste kunna underbygga såväl de kontrollprogram som existerar i dag som sådana program som branschen vill starta i framtiden. Systemet bör också fungera under en längre tid så att det inte genast behöver ersättas av nya regler.

Frågan om djuromsorgsprogram har behandlats av utskottet tidigare, bl.a. i betänkande 2016/17:MJU12 Djurskydd. Utskottet anförde då följande:

Djuromsorgs- och kontrollprogram är frivilliga åtaganden som näringen själv initierar. Utskottet delar regeringens syn på kontrollprogram som ett sätt att under kontrollerade former öka flexibiliteten i hur ansvarsfulla djurhållare kan uppnå den djurskydds nivå som regelverket föreskriver. Av denna anledning är det viktigt att kontrollprogrammen ges goda förutsättningar att utvecklas. Det är samtidigt av grundläggande betydelse att sådana program och kontrollen av dessa vilar på en god rättslig grund. Därför välkomnar utskottet det beredningsarbete som pågår inom Regeringskansliet för hur kontrollprogrammen bäst regleras, och ser fram emot att ta del av de slutsatser som arbetet utmynnar i.

Djurvälfärdsersättningar

Djurvälfärdsersättningar är en typ av jordbruksstöd med syftet att förstärka arbetet med djurvälfärd genom att ge djurhållare ersättning för extra djuromsorg. Tre av ersättningarna ingår i landsbygdsprogrammet 2014–2020. Stöden finansieras gemensamt av EU och Sverige och bidrar till att nå målen med Europas tillväxtstrategi Europa 2020. Detta gäller ersättning för extra djuromsorg för får, ersättning för extra djuromsorg för suggor och ersättning för utökad klövhälsovård för mjölkkor.

Djurhållare kan också söka ersättning för vissa kostnader i samband med kastrering av grisar eller för vaccinering mot gattlukt. Detta stöd ingår inte i landsbygdsprogrammet, utan här bestämmer Sverige reglerna, och pengarna kommer bara från Sverige.

I september 2014 öppnades landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 i begränsad omfattning för ansökningar. Under 2015 och 2016 öppnades större delen av programmet för ansökningar, men handläggningen av stöd-ansökningarna har inte fullt ut kommit igång, och tillgänglig statistik är därför osäker och ofullständig. De utbetalningar som gjordes under 2015 begränsades till de miljöersättningar som förlängts genom en övergångslösning från 2014, samt till förberedande stöd för lokalt ledd utveckling och tekniskt stöd för programgenomförandet.

Det framgår av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 23) att prioritering 3 budgetmässigt innehåller störst del satsningar på djurvälfärd. Utöver djurvälfärdsersättningen för suggor som påbörjades i föregående programperiod tillkommer motsvarande satsningar på får och mjölkkor under den här programperioden. Prioritering 3 innehåller även stöd till förädling samt kompetensutvecklings- och rådgivningsinsatser. Djurvälfärds-ersättningarna öppnade för ansökan först under 2016, och därför är det för tidigt att redovisa något utfall.

Enligt Näringsdepartementet planeras arbetet med att förbereda kommande landsbygdsprogram starta efter sommaren 2017. Det finns i dag en osäkerhet kring hur den kommande jordbrukspolitiken kommer att förändras inför nästa programperiod som en följd av bl.a. brexit och vilka budgetresurser som kommer att finnas tillgängliga.

Vidare anför Näringsdepartementet att frågan om fler djurvälståndersättningar inte diskuteras på ett konkret stadium för närvarande utan mer principiellt. Med det menas att det för tillfället inte diskuteras konkreta utformningar av djurvälståndersättningar på nivån vilka djurslag som i så fall skulle komma i fråga och vilka villkor som skulle knytas till detta, utan diskussionen handlar snarare om utrymmet för att med dagens regelverk över huvud taget ha djurvälståndersättningar i Sverige. Basen för dessa är för närvarande lagstiftad nivå plus allmän praxis, och det är väl känt att både svensk lagstiftning och olika typer av frivilliga branschöverenskommelser gör att den svenska djurvälståndsnivån ligger högt. Med utgångspunkt från de analyser som regeringen genomfört inför förändringar av jordbrukspolitiken anser regeringen att EU-regelverket bör förändras så att det blir möjligt att betala ut djurvälståndersättningar för åtgärder som går utöver EU:s gemensamma djurskyddslagstiftning även när åtgärderna är nationell praxis eller lagkrav.

Djurskyddsarbetet inom EU

Av regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin framgår under området regelförenkling och regelutveckling att regeringen avser att fortsätta arbeta för att höja djurskyddsnivån i EU.

När det gäller den EU-gemensamma plattformen för djurskyddsfrågor beslutade kommissionen den 24 januari 2017 om att en sådan plattform ska inrättas. Plattformens första möte kommer att hållas den 6 juni 2017. Kommissionen avser att presentera sina prioriteringar inom djurskyddsområdet vid mötet för att undersöka hur plattformen kan bidra till kommissionens ansatser. För närvarande satsar kommissionen bl.a. på att uppnå en bättre efterlevnad av de EU-gemensamma regler som redan finns.

Den 9 maj 2017 bjöd Näringsdepartementet in representanter från aktörer på djurskyddsområdet till ett rundabordssamtal i syfte att tillsammans arbeta för ett ökat djurskydd på EU-nivå. Genom ett förstärkt nationellt samarbete på djurskyddsområdet ska Sveriges bidrag ges större tyngd inom den EU-plattform för djurskydd som EU-kommissionen inrättade i januari.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht har vid flera tillfällen svarat på frågor om den EU-gemensamma plattformen för djurskyddsfrågor. Landsbygdsministern gör bedömningen att arbetet inom plattformen i förlängningen kommer att kunna fungera som startpunkt för en dialog som kan leda till att kommissionen utarbetar förslag till ny lagstiftning inom djurskyddsområdet, en fråga som regeringen under de senaste åren drivit på med stor framgång (svar på fr. 2016/17:461 En EU-plattform för djurskydd). Vid debatten om

interpellation 2016/17:449 En EU-plattform för djurskydd anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht följande:

När det gäller djurskydd på EU-nivå anser jag att det är av största vikt att vi arbetar tillsammans. Djurskyddet inom EU behöver stärkas, och vi måste gå fram på bred front och utnyttja hela verktygslådan. Plattformen kommer att sätta fokus på frågan och öka medvetenheten om betydelsen av ett gott djurskydd. Det är värdefullt och nödvändigt att ta del av varandras erfarenheter. Plattformen kommer att öka möjligheten till samarbete olika aktörer emellan. Det gäller att utnyttja de goda krafter som finns och sprida information om lyckade initiativ och samarbeten, vare sig de finns på lokal nivå, regional nivå, nationell nivå eller på EU-nivå.

Jag har föreslagit en rad konkreta frågeställningar för plattformens arbete. Exempel på detta är arbete som syftar till att svanskupering av grisar, näbbtrimning av fjäderfä och obedövad kastrering av smågrisar upphör. Långa djurtransporter är en annan central fråga. Ett annat angeläget område är att utveckla system för att kommunicera mervärden i djurhållningen till konsumenter.

Landsbygdsministern har även vid ett flertal tillfällen framhållit att det är angeläget att Sverige fortsätter verka inom EU för att höja djurskyddet. Som svar på fråga 2016/17:548 Ett förstärkt djurskydd i EU anförde ministern att Sverige har höga ambitioner på djurskyddsområdet och att ministern, tillsammans med likasinnade medlemsstater, kommer att fortsätta arbetet för att stärka djurskyddet i EU. I sitt svar på interpellation 2016/17:87 Lantbrukarnas regelbörda framförde ministern att Sverige troligtvis är det mest ambitiösa landet i världen när det gäller att ta ansvar för miljö, djurskydd, hälsa och kvalitet, och att regeringen vill förenkla för företagen och samtidigt bibehålla detta ansvar och sprida dessa värden i EU-samarbetet. Ministern framförde att regeringen trycker på mycket på EU-nivå och också jobbar med det nationella regelverket.

När det gäller EU-gemensamma bestämmelser på djurskyddsområdet antogs den 15 mars 2017 Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel (förordningen om offentlig kontroll). Av förordningens artiklar 95 och 96 följer att referenscentrum för djurskydd ska inrättas för att stödja den verksamhet som kommissionen och medlemsstaterna utövar i samband med tillämpningen och fastställandet av djurskyddsbestämmelser. Uppgifterna för dessa centrum är bl.a. att tillhandahålla vetenskapligt och tekniskt kunnande och att utveckla metoder för bedömning och förbättring av djurvälståndet.

Vid utskottets tidigare behandling av djurskyddet på EU-nivå (bet. 2016/17:MJU12 Djurskydd) anfördes följande:

Det råder bred politisk enighet i riksdagen om att arbetet för en högre djurskyddsnivå inom EU måste prioriteras. Av denna anledning beslutade riksdagen våren 2015 om ett tillkännagivande till regeringen om att intensifiera arbetet för att förbättra djurskyddet inom EU (bet. 2014/15:MJU10 punkt 1, rskr. 2014/15:181). Utskottet välkomnar de insatser som regeringen gjort under de senaste åren för att höja djurskyddsnivån inom unionen, inte minst vad gäller de initiativ som

Sverige fört fram tillsammans med likasinnade. Utskottet noterar att förslaget till en EU-gemensam djurskyddsplattform har mottagits särskilt väl. Utskottet noterar också att regeringen varit aktivt pådrivande i rådsförhandlingarna om nya lagstiftningsakter och att Sveriges kunnande inom djurskyddsområdet lyfts fram av kommissionen inför andra medlemsländer som bästa praxis. Med hänvisning till bl.a. de insatser som nämns ovan bedömer regeringen att riksdagens tillkännagivande nu är tillgodosett. Utskottet förutsätter inte desto mindre att regeringens arbete för ett högre djurskydd inom unionen fortskrider med samma intensitet som tidigare. Alltför många problem kvarstår för att Sverige ska sänka sin ambitionsnivå, inte minst den bristfälliga efterlevnaden av de EU-gemensamma djurskyddsbestämmelser som finns. Betydelsen av att Sverige fortsätter att verka aktivt pådrivande inom EU för att såväl höja djurskyddsnivån som att försäkra att regelverken följs kan därför inte understrykas nog. Utskottet förutsätter att regeringen delar denna uppfattning.

Utskottets ställningstagande

Det nationella djurskyddsarbetet

Utskottet har vid ett flertal tillfällen poängterat vikten av ett gott djurskydd. Det är därför mycket positivt att regeringen i livsmedelsstrategin framhåller att animalieproduktionen även fortsättningsvis ska kännetecknas av hög djuromsorg och att djurskyddsnivån inte ska sänkas. Utskottet stöder regeringens målsättning att djurskyddsbestämmelserna ska vara så målinriktade och flexibla som möjligt med hänsyn till att bestämmelserna ska vara tydliga och rättssäkra och anpassade till EU-lagstiftningen och med hänsyn till konkurrenskraftsperspektivet. Utskottet noterar att Djurskyddsutredningens förslag till ny lagstiftning, inklusive detaljeringsgraden, bereds inom Regeringskansliet.

Vidare noterar utskottet att regeringen inom ramen för handlingsplanen för livsmedelsstrategin vidtagit ett flertal åtgärder på djurskyddsområdet, bl.a. fortsatt regelutveckling kring djurhållning med fokus på målstyrda och flexibla bestämmelser med bibehållen djurskyddsnivå, inrättandet av ett vetenskapligt råd för djurskydd som ska bistå Jordbruksverket i deras arbete med föreskrifter samt ytterligare resurser till studier och försöksverksamhet för att utveckla djurhållningsmetoder som bl.a. bidrar till god djurvälstånd och konkurrenskraft. Utskottet välkomnar dessa initiativ.

I avvaktan på kommande förslag till en ny djurskyddslagstiftning anser utskottet att motionerna 2016/17:823 (C) yrkande 1, 2016/17:3173 (M) yrkande 9 i denna del, 2016/17:3614 (SD) yrkande 11 och 2016/17:3618 (C) yrkande 16 och bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet noterar att regeringens livsmedelsstrategi innehåller förslag på hur lönsamheten i animalieproduktionen ska öka, bl.a. genom ökad produktivitet för att möjliggöra ökad produktion. Utskottet avstyrker därmed motion 2016/17:1590 (M) yrkande 1.

I likhet med regeringen anser utskottet att kontrollprogram är ett sätt att under kontrollerade former öka flexibiliteten i hur ansvarsfulla djurhållare kan

uppnå den djurskyddsnivå som regelverket föreskriver. Det är dock viktigt att regleringen av dessa vilar på en god rättslig grund, och utskottet ser därför fram emot utfallet av regeringens arbete på området. Med hänvisning till det som anförts ovan avstyrker utskottet motion 2016/17:3614 (SD) yrkande 12.

Utskottet noterar att arbetet med att förbereda landsbygdsprogrammet efter 2020 kommer att påbörjas efter sommaren 2017 men att det pågår principiella diskussioner om utrymmet för att med dagens regelverk ha djurvälstånd ersättningar i Sverige. Utskottet konstaterar att regeringen anser att EU-regelverket bör förändras så att det är möjligt att betala ut djurvälstånd ersättningar som går utöver EU:s gemensamma djurskyddslagstiftning även när åtgärderna är nationell praxis eller lagkrav. Utskottet föreslår i avvaktan på pågående arbete att motionerna 2016/17:3614 (SD) yrkande 10 samt 2016/17:3618 (C) yrkandena 39 och 42 lämnas utan åtgärd.

Djurskyddsarbetet inom EU

Som påtalats vid ett flertal tillfällen tidigare råder det bred politisk enighet i riksdagen om att arbetet för en högre djurskyddsnivå inom EU måste prioriteras. Regeringen anför i propositionen att Sverige ska fortsätta verka för att stärka djurskyddet i EU och efterlevnaden av de EU-gemensamma djurskyddsbestämmelserna. Utskottet kan inte nog understryka vikten av att fortsätta detta arbete med samma intensitet som tidigare.

Utskottet välkomnar de insatser som regeringen hittills gjort på EU-nivå, bl.a. arbetet för en EU-gemensam plattform för djurskydd. Det är utskottets förhoppning att plattformen ska kunna behandla angelägna djurskyddsfrågor på EU-nivå, inklusive tillämpningsfrågor, men även vara ett forum för att diskutera ny djurskyddslagstiftning. Med hänsyn till det som anförts ovan och i avvaktan på pågående arbete anser utskottet att motionerna 2016/17:2010 (C) yrkande 20.1 och 2016/17:3618 (C) yrkande 40 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Fiske och vattenbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om det småskaliga fisket, regel-förenklingar, fiskens plats i livsmedelsstrategin, förutsättningar för fiskodling och marina affärsmodeller.

Jämför reservation 45 (SD), 46 (C), 47 (L) och 48 (KD).

Propositionen

Enligt regeringen har marina livsmedel och resurser förutsättningar att möta en ökad efterfrågan. Vattenområden för hållbart vattenbruk, t.ex. fisk-, skaldjurs-, ostron- och musselodlingar, bör göras tillgängliga för att stärka det svenska vattenbruket.

Det svenska yrkesfisket står inför flera utmaningar. Förädlingsgraden och lönsamheten för många av företagen är låga och det saknas ofta finansiella resurser för att investera i nya produkter och metoder. Dessutom är medelåldern hög och generationsväxlingen begränsad hos de aktiva yrkesfiskarna. Det finns möjligheter att vidareutveckla näringen och yrkeskåren för att förbättra konkurrenskraften och öka innovationsförmågan. Neringen behöver höja sin kunskapsnivå i flera avseenden för att kunna uppnå ett både hållbart och konkurrenskraftigt fiske och vattenbruk. Neringen har själv en viktig roll i detta utvecklingsarbete.

Regeringen anser att en fortsatt positiv utveckling för beredningsindustrin är viktig såväl för svensk livsmedelsproduktion och sysselsättning som för det svenska yrkesfisket och då främst det mer småskaliga. Det pågående arbetet inom branschen med att utveckla nya marknader, logistik och försäljning är av stor betydelse. I många fall har branschens produktutveckling en stark lokal anknytning och identitet som ger unika produkter.

Inom beredningsindustrin finns potential att öka produktion och förädlingsvärde, men utvecklingen är beroende dels av utvecklad marknadsföring, dels av affärsutveckling. Det finns potential för det småskaliga fisket att öka sin försäljning genom ökad samverkan, men det kräver kontinuerliga leveranser för att få marknadstillträde och för att kunna marknadsföra sina produkter. Regeringen menar att det finns förutsättningar såväl för fisket som för beredningsindustrin att möta en ökad efterfrågan.

Havs- och fiskeriprogrammet är ett viktigt verktyg för att bidra till en nödvändig utveckling av fiskerinäringen. Möjligheter till främjandeåtgärder för fiskerinäringen finns inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet.

När det gäller vattenbruk anser regeringen att det har en tillväxtpotential. Det är den del av livsmedelsbranschen som globalt vuxit i särklass snabbast de senaste åren. Sveriges vattentillgångar med över 200 mil kust och nästan 100 000 sjöar ger förutsättningar för ett hållbart vattenbruk på flera håll runt om i landet, men begränsas av vattnets miljöstatus där vissa områden inte tål en ökad närsaltsbelastning. Det finns dock stora regionala skillnader när det gäller odlingstekniker, lämpliga arter samt lokala problem och möjligheter. Odling av fisk och skaldjur måste ske med minsta möjliga belastning på vattenmiljön, exempelvis genom användning av odlingstekniker där utsläpp av näringsämnen och smittspridning kan kontrolleras. Möjligheterna för landbaserade odlingar med slutna system bör vara av särskilt intresse i vissa delar av landet.

Med utveckling av ett mindre miljöbelastande vattenbruk finns det plats för fler entreprenörer och företag som producerar mat och skapar sysselsättning, särskilt på landsbygden. Ett flertal regler påverkar också förutsättningarna för att bedriva vattenbruk. Regeringen anser att det finns behov av att tydliggöra inom vilka geografiska områden som vattenbruk kan vara aktuellt och vilka tekniker som kan tillåtas i olika vatten beroende på deras känslighet. Utveckling av nya och förbättrade odlingstekniker och fodermedel kan påverka

effektiviteten och lönsamheten i produktionen. Även tillgången på ändamålsenligt avelsmaterial har betydelse för den framtida utvecklingen. I och med framväxten av mer miljövänliga tekniker ökar möjligheten för enskilda kvinnor och män som är företagare att bedriva fiskodling. Utöver livsmedelsproduktion kan viss typ av vattenbruk, exempelvis musselodling, minska näringsbelastningen i havet. Musslorna tar upp näringsämnen och gör därmed en miljöjänst där de finns. Det kan även finnas förutsättningar att utveckla biomassa för foder eller rötning. Odlingen av mikro- och makroalger har stor potential att producera högvärdesprodukter som oljor, vitaminer och speciella proteiner. Dessa kan på sikt utgöra ingredienser för livsmedel, djurfoder, mediciner eller bränsle och i större utsträckning ersätta produkter som i dag kommer från ett ohållbart fiske runt om i världen. I dag används troligen inte vattenresurserna i den utsträckning som skulle vara möjlig.

Regeringen bedömer att ett proaktivt arbete och tillgängliggörande av vattenområden för bl.a. fisk-, skaldjurs-, ostron- och musselodlingar är en viktig strategisk fråga för att stärka konkurrenskraften för svenskt vattenbruk. En långsiktig planering av Sveriges havs- och kustområden, i enlighet med regeringens proposition Hushållning med havsområden (prop. 2013/14:186) och havsplaneringsförordningen (2015:400), som engagerar alla berörda aktörer, är därför angelägen. I en planeringsprocess kan också synergier mellan näringar som i annat fall hade kunnat förbli oupptäckta identifieras. Huvudsyftet med planeringen är att tydliggöra hur olika havs- och kustområden kan användas, vilket bl.a. underlättar för de aktörer som bedriver eller avser att bedriva verksamhet i dessa områden. Fisket, och områden av riksintresse för yrkesfisket, liksom havsbaserat vattenbruk, kommer att beaktas i havsplaneringen.

Regeringens bedömning är att fortsatta satsningar på forskning samt produkt- och varumärkesutveckling är viktiga för att öka konkurrenskraften för livsmedel som är relaterade till vattenbruk som helhet. I Jordbruksverkets strategi, Handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk – konkretisering av Strategi 2012–2020 finns det elva mål som syftar till att uppnå ett hållbart, konkurrenskraftigt och produktivt framtida vattenbruk. Handlingsplanen för det svenska vattenbruket kan bidra till ett ökat nyttjande av den potential som vattenbruket har. I havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 finns ett antal åtgärder som kan understödja utvecklingen av svenskt vattenbruk.

Motionerna

Fiskerinäringen m.m.

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 30 framhålls att det småskaliga fiskets villkor behöver stärkas i Sverige. Bland annat kan detta ske genom att EU:s fiskefond används så att det småskaliga fisket kan vidareutvecklas och att landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet samverkar för att utveckla förädlingen av produkter. En levande skärgård innebär att det måste göras en tydlig prioritering mellan olika

intressenter när det gäller tillträde till begränsade fiskeresurser. Det är vidare viktigt med regelverk som innebär rimliga arbetsvillkor för de småskaliga yrkesfiskarna.

Vidare framhålls i motionen (yrkande 31) att den svenska fiskerinäringen inte endast lyder under ett regelverk utan under många olika och ibland motstridiga regler. Ett synnerligen detaljerat regelverk på EU-nivå reglerar snart det mesta av fiskeripolitiken. Härtill kommer nationell lagstiftning samt sist men inte minst ett antal myndighetsföreskrifter. Regelmassan upplevs som synnerligen tyngande av näringen. Arbetet med regelförenklingar måste intensifieras även för fiskerinäringen.

Fiskens självklara plats i en livsmedelsstrategi framhålls i kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 13. Motionärerna saknar i regeringens proposition en tydligare vision för fisket och dess självklara roll i en livsmedelsstrategi. Fisket måste vara långsiktigt hållbart och hålla sig inom vad bestånden tål. Det är viktigt att konsumenten kan bidra till ett mer hållbart fiske och vattenbruk genom att göra medvetna val vid köp av fisk och skaldjur, och motionärerna vill därför ha tydlig och enkel märkning, som visar att fisket sker på ett hållbart sätt när det gäller fiskbestånd och klimatpåverkan.

Vattenbruk

I kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13 framförs krav på att förutsättningarna för fiskodling förbättras i Sverige. Enligt motionärerna har Sverige mycket goda förutsättningar för matfiskproduktion och då särskilt i de norra delarna av landet där de näringsfattiga regleringsmagasinen finns. Fiskodling i dessa vatten kan vara ett sätt att återskapa livskraftiga ekosystem eftersom fiskodlingen tillför näring till dessa utarmade vatten. Matfiskproduktion och vidareförädling kan ge positiva regionalpolitiska effekter och varaktiga arbetstillfällen på landsbygden. Motionärerna anser vidare att etableringen av nya fiskodlingar måste underlättas och att förutsättningarna för befintliga odlingar att expandera måste förbättras.

Kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52 handlar om främjandet av marina affärsmodeller. Det landbaserade vattenbruket kan spela en viktig roll i en cirkulär och resurseffektiv livsmedelskedja, eftersom landbaserade anläggningar har bättre möjlighet att kontrollera sina utsläpp än öppna anläggningar i vatten. Det svenska vattenbruket måste ges möjlighet att växa och bli mer konkurrenskraftigt. Vattenbruk spelar även roll för att sluta kretsloppet mellan stad och land, genom exempelvis främjandet av marina affärsmodeller som marin biogas eller musselodlingar till foder.

Tidigare behandling och kompletterande information

Fiskerinäringen m.m.

Utskottet har nyligen behandlat frågan om småskaligt fiske och regelförenklingar inom fiskerinäringen i betänkande 2016/17:MJU14 Fiskeripolitik.

Utskottet anförde då följande:

Utskottet delar regeringen syn att det kustnära småskaliga yrkesfisket är viktigt för landsbygden och välkomnar att en samlad politik ska tas fram för kustsamhällena. Vikten av det kustnära småskaliga fisket och behovet av att minska de administrativa bördorna lyfts även fram i den parlamentariska landsbygdskommitténs betänkande. Regeringen har aviserat en proposition för en sammanhållen landsbygdspolitik till våren 2018. Utskottet ser fram emot att ta del av denna.

Som utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp betonat i uppföljningen av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket är det småskaliga och kustnära fisket av stor betydelse, och detta bör uppmärksammas i statens fortsatta insatser inom fiskeområdet.

Utskottet noterar att Havs- och vattenmyndigheten kontinuerligt arbetar med regelförenklingar och olika bestämmelser vars syfte är att främja det småskaliga fisket. Myndigheten har återigen fått i uppdrag i sitt regleringsbrev att redovisa utvecklingen av det småskaliga kustfisket.

Utskottet noterar vidare att möjligheten till förenkling inom fiskerinäringen lyfts fram i regeringens maritima strategi men även utvecklingen av mer selektiva fiskeredskap som en förutsättning för att öka lönsamheten i branschen liksom för ett mer hållbart fiske. Havs- och vattenmyndigheten har tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet bidragit till olika projekt för att utveckla ett mer selektivt fiske. Det finns även möjligheter att söka stöd från EU:s havs- och fiskeriprogram för investeringar i selektiva fiskeredskap. Utskottet delar regeringens syn att en minskning av mängden oönskad fångst gagnar ett hållbart nyttjande av havsresurserna.

Det är centralt i samband med att den nya gemensamma fiskeripolitiken genomförs att regelförenklingsarbetet får genomslag i detta arbete. Utskottet anser att det är viktigt med ett regelverk som både är praktiskt och genomförbart för näringen såväl som för myndigheterna, och att regelverket inte missgynnar det småskaliga kustnära fisket.

Som nämns ovan har den parlamentariska landsbygdskommittén lyft fram betydelsen av det kustnära småskaliga yrkesfisket i sitt betänkande För Sveriges landsbygd – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1). Även i regeringens maritima strategi (se prop. 2015/16:1 utg.omr. 23 s. 77), vars syfte är att stärka den maritima sektorns konkurrenskraft, nämns förenklingar och förutsägbara förutsättningar för fiskerinäringen som viktiga faktorer för en fortsatt utveckling av sektorn. Det är viktigt att ge näringarna inom fiske- och vattenbrukssektorn möjlighet till utveckling inom hållbara ramar, vilket beaktas i förslaget till havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020. En annan viktig förutsättning för det svenska yrkesfisket är möjligheterna till avsättning, varför beredningsindustrins förutsättningar är viktiga även för fiskerinäringen.

När det gäller havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 finns stöd både för att utveckla ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk i Sverige och för att genomföra en del av den integrerade havspolitik

och olika EU-miljödirektiv. Ett mål är bättre konkurrenskraft och lönsamhet för företagen inom fisket, bl.a. för det småskaliga kustfisket. Det framgår av handlingsplanen för havs- och fiskeriprogrammet att när det gäller stöd för diversifiering inom fisket är åtgärden en del av ett paket för att främja det småskaliga fisket. Denna åtgärd ska tillsammans med åtgärden för lokalt ledd utveckling av fiskeområden främja innovativa lösningar i fisket och möjliggöra diversifiering för att ge dessa yrkesfiskare fler ben att stå på.

När det gäller märkning av fisk har utskottet nyligen behandlat även detta. I betänkande 2016/17:MJU14 Fiskeripolitik anförde utskottet följande:

När det gäller märkning av fisk noterar utskottet att det i nuvarande EU-lagstiftning inte finns några krav att i konsumentinformationen ange artens beståndssituation men att det däremot finns en möjlighet att ge denna typ av information på produkten förutsatt att den är klar och otvetydig. Det finns en rad privata certifieringar på området. Vidare noterar utskottet att det enligt Jordbruksverket i stort sett är en förutsättning att produkten är miljömärkt för att kunna få marknadstillträde på den svenska marknaden.

Enligt artikel 35.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter är viss information obligatorisk på fisk som saluförs inom EU och som tillhandahålls till konsumenter, t.ex. artens handelsbeteckning och dess vetenskapliga namn och produktionsmetod. Enligt artikel 39 i förordningen är det utöver de obligatoriska uppgifterna möjligt att komplettera konsumentinformationen med t.ex. miljöinformation. Denna frivilliga märkningsinformation förutsätter dock att den obligatoriska informationen får tillräckligt med utrymme och att de frivilliga uppgifterna kan bekräftas. Det finns med andra ord inga krav i nuvarande EU-lagstiftning på att i konsumentinformationen ange artens beståndssituation eller klimatpåverkan men det finns möjlighet för den som så önskar att ge denna typ av information förutsatt att den är klar och otvetydig.

Kommissionen presenterade i juli 2016 en rapport om möjligheter till ett EU-miljömärkningssystem för fiskeri- och vattenbruksprodukter (KOM(2016) 263). Vid ett expertgruppsmöte den 22 februari 2017 framförde kommissionen att man inte ansåg att det fanns något gehör för att gå vidare med förslaget om en gemensam miljömärkning på EU-nivå.

Enligt Näringsdepartementet hade ett alternativ till en gemensam miljömärkning på EU-nivå kunnat vara kompletterande nationell lagstiftning. Jordbruksverket bedömer dock att det kan bli svårt att få kommissionens godkännande. I kommissionens detaljerade utlåtande om Havs- och vattenmyndighetens förslag till föreskrift om spårbarhet fastslås att det inte är möjligt att införa ytterligare krav på information till konsumenten utöver vad som regleras i förordning (EU) nr 1379/2013, i synnerhet inte eftersom informationen i fråga finns angiven i förteckningen över möjlig frivillig information.

Det finns en rad frivilliga miljömärkningar på marknaden. De vanligast förekommande miljömärkningarna för fiskeri- och vattenbruksprodukter i Sverige är Marine Stewardship Council (MSC), Krav och Aquaculture

Stewardship Council (ASC). MSC är en internationell organisation som utformat standarder för uthålligt fiske samt för spårbarhet för fisk och skaldjur. Krav är en hållbarhetsmärkning för Sverige som omfattar jordbruksprodukter samt fiskeri- och vattenbruksprodukter. För Kravmärkt fisk som fångas i havet gäller bl.a. att fisken ska komma från hållbara bestånd. ASC är ett certifierings- och märkningsprogram för vattenbruksprodukter som garanterar att produkterna är producerade på ett miljömässigt och socialt hållbart sätt.

Vattenbruk

Det framgår av regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin, området fiske och vattenbruk, att identifierade åtgärder i Jordbruksverkets handlingsplan för det svenska vattenbruket samt i havs- och fiskeriprogrammet ska genomföras. Den 9 februari 2017 beslutade regeringen om ett uppdrag till Jordbruksverket att genomföra de identifierade åtgärderna i Handlingsplanen för utveckling av svenskt vattenbruk – konkretisering av Strategi 2012–2020. Jordbruksverket får 14 miljoner kronor under åren 2017–2019 för att genomföra åtgärderna.

Den 23 mars 2017 beslutade regeringen om ytterligare satsningar inom vattenbruket. Regeringen ser ett utrymme för det svenska vattenbruket att ta en betydligt större marknadsandel på den nationella och internationella marknaden. Jordbruksverket får 6 miljoner kronor för sitt arbete med koordinering av insatser inom vattenbrukssektorn, Sveriges lantbruks-universitet får 3 miljoner kronor för sitt arbete med fiskavel och Livsmedelsverket får 12 miljoner kronor för sitt arbete med musselkontrollen. De tre uppdragen löper på tre år. Regeringen satsar totalt 35 miljoner kronor på åtgärder för vattenbruket.

Utskottet har nyligen behandlat frågan om vattenbruk i betänkande 2016/17:MJU14 Fiskeripolitik. Utskottet anförde då följande:

Utskottet anser liksom tidigare att Sverige har en stor potential att utveckla vattenbruket. Vattenbruket är en viktig grön och hållbar näring som bidrar till sysselsättningen på landsbygden. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att flera åtgärder vidtagits under senare tid för att utveckla och stödja sådan verksamhet. Vattenbruket har lyfts fram som en näring med utvecklingspotential i både livsmedelsstrategin och den maritima strategin, och det framhålls även i den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande.

Utskottet delar regeringens bedömning att det krävs ett proaktivt arbete, tillgängliggörande av vattenområden, forskning och en produkt- och varumärkesutveckling för livsmedel relaterade till vattenbruk för att stärka konkurrenskraften för vattenbruket. Av handlingsplanen för livsmedelsstrategin framgår att Jordbruksverkets handlingsplan för vattenbruket, där bl.a. minskad administrativ börda ingår, ska genomföras. Inom ramen för livsmedelsstrategin satsar regeringen totalt 35 miljoner kronor på åtgärder för ett konkurrenskraftigt vattenbruk. Det finns även stöd att söka inom havs- och fiskeriprogrammet för att främja ett miljömässigt, hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk. Utskottet ser fram emot effekterna av dessa satsningar.

Som nämns ovan har Jordbruksverket i nära samarbete med myndigheter, näring, forskning och intresseorganisationer tagit fram Handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk – konkretisering av Strategi 2012–2020. Handlingsplanens vision är att svenskt vattenbruk är en växande, lönsam och hållbar bransch med en etisk produktion. Det finns 13 mål uppsatta, och dessa inkluderar bl.a. att produktionen ökar genom förbättrad konkurrenskraft och att minskad administrativ börda och tydliga bestämmelser främjar företagets utveckling. För att uppnå de olika målen föreslås ett antal olika åtgärder som inkluderar näringslivsutveckling, marknadsåtgärder, regelförenklingar etc. Även i regeringens maritima strategi poängteras att vattenbruket har en tillväxtpotential.

Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 innehåller flera åtgärder som kan stödja utvecklingen inom vattenbruket. Stöd kan bl.a. sökas för innovationsprojekt inom vattenbruk som syftar till att utveckla eller introducera nya eller avsevärt förbättrade vattenbruksprodukter och startstöd för hållbara vattenbruksföretag.

När det gäller marina affärsmodeller ger odling av alger och sjöpungrar snabbt stora mängder biomassa i olika vattenmiljöer. De ses som intressanta alternativ till biodrivmedel från skogsrester och jordbruksgrödor eftersom odlingarna tar upp mindre markyta, inte konkurrerar med nuvarande matproduktion, inte kräver gödningsmedel eller bevattning och har potential att bidra med andra nyttor. Produktionen är fortfarande under utveckling, men förhoppningen är att det finns potential för ett framtida hållbart tillskott av biomassa till biodrivmedelsproduktion och att odlingarna även kan bidra till minskad övergödning genom att minska näringsämnen i kustområden. Det behövs dock mer kunskap om hur en storskalig produktion skulle påverka havet och dess olika ekosystemtjänster.

I projektet Havsbaseerade biodrivmedel och ekosystemtjänster, som finansieras av Energimyndigheten och Svenskt kunskapscentrum för förnybara drivmedel, F3 (Fossil Free Fuels), där IVL Svenska Miljöinstitutet ingår, studeras hur en ökad produktion av alger och sjöpungrar kan komma att påverka havens ekosystem och ekosystemtjänster. En ökad produktion av dessa förnybara biodrivmedel skulle kunna leda till minskad klimatbelastning, men för att göra en bedömning av den övergripande hållbarheten behöver man veta mer om olika miljökonsekvenser och sociala konsekvenser kopplade till detta.

Det testas även i ett forskningsprojekt som pågår mellan 2015 och 2017 om snabbväxande sjöpungrar som odlas i havet kan användas för att producera biogas. Projektet får 23 miljoner kronor i stöd från Energimyndigheten och EU. Konceptet bygger på redan etablerad teknik för att odla musslor. Rätt hanterat kan man få de naturligt förekommande och snabbväxande sjöpungrarna att växa på odlingsband nedsänkta i havet. Efter biogasrötningen fungerar biomassan bra som ekologiskt gödsel. Projektet leds av företaget Marin Biogas och utförs tillsammans med bl.a. Scanfjord Mollösund, som under en treårs-

period kommer att odla och skörda sjöpungrar för leverans till Eons röttningsanläggning i Falkenberg. IVL Svenska Miljöinstitutet ansvarar för forsknings- och utvärderingsaktiviteter. Ett av projektmålen är att undersöka om tekniken fungerar i Östersjön.

Utskottets ställningstagande

Fiskerinäringen m.m.

Utskottet delar regeringens bedömning att det finns förutsättningar för marina livsmedel och resurser att möta en ökad efterfrågan. Det finns möjligheter att vidareutveckla näringen för att förbättra konkurrenskraften och öka innovationsförmågan.

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande från tidigare behandlingar och anser att det kustnära småskaliga yrkesfisket är viktigt för landsbygden. Den parlamentariska landsbygdskommittén har bl.a. lyft fram behovet av att minska de administrativa bördorna för det småskaliga fisket. Utskottet ser fram emot den proposition som regeringen aviserat om en sammanhållen landsbygdsolitik.

Även regeringens maritima strategi lyfter fram behovet av förenklingar för fiskerinäringen. Utskottet anser att det är centralt i samband med att den nya gemensamma fiskeripolitiken genomförs att regelförenklaringsarbetet får genomslag i detta arbete.

Utskottet noterar när det gäller märkning av fisk att det i nuvarande EU-lagstiftning inte finns några krav på att man i konsumentinformationen anger artens beståndssituation eller klimatpåverkan men att det däremot finns en möjlighet att ge denna typ av information på produkten förutsatt att den är klar och otvetydig. Enligt Jordbruksverket är det i stort sett en förutsättning att produkten är miljömärkt för att kunna få marknadstillträde på den svenska marknaden.

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att motionerna 2016/17:3615 (KD) yrkandena 30 och 31 och 2016/17:3616 (L) yrkande 13 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Vattenbruk

Som framhållits vid flera tillfällen anser utskottet att Sverige har en stor potential att utveckla vattenbruket. Utskottet noterar att vattenbruket lyfts fram som en näring med utvecklingspotential i livsmedelsstrategin, den maritima strategin och den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande.

Inom ramen för livsmedelsstrategin satsar regeringen totalt 35 miljoner kronor på åtgärder för ett konkurrenskraftigt vattenbruk. Det finns även stöd att söka inom havs- och fiskeriprogrammet för att främja ett miljömässigt, hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk. Utskottet anser att förutsättningarna för att utveckla vattenbruket

är goda. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2016/17:3614 (SD) yrkande 13 kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller marina affärsmodeller konstaterar regeringen att vattenresurserna troligtvis inte används i den utsträckning som är möjlig i dag. Regeringen nämner bl.a. musselodling som en miljötjänst och förutsättningarna för att utveckla biomassa för foder eller rötning. Utskottet delar regeringens bedömning att fortsatta satsningar på bl.a. forskning är viktigt för att fullt ut utnyttja vattenresursernas potential. Utskottet noterar även att det pågår ett antal intressanta projekt med alger och sjöpungrar som alternativa biodrivmedel och ser fram emot utfallet av dessa. Med hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 52 lämnas utan vidare åtgärd.

Hantering av viltprodukter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om att förenkla regelverket för hantering av viltkött. Riksdagen avslår motionsyrkanden om efterfrågan på och försäljning av viltkött, om hantering av och försäljning av vildsvinskött och om vilthanteringsanläggningar.

Jämför reservation 49 (M, SD), 50 (M), 51 (SD) och 52 (KD).

Propositionen

I propositionen framhålls att vilt som resurs utgör en till stor del outnyttjad potential förutsatt att våra viltstammar förvaltas hållbart. Vidare konstateras att en enkel och säker hantering behövs för att det ska vara möjligt att ta till vara den naturresurs som viltköttet utgör. Jakt, handel, distribution och förädling av viltkött och andra produkter av vilt måste utformas så att livsmedelshygien och köttkvalitet säkras och så att så mycket som möjligt av djuret tas till vara.

Det konstateras även att efterfrågan på viltkött av god kvalitet i vissa fall är större än utbudet. I dag konsumeras större delen av viltköttet av jägaren eller andra som är involverade i jakten och distribueras därför inte till en marknad. Enligt propositionen är en av huvudorsakerna att det för de enskilda jägarna kan vara svårt eller olönsamt att leverera fällt vilt vidare in i livsmedelskedjan och till export. Förbättrade möjligheter för jägare till avsättning av fällt vilt under hela jakttiden kan därför öka utbudet av viltmat till konsumenten och öka produktionsvärdet.

I propositionen uppmärksammas att fler möjligheter till avsättning av viltkött skapar möjligheter till ökad sysselsättning både i nya eller redan etablerade företag inom sektorn och i förädlingskedjan i hela landet genom vilthanteringsanläggningar, gårdsbutiker och restauranger. Enligt regeringen bör den nationella och regionala jakt- och viltförvaltningen ha som målsättning att öka

utbudet av viltmat inom ramen för en hållbar förvaltning för inhemsk produktion och export.

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att den tillväxtpotential som finns på marknaden för svenskt vilt bör tas till vara och att möjligheterna till avsättning av fällt vilt bör öka.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 28 finns det möjligheter för jägare att sälja kött från annat klövvilt direkt till konsumenter eller en lokal butik eller restaurang. Det gäller dock inte vildsvinskött, som först måste passera en vilthanteringsanläggning. Motionärerna föreslår därför att kravet på vilthanteringsanläggningar ses över. Det ska naturligtvis fortfarande vara krav på att köttet ska genomgå trikinest. Det behövs dock en översyn av hur vildsvinsköttet lättare ska kunna hitta till restaurangerna och till butikernas köttdiskar. Även befintliga hinder för saluföring av vildsvinskött bör därför ses över.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 49 framhålls behovet av förenklade regler för distribution och försäljning av viltkött. Jakt är en del i den hållbara livsmedelskedjan, och viltkött är en klimatsmart produkt. Rätt marknadsåtgärder kan enligt motionärerna leda till mer viltkött i offentliga kök såväl som i butiker och restauranger. Motionärerna vill därför att viltkött lyfts fram som en resurs i stället för att köttet ses som en belastning. För att göra det möjligt behövs förenklade regler som underlättar möjligheterna att leverera viltkött till privatpersoner, butiker och restauranger men också förenklade regler för distribution och försäljning av vildsvinskött.

Motionärerna i kommittémotion 2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) vill öka tillgängligheten för att få fler att äta viltkött. Ökad kunskap om vilt som livsmedel är ett steg i rätt riktning för att kunna marknadsföra viltkött som hälsosam mat. Att äta vilt ska vara en självklarhet och inte som i dag ett exotiskt inslag. Regeringen bör därför inleda arbetet med att förändra attityderna och marknadsföra vilt som en resurs (yrkande 20). I yrkande 21 påtalas behovet av att ändra regelverket för att underlätta vilthanteringen för att få ut viltköttet i handeln. Den största utmaningen för företagare inom viltnäringen är det komplicerade regelverket som gäller hanteringen av produkten. Enligt yrkande 22 behöver försäljningen av vildsvinskött underlättas genom att reglerna för distribution revideras. Jägarna bör själva kunna sälja sitt byte efter godkänd trikinprovtagning, i stället för som i dag då vildsvinet måste ha passerat en vilthanteringsanläggning innan det säljs vidare eller skänks bort.

Enligt kommittémotion 2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 6 bör man försöka öka försäljningen av viltkött. Genom att öka efterfrågan på viltkött kan vi stimulera till mer jakt. Viltkött är klimatsmart, och motionärerna vill därför verka för att öka efterfrågan på och kunskapen om sådant i bl.a. de offentliga köken. Vidare behövs det fler inlämningsställen och vilthanteringsanläggningar (yrkande 7). Enligt motionärerna är det viktigt

att det finns vilthanteringsanläggningar i hela landet för att på ett bra sätt kunna få ut mer vilt till konsumentledet. Vidare anføres att de mindre vilthanteringsanläggningarna bör kunna få ett undantag från lagstiftningen och därmed kunna gräva ned sitt slaktavfall.

I kommittémotion 2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 föreslås en översyn av kravet på att vildsvinskött först måste passera en vilthanteringsanläggning. Enligt motionärerna kan kött från annat klövvilt under vissa omständigheter levereras direkt till restauranger, butiker eller konsumenter utan mellanled. Det gäller dock inte vildsvinskött, som först måste passera en vilthanteringsanläggning. Kravet på vilthanteringsanläggningar bör därför ses över. Däremot ska det naturligtvis fortfarande vara krav på att köttet ska genomgå trikintest. Enligt yrkande 6 behövs en översyn av hur vildsvinskötet lättare ska kunna hitta till restaurangerna och till butikernas köttdiskar. Regeringen bör ta initiativ till en sådan översyn.

Även i motion 2016/17:537 av Lotta Finstorp (M) efterfrågas en förenkling av försäljningen av viltkött. Enligt motionären är hanteringen av viltkött både kostsam och krånglig, vilket kraftigt minskar incitamentet för jägaren att sälja det. För att öka tillgången på viltkött i handeln och bättre ta vara på den resurs som viltet innebär bör försäljningen av viltkött direkt till konsumenten förenklas.

Enligt motion 2016/17:596 av Agneta Gille och Sanne Lennström (båda S) bör regeringen eftersträva att vildsvinskött blir mer tillgängligt. Det är i dagsläget viktigt att skapa incitament för större avskjutning när det behövs och att därmed bl.a. öka tillgången på vildsvinskött till de konsumenter som är intresserade av detta utan att kompromissa med livsmedelssäkerheten med hänsyn till trikinerna.

I motion 2016/17:1983 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C) uppmärksammas behovet av enklare regler för att slakta och sälja vildsvin. Risken för trikiner i vildsvin är mycket liten, men den finns, och därför måste naturligtvis regler finnas som gör att vildsvinskött noga kontrolleras i detta avseende. Enligt motionärerna borde man dock se över om ett större förtroende och ansvar kan läggas på jägaren under rimlig kontroll. Livsmedelsverket har haft i uppdrag att föreslå förenklingar för slakt och försäljning av vildsvinskött. Deras förslag är oförändrat byråkratiskt och krångligt och långt över de regler som finns i andra EU-änder. Motionärerna anser därför att en utredare bör tillsättas för att utarbeta ett betydligt enklare förslag till försäljning av vildsvinskött med rimligt utformade kontrollregler utan orimligt höga kostnader.

Kompletterande information

En jägare har ansvar för att det vilt eller kött av vilt som han eller hon levererar är säkert att konsumera. Beroende på hur det vilt som nedläggs av jägare och köttet från sådant vilt levereras och i vilka mängder varierar dock de krav som lagstiftningen ställer.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung innehåller bestämmelser om särskilda krav för kött från frilevande vilt och bl.a. krav som innebär att vilt ska hanteras på en vilthanteringsanläggning. Bestämmelserna i förordningen är dock inte tillämpliga på primärproducenters leveranser av små mängder primärprodukter till konsumenter eller lokala detaljhandelsanläggningar. Primärproducenters leveranser av små mängder primärprodukter till konsumenter eller lokala detaljhandelsanläggningar undantas även från tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedels-hygien. Enligt förordningarna ska regler för sådana verksamheter införas i medlemsstaternas nationella lagstiftning. Detsamma gäller för jägares leveranser av små mängder frilevande vilt eller kött från frilevande vilt (artikel 1.3 e i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004).

Av Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:20) om livsmedels-hygien framgår att en jägare får leverera nedanstående mängder frilevande, oflått eller oplockat vilt samt en viss mängd kött av frilevande vilt direkt till konsument eller detaljhandel i Sverige som levererar direkt till konsument:

- högst 10 000 småvilt per år
- kött från högst 1 000 småvilt per år
- högst 25 enheter storvilt per år eller
- kött motsvarande sammanlagt en enhet storvilt.

En enhet storvilt motsvarar en vuxen älg eller två kalvar. Med kalv avses ett djur som är yngre än tolv månader. För övrigt storvilt och kalv av storvilt görs en mängdomräkning i enlighet med uppgifterna i en tabell i föreskrifterna, t.ex. motsvarar en enhet storvilt tio rådjur eller rådjurskid. I föreskrifterna avses med storvilt landlevande däggdjur som lever fritt, t.ex. älg, rådjur, kronhjort och dovhjort. Även däggdjur som lever fritt inom ett inhägnat område under liknande förhållanden som vilda djur räknas som storvilt, t.ex. hjortar i hägn. Hägnet ska vara godkänt av länsstyrelsen. Med småvilt avses frilevande vild fågel och vilda hardjur som lever i fritt tillstånd, t.ex. fasaner, duvor, vaktlar och raphöns, harar, vildkaniner och gnagare.

En jägare får dock inte leverera direkt till konsument eller detaljhandel vare sig primärprodukter eller kött från björn, vildsvin eller andra vilda djur som är mottagliga för trikinos och inte heller från kron- och dovhjort från hägn som inte är friförklarade när det gäller tuberkulos. Detta gäller oavsett mängd. Dessa djurslag ska alltid levereras till en vilthanteringsanläggning, utom när köttet konsumeras i jägarens eller hjorthägnägarens privata hushåll (61 och 63 §§ Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:20) om livsmedels-hygien). Trikiner är små parasitiska maskar som kan infektera både människor och flera andra köttätande, varmblodiga djur, t.ex. vildsvin och björn. Smitta överförs av larver som ligger inkapslade i värdjurets muskulatur. Sjukdomen som uppstår vid trikininfektion heter trikinos eller trichinellos. Trikinos är en s.k. zoonos, vilket innebär att sjukdomen kan smitta mellan djur och människa.

I mars 2017 remitterade Näringsdepartementet en promemoria om effektiva sanktioner i livsmedelskedjan m.m. (Ds 2017:15). I promemorian, som även redovisats under avsnittet Myndigheternas kontroll, föreslås bl.a. ändringar i straffbestämmelserna i livsmedelslagen (2006:804) och att fängelse i högst två år införs i straffskalan för allvarliga överträdelser. Som allvarliga föreslås sådana överträdelser betraktas som t.ex. den som med uppsåt eller av oaktsamhet, om gärningen orsakar eller kan orsaka en fara för människors liv eller hälsa, som jägare levererar vilt eller kött av vilt av björn, vildsvin eller andra vilda djur som är mottagliga för trikinos, eller av kron- och dovhjort från hägn som inte är friförklarade från tuberkulos utan att iaktta bestämmelserna i bilaga III, avsnitt IV i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Det anges att Livsmedelsverket mot bakgrund av de risker som anses vara förknippade med köttet från vissa sorters frilevande vilt har föreskrivit att jägares leveranser av vilt från vissa angivna djurslag, som t.ex. björn och vildsvin, måste göras till en vilthanteringsanläggning. I promemorian konstateras att överträdelser av de här reglerna kan innebära risk för allvarlig smittspridning. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Inom ramen för landsbygdsprogrammet utlyste Jordbruksverket i februari 2017 6 miljoner kronor till pilot- och samarbetsprojekt som främjar svenskt vilt som lokal livsmedelsresurs samt stärker viltkedjan från natur till konsument. Ansökningstiden gick ut i maj 2017. Projekten ska syfta till att utveckla ett eller flera av följande områden:

- Stärka, effektivisera och utveckla viltvärdekedjan.
- Korta viltkedjan mellan natur och konsument.
- Utveckla viltprodukter som livsmedel.
- Utöka tillgängligheten av vilt som mat för allmänheten.
- Förbättrad, jämnare och säkrare kvalitet genom bättre tillvaratagande av vilt.
- Stärka bilden av vilt som en klimatsmart, ekologisk och svensk profilprodukt.
- Öka antalet offentliga måltider med vilt på meny.
- Tillämpa viltprodukter som pedagogiska verktyg.

I Jordbruksverkets rapport Från skog till krog – Vilka hinder motverkar mer vildsvinskött på marknaden? (rapport 2013:28) anges fyra huvudsakliga hinder som gör att det inte finns mer vildsvinskött på marknaden: hanteringen, kostnaderna, priserna och okunskap hos konsumenterna. Enligt rapporten hänger dessa hinder ihop, och därför är det inte bara ett enstaka hinder som motverkar mer kött på marknaden. Vidare konstateras att hela marknaden måste hänga med om mer vildsvinskött ska kunna nå marknaden framöver, vilket förutsätter att hela kedjan, från jägare till konsument, fungerar och är redo. I rapporten anges dock att hela kedjan i dagsläget inte är redo och att jägarförbund och vilthanteringsanläggningar främst ser sina egna problem och inte varandras. Enligt rapporten kan även marknaden orsaka problem för livsmedelsbutiker eftersom det i dag är en relativt liten mängd vildsvinskött som

finns tillgängligt. Att marknadsföra köttet mot konsument innebär följaktligen en risk eftersom man inte kan vara säker på att det finns rätt volymer att få tag på. Dessutom måste konsumenterna få upp ögonen för vildsvinskött och både våga och vilja äta det.

När det gäller små slakterier och vilthanteringsanläggningar anges i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att antalet aktiva anläggningar fortsätter att öka. Vidare fick Livsmedelsverket i mars 2017 i uppdrag av regeringen att se över avgiftssystemet för kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar (N2017/02264/DL). Verket ska även ge förslag på hur kontrollen kan effektiviseras och moderniseras. Uppdraget till Livsmedelsverket innebär att myndigheten ska utreda nuvarande avgiftskonstruktion och andra kostnader som påverkar slakterier och vilthanteringsanläggningar. Myndigheten ska även ge förslag på hur kontrollen, genom t.ex. innovativa och digitala lösningar, kan moderniseras och effektiviseras. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2017 med undantag för förslagen på möjliga effektiviseringsåtgärder som ska redovisas senast den 28 februari 2018.

Av Livsmedelsverkets regleringsbrev för 2017 framgår att verket tillförs anslagsmedel om totalt 107 234 000 kronor för nedsättning av slakteriavgifter. Av anslaget ska 13 941 000 kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen, inklusive godkännanden av anläggningar, vid mindre slakteri- och vilthanteringsanläggningar, och 93 293 000 kronor ska användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen av slakteri- och vilthanteringsanläggningar.

Enligt uppgifter från Livsmedelsverket tas 2017 en nedsatt avgift ut för kontrollen vid slakterierna och vilthanteringsanläggningarna som är relaterad till EU:s minimiavgift per djur. Den nedsatta avgiften beräknas utifrån företagets uppgifter om planerat antal slaktade djur och får inte understiga EU:s minimiavgift. Slakterier och vilthanteringsanläggningar med en produktion upp till 200 ton betalar för 2017 motsvarande EU:s minimiavgift. Anläggningar med en produktion över 200 ton betalar för 2017 motsvarande 1,965 gånger EU:s minimiavgift.

Hantering av animaliska biprodukter regleras av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel (förordningen om animaliska biprodukter). Av lagstiftningen följer att bl.a. vilt på vilthanteringsanläggningar som inte ska användas som livsmedel delas in i tre olika kategorier av animaliska biprodukter. Indelningen i kategori 1–3 ligger till grund för hur produkterna får användas. En del slaktbiprodukter, t.ex. specificerat riskmaterial, måste alltid destrueras. Enligt uppgifter från Jordbruksverket får vissa typer av slaktbiprodukter grävas ned om kommunens anvisningar och EU-lagstiftningens krav på nedgrävning följs. Slaktbiprodukter som får grävas ned är bl.a. biprodukter från slakt vid vilthanteringsanläggningar över hela landet.

Utskottets ställningstagande

Sveriges viltstammar är en förnybar naturresurs som ger livsmedel av hög kvalitet med liten miljöpåverkan samt bidrar till sysselsättning och regional utveckling. På grund av detta anser utskottet, i likhet med regeringen, att den tillväxtpotential som finns på marknaden för svenskt vilt bör tas till vara. I dag konsumeras majoriteten av viltkött av jägaren eller andra involverade i jakten och distribueras inte till en marknad. En av huvudorsakerna är att det för de enskilda jägarna kan vara svårt eller olönsamt att leverera fällt vilt vidare in i livsmedelskedjan. Utskottet delar regeringens bedömning att möjligheten till avsättning bör underlättas.

Som konstateras i propositionen behöver en enkel och säker hantering finnas för att det ska vara möjligt att ta till vara den naturresurs som viltköttet utgör. En stor utmaning för företagare inom viltnäringen är dock det komplicerade regelverket för hanteringen av viltprodukter. För att avsättningen av viltkött ska kunna underlättas måste enligt utskottets uppfattning reglerna förenklas. En sådan förenkling bör leda till att möjligheterna att leverera viltkött till privatpersoner, butiker och restauranger underlättas. Samtidigt kan konstateras att regelverket måste utformas så att de viltprodukter som når konsumenten måste hålla lika stor livsmedelssäkerhet oavsett distributionssätt. Det är även av stor vikt att konsumenternas förtroende för viltprodukter inte äventyras. Detta bör ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2016/17:2445 (SD) yrkande 21 och 2016/17:3618 (C) yrkande 49.

Med det som anförts ovan anser utskottet att motionerna 2016/17:537 (M), 2016/17:596 (S), 2016/17:1983 (C), 2016/17:2445 (SD) yrkandena 20 och 22, 2016/17:3171 (M) yrkande 6, 2016/17:3283 (KD) yrkandena 5 och 6 samt 2016/17:3615 (KD) yrkande 28 kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte redan kan anses tillgodosedda.

I fråga om vilthanteringsanläggningar konstaterar utskottet att antalet anläggningar fortsätter att öka, vilket är mycket positivt. Utskottet noterar även att Livsmedelsverket ska se över avgiftssystemet för kontroller på slakterier och vilthanteringsanläggningar samt lämna förslag på hur kontrollerna kan effektiviseras och moderniseras. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2016/17:3171 (M) yrkande 7 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Information, märkning och hälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om att göra det lättare för konsumenterna att göra hållbara, medvetna val. Riksdagen avslår motionsyrkanden om ursprungsmärkning av livsmedel och foder, om svenska mervärden och om en handlingsplan om folkhälsa.

Jämför reservation 53 (C, L), 54 (SD), 55 (C), 56 (L), 57 (KD), 58 (SD) och 59 (C).

Propositionen

I propositionen konstaterar regeringen att en förutsättning för att konsumenterna ska kunna göra informerade och medvetna val är att de har en god faktabaserad kunskap om livsmedel och hur de produceras. För att kunna göra faktabaserade val mellan olika livsmedel behöver konsumenten vidare ha kunskap om vad olika slags livsmedelsinformation och symboler står för. Det anges även att det ur ett samhällsperspektiv är viktigt att alla konsumenter får en faktisk möjlighet att välja hälsosam och god mat som har producerats på ett hållbart sätt. Vidare framhålls att skolan och skolmåltiderna är en unik möjlighet som bör utnyttjas i större utsträckning. Det är viktigt att skolhuvudmännen tar sitt ansvar när det gäller kunskap om livsmedel, livsmedelsproduktion och hälsa hos barn och unga.

Det betonas även att konsumenter ska känna sig trygga, ha förtroende för både myndigheter och företag och kunna lita på att alla livsmedel och måltider på marknaden är säkra. Regeringen anser att berörda myndigheter har en fortsatt viktig roll i att presentera information om livsmedel, bra matvanor och fakta om produktionsförhållandena på ett enkelt och lättillgängligt sätt.

Regeringen anser även att det är ytterst viktigt att berörda myndigheter fullgör sin uppgift om tillsyn över att reglerna om ursprungsmärkning följs. Regeringen stöder vidare en utveckling inom EU mot ökade krav på information till konsumenterna. Ytterligare överväganden bör göras om hur Sverige inom ramen för EU-regelverket kan ställa nationella krav på den information som lämnas till konsumenterna.

Vidare anser regeringen att nyckelhålmärkningen är ett viktigt verktyg för de medvetna konsumenterna och framhåller att det är angeläget att göra en nysatsning i Sverige för att öka förståelsen för och kännedomen om nyckelhålmärkningen. Nyckelhålmärkningen är ett hjälpmedel som informerar om vad som är ett hälsosamt livsmedel inom olika grupper av livsmedel.

Samverkan mellan de olika leden i livsmedelskedjan, inklusive berörda myndigheter, är viktig, och en utvecklad samverkan bör kunna leda till bättre information om svenska livsmedels styrkor i relation till hälsa, hållbarhet och andra samhällsnyttor. Regeringen välkomnar således de initiativ som branschen har tagit för att öka efterfrågan och synliggöra svenska livsmedel, t.ex.

märkningen Från Sverige. Regeringen anser att det är värdefullt att branschen utvecklar gemensamma märkningar. Dessa behöver dock inte begränsas till en nationell ursprungsmärkning utan kan även spegla konsumenternas efterfrågan på annan slags information.

I fråga om svenska mervärden framhålls i propositionen att ett av fundamenten i en svensk livsmedelsstrategi är att i en global jämförelse lyfta den svenska produktionens styrkor och mervärden ur ett hållbarhetsperspektiv.

Regeringen vill se en ursprungsmärkning för kött även på restauranger och i storhushåll. Det anförs att andra informationskanaler än livsmedelsförpackningen ger nya möjligheter för konsumenten att göra välgrundade val och att t.ex. smarta digitala tjänster sannolikt har stor potential. I fråga om obligatorisk ursprungsmärkning konstateras att det i dag på EU-nivå finns krav på obligatorisk ursprungsmärkning av många olika livsmedel t.ex. kött av nöt, får, getter, gris och fjäderfä, vin, olivolja, färsk frukt och färska grönsaker, honung, ägg och fisk (fångstområde). Det finns sedan länge även krav på att ursprunget alltid ska anges om det skulle vara vilseledande att utelämna ursprunget.

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att konsumenterna, oavsett socioekonomisk tillhörighet, bör ha möjlighet att göra informerade och medvetna val av livsmedel. Berörda myndigheter fortsätter att ha en viktig roll att sammanställa och sprida information om säkra livsmedel, bra matvanor och hållbar livsmedelsproduktion. Regeringen anför även att frivillig information från livsmedelskedjans aktörer är värdefull för att möta konsumenternas behov och efterfrågan.

När det gäller hälsa är regeringens långsiktiga mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Ett viktigt område i det arbetet är skillnader i matvanor mellan olika grupper. Enligt regeringen är det viktigt att fortsätta arbetet för bättre matvanor, framför allt när det gäller samordning, utnyttjande av resurser och kunskapsläget. Regeringen anser att det krävs ett samlat arbete för att främja bra matvanor hos befolkningen. På flera områden syns förbättringar i levnadsvanor som har gett positiva effekter på folkhälsans utveckling. Dock är variationen stor mellan olika grupper, t.ex. grupper med olika utbildningsnivå. Regeringen bedömer att hälsofrämjande insatser inom exempelvis skolan stärker förutsättningarna för en positiv utveckling på området.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 finns det ett behov av att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara, medvetna val. I motionen anförs att konsumenternas efterfrågan och köpvilja i stor grad är styrande för de livsmedel som konsumeras och vilka som säljer bäst. Politiken ska inte tvinga konsumenten till särskilda val men däremot säkerställa att information finns tillgänglig för dem som är engagerade och göra det lättare att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö.

Även i kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 5 uppmärksammas behovet av att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara, medvetna val. Tydlig och lättillgänglig information i form av bl.a. miljömärkningar och ursprungsmärkningar möjliggör för konsumenter och andra aktörer att göra ansvarsfulla och hållbara val av produkter och tjänster och att ställa om till mer hållbara livsstilar. Utbudet av livsmedel som produceras och förädlas bör motsvara det som efterfrågas av konsumenterna.

Behovet av att kunna göra hållbara och medvetna val framhålls även i kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 5. Enligt motionärerna ska politiken säkerställa att information finns tillgänglig för dem som är engagerade och göra det lättare att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö. Detta kan exempelvis ske genom tydlig och lättillgänglig information i form av bl.a. miljömärkningar, nyckelhålet och ursprungsmärkningar, konsumentupplysningstjänster, produktinformation i butiker samt webbaserad information. Vidare anförs i motionen att Sverige behöver en nationell handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hållbar och hälsosam kost (yrkande 66). Enligt motionärerna är det politikens ansvar att förse konsumenter med information och verktyg att själva ta aktiva beslut, men för att det ska vara möjligt behövs arbete på nationell nivå som underlättar detta i konsumentledet. I takt med ökande folkhälsosjukdomar och därmed också samhällskostnader behöver politiken ansvara för att möjliggöra ett förebyggande arbete. I yrkande 18 i samma motion föreslås att man tillsammans med branschen tittar vidare på möjligheten att utveckla koncept där svenska mervärden kan skapas utan lagstiftning. Motionärerna anser att det finns mycket goda möjligheter att i stället för lagstiftning vidareutveckla det svenska lantbruket via branschöverenskommelser, kontrollprogram och certifieringar där företagen kan ta ut ett mervärde för de åtgärder som vidtas. En möjlighet vore att utveckla ett koncept liknande det irländska Origin Green där lantbruk, livsmedelsindustri och politik samverkar för att fylla märkningen med ett hållbart innehåll som går utöver det irländska regelverket. I Sverige finns t.ex. Sverigemärkningen som i ett vidareutvecklat koncept skulle kunna utgöra en basplattform för svensk mat liknande Origin Green.

I kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 5 framhålls betydelsen av att göra det lättare för konsumenten att göra hållbara, medvetna val samt av arbetet för att utbudet ska möta konsumenternas efterfrågan. Konsumenternas efterfrågan och köpvilja är i stor grad styrande för de livsmedel vi i dag konsumerar och för vilka som säljer bäst. Politiken ska inte tvinga konsumenten till särskilda val men däremot säkerställa att information finns tillgänglig för dem som är engagerade och göra det lättare att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö. Utbudet av livsmedel som produceras och förädlas bör motsvara det som efterfrågas av konsumenterna.

Enligt kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) är intresset för mat stort i Sverige. Allt fler människor vill göra aktiva val i affären och söker sund och säker mat som är producerad på ett hållbart sätt. För att man ska kunna välja livsmedel som är producerade med god djurhänsyn och

höga miljökrav vill motionärerna att det i ett första steg på EU-nivå införs en ursprungsmärkning på fler grupper av livsmedel, i första hand på mejeriprodukter (yrkande 19).

I kommittémotion 2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 3 framförs krav på obligatorisk ursprungsmärkning av animaliska produkter. Enligt motionärerna är det angeläget att öka konsumenternas möjlighet att göra aktiva val när de köper livsmedel. Enligt motionärerna bör alla animaliska produkter märkas med ursprung i varje led i produktionskedjan. Detta ska gälla såväl charkvaror och sammansatta produkter som mat på restaurang. Även mejeriprodukter vill motionärerna inkludera i det obligatoriska märkningssystemet. För att stärka lönsamheten för mjölkbönderna och få mer betalt för råvaran samt förbättra värdet på produkterna är det enligt motionärerna viktigt med ursprungsmärkning av svenska mejeriprodukter och bättre kommunikation av svenska mervärden ut till konsumenterna (yrkande 11).

Enligt kommittémotion 2016/17:2557 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) ökar bra ursprungs- och innehållsmärkning konsumentmakten och chanserna att göra medvetna val. Gemensamma regler för ursprungsmärkning kan leda till ökade krav på bättre djurskydd i Europa. Därför vill motionärerna att samma regler för ursprungsmärkning även ska gälla för kött från andra djurslag än nöt (yrkande 1).

Enligt kommittémotion 2016/17:3471 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3 gör bättre europeiska regler om ursprungsmärkning av fler livsmedel det lättare för konsumenten att göra informerade val. Konsumenten kan därmed t.ex. välja livsmedel utifrån djurhållningsregler eller miljömässiga kriterier. Det är även viktigt att bestämmelser om ursprungsmärkning hänger ihop med fungerande system för tillsyn och kontroll. Ur konsumentens synpunkt är ett märkningssystem som inte går att lita på ännu sämre än inget märkningssystem alls.

I motion 2016/17:448 av Saila Quicklund (M) yrkande 1 framhålls att regeringen arbetar för att Sverige ska ha tydligare EU-lagstiftning om var maten är producerad. Ursprunget ska framgå tydligt, och ingen mat ska kunna vara ursprungsmärkt med ett visst land om den inte är producerad där. Mat som bara packas om eller där endast delar av innehållet är svenskt ska inte kunna benämnas svenskt eller svensk produktion.

Enligt motion 2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkande 1 bör lagen skärpas så att alla matvaror som innehåller animaliska produkter ska märkas med uppgifter om var djuret är uppfött, slaktat och styckat. Sverige har en framstående djurskyddslagstiftning, och många konsumenter vill välja svenskt kött och svenska råvaror. Det råder stora skillnader runt om i världen när det gäller miljötank, djurvälstånd, slaktmetoder, kemikalieanvändning och arbetsvillkor, för att nämna några anledningar till att ursprungslandet är viktigt att veta. Alla livsmedel ska ursprungsmärkas (yrkande 2). Även djurfoder ska ursprungsmärkas (yrkande 3).

Kompletterande information

Livsmedelsförpackningar ska vara märkta med alla uppgifter som konsumenten behöver få för att kunna göra ett medvetet och säkert val. Därför finns det regler för hur t.ex. livsmedelsförpackningar ska vara märkta. De allra flesta märkningsreglerna är gemensamma inom EU. De generella reglerna om livsmedelsinformation och märkning finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 av den 25 oktober 2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (den s.k. informationsförordningen) och i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2014:4) om livsmedelsinformation. Dessutom finns specifika märkningsregler för vissa grupper av livsmedel. Det finns även regler som styr viss information på färdigförpackade livsmedel, t.ex. påståenden om att livsmedlet är nyttigt eller hälsosamt och nyckelhålet. Dessutom finns regler om vilken information som ska ges om mat och dryck som serveras på exempelvis restauranger, kaféer och andra ställen där mat säljs utan att vara färdigförpackad.

Regeringen gav i februari 2017 Livsmedelsverket i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att vidareutveckla konceptet nyckelhålet (N2017/01028/SUN). Syftet är att nyckelhålet ska vara ett hjälpmedel dels för att göra det lättare för alla konsumenter oavsett bakgrund att göra medvetna hälsosamma val vid köp av livsmedel, dels för företag i utvecklingen av hälsosamma livsmedel, i ett nationellt och internationellt perspektiv, och att utifrån erhållen kunskap vidta adekvata åtgärder för att göra det lättare för konsumenterna att äta hälsosamt. Särskilt fokus ska läggas på de konsumentgrupper som har sämst matvanor. Livsmedelsverket får för uppdragets genomförande använda högst 6 miljoner kronor under 2017–2019. En delredovisning av uppdraget ska lämnas senast den 28 februari 2018, och en slutredovisning ska lämnas till Regeringskansliet senast den 28 februari 2020.

Jordbruksverket har fått i uppdrag att verka för digital utveckling i livsmedelskedjan, Digitalt först – för en smartare livsmedelskedja (N2016/01646/EF). Uppdraget gäller åren 2016 – 2018. Jordbruksverket ska, i nära samarbete med Livsmedelsverket, främja en digital förnyelse genom att tillgängliggöra information i livsmedelskedjan för att bl.a. synliggöra hållbarhetsaspekter och öka konkurrenskraften inom sektorn. Uppdraget ska göras i dialog med myndigheter, kommuner och andra intressenter. Målsättningen med uppdraget är att göra det enklare, öppnare och effektivare för medborgare, myndigheter och aktörer att ta del av information och data i livsmedelskedjan. Uppdraget ska främja nya innovativa och samverkande digitala tjänster som bidrar till en ökad tillväxt inom livsmedelsindustrin. Regeringens ambition med Digitalt först är att svenska kommuner, landsting och myndigheter ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter för att skapa en enklare vardag för privatpersoner och företag. Livsmedelskedjan är ett av fyra områden som regeringen prioriterar för digitalisering under perioden 2016–2018.

I fråga om åtgärder för att främja hälsa gav regeringen i maj 2016 Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram underlag till

insatser för att främja hälsa som är relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Myndigheterna presenterade den 2 maj 2017 en gemensam redovisning av de underlag och förslag som efterfrågats. Rapporten innehåller förslag till åtgärder för att stärka arbetet med hälsosamma matvanor och fysisk aktivitet. Följande åtgärder föreslås:

- Att införa målstyrning och utöka uppföljningen. Det anförs att nationella mål är nödvändiga för ett långsiktigt arbete, för effektiv samverkan mellan olika aktörer och för att olika insatser ska förstärka och komplettera varandra.
- Offentlig styrning behöver användas för att främja hälsosamma matvanor och fysisk aktivitet.
- Förutsättningarna för ett folkhälsoarbete på lokal och regional nivå som vilar på vetenskaplig grund behöver stärkas.
- Kompetensen inom skolan och hälso- och sjukvården bör höjas.
- Ett nationellt saltprogram bör inrättas. Myndigheter och livsmedelsföretag behöver samverka för att sänka saltkonsumtionen.

Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2016 framgår att Livsmedelsverket informerar konsumenter om kostråd, gällande regelverk och annat som är viktigt inom livsmedelsområdet. På det sättet kan myndigheten främja konsumenternas förutsättningar att göra medvetna val när det gäller hälsosam och säker mat.

Vidare har socialutskottet yttrat sig över den aktuella propositionen i de delar som rör socialutskottets beredningsområde och över motion 2016/17:3618 (C) yrkande 66 (ytr. 2016/17:SoU6y). Socialutskottet ställer sig bakom regeringens förslag i de delar som berör utskottets beredningsområde och föreslår att motionsyrkandet avstyrks. Socialutskottet delar regeringens bedömning i propositionen att det är viktigt att fortsätta arbetet för bättre matvanor och att det krävs ett samlat arbete för att främja bra matvanor hos befolkningen. Socialutskottet ser därför positivt på och välkomnar att Folkhälsomyndigheten tillsammans med Livsmedelsverket har fått i uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Mot bakgrund av det anförda anser inte utskottet att något initiativ är nödvändigt.

I fråga om ursprungsmärkning anges i artikel 26.2 i förordning (EU) nr 1169/2011 om livsmedelsinformation till konsumenterna att uppgifter om ursprungsland eller härkomstplats är obligatoriska i de fall där underlåtenhet att lämna sådana uppgifter skulle kunna vilseleda konsumenterna i fråga om livsmedlets rätta ursprungsland eller härkomstplats, i synnerhet om den information som åtföljer livsmedlet eller etiketten som helhet annars skulle antyda att livsmedlet har ett annat ursprungsland eller en annan härkomstplats. För vissa livsmedel finns även regler med krav på obligatorisk ursprungsmärk-

ning, t.ex. nötkött, frukt och grönsaker, olivolja, honung och ägg. Vid försäljning av fisk, skaldjur och blötdjur, t.ex. musslor, i butik ska det finnas information om varifrån produkten kommer, ursprungsland eller fångstzon.

Sedan den första april 2015 måste även färskt, kylt eller fryst kött av svin, får, get och fjäderfä märkas med ursprung enligt kommissionens förordning (EU) nr 1337/2013 av den 13 december 2013 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 vad gäller angivande av ursprungsland eller härkomstplats för färskt, kylt eller fryst kött av svin, får, get och fjäderfä.

När det gäller ursprungsmärkning på köttprodukter har regeringen i sin skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2016 (skr. 2016/17:75) redovisat att EU-kommissionen i december 2013 lämnade en rapport om ursprungsmärkning av kött som ingrediens. Sverige uttalade därefter vid jordbruks- och fiskerådet i mars 2014 sitt stöd för obligatorisk ursprungsmärkning av kött som ingrediens. Under 2015 presenterade kommissionen ytterligare två rapporter om obligatorisk ursprungsmärkning, men kommissionen förespråkade fortsatt frivillig märkning, bl.a. med hänsyn till kostnader och risk för administrativt krångel och problem med konkurrensneutralitet. Vidare anges att ett antal medlemsländer i EU under 2016 notifierade tidsbegränsade nationella bestämmelser på området. Enligt regeringen är det till dess att dessa har kunnat utvärderas på EU-nivå när det gäller effekter på den inre marknaden inte sannolikt att det finns intresse för EU-gemensamma bestämmelser på området. Regeringen avvaktar därför. I skrivelsen anges även att den frivilliga märkningen Från Sverige/Kött från Sverige lanserades i april 2016. Den administreras av företaget Svensk märkning AB som ägs av branschorganisationerna LRF, Livsmedelsföretagen och Svensk Dagligvaruhandel gemensamt. För att få använda detta märke krävs att all animalisk råvara är svensk och dessutom att förädlingen och förpackningen sker i Sverige. Ur konsumentperspektiv anser regeringen att det är mycket angeläget att den frivilliga märkningen som tagits fram i Sverige inte undermineras av eventuella EU-gemensamma bestämmelser om obligatorisk ursprungsmärkning som sannolikt kommer att bli mindre långtgående. Slutligen anges att ärendet med anledning av riksdagens tillkännagivande om ursprungsmärkning av alla köttprodukter (bet. 2013/14: MJU21 punkt 5, rskr. 2013/14:226) bereds vidare.

I Europaparlamentets resolution av den 12 maj 2016 om obligatorisk angivelse av ursprungsland eller härkomstort för vissa livsmedel (2016/2583(RSP)) uppmanas kommissionen att genomföra obligatorisk angivelse av ursprungsland eller härkomstplats för all slags konsumtionsmjölk samt för mejeriprodukter och köttprodukter. Kommissionen uppmanas även att överväga att utvidga den obligatoriska angivelsen av ursprungsland eller härkomstplats till andra livsmedel med en enda ingrediens eller med en huvudingrediens. Europaparlamentet uppmanar även kommissionen att lägga fram lagstiftningsförslag på dessa områden. För att säkerställa ökad insyn i hela livsmedelskedjan och bättre information till konsumenterna efter hästköttsskandalen och

andra fall av livsmedelsbedrägerier uppmanar Europaparlamentet även kommissionen att lägga fram lagstiftningsförslag som gör det obligatoriskt med uppgifter om ursprung för köttet i bearbetade livsmedel.

I kommissionens formella svar antaget den 20 juli 2016 i fråga om Europaparlamentets resolution ovan upprepar kommissionen sin ståndpunkt att frivillig ursprungsmärkning är det bästa sättet på EU-nivå, vilket gör att konsumenterna kan välja produkter med specifikt ursprung om de vill, medan det inte påverkar livsmedelsföretagarnas konkurrenskraft. Kommissionen anser att frivillig ursprungsmärkning ger möjlighet för konsumenterna att välja livsmedel med ett visst ursprung utan att lägga till ytterligare börda för alla livsmedelsföretagare.

Europeiska kommissionen antog den 20 maj 2015 dels en rapport om obligatorisk uppgift om ursprungsland för mjölk, mjölk som ingår som ingrediens i mejeriprodukter och andra slag av kött än nötkött och kött av svin, får, get och fjäderfå (KOM(2015) 0205), dels en rapport om obligatorisk angivelse av ursprungsland för obearbetade produkter, produkter med endast en ingrediens och ingredienser som utgör mer än 50 procent av ett livsmedel (KOM(2015) 0204). Kommissionen förespråkar fortsatt frivillig märkning, bl.a. med hänsyn till kostnader, risk för administrativt krångel och problem med konkurrensneutralitet.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin finns ett flertal åtgärder som regeringen avser att vidta för att uppnå målen med livsmedelsstrategin och för att främja ”Sverige-bilden”.

- Insatser för ökad kunskap om de svenska mervärdena.
- Marknadsföring av svenska och regionala mat-, dryckes- och måltidsupplevelser för ökad export.
- Insatser för att öka kunskap och kompetens om regional matkultur genom att upprätta ett nationellt nätverk med relevanta myndigheter och aktörer inom kunskapskedjan.

Att synliggöra och tillgängliggöra information om svenska produktionsförhållanden och styrkeområden till livsmedelskedjans aktörer och till konsumenterna är en annan av regeringens åtgärder i handlingsplanen.

Märkning av foder regleras av dels förordning (EG) nr 1831/2005 om fodertillsatser, som reglerar märkningen av fodertillsatser och förblandningar, dels förordning (EG) nr 767/2009 om märkning och marknadsföring, som reglerar märkningen av råvaror och foderblandningar. Generella krav som ställs är att märkningen är på svenska, inte får vara vilseledande och att alla uppgifter kan styrkas vetenskapligt.

Utskottets ställningstagande

Hållbara och medvetna val

Utskottet anser i likhet med regeringen att konsumenterna, oavsett socioekonomisk tillhörighet, bör ha möjlighet att göra informerade och medvetna

val av livsmedel. Utskottet delar även regeringens bedömning att berörda myndigheter fortfarande har en viktig roll att sammanställa och sprida information om säkra livsmedel, bra matvanor och hållbar livsmedelsproduktion. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet de åtgärder som regeringen vidtagit och noterar särskilt det uppdrag som Livsmedelsverket har fått om att vidareutveckla konceptet nyckelhålet, vilket kommer att göra det lättare för konsumenter oavsett bakgrund att göra medvetna, hälsosamma val vid köp av livsmedel.

Konsumenters efterfrågan och köpvilja är i stor grad styrande för de livsmedel som konsumeras och produceras. I detta sammanhang är det därför av stor vikt att konsumenterna får den information om de livsmedel som finns på marknaden som de behöver för att kunna göra hållbara och medvetna val och ställa om till en hållbar livsstil. Utbudet av livsmedel som produceras och förädlas bör motsvara det som efterfrågas av konsumenterna.

Som framgår av propositionen är det en förutsättning att konsumenterna har en god faktabaserad kunskap om livsmedel och hur de produceras för att de ska kunna göra informerade och medvetna val. Enligt utskottet måste det därför säkerställas att den informationen finns tillgänglig för att därigenom göra det lättare för konsumenterna att själva välja de livsmedel som är bra för hälsan och miljön. Det kan exempelvis handla om tydlig och lättillgänglig information om livsmedel i form av nyckelhålmärkning eller ursprungsmärkning, konsumentupplysningstjänster, produktinformation i butiker eller webbaserad information. Detta bör tillkännages för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2016/17:3615 (KD) yrkande 5, 2016/17:3616 (L) yrkande 5, 2016/17:3618 (C) yrkande 5 och 2016/17:3620 (M) yrkande 5.

Ursprungsmärkning

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om ursprungsmärkning, senast i betänkande 2014/15:MJU3 Livsmedelspolitik. Dessutom beslutade riksdagen 2014 ett tillkännagivande om att regeringen inom EU i alla relevanta sammanhang ska driva frågan om obligatorisk ursprungsmärkning av alla köttprodukter inklusive sammansatta produkter (bet. 2013/14:MJU21 punkt 5, rskr. 2013/14:226). Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter sitt arbete för att tillgodose riksdagens tillkännagivande. I övrigt finner utskottet inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:448 (M) yrkande 1, 2016/17:1353 (SD) yrkandena 1–3, 2016/17:2010 (C) yrkande 19, 2016/17:2447 (SD) yrkande 3 och yrkande 11 i denna del, 2016/17:2557 (KD) yrkande 1 och 2016/17:3471 (L) yrkande 3. Motionerna avstyrks.

Svenska mervärden

I fråga om svenska mervärden framhålls i propositionen att ett av fundamenten i en svensk livsmedelsstrategi är att i en global jämförelse lyfta den svenska produktionens styrkor och mervärden ur ett hållbarhetsperspektiv. Vidare noterar utskottet att det i regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin

finns ett flertal åtgärder för att främja ”Sverige bilden”, bl.a. insatser för ökad kunskap om svenska mervärden. Att synliggöra och tillgängliggöra information om svenska produktionsförhållanden och styrkeområden till livsmedelskedjans aktörer och till konsumenterna är en annan av regeringens åtgärder som utskottet välkomnar. Med det anförda finner utskottet att motionerna 2016/17:2447 yrkande 11 i denna del och 2016/17:3618 (C) yrkande 18 kan lämnas utan vidare åtgärd.

En handlingsplan för folkhälsa

Utskottet vill framhålla att det delar regeringens bedömning att det fortsatta arbetet för bättre matvanor är viktigt och att det krävs ett samlat arbete för att främja bra matvanor hos befolkningen. Utskottet ser därför, i likhet med socialutskottet, positivt på att Folkhälsomyndigheten tillsammans med Livsmedelsverket har tagit fram ett underlag med förslag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Som utskottet anført ovan välkomnar utskottet även det uppdrag som Livsmedelsverket har fått om att undersöka förutsättningarna för att vidareutveckla konceptet nyckelhålet. I uppdraget anges att Livsmedelsverket utifrån erhållen kunskap ska vidta åtgärder för att göra det lättare för konsumenterna att äta hälsosamt. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte skäl att nu föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 66. Motionen i denna del lämnas utan vidare åtgärd.

Offentlig konsumtion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om offentlig upphandling, om uppgifter för Upphandlingsmyndigheten, om offentliga måltider och om ett kunskapslyft i den offentliga sektorn.

Jämför reservation 60 (M), 61 (SD), 62 (C), 63 (L) och 64 (KD).

Propositionen

Offentlig upphandling

I propositionen betonas att den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö. Vidare bör upphandlande myndigheters och upphandlande enheters kompetens om offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster stärkas. Små och medelstora leverantörer bör även få bättre möjligheter att delta som anbudsgivare vid offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster. Målsättningen är att mer ska upphandlas ekologiskt och att miljöanpassad upphandling med ett livscykelkostnadsperspektiv bör öka.

Vidare framhåller regeringen att kommunerna, staten och landstingen bör använda sig av Upphandlingsmyndighetens upphandlingsstöd i större utsträckning. Upphandlingsmyndigheten har det samlade ansvaret för att utveckla, förvalta och stödja den upphandling som genomförs av upphandlande myndigheter och enheter. Det anges även att Upphandlingsmyndigheten har regeringens uppdrag att verka för ökad miljöhänsyn inom upphandling och ansvarar för en omfattande kriterieverksamhet som vänder sig till upphandlande myndigheter och enheter i deras arbete med att beakta miljöhänsyn, inklusive djurskyddshänsyn, i sina upphandlingar.

I propositionen hänvisas till det uppdrag som Upphandlingsmyndigheten fått för att förstärka kompetensen på området upphandling av livsmedel och måltidstjänster hos upphandlande myndigheter och enheter samt hos leverantörer.

Offentliga måltider

I fråga om offentliga måltider anser regeringen att den offentliga sektorn ska verka för att kunskapsnivån, såväl generellt som hos barn och unga, när det gäller livsmedelsproduktion, mat och måltider höjs, gärna i samarbete med lokala livsmedelsaktörer.

I propositionen betonas att måltider inom den offentliga sektorn, t.ex. förskolor, skolor, vård och omsorg ska vara ett viktigt verktyg för att påverka efterfrågan av livsmedel av god kvalitet, att bidra till god folkhälsa och till hållbar livsmedelskonsumtion samt bidra till att höja intresset och statusen för måltider, mat och livsmedelsproduktion. Det anförs att det nationella kompetenscentret för måltider i vård, skola och omsorg på Livsmedelsverket verkar för att utveckla den offentliga måltiden och kan ha en central roll i arbetet.

Vidare framhålls att konsumenter med kunskap har större möjlighet att göra medvetna val. Grundläggande kunskap om måltiden och matens betydelse, fysiologiskt, sociologiskt och kulturellt samt hur maten produceras bör därför ges i förskolan och i skolans olika stadier. Ett utvecklat samarbete med lokala livsmedelsaktörer kan stödja en sådan utveckling. Det betonas att en höjd kunskapsnivå om livsmedelsproduktion, mat och måltider kan leda till tryggare och mer kvalitetsmedvetna konsumenter och bättre matvanor. Det hänvisas även till att de offentliga måltiderna enligt Livsmedelsverket har en viktig roll att fylla för integrationen, som ett verktyg för att föra samman våra svenska mattraditioner och mat från andra kulturer.

Motionerna

Offentlig upphandling

Enligt kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 14 ska livsmedel som upphandlas offentligt vara producerade enligt gällande svensk miljö- och djurskyddslagstiftning när det är möjligt. Vidare bör den

offentliga upphandlingen i högre grad prioritera inköp av närproducerade och ekologiska livsmedel (yrkande 15). Medvetandegraden hos konsumenterna och viljan att köpa svenska, närproducerade och ekologiska livsmedel ökar stadigt, och en satsning bör göras för att få en större andel närproducerade eller ekologiska livsmedel i de offentliga upphandlingarna. En sådan politik stöder ett livskraftigt svenskt jordbruk som producerar högkvalitativa och trygga livsmedel för svenska konsumenter.

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22 framhålls behovet av ansvarsfull offentlig upphandling. Enligt motionärerna har den offentliga sektorn en stor möjlighet att påverka villkoren för företagande på landsbygden via upphandlingen av livsmedel. I Sverige finns höga djurskyddsnormer och regler som garanterar livsmedelns kvalitet. I konkurrensen på EU:s inre marknad med länder som i flera fall endast uppfyller de absoluta minimikraven för god djurhållning är det viktigt att den offentliga sektorn tar sitt ansvar och inte endast låter normen om lägsta pris få råda.

Enligt kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 6 är det viktigt att vid offentlig upphandling ha ett tydligt regelverk som gör det enkelt att ställa krav på miljöhänsyn och djurskydd, inklusive restriktiv antibiotikaanvändning, motsvarande svensk nivå.

Regeringen bör enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) säkerställa att det vid offentlig upphandling av livsmedel ställs krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn (yrkande 59). Offentlig upphandling är ett verktyg som kan användas för att säkerställa att maten inom offentlig verksamhet upprätthåller hög kvalitet och hög livsmedelssäkerhet och har producerats med minst svenska regelverk. Offentlig upphandling kan också användas för att främja en livsmedelsproduktion präglad av hög standard på både djurskydd och miljöhänsyn. Vidare bör förutsättningarna för lokala leverantörer och producenter att delta i den lokala offentliga upphandlingsprocessen av livsmedel främjas (yrkande 61). Enligt motionärerna är användningen av lokala råvaror gynnsam för arbetstillfällen i bygden och skapar möjligheter för besök till den lokala gården för att öka förståelsen och kunskapen om livsmedelsproduktionen. Främjandet kan ske exempelvis genom att ansvarig myndighet tillhandahåller information om upphandlingsförfarandet eller vilka krav som gör det enklare för producenter att vinna upphandlingsprocesser. Vidare finns det offentliga konsumenter som efterfrågar stöd i hur man kan upphandla med så liten antibiotikaanvändning som möjligt och hur man kan undvika den s.k. kritiska antibiotika som Världshälsoorganisationen (WHO) listar som är förstahandsval för att bota livshotande infektioner. Upphandlingsmyndigheten bör stödja offentliga konsumenter när det gäller antibiotikasmart upphandling (yrkande 62).

Enligt kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) är det inte försvarbart att en del av den offentliga sektorn ställer krav i lagstiftning som en annan del av den offentliga sektorn inte anser sig vara förpliktad att följa. Om offentliga upphandlare i större utsträckning skulle

ställa krav motsvarande svenska djurskydds- och miljökrav skulle de som levererar mat som har producerats i Sverige enligt motionärerna få avsevärt mycket bättre möjligheter att vinna upphandlingar. Med fler smarta upphandlingar kan man få bättre livsmedel i offentlig verksamhet, och företag som producerar livsmedel under goda förutsättningar kan stärkas. Det gäller även de mindre svenska företag som i dag har svårt att konkurrera i offentliga upphandlingar. Regeringen bör i större utsträckning uppmantra att det vid offentlig upphandling ställs krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn (yrkande 13).

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) anför i motion 2016/17:722 yrkande 2 att måltider inom ramen för välfärdsverksamheterna bör vara en del av livsmedelsstrategin. Att ha rätt processer för inköp i det offentliga med rätt fokus är en viktig del av en livsmedelsstrategi. I motionen anføres att det är viktigt att inte enbart se till priset. Inköpen bör bygga på parametrar som handlar om kvalitet, t.ex. smak, doft och hur livsmedlen ser ut.

Offentliga måltider

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 60 framhålls betydelsen av att tillgängliggöra information om ursprung av kött för konsumenterna i det offentliga köket. Enligt motionärerna bör den offentliga sektorn ta ett större ansvar i att verka för att kunskapsnivån höjs bland dem som tillagar och äter offentliga måltider, som i skolan och äldreboenden. Kunskapen bör vara förenad med kännedom om livsmedelsproduktionen, hälsa och hållbarhet i samband med måltider, exempelvis genom tydligare märkningar för konsumenter.

I yrkande 64 anför motionärerna att ansvariga myndigheter bör verka för att utbilda och informera inköpare och kökspersonal om hälsosam hållbar kost och födoämnesallergier. När det gäller personal som tillagar och serverar mat i offentlig sektor, eller inköpare, kan ökad kunskap behövas för att främja säkra och sunda måltider. Detta är inte minst viktigt när det gäller inköp och tillagning av näringsrika måltider till personer med allergier, överkänslighet mot födoämnen eller specialkost.

Kompletterande information

Offentlig upphandling

Enligt 17 kap. 1 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling får en upphandlande myndighet ställa särskilda miljömässiga, sociala, arbetsrättsliga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. I proposition 2015/16:195 Nytt regelverk om offentlig upphandling anges i författningskommentaren till lagen att det i skälen till direktivet som ligger till grund för lagstiftningen ges exempel på särskilda villkor för fullgörande av kontrakt som kan ställas, bl.a. villkor som gäller miljöskydd eller djurskydd.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin anges, som en av de åtgärder som regeringen avser att vidta för att uppnå målen med livsmedelsstrategin, att den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bättre bör styra mot samhällets ambitioner och motsvara den höga nivå på djurskydds- och miljöhänsyn som den svenska lagstiftningen ställer.

I fråga om offentlig upphandling anges i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 2) att regeringens mål är att offentlig upphandling ska vara effektiv, rättssäker och ta till vara konkurrensen på marknaden samtidigt som innovativa lösningar främjas samt miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas. Enligt regeringen bidrar den offentliga upphandlingen på så sätt till en väl fungerande samhällsservice till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling samtidigt som skattemedlen används på bästa sätt. Vidare hänvisar regeringen till att det pågår ett omfattande reformarbete inom upphandlingsområdet, en reform som fokuserar på tre områden: upphandlingslagstiftningen, Upphandlingsmyndigheten och Nationella upphandlingsstrategin. Det anges att det förbättrade statliga upphandlingsstödet, genom inrättandet av Upphandlingsmyndigheten, har ökat förutsättningarna för att upphandlande myndigheter och enheter har den kompetens som behövs för att genomföra sina upphandlingar strategiskt och mer effektivt. I fråga om möjligheterna till miljömässiga upphandlingar anges att Sverige ska ligga i framkant och fortsatt vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling. Vidare anges att regeringen avser att arbeta för att fler myndigheter ska ställa miljökrav i sina upphandlingar.

Som ett led i arbetet med att utveckla de offentliga upphandlingarna antog regeringen i juni 2016 en nationell upphandlingsstrategi för att skapa förnyelse inom offentlig sektor och i näringslivet (Fi2016/00833/OU). Målet är att få fler myndigheter att använda offentliga inköp som ett strategiskt verktyg i sin verksamhet. Strategin innehåller sju inriktningsmål, och kopplat till dessa mål finns handfasta tips och råd om hur verksamheten kan arbeta för att uppfylla målen. En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling är ett av de sju inriktningsmålen. Det anges att den miljöanpassade offentliga upphandlingen måste öka i hela den offentliga sektorn, att inköp kan användas som ett strategiskt verktyg för att nå miljömål samt att krav om djurskydd bör ställas. Vidare anges att den offentliga upphandlingen av produkter och tjänster bättre bör styra mot samhällets ambitioner och motsvara den höga nivån på djurskydds- och miljöhänsyn som den svenska lagstiftningen ställer. Lagstiftningen ger även stora möjligheter att ställa krav på miljöhänsyn, som nu i större utsträckning än tidigare kan beaktas i alla delar av upphandlingsprocessen. Det betonas att upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster är ett område där kraven som ställs bör återspegla medborgarnas förväntningar på att svenska djurskyddskrav uppfylls. Att upphandlande myndigheter och enheter ställer relevanta djurskyddskrav i upphandlingar bidrar till att säkerställa goda förhållanden under djurets liv oavsett produktionsland. Det framhålls att statliga myndigheter fyller en viktig funktion genom att föregå med goda exempel på

hur djurskydd kan – och får – säkerställas i offentliga upphandlingar och på ett icke-diskriminerande sätt.

I samband med lanseringen av upphandlingsstrategin fick Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att arbeta för att strategin får genomslag. Det handlar bl.a. om att informera och vägleda myndigheter samt följa upp hur strategin påverkar inköpsarbetet. Upphandlingsmyndigheten fick även i juli 2016 i uppdrag av regeringen att förstärka kompetensen på området upphandling av livsmedel och måltidstjänster hos upphandlande myndigheter och enheter samt hos leverantörer. Insatserna ska fokusera på att ge en målgruppsanpassad kompetensutveckling och informationsspridning, bl.a. i form av branschdialoger och information om goda exempel på området. Upphandlingsmyndigheten fick för uppdragets genomförande använda högst 500 000 kronor 2016. Regeringen avser att avsätta högst 2 miljoner kronor 2017 och högst 2 miljoner kronor 2018 för verksamheten. Myndigheten ska lämna en delredovisning i februari 2018 och slutredovisa uppdraget senast den 28 februari 2019. Enligt Upphandlingsmyndigheten innebär arbetet inom ramen för den nationella livsmedelsstrategin att myndigheten ska bidra till en konkurrenskraftig livsmedelssektor genom att främja möjligheter för svenska bönder att konkurrera i upphandlingar samt verka för att offentlig sektor kan ställa krav och välja livsmedel som motsvarar samhällets ambitioner när det gäller t.ex. miljö, djurskydd och social hänsyn.

Finansutskottet har tidigare behandlat frågor om djurskydds krav och miljökrav vid offentlig upphandling, senast i betänkande 2016/17:FiU7 Nytt regelverk om upphandling. Finansutskottet konstaterar att det redan i dag är möjligt och kommer att fortsätta vara möjligt att ställa krav på djurskydd och livsmedelsproduktion. Kraven måste dock vara tydliga, förutsägbara och möjliga att kontrollera och följa upp. När det gäller miljökrav vid offentlig upphandling konstaterade finansutskottet att redan den gällande upphandlingslagstiftningen ger möjlighet att beakta miljökrav vid upphandling och att denna möjlighet har förtydligats i de nya direktiven.

I den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1) föreslår kommittén att en svensk livsmedelsstrategi ska ha som mål att öka den svenska livsmedelsproduktionen och att ett led i att nå ett sådant mål är att offentlig upphandling ska innehålla krav som motsvarar våra svenska miljökrav och regler för djurskydd. Kommittén anför att offentlig konsumtion är ett sätt som kan påskynda en mer konkurrenskraftig produktion i de gröna och blå näringarna. Upphandlingsmyndighetens uppdrag om att stärka kompetensen på området upphandling av livsmedel och måltidstjänster är enligt kommittén ett viktigt steg. Men kommittén vill ta ett ytterligare steg genom att föreslå att offentlig upphandling, exempelvis av livsmedel, ska innehålla krav som motsvarar våra svenska miljökrav och regler för djurskydd. Den parlamentariska landsbygdskommitténs betänkande har remitterats, och regeringen planerar att lämna en proposition om en sammanhållen landsbygds politik under våren 2018.

Offentliga måltider

Livsmedelsverket fick i mars 2017 i uppdrag av regeringen att genom Kompetenscentrum för måltider inom vård, skola och omsorg verka för en fortsatt utveckling av de offentliga måltiderna i linje med vad som anges i livsmedelsstrategin (N2017/02351/SUN). Arbetet ska syfta till att främja hållbara, hälsosamma och säkra måltider inom offentlig sektor. Verket ska i de delar som berör offentlig upphandling samråda med Upphandlingsmyndigheten. Regeringen anför i beslutet att måltiden inom den offentliga sektorn, t.ex. förskolor, skolor, vård och omsorg, kan vara ett viktigt verktyg för att påverka efterfrågan av livsmedel av god kvalitet, att bidra till folkhälsa och till hållbar livsmedelsproduktion, samt bidra till att höja intresset och statusen för måltider, mat och livsmedelsproduktion. Kompetenscentrum för måltider inom vård, skola och omsorg vid Livsmedelsverket har en central roll i arbetet. Livsmedelsverket får för uppdragets genomförande använda högst 4 miljoner kronor under 2017. För 2018 och 2019 beräknas högst 4 miljoner kronor respektive år för dessa åtgärder.

Nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg arbetar för att alla matgäster i vård, skola och omsorg ska känna matglädje och må bra av maten. Kompetenscentrum utvecklar råd och stödmaterial, samverkar med andra nationella myndigheter och organisationer på måltidsområdet, sammanställer och sprider goda exempel samt anordnar branschdagar och andra mötesplatser för den offentliga måltidsbranschen och dess beslutsfattare. Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2016 framgår bl.a. att Kompetenscentrum för vård, skola och omsorg i samverkan med Skolverket har lanserat nya råd för bra måltider i förskolan. Råden handlar om hur förskolorna kan göra livsmedelsval som är bra både för barnens hälsa och för miljön och samtidigt bidra till förskolans uppdrag. I råden framhålls även att måltiden kan användas i förskolans integrationsarbete för att väcka nyfikenhet och intresse för olikheter och andra kulturer.

Vidare anges i Livsmedelsverkets årsredovisning för 2016 att Livsmedelsverkets nya kostråd, som väger ihop hur man äter hälsosamt och samtidigt hållbart, även ligger till grund för revideringar av råd inom offentliga måltider. Arbetet med att revidera Livsmedelsverkets råd för bra måltider inom äldreomsorgen har påbörjats, och det bedrivs i nära samverkan med Socialstyrelsen. Det framgår att en branschdag anordnades under hösten där omkring 430 yrkesverksamma i den offentliga måltidsbranschen deltog samt att dialog har förts med Upphandlingsmyndigheten om deras uppdrag att förstärka kompetensen på området upphandling av livsmedel och måltidstjänster.

I fråga om hälsa finns följande åtgärder i regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin.

- Uppdrag till Livsmedelsverket om nyckelhålet som ett stöd för utvecklingen av hälsosamma livsmedel och bra matvanor.
- Myndighetsuppdrag för att främja bra matvanor och fysisk aktivitet.

- Att genom kompetenscentret för offentliga måltider genomföra kompetenshöjande insatser till relevanta personalgrupper.

Utskottets ställningstagande

Offentlig upphandling

Inledningsvis konstaterar utskottet att regelverket om offentlig upphandling ger stora möjligheter att ställa krav på djurskydd och miljöhänsyn. Utskottet delar därför regeringens bedömning att den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö. Utskottet ser särskilt positivt på det uppdrag som Upphandlingsmyndigheten har fått om att förstärka kompetensen på området upphandling av livsmedel och måltidstjänster hos upphandlande myndigheter och leverantörer. Utskottet noterar även regeringens målsättning att Sverige ska ligga i framkant och vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling. En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling är ett av de sju inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin.

I fråga om små och medelstora leverantörer anser utskottet i likhet med regeringen att dessa bör ges bättre möjligheter att delta som anbudsgivare vid offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster. Utskottet förutsätter att regeringen kommer att arbeta för att detta ska uppnås.

Vidare noterar utskottet att regeringens målsättning är att mer ska upphandlas ekologiskt.

Mot bakgrund av det som anförts ovan finner utskottet att det för närvarande inte finns skäl att föreslå något initiativ med anledning av motionerna 2016/17:722 (M) yrkande 2, 2016/17:3614 (SD) yrkandena 14 och 15, 2016/17:3615 (KD) yrkande 22, 2016/17:3616 (L) yrkande 6, 2016/17:3618 (C) yrkandena 59, 61 och 62 och 2016/17:3620 yrkande 13. Motionerna avstyrks.

Offentliga måltider

I fråga om offentliga måltider anser regeringen att den offentliga sektorn ska verka för att kunskapsnivån, såväl generellt som hos barn och unga, när det gäller livsmedelsproduktion, mat och måltider höjs, gärna i samarbete med lokala livsmedelsaktörer. Mot den bakgrunden kan man se det uppdrag som Livsmedelsverket fick i mars 2017 att genom Kompetenscentrum för måltider inom vård, skola och omsorg verka för en fortsatt utveckling av de offentliga måltiderna i linje med vad som anges i livsmedelsstrategin. Utskottet välkomnar detta uppdrag som syftar till att främja hållbara, hälsosamma och säkra måltider inom offentlig sektor. Med det anförda anser utskottet att motion 2016/17:3618 (C) yrkandena 60 och 64 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Livsmedelsindustrin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om konkurrenskraften i livsmedelsindustrin.

Jämför reservation 65 (C).

Propositionen

I propositionen konstateras att livsmedelsföretagen precis som övrig industri verkar i hård internationell konkurrens. Med en liten hemmamarknad och höga arbetskraftskostnader blir ökade investeringar i effektivitet en nödvändighet för att kunna trygga och öka tillväxten i svensk livsmedelsproduktion. Det framhålls att digitaliseringens möjligheter kan innebära nya sätt för livsmedelsindustrin att öka sin produktivitet.

Det konstateras även att bredden på livsmedelsindustrin, med såväl stora företag med industrialiserad tillverkning som mindre företag med småskalig eller hantverksmässig tillverkning, är en styrka. Därutöver är livsmedelsindustrins geografiska utbredning viktig för primärproduktionens transportavstånd. Regeringen anser att en konkurrenskraftig livsmedelsindustri har potential att bidra till tillväxt och utveckling i hela landet.

Vidare är livsmedelsindustrin en del av den svenska tillverkningsindustrin och möter delvis samma utmaningar som andra industrigrenar. I propositionen hänvisar regeringen därför till sin nyligen beslutade nyindustrialiseringsstrategi som ska bidra till att stärka industrins konkurrenskraft och göra investeringar i svensk industri mer attraktiva. Arbetet med genomförandet av strategin kommer att bedrivas inom de fyra fokusområdena: Industri 4.0 (digitalisering), Hållbar produktion (resurseffektivitet), Kunskapslyft industri (kompetensförsörjning) och Testbädd Sverige (attraktiva innovationsmiljöer). De valda fokusområdena är de som bedöms ha störst potential att säkerställa att svensk industri stärker sin konkurrenskraft i den strukturomvandling som digitaliseringen och omställningen mot en mer hållbar produktion medför. I propositionen betonas att små och medelstora företag är avgörande för en konkurrenskraftig industri och därför kommer att få särskilt fokus i den handlingsplan som utarbetas. Vidare anförs att strategin är regeringens men att industrins medverkan är avgörande för genomförandet. Det anges slutligen att livsmedelsindustrin även är beroende av de satsningar som görs inom export- och utbildningsområdet.

Sammanfattningsvis är regeringens bedömning att en konkurrenskraftig livsmedelsindustri är viktig för en hållbar tillväxt och sysselsättning i hela landet.

Motionen

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 23 har livsmedelsindustrin en stor potential att växa. För att kunna kartlägga vilka exakta åtgärder som måste till för att stärka och utveckla branschen vill motionärerna dock se en utredning om hur konkurrenskraften inom livsmedelsindustrin kan stärkas med fokus på avgifter och skatter.

Kompletterande information

Regeringen fastställde i januari 2016 en nyindustrialiseringsstrategi för att främja en digitaliserad, innovativ och hållbar produktion i Sverige, Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige. Strategin syftar till att stärka företagens omställningsförmåga och konkurrenskraft samt deras förutsättningar att dra nytta av den tekniska utvecklingen. Målsättningen är att industrin i hela Sverige ska öka sin konkurrenskraft och sitt deltagande i främst de högkvalificerade delarna av de globala värdekedjorna. Det förutsätter att svensk industri ligger i tåten av både den digitala omvandlingen och den gröna omställningen. Till stöd för arbetet med att genomföra strategin har regeringen tillkallat ett råd för nyindustrialisering. Rådet kommer att följa strategins genomförande och regelbundet lämna rekommendationer om det fortsatta arbetet. Regeringen beslutade i juni 2016 även om en handlingsplan för strategin. Handlingsplanen utgör en plattform för en nationell kraftsamling för industrins utveckling. I handlingsplanen presenteras åtgärder som regeringen tillsammans med berörda aktörer genomför och planerar att genomföra för att stärka nyindustrialiseringen.

Livsmedelsverket framhåller i sin årsredovisning för 2016 att den svenska livsmedelsindustrins konkurrenskraft gynnas av en välfungerande och stark livsmedelskontroll. Kontrollen är en kvalitetsstämpel och en förutsättning för export till länder utanför EU. Enligt Livsmedelsverket kommer även en ökad satsning på information om gällande regler och en satsning på förenklingar för företagen att ytterligare bidra till livsmedelsindustrins konkurrenskraft. Livsmedelsverket betonar att ett omfattande arbete har genomförts under året för att lägga grunden till fortsatta aktiviteter inom området.

Vidare har skatteutskottet yttrat sig över den aktuella propositionen i de delar som berör skatteutskottets beredningsområde och bl.a. över motion 2016/17:3618 (C) yrkande 23 (yttr. 2016/17:SkU7y). Skatteutskottet har inte något att anföra med anledning av regeringens förslag och anser inte heller att någon åtgärd är nödvändig med anledning av motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att en konkurrenskraftig livsmedelsindustri är viktig för en hållbar tillväxt och sysselsättning i hela landet. Vidare noterar utskottet att regeringen i januari 2016 beslutade en nyindustrialiseringsstrategi, Smart industri. Syftet med strategin är att främja en digitaliserad,

innovativ och hållbar produktion i Sverige. Det kan även nämnas att skatteutskottet inte anser att någon åtgärd är nödvändig med anledning av motionsyrkandet. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 23 lämnas utan vidare åtgärd.

Export

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om att underlätta och främja livsmedelsexport. Riksdagen avslår motionsyrkanden om marknadsföring av svenska livsmedel utomlands, om landsgodkännanden, om livsmedelsattachéer, om Business Sweden och om myndighetsansvar för att främja livsmedelsexport.

Jämför reservation 66 (S, MP, V), 67 (M, C, KD) och 68 (C).

Propositionen

I propositionen konstateras att ökad export av livsmedel är en förutsättning för ökad lönsamhet inom livsmedelssektorn samt att det är viktigt att fler företag exporterar och därmed bidrar till tillväxten i livsmedelskedjan. Export skapar möjligheter för både industrin och industrins leverantörer att öka produktionen och utnyttja skalfördelar, vilket innebär att konkurrenskraften kan stärkas. Vidare anføres att branschorganisationer har en viktig roll i att vägleda och koordinera företagen att hitta nya marknader. Staten bör i samverkan med företag och branschorganisationer genomföra insatser för kunskapsspridning om svensk livsmedelsproduktion. Det framhålls även att satsningar behöver göras för att göra det lättare för företag att ta del av kunskap och information som de behöver för att kunna exportera. Sådana satsningar bör vara fleråriga eftersom framgångsrik export kräver långsiktighet.

Det konstateras att det behövs insatser för att främja och underlätta export, varför exportfrämjande insatser för livsmedelsexporten bör fortsätta att utvecklas. Regeringen anser vidare att myndigheternas kunskap om livsmedelsexport bör stärkas och att arbetet med att undanröja tekniska handelshinder bör vidareutvecklas. Det framhålls att det i budgetpropositionen för 2016 har tillförts resurser till Jordbruksverket och Livsmedelsverket för exportfrämjande arbete.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att ökad export och fler exporterande företag kan stärka tillväxten i den svenska livsmedelskedjan samt att exportfrämjande insatser bör fortsätta att utvecklas.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkas att åtgärder vidtas för att underlätta och främja livsmedelsexporten

(yrkande 6). Sverige har stor potential att exportera mer livsmedel. Vi har mervärden som högt smittskydd och djurskydd, vilket skapar säkra livsmedel, vilket är attraktivt på den internationella marknaden. För att underlätta och främja livsmedelsexporten bör det göras enklare för livsmedelsföretag att exportera och marknadsföra sig i andra länder. Business Sweden bör därför ges ett tydligare främjandeuppdrag för att förenkla för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader. För att lyckas med detta behöver kompetensen inom livsmedel förbättras på myndigheten, och näringen behöver få en tydligare position i marknadsföringen av Sverige.

Även i kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 7 uppmärksammas behovet av att underlätta och främja livsmedelsexporten. Enligt motionärerna har Sverige mervärden som högt smittskydd och djurskydd, vilket skapar säkra livsmedel, vilket är attraktivt på den internationella marknaden. Business Sweden bör ges ett tydligare främjandeuppdrag för att göra det enklare för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader. Myndigheten behöver förbättra sin kompetens inom livsmedel, och näringen behöver få en tydligare position i marknadsföringen av Sverige. Business Sweden bör även tillhandahålla information till livsmedelsföretag om tillvägagångssätt liksom om potential och mervärdet i att förädla produkter för export.

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) har svensk livsmedelsproduktion mervärden som högt smittskydd och djurskydd, vilket skapar säkra livsmedel, vilket är attraktivt på den internationella marknaden. Den svenska livsmedelsindustrin kan växa ytterligare. Livsmedelsexporten måste därför underlättas och främjas (yrkande 6). Det anförs att ett tydligare främjandeuppdrag behöver ges till Business Sweden för att göra det enklare för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader. Kompetensen inom livsmedel behöver förbättras på myndigheten, och näringen behöver få en tydligare position i marknadsföringen av Sverige. Vidare bör livsmedelsattachéer placeras på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport, allt för att öka tillträdet till nya exportmarknader (yrkande 14).

Behovet av att underlätta och främja livsmedelsexporten uppmärksammas även i kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 6. Enligt motionärerna har Sverige mervärden som högt smittskydd och djurskydd, vilket skapar säkra livsmedel, vilket är attraktivt på den internationella marknaden. Motionärerna anser vidare att marknadsföringen av svenska livsmedel och mervärden behöver prioriteras vid export och utlandsbesök (yrkande 71). Med mer export har vi en möjlighet att stärka lönsamheten inom det svenska lantbruket. Det är en viktig väg framåt för att skapa nya marknads-möjligheter, vilket också inkluderar att få intäkter för alla produkt-delar. Myndighetsansvaret för att främja livsmedelsexport bör även tydliggöras (yrkande 72). Livsmedel faller under både Jordbruksverket och Livsmedelsverket, vilket gör det svenska myndighetsansvaret något splittrat i förhållande till andra framgångsrika länder. I dag budgeteras medel för att främja export i

Jordbruksverkets regleringsbrev till Business Sweden, men detta behöver tydliggöras genom ett exportfrämjande myndighetsansvar. Vidare behöver arbetet med att öka antalet landsgodkännanden prioriteras (yrkande 73). Enligt yrkande 74 har livsmedelsattachéer visat sig vara effektivt för att stärka marknadsföringen, och de bedöms vara viktiga för att öka tillträdet till nya exportmarknader. Livsmedelsattachéer vid prioriterade ambassader kan påskynda landsgodkännanden och export genom att de har god kännedom såväl om den svenska marknaden och det svenska samhället som om det aktuella landet, dess kultur, marknad och myndighetsstruktur. I motionen konstateras vidare att Business Sweden är den nationella aktören för svensk export. Ett problem som försämrar effektiviteten är dock att medel anslås till Business Sweden enbart på årsbasis, vilket hindrar långsiktig planering. Om medel skulle anslås för flera år i taget skulle det kunna innebära att Business Sweden i högre utsträckning kan planera insatser och styra strategiskt för att exportera livsmedel. Det skulle också underlätta företags planer för internationalisering. Medel bör därför anslås till Business Sweden under längre tid än ett år i taget (yrkande 75). För att ytterligare främja arbetet med livsmedelsexport på Business Sweden behöver kompetensen inom livsmedelsnäringen förbättras på myndigheten. Arbetet behöver gå åt två håll, dels en höjning av den interna kompetensen och förståelse för näringens behov och vägar ut på den internationella marknaden (yrkande 76), dels ett uppdrag till Business Sweden att tillhandahålla information om och utbilda i tillvägagångssätt för livsmedelsindustrin och livsmedelsföretag att exportera till befintliga marknader (yrkande 77). I dag upplevs detta som ett problem, och många företag vet inte hur förfarandet går till trots att det finns högkvalitativa produkter med stor efterfrågan på en internationell arena.

Förslag om att tydliggöra myndighetsansvaret för att främja livsmedelsexport (yrkande 7), att bättre marknadsföra svenska livsmedel utomlands (yrkande 8) och om att placera livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport (yrkande 10) framförs även i kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C).

Kompletterande information

Regeringen beslutade i mars 2017 att ge Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) i uppdrag att genomföra ett program med särskilt fokus på små och medelstora livsmedelsföretag (N2017/02350/SUN). Programmet ska bidra till ökad export och fler exporterande företag. Insatserna inom programmet ska anpassas till vad som efterfrågas av företagen i branschen och utformas utifrån företagens behov. I verksamheten ska insatser som bygger på samfinansiering prioriteras. Business Sweden ska bl.a. ta fram en handlingsplan för insatserna, stödja företag vid val av lämpliga internationella avsättningsmarknader och vid etablering på utvalda marknader, sprida information om svensk livsmedelsproduktion på marknader av särskild betydelse och vidareutveckla konceptet Try Swedish, stärka den livsmedelspecifika

kompetensen vid myndigheter och utlandskontor av särskild betydelse, informera svenska företag om möjligheter till stöd inom landsbygdsprogrammet och EU:s politik för säljfrämjande åtgärder när det gäller jordbruksprodukter samt erbjuda kompletterande exportteknisk information. Senast den 28 februari årligen ska en delrapport om uppdragets genomförande lämnas in, och senast den 28 februari 2020 ska en slutrapport lämnas in. Av slutrapporten ska det även framgå vilka av insatserna som har integrerats eller kommer att integreras i ordinarie verksamhet. För 2017 får Sveriges export- och investeringsråd högst rekvirera 10 miljoner kronor. För 2018 och 2019 beräknas högst 11 miljoner kronor respektive 10 miljoner kronor för dessa åtgärder. Medlen ska komplettera, inte ersätta, den finansiering rådet får för att främja livsmedellexport inom ramen för det statliga årsuppdraget.

Vidare fick Livsmedelsverket i februari 2017 i uppdrag att, efter samråd med Jordbruksverket, inrätta och ta huvudansvar för ett samverkansforum för marknadstillträdesfrågor (N2017/01028/SUN). Forumet ska i huvudsak fokusera på arbetet med lands- och anläggningsgodkännanden. I uppgiften ingår bl.a. att ta fram en gemensam handlingsplan. Resultaten ska successivt integreras i det ordinarie arbetet, och forumet ska upphöra vid årsskiftet 2019/20. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 28 februari 2020.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin anges även ett antal ytterligare åtgärder som regeringen avser att vidta för att nå målen med livsmedelsstrategin.

- Ytterligare lantbruksråd som ska arbeta med bl.a. handelshinder som slår specifikt mot svensk livsmedellexport.
- Marknadsföring av svenska och regionala mat-, dryckes- och måltidsupplevelser för ökad export.
- Förbättrad samverkan och informationsutbyte mellan centrala myndigheter för bättre information till företagen.

Regeringen har aviserat att Regeringskansliet under 2017 kommer att anställa en nationell samordnare för livsmedellexport som ska samordna och stödja relevanta parter i Sverige som företag, regionala aktörer och branschföreträdare.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) anges att Business Sweden fortsatt sitt exportfrämjande arbete inom ramen för livsmedelsprogrammet Food From Sweden. Sammantaget genomfördes ett trettiotal exportfrämjande aktiviteter inom ramen för programmet, och totalt deltog 130 företag. Vidare genomförde Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket en gemensam förenklingsresa under 2015 till företag i svensk livsmedelsindustri med särskilt fokus på tillväxt och exportfrågor. Vidare anges att det sedan hösten 2015 finns ett lantbruksråd på ambassaden i Peking, som ett led i att bl.a. stödja arbetet med att öppna andra marknader för svensk export av såväl livsmedel som skogsprodukter. Jordbruksverket och Livsmedelsverket har även för 2016 fått 10 miljoner kronor för att hjälpa

svenska företag som vill exportera genom att arbeta för exportgodkännanden och för att lösa exportrelaterade problem i tredjeländer. Ett trettiotal ärenden löstes under 2015, vilket möjliggjort svensk export av framför allt animaliska produkter. Vikten av att tillvarata livsmedellexportens potential bekräftas enligt regeringen av att exporten årligen fortsätter att öka och 2015 uppgick till 74 miljarder kronor. Bedömningen är att myndigheternas konkreta arbete med att hjälpa företag in på nya marknader i världen och en ökad svensk statlig närvaro i Kina, kombinerat med insatser inom ramen för Sverigefrämjandet, bidrar till utvecklingen.

Regeringens exportstrategi (skr. 2015/16:48) som beslutades i september 2015 innehåller ett sjuttioal åtgärder som regeringen avser att vidta för att möta de utmaningar som den svenska utrikeshandeln står inför. Strategin innehåller satsningar på 22 prioriterade områden, baserade på de behov och önskemål som framförts från företagen. Exportstrategin syftar till att öka exporten, Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens, antalet turister, andelen exporterande företag och deltagandet av svenska företag i den globala ekonomin. Livsmedelsindustrin omfattas av dessa satsningar som görs inom ramen för exportstrategin.

Av Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets regleringsbrev för 2017 framgår att minst 5 000 000 kronor av ramanslaget för respektive myndighet ska användas för arbete med att underlätta export av livsmedel och jordbruksvaror. Livsmedelsverket får även undantagsvis använda högst 500 000 kronor för att delfinansiera anläggningsgodkännanden.

I Livsmedelsverkets årsredovisning för 2016 anges att exportarbetet huvudsakligen består av att öppna och underhålla produktmarknader, främst för animaliska livsmedel. Vidare anges att ytterligare två exporthandläggare har anställts. Andra vidtagna åtgärder som framhålls är ett ökat samarbete med andra EU-länder, digitalisering av intygsmallar, utvecklat stöd till exportföretagen samt en e-utbildning om export som riktar sig till exportkontrollpersonal.

Även Jordbruksverket arbetar på olika sätt med att främja export av svenska jordbruksprodukter och livsmedel. Av årsredovisningen för 2016 framgår att myndigheten deltagit i många olika sammanhang där frågor kopplade till export diskuterats, t.ex. i EU-arbetet och vid förhandlingar med tredjeländer, samt fortsatt arbetet med att öppna nya exportmarknader för svenska företag i länder utanför EU.

Vidare har Jordbruksverket initierat och lett arbetet med att skapa en myndighetsgemensam exportguide för jordbruksvaror och livsmedel på verksamt.se. Webbplatsen, som innehåller digital exportinformation, lanserades i oktober 2016. Tillväxtverket har samordningsansvaret. Business Sweden har den nätbaserade Livsmedelsguiden med information om olika länders importregleringar och märkningskrav, länkar till olika länders kontrollmyndigheter, EU-information om t.ex. regler som styr handeln inom EU för livsmedel och förslag på översättningshjälp. Livsmedelsguiden finansieras inom ramen för uppdraget Food from Sweden.

I den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1) föreslår kommittén att aktörerna som ska samarbeta genom regionala exportcentrum och Visit Sweden får i uppdrag att genomföra riktade insatser för att hjälpa företag på landsbygden, i synnerhet glesa och mycket glesa områden, att öka sina exportandelar. Kommittén betonar att företag inom livsmedelssektorn, skogen och de maritima näringarna är viktiga målgrupper för de insatser som de regionala exportcentrumen ska arbeta med. Den parlamentariska landsbygdskommitténs betänkande har remitterats, och regeringen planerar att lämna en proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik under våren 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att ökad livsmedellexport är en förutsättning för ökad lönsamhet inom livsmedelssektorn. Det kan även konstateras att Sverige har stor potential att exportera mer livsmedel. Svensk livsmedelsproduktion har mervärden som högt smittskydd och djurskydd, vilket är attraktivt på den internationella marknaden. Den svenska livsmedelsindustrin kan växa ytterligare. För att underlätta och främja livsmedellexporten vill därför utskottet göra det enklare för livsmedelsföretagen att exportera och marknadsföra sig i andra länder.

Utskottet konstaterar att regeringen har vidtagit åtgärder på området, bl.a. har Business Sweden fått ett uppdrag att genomföra ett exportprogram med särskilt fokus på små och medelstora företag, vilket är positivt. Samtidigt anser utskottet att det finns ett behov av ett än tydligare främjandeuppdrag med särskild tyngdpunkt på att göra det enklare för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader. För att lyckas med detta behöver den livsmedelsspecifika kompetensen förbättras på Business Sweden, och näringen behöver få en tydligare position i marknadsföringen av Sverige. Det är även av stor vikt att Business Sweden tillhandahåller information till livsmedelsföretag om tillvägagångssätt likväl som om potentialen och mervärdet i att förädla produkter för export.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2016/17:3615 (KD) yrkande 6, 2016/17:3616 (L) yrkande 7, 2016/17:3618 (C) yrkande 6 och 2016/17:3620 (M) yrkande 6.

Med det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:2010 (C) yrkandena 7 och 8 och 2016/17:3618 (C) yrkandena 71–73, 76 och 77 kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Utskottet noterar att det sedan hösten 2015 finns ett lantbruksråd vid Sveriges ambassad i Peking. Vidare noterar utskottet att en åtgärd i regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin är att ytterligare lantbruksråd ska arbeta med bl.a. handelshinder som slår specifikt mot svensk livsmedellexport. Mot den bakgrunden anser utskottet att motionerna 2016/17:2010 (C)

yrkande 10, 2016/17:3615 (KD) yrkande 14 och 2016/17:3618 (C) yrkande 74 kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om att anslå medel till Business Sweden under längre tid än ett år i taget konstaterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen brukar föreslå anslag på årsbasis. Utskottet avstyrker därmed motion 2016/17:3618 (C) yrkande 75.

Besöksnäringen och måltidsupplevelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konkurrenskraften inom turistnäringen och om marknadsföring av Sverige som besöksmål för matturism.

Jämför reservation 69 (C).

Propositionen

I propositionen konstateras att bilden av Sverige som livsmedelsproducerande land fortfarande är relativt svag, medan bilden av Sverige och övriga Norden som attraktiv destination för måltidsupplevelser har stärkts. Vidare anges att ett ökat välstånd och ökat resande, både inom och utom landet, samt ett ökat intresse för matkulturer, råvaror, ursprung, historia och måltidens roll i olika sociala sammanhang utgör grunden för måltidens utvecklingspotential.

Det hänvisas även till den förstudie till exportprogram för Sveriges måltidsturism 2020, som V.S. Visit Sweden AB (Visit Sweden) gjorde 2014 (L2014/00509/ELT). Enligt förstudien förknippas Sverige som besöksmål i första hand med naturupplevelser och en hälsosam livsstil. Dessa områden kan relateras till måltiden för att ta till vara och produktutveckla upplevelser med utgångspunkt i det ökade intresset för hälsa, enkelhet och det naturnära.

Vidare konstateras att bilden av Sverige som besöksmål fortfarande är splittrad. Svensk mat och dryck är okänd bland de bredare turistströmmarna, och det råder hård internationell konkurrens om de matintresserade resenärerna. Därför behövs enligt propositionen ett fortsatt utvecklings- och marknadsföringsarbete. Smak och kvalitet, kulturarv och hållbarhetsaspekter kan utgöra konkurrensfördelar. Besöksnäringen och de småskaliga mat- och dryckesföretagen kan bidra till att gemensamt bygga varumärken och även skapa efterfrågan på exportprodukter, vilket bidrar till lokal och regional tillväxt och sysselsättning.

I propositionen betonas att det arbete som pågår inom livsmedels- och restaurangbranschen för en frivillig ursprungsmärkning avsedd för den inhemska marknaden bör kunna vidareutvecklas och kopplas ihop med marknads-koncept för användning på exportmarknaden.

Vidare konstateras att besöksnäringen, och särskilt måltidsturismen, är en relativt omogen bransch. Det finns behov av ökad bransch- och marknads-kompetens och andra företagsinriktade insatser för att utveckla nya produkter såväl för den inhemska som för den utländska marknaden. I detta ingår exempelvis att tillvarata och utveckla möjligheterna till samspel mellan plats-bundna resurser, natur- och kulturmiljöer och utveckling av måltider. Det anges även att offentliga aktörer på alla nivåer kan underlätta genom stödjande strukturer för nätverk och samverkansplattformar samt genom att främja företagens kunskaps- och kompetensutveckling. Majoriteten av företagen i den svenska besöksnäringen är små och har begränsade möjligheter att driva destinationsutvecklingsarbete och marknadsföra sig på internationella marknader. Enligt propositionen behövs fortsatta insatser för destinationsutveckling samt för strategisk och långsiktig lokal, regional och nationell samverkan och samlade insatser för att marknadsföra Sverige med måltiden som hela eller en del av reseanledningen.

Regeringens sammanfattande bedömning är att det finns goda förutsättningar för att marknadsföra och utveckla insatser för att möta den potential som finns i upplevelser av mat och dryck som en integrerad del av besöksnäringen.

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24 påtalas behovet av att stärka konkurrenskraften inom turistnäringen. I motionen anförts att livsmedelsindustrin genererar besöksturism. Många livsmedelsföretag bygger sina verksamheter kring sin produktion, t.ex. polkagristillverkningen i Gränna. Enligt motionärerna finns därför ett behov av en översyn av konkurrenskraften inom turistnäringen för att bl.a. kunna peka ut vilka åtgärder som krävs för att öka matturismen. I motionen anförts även att Sverige bör marknadsföras som besöksmål för matturism (yrkande 78). Turismen och exportvärdet kopplat till turism, dvs. det värde som turister konsumerar för när de besöker Sverige, ökar. Det finns således mycket stora möjligheter för Sverige att profilera sig som ett besöksmål för matturism. Målgruppen matintresserade resenärer ökar, och en satsning på mat-, dryckes- och måltidsupplevelser kan skapa nya affärer, tillväxt och arbetstillfällen i hela landet. Att säkerställa att Sverige verkligen tar till vara den potential som svenska livsmedel innehar när det gäller export och matturism bör enligt motionärerna vara ett prioriterat område fram till 2020.

Kompletterande information

Inom landsbygdsprogrammet utlyser Jordbruksverket 20 miljoner kronor till projekt som främjar svensk måltidsexport eller s.k. gastronomiturism, dvs. att svensk mat och dryck ska vara en anledning för besökare att resa till Sverige.

Syftet är att utveckla näringslivet regionalt inom mat-, dryckes- och måltidsupplevelser för att skapa en attraktiv svensk landsbygd med ökat antal arbetstillfällen. Stödet ska gå till samarbetsprojekt som handlar om

- destinations- och regionutveckling för ökad exportmognad inom mat-, dryckes- och måltidsupplevelser
- produktutveckling och paketering av mat-, dryckes- och måltidsupplevelser
- kunskapsspridning om svensk matkultur, trender och omvärlden
- internationell kommunikation om måltidsupplevelser i Sverige.

Regeringens exportstrategi (skr. 2015/16:48) beslutades i september 2015 och innehåller ett sjuttiofem åtgärder som regeringen avser att vidta för att möta de utmaningar som den svenska utrikeshandeln står inför. Exportstrategin syftar till att öka exporten, Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens och turister, andelen exporterande företag och deltagandet av svenska företag i den globala ekonomin. När det gäller besöksnäringen finns i strategin fortsatta insatser för att utveckla destinationer, samverkan och insatser för att marknadsföra Sverige som besöksmål. Bland annat nämns följande insatser:

- Visit Sweden fortsätter sitt uppdrag och tillförs ytterligare resurser för att marknadsföra Sverige som turistland och få fler turister till Sverige.
- Visit Sweden kommer att genomföra särskilda satsningar för att stärka närvaron på tillväxtmarknader, som Indien och Kina, profilera Sverige inom eko- och naturturism på landsbygden och genomföra insatser för att förlänga utländska besökare vistelse i Sverige.
- Tillväxtverkets insatser för fler exportmogna destinationer kommer att kompletteras med insatser i tidigare skeden, där särskilt fokus riktas på insatser som stärker utvecklingen av nya hållbara produkter och upplevelser som kan bidra till fler besökare och växande företag.
- Regeringen ska tillsammans med idrottsrörelsen och andra relevanta aktörer verka för att fler internationella arrangemang förläggs till Sverige.

Regeringen har även i oktober 2016 gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå en sammanhållen politik för hållbar turism och växande besöksnäring (dir. 2016:83). Syftet med utredningen är att ge regeringen underlag för att stärka besöksnäringen som export- och jobbmotor i hela landet. Utredaren ska analysera utvecklingen och bedöma framtida utmaningar och möjligheter för besöksnäringen. Utredaren ska vidare lämna förslag till en politik som skapar förutsättning för tillväxt, företagande och sysselsättning och som bidrar till att aktörerna gemensamt kan kraftsamla inom besöksnäringen. Uppdraget, som ska redovisas senast den 1 december 2017, omfattar bl.a. följande insatser:

- analysera målet för turismpolitiken, och om det finns skäl till det föreslå tillägg eller nytt mål för politiken

- kartlägga besöksnäringens behov och hinder för en hållbar utveckling och därefter föreslå insatser
- föreslå hur samverkan och samordning mellan besöksnäringen och offentliga aktörer kan utvecklas för att stärka det gränsöverskridande turistiska erbjudandet äta-resa-göra-bo
- föreslå hur kontaktytorna mellan bl.a. myndigheter, näringslivet, akademien och civilsamhället kan utvecklas.

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin aviserar regeringen bl.a. följande åtgärder som berör besöksnäringen och måltidsupplevelser:

- synliggöra och tillgängliggöra information om svenska produktionsförhållanden och styrkeområden till livsmedelskedjans aktörer och till konsumenter
- marknadsföring av svenska och regionala mat-, dryckes- och måltidsupplevelser för ökad export
- insatser för att öka kunskap och kompetens om regional matkultur genom att upprätta ett nationellt nätverk med relevanta myndigheter och aktörer inom kunskapskedjan
- insatser för ökad kunskap om de svenska mervärdena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns goda förutsättningar att marknadsföra och utveckla insatser för att möta den potential som finns i upplevelser av mat och dryck som en integrerad del av besöksnäringen. Därför välkomnar utskottet de åtgärder på området som regeringen aviserat i sin handlingsplan. Utskottet noterar även att Jordbruksverket inom landsbygdsprogrammet har utlyst 20 miljoner kronor till projekt som främjar svensk måltidsexport eller s.k. gastronomiturism. Vidare konstaterar utskottet att regeringens exportstrategi innehåller fortsatta insatser för att utveckla destinationer, samverkan och insatser för att marknadsföra Sverige som besöksmål utomlands. Det kan även nämnas att regeringen i oktober 2016 har gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå en sammanhållen politik för hållbar turism och växande besöksnäring. Med det anförda anser utskottet att motion 2016/17:3618 (C) yrkandena 24 och 78 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Svensk livsmedelsproduktion och konsumtion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller motionsyrkanden om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Riksdagen avslår motionsyrkanden om ekologisk odling, produktion och konsumtion, om produktionsmetoder och om uppgifter för en samordnande funktion.

Jämför reservation 70 (S, MP, V) och 71 (M).

Propositionen

I propositionens förslag till övergripande mål för livsmedelsstrategin anges att produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. Vidare är regeringens bedömning att produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska produkter bör öka.

Det konstateras att det ekologiska jordbruket skapar värdetillväxt och därigenom fler jobb på landsbygden. Regeringen bedömer att åtgärder behöver vidtas som bidrar till att öka produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska produkter. Vidare anförs att regeringen har för avsikt att inrätta en samordnande funktion för ekologisk produktion och konsumtion i Sverige. Uppgifter för funktionen bör enligt propositionen vara att främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel, bidra till utbyte av erfarenhet och dialog mellan berörda aktörer inom området ekologisk produktion och konsumtion, utreda marknadens funktions sätt samt verka för kunskapsuppbyggnad i form av forskning, innovation och rådgivning.

Det anförs även att regeringen ser positivt på kvantitativa mål för ekologisk produktion och konsumtion och tror att sådana mål kan spela roll för utvecklingen.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 bör svensk livsmedelsproduktion styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. I motionen anges att ekologiskt producerad mat utgör en växande konsumentmarknad, och den svenska ekologiska livsmedelsproduktionen täcker inte efterfrågan. I stället för att sätta upp mål om ekologisk konsumtion och produktion bör fokus vara att stärka konkurrenskraften i hela kedjan. Det handlar exempelvis om att minska de höga kostnaderna för företagande och insatsvaror som gör att svensk ekologisk produktion inte står sig mot konkurrentländerna.

Även i kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 4 föreslås att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Målsättningen bör vara att sträva mot att allt jordbruk blir mer hållbart och att stärka konsumentens kunskap om livsmedel. Vi vet inte hur livsmedelsproduktionen ser ut i vare sig Sverige eller världen år 2030, än mindre vilken produktionsform som är mest attraktiv eller vilka varor som konsumenter efterfrågar. Det finns en risk i att låsa in sig i kvantitativa mål för en viss produktionsform.

På liknande sätt betonas i kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Fokus bör enligt motionärerna vara att stärka konkurrenskraften i hela kedjan och sträva mot att allt jordbruk blir mer hållbart. Samtidigt bör man stärka konsumentens kunskap om livsmedel.

Att det inte bör vara politiken som avgör vilka livsmedel som produceras och konsumeras i framtiden framhålls även i kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M). Enligt motionärerna bör svensk livsmedelsproduktion styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer (yrkande 4). Vidare anges i yrkande 9 att den samordnande funktionen för ekologisk produktion, som regeringen har för avsikt att inrätta, bör ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet och inte inriktas mot en specifik produktionsform.

I motion 2016/17:517 av Betty Malmberg och Mats Green (båda M) yrkande 1 anförs att livsmedelsstrategin ska avstå från att lägga fasta mål för ekologisk produktion och konsumtion. Den ekologiska produktionen ska inte särbehandlas utan ska tvärtom delta på marknaden under samma förutsättningar som konventionellt framtagna livsmedel. Vidare påtalas i yrkande 2 att det inte är politikens uppgift att ta ställning till vilka produktionsmetoder som lantbrukare ska använda. Ekologisk odling kan och bör klara sig på egna meriter. Motionärerna föreslår även att produktionsmålen för ekologisk odling bör ersättas med strävansmål för ett mer resurseffektivt jordbruk (yrkande 4).

Vidare efterfrågar Anna Hagwall (SD) i motion 2016/17:686 en ökad inhemsk ekologisk hälsobefrämjande jordbruksproduktion. Enligt motionären är detta viktigt eftersom Sverige i dag är beroende av andra länders jordbruksproduktion och inte i närheten av att vara självförsörjande.

I motion 2016/17:2122 av Betty Malmberg och Mats Green (båda M) yrkande 1 betonas den ekologiska odlingens lägre avkastande förmåga samt vilka konsekvenser det får för klimat, miljö och en globalt växande befolkning. Motionärerna anser vidare att regeringen när det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör agera i enlighet med relevant forskning och slutsatser från regeringens expertmyndigheter (yrkande 2). Det finns enligt motionärerna

inga entydiga forskningsbelägg för att ekologisk odling skulle vara bättre vare sig för klimatet, miljön eller hälsan.

Kompletterande information

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin anges att regeringens inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion är att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030. Vidare anges att Jordbruksverket ska få i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter, företrädare för företag och organisationer inom hela livsmedelskedjan samt konsument- och miljöorganisationer ta fram en åtgärdsplan och etappmål för att nå inriktningsmålen om ekologisk produktion och konsumtion till 2030. Det aviseras även att en svensk samordningsfunktion ska utses som ska

- främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel
- bidra till utbyte av erfarenhet och dialog mellan berörda aktörer inom området ekologisk produktion och konsumtion
- verka för kunskapsuppbyggnad i form av forskning, innovation och rådgivning
- utreda marknadens funktionssätt.

I svaret på en skriftlig fråga om ekologisk odling och faktabaserade beslut (fr. 2016/17:894) anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht bl.a. följande:

Jag tror på svensk landsbygd och svensk livsmedelsproduktion och är övertygad om att mer mat kan produceras i Sverige. Den ökande efterfrågan på ekologiska livsmedel kan bidra till tillväxt och konkurrenskraft i svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion. Det är ett faktum att det idag råder brist på flera svenska ekologiska produkter. Den växande marknaden för ekologiska livsmedel skapar möjligheter på marknaden för små och stora svenska jordbruks- och livsmedelsföretag.

Det är också en realitet att en ökad svensk produktion av ekologiska livsmedel skulle bidra till att uppnå flera av miljö kvalitetsmålen, t.ex. Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Ekologisk odling innebär en produktion utan bekämpningsmedel. Det finns idag ett EU-regelverk som ekologiska lantbrukare är tvungna att följa för att få ta del av EU-stöd i Landsbygdsprogrammet i form av miljöersättningar.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram att regeringen och jag vill möta konsumenternas efterfrågan som gör att marknaden för ekologiska livsmedel växer lokalt och globalt. Det finns möjligheter till fler arbetstillfällen, ökad svensk export och ökad lönsamhet. Vi har nu chansen att öka den svenska produktionen. Jag vill att vi producerar mer mat i vårt land. Det gäller både konventionell och ekologisk mat. Det handlar om att det finns konsumenterna som efterfrågar vissa produkter. Det finns en enorm efterfrågan på ekologiska livsmedel och den ska kunna mötas bättre av svenska producenter.

När det gäller lagstiftningen presenterade EU-kommissionen i mars 2014 ett nytt lagstiftningspaket om ekologisk produktion som innehöll ett förslag till

ny förordning och en ny handlingsplan. Regeringen har arbetat aktivt för att ändra förslaget på EU-nivå med målsättning att främja ekologisk produktion.

Utskottets ställningstagande

Det ekologiska jordbruket skapar värdetillväxt och därigenom fler jobb på landsbygden. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att åtgärder behöver vidtas som bidrar till att öka produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska produkter. Utskottet konstaterar emellertid att regeringen har fastställt ett inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion. Regeringens inriktningsmål innebär att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030. Vidare har regeringen aviserat att Jordbruksverket ska få i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan och etappmål för att nå inriktningsmålen om ekologisk produktion och konsumtion till 2030.

Utskottet anser att fokus måste vara att stärka konkurrenskraften i hela livsmedelskedjan i stället för att formulera mål om ekologisk konsumtion och produktion. Målsättningen måste vara en strävan mot att allt jordbruk blir mer hållbart och att konsumentens kunskap om livsmedel stärks. Det finns en risk i att låsa in sig i kvantitativa mål för en viss produktionsform eftersom vi inte vet hur livsmedelsproduktionen kommer att se ut 2030, varken i Sverige eller i övriga världen. Utskottet anser att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet nu anfört och tillkännager detta för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2016/17:3615 (KD) yrkande 4, 2016/17:3616 (L) yrkande 4, 2016/17:3618 (C) yrkande 4 och 2016/17:3620 (M) yrkande 4.

Utskottet anser att motionerna 2016/17:517 (M) yrkandena 1, 2 och 4, 2016/17:686 (SD), 2016/17:2122 (M) yrkandena 1 och 2 samt 2016/17:3620 (M) yrkande 9 kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte redan kan anses tillgodosedda.

Forskning och innovation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om livsmedelsforskning, om behovsmotiverad forskning inklusive uppdrag att redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsmotiverad forskning, om samverkan genom branschdialoger, om förädlingsvärdet i livsmedelskedjan, om livsmedelsinnovation och utveckling samt om mobilitet mellan akademin och näringslivet.

Jämför reservation 72 (SD) och 73 (C).

Propositionen

I propositionen föreslås att målet för det strategiska området Kunskap och innovation ska vara att stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

Regeringen anser att ett fungerande kunskaps- och innovationssystem är avgörande såväl för landets som för olika sektors framtida utveckling, välfärd och konkurrenskraft. Innovation är avgörande för den långsiktiga produktivitetens utvecklingen hos företag och därmed för tillväxt och framtida välbefinnande. För en hållbar livsmedelsproduktion är inte minst utvecklingen av nya produkter, värdeskapande inom produktion och tjänster samt nya produktionsmodeller och produktionssystem nödvändiga. För mer information om målet se avsnittet En livsmedelsstrategi för Sverige.

Regeringen bedömer att det finns behov av ökad samordning inom kunskaps- och innovationssystemet för livsmedelskedjan. Livsmedelskedjans aktörer behöver ta aktivt ansvar för att formulera sina behov inom kunskaps- och innovationssystemet. Ett starkt och sammanhållet forsknings- och innovationssystem är viktigt för livsmedelssektorns utveckling och långsiktiga konkurrenskraft. Förutom den forskning som sker vid universitet och högskolor bör berörda forskningsinstitut ha kompetens och rätt organisation för att kunna möta livsmedelskedjans behov.

Regeringen ser positivt på den omstrukturering som skett av Research Institutes of Sweden AB (Rise) och att Stiftelsen JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik nu ingår i den strukturen. Sammanslagning till ett institut innebär möjligheter till en förbättrad styrning och samordning av t.ex. livsmedelsrelaterade forskningsinsatser. Rise blir därför en viktig aktör för livsmedelsområdet.

Regeringen anser, liksom Konkurrenskraftsutredningen, att det krävs en ökad samverkan mellan olika typer av aktörer för att utveckla kunskap och innovation inom livsmedelskedjan. Insatser görs på lokal, regional och nationell nivå, och dessa behöver i högre grad samordnas för att få större effekt.

Regeringen noterar att ett antal initiativ har tagits för att stärka samordningen av forsknings- och innovationsinsatserna, bl.a. Food Science Sweden som är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Livsmedelsföretagen, Chalmers tekniska högskola, Lunds universitet och SP Food and Bioscience. Utöver dessa pågår även ett antal andra projekt med samma syfte. Regeringen anser att det finns behov av en utvärdering av initiativen för att stärka kunskapsöverföringen och nyttiggörandet och därigenom bidra till livsmedelsstrategins övergripande mål.

En bättre samverkan mellan forskning och innovation är viktig för branschens konkurrenskraft. Regeringen delar utredningens och remissinstansernas bedömning att inte bara näringslivet, utan också hela sektorn behöver bli en tydligare beställare och ta aktivt ansvar för att formulera mål, strategi och åtgärdsbehov inom kunskaps- och innovationssystemet.

Regeringen välkomnar det initiativ som tagits av Stiftelsen Lantbruksforskning och Stiftelsen JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik med förslag på en forsknings- och innovationsplattform för lantbruk och livsmedel som ska kunna identifiera såväl långsiktiga som kortsiktiga kunskapsbehov för en konkurrenskraftig livsmedelssektor i syfte att samordna och stärka beställarrollen för livsmedelskedjan. Regeringen anser att det är viktigt att hela livsmedelskedjan finns representerad i denna plattform för att garantera möjligheten att formulera hela sektorns behov. Regeringen anser vidare att en stärkt beställarroll måste samordnas med tillgängliga resurser för forskning och innovation.

Den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan är en viktig del av livsmedelsstrategin. För ökad produktivitet krävs tvärvetenskapliga satsningar där ekonomi och marknad integreras med naturvetenskaplig forskning, med fokus på att prioritera kunskapsområden som stärker livsmedelskedjans långsiktiga hållbarhet och lönsamhet. Utveckling av nya livsmedelsprodukter är ett växande och innovativt område med krav på hög kunskapsnivå. I linje med Konkurrenskraftsutredningen gör regeringen bedömningen att den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan är viktig.

När det gäller innovation, spridning av forskningsresultat och kommersialisering bedömer regeringen att innovationssystemet bättre bör stödja livsmedelskedjans behov av spridning och kommersialisering av forskningsresultat och ny kunskap samt tillväxt av nya kunskapsintensiva aktörer. Regeringen anser, liksom Konkurrenskraftsutredningen, att det måste bli mer attraktivt att verka inom och investera i näringsutveckling, inte minst i nya kunskapsintensiva företag som startas av nya aktörer. Vidare stöder regeringen Konkurrenskraftsutredningens konstaterande att olika närings- och innovationsstödjande aktörer bättre bör stödja livsmedelssektorns behov av forskning.

Regeringen instämmer i Konkurrenskraftsutredningens bedömning att ett program för industridoktorander kan främja kunskapsuppbyggnaden inom näringslivet och göra det attraktivt att investera i forskning. Ett sådant samarbete mellan livsmedelskedjan och högskolor och universitet kan vara viktigt

för att föra samman relevanta frågeställningar med vetenskapliga metoder och resultat samt för att utveckla kontaktytorna mellan företag och högskolor och universitet.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 80 är det viktigt att livsmedelsforskningen i Sverige främjas. Motionärerna konstaterar att jordbruks- och livsmedelsforskningen i Sverige har tappat sedan ett antal företag flyttat sina avdelningar för forskning och utveckling utomlands. Totalt motsvarar företagens utgifter för forskning och utveckling inom livsmedelsområdet endast 0,24 procent av branschens omsättning, vilket är mycket lågt jämfört med andra branscher. Det är därför av stor vikt att staten och näringslivet samverkar för att stärka forskning inom livsmedelskedjans olika delar.

I yrkande 82 framhåller motionärerna behovet av att verka för att den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan stärks. Det är viktigt med tydligt behovsdriven forskning där hela livsmedelskedjans olika aktörer tydligare tar på sig en beställarroll och där samverkan mellan livsmedelsproducenter, industri, handel och konsument främjas för att bättre möta konsumenternas efterfrågan.

En regelbunden samverkan genom branschdialoger med regeringen måste också säkras för att främja samordning inom kunskaps- och innovationssystemet för livsmedelskedjan (yrkande 83).

Enligt yrkande 85 bör mobilitet mellan akademien och näringslivet underlättas. Motionärerna menar att forskning och näringsliv i större utsträckning bör integreras och bli mer verklighetsnära. Det ska vara lättare och mer förtjänstfullt att gå från forskningsvärlden till näringslivet och vice versa.

Även kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) tar upp vikten av att involvera forskning och innovation i livsmedelsstrategin. Detta skulle möjliggöra ett ökat förädlingsvärde i livsmedelskedjan och även utveckling av lantbrukets odlingsmetoder (yrkande 5). Även i yrkande 6 tas frågan om att främja svensk livsmedelsinnovation upp. Motionärerna poängterar att framtiden ställer krav på alternativa livsmedel. Sverige har en god potential att leda arbetet inom livsmedelsinnovation i och med sitt goda renommé och miljöarbete och med framgångsrika företag som specialiserar sig på innovativa matprodukter. För att stärka livsmedelsinnovation i Sverige vill motionärerna förbättra företagsvillkor och främja inkubatorverksamhet så att Sverige kan stärka sin position på området.

Enligt kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 11 måste satsningar på innovation och utveckling inom livsmedelssektorn stödjas. Motionärerna anför att ytterligare medel behövs för forskning och utveckling inom vissa strategiska områden för att förbättra produktionsprocesserna, stärka den inre effektiviteten och för att öka marknadskunskandet.

I enlighet med yrkande 16 vill motionärerna ge Formas och SLU i uppdrag att tydligare redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar emot.

Tidigare behandling och kompletterande information

Av regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin framgår olika åtgärder som regeringen avser att vidta för att uppnå målen med livsmedelsstrategin. När det gäller området Kunskap och innovation nämns under behovsmotiverad forskning och innovation bl.a. följande åtgärder:

- förstärkning av den behovsmotiverade forskningen, med ökat fokus på produktivitet
- förbättrad samordning mellan olika aktörer och initiativ samt stöd för utveckling av livsmedelskedjans beställarroll
- forskning, utveckling och kommersialisering vad gäller framtida livsmedel
- utveckling av inkubatorer eller motsvarande inom livsmedelsområdet för att företag ska kunna gå från idé till kommersialiserad produkt
- studie om hur utbud och nyttjande av test- och demoanläggningar kan förbättras
- program för industridoktorander för att främja kunskapsuppbyggnaden inom näringslivet och stärka samarbetet mellan livsmedelskedjan och högskolor och universitet.

Vidare beslutade regeringen den 27 mars 2017 att ge Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD, i uppdrag att studera Sveriges innovationssystem för livsmedel. Studien syftar till att få en ökad kunskap om jordbrukets och livsmedelssektorns innovationssystem, vilket sedan ska fungera som underlag för vilka åtgärder som bör vidtas för att stärka livsmedelssektorns innovations- och konkurrenskraft. Enligt regeringen har innovation i jordbruket och livsmedelssektorn stor potential att bidra till både ökad produktivitet och hållbar produktion och konsumtion.

I november 2016 presenterade regeringen forskningspropositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) där regeringen redogör för sin syn på forskningspolitikens inriktning i ett tioårigt perspektiv, med särskilt fokus på satsningar 2017–2020. Syftet är att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation och ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer.

Det framgår av propositionen att regeringen har inrättat fem strategiska samverkansprogram. Den övergripande målsättningen med dessa är att gemensamt samordna innovationsinsatser för att stärka Sveriges konkurrenskraft och samtidigt möta kommande samhällsutmaningar. Ett av samverkansprogrammen är cirkulär och biobaserad ekonomi som syftar till att kraftsamla regeringens innovationsinsatser för en cirkulär och biobaserad ekonomi och på så sätt bidra till att stärka Sveriges innovations- och konkurrenskraft.

Strategiska innovationsområden är en insats som har pågått sedan 2012 och är ett centralt verktyg för att förverkliga samverkansprogrammen. Inom de strategiska innovationsområdena samverkar branscher och sektorer, universitet och högskolor, forskningsinstitut, unga innovativa små och medelstora företag, stora etablerade företag, den offentliga sektorn, civilsamhället och andra aktörer. Regeringen anför i propositionen att strategiska innovationsområden är ett verktyg för att utveckla internationellt konkurrenskraftiga innovationsmiljöer genom nationell kraftsamling och stärkt förmåga till samverkan mellan aktörer från olika sektorer och aktörsgrupper. Enligt propositionen ska den utökade satsningen på strategiska innovationsområden bl.a. leda till

- satsningar på små och medelstora företag och inkubatorer
- ett aktivt arbete för att stärka förutsättningarna för samverkan mellan universitet och högskolor, den offentliga sektorn, stora företag och små och medelstora företag
- ökad samordning och samverkan med andra nationella och regionalt initierade initiativ
- att, när det är relevant, aktivt samspela med andra nationella initiativ inom eller med koppling till innovationsområdet och när så är möjligt samspela med regionala satsningar, inte minst inom ramen för strukturfondsprogrammen.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20 och 23) beräknar regeringen en ökning av Formas två forskningsanslag till följd av satsningar på ovanstående ändamål. Satsningen omfattar 50 miljoner kronor 2018 och ytterligare 25 miljoner kronor per år 2019 och 2020. Därmed beräknas anslagsnivån bli 100 miljoner kronor högre 2020 än 2016 för detta ändamål. Genom att tillföra Formas ytterligare medel skapar man förutsättningar för strategiska innovationsområden att utvecklas i linje med samverkansprogrammen.

Utskottet har behandlat forskningspropositionen i sitt yttrande 2016/17:MJU3y Kunskap i samverkan. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att det genom samverkansprogrammen skapas goda förutsättningar för ökad samverkan mellan de strategiska innovationsområdena och för att utveckla insatser för att nå övergripande mål. På så sätt kommer man att kunna kraftsamla forsknings- och innovationsarbetet och förbättra förutsättningarna för att forskningsresultaten kommer till nytta.

Vidare har Formas en pågående satsning, Hållbar livsmedelsproduktion och konsumtion, där de utlyser 50 miljoner kronor under fem år (2016–2020) för projekt inom livsmedelsforskningen inklusive nutritionsforskning. Utlysningen syftar till att stödja forskning och utveckling relaterad till samhällsutmaningar och globala hållbarhetsmål inom området. Satsningen syftar även till att stärka kapaciteten hos unga forskare och främja samverkan mellan aktörer inom området.

När det gäller mobilitet mellan akademien och näringslivet behandlas detta i ovan nämnda forskningsproposition. Regeringen betonar att frågor som

rekrytering och meritering är avgörande för ett lärosätes strategiska utveckling och attraktivitet som arbetsgivare. Regeringen anför att rekrytering, meritering och mobilitet bör betraktas som viktiga uppgifter för ledningsorganen vid ett lärosäte. Det är angeläget att möjligheten att byta karriär mellan universitet, högskolor, näringslivet, den offentliga sektorn och civilsamhället ökar. Ett centralt ansvar för universiteten och högskolorna är hur meriteringssystem och meritvärdering ska utformas och tillämpas för att främja en sådan ökad mobilitet. Regeringen anser att universitet och högskolor bör ta initiativ till att se mobilitet som en prioriterad strategisk fråga och göra insatser för att främja en ökad mobilitet och för att premiera mobilitet vid rekrytering och meritering. Regeringen avser därför att ge en relevant myndighet i uppdrag att regelbundet följa upp bl.a. mobiliteten i högskolan. Sådana uppföljningar ger såväl regeringen som lärosätena ett viktigt underlag inför eventuella framtida överväganden om behov av åtgärder.

Utbildningsutskottet har yttrat sig över propositionen om livsmedelsstrategin (ytr. 2016/17:UbU6y) och betonar i sitt yttrande lärosätenas stora ansvar att främja mobilitet vid t.ex. rekrytering och meritering. Vidare ser utbildningsutskottet positivt på att regeringen avser att regelbundet följa upp bl.a. mobiliteten i högskolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att ett fungerande kunskaps- och innovationssystem är avgörande för såväl landets som olika sektorer framtida utveckling och konkurrenskraft. Utskottet noterar att regeringen har identifierat ett antal åtgärder som behöver vidtas för att stärka kunskaps- och innovationssystemet för livsmedelskedjan i Sverige, bl.a. ökad samverkan mellan olika aktörer men även att hela branschen blir involverad i vilka behov som finns inom kunskaps- och innovationssystemet.

Den 1 juni 2017 beslutade regeringen om ett tredje åtgärds paket inom ramen för livsmedelsstrategin. Paketet innehåller uppdrag till Tillväxtverket om att förbereda och etablera en samverkansarena för livsmedelssektorns utveckling, till SLU om att inrätta program för industridoktorander, till Verket för innovationssystem (Vinnova) om att utveckla inkubation i livsmedelskedjan och till Formas om att inrätta ett nationellt forskningsprogram för livsmedel. Utskottet noterar att regeringen således vidtar de åtgärder som aviserats i handlingsplanen.

I detta sammanhang vill utskottet även lyfta fram vikten av den behovsmotiverade forskningen och anser i likhet med regeringen att denna är en viktig del av forskningen. För en konkurrenskraftig livsmedelskedja krävs också forskning om och utveckling av framtida livsmedel. Utskottet ser fram emot OECD:s utvärdering av jordbrukets och livsmedelssektorns innovationssystem som kommer att utgöra ett värdefullt underlag för framtida åtgärder.

I regeringens forskningspolitiska proposition finns satsningar på både samverkansprogram och strategiska innovationsområden som har bäring på en

konkurrenskraftig livsmedelskedja. Utskottet noterar att samverkan mellan företag, universitet och myndigheter och en stärkt innovationskedja från forskning till genomförda lösningar är centralt i detta arbete.

Utskottet föreslår att motionerna 2016/17:2010 (C) yrkandena 5 och 6, 2016/17:2446 (SD) yrkandena 11 och 16 samt 2016/17:3618 (C) yrkandena 80, 82 och 83 med det anförda och i avvaktan på resultatet av pågående arbete lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller mobilitet mellan akademien och näringslivet delar utskottet regeringens syn att mobilitet borde vara en prioriterad strategisk fråga för universitet och högskolor. I likhet med utbildningsutskottet anser utskottet att lärosätena har ett stort ansvar att främja mobilitet vid rekrytering och meritering. Vidare är det positivt att regeringen avser att regelbundet följa upp bl.a. mobiliteten i högskolan. Mot bakgrund av ovanstående och aviserat uppdrag avstyrker utskottet motion 2016/17:3618 (C) yrkande 85.

Kompetensutveckling och utbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en arbetsgivar- och ledarutbildning för företagare inom jordbruks- och trädgårdsnäringen, om kompetensförsörjning för de gröna näringarna, om ungdomars val av lantbruksyrket, om att bevara den öppna arbetskraftsinvandringen, om att använda mat som pedagogiskt verktyg i skolan, om att inrätta branschskolor samt om studie- och yrkesvägledare.

Jämför reservation 74 (M), 75 (SD) och 76 (C).

Propositionen

Regeringen bedömer att rådgivning och kompetensutveckling behöver utvecklas i takt med behoven i företagen för att stärka företagens konkurrenskraft och bidra till en långsiktigt hållbar produktion. Insatserna för rådgivning och kompetensutveckling är viktiga för att stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft.

Kompetensutveckling i företagsledning blir allt viktigare i takt med att företagens storlek ökar. Fortlöpande kompetensutveckling är betydelsefull för att upprätthålla och öka tillväxten inom livsmedelskedjan. Regeringen anser därför att det finns potential att öka produktiviteteten genom ökad kompetens och fokus på produktionsprocesser, marknad, företagsledning och entreprenörskap.

Regeringen anser, liksom Konkurrenskraftsutredningen, att rådgivningen är en viktig länk i kunskapskedjan och att den spelar en nyckelroll som brobyggare mellan universitet och högskolor och praktik. Regeringen delar utredningens bedömning och anser att det är angeläget att rådgivningen utvecklas i takt med företagens behov för att kunna tillgodose de nya kraven inom sektorn,

som t.ex. ökade krav på lönsamhet, produktivitet och hållbara produktionsmetoder. Regeringen anser att branschen har ett stort ansvar för att erbjuda den rådgivning som företagen efterfrågar.

Medel för kompetensutveckling finns inom landsbygdsprogrammet som därför kan vara ett verktyg för att utveckla rådgivarkompetensen. Regeringen instämmer i utredningens förslag om att stärka konkurrenskraften genom att prioritera kompetensutveckling och rådgivning och anser att de områden som särskilt behöver utvecklas bör fastställas i samarbete med rådgivningsorganisationer och näringen. För att få bäst effekt bör även organisationerna och näringen avsätta resurser för att utveckla rådgivarkompetensen. Med anledning av de behov av kompetensutveckling som sektorn står inför gör regeringen bedömningen att insatserna för rådgivning och kompetensutveckling är viktiga för att stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft.

När det gäller utbildning anser regeringen att relevanta utbildningsanordnare även fortsättningsvis bör följa utvecklingen i livsmedelssektorn och eftersträva att möta de kompetensbehov som finns inom området. Att det finns attraktiva utbildningar på alla nivåer och med inriktningar som motsvarar behoven i livsmedelskedjan är en strategisk fråga för företagets konkurrenskraft och hållbara utveckling. Utbildning för en livsmedelssektor med framtidstro, som är attraktiv att arbeta inom, bör attrahera ungdomar och vuxna som funderar på att byta yrke. Detta gäller såväl utbildning på gymnasienivå som utbildning på yrkeshögskole- och högskolenivå.

Regeringen har vidtagit ett antal olika åtgärder som förhoppningsvis kommer att bidra till att förbättra kompetensförsörjningen, bl.a. i livsmedelskedjan. Man håller bl.a. på att se över fler vägar in i yrken i vuxen ålder och underlätta för vuxna att byta yrke, och man har tillfört ytterligare resurser såväl för yrkeshögskola som för yrkesvux och infört s.k. snabbspår och särskilda utbildningar inom Svenska för invandrare (SFI) kombinerat med yrkessvenska och praktik. Regeringens utbyggnad av yrkeshögskolan som aviserades i budgetpropositionen för 2016 är ett annat viktigt instrument (Tillväxtvärk, rapport från Besöksnäringens forsknings- och utvecklingsfond 2014).

Regeringen anser att information om de möjligheter som livsmedelskedjan innebär för sysselsättningen inom olika områden i samhället behöver utvecklas. Samordningen mellan utbildningsanordnare och respektive bransch behöver också utvecklas för att skapa attraktiva utbildningar. Yrkeshögskolans utbildningar ska svara mot ett verkligt behov på arbetsmarknaden och drivas i nära samarbete med arbetslivet.

Högre utbildning har stor betydelse för innovationsarbetet i företag, vilket konstateras av bl.a. OECD. Lantbrukets omstrukturering mot större enheter och mer kunskapsintensiva verksamheter ställer andra krav på utbildning och rådgivning än tidigare. För att möta dessa behov pågår en översyn av såväl agronomprogrammet som hortonomprogrammet inom Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

I fråga om gymnasieskolan ska utbildningen utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för

rekrytering till högskolesektorn. För att möta behoven i sektorn och bidra till livsmedelskedjans konkurrenskraft och hållbara utveckling anser regeringen att det behöver finnas attraktiva utbildningar på alla nivåer och att det är viktigt att livsmedelskedjan förmår vara en attraktiv sektor att arbeta i. Att möta kompetensbehovet i samhället är ett viktigt generellt mål för utbildningssystemet. Regeringen vill betona vikten av att relevanta utbildningsanordnare på olika nivåer noga följer utvecklingen i livsmedelssektorn och strävar efter att möta de kompetensbehov som finns inom området.

När det gäller skolan och hur livsmedel kan integreras i undervisningen anförs i propositionen att skolan och skolmåltiderna är en unik möjlighet som bör utnyttjas i större utsträckning. Det är viktigt att skolhuvudmännen tar sitt ansvar när det gäller kunskap om livsmedel, livsmedelsproduktion och hälsa hos barn och unga, inte minst genom att utnyttja en befintlig resurs som skolmåltiderna. Konsumenter med kunskap har större möjlighet att göra medvetna val. Grundläggande kunskap om måltiden och matens betydelse, fysiologiskt, sociologiskt och kulturellt, samt hur maten produceras bör därför ges i förskolan och i skolans olika stadier. Ett utvecklat samarbete med lokala livsmedelsaktörer kan stödja en sådan utveckling. En höjd kunskapsnivå om livsmedelsproduktion, mat- och måltider kan leda till tryggare och mer kvalitetsmedvetna konsumenter och bättre matvanor. Regeringen anser därför att kunskapsnivån hos både barn och unga när det gäller mat och måltider bör höjas.

Livsmedelsverkets nationella kompetenscenter för måltider i vård, skola och omsorg har till uppgift att utveckla de offentliga måltiderna. Arbetet syftar till att måltiden ska vara näringsriktig och säker, god och trivsamt och att den ska vara hållbar och integrerad. Att måltiden är integrerad innebär att den tas till vara som en resurs i verksamheten, t.ex. att måltider i förskola och skola främjar kunskapen om mat hos morgondagens konsumenter.

Motionerna

Kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 25 framhåller vikten av att värna de gröna näringarnas kompetensförsörjning genom att bevara den öppna arbetskraftsinvandringen. I motionen anförs att regeringen har aviserat att man ämnar göra om reglerna för arbetskraftsinvandring så att det blir svårare för utländska arbetare att få enkla jobb i Sverige. Motionärerna ser med oro på detta och anser att arbetsgivarna själva bäst avgör vilken kompetens de behöver i sina företag.

I yrkande 63 anförs att mat i högre grad bör användas som pedagogiskt verktyg i skolan. Preferenserna för den mat vi väljer att äta sätts i tidig ålder, men kunskapen bland våra skolbarn om vad som är bra för kroppen och hälsan och hur vår konsumtion påverkar miljön och klimatet är fortfarande låg. Med ökande fetma och folkhälsosjukdomar som följd är det samhällsekonomiskt viktigt att öka kunskapen bland konsumenter tidigt. Läran om maten kan enligt motionärerna inkluderas inte enbart i hemkunskapen utan användas som ett

pedagogiskt verktyg även i ämnen som naturvetenskap, matematik och samhällskunskap.

För att tillgodose vissa smala branschers skriande behov av kompetent arbetskraft vill motionärerna i yrkande 84 att man ser över möjligheterna att inrätta branschskolor. Dessa ska utformas i nära samverkan med arbetsmarknaden och samla olika yrkesutbildningar under ett och samma tak.

Motionärerna framhåller i yrkande 86 att man i högre grad bör använda studie- och yrkesvägledarna som en länk mellan skolan och arbetslivet. Studie- och yrkesvägledarna ska inte bara hjälpa elever att välja språk och gymnasieskola utan vara integrerade i hela skolans verksamhet. Entreprenörskap, företagande och praktik måste bli en röd tråd under skolans alla år, inte bara som en liten begränsad del i vissa årskurser. Enligt motionen bör detta göras i nära samverkan med det lokala näringslivet och ytterligare aktörer.

Enligt kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 14 är det viktigt att säkerställa kompetensförsörjningen för de gröna näringarna och att anpassa utbildningarna mer efter näringsens behov, särskilt i fråga om bristyrken. Genom anpassade utbildningar för ändamålet, på både gymnasie- och högskolenivå, kan det skapas goda förutsättningar för framgångsrika företag och tillgång till kompetent arbetskraft.

I kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 framhålls att man bör se över möjligheterna för en arbetsgivar- och ledarutbildning för företagare inom jordbruks- och trädgårdsnäringen. Konkurrenskraftsutredningen har föreslagit en sådan utbildning, och motionärerna anser att det är ett rimligt förslag och att möjligheterna att genomföra det inom befintliga strukturer bör ses över.

Motion 2016/17: 1176 av Solveig Zander (C) framhåller att regeringen bör medverka till att det tas fram riktlinjer för att intressera fler ungdomar att välja lanbruksyrket. För att intressera ungdomar måste t.ex. Arbetsförmedlingen och skolornas yrkesvägledare informera om de utbildningsprogram som finns inom de gröna näringarna, och skolorna måste vara mer aktiva för att finna praoplatsar inom jordbruket.

Kompletterande information

Av regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin framgår att åtgärder inom området rådgivning och kompetensutveckling bl.a. kommer att riktas in på kompetensutveckling för nya behov hos dels större företag, dels företag som diversifierar för ökad produktivitet och konkurrenskraft.

Den 23 mars 2017 beslutade regeringen att ge SLU:s kompetenscentrum för företagsledning i Alnarp i uppdrag att stärka kompetensutvecklingen i företagsledning. Regeringen anför att komplexiteten i att leda moderna jordbruksföretag ökar, och därigenom blir också kompetensutvecklingen allt viktigare i takt med att villkoren för företagen ändras. Det finns en stor potential i att öka produktiviteten i det svenska jordbruket. Uppdraget löper på ett år och tilldelas 1 miljon kronor för genomförandet.

När det gäller arbetskraftsinvandring har socialförsäkringsutskottet nyligen behandlat denna fråga i betänkande 2016/17:SfU17 Arbetskraftsinvandring. Utskottet anför bl.a. följande i betänkandet:

Ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring, som ett komplement till åtgärder för att ta till vara arbetskraft, kommer att ha stor betydelse för Sveriges förmåga att möta denna utmaning. Redan i dag råder det brist på arbetskraft inom flera yrken och sektorer på arbetsmarknaden. Om Sverige ska stå sig i den internationella konkurrensen om arbetskraft behövs enligt utskottets mening ett öppet och flexibelt regelverk men med kontroll av villkoren för dem som kommer hit för att arbeta.

Utskottet kan konstatera att arbetskraftsinvandringen fortsätter att ligga på en hög nivå och ser positivt på detta. Arbetskraftsinvandringen vitaliserar arbetsmarknaden och ekonomin samt tillför kunskap och erfarenhet till Sverige.

Socialförsäkringsutskottet konstaterar att Sverige har ett generöst system för arbetskraftsinvandring, och att systemet bör vara generöst samtidigt som det balanseras mot rådande ordning med en reglerad invandring.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson anförde vid debatten om interpellation 2016/17:368 Arbetskraftsinvandring att något arbete med att återinföra arbetsmarknadsprövningar inte pågår inom Regeringskansliet. Vidare anförde han att dagens regelverk har visat sig ha stora brister och måste förändras. Regeringen har därför vidtagit en rad åtgärder när det gäller både effektivare kontroller och kortare handläggningstider. Sverige behöver ett system för arbetskraftsinvandring som möter de behov som finns av att rekrytera kompetens utomlands. Sverige ska även vara ett attraktivt land för innovativa och kunskapsintensiva företag. Ett välfungerande regelverk är ett av många instrument som kan bidra till en positiv utveckling i detta avseende.

Utbildningsutskottet har yttrat sig över propositionen (yttr. 2016/17:UbU6y). När det gäller frågan om att integrera läran om mat i skolundervisningen hänvisar utbildningsutskottet bl.a. till att regeringen den 12 maj 2016 gav Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa som är relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Förslagen presenterades av myndigheterna den 2 maj 2017 (Förslag till åtgärder för ett stärkt, långsiktigt arbete för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket) och innefattar bl.a. offentlig styrning för att främja hälsosamma matvanor och fysisk aktivitet och höja kompetensen inom skolan och hälso- och sjukvården.

Livsmedelsverket har även tagit fram undervisningsmaterialet Hej skolmat! för att underlätta för skolan att ta till vara skolmåltiden i undervisningen. Hej skolmat! består av pedagogiska övningar där skolmåltiden utgör själva läromedlet. Övningarna är uppdelade i tre olika teman: hälsa, maten i våra liv och miljö. Skolmåltiden är en del av utbildningen, och med de här övningarna vill Livsmedelsverket ge skolan verktyg för att göra skolmåltiden till mer än bara en lucka i schemat. Måltiden är en arena där många av skolans ämnen samspelar i praktiken, vilket kan bidra till ett ämnesövergripande arbetssätt. Mål-

tiden kan också vara en viktig del i skolans värdegrundsarbete. Livsmedelsverket har även gett ut ytterligare ett antal skrifter om skolmaten och hur den kan utvecklas till en resurs i utbildningen.

När det gäller branschskolor har denna fråga behandlats av utbildningsutskottet i betänkande 2016/17:UbU12 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft. Utskottet föreslog ett tillkännagivande till regeringen med följande innehåll:

Utskottet konstaterar vidare att det finns flera yrken där det råder brist på arbetskraft. Matchningen på arbetsmarknaden kan också vara ett problem. Därtill kommer att studenterna i vissa fall i alltför liten utsträckning väljer en utbildning som leder till ett arbete. På sikt kan det finnas en risk att en låg kompetensförsörjning försvagar Sverige.

Mot denna bakgrund menar utskottet att dialogen mellan arbetsgivare och Sveriges lärosäten behöver stärkas. Utskottet anser att regeringen därför bör verka för ett ökat samarbete mellan lärosäten, arbetsliv och relevanta branschorganisationer och en kontinuerlig dialog om utbildningars innehåll och dimensionering. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:208).

Regeringen överlämnade i mars 2017 en proposition till riksdagen som innehåller förslag till en ny lag om försöksverksamhet med branschskolor (prop. 2016/17:161 En försöksverksamhet med branschskolor). Försöksverksamheten innebär att en huvudman för utbildning på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller för kommunal vuxenutbildning enligt skollagen (2010:800) med bibehållet huvudmannaskap får sluta avtal med en branschskola om att skolan utför vissa uppgifter inom sådan utbildning (entreprenad). Den nya lagen om försöksverksamhet med branschskolor föreslås träda i kraft den 1 augusti 2017 och tillämpas på utbildning efter den 1 juli 2018. Propositionen bereds av utbildningsutskottet, och justering av betänkandet 2016/17:UbU21 En försöksverksamhet med branschskolor är planerad till den 8 juni 2017.

När det gäller studie- och yrkesvägledare framgår av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 16) att regeringen beräknat totalt 36 miljoner kronor för perioden 2013–2016 (varav 10 miljoner kronor för 2015) för fortbildning av främst studie- och yrkesvägledare. Statens skolverk ska genomföra fortbildningsinsatser som inriktas mot att utveckla studie- och yrkesvägledningen med särskilt fokus på ökade kunskaper om arbetsmarknaden. Fortbildningen ska vidare främst gälla studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan men kan också omfatta sådan vägledning inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning.

Skolverket har redovisat de insatser som genomförts. Verket har upphandlat fem olika högskolekurser för studie- och yrkesvägledare, skolledare och lärare. Vidare har ett stödmaterial för lärare i grundskolan utarbetats. Materialet syftar till att stödja och stimulera arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och utgår från kursplanernas centrala innehåll. Skolverket har tillsammans med Arbetsförmedlingen tagit fram ett utbildningspaket för lärare och studie- och yrkesvägledare, i syfte att stärka

arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i alla ämnen under elevernas hela skolgång.

Vidare framgår av Skolverkets regleringsbrev för 2016 att verket ska genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Arbetet ska ske i samråd med Arbetsförmedlingen. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) årligen senast den 15 mars och slutredovisas den 15 mars 2019.

Både Yrkesprogramsutredningen (SOU 2015:97) och utredningen Att vända frånvaro till närvaro – en utredning om problematisk elevfrånvaro i sitt slutbetänkande (SOU 2016:94) har föreslagit att en utredning borde få i uppdrag att se över studie- och yrkesvägledningen i skolan. Enligt information från Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) bereds för närvarande direktiv till en utredning om studie- och yrkesvägledning.

Utbildningsutskottet föreslog nyligen ett tillkännagivande till regeringen i betänkande 2016/17: UbU18 Skolväsendet – lärare och elever om att regeringen ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet. Utbildningsutskottet anförde följande:

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av en välfungerande studie- och yrkesvägledning av god kvalitet eftersom väl underbyggda val minskar risken för avhopp och felval och bidrar till att fler unga kan gå vidare till högre studier och arbete. Vägledning är också viktigt för att åstadkomma bättre balans mellan utbud och efterfrågan av kompetenser på arbetsmarknaden. För att barn och unga ska kunna göra väl underbyggda val behöver de ofta stöd. Det är därför vitalt att studie- och yrkesvägledningen i skolan genomförs på ett professionellt sätt, vilar på vetenskaplig grund och ger eleverna alla nödvändiga förutsättningar för att göra väl övervägda val.

Mycket av den information och hjälp som studie- och yrkesvägledarna tillhandahåller i dag handlar om att reda ut behörighetsfrågor och redogöra för antagningsprocesser samt att lotsa eleverna rätt i utbildningssystemet. Detta är en mycket viktig och värdefull resurs men som borde kunna erbjudas via en nationell digital studie- och yrkesvägledningsplattform. På detta sätt kan elever och föräldrar enklare få hjälp att söka reda på fakta om olika utbildningsvägar samtidigt som tid frigörs så att studie- och yrkesvägledarna kan fokusera mer på kvalitativa och vägledande samtal.

De yngre barnens undervisning innehåller i högre grad studie- och yrkesorienterade inslag, såsom att i undervisningen prata om olika yrken och besöka arbetsplatser, men detta avtar i de högre årskurserna. Då isoleras de studie- och yrkesorienterade inslagen till att främst handla om språk- och gymnasieval. Här fyller studie- och yrkesvägledarna en stor och viktig roll. De bör i högre grad vara en länk mellan skola och arbetsliv. Studie- och yrkesvägledarna ska inte bara hjälpa elever att välja språk, gymnasieskola och högre utbildning utan vara integrerade i skolans hela verksamhet.

Mot ovanstående bakgrund föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet.

Den 10 maj 2017 beslutade riksdagen i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2016/17:251).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med regeringen i att rådgivning och kompetensutveckling är viktiga verktyg för att stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft. Ökad kompetens och fokus på produktionsprocesser, marknad, företagsledning och entreprenörskap är viktiga verktyg för att öka produktiviteten. Det är därför positivt att regeringen har beslutat att ge SLU:s kompetenscentrum för företagsledning i Alnarp i uppdrag att stärka kompetensutvecklingen i företagsledning. Med anledning av uppdraget kan motion 2016/17:3173 (M) yrkande 3 i allt väsentligt anses vara tillgodosedd.

Utskottet delar regeringens bedömning att utbildningsanordnare även fortsättningsvis bör följa utvecklingen i livsmedelssektorn och eftersträva att möta de kompetensbehov som finns inom området. Det pågår många olika processer med att säkerställa kompetensförsörjningen i Sverige, även för de gröna näringarna. Att möta kompetensbehovet i samhället är ett viktigt generellt mål för utbildningssystemet. Med hänvisning till det anförda och i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet föreslår utskottet att motionerna 2016/17:2446 (SD) yrkande 14 och 2016/17:1176 (C) lämnas utan åtgärd.

Utskottet anser att den öppna arbetskraftsinvandringen är ett viktigt verktyg för att säkerställa kompetensförsörjningen för svenska företag. Regeringen har anført att det inte pågår något arbete med att återinföra arbetsmarknadsprövningar utan snarare att det pågår arbete med att göra effektivare kontroller och förkorta handläggningstider. Utskottet anser därför att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 25 kan avstyrkas med det anförda.

Skolan spelar en viktig roll när det gäller kunskap om livsmedel, var den kommer ifrån och hälsoaspekten. Det är därför positivt att regeringen i livsmedelsstrategin lyfter att skolan och skolmåltiden ska ses som en resurs och att den bör utnyttjas i ännu högre utsträckning i undervisningen. Utskottet anser, precis som regeringen, att konsumenter genom kunskap kan göra medvetna val och att det därför är viktigt att kunskapsnivåerna hos både barn och unga när det gäller mat och måltider höjs. Vidare noterar utskottet att Livsmedelsverket gör många insatser på området med att integrera mat och måltiden i skolundervisningen. Utskottet anser att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 63 kan avstyrkas med det anförda.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att de bör verka för ett ökat samarbete mellan lärosäten, arbetsliv och relevanta branschorganisationer och en kontinuerlig dialog om utbildningarnas innehåll och dimensionering. Vidare överlämnade regeringen i mars 2017 en proposition till riksdagen som innehåller ett förslag till en ny lag om försöksverksamhet med branschskolor. I avvaktan på pågående arbete kan motion 2016/17:3618 (C) yrkande 84 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet konstaterar att det pågår ett omfattande arbete med att stärka studie- och yrkesvägledningen i skolan. Skolverket har ett pågående uppdrag att förbättra kvaliteten på vägledningen och öka kunskapen om arbetsmarknaden. Det pågår även arbete inom Regeringskansliet med att förbereda ett direktiv till en utredning om studie- och yrkesvägledningen. Vidare har utbildningsutskottet nyligen föreslagit ett tillkännagivande till regeringen om att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet. Utskottet föreslår med hänvisning till ovanstående att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 86 i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet lämnas utan vidare åtgärd.

Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om jordbrukets miljö- och klimatkostnader och s.k. kollektiva nyttigheter, om köttproduktionens klimatpåverkan, om svensk livsmedelskonsumtions påverkan på miljö och klimat, om köttkonsumtion och om en handlingsplan för hur klimat- och miljöpåverkan av livsmedelkedjan, inklusive animalieproduktionen, ska minska.

Jämför reservation 77 (C), 78 (V) och 79 (L).

Propositionen

Det återstår många utmaningar för jordbruket när det gäller miljö och klimat, vilket bl.a. framgår av de senaste uppföljningarna av miljömålen. Att fortsätta utnyttja landsbygdsprogrammets medel för att förbättra miljön och klimatet är därför av största vikt. Regeringens förslag till livsmedelsstrategi sätter vidare forskning och innovation inom livsmedelskedjan i fokus. Ny kunskap och forskning för en hållbar produktion är avgörande för att klara framtidens livsmedelsförsörjning inom ramen för naturens begränsningar.

I Sverige finns goda förutsättningar för hållbar produktion med begränsad miljöpåverkan. Regeringen anser därför att Sverige bör bidra till en hållbar ökning av livsmedelsproduktionen. För jordbrukssektorn är flera faktorer viktiga för att bidra till hållbar produktion och tillväxt. Ökad produktivitet innebär att en mindre mängd resurser används för att producera en given kvantitet, men också att de resurser som finns tillgängliga används där de ger störst värde. Enligt regeringens mening kan en inriktning mot en hållbar tillväxt också bidra till utveckling och innovation. Effektivare produktion och ny teknik kan öka konkurrenskraften och skapa nya affärsmöjligheter. Det finns flera positiva samband mellan en hållbar jordbruksproduktion och ett förbättrat miljötillstånd. Det handlar bl.a. om positiva miljöeffekter, s.k.

kollektiva nyttigheter. En livskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion bidrar till att nå flera av miljökvalitetsmålen och är en del i förvaltningen av landets naturresurser. Ett exempel är att ökad nötköttsproduktion kan leda till fler betande djur och fler hävdade naturbetesmarker, vilket ökar möjligheterna att nå miljömålet Ett rikt odlingslandskap.

Även om det i flera avseenden finns ett positivt samband mellan ökad livsmedelsproduktion och miljötillståndet finns det också negativa miljöeffekter förknippade med en ökande livsmedelsproduktion. En ökad produktion kan exempelvis leda till ökade utsläpp av ammoniak och växthusgaser samt till ökat växtnärläckage och fler föroreningar i mark och vatten om inte drivkraften bakom produktionsökningen är en effektivare hållbar resursanvändning. All livsmedelsproduktion påverkar miljön och klimatet, och animalier påverkar miljön mest. Köttproduktion medför bl.a. utsläpp av metangas och bidrar därför till klimatförändringen. Köttproduktionen kräver också större produktionsresurser än vegetabilieproduktionen.

Regeringen anser att produktionen behöver bli mer hållbar, och de utsläpp som den ger upphov till behöver minska. Sverige har kommit långt när det gäller att begränsa miljö- och klimatpåverkan, men behöver fortsätta att utveckla produktionen för att ytterligare minska negativ miljöpåverkan. Det kommer även i fortsättningen att krävas riktade åtgärder inom miljöarbetet och ett förstärkt arbete i internationella sammanhang. Åtgärder som höjer produktiviteten leder till att mindre resurser används för produktionen. En resurseffektivare produktion innebär ofta mindre miljöbelastning per producerad enhet.

Livsmedelsstrategin syftar till att främja produktivitetsökningar som minimerar miljöbelastningen, bidrar till att stärka ekosystemtjänster och successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten. Med låga utsläpp per enhet kan svensk produktion bidra till att minska de globala utsläppen om den svenska produktionen ersätter annan produktion med högre utsläpp. Både i Sverige och i övriga västvärlden behöver vi därför förändra vårt beteende i riktning mot en mer hållbar köttkonsumtion.

Ett effektivt sätt att minska utsläppen är genom förändrade konsumtionsvanor med mer vegetabilier och mindre kött. Mot den bakgrunden är det viktigt att det finns bra information att tillgå så att konsumenterna kan göra medvetna val. Regeringen anser att en större andel av det kött som konsumeras i Sverige och världen bör vara producerat på samma resurseffektiva sätt som sker i Sverige. Det bör ge utrymme för en ökad produktion i Sverige. Regeringen anser därför att utmaningen för svenskt jordbruk i ett globalt perspektiv inte är att minska den svenska produktionen. I stället är utmaningen att utveckla produktionen så att den i högre grad bidrar till att möta den globala efterfrågan på livsmedel med liten klimatpåverkan. På detta sätt kan en ökad livsmedelsproduktion i Sverige samverka med åtgärder för att minska de globala utsläppen av växthusgaser. Ett fortsatt arbete med att förbättra den svenska livsmedelsproduktionen ur ett klimatperspektiv är även nödvändigt för att kunna nå nationella klimatmål och för att Sverige ska kunna fortsätta

vara ett föregångsland i klimatarbetet. Åtgärder för att öka livsmedelsproduktionen i Sverige samverkar i många fall med åtgärder för att minska de globala utsläppen av växthusgaser. Att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta utan att exportera miljöproblem till omvärlden är en generell utgångspunkt i det svenska miljömålsystemet. Regeringen anser att denna utgångspunkt måste beaktas, bl.a. när det gäller globala miljöproblem såsom utsläpp av växthusgaser där en global minskning av utsläppen behöver uppnås.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 9 ska jordbruket bära sina egna miljö- och klimatkostnader men också ersättas för kollektiva nyttigheter såsom naturvård och bevarande av den biologiska mångfalden. Svenskt jordbruks utsläpp kommer till stor del från metan från idisslande djur, användningen av fossila bränslen och indirekt från tillverkningen av mineralgödsel och foder. Ett hållbart jordbruk är en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Redan med nuvarande teknik skulle jord- och skogsbruket kunna vara självförsörjande på hållbar energi. Det finns goda möjligheter att förbättra avkastningen på ett miljövänligt sätt genom att anpassa växtsorter, brukningsmetoder och näringsämnen efter lokala förhållanden. Utifrån ett klimatperspektiv kan bioteknik (GMO, genetiskt modifierad organism) spela en avgörande roll, om den används på rätt sätt, för att få fram bättre skördar och näringsinnehåll.

I motionen uppmärksammas även köttproduktionens klimatpåverkan liksom vikten av metangasreducering (yrkande 12). Enligt motionärerna är köttproduktionen förknippad med stor klimatpåverkan och står för ca 15 procent av världens totala utsläpp av växthusgaser. För att minska köttkonsumtionens klimatpåverkan behöver köttproduktionen bli bättre men också minska. Det är positivt att den klimatcertifierade köttproduktionen utvecklas, vilket innebär att gårdar minskar den totala klimatpåverkan i köttproduktionen. Insatser för metangasreducering leder till minskade utsläpp av växthusgaser samtidigt som vi får el och värme.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 58 anförs att svensk livsmedelskonsumtions påverkan på miljö och klimat bör minska. Svensk mat är smart för både klimat och miljö och har en minimal användning av antibiotika. Genom att äta mindre men bättre kött skulle påverkan på vår omvärld minska, och att byta ut importerad mat med hög påverkan på klimat och miljö mot närproducerad mat där stor hänsyn tas till miljön och klimatet och där ekosystemtjänster främjas är således viktigt för att Sverige ska ta ett ansvar globalt. Det blir allt viktigare att anta ett livscykelperspektiv på den mat som äts för att fånga upp både nyttor och kostnader. Det är viktigt att arbeta mer fokuserat med ett folkhälsoperspektiv som är bra för både miljö och människa.

Av motion 2016/17:1645 av Kent Härstedt (S) framgår att människan åter för mycket kött. Offentliga verksamheter i stat, landsting och kommuner har ett betydelsefullt ansvar att visa vägen mot en sundare mathållning, och ett införande av köttfri dag på sjukhus och skolor kan vara ett viktigt steg på vägen.

Det bör tas fram en handlingsplan för hur livsmedelskedjans klimat- och miljöpåverkan, inklusive animalieproduktionen, ska minska enligt partimotion 2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2. Under lång tid har, inte minst i den rika delen av världen, den stora köttkonsumtionens påverkan på klimat och solidarisk fördelning av begränsade globala resurser varit kända. Av detta skäl har motionärerna under lång tid föreslagit att en nationell handlingsplan med målsättningar för att minska de negativa effekterna från vår livsmedelskonsumtion ska antas. Havsmiljöinstitutets rapport stärker skälet för att ett sådant målinriktat arbete införs även för att förbättra havsmiljön genom minskad övergödning.

Kompletterande information

Miljömålsberedningen, som är en parlamentarisk kommitté tillsatt i syfte att nå en bred politisk samsyn kring miljöfrågorna, bedömer i betänkandet En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (SOU 2016:47) att utsläppen från livsmedelskonsumtionen behöver minska. Det kan göras genom förändrade kostvanor med t.ex. mer vegetabilier, mindre kött, säsongsbaserad kost, minskat matsvinn och genom förändrade produktionsmetoder, exempelvis genom kolinlagring i betesmarker och genom ökad vallodling. En ökad konsumtion och produktion av svenskproducerat kött på bekostnad av det importerade ger förutsättningar för en produktion med globalt sett lägre utsläpp och kan även bidra till att uppnå andra miljömål. Åtgärder behövs för att underlätta för privatkonsumenter och den offentliga sektorn att konsumera livsmedel med lägre klimat- och miljöpåverkan.

Vidare redovisas i betänkandet att livsmedelskonsumtionen, i synnerhet köttet, står för en betydande andel av hushållens utsläpp av växthusgaser och miljöpåverkan i stort. Förändrade kostvanor till förmån för mer vegetabilier, mindre kött och säsongsanpassad kost är olika sätt att minska klimatbelastningen. Ett annat sätt är att minska matsvinnet. En stor del av de livsmedel som produceras går till spillo, ibland redan i produktionsledet, men i ännu högre grad i butiks- eller konsumentledet. Även andra produktionsmetoder, exempelvis ökad kolinlagring och vallodling, kan bidra till minskade utsläpp och mindre miljöpåverkan. En ökad konsumtion och produktion av svenskproducerat kött på bekostnad av det importerade ger förutsättningar för en produktion med globalt sett lägre utsläpp och kan även bidra till att uppnå andra miljömål. Svenska lantbrukare, som ligger i framkant globalt både miljömässigt och i fråga om djurskydd, behöver ges goda möjligheter att utnyttja denna potential i större utsträckning. Förändrade kostvanor kan också vara ett sätt att tillmötesgå de av FN:s globala utvecklingsmål (Agenda 2030)

som har kopplingar till jordbruk och livsmedelsförsörjning. Utvecklingsmålet att utrota svält är exempelvis tydligt med att jordbruksmarkens resurser måste fördelas mer rättvist. Det innebär en förändring av konsumtionsmönstret med minskad köttkonsumtion och ökad vegetabiliekonsumtion i industriländerna. Det skulle också kunna medföra kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser. Förändrade kostvanor i den här riktningen skulle också vara positivt för folkhälsan.

Av betänkandet framgår att Naturvårdsverket föreslår att en differentierad klimatskatt på kött kan vara ett sätt att prissätta livsmedel som ger särskilt stora utsläpp i produktionen. Utformning och konsekvenser av den här typen av styrmedel behöver dock utredas mer i detalj. Naturvårdsverket lyfte fram behovet av en översyn av skattesystemet inom livsmedelssektorn, inklusive frågan om en klimatskatt, även i den senaste fördjupade utvärderingen 2015. Naturvårdsverket menade att slutsatserna från Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) bör vägas in vid en sådan översyn. Frågor när det gäller t.ex. konkurrenskraft, internationellt perspektiv och miljömålskonflikter som påvisats i olika studier och utredningar måste också belysas i en sådan utredning.

Enligt Näringsdepartementet bereds Miljömålsberedningens betänkande inom Regeringskansliet för tillfället, inklusive bedömningarna om livsmedelsproduktionens utsläpp. Liksom Miljömålsberedningen anser regeringen att en större andel av det kött som konsumeras i Sverige och i världen bör vara producerat på samma resurseffektiva sätt som i Sverige. Med låga utsläpp per producerad enhet kan svensk produktion bidra till att minska de globala utsläppen när den ersätter annan produktion med högre utsläpp. Produktionen behöver samtidigt fortsätta utvecklas och förbättras, vilket är en fråga som regeringen kontinuerligt tittar på.

Vidare tillhandahåller Livsmedelsverket information om hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion för att ge konsumenter bra information om hälsoeffekter och köttets miljöpåverkan så att de kan göra medvetna val (mer information om Livsmedelsverkets arbete och folkhälsa finns under rubriken Information, märkning och hälsa).

Inom ramen för livsmedelsstrategin har regeringen gett Livsmedelsverket i uppdrag att, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket, arbeta vidare med åtgärder för minskat matsvinn i hela livsmedelskedjan från producent till konsument (mer information finns under avsnittet Hållbar konsumtion).

Regeringen har även tagit fram en strategi för hållbar konsumtion som publicerades i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 18). Målet är att strategin ska bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Att underlätta för enskilda konsumenter att konsumera mer hållbart är en central del av strategin.

När det gäller konsumtionens miljö- och klimatpåverkan har finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund vid debatten om interpellation 2016/17:178 Konsumtionens miljö- och klimatpåverkan anfört följande:

Konsumtionen av kött i Sverige och i världen har ökat under en längre tid, vilket medför en större påverkan på miljö och klimat. Som konsumenter kan vi bidra till minskad miljöpåverkan genom att göra miljösmarta matval. Hur kosten sätts samman är en viktig faktor; en annan är matsvinnet. Inom ramen för strategin för hållbar konsumtion avser regeringen bland annat att ge Konsumentverket i uppdrag att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster. Även den offentliga upphandlingen är betydelsefull när det gäller att styra mot hållbara livsmedel, vilket kommer till uttryck i den nationella upphandlingsstrategin och i uppdrag till Upphandlingsmyndigheten. Det kan också konstateras att förutsättningarna för att producera hållbara livsmedel är goda i Sverige och att vi har jämförelsevis höga miljö- och djurskyddsambitioner.

Den 9 mars 2017 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att inrätta ett forum för miljösmart konsumtion och att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster. Syftet är att stimulera till kunskapsutbyten och samarbeten för att på så vis öka kunskapen på området. Ett annat syfte är att främja åtgärder och att ge bättre förutsättningar för en miljömässigt hållbar konsumtion. Uppdraget ska genomföras efter samråd med Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Energimyndigheten och andra berörda myndigheter.

När det gäller minskning av köttproduktionens utsläpp har landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anfört följande i ett svar på skriftlig fråga (fr. 2015/16:771):

Konsumtionen av kött i Sverige och i världen har ökat under en längre tid. Det medför en större påverkan på miljö och klimat, utmaningar som behöver hanteras både i Sverige och globalt. De finns två huvudsakliga sätt att minska köttproduktionens miljöpåverkan – att minska köttkonsumtionen och att göra köttproduktionen miljövänligare.

Jag delar Jonas Jacobsson Gjørtlers bedömning att om en större andel av det kött som konsumeras i världen kom från svenska gårdar, eller producerades under svenska förhållanden, skulle det innebära en förbättring för klimat och miljö på ett globalt plan. Produktionen i Sverige sker även med en mycket låg användning av antibiotika och den bidrar till biologisk mångfald genom öppet landskap och hävd av betesmarker. Det är en anledning till att jag vill att produktionen i Sverige kan fortsätta att utvecklas. Jag menar att vi kan diskutera en sådan utveckling parallellt med att vi diskuterar konsumtionen av kött.

Även om vi har kommit långt i Sverige så får vi inte slå oss till ro. För att begränsa miljöpåverkan från livsmedelsproduktionen behöver produktionen hela tiden fortsätta att utvecklas och förbättras. En viktig del är förbättrad produktivitet och resurseffektivitet. En anledning till lägre klimatgasutsläpp från mjölkproduktionen i Sverige är den höga avkastningen som medfört att det behövs färre djur och mindre mark för samma produktion. I Sverige har vi också haft ett systematiskt arbete för att förbättra effektiviteten i gödselhanteringen vilket har resulterat i mindre utlakning och mindre förluster av kväve till luften. Som Jonas Jacobsson Gjørtler nämner har regeringen också infört styrmedel för att i högre grad utnyttja metangasen i gödseln som biogas, vilket minskar metangasavgången.

De metangasutsläpp som härrör från idisslars matsmältning är i dagsläget mycket svåra att minska men runt om i världen pågår forskning för att försöka komma åt detta problem. Sverige är med i ett globalt forskningssamarbete i klimatfrågor inom jordbruket, Global Research Alliance, där klimatpåverkan från idisslare är ett fokusområde.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) arbetar under 2016–2018 med ett projekt, med finansiering från Naturvårdsverket, om effekter av en klimatskatt på livsmedel. Till skillnad från tidigare liknande förslag på skatter inom forskningen i Sverige inkluderas i detta projekt alla typer av livsmedel i skattesystemet och inte bara animaliska produkter. Syftet med projektet är att öka kunskapen om hur styrmedel kan utformas och vilka effekter de får. Klimatvinster och skatteintäkter till staten beräknas bl.a. utifrån hur skatten påverkar konsumenters efterfrågan på olika livsmedel. Det utreds även hur inkomster från konsumtionsskatten kan användas för att motverka eventuella negativa konsekvenser av skatten, t.ex. genom eventuellt stöd till bevarande av betesmarker om skatten medför att inhemsk produktion av nötkött minskar. Slutligen jämförs kostnaden för en förändrad livsmedelskonsumtion med kostnader för andra klimatåtgärder.

Formas har en pågående satsning, Hållbar livsmedelsproduktion och konsumtion, där de utlyser 50 miljoner kronor under fem år (2016–2020) för projekt inom livsmedelsforskningen inklusive nutritionsforskning. Utlysningen syftar till att stödja forskning och utveckling relaterad till samhällsutmaningar och globala hållbarhetsmål inom området. Satsningen syftar även till att stärka kapaciteten hos unga forskare och främja samverkan mellan aktörer inom området.

När det gäller metangasreducering redovisas i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att styrmedel som bidrar till att minska växthusgasutsläppen från jordbruket inkluderar lagstiftning om lagring och spridning av gödsel och åtgärder inom landsbygdsprogrammet, exempelvis investeringsstöd för att röta stallgödsel till biogas och därigenom minska metangasavgången, miljöersättningar till bl.a. fånggrödor och vallodling samt rådgivning inom projektet Greppa näringen. Under 2014 gjordes ca 1 400 rådgivningsbesök i frågor som har betydelse för att minska växthusgasutsläppen.

Vidare framgår att metanreduceringsersättningen är ett tioårigt pilotprojekt (2014–2023) med syfte att ersätta biogasproducenter för den dubbla miljönytta som uppstår när biogas produceras från gödsel. I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2016 beslutade riksdagen om en förstärkning av budgeten för metanreduceringsersättningen med 30 miljoner per år under perioden 2016–2019 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16: MJU2, rskr. 2015/16:110). Regeringen har även beslutat att höja ersättningsnivån för gödselbaserad biogas från högst 20 öre/kilowattimme till högst 40 öre/kilowattimme. Under 2015 var det 51 anläggningar som tog del av metanreduceringsersättningen.

Utskottets ställningstagande

All livsmedelsproduktion påverkar miljön och klimatet, och animalier påverkar mest. Det finns flera positiva samband mellan en hållbar jordbruksproduktion och ett förbättrat miljötillstånd som bidrar till att nå flera av

miljökvalitetsmålen. Samtidigt finns det negativa miljöeffekter som är förknippade med en ökande livsmedelsproduktion. Utskottet konstaterar dock att det i Sverige finns goda förutsättningar för en hållbar produktion med begränsad miljöpåverkan.

I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige bör bidra till en hållbar ökning av livsmedelsproduktionen och att en större andel av det kött som konsumeras bör vara producerat på samma resurseffektiva sätt som i Sverige med låga utsläpp av växthusgaser per enhet. Arbetet med att utveckla produktionen för att ytterligare minska negativ miljöpåverkan måste enligt utskottet fortsätta i syfte att möta den globala efterfrågan på livsmedel med liten miljö- och klimatpåverkan. Åtgärder som lagstiftning om lagring och spridning av gödsel, åtgärder inom landsbygdsprogrammet, t.ex. investeringsstöd för att röta stallgödsel till biogas, rådgivning inom Greppa näringen och metanreduceringsersättningen är enligt utskottet viktiga styrmedel som bidrar till att minska växthusgasutsläppen från jordbruket.

Utskottet delar regeringens och Miljömålsberedningens bedömning att ett sätt att minska utsläppen av livsmedelsproduktionen är genom förändrade konsumtionsvanor med mer vegetabilier och mindre kött. För detta krävs en förändring av konsumtionsmönster med minskad köttkonsumtion och ökad vegetabiliekonsumtion i industriländerna och bra information för konsumenterna att tillgå så att man kan göra medvetna val. I detta sammanhang noterar utskottet att regeringen tagit fram en strategi för hållbar konsumtion och inom ramen för detta gett Konsumentverket i uppdrag att stimulera miljömärta konsumtionsmönster. Även Livsmedelsverket arbetar med information om hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion. Vidare konstaterar utskottet att förändrade kostvanor i denna riktning också skulle vara positivt för folkhälsan.

Utskottet noterar att Miljömålsberedningen bedömer att utsläppen från livsmedelskonsumtionen behöver minska. Miljömålsberedningen anser att åtgärder behövs för att underlätta för konsumenterna och den offentliga sektorn att konsumera livsmedel med lägre klimat- och miljöpåverkan, en syn som utskottet delar. Miljömålsberedningens betänkande är för tillfället under beredning inom Regeringskansliet.

Sammanfattningsvis anser utskottet att Sverige även i fortsättningen ska vara ett föredöme i miljö- och klimatarbetet, och för att uppnå detta behövs ett fortsatt arbete med att förbättra den svenska livsmedelsproduktionen och konsumtionen ur ett miljö- och klimatperspektiv.

Med hänvisning till det anförda och i avvaktan på pågående arbete föreslår utskottet att motionerna 2016/17:1645 (S), 2016/17:1989 (V) yrkande 2, 2016/17:3616 (L) yrkandena 9 och 12 samt 2016/17:3618 (C) yrkande 58 lämnas utan vidare åtgärd.

Jordbruk och miljöbalken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om klassificeringen av jordbruk som miljöfarlig verksamhet, om en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktionen, om att prövningen av djurhållande verksamhet bör koncentreras till färre miljöprövningsdelegationer, om att ta bort kravet på samrådsförfarande för anmälningspliktig verksamhet samt om handläggning av miljö-tillstånd och anmälan av animalieproduktion.

Jämför reservation 80 (SD, KD), 81 (C), 82 (SD) och 83 (KD).

Propositionen

Klassificering av jordbruk

Livsmedel kan inte produceras utan att miljön påverkas. Livsmedelsproduktionen är samtidigt beroende av en god miljö och ekosystemtjänster som vattenreglering, jordmånsbildning och pollinering. Hållbar jordbruksproduktion måste relateras till hur väl olika resurser används, till produktivitet, jordbrukslandskapets positiva bidrag till skapandet av ekosystemtjänster, god livsmiljö och rekreationsmöjligheter, men också till hur väl produktionen står sig när det gäller negativa effekter på miljön.

Utgångspunkten för livsmedelsstrategin är en hållbar produktion av livsmedel. Stärkt konkurrenskraft och ökad produktion ska gå hand i hand med arbetet att nå miljömålen. Lösningen på detta är inte att förbättra tillståndet i miljön genom att minska produktionen utan i stället en miljömässigt effektiva produktion som ökar, i synnerhet i de fall som produktionen har en låg belastning på miljön i ett globalt perspektiv.

Anmälan och tillstånd för animalieproduktion

Företag i livsmedelskedjan berörs av ett stort antal regler som i hög grad är EU-styrda. Regelverken är komplexa, och det finns därför anledning att fortsätta att utveckla det arbete som de svenska myndigheterna gör på EU-nivå och på nationell nivå för att förenkla för företagen.

Regeringen har antagit mål för förenkling för företagen. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, utg.omr. 24) framgår att förenklingsarbetet för 2015–2018 särskilt ska inriktas mot områdena Bättre service och Mer ändamålsenliga regler. Målen för området Bättre service är att det ska bli enklare att lämna uppgifter samt att servicen ska förbättras och handläggningstiderna bli kortare. För området Mer ändamålsenliga regler är målen att regler ska främja företagets tillväxt samt att kostnaderna till följd av regler ska minska.

Regeringens mål innebär att regler och processer bör utformas så att de, samtidigt som de är relevanta för de verksamheter som de omfattar, även är anpassade till företagens villkor och verklighet. Om dessa mål uppnås skapas goda förutsättningar för fler och växande företag i hela landet. Regeringens bedömning är därför att det är av stor vikt att arbetet med att förenkla för företagen inom livsmedelskedjan fortsätter vara högt prioriterat.

Vidare bedömer regeringen att arbetet för att tillhandahålla service och lättillgänglig information om regler och villkor för företagande bör fortsätta att utvecklas. En viktig faktor för ökad konkurrenskraft för företagen är att det ska vara lätt för företagen att få information om gällande regelverk, kontroller och annat som påverkar villkoren för företagande. Statliga och kommunala myndigheter bör därför samverka och eftersträva att företag på ett samlat ställe ska kunna få relevant information om t.ex. regler och kontroller.

Motionerna

Klassificering av jordbruk

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 21 ska jordbruk klassas som miljöpåverkande verksamhet i stället för miljöfarlig verksamhet. Att klassa jordbruk som miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken skapar en känsla hos jordbrukarna av att vara misstrodda. Det riskerar också att påverka inställningen hos myndighetspersoner negativt så att fokus hamnar på att leta fel. Regeringen bör ta initiativ till den föreslagna ändringen.

Av kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) framgår att lantbruket i dag räknas som en miljöfarlig verksamhet och en mjölkbonde har samma krav som en miljöfarlig industri. Detta reglerar och hämmar till viss del utvecklingen av matproduktionen i Sverige. Därför vill motionärerna ändra utformningen av miljöbalken så att jordbruk inte ses som miljöfarlig verksamhet (yrkande 32).

Motsvarande förslag framförs även i kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 7.

I kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 23 föreslås att jordbruk ska klassas som miljöpåverkande verksamhet i stället för som för närvarande en miljöfarlig verksamhet. Enligt motionärerna likställs jordbruk med miljöfarlig verksamhet som gruvtäkter och annan industri. Jordbruk bör i stället klassas som miljöpåverkande verksamhet, vilket skulle förenkla handläggningen för miljötillstånd och anmälan om animalieproduktion.

Även i motion 2016/17:2006 av Staffan Danielsson (C) framhålls behovet av att ändra beteckningen för jordbruket från miljöfarlig verksamhet till livsnödvändig eller möjligen miljöpåverkande verksamhet.

Anmälan och tillstånd för animalieproduktion

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 10 bör regeringen ge i uppdrag till Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten att utarbeta en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktionen. Detta uppdrag ska syfta till att förkorta prövningsprocessen, öka kompetensen hos handläggare och främja en enhetlig rättstillämpning i olika delar av landet.

Vidare yrkas att prövningen av djurhållande verksamhet bör koncentreras till färre miljöprövningsdelegationer (yrkande 11). En mer koncentrerad prövning av djurhållande verksamhet syftar till en mer enhetlig rättstillämpning, underlättar för specialisering av miljöskunniga och effektiviserar själva prövningen.

Enligt motionärerna bör regeringen enligt yrkande 12 ta initiativ till att ta bort kravet på samrådsförfarande för anmälningspliktig verksamhet. Den anmälningspliktiga verksamheten betraktas som mindre miljöpåfrestande. Kravet på samrådsförfarande innebär extra kostnader för den enskilde, och det tar längre tid att genomföra verksamhetsförändringar.

Av kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 31 framgår att myndigheterna måste påskynda tillståndprocesserna. Eftersom lantbruket räknas som en miljöfarlig verksamhet innebär det bl.a. långa tillståndprocesser som lantbrukaren måste genomgå.

Enligt kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 25 behöver handläggningen av miljötillstånd och anmälan av animalieproduktion förenklas. Genom att klassa jordbruk som miljöpåverkande verksamhet skulle handläggningen av miljötillstånd och anmälan av animalieproduktion kunna förenklas. Därmed skulle det bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner när det gäller bl.a. miljö. Det handlar om att se systemet ur ett helhetsperspektiv. Myndigheterna bör eftersträva långsiktiga och målstyrda regelverk med mer generella rutiner och allmänna råd och styra bort från detaljstyrning.

Kompletterande information

Klassificering av jordbruk

Enligt 9 kap. 1 § miljöbalken (1998:808) avses med miljöfarlig verksamhet

1. utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten
2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten eller
3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.

Av förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 Miljöbalken, del 2) framgår att enligt paragrafens punkt 2 avses med miljöfarlig verksamhet användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten. Användning som kan komma i fråga kan vara av de mest skilda slag, exempelvis fabriker och andra industriella anläggningar, jordbruk, trafikanläggningar, förbränningsanläggningar, kärntekniska anläggningar, deponier och andra upplag.

Vad som menas med miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken framgår av 9 kap. 1 §. Det är i likhet med miljöskyddslagen inte säkert att en verksamhet är farlig för miljön bara för att den har betecknats som miljöfarlig i 9 kap. 1 § miljöbalken. Om miljön påverkas eller kan påverkas på något av de sätt som anges i 9 kap. 1 § är det fråga om miljöfarlig verksamhet.

Vidare framgår av förarbetena (prop. 1997/98:45 Miljöbalken, del 1) att reglerna om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska arbetas samman i miljöbalken och att de särskilda reglerna om miljöfarlig verksamhet ska tillämpas på olägenheter för människors hälsa och miljön vid användning av mark, byggnad eller anläggning. Regeringen gör även bedömningen att det skulle vara en alltför långtgående ändring att låta begreppet miljöfarlig verksamhet utgå. Regeringen anför att det är ett vedertaget begrepp som används i många olika sammanhang i balken, inte bara i kapitlet om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd utan även i bl.a. processbestämmelserna. Vidare framhålls att en fördel med begreppet också är, vilket även angavs i propositionen till miljöskyddslagen, att det ger uttryck för grundtanken att även risken för olägenhet ska beaktas.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht har vid debatten om interpellation 2015/16:525 Det svenska jordbruket anfört följande om jordbrukets beteckning som miljöfarlig verksamhet:

Jag instämmer i Staffan Danielssons resonemang om att jordbruket är livsnödvändig verksamhet. Jag tror på det svenska jordbruket och den svenska maten. [...]

All mänsklig verksamhet har på ett eller annat sätt en mer eller mindre miljöpåverkan. Svenskt jordbruk är definitivt i världsklass när det gäller miljötank. Det påverkar inte på det sättet som jordbruket gör i många andra länder där det har en mycket kraftig påverkan på miljö och klimat. [...]

Begreppet miljöfarlig verksamhet infördes 1969 i Sveriges miljölagstiftning. Med tanke på att det är så länge sedan kan man tycka att det är ett väldigt ålderdomligt begrepp sett till hur företagen i dag ägnar sig åt miljöarbete. Det är stor skillnad jämfört med när begreppet infördes 1969.

Jag hoppas att det blir fler som jag och Staffan Danielsson som använder begreppet livsnödvändighet. Jag använder ofta det begreppet. Svensk jordbruk är en livsnödvändighet för en levande landsbygd. Ett livskraftigt och aktivt skogs- och jordbruk är också en jätteväiktig del för att vi ska kunna klara klimatomställningen.

Utskottet har behandlat frågan om benämningen av jordbruket som miljöfarlig verksamhet tidigare, bl.a. i betänkande 2015/16: MJU9 Landsbygdspolitik. Utskottet konstaterade då att det faktum att en verksamhet i miljöbalken definieras som miljöfarlig inte nödvändigtvis behöver innebära att den är farlig

för människors hälsa eller miljön. Det betyder endast att miljöbalkens regler om miljöfarlig verksamhet ska tillämpas.

Anmälan och tillstånd för animalieproduktion

I januari 2016 beslutade regeringen om en nyindustrialiseringsstrategi, Smart industri, för att främja en digitaliserad, innovativ och hållbar produktion i Sverige. I handlingsplanen för Smart industri konstateras bl.a. att miljöprövningen tar lång tid och hämmar utvecklingen för en mer hållbar produktion. Följande åtgärder föreslås:

- Förslag till effektivare miljötillståndsprövning läggs: Förslag till en mer effektiv och ändamålsenlig miljöprövningsprocess utarbetas. Det innefattar bl.a. effektivare tillämpning av bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar i miljöbalken i syfte att underlätta prövningsprocessen.
- Statistik för prövningstider utarbetas: Regeringen avser att uppdra åt Naturvårdsverket att för branscher, olika typer av ärenden och instanser upprätta statistik för att följa ärendehanteringens av miljötillstånd över tid.
- Uppdrag om förslag för snabbare prövning: Regeringen avser att lämna ett uppdrag med syfte att föreslå ytterligare konkreta ändringar av regelverk och processer som kan effektivisera prövningsprocessen.
- En referensgrupp för kontinuerlig dialog om förbättringar skapas: En referensgrupp för kontinuerlig dialog med representanter för näringsliv och myndigheter skapas i arbetet för att minska ledtiderna.

Enligt Näringsdepartementet ingår även jordbrukssidan i diskussionerna om förenklingar av miljöprövningsprocessen.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att det efter dialog med näringslivet utarbetas förslag för effektivare miljötillståndsprövning samt statistik för prövningstider och en referensgrupp för kontinuerlig dialog om förbättringar inom miljötillståndsprövningen.

Sedan 2010 ska länsstyrelserna i sina verksamhetsplaner ange mål för handläggningstider för ett urval av ärendeslag. Länsstyrelsernas mål för handläggningstider är formulerade som antal dagar från ankomst till beslut, utifrån hur många dagar merparten (minst 90 procent) av ärendena ska beslutas inom. Den genomsnittliga målpuffyllelsen för ärendegrupperna med gemensamma mål var 81 procent, vilket är en ökning sedan 2014 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 1).

Naturvårdsverket fick i sitt regleringsbrev för 2017 i uppdrag att ta fram en modell för att årligen upprätta och redovisa statistik för miljötillståndsprövningen. Modellen ska utformas så att det för olika branscher, prövningsinstanser och mål- och ärendetyper är möjligt att samla in, sammanställa, analysera och presentera statistik för hur lång prövningstiden varit från ansökan till beslut och vilka faktorer som påverkat prövningstiden. Modellen ska möjliggöra att handläggningstiden av miljötillståndsprövningen kan följas över tid. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2017.

Regeringen överlämnade den 28 april 2017 en lagrådsremiss med förslag om ändrade regler för miljöbedömningar till Lagrådet. Regeringens förslag innebär bl.a. att kraven på vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla blir tydligare. Bestämmelserna om miljöbedömning ska endast tillämpas på de verksamheter och åtgärder som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. För de verksamheter och åtgärder som inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska verksamhetsutövaren i stället ta fram en liten miljökonsekvensbeskrivning. I regeringens promemoria Miljöbedömningar (Ds 2016:25) föreslås bl.a. ett nytt 6 kap. miljöbalken, en ny miljöbedömningsförordning och följändringar i sektorslagstiftning. Det övergripande syftet med förslaget är bl.a. att effektivisera miljöbalkens bestämmelser om miljöbedömningar för såväl planer och program som verksamheter och åtgärder. Därigenom ges förutsättningar för att öka den samlade miljöskyddseffekten och samtidigt minska tidsåtgången och den administrativa bördan vid miljöprövningen.

Den svenska miljöprövningen har reformerats vid flera tillfällen. En viktig utgångspunkt i regelförenklingsarbetet med miljöprövningen har varit att prövningen inte ska vara mer komplicerad än vad som krävs med hänsyn till skyddet för miljön och människors hälsa. Under våren 2011 genomfördes en reform av mark- och miljödomstolarna. Genom inrättandet av mark- och miljödomstolar skapades förutsättningar för att förenkla, samordna och effektivisera handläggning och domstolsprövning. Reformen gav förutsättningar för att kompetens och resurser skulle kunna användas på ett mer rationellt sätt och ge möjligheter för en effektiv ärendehantering med hög kvalitet.

I juni 2012 koncentrerades tillståndsprövningen till ett färre antal länsstyrelser. Det övergripande syftet med reformen var att åstadkomma en mer effektiv prövning och kortare handläggningstider. Länsstyrelserna har också fått i uppdrag att redovisa handläggningstider utifrån både när en ansökan lämnas in och när ansökan bedöms vara komplett. Målsättningen är att ett ärende vid en miljöprövningsdelegation ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet är det svenska jordbruket nödvändigt för en levande svensk landsbygd. Utskottet håller med regeringen om att det är svårt att producera livsmedel utan att påverka miljön men att det svenska jordbruket är ledande i att producera livsmedel med en mindre påverkan på miljön. Utskottet konstaterar att livsmedelsstrategins utgångspunkt är en hållbar produktion av livsmedel.

Vidare konstaterar utskottet, i likhet med tidigare ställningstagande, att det inte nödvändigtvis behöver innebära att en verksamhet är farlig för människors hälsa eller miljön bara för att den definieras som miljöfarlig. Om miljön påverkas eller kan påverkas i enlighet med definitionen klassas den som miljöfarlig.

Utskottet är för tillfället inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:2006 (C), 2016/17:2023 (C) yrkande 7, 2016/17:2446 (SD) yrkande 23, 2016/17:3615 (KD) yrkande 21 och 2016/17:3618 (C) yrkande 32. Motionerna avstyrks.

Utskottet noterar att regeringen anser att förenklingar för företagen inom livsmedelskedjan är prioriterat och att arbetet för att tillhandahålla service och lättillgänglig information om regler och villkor för företagande bör fortsätta att utvecklas. Inom ramen för nyindustrialiseringsstrategin Smart industri pågår arbete för att förenkla processerna för miljötillståndsprövning, inklusive för jordbrukssidan. Utskottet konstaterar att den svenska miljöprövningen har reformerats vid tidigare tillfällen i syfte att effektivisera och förkorta handläggningstider. Regeringen har även tagit fram förslag om att effektivisera miljöbalkens bestämmelser om miljöbedömningar.

Utskottet vill i detta sammanhang betona vikten av enkla regler samt effektiva och ändamålsenliga processer i syfte att uppnå en konkurrenskraftig livsmedelssektor.

Med hänsyn till det ovan anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:2446 (SD) yrkande 25, 2016/17:3615 (KD) yrkandena 10–12 och 2016/17:3618 (C) yrkande 31 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Övergödning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gödningsmetoder och internationellt arbete när det gäller kväveläckage.

Jämför reservation 84 (C) och 85 (KD).

Propositionen

För att Sverige även i fortsättningen ska kunna vara ett föregångsland i klimatarbetet krävs ett förstärkt arbete med att förbättra den svenska livsmedelsproduktionens klimatarbete. Även arbete med ökad biologisk mångfald, minskad övergödning, minskad spridning av miljögifter samt skydd av vatten behöver fortsätta att utvecklas.

När det gäller jordbrukets påverkan på miljön finns det tecken på en positiv utveckling. Den svenska belastningen på havet av växtnäringssämnen minskar liksom övergödningen i vattendragen, men övergödningss Problemen kvarstår i många områden, särskilt i Egentliga Östersjön. Jordbruket är den största källan till vattenburen belastning av fosfor och kväve. Effektiviteten i jordbruket, uttryckt i procent för både kväve och fosfor inom den svenska jordbrukssektorn, har stadigt förbättrats över tid.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) behövs det ett fortsatt arbete för att minska övergödningen av åar, vattendrag och hav genom ett mera hållbart brukande, bl.a. via insatser som Greppa näringen. Hållbara gödningsmetoder behöver utvecklas, inte bara ur självförsörjningssynpunkt utan också ur miljösynpunkt (yrkande 27).

I partimotion 2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 41 föreslås att man ska lyfta fram och exportera goda exempel i arbetet för minskat kväveläckage, exempelvis Greppa näringen. Trots att övergödningen är ett faktum har goda svenska resultat uppnåtts de senaste åren enligt motionärerna. Landsbygdsprogrammets miljöersättningar är en nyckelåtgärd för att minska näringsläckaget. Arbetet med att bl.a. anlägga fler våtmarker och kantzoner samt anpassa gödslingen efter grödans behov har varit mycket viktigt i sammanhanget, liksom satsningarna inom projekt som Greppa näringen.

Kompletterande information

Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att viktiga framsteg har gjorts för att genomföra Helsingforskommissionens (Helcoms) aktionsplan och långsiktigt minska tillförsel av kväve och fosfor i havet. Helcom beslutade i mars 2016 att skicka in en ansökan om att göra Östersjön till ett kontrollområde för kväveoxider, ett s.k. NECA-område. Ett beslut om ett förbud för kryssningsfartyg och passagerarfärjor att släppa ut toalettavfall i Östersjön togs av Internationella sjöfartsorganisationen i april 2016. Sverige införde 2015 ett förbud mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i vattendrag, sjöar och hav. Regeringen anser att fortsatt höga ambitioner i det internationella arbetet är avgörande för att nå miljökvalitetsmålet.

Vidare framgår att stödet till lokala och regionala vattenvårdprojekt (LOVA) fortsätter. Under 2015 beviljades projekt för 53 miljoner kronor, varav en majoritet går till projekt för att minska övergödningen. Exempel på åtgärder är musselodling och dagvattendammar. Ett arbete pågår för att kunna mäta hur mycket kväve- och fosforreduktion som insatserna bidrar till. Havs- och vattenmyndigheten inledde också 2015 ett särskilt arbete för att kunna utvärdera och följa upp miljöeffekter och andra samhällsnyttor, såsom ökad sysselsättning. Resultatet kommer användas för att bättre kunna styra medel till kostnadseffektiva åtgärder. Havs- och vattenmyndigheten arbetar aktivt för att använda anslagen i samverkan med annan finansiering, t.ex. från kommuner och från EU.

Otillräcklig rening av avloppsvatten från små avloppsanläggningar bidrar till övergödningen. Havs- och vattenmyndigheten arbetar med att föreslå

författningsändringar och att förbättra kunskapsläget på området för att på så sätt öka åtgärdstakten. Regeringen tillsatte i maj 2017 en utredning som ska föreslå åtgärder som ökar åtgärdstakten för små avlopp, se över ansvarsreglerna för vatten och avlopp samt föreslå vilken myndighet som ska vägleda tillsyn. Utredningen pågår till den 28 februari 2018.

Även åtgärdsprogrammen i enlighet med ramdirektivet för vatten (2000/60/EC) innehåller ett stort antal åtgärder som syftar till att minska övergödningen. Regeringen anser att åtgärdsprogrammen och genomförandet av dem är av stor betydelse för att nå miljökvalitetsmålet.

När det gäller tillståndet i havet beslutade Havs- och vattenmyndigheten i december 2015 om ett åtgärdsprogram för havsmiljön i enlighet med havsmiljödirektivet (2008/56/EG). Syftet med direktivet är att nå god miljöstatus i Nordsjön och Östersjön. En åtgärd är att utreda möjligheter att påverka den interna näringsbelastningen, lokalt i övergödda vikar och fjärdar samt i Egentliga Östersjön. Forskning pågår för att utveckla metoder som kan bidra till att minska syrebristen och främja återhämtningen av ekosystemen. Odling av blå fånggrödor i havsområden som inte uppnår god miljöstatus är en annan åtgärd i programmet. Detta kan innefatta odling av blåmusslor och alger för upptag av näringsämnen från vatten. Regeringen anser att genomförandet av havsmiljödirektivet är centralt i det långsiktiga arbetet för att nå miljökvalitetsmålet.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen att övergödningen fortfarande är ett stort problem i sjöar, kust och hav. Utsläpp av kväve och fosfor har med tiden gett ett stort överskott på näringsämnen i bottensedimenten. Återhämtningstiden är lång, men tydliga och samlade insatser kan ge synliga resultat i miljön, inte minst på lokal nivå. Det finns ett stort behov av ytterligare åtgärder, framför allt när det gäller reduktion av fosfor. Klimatförändringarna kan bidra till ökad näringsbelastning. För att miljökvalitetsmålet ska utvecklas positivt anser regeringen att åtgärdstakten behöver öka, och att åtgärderna i ökad utsträckning behöver ske där de behövs mest för att minska övergödningen och där de kan ge tydliga resultat i miljön. Att bygga upp kunskap och utveckla metoder är viktigt för att kunna mäta insatsernas resultat och för att åstadkomma en mer effektiv styrning av medel till kostnads-effektiva åtgärder.

LOVA-medlen stärker det lokala och regionala arbetet för att minska övergödningen. Landsbygdsprogrammets vattenrelaterade miljöåtgärder har betydelse för att minska näringsbelastningen från jordbruket. Regeringen har uppdragit åt Jordbruksverket att föreslå åtgärder inom ramen för landsbygdsprogrammet för att öka måluppfyllelsen av bl.a. miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Att Sverige uppfyller kraven i nitratdirektivet (91/676/EEG) är viktigt. Näringsens särskilda satsning Greppa Fosfor bidrar till effektiva åtgärder för att reducera förlusterna av fosfor från åkermark.

När det gäller ökat skydd av marin miljö konstaterar regeringen att åtgärder för att minska utsläpp från övergödande ämnen har gett resultat. Utsläppen minskar, men ytterligare insatser behövs särskilt mot fosfor. Insatserna

behöver också bli mer riktade för att ge tydliga effekter i miljön. Regeringen avser att se över ekonomiska styrmedel och andra åtgärder som kan minska övergödningen.

När det gäller minskade utsläpp av näringsämnen från jordbruket fortgår arbetet på området (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23). Från och med 2016 är det återigen möjligt att söka miljöersättningarna till fånggrödor, vårbearbetning och skyddszoner från landsbygdsprogrammet. Sedan programmets start 2015 har åtgärder inom kompetensutvecklingsinsatser som Greppa näringen, investeringsstöd till t.ex. våtmarker och tvåstegsdiken varit möjliga att ta del av.

Vidare har förhandlingar om en ny förordning om CE-märkta gödselprodukter inletts under 2016. Förslaget är en del i EU-kommissionens paket om cirkulär ekonomi. Förordningen kan på sikt underlätta handeln med organiska gödselmedel på den gemensamma marknaden.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anför i sitt svar på fråga 2016/17:831 Åtgärder för att minska jordbrukets läckage att regeringen bedömer att ytterligare insatser behöver vidtas för att nå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Vidare anför följande:

Det är ett känt faktum att jordbruket är en av flera sektorer som påverkar vattendrag, sjöar och hav och bidrar till övergödning. Mot denna bakgrund har det sedan lång tid inom jordbruket bedrivits ett strukturerat arbete genom såväl regler, ekonomiska styrmedel, rådgivning som information. Lagstiftningsåtgärderna är omfattande och inbegriper även EU-reglerade direktiv som nitratdirektivet och ramdirektivet för vatten. Ekonomiska styrmedel i form av miljöersättningar inom det svenska landsbygdsprogrammet omfattar stora insatser. Miljöersättningar som bidrar till att minska jordbrukets läckage av växtnäringsämnen omfattar cirka 2,8 miljarder kronor under programperioden 2014–2020. Till detta ska även läggas miljöinvesteringar för bland annat anläggning av våtmarker, liksom rådgivning, information och kompetensutveckling inom programmet. Programmets totala budget är cirka 36 miljarder kronor. Omfattande insatser vidtas alltså redan idag för att minska läckaget av näringsämnen från jordbruket. Samtidigt som ett strukturerat och långsiktigt åtgärdsarbete bedrivs sker parallellt inom jordbruket en utveckling av nya tekniker och odlingsmetoder som ökar precision och resurseffektivitet i odlingen. Detta går hand i hand med höga miljöambitioner. Exempelvis kan precisionsodling i form av anpassad gödsling till åkermarkens egenskaper och grödans behov minska växtnäringsläckaget, samtidigt som lantbrukarnes ekonomiska resultat förbättras.

I april 2016 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att föreslå åtgärder inom landsbygdsprogrammet som kan förbättra måluppfyllelsen för miljö kvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Ett rikt växt- och djurliv samt Myllrande våtmarker. Jordbruksverket redovisade i oktober 2016 sju förslag i rapporten Förslag på miljöåtgärder inom ramen för landsbygdsprogrammet, som tagits fram tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet. De förslag som ges när det gäller våtmarker och ingen övergödning är en samlad satsning på bättre vattenkvalitet, ökad budget till rådgivning inom Greppa näringen och förändrad

strukturkalkning så att stödet får en öronmärkt budget och schablonersättning. Enligt Näringsdepartementet bereds rapporten inom Regeringskansliet.

Även miljöminister Karolina Skog betonar att åtgärdstakten behöver öka för att miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning ska utvecklas positivt, och åtgärderna behöver i ökad utsträckning vidtas där det kan ge tydliga resultat i miljön (ip. 2015/16:724 om miljö tillståndet i Östersjön). Miljöministern anför vidare att Sverige deltar aktivt i det internationella arbetet för att förbättra Östersjöns miljö där Helcoms Baltic Sea Action Plan, havsmiljödirektivet och ramdirektivet för vatten är de viktigaste komponenterna. Nationellt ingår frågan också i den maritima strategi som regeringen beslutat, och frågan om att minska övergödning är viktig för att tillvarata den tillväxtpotential som finns kopplad till Östersjön. Ministern poängterar följande:

Vi vill att vårt arbete på nationell och regional nivå ska visa ett svenskt ledarskap som vi är stolta över och som vi kan presentera när vi tillsammans med Fiji nästa år anordnar det stora FN-mötet för genomförandet av hållbarhetsmålet nr 14 om havet.

— — —

Vad gäller jordbruket finns det också mycket som sker kopplat till vattenfrågorna. De skyddsåtgärder som kommer att genomföras i enlighet med vattendirektivet kommer att vara omfattande och påverka även de här delarna. Det är viktigt att ta ett helhetsgrepp om både vattenfrågorna och hur jordbruket utvecklas så att vi får ett arbete som fungerar väl för den enskilde jordbrukaren men också ger tydliga resultat.

FN:s generalförsamling antog i september 2015 nya globala mål för en hållbar utveckling. Målen ska vara vägledande för det internationella utvecklingssamarbetet fram till 2030 (Agenda 2030), och de syftar bl.a. till att säkerställa ett varaktigt skydd för naturresurserna.

Mål 14 handlar om att bevara haven och de marina resurserna och nyttja dem på ett hållbart sätt. Målet är nedbrutet i delmål, och delmål 14.1 handlar om att till 2025 förhindra och markant minska alla former av havsföroreningar, särskilt till följd av landbaserad verksamhet, inklusive marint avfall och övergödning.

Sverige och Fiji har gemensamt tagit initiativet till en FN-konferens, The Ocean Conference, för att stödja arbetet med att rädda världshaven och uppnå det globala hållbara utvecklingsmålet om hav och marina resurser, mål 14 i FN:s Agenda 2030. FN-konferensen ska driva på genomförandet och möjliggöra att fler tar ansvar för havens framtid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är bekymmersamt att det fortfarande är långt kvar innan miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning kan nås. Övergödningen är fortfarande ett stort problem i sjöar, vid kust och i hav. Utskottet delar regeringens bedömning att fortsatt höga ambitioner i det internationella arbetet är avgörande för att nå miljö kvalitetsmålet. Vidare är det viktigt att bygga upp kunskap och

utveckla metoder för att åstadkomma en mer effektiv styrning av medel till kostnadseffektiva åtgärder.

Utskottet noterar med glädje att omfattande insatser vidtas inom landsbygdsprogrammet för att minska läckaget av näringsämnen från jordbruket men även i åtgärdsprogrammen inom ramen för vattendirektivet. Inom jordbruket sker en utveckling av nya tekniker och odlingsmetoder som ökar precision och resurseffektivitet i odlingen, vilket ska minska övergödningen. Utskottet ser fram emot utvecklingen av hållbara odlingsmetoder.

Vidare anser utskottet att det är positivt att Sverige deltar aktivt i det internationella arbetet. Utskottet ser fram emot den av Sverige och Fiji arrangerade FN-konferensen för genomförandet av hållbarhetsmål 14 om havet och hoppas att detta kommer att leda till viktiga åtaganden bl.a. när det gäller att minska övergödningen globalt.

Utskottet föreslår med det anförda att motionerna 2016/17:824 (C) yrkande 41 och 2016/17:3615 (KD) yrkande 27 lämnas utan vidare åtgärd.

Miljöersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärdsinriktade och resultatbaserade miljöersättningar.

Jämför reservation 86 (M, C).

Propositionen

Landsbygdsprogrammet för 2014–2020 innehåller åtgärder som syftar till att stärka jordbrukets miljö- och klimatarbete. Regeringen har avsatt 60 procent av programmets budget till målet att ”säkerställa hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder”. Det innebär en satsning på nästan 23 miljarder kronor under programperioden.

Miljöersättningar är den enskilt största satsningen i programmet och omfattar ca 20 miljarder kronor. Flera av dem har villkor som innebär att djurhållning är en förutsättning för stödet. Ett exempel är ersättningen för att bevara betesmarker som förutsätter att brukaren har betande djur. Stöd ges också till jordbrukare för att behålla livsmedelsproduktion i bygder med sämre naturliga förutsättningar, t.ex. i skogsdominerade landskap. Stöden bidrar också till att kulturlandskapet och kulturmiljöer bevaras.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) är det viktigt att den gemensamma jordbrukspolitiken används för att säkerställa att Europas jordbruk är så hållbart som möjligt och bidrar till att uppnå de 17

globala hållbarhetsmålen. Detta görs bäst via miljöersättningar där lantbruksföretagaren kan välja åtgärder som passar på den egna gården. Oavsett produktionsform har alla gårdar sina hållbarhetsutmaningar att arbeta med. Att i högre grad låta varje gård välja sina åtgärder snarare än att ge generella miljöstödd riktade till vissa produktionsformer skulle enligt motionärerna ge högre utväxling när det gäller faktisk miljönytta (yrkande 38). Kan åtgärderna dessutom i högre grad kopplas till faktiskt miljöresultat skulle miljöersättningarna ge ännu högre utväxling än i dag (yrkande 37).

Även i kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) uppmärksammas behovet av att utveckla miljöersättningarna med gårdsanpassade och resultatbaserade stöd i stället för med fokus på produktionsform (yrkande 14) och att miljöersättningar bör riktas mot miljönytta i stället för produktionsform (yrkande 15).

Enligt kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 9 i denna del baseras dagens miljöersättningar i allra största utsträckning på vilken åtgärd som utförs. Ur miljösynpunkt är det inte helt optimalt. Det leder ofta till att åtgärder inte genomförs, eller att ineffektiva åtgärder genomförs, med följderna att nationella miljömål inte uppnås. Miljöersättningarna till lantbruket bör i större utsträckning baseras på resultat snarare än åtgärder.

Kompletterande information

Sedan 1996 utvärderar Jordbruksverket löpande hur EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP, Common Agricultural Policy) påverkar miljön i Sverige. Jordbruksverket driver detta arbete under benämningen CAP:s miljöeffekter tillsammans med Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. I samarbetet ingår också representanter från länsstyrelserna.

Syftet med utvärderingen är att göra analyser av jordbrukspolitikens effekter på miljön och ta fram olika framtidsscenarioer för att kunna se möjligheter till förbättringar. Det är viktigt att peka ut vad som kan förbättras inom miljöområdet och att föreslå ändringar av stödformer, regleringar m.m. Under perioden 2015–2019 kommer projektet att följa miljöeffekterna av det nya programmet och ta fram kunskapsunderlag för ändringar bortom 2020.

Jordbruksverket har inom projektet CAP:s miljöeffekter genomfört en studie för att undersöka om det är juridiskt möjligt att införa resultat- och värdebaserade miljöersättningar (Högre ersättning för högre miljönytta? Är resultat- och värdebaserade miljöersättningar förenliga med WTO:s och EU:s regelverk?, rapport 2015:12, Jordbruksverket). Av rapporten framgår att det redan i dag finns resultatbaserade miljöersättningar i några EU-länder. Hittills har det inte uppstått några diskussioner eller tvister i WTO (Världshandelsorganisationen) i samband med att länder har infört sådana ersättningar.

En ytterligare fråga som belyses i rapporten är om miljöersättningar vars ersättningsnivåer utgår från miljövärde i stället för åtgärdskostnader får

införas. I förhållande till EU:s nuvarande regler för jordbruksstöd är en sådan ersättning inte möjlig om ersättningsnivån överskrider åtgärdskostnaderna och kostnaderna för produktionsbortfall. Reglerna behöver revideras så att de kan tillåta högre ersättning än kalkylerade merkostnader. Utifrån WTO:s regelverk finns inget hinder mot en sådan revision.

Enligt rapporten är skälet till att byta ut de nuvarande åtgärds- och kostnadsbaserade ersättningarna mot resultat- och värdebaserade ersättningar främst att de kan vara effektivare, ha större miljönytta och ge lägre kostnader (transaktionskostnader medräknade). Resurserna kan styras dit de gör störst nytta, vilket ger riktade incitament, och lantbrukarna är fria att välja de metoder som passar bäst på platsen för att nå effekten. Andra fördelar är högre brukaracceptans, möjligheter till förenkling och bättre kontrollegenskaper. En möjlig nackdel enligt Jordbruksverket är högre ekonomisk risk för lantbrukarna om resultatet delvis beror på faktorer utanför deras kontroll. En slutsats från studien är att ekonomiska värderingsstudier och mer kunskap om själva genomförandeprocessen, exempelvis genom en geografiskt avgränsad pilotstudie, behövs för att kunna införa resultat- och värdebaserade miljöersättningar i Sverige.

Jordbruksverket genomför därför i samarbete med Lantbrukarnas Riksförbund och Världsnaturfonden en flerårig pilotstudie där man ska utveckla resultat- och värdebaserade ersättningar och betala lantbrukare utifrån leverans av efterfrågade miljönyttor. Projektet kommer att bedrivas under tre år fram t.o.m. 2019. Därefter kommer studien att utvärderas.

Enligt Näringsdepartementet är frågan om resultatbaserade miljöersättningar synnerligen levande, både i Sverige och inom EU. Det finns i dag exempel på sådana i bl.a. Tyskland. Kommissionen har även initierat några pilotprojekt som pågår bl.a. på Irland och i Spanien. Regeringen anser att möjligheten att använda sig av resultat- och värdebaserade ersättningar bör utvecklas i kommande reform av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Jordbruksverket löpande utvärderar EU:s gemensamma jordbrukspolitiks påverkan på miljön i Sverige. Det är viktigt enligt utskottet att sådana utvärderingar sker för att kunna förbättra både landsbygdsprogrammet och den gemensamma jordbrukspolitiken i framtiden.

Vidare noterar utskottet att det inte finns några lagliga hinder mot att införa resultat- och värdebaserade miljöersättningar utan att det snarare kan innebära fördelar med högre miljönytta och lägre kostnader. Utskottet ser därför fram emot resultatet av pilotstudien om resultat- och värdebaserade ersättningar. I likhet med regeringen anser utskottet att resultat- och värdebaserade miljöersättningar bör utvecklas i den kommande reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken.

I avvaktan på pågående arbete föreslår utskottet att motionerna 2016/17:2023 (C) yrkandena 14 och 15, 2016/17:3173 (M) yrkande 9 i denna del samt 2016/17:3618 (C) yrkandena 37 och 38 lämnas utan vidare åtgärd.

Vattenfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vattendirektivet och dess förslag till åtgärder, om målen för ökad livsmedelsproduktion och vattendirektivets mål, om att se över ersättningsformer till markägare vid bildande av vattenskyddsområden, om dialog mellan markägare och myndighet vid införandet av vattenskyddsområden samt om att se över Sveriges system med miljökvalitetsnormer för vatten.

Jämför reservation 87 (SD) och 88 (C).

Motionerna

Genomförande av vattendirektivet

I kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) framhåller motionärerna att om det föreslagna åtgärdsprogrammet för att uppfylla vattendirektivet skulle genomföras fullt ut skulle det få långtgående konsekvenser för svensk livsmedelsproduktion. Vattendirektivet är i grunden ett sunt åtgärdsprogram men det lägger en alldeles för stor ekonomisk börda på lantbruket som kan tvingas ta avsevärda arealer åkermark ur produktion. Vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder som inte missgynnar svenskt jord- och skogsbruk (yrkande 8). Motvarande synpunkter redovisas även i kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 29.

I motion 2016/17:1111 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M) framhålls behovet av en harmonisering av målen om en ökad livsmedelsproduktion och vattendirektivets mål om god vattenkvalitet, innan vi förlorar viktig livsmedelsproduktion. Det är av stor vikt att vi ökar vår livsmedelsproduktion, och för att uppnå detta krävs att vårt lantbruk har goda förutsättningar. Utmaningen är att anpassningen till vattendirektivet riskerar försvara för den svenska bonden att bruka sin mark. Det leder till lägre livsmedelsproduktion och försvarar möjligheten att nå målet om en ökad livsmedelsproduktion. Regeringen måste se till så att en harmonisering av dessa två mål genomförs innan vi förlorar viktig livsmedelsproduktion.

Vattenskyddsområden m.m.

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) är det viktigt att fastighetsägaren kan bruka sin mark för att kunna producera livsmedel. Om staten gör anspråk på mark är det därför viktigt att se över fastighetsägarens rätt till ersättning. Ett tydligt exempel är bildande av vattenskyddsområden där livsmedelsproduktionen avsevärt försvåras och det inte längre går att odla mat. Att skydda dricksvattenförsörjningen är enligt motionärerna centralt, men ersättningsformer till markägare när mark tas i anspråk vid bildande av vattenskyddsområden behöver ses över (yrkande 14). Vidare framhålls betydelsen av att verka för en bättre dialog mellan myndighet och markägare vid införandet av vattenskyddsområden (yrkande 33). Motsvarande synpunkter om en bättre dialog mellan myndigheter och markägare redovisas även i kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 9.

Av kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) framgår att motionärerna även anser att Sveriges system med miljökvalitetsnormer för vatten bör bli föremål för en översyn (yrkande 44).

Tidigare behandling och kompletterande information

Genomförande av vattendirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, det s.k. vattendirektivet eller ramdirektivet för vatten, fastslår en ram för den europeiska gemenskapens vattenpolitiska samarbete. Direktivet trädde i kraft den 22 december 2000. Direktivet syftar till att etablera en ram för enhetliga regler på EU-nivå för skydd av europeiska vatten: sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten men dock inte hav. Det handlar främst om att förbättra vattenrelaterat miljöarbete genom en gemensam lagstiftning för vatten. Bland annat försöker man minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning, förbättra tillståndet för existerande akvatiska ekosystem och reducera effekterna av översvämningar och torka.

För att uppnå eller bibehålla god status och följa miljökvalitetsnormerna för vatten i respektive vattendistrikt ska åtgärdsprogram utformas. Det är vattenmyndigheterna i Sveriges fem vattendistrikt som vart sjätte år, med hjälp av länsstyrelserna, utarbetar och fastställer åtgärdsprogrammen. Vad ett åtgärdsprogram ska innehålla framgår av vattenförvaltningsförordningen, som införlivar EU:s ramdirektiv för vatten. Förslagen till åtgärdsprogram innehåller bl.a. åtgärder mot fysisk påverkan, övergödning och kemikalier.

Att fastställa ett åtgärdsprogram innebär att man prövar ett förslag och kommer fram till att det, med eventuella ändringar, ska gälla som åtgärdsprogram. Enligt den ordning som regeringen bestämt i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön är huvudregeln att det

är vattenmyndigheterna som gör den prövning som mynnar ut i ett fastställande. Regeringen ska i vissa fall ges möjlighet att pröva ett förslag till åtgärdsprogram, vilket skett med programmet för 2016–2021.

Utskottet har behandlat frågan om åtgärdsprogrammen inom ramen för vattendirektivet för perioden 2016–2021 tidigare i betänkande 2015/16:MJU14 Vattenvård. Utskottet föreslog ett tillkännagivande till regeringen med följande innehåll:

Utskottet anser emellertid att de samhällsekonomiska kostnaderna för genomförandet av åtgärderna bör analyseras, och därefter bör de mest kostnadseffektiva åtgärderna prioriteras. Vattenmyndigheterna bör lämna förslag på hur deras förslag ska finansieras, och kostnaderna som dessa medför bör vara tydliga. Vidare bör vattenmyndigheterna göra konsekvensanalyser av påverkan på jordbruk och vattenverksamheter samt möjligheten till jobb i hela landet i kombination med att miljömålen ska nås.

Riksdagen följde utskottets förslag till beslut (rskr. 2015/16:209).

Regeringen redovisade i skrivelse 2016/17:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2016 bl.a. sitt arbete med anledning av tillkännagivandet. Regeringen anför i skrivelsen att de har slutfört prövning av åtgärdsprogrammen inom vattendirektivet. Regeringens beslut fattades den 6 oktober 2016. Av beslutet framgår vikten av att beslutade åtgärder ska kunna genomföras kostnadseffektivt. Regeringen har lyft fram att avvägning mellan olika samhällsintressen utgör en viktig del i bedömningen av hur åtgärder bör fördelas mellan olika typer av verksamheter, både utifrån deras påverkan på vattenmiljön och i förhållande till vilka åtgärder som är mest kostnadseffektiva.

Regeringen specificerade de åtgärder som var riktade till Jordbruksverket i en bilaga till beslutet. För att bidra till ett konkurrenskraftigt jordbruk betonade regeringen vikten av att åtgärderna ska ske inom ramen för det svenska landsbygdsprogrammet 2014–2020. Gemensamt för samtliga åtgärder är att de ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppfylls. I beslutet efterfrågade regeringen en komplettering av konsekvensanalysen och betonade att det inför beslut om åtgärder är av största vikt att det finns en grundlig och heltäckande redovisning av konsekvenserna av respektive åtgärd från såväl allmän som enskild synpunkt. Regeringen lyfte även fram behovet av avvägning mellan nyttor och kostnader.

Vattenmyndigheterna reviderade och fastställde åtgärdsprogrammen under december 2016. Arbetet med att genomföra dem har påbörjats, vilket kan bidra till att flera miljömål kan nås.

När det gäller ambitionen att ha en ökad livsmedelsproduktion och en god vattenkvalitet anför dåvarande miljö- och klimatminister Åsa Romson som svar på interpellation 2014/15:575 om vattendirektivet att regeringens ambition och arbete är starkt inställt på att ge förutsättningar för ökad livsmedelsproduktion i Sverige. Ministern anförde vidare att en ökad livsmedelsproduktion behövs av flera skäl:

Det handlar om ett levande lantbruk som också levererar mycket bra miljö-tjänster med öppna landskap, levande landsändar och levande byar. Men det handlar också om att vi i ett internationellt perspektiv har ett ansvar, ett åtagande, att använda de jordbruksmarker som finns i Sverige till att producera livsmedel. Den typen av jordbruk kommer att vara svårare att bedriva i andra delar, inte minst i södra Europa, med tanke på klimatförändringar. De gör att det blir ett oerhört mycket svårare jordbruksklimat.

Det här går alltså hand i hand. Ett levande lantbruk och en stark livsmedelsförsörjning bygger också på att ta väl vara på våra resurser, och därför menar jag att det är onödigt att måla upp bilden av att ta hand om en god vattenkvalitet skulle stå i kontrast till att värna om en bra livsmedelsproduktion och en levande landsbygd. Det här tror jag att de flesta i de gröna näringarna ser. Precis som sas inledningsvis är ju en god vattenkvalitet också grunden för den typen av företag, och därför finns det ett starkt gemensamt engagemang och ett starkt gemensamt ansvar.

Utskottet har behandlat denna fråga tidigare, bl.a. i betänkande 2015/16: MJU9 Landsbygdspolitik. Utskottet anförde att man inte ansåg att det fanns en målkonflikt mellan ökad livsmedelsproduktion och en god vattenkvalitet utan snarare att en god vattenkvalitet är en förutsättning och grund för ett levande lantbruk och en stark livsmedelsförsörjning.

Vattenskyddsområden m.m.

Enligt 7 kap. 21 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som vattenskyddsområde av länsstyrelsen eller kommunen. Vattenskyddsområdet är till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt. För ett vattenskyddsområde ska länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området (22 § miljöbalken). Fastighetsägaren har rätt till ersättning på grund av beslut som innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras, om beslutet gäller föreskrifter enligt 7 kap. 22 § miljöbalken om åtgärder och inskränkningar som rör vattenskyddsområden.

Av förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45) framgår att miljöbalken innehåller förhållandevis långtgående hänsynsregler och att en verksamhetsutövare ska iakttä dessa regler på eget initiativ och ansvar. Tillsynsmyndigheter kan ingripa direkt med stöd av hänsynsreglerna för att kräva rättelse, och reglerna ska ligga till grund för villkor vid domstolars och andra myndigheters tillståndsprövningar och omprövningar av tillstånd. En underförstådd och självklar begränsning i uttrycket pågående markanvändning är att endast lagenlig användning av mark eller byggnad berättigar till ersättning. Någon rätt till ersättning finns därför inte vid myndighetsingripanden i syfte att se till att en lags aktsamhets- eller hänsynskrav följs.

Föreskrifter till skydd för ytvattentäkter och enskilda grundvattentäkter kan också meddelas med stöd av 40 § 5 förordningen (1998:889) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Där anges att kommunen får meddela sådana föreskrifter om det behövs för att hindra att olägenheter för människors hälsa

uppkommer i en kommun. Det är kommunen som gör bedömningen om föreskrifter behövs och som tar fram underlaget. Sådana kommunala föreskrifter får inte medföra onödigt tvång för allmänheten eller annan obefogad inskränkning i den enskildes frihet (9 kap. 13 § miljöbalken). Dessa föreskrifter är inte ersättningsgrundande, till skillnad från inskränkningar som beslutas med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken. Dock kan föreskrifter som beslutats med stöd av 40 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd inte begränsa de tillstånd till olika verksamheter som har beslutats enligt miljöbalken, vilket föreskrifter om vattenskyddsområden som har beslutats enligt miljöbalken kan. Detta innebär t.ex. att ett jordbruksföretag som har tillstånd inte behöver följa en kommunal föreskrift utfärdad enligt 40 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd i den mån föreskriften begränsar tillståndet. Skyddsformen är också endast tillämplig på befintliga vattentäkter.

Den 31 maj 2012 beslutade regeringen att utse en särskild utredare för att se över den lagstiftning som möjliggör inskränkningar i användningen av mark eller byggnader (rådighetsinskränkningar) av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl. I augusti 2013 presenterade utredningen sitt betänkande Ersättning vid rådighetsinskränkningar (SOU 2013:59). I betänkandet redovisas att det ligger utanför utredningens uppdrag att granska och föreslå ändringar i de bestämmelser som möjliggör rådighetsinskränkningar av hälsoskydds-, miljöskydds- och säkerhetsskäl. Utredningen konstaterar dock att två områden där det finns ett behov av en sådan översyn är rådighetsinskränkningar i samband med inrättandet av vattenskyddsområden och rådighetsinskränkningar med stöd av artskyddsförordningen.

Även i Dricksvattenutredningens betänkande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) tas ersättningsfrågan upp som ett kritiskt moment vid inrättande av vattenskyddsområden. De oklarheter som föreligger när det gäller möjlighet till ersättning riskerar att försvåra processen.

Dricksvattenutredningens direktiv lyfter fram förhållandet att vissa rådighetsinskränkningar till följd av bildande av vattenskyddsområden kan berättiga till ersättning. Vidare nämns att frågan utreds i särskild ordning. Dricksvattenutredningens tilläggsdirektiv anger särskilt att det inte ingår i uppdraget att se över fastighetsägarens rätt till ersättning på grund av beslut som innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras (dir. 2014:73, s. 5). Utredningen går därför inte närmare in på frågan om grunderna för rätt till ersättning och lägger inte heller några förslag i den delen. Däremot bedömer utredningen att det är viktigt att belysa frågor relaterade till ersättning och hur frågor om ersättning påverkar förutsättningarna för och processen vid inrättande av vattenskyddsområden.

Betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) har nyligen remitterats och är nu under beredning inom Regeringskansliet. Enligt Näringsdepartementet pågår det för närvarande inte något arbete när det gäller ersättningsfrågan.

När det gäller dialog mellan myndigheter och markägare framgår av 24 § i förordningen (1998:1252) om områdesskydd att länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen, innan den fattar ett beslut enligt 7 kap. 21 § miljöbalken att förklara ett område som vattenskyddsområde, ska förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att inom viss tid yttra sig över förslaget. Tiden får inte sättas kortare än en månad, och föreläggandet ska delges.

I Naturvårdsverkets handbok om vattenskyddsområde (2010:5, februari 2011) framhålls att det för att arbetet med vattenskyddsområden ska bli framgångsrikt är angeläget att arbetet inriktas mot öppenhet och dialog med medborgarna samt att god information ges t.ex. i samband med inledande samtal, remiss, kungörelse och andra skeden där markägare, närboende, organisationer m.fl. kan göra sina röster hörda. Kontakterna bör genomföras med respekt för vars och ens särintressen. Verket framhåller att kontakten med markägaren är särskilt viktig. För den enskilde markägaren kan föreskrifterna innebära ett stort ingrepp i äganderätten eller rådigheten över egendomen. Det formella krav som finns på kommunikation mellan beslutande myndighet och berörda fastighetsägare och rättighetsinnehavare i processen att fastställa ett vattenskyddsområde finns i 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Verket framhåller i handboken att för att åstadkomma ett ändamålsenligt skydd som är lätt att efterleva bör emellertid kommunikationen med dem som kommer att beröras av vattenskyddsområdet och dess bestämmelser påbörjas tidigare än en månad.

Utskottet har behandlat frågor om ersättning och dialog vid bildande av vattenskyddsområden tidigare (se bet. 2016/17:MJU10 Vattenvård). Utskottet anförde då följande:

I förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön finns ett krav på att samråd ska ske med berörda. Vattenmyndigheterna ska planera sitt arbete så att alla som berörs av förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön får möjlighet och uppmuntras att delta. Vid samverkan inom ett avrinningsområde är vattenråden viktiga forum. Utskottet konstaterar att det finns en reglerad samrådsskyldighet och att ett antal vägledningsdokument finns att tillgå som stöd för samverkansarbetet. [...]

Som framgår ovan finns en rätt till ersättning för berörda fastighetsägare i vissa fall när det gäller vattenskyddsområden. I andra fall saknas en sådan rätt. Utredningen om ersättning vid rådighetsinskränkningar ansåg att det fanns ett behov av en översyn när det gäller ersättning vid inrättandet av vattenskyddsområden, men att en sådan omfattande granskning som skulle krävas troligen görs bäst i samband med en allmän översyn av regelverket. Dricksvattenutredningen har belyst frågan, men det pågår för närvarande inte något arbete när det gäller ersättningsfrågan. Utskottet ser inte nu skäl att vidta någon åtgärd.

Miljökvalitetsnormer för vatten är bestämmelser om kvaliteten på miljön i en vattenförekomst. Dessa fastställs med stöd av 5 kap. miljöbalken, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2013:19 samt HVMFS 2015:4. Normerna är ett rättsligt verktyg och ställer krav på vattnets kvalitet vid en viss tidpunkt.

Av vattenmyndigheternas skrift Verktyg för bättre vatten – Miljökvalitetsnormer (dnr 537-1645-2016) framgår att miljökvalitetsnormerna för vatten

omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. För att normerna ska vara satta på likvärdigt sätt över hela landet finns generella utgångspunkter för detta i föreskrifter från Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning. Dessutom utgår de fem vattenmyndigheterna från gemensamma principer för hur normerna ska beslutas, för att det inte ska finnas omotiverade skillnader i miljökvalitetsnormerna mellan vattendistriktet.

Vattenmyndigheternas handledning för kartläggning och analys förtydligar hur länsstyrelsernas arbete med statusklassificering, påverkan, miljöproblem, riskbedömning och framtagande av förslag till miljökvalitetsnormer ska göras. Vattendelegationerna vid vattenmyndigheterna fastställer vilka miljökvalitetsnormer som ska gälla för vattenförekomsterna i respektive distrikt. Normerna gäller allmänt och beslutas i form av föreskrifter från den länsstyrelse som är vattenmyndighet i respektive distrikt.

Miljökvalitetsnormerna är ett av de verktyg som arbetet med att förvalta och förbättra Sveriges vatten baseras på. De andra är vattenmyndigheternas förvaltningsplan, åtgärdsprogram och övervakningsprogram som arbetas fram vart sjätte år efter samråd med myndigheter, kommuner, vattenråd, vattenvårdsförbund och andra berörda.

Den 1 juli 2016 avkunnade EU-domstolen dom i mål C-461/13, den s.k. Weserdomen. Avgörandet från EU-domstolen har bl.a. klargjort vilka skyldigheter vattendirektivet medför för medlemsstaterna vid tillståndsprövningar av enskilda verksamheter eller projekt och om hur begreppet försämring av status ska tolkas. Domstolen konstaterar att artikel 4 i vattendirektivet inte enbart innehåller principiella skyldigheter utan även avser enskilda projekt. Medlemsstaterna är därför skyldiga att inte lämna tillstånd till ett projekt om detta kan orsaka en försämring av en ytvattenförekomsts status eller när projektet äventyrar uppnående av god status, god potential eller god kemisk ytvattenstatus hos en ytvattenförekomst.

Vidare konstaterar domstolen att begreppet försämring för att vara ändamålsenlig ska tolkas i förhållande till en kvalitetsfaktor eller ett ämne eftersom det då omfattar varje förändring som skulle kunna äventyra genomförandet av målet med vattendirektivet. Så snart statusen hos minst en kvalitetsfaktor försämras med en klass, exempelvis från god till måttlig eller från måttlig till otillfredsställande, ska detta därför bedömas som försämring av statusen.

Enligt Miljö- och energidepartementet pågår inom Regeringskansliet ett arbete med framtagande av en promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för miljökvalitetsnormernas genomslag i prövningar och ärenden. Ändringarna föreslås dels för genomförande av de ändringar som behövs med anledning av Weserdomen, dels för att bemöta den kritik som kommissionen riktat mot Sverige inom ramen för ett överträdelseärende när det gäller genomförandet av vattendirektivet. Den kritiken består i att kommissionen anser att det saknas tillräckliga verktyg för att Sverige i tid ska hinna åtgärda de verksamheter vars nuvarande miljöpåverkan gör att berörda vatten inte nått rätt status eller som äventyrar att rätt status nås.

Vidare pågår det också inom Regeringskansliet, enligt Miljö- och energidepartementet, ett arbete med att ta fram direktiv för en utredning som ska se över organisationen av vattenförvaltningen. Att en sådan utredning bör till sättas har tidigare föreslagits av bl.a. Miljömålsberedningen.

Utskottets ställningstagande

Genomförande av vattendirektivet

Utskottet noterar att regeringen har slutfört prövningen av åtgärdsprogrammen inom ramen för vattendirektivet. I sin prövning har regeringen anfört att beslutade åtgärder ska kunna genomföras kostnadseffektivt. Vidare har regeringen betonat vikten av att åtgärderna ska ske inom ramen för landsbygdsprogrammet för att bidra till ett konkurrenskraftigt jordbruk. Vattenmyndigheterna har reviderat och fastställt åtgärdsprogrammen i enlighet med regeringens förslag. Utskottet ser nu fram emot genomförandet av åtgärdsprogrammen, vilket kommer att bidra till att flera miljömål kan nås.

Vidare vidhåller utskottet sin bedömning att det inte finns en målkonflikt mellan ökad livsmedelsproduktion och en god vattenkvalitet, utan snarare att en god vattenkvalitet är en förutsättning och grund för ett levande lantbruk och en stark livsmedelsförsörjning.

Utskottet anser att motionerna 2016/17:1111 (M), 2016/17:2446 (SD) yrkande 29 och 2016/17:3614 (SD) yrkande 8 i allt väsentligt är tillgodosedda.

Vattenskyddsområden m.m.

Som framgår av redovisningen ovan finns i vissa fall en rätt till ersättning för fastighetsägare vid bildande av vattenskyddsområden. Utskottet noterar att utredningen om ersättningar vid rådighetsinskränkningar bl.a. anser att det finns ett behov av en översyn när det gäller ersättningar i samband med inrättande av vattenskyddsområden. Även Dricksvattenutredningen bedömer att det är viktigt att dessa frågor belyses. Det pågår för närvarande inget arbete när det gäller ersättningsfrågan. Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning och ser inte nu skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 14.

Utskottet konstaterar att det är reglerat att ägare och innehavare av särskild rätt till marken ska konsulteras innan ett vattenskyddsområde inrättas och att vägledningsdokument betonar vikten av en bra dialog. Utskottet vill särskilt uppmärksamma att det av Naturvårdsverkets handbok om vattenskyddsområde framgår att kontakten med markägare är särskilt viktig, och för att arbetet med vattenskyddsområden ska bli framgångsrikt är det angeläget med öppenhet och dialog med allmänheten och markägare. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:2023 (C) yrkande 9 och 2016/17:3618 (C) yrkande 33 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet konstaterar att det pågår arbete inom Regeringskansliet när det gäller miljökvalitetsnormerna för vatten; bl.a. bereds direktiv för en utredning

som ska se över organisationen av vattenförvaltningen och förslag till ändrade bestämmelser för miljö kvalitetsnormernas genomslag i prövningar och ärenden. I avvaktan på det pågående arbetet anser utskottet att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 44 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Agenda 2030 samt generationsmålet och miljömålen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Agenda 2030 samt generationsmålet och miljömålen.

Jämför reservation 89 (C, L) och 90 (C).

Propositionen

Agenda 2030

I propositionen redovisas att den globala livsmedelsproduktionen står inför stora utmaningar. Flera av FN:s globala utvecklingsmål (Agenda 2030) har starka kopplingar till jordbruket och livsmedelsproduktionen, inte minst målet om tryggad livsmedelsförsörjning. Därutöver arbetar Sverige sedan flera år tillbaka med att politiska och ekonomiska åtgärder ska utformas på ett sätt som främjar en rättvis och hållbar utveckling i världen (den s.k. politiken för global utveckling, PGU).

Globalt behöver jordbruksproduktionen öka och konsumtionsmönstren ändras för att trygga livsmedelsförsörjningen i världen. Produktionen behöver vara hållbar och ske i områden där miljöpåverkan kan minimeras. I Sverige finns goda förutsättningar för hållbar produktion med begränsad miljöpåverkan. Regeringen anser därför att Sverige bör bidra till en hållbar ökning av livsmedelsproduktionen.

Det svenska jordbruket är resurseffektivt och har en viktig roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Att uppnå ett fossilfritt Sverige och en cirkulär och biobaserad ekonomi är utmanande men innebär också möjligheter för de gröna näringarna och landsbygden. En konkurrenskraftig, hållbar och resurseffektiv livsmedelssektor har också potential att bidra till att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling. Regeringen bedömer att Sverige har goda förutsättningar för att bidra till en globaliserad och klimatsmart livsmedelsproduktion.

Utgångspunkten för livsmedelsstrategin är en hållbar produktion av livsmedel. Stärkt konkurrenskraft och ökad produktion ska gå hand i hand med arbetet att nå miljömålen. Ett jordbruk som kan hävda sig i konkurrensen från omgivande konkurrentländer och finnas kvar, är en förutsättning för att jordbruket ska kunna bidra i miljöarbetet. Livsmedelsstrategin förutsätter ett kontinuerligt miljöarbete i jordbruket. Strategin kan bidra ytterligare till jordbrukets miljöarbete genom att främja en stärkt konkurrenskraft och förbättringar av resurseffektivitet.

För att skapa tillväxt och sysselsättning på ett hållbart sätt krävs väl avvägda åtgärder som beaktar hur miljömålen påverkas. OECD:s (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) arbete och rekommendationer för grön tillväxt för jordbruk och livsmedel kan ge vägledning för hur man kan arbeta med målsättningar för både tillväxt och hållbarhet. I detta sammanhang är det viktigt att följa utvecklingen av sysselsättning och ekonomisk tillväxt tillsammans med utvecklingens påverkan på miljön.

Regeringen anför att morgondagens produktion måste ha en mer utvecklad hållbarhet än dagens. Forskning och kompetensutveckling när det gäller nya produktionsmetoder, nya växtsorter, hållbara och hälsosamma livsmedel etc. är av stor vikt för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja.

Miljömålen

Regeringen framhåller i propositionen att en ökad produktion måste vara långsiktigt hållbar. Regeringen betonade också i budgetpropositionen för 2016 att ökningen av produktionen ska ske samtidigt som relevanta miljö kvalitetsmål nås. Svensk livsmedelsproduktion kännetecknas av en hög standard inom miljö- och klimatområdet. En ökad produktion av livsmedel har förutsättningar att bidra till att flera av miljö kvalitetsmålen kan nås. Livsmedelsproduktionen bidrar med både positiv och negativ miljö påverkan under förutsättning att tillväxten sker på ett hållbart och resurseffektivt sätt.

Regeringen anser att det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljö mål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Vidare framgår att livsmedel inte kan produceras utan att miljön påverkas. Livsmedelsproduktionen är samtidigt beroende av en god miljö och ekosystemtjänster som vattenreglering, jordmånsbildning och pollinering. Hållbar jordbruksproduktion måste relateras till hur väl olika resurser används, till produktivitet, jordbrukslandskapets positiva bidrag till skapandet av ekosystemtjänster, god livsmiljö och rekreativ möjligheter, men också till hur väl produktionen står sig när det gäller negativa effekter på miljön.

När det gäller de svenska miljö kvalitetsmålen är livsmedelsproduktionen genom jordbruket kopplade till flera av dem, exempelvis Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Begränsad klimatpåverkan, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker och Giftfri miljö. Dessutom är generationsmålet övergripande mål, att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljö problemen är lösta utan att exportera miljö problem till omvärlden, av fundamental betydelse för jordbrukets miljö arbete. De effekter som uppstår i omvärlden måste därför beaktas, inte minst när det gäller globala miljö problem som utsläpp av växthusgaser, där en minskning av de totala globala utsläppen är målet.

Motionerna

Agenda 2030

I kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 8 framhålls att strategin ska bidra till att uppnå Agenda 2030-målen. Enligt motionärerna kan och bör den svenska livsmedelskedjan bidra till att uppnå Agenda 2030-målet, och detta bör vara en målsättning för alla delar i kedjan. Motionärerna anför att det är en möjlighet för Sverige som matnation och med livsmedel av hög kvalitet, säkerhet, djurskydd och miljöhänsyn att exportera produkter och kunskap till andra länder. Vidare anför de att svenska livsmedel kan bidra till att trygga den inhemska livsmedelsförsörjningen liksom den globala.

På liknande sätt anför i kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 9 att strategin ska bidra till att uppnå Agenda 2030-målen. Sverige och FN:s resterande medlemsländer har ett ansvar utifrån Agenda 2030-målen att verka för att de globala målen nås, och det är respektive regerings ansvar att de nås i det egna landet. Detta är något som uttryckligen är beskrivet för de globala målen, men trots det har regeringen i hög grad utelämnat Agenda 2030-målen från den egna livsmedelsstrategin fram till 2030. Alla 17 mål är relevanta för livsmedelskedjan, men framför allt målet om att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk. Enligt motionärerna bör Agenda 2030-målen därför inkluderas och arbetas för i livsmedelsstrategin.

Miljömålen

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 45 ser motionärerna ett behov av att berörda myndigheter ska arbeta för både miljömål och generationsmål så att Sverige kan behålla ett hållbart lantbruk i framtiden utan att vår miljöpåverkan exporteras till andra länder. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 16.

Kompletterande information

Agenda 2030

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att åtgärder inom politiken för areella näringar, landsbygd och livsmedel ska bidra till att nå regeringens mål för jämställdhetspolitiken samt till Agenda 2030 och politiken för global utveckling. Vidare framgår (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) att regeringen anser att miljömålen, som utgör miljödimensionen av hållbar utveckling, ytterligare aktualiseras med anledning av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Agenda 2030 förenar ansvaret för klimat och miljö med social och ekonomisk utveckling. I det nationella genomförandet och uppföljningen av Agenda 2030 kommer de nationella miljömålen att vara en av flera viktiga utgångspunkter.

Under våren 2016 gav regeringen 86 statliga myndigheter i uppdrag att bidra med underlag för Sveriges genomförande av FN:s Agenda 2030. I redovisningarna har myndigheterna gjort bedömningar av vilka mål och delmål deras verksamhet har störst inverkan på, nationellt och internationellt. De innehåller också en bedömning av om myndighetens verksamhet på området är tillräcklig.

Underlaget som myndigheterna har redovisat kommer att bidra till att utveckla regeringens styrning inom de politikområden som berörs av Agenda 2030 och kommer även att användas som ett stöd till Agenda 2030-delegationen som bl.a. ska ta fram förslag på en övergripande handlingsplan för Sveriges genomförande av Agenda 2030.

I mars 2016 tillsatte regeringen en delegation för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (dir. 2016:18). Delegationens syfte är att verka för och underlätta och stimulera arbetet med genomförandet av Agenda 2030. I uppdraget ingår bl.a. att göra en kartläggning och bedömning av i vilken utsträckning Sverige uppfyller agendans mål och delmål, lämna förslag till en övergripande handlingsplan för Sveriges genomförande samt sprida information om goda exempel på området social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling och verka för att dessa ges uppmärksamhet.

Den 31 maj 2017 ska delegationen lämna ett förslag till handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan. Den 1 mars 2018 ska delegationen lämna förslag till kompletterande åtgärder samt föreslå former för det fortsatta arbetet med att genomföra agendan. I redovisningen ska framgå i vilken utsträckning Sverige uppfyller agendans mål samt inom vilka områden ytterligare åtgärder krävs. Delegationens uppdrag gäller till den 11 mars 2019 då en slutredovisning ska ske med förslag på hur arbetet ska bedrivas i fortsättningen.

Miljömålen

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att miljöpolitiken utgår från de nationella miljökvalitetsmål och det generationsmål för miljöarbetet som beslutats av riksdagen. Målen är styrande för allt miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt. Dessutom har 26 nationella myndigheter och länsstyrelserna i sin instruktion ett utpekat ansvar för att verka för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet. Åtta av dessa myndigheter har även ett utpekat ansvar för att samordna uppföljning och utvärdering av ett eller flera miljökvalitetsmål.

Det framgår t.ex. i 1 § förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket att Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

I 4 § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk anges att myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet

och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Vidare ska Jordbruksverket samordna uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

När det gäller Kemikalieinspektionen framgår av 2 § förordningen (2009:947) med instruktion för Kemikalieinspektionen att myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling samt samordna uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Utskottets ställningstagande

Agenda 2030

Utskottet noterar att flera av FN:s globala utvecklingsmål har starka kopplingar till jordbruket och livsmedelsproduktionen, inte minst målet om tryggad livsmedelsförsörjning. Jordbruksproduktionen behöver öka globalt och vara hållbar samt konsumtionsmönstren ändras för att trygga livsmedelsförsörjningen i världen.

Utskottet anser att livsmedelsstrategins målsättning med en konkurrenskraftig, hållbar och resurseffektiv livsmedelssektor är en förutsättning för att kunna uppnå FN:s mål för hållbar utveckling. Utgångspunkten för livsmedelsstrategin är en hållbar produktion av livsmedel. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige har goda förutsättningar för att bidra till en globaliserad och klimatsmart livsmedelsproduktion. Vidare anser utskottet i likhet med vad som anförs i propositionen att arbetet för en ökad livsmedelsproduktion och konkurrenskraft ska ske i enlighet med Agenda 2030-målen.

Utskottet anser att motionerna 2016/17:3616 (L) yrkande 8 och 2016/17:3618 (C) yrkande 9 är tillgodosedda med det anförda.

Miljömålen

Utskottet noterar att livsmedelsstrategins övergripande mål är en konkurrenskraftig livsmedelkedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål uppnås. Utskottet konstaterar även att det redan i dag framgår i 26 berörda myndigheters och länsstyrelserns instruktioner att de ska arbeta för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och att åtta av dessa har ett utpekat ansvar för att samordna uppföljning och utvärdering av ett eller flera miljö kvalitetsmål.

Utskottet anser att motionerna 2016/17:2023 (C) yrkande 16 och 2016/17:3618 (C) yrkande 45 är tillgodosedda med det anförda.

Biodrivmedel och biogas

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel, om grön omställning i lantbruket och om en nationell biogasstrategi.

Jämför reservation 91 (C).

Propositionen

Ett effektivt nyttjande av de produkter som jordbruket producerar är också en nyckelfaktor för ett hållbart samhälle. Svinnet måste minska längs hela livsmedelskedjan – från producent till konsument. Restprodukter bör också utnyttjas genom nya smarta lösningar som kan säkerställa kretsloppen och utgöra en resurs i en växande cirkulär och biobaserad ekonomi. Inom jordbruket finns det stor potential att bidra till en biobaserad och cirkulär ekonomi. Användning av jordbruksråvaror för produktion av biodrivmedel kan ge en betydande minskning av växthusgasutsläppen. Sverige ligger i framkant när det gäller produktion av biodrivmedel med hög klimatprestanda. Fortsatta insatser behövs för att ytterligare tillvarata de gröna näringarnas möjligheter i klimatarbetet och för att göra jordbruksproduktionen mer klimateffektiv.

Morgondagens produktion måste ha en mer utvecklad hållbarhet än dagens. Forskning och kompetensutveckling när det gäller nya produktionsmetoder, nya växtsorter, hållbara och hälsosamma livsmedel etc. är av stor vikt för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 47 anförs att regler behöver utformas som ger mer långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel. Detta främjar enligt motionärerna en grön omställning inom lantbruk, livsmedelsindustri och handel (yrkande 51). Då omställningen av arbetsmaskiner går långsamt finns det ett stort behov av drivmedel som fungerar i dagens motorer. Det är därför viktigt att skapa en produktion och efterfrågan av förnybara drivmedel i Sverige.

Vidare anförs att biogasen kan fylla en viktig funktion när det gäller att skapa ett hållbart samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser och med 100 procent förnybar energi. För att ta till vara biogasens fulla potential och för att underlätta samordning mellan de olika politikområden som biogasen berör vill motionärerna att det tas fram en nationell biogasstrategi (yrkande 56).

Kompletterande information

Biodrivmedel

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att de globala utsläppen av växthusgaser måste minska kraftigt för att de allvarigaste klimatförändringarna ska kunna undvikas. Den omställning som nu sker i Sverige och som också påbörjats i omvärlden är en utmaning som samtidigt innebär stora möjligheter för de gröna näringarna.

Slutsatserna från det s.k. Mekaprojektet (metandieselefterkonvertering av arbetsmaskiner) visar att teknik med kombinerad diesel- och biogasdrift ger minskade utsläpp men att det inte är en framkomlig väg att anpassa maskinerna genom efterkonvertering. Andra vägar framåt är att reglera högsta tillåtna utsläpp från arbetsmaskiner på EU-nivå och att öka tillgången på biodrivmedel som kan användas direkt i befintliga maskiner.

Vidare framhålls att energiutvinning från biomassa ökar, inte minst inom skogssektorn. Skogen har en stor roll att spela i övergången till en biobaserad och cirkulär ekonomi där förnybara, biobaserade produkter används eller substituerar fossila produkter. Med ökad produktion av biodrivmedel finns potential att öka takten mot en fossilfri fordonsflotta.

Regeringen anför att det även inom jordbruket finns stor potential att bidra till en biobaserad och cirkulär ekonomi. Användning av jordbruksråvaror för produktion av biodrivmedel kan ge en betydande minskning av växthusgasutsläppen, och Sverige ligger i framkant när det gäller produktion av biodrivmedel med hög klimatprestanda. Vidare verkar metanreduceringsersättningen som katalysator för att utnyttja jordbrukets restprodukter till att producera förnybar energi.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att jordbrukets utsläpp långsiktigt har minskat men att den begränsade potentialen för stora utsläppsminskningar medför att jordbruket bedöms svara för en stor andel av de kvarvarande utsläppen 2045. Skogsbrukets nettouptag ligger kvar på en hög nivå, samtidigt som produktionen av skogsbaserad bioenergi utvecklas positivt. Fortsatta insatser behövs för att ytterligare tillvarata de gröna näringarnas möjligheter i klimatarbetet och för att göra jordbruksproduktionen mer klimateffektiv.

Regeringen anför i Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (prop. 2016/17:146) att deras ambition är att Sverige ska bli ett av de första fossilfria välfärdsländerna, vilket också innebär en fossilfri fordonsflotta. Transportsektorn bör därför ges ett särskilt fokus i klimatomställningen. Det finns ett behov av, men också olika möjligheter, att åstadkomma utsläppsminskningar i sektorn. Samhällsplanering och utveckling av effektiva transportsystem inklusive effektiva fordon, fossilfria drivmedel och åtgärder som hanterar transportefterfrågan kan bidra. Regeringen anser att tydliga mål samt långsiktiga och stabila regler och marknadsvillkor är nödvändiga för att detta ska uppnås.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) framgår att fler initiativ behövs på transportområdet. Att kommissionens meddelande om en strategi för att minska utsläppen i transportsektorn nu följs av konkreta styrmedel är av högsta vikt. Det gäller bl.a. incitament för utökad användning av biodrivmedel.

Vidare anför regeringen bl.a. att produktion av biodrivmedel och andra biobaserade produkter är några områden där mer forskning behövs. Medel för detta ingår i regeringens samverkansprogram för cirkulär och biobaserad ekonomi och delas mellan utgiftsområde 20 och 23. För detta ändamål beräknar regeringen att anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ökas med 25 miljoner kronor 2018, 37,5 miljoner kronor 2019 och 50 miljoner kronor 2020 jämfört med anslagsnivån 2016. I utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel föreslår regeringen att motsvarande summa tillförs.

Samverkansprogrammet cirkulär och biobaserad ekonomi kommer att stödja omställning till ett fossilfritt samhälle. Ett viktigt syfte med programmet är att hitta lösningar för att fossilbaserade produkter ska ersättas med biobaserade. Till varje samverkansprogram har en samverkansgrupp knutits med representanter från bl.a. näringsliv, högskola och institut från de branscher som omfattas av respektive program. Samverkansgruppen för cirkulär och biobaserad ekonomi har gjort en prioritering och bildat arbetsgrupper för det fortsatta arbetet, bl.a. en för biodrivmedel.

Av 2017 års ekonomiska vårproposition (prop. 2016/17:100) framgår att regeringen för närvarande arbetar med långsiktiga styrmedel för biodrivmedel efter 2018. En promemoria med förslag på en reduktionsplikt för låginblandade biodrivmedel och fortsatt skattenedsättning för höginblandade biodrivmedel har skickats ut på remiss (M2017/00723/R). De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Biogas

I juli 2009 gav regeringen Energimyndigheten i uppdrag att i samråd med Jordbruksverket och Naturvårdsverket utveckla en sektorsövergripande långsiktig strategi och föreslå åtgärder som på kort och lång sikt bidrar till att öka användningen av biogas. I augusti 2010 presenterade de tre myndigheterna rapporten Förslag till en sektorsövergripande biogasstrategi (ER 2010:23). I rapporten konstateras att den samhällsekonomiska vinsten med biogas är mer beroende av hur biogasen produceras än vad den används till. All biogas är inte lika beroende av stöd för att konkurrera, och all biogas medför inte samma samhällsnyttor. Förutsättningarna innebär att kostnaderna varierar kraftigt beroende på vilka råvaror som används.

Rapporten innehöll förslag och slutsatser för att stärka biogasens konkurrenskraft som riktar sig till regeringen, regioner, kommuner, myndigheter och näringen. Ett av förslagen som nämns i rapporten är en metangasreduceringsersättning på 20 öre per kilowattimme för energi producerad ur

stallgödsel. Syftet med ersättningen är att ersätta biogasproducenter för den dubbla miljönytta som uppstår när biogas produceras från gödsel. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 23) att 240 miljoner kronor tillförs anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket under perioden 2014–2023 för ett stöd för dubbel miljönytta med syfte att främja produktion av förnybar energi.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att riksdagen i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2016 beslutade om en förstärkning av budgeten för metanreduceringsersättningen med 30 miljoner per år under perioden 2016–2019 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:MJU2, rskr. 2015/16:110). Regeringen har även beslutat att höja ersättningsnivån för gödselbaserad biogas från högst 20 öre/kilowattimme till högst 40 öre/kilowattimme. Under 2015 var det 51 anläggningar som tog del av metanreduceringsersättningen.

Vidare framgår av budgetpropositionen att Jordbruksverket och Transportstyrelsen den 30 november 2015 slutredovisade det s.k. Mekaprojektet (metandieselefterkonvertering av arbetsmaskiner). Projektets syfte har varit att utveckla biogasdrift för arbetsmaskiner samt att arbeta med framtagandet av ett nytt regelverk för efterkonvertering av arbetsmaskiner till förnybara bränslen. Resultaten visar att konvertering av arbetsmaskiner till kombinerad biogas- och dieseldrift kan ge betydligt lägre klimatpåverkan från arbetsmaskiner men att efterkonvertering inte är en framkomlig väg då det krävs omfattande motoranpassningar. Tekniken är därför bättre lämpad för nya maskiner. Myndigheterna bedömde även att det behövs ytterligare undersökningar och utveckling av tekniken.

I 2017 års ekonomiska vårproposition (prop. 2016/17:100) redovisas att ett nytt klimatinvesteringsstöd, det s.k. Klimatklivet, infördes av regeringen 2015 och att det är en av regeringens viktigaste insatser för att stödja utsläppsminskningar på lokal och regional nivå samt stimulera lokal och regional finansiering. Stödet ska huvudsakligen gå till de åtgärder som bedöms ge de största varaktiga minskningarna av utsläpp av växthusgaser per investeringskrona. Exempel på åtgärder som beviljats investeringsstöd är utbyte av fossila bränslen mot förnybara, tankstationer för förnybara drivmedel och produktion av biogas. Vid utgången av januari 2017 hade totalt 620 ansökningar beviljats stöd till ett totalt belopp om 2,6 miljarder kronor. Enligt Naturvårdsverkets bedömning har åtgärderna lett till minskade utsläpp av växthusgaser på 449 000 ton per år.

Av den ekonomiska vårpropositionen framgår att efterfrågan på de åtgärder som omfattas av klimatinvesteringsstödet har ökat och att regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2017 (prop. 2016/17:99) föreslår att ytterligare 500 miljoner kronor tillförs 2017. Om ansökningstrycket fortsätter att vara högt avser regeringen att återkomma till frågan i budgetpropositionen 2018.

Näringsutskottet har behandlat frågor om biogas vid flera tillfällen tidigare. I betänkande 2016/17:NU14 Energipolitik anför näringsutskottet följande:

Utskottet ser positivt på att biogas får en större roll i den svenska energimixen. I likhet med vad utskottet anförde våren 2016 konstaterar utskottet återigen att biogas är en mångsidig förnybar energikälla som kan användas både som drivmedel och för produktion av el och värme. Utskottet vill också återupprepa att såväl den nuvarande som den förra regeringen har agerat för att främja utvecklingen av biogas genom att stödja ny teknik och innovativa lösningar som stärker biogasteknikens konkurrenskraft och ökar biogasproduktionen.

I betänkande 2015/16:NU10 Energipolitik noterar näringsutskottet att det nyligen har tagits fram en branschinitierad nationell biogasstrategi. Swedegas, Energigas Sverige och Region Skåne presenterade i december 2015 ett gemensamt förslag till en nationell strategi för hur biogasen kan bidra till de energi- och klimatpolitiska målen, till att skapa nya jobb och till att utveckla ny teknik. Strategin ska bidra till att Sveriges mål inom flertalet prioriterade politikområden uppnås genom en ökad användning av biogas inom industri-, transport- och kraftvärmesektorerna. Näringsutskottet anser att strategin kan fungera som ett värdefullt underlag i fortsatta överväganden om biogasens framtida utveckling i Sverige.

Samordnings- och energiminister Ibrahim Baylan har som svar på fråga 2016/17:1092 Den svenska biogasens framtid anför följande:

Regeringen har, liksom tidigare regeringar, aktivt verkat för den positiva utveckling vi sett i både svensk biogasproduktion och att en ökande andel av produktionen används i transportsektorn. Regeringens intention är självklart att fortsätta främja utvecklingen av förnybar energi, inklusive biogas. Biogasen har också en viktig roll för att Sverige ska nå målet om inga nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären år 2045.

Jordbruksverket utlyser 5 miljoner kronor för pilot- och samarbetsprojekt inom områden där det finns behov av att utveckla metoder, teknik och processer för att jordbruket ska kunna fortsätta utvecklas på ett hållbart sätt. Medel kan sökas för projekt som är inriktade på att utvärdera och utveckla produktion och användning av biogas på landsbygden samt minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser och ammoniak.

Utskottets ställningstagande

Biodrivmedel

I likhet med regeringen anser utskottet att det finns en stor potential inom jordbruket att bidra till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Det är glädjande att Sverige ligger i framkant när det gäller produktion av biodrivmedel med hög klimatprestanda. Utskottet noterar dock att det behövs fortsatta insatser för att ta till vara de gröna näringarnas möjligheter i klimatarbetet och för att göra jordbruksproduktionen mer klimateffektiv.

Utskottet delar regeringens ambition att Sverige ska bli ett av de första fossilfria välfärdslanderna, vilket också innebär en fossilfri fordonsflotta. För att detta ska uppnås krävs tydliga mål samt långsiktiga och stabila regler och marknadsvillkor. Det är därför positivt att regeringen arbetar med långsiktiga styrmedel för biodrivmedel efter 2018.

Vidare noterar utskottet att samverkansprogrammet för cirkulär och biobaserad ekonomi ska stödja omställningen till ett fossilfritt samhälle och att en arbetsgrupp har bildats specifikt för biodrivmedel.

Utskottet föreslår med hänvisning till redovisningen ovan att motion 2016/17:3618 (C) yrkandena 47 och 51 lämnas utan vidare åtgärd.

Biogas

Utskottet delar näringsutskottets bedömning att biogas är en mångsidig förnybar energikälla som kan användas både som drivmedel och för produktion av el och värme. Det är därför positivt att såväl den nuvarande som den förra regeringen har agerat för att främja utvecklingen av biogas genom att stödja ny teknik och innovativa lösningar som stärker biogasteknikens konkurrenskraft och ökar biogasproduktionen. Åtgärder som metanreduceringsersättningen och klimatinvesteringstödet, det s.k. Klimatklivet är viktiga för utvecklingen av biogasproduktionen.

I likhet med regeringen anser utskottet att biogasen har en viktig roll för att Sverige ska nå målet om inga nettoutsläpp av växthusgaser till 2045. Vidare noterar utskottet att branschen har tagit fram en biogasstrategi för hur biogasen kan bidra till de energi- och klimatpolitiska målen, till att skapa nya jobb och till att utveckla ny teknik. Denna kan fungera som ett värdefullt underlag i fortsatta överväganden om biogasens framtida utveckling i Sverige.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 56 lämnas utan vidare åtgärd.

Gårdsförsäljning av livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga produkter och övriga livsmedel.

Jämför reservation 92 (M, SD, C) och 93 (SD).

Motionerna

Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga produkter

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 79 bör gårdsförsäljning av lokala alkoholhaltiga produkter möjliggöras. På grund av förbud mot gårdsförsäljning har svenska vin-, öl- och fruktvinsproducenter halkat efter i utvecklingen om man jämför med gårdar som säljer exempelvis ost, saft eller sylt, trots att det är produkter som, i likhet med vin, tillverkats på den egna gården av egna råvaror – en verksamhet som har gynnat landsbygdsökonomi och gårdarna har kunnat nyanställa och utvecklas vidare. Gårdsförsäljning av alkohol skulle kunna vara ett sätt att såväl skapa arbetstillfällen på

landsbygden som stödja besöksnäringen. För att gårdsförsäljning ska kunna införas får det dock inte äventyra de alkoholpolitiska målen, t.ex. folkhälsa.

Gårdsförsäljning av övriga livsmedel

I motion 2016/17:134 av Jan Ericson (M) framhålls att det i dag finns ett stort antal små livsmedelsföretag på landsbygden. Dessa är viktiga för det lokala näringslivet och den lokala försörjningen och arbetsmarknaden. Regelverket bör dock förenklas när det gäller livsmedelshantering så att gårdsförsäljning möjliggörs (yrkande 1).

Enligt motion 2016/17:842 av Magnus Persson (SD) kan man i dag se ett växande intresse för gårdsbutiker på landsbygden med försäljning av när-odlade och egenproducerade varor. Detta är viktigt för det lokala näringslivet i både liten och stor omfattning, men även för arbetsmarknaden på landsbygden. Regelverket är dock krångligt. För att underlätta för företagen bör därför regelverket ses över, och man bör arbeta aktivt för att få till undantag i EU-direktiven.

Kompletterande information

Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga produkter

Enligt 5 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622) ska det för detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktieföretag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten. Vidare framgår det av lagen att endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker. Detaljhandelsbolaget beslutar även om försäljningsställets förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Systembolaget har sedan september 2014 ett sortiment av lokalt och småskaligt producerade produkter över hela landet. Lokala producenter kan leverera till upp till tio olika systembolagsbutiker inom en radie om 15 mil från produktionsstället. Leverantörerna kan också välja om de vill göra varorna beställningsbara i hela landet. Även om Systembolaget inte köper in en produkt till det lokala sortimentet kan den säljas via beställningssortimentet. En sådan produkt har möjlighet att komma in i det fasta sortimentet i den butik där den efterfrågas. För att en dryck ska kunna hamna i sortimentet av lokalt och småskaligt producerade produkter ska den vara hantverksmässigt tillverkad, endast ett fåtal personer ska ha varit delaktiga i tillverkningen, produktionsstället ska ligga högst 15 mil från Systembolagets butiker och den årliga volym som tillverkas får högst vara 50 000 liter öl eller cider, 20 000 liter vin, 13 000 liter starkvin eller 10 000 liter sprit.

I svaret på en skriftlig fråga om gårdsförsäljning av öl och vin (fr. 2016/17:1294) anförde folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister Gabriel Wikström bl.a. följande:

Skälet till att Sverige inte tillåter gårdsförsäljning av sådana alkoholdrycker som omfattas av Systembolagets ensamrätt är att det skulle innebära en detaljhandelskanal vid sidan av monopolet. En sådan ordning skulle innebära att monopolets legitimitet kan ifrågasättas.

Motivet bakom det svenska detaljhandelsmonopolet är skyddet för folkhälsan. Forskning visar att detaljhandelsmonopolet räddar cirka 2 000 liv om året och innebär att cirka 11 miljoner sjukdagar kan undvikas jämfört med om alkohol skulle tillåtas säljas i den övriga detaljhandeln. Systembolaget utgör därför ett av alkoholpolitikens och folkhälsopolitikens viktigaste verktyg. Det finns ett stort folkligt stöd bakom Systembolaget och den service som bolaget ger. Det är alltså inte primärt gårdsförsäljningen i sig som utgör ett hot mot folkhälsan. Utan frågan måste ses i ett större sammanhang. Ökad tillgänglighet och marknadsföring av alkohol riskerar i förlängningen att bidra till en mer tillåtande attityd till alkohol och därmed ökad alkoholkonsumtionen i befolkningen.

Men framför allt innebär en utveckling som i förlängningen riskerar att underminera legitimiteten för det svenska detaljhandelsmonopolet, ett hot mot folkhälsan.

Vidare har socialutskottet yttrat sig över den aktuella propositionen i de delar som rör socialutskottets beredningsområde och över motion 2016/17:3618 (C) yrkande 79 (yttr. 2016/17:SoU6y). Socialutskottet ställer sig bakom regeringens förslag i de delar som berör utskottets beredningsområde och föreslår att motionsyrkandet avstyrks. I yttrandet anförs att socialutskottet tidigare har behandlat motionsyrkanden om gårdsförsäljning av alkohol och att utskottet då bl.a. har hänvisat till att detaljhandelsmonopolet är ett av de viktigaste alkoholpolitiska verktygen för att nå det alkoholpolitiska målet. Socialutskottet anser inte att det nu finns skäl att göra någon annan bedömning.

Gårdsförsäljning av övriga livsmedel

Vid försäljning i gårdsbutik av egna bearbetade livsmedel eller inköpta livsmedel gäller bl.a. kraven i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. Bestämmelserna i förordningarna är dock inte tillämpliga på primärproducenters leveranser av små mängder primärprodukter till konsumenter eller lokala detaljhandelsanläggningar. Primärprodukter är produkter från jorden och naturen, som grönsaker, frukt och bär, samt produkter från boskapsuppfödning, jakt och fiske. Mjölks- och äggproduktion ingår också i begreppet primärproduktion. Enligt förordningarna ska regler för sådana verksamheter införas i medlemsstaternas nationella lagstiftning.

Nationella regler om försäljning av små mängder primärprodukter finns i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:20) om livsmedelshygien. Nya bestämmelser gäller sedan den 1 september 2016. De livsmedel som berörs av dessa regeländringar är bl.a. opastöriserad mjölk, olika sorters vilt, honung, musslor, ägg och mjölk. Även begrepp som små mängder och lokal detaljhandel definieras tydligare. För att omfattas av de nationella reglerna får man bara sälja små mängder av egna obearbetade primärprodukter t.ex. på gården eller till den lokala detaljhandeln (butik eller restaurang).

Den som regelbundet producerar och säljer sina primärprodukter till andra företag eller direkt till konsumenter ska registrera sin verksamhet hos länsstyrelsen i det län där produktionen i huvudsak bedrivs. Andra verksamheter på gården utöver primärproduktionen, t.ex. gårdsförsäljning i gårdsbutiker eller gårdsmejerier, ska i de allra flesta fall vara registrerade hos kommunen. I övrigt gäller att de produkter som säljs alltid måste vara säkra. Producenten ansvarar även för att produkter och förpackningar uppfyller kvalitetsnormerna och märkningsbestämmelserna.

Utskottets ställningstagande

Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga produkter

Utskottet anser, i likhet med både socialutskottet och regeringen, att detaljhandelsmonopolet är ett av Sveriges viktigaste alkoholpolitiska verktyg. Av redovisningen ovan framgår att monopolets legitimitet kan ifrågasättas om Sverige tillåter gårdsförsäljning av sådana alkoholdrycker som omfattas av Systembolagets ensamrätt. Vidare noterar utskottet att Systembolaget nu har ett sortiment av lokalt och småskaligt producerade produkter över hela landet. Med det anförda anser utskottet att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 79 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Gårdsförsäljning av övriga livsmedel

Livsmedelslagstiftningen syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel. Utskottet konstaterar att regelverket i hög utsträckning är gemensamt för EU:s inre marknad men att det finns undantag för t.ex. försäljning av små mängder primärprodukter på gården eller till den lokala detaljhandeln. För sådan verksamhet finns regler i vår nationella lagstiftning. Utskottet noterar att Livsmedelsverket antagit nya nationella föreskrifter om försäljning av små mängder primärprodukter som gäller sedan den 1 september 2016.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan finner utskottet inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:134 (M) yrkande 1 och 2016/17:842 (SD). Motionerna avstyrks.

Livsmedelsförsörjning och beredskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om livsmedelskedjans sårbarhet vid kris, om ansvarsfördelningen för livsmedelsberedskapen vid kris, om livsmedelsförsörjningen som en parameter i civilförsvarsplaneringen och om Sveriges självförsörjningsgrad.

Jämför reservation 94 (SD), 95 (C) och 96 (KD).

Propositionen

I förslaget till övergripande mål för livsmedelsstrategin anges att en produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

I propositionen konstateras att en ökad livsmedelsproduktion i Sverige leder till bättre förutsättningar för en god nationell försörjningsberedskap. Vidare anförts att Sveriges självförsörjningsgrad har betydelse för den svenska försörjningsförmågan såväl i kris som under höjd beredskap och i krig, men att många andra faktorer är av väl så stor betydelse. Det konstateras att det bl.a. krävs en fungerande marknad för insatsvaror, transporter, datasystem och lagerhållning i detalj- och grossisthandelsleden. Hela livsmedelskedjan bör enligt regeringen vara så robust att även allvarliga påfrestningar och störningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället. Detta kräver i sin tur en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning.

Vidare hänvisas det till proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 där regeringen angav att planeringen för det civila försvaret ska återupptas och genomföras utifrån planeringsanvisningar som regeringen beslutat. I den propositionen angavs även att planeringen för det civila försvarets stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap bör ta sin utgångspunkt i Försvarsmaktens behov. Exempelvis kommer försörjning av livsmedel att utgöra särskilda behov för det militära försvaret. Det civila försvaret, där livsmedelsförsörjningen ingår, bör enligt regeringen inledningsvis planera för att kunna lösa uppgifter under krig i fem till tio dagar. Planeringen för övriga uppgifter inom det civila försvaret när det gäller skyddet av befolkningen och upprätthållandet av samhällsviktig verksamhet bör dock kunna utföras under en betydligt längre tid. Det krävs emellertid analyser och planering av hur leveranssäkerheten och beredskapen inom livsmedelsförsörjningen kan förbättras inför höjd beredskap. Det finns även andra krisscenarier där internationell handel med livsmedel minskar kraftigt under längre tid. I sådana scenarier är en inhemsk livsmedelsproduktion av stor betydelse för försörjningstryggheten. Det är enligt regeringen därför viktigt att jordbruket och livsmedelsproduktionen fungerar även under en kris

på såväl regional som nationell nivå. Samtidigt är gränsöverskridande samarbete, handel och integration avgörande för att främja en positiv utveckling i stora delar av världen. En ökad nationell livsmedelsproduktion kan skapa förutsättningar för en ökad konsumtion av svenska livsmedel. Regeringen gav i december 2015 i uppdrag till myndigheter med särskilt ansvar inför och vid höjd beredskap enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, bl.a. Jordbruksverket och Livsmedelsverket, att planera för det civila försvaret.

I fråga om dricksvatten framhålls att tillgång på säkert dricksvatten är en grundläggande samhällsfunktion för befolkningen likväl som vatten av god kvalitet är en grundförutsättning för verksamheterna i hela livsmedelskedjan. Ansvar för dricksvatten är fördelat på flera departement och myndigheter på såväl central som regional och lokal nivå. Därför krävs en ändamålsenlig styrning och god samverkan för att dricksvattenförsörjningen långsiktigt ska kunna säkras.

I propositionen hänvisas även till att Dricksvattenutredningen (N L 2013:02) lämnade sitt slutbetänkande i april 2016. Utredningen har haft i uppdrag att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning i landet, både på kort och på lång sikt, och i förekommande fall föreslå lämpliga åtgärder. Den övergripande utgångspunkten i utredningen är klimatförändringarnas förväntade effekter på dricksvattenförsörjningen. Utredningen har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) understryks att svensk livsmedelsförsörjning i dag är mycket sårbar för förändringar i omvärlden. Det är därför viktigt att stärka livsmedelsberedskapen och minska sårbarheten genom hela livsmedelskedjan. Det handlar inte om att bygga upp centrala livsmedelslager, utan om att se livsmedelsförsörjning ur ett systemperspektiv, bygga bort risker och få såväl privata som offentliga konsumenter att tänka över sin livsmedelsberedskap. Det föreslås därför att regeringen utreder hur livsmedelskedjans sårbarhet vid kris kan minska (yrkande 67), att ansvarsfördelningen av livsmedelsberedskap vid kris tydliggörs (yrkande 68) och att livsmedelsförsörjningen görs till en viktig parameter i planeringen för det civila försvaret (yrkande 69).

I kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att det är oacceptabelt att den s.k. självförsörjningsgraden nu har sjunkit till under 50 procent. Självförsörjningsgraden för livsmedel måste bl.a. öka för att garantera större uthållighet vid nationella och internationella kriser. Ett robust civilsamhälle med en väl fungerande svensk livsmedelsproduktion bör ses som en del av Sveriges totalförsvaret. I yrkande 2 framhåller motionärerna att mätbara produktionsmål för ökad livsmedelsproduktion bör införas i den nationella livsmedelsstrategin. Motionärerna föreslår att det långsiktiga målet

ska vara att nå 100 procents självförsörjningsgrad när det gäller de livsmedel som är möjliga att producera traditionellt och naturligt i Sverige.

Även i kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att mål för Sveriges självförsörjningsgrad måste sättas upp och att det långsiktiga målet bör vara att nå 100 procents självförsörjningsgrad.

Vidare anförs på liknande sätt i kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 att regeringen ska återkomma med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad. Motionärerna uttrycker i motionen att Sverige saknar möjlighet att försörja befolkningen med livsmedel för den händelse att handeln med omvärlden skulle skäras av, t.ex. på grund av krig eller kris. En förutsättning för att kunna bevara den svenska livsmedelsproduktionen är att Sverige bevarar den jordbruksareal som finns i vårt land. Kompetensen som finns inom jordbruksbranschen och en forskning som svarar mot morgondagens behov behöver också bevaras. En inhemsk produktion av jordbrukets insatsvaror som bränsle, gödningsmedel och reservdelar behövs också. Det anförs att den nuvarande bekymmersamma situationen har uppkommit genom en lång tids nedprioritering av försörjningstryggheten.

Kompletterande information

Livsmedelsverket är en av Sveriges krisberedskapsmyndigheter. Det innebär att verket ska verka för att minska sårbarheterna inom sitt ansvarsområde. Enligt 3 § förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket ska myndigheten ansvara för nationell samordning av dricksvattenfrågor, särskilt när det gäller anpassningar till klimatförändringar, samt kris- och beredskapsplanering när det gäller dricksvattenförsörjning. Myndigheten ska också ansvara för nationell samordning när det gäller kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning i leden efter primärproduktionen.

En viktig del i arbetet med krisberedskap är att arbeta krisförebyggande. Livsmedelsverket har därför tagit fram stödmaterial riktat till livsmedelsföretag i form av bl.a. handböcker och fallstudier. Verket ger även stöd i frågor som rör livsmedelsförsörjning till kommuner och länsstyrelser. Vidare startades 2016 en samrådsgrupp med syfte att förbättra förutsättningarna för livsmedelsförsörjningsberedskapen.

I fråga om dricksvatten ger Livsmedelsverkets nationella vattenkatastrofgrupp (Vaka) stöd på plats eller via telefon till i första hand kommuner och dricksvattenproducenter i kriser som rör dricksvattenområdet, men också till länsstyrelser och centrala myndigheter. Syftet med Vaka är att ge specifik rådgivning, expertstöd och coaching under svåra förhållanden. Livsmedelsverket erbjuder även handböcker, övningar och utrustning för nödvattenförsörjning.

Försvarskommittén anförde i betänkande 2016/17:FöU7 Samhällets krisberedskap bl.a. följande om livsmedelsförsörjning:

Utskottet vill understryka vikten av att Sverige säkerställer flöden av viktiga varor och då främst sin försörjning av livsmedel, inklusive

dricksvatten, i en krissituation. Utskottet instämmer med regeringen i att hela livsmedelskedjan bör vara så pass robust att man även kan klara allvarliga påfrestningar och störningar med rimliga konsekvenser för samhället. Detta kräver i sin tur en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning. Hela landet måste kunna försörjas. Regeringens tidigare beslutet om att återuppta en sammanhängande planering för totalförsvaret spelar här en viktig roll.

På grund av livsmedels- och dricksvattenområdets komplexitet kräver utvecklingen av leveranssäkerheten och krisberedskapen på området en mycket god samverkan mellan ansvariga aktörer i form av företag, kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter, inklusive Försvarsmakten, och branschorganisationer. Det är därför glädjande, enligt utskottet, att propositionen för en livsmedelsstrategi för Sverige betonar just vikten av dessa frågor. Även resultatet av Regeringskansliets beredning av slutbetänkandet från Dricksvattenutredningen är ett viktigt ingångsvärde för det fortsatta arbetet, bl.a. för Försvarsberedningens fortsatta arbete. Utskottet vill i sammanhanget också lyfta fram vikten av Livsmedelsverkets arbete med att verka för att minska sårbarheterna inom sitt ansvarsområde.

De aktuella motionsyrkandena avstyrks eftersom utskottet konstaterar att en rad arbeten pågår på området och att det för närvarande inte finns skäl för riksdagen att föreslå ytterligare åtgärder.

Vidare har försvarsutskottet yttrat sig över den aktuella propositionen och dess följdmotioner i de delar som rör försvarsutskottets beredningsområde (yttr. 2016/17:FöU4y). Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till frågan om livsmedelsförsörjningen ur ett beredskapsperspektiv och föreslår att motionerna 2016/17:3614 (SD) yrkande 1, 2016/17:3615 (KD) yrkande 7 och 2016/17:3618 (C) yrkandena 67–69 avstyrks med hänvisning till de arbeten som pågår på området. Utöver det som försvarsutskottet även uttryckte i betänkande 2016/17:FöU7 ovan anför försvarsutskottet bl.a. följande:

Regeringen anger i handlingsplanen som är kopplad till livsmedelsstrategin att beredskaps- och försörjningstrygghetsfrågor i huvudsak hanteras i det utvecklingsarbete som nu bedrivs när det gäller samhällets krisberedskap och totalförsvaret. Detta är enligt utskottet positivt. Frågan är komplex. En produktionsökning av livsmedel kan exempelvis bidra till en ökad självförsörjningsgrad, men det är inte självklart. Självförsörjningsgraden är t.ex. även beroende av sådana faktorer som den tillhörande infrastrukturen för distribution och produktionens inriktning. Vidare skulle vissa varor som är avsedda för export kunna användas för den inhemska marknaden om landet blir avskuret från omvärlden. Tillgång till alla typer av varor är inte heller nödvändig i en krissituation. Det krävs alltså inte att Sverige är självförsörjande i fråga om allting vid en kris. Utskottet förutsätter att det vidare arbetet leder till en för Sverige gemensam syn på hur vi som helhet ska se på vår självförsörjningsgrad.

Som utskottet tidigare konstaterat, t.ex. i utskottets uppföljningsrapport Om krisen eller kriget kommer – en uppföljning av informationsinsatser till allmänheten om den enskildes ansvar och beredskap (2015/16:RFR3), åligger det också den enskilde att ta ett ansvar för sin egen livsmedelsförsörjning vid en kris. Utskottet ser positivt på de initiativ som regeringen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tagit för att stärka den enskildes beredskap.

Utskottets ställningstagande

Försvarsutskottet understryker i sitt yttrande 2016/17:FöU4y vikten av att Sverige säkerställer flöden av viktiga varor i en krissituation, inklusive livsmedel. Försvarsutskottet delar även regeringens bedömning att hela livsmedelskedjan ska vara så robust att även allvarliga påfrestningar och störningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället. Vidare konstaterar försvarsutskottet att beredskaps- och försörjningstrygghetsfrågor i huvudsak hanteras i det utvecklingsarbete som nu bedrivs när det gäller samhällets krisberedskap och totalförsvar. Försvarsutskottet anser att detta är positivt, eftersom frågan är komplex, och anför att det förutsätter att det vidare arbetet leder till en för Sverige gemensam syn på hur vi som helhet ska se på vår självförsörjningsgrad. Försvarsutskottet påtalar även att det åligger den enskilde att ta ett ansvar för sin egen livsmedelsförsörjning vid en kris och lyfter fram de initiativ som regeringen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tagit för att stärka den enskildes beredskap. Försvarsutskottet föreslår att de aktuella motionsyrkandena avstyrks med hänvisning till de arbeten som pågår på området. Utskottet ser inte någon anledning att göra en annan bedömning än försvarsutskottet. Motionerna 2016/17:3614 (SD) yrkande 1, 2016/17:3615 (KD) yrkande 7 och 2016/17:3618 (C) yrkandena 67–69 föreslås därmed lämnas utan vidare åtgärd. Även motionerna 2016/17:2446 (SD) yrkande 2 och 2016/17:3614 (SD) yrkande 2 avstyrks.

Byggfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att kravet på förprovning vid ny-, om- och tillbyggnad av djurstallar och om bygglov för ombyggnad av byggnader på lantbruksfastigheter.

Jämför reservation 97 (M, C, KD), 98 (SD) och 99 (C).

Propositionen

Ett viktigt moment för företagare inom animalieproduktionen är förprovning av djurstallar. Förprovning är en form av bygglov som krävs vid ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar samt vid inredning av dessa. Förprovningen utgör ett förebyggande instrument som bedöms vara mycket viktigt för djurskyddet i praktiken. Utöver detta kan förprovningen innebära en trygghet för företagen inför en stor investering. Regeringen anser, till skillnad från Konkurrenskraftsutredningen, att förprovningen även fortsättningsvis bör vara obligatorisk, men att Jordbruksverket bör se över möjligheter att förenkla och förbättra processen.

Byggnadskostnader svarar för en stor del av kostnadsskillnaderna mellan Sverige och andra länder. Nyinvesteringar är avgörande för att vända trenden

med vikande svensk produktion. Konkurrenskraftsutredningen konstaterar att det inom svensk djurhållning byggs dyrare än i andra länder. Orsaker till detta kan vara olika djurskyddskrav, men även bristande konkurrens i byggleDET, val av onödigt dyra lösningar, litet inslag av standardlösningar samt bristande kunskap hos företagarna i upphandling och genomförande av stora byggprocesser.

Regeringen stöder Konkurrenskraftsutredningens förslag att kunskap bör sammanställas och att kunskapsluckor om byggande och byggnadsinventarier inom jordbruks- och trädgårdssektorn bör identifieras och anser att förutsättningarna för att inrätta ett kompetenscentrum för byggnads- och byggteknikfrågor för lantbrukets djur bör undersökas.

Motionerna

Förprovning av djurstallar

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkas att det obligatoriska kravet på förprovning vid om- och tillbyggnad av djurstallar samt inredning för djur tas bort (yrkande 13). Enligt motionärerna bör regeringen ge ett uppdrag till Jordbruksverket att ta fram ett sådant förslag. I dag är reglerna för hur djurstallar ska byggas alltför detaljerade. I stället bör ökat fokus ligga på funktion och djurvälstånd.

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) måste politiken underlätta för de människor som vill utveckla sitt företagande, och de hinder som finns i dag måste minimeras. Bland annat bör förprovningen vid ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar och inredning av dessa tas bort (yrkande 28).

I kommittémotion 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) framhålls behovet av att verka för enklare förprovning av nya djurstallar (yrkande 24). Enligt motionärerna måste det bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner på olika områden.

Bygglov för lantbruksfastigheter

Av kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) framgår att politiken måste underlätta för de människor som vill utveckla sitt företagande, och de hinder som finns i dag måste minimeras. Bland annat bör tillståndskraven vid byggande ses över. Bygglov för ombyggnad av byggnader på lantbruksfastigheter bör tas bort (yrkande 26). Kravet på bygglov för ombyggnad av byggnader på lantbruksfastigheter hindrar i dag företagare från att bredda sina verksamheter.

Kompletterande information

Förprovning av djurstallar

I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin anges bl.a. som en åtgärd för animalieproduktionen insatser för att främja kunskapsutveckling och försörjning för kostnadseffektivt byggande inom animalieproduktionen.

Den 9 februari 2017 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att föreslå en eller flera lämpliga aktörer som långsiktigt kan ta eget eller gemensamt ansvar för kunskapsutvecklingen och kunskapsförsörjningen för kostnadseffektivt byggande inom animalieproduktionen. Jordbruksverket får 2 miljoner kronor 2017–2018 för att genomföra uppdraget.

Jordbruksverket har även arrangerat en tävling för att utveckla framtidens lönsamma djurstallar. Ambitionen är att lyfta fram investeringsprocessen vid nybyggnad och kommer förhoppningsvis att vara till nytta för alla som står inför en investering i djurstallar. De vinnande bidragen förväntas bidra till innovativa lösningar för rationell drift i stallar utan att ge avkall på arbetsmiljö eller djurskydd. Lösningarna ska kunna skrivas av på relativt kort tid och samtidigt kunna ge lantbrukaren god lönsamhet. Bidragen ska lämnas in till den 1 oktober 2017, och i samband med att vinnarna utses kommer ett avslutningsseminarium att hållas 2018.

Bygglov för lantbruksfastigheter

Frågan om bygglov för lantbruksfastigheter har nyligen behandlats av civilutskottet i betänkande 2016/17:CU15 Planering och byggande. Utskottet anförde följande:

När det gäller ekonomibygnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring finns det redan ett undantag från de generella kraven på bygglov om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av detaljplan.

Boverket har nu också redovisat sitt uppdrag i rapporten Åtgärder som kan undantas från krav på bygglov (2015:28). I rapporten föreslog Boverket att ett antal åtgärder ska undantas från kravet på bygglov. Dessa åtgärder är inte specifikt inriktade på att underlätta för näringsverksamhet på landsbygden, men kan ändå underlätta sådan verksamhet. Regeringen beslutade den 16 mars 2017 proposition 2016/17:151 Fler steg för en effektivare plan- och bygglag. I propositionen föreslår regeringen med utgångspunkt i Boverkets rapport att ytterligare åtgärder ska undantas från kravet på bygglov. Undantagen gäller exempelvis balkonger, burspråk eller skorstenar som sticker upp från taket.

Vidare beslutade regeringen den 16 mars 2017 att ge Boverket i uppdrag att utreda fler undantag från kravet på bygglov och se över kraven för när det ska krävas en anmälan enligt plan- och byggförordningen. De åtgärder som ska utredas gäller ett generellt undantag från bygglov vid ändring av färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på andra byggnader än en- och tvåbostadshus, ett generellt undantag från kravet på bygglov för montering av solcellspaneler och solfångare samt ett generellt undantag från kravet på bygglov för altaner i anslutning till en- och tvåbostadshus.

Mot bakgrund av att det redan finns lagstiftning på området och då det pågår ett brett arbete med att undanta fler åtgärder från kravet på bygglov,

anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Utskottets ställningstagande

Förprovning av djurstallar

Utskottet delar regeringens bedömning att förprovningen även i fortsättningen bör vara obligatorisk. Det är viktigt ur djurskyddssynpunkt men kan även innebära en sorts garant för företagen inför en stor investering som en byggnation av djurstallar kan innebära. Regler ska vara effektiva och ändamålsenliga, och utskottet välkomnar därför en översyn för att se över möjligheterna att förenkla och förbättra förprövningsprocessen.

Utskottet noterar att en anledning till att byggnadskostnaderna är dyrare än i andra länder kan vara kunskapsluckor om byggande och byggnadsinventarier inom jordbruks- och trädgårdssektorn. Det är därför positivt att regeringen nu uppmärksammat frågan om kostnadseffektivt byggande inom animalieproduktionen.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:2446 (SD) yrkande 24, 2016/17:3615 (KD) yrkande 13 och 2016/17:3618 (C) yrkande 28 kan lämnas utan åtgärd.

Bygglov för lantbruksfastigheter

Frågan om att bygglov för ombyggnad av byggnader på lantbruksfastigheter bör tas bort har nyligen behandlats av civilutskottet. Civilutskottet avslagit motionsyrkandena mot bakgrund av att det redan finns lagstiftning på området och att det pågår arbete med att undanta fler åtgärder från kravet på bygglov. Utskottet ser ingen anledning att göra någon annan bedömning än civilutskottet. Utskottet föreslår därför att motion 2016/17:3618 (C) yrkande 26 avslås.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att revidera Sveriges ståndpunkt inom EU, om inriktningen av EU:s jordbrukspolitik, om reglerna för förgröningsstödet, om jordbruksstöd till aktiva lantbrukare och om utbetalning av EU-ersättningar.

Jämför reservation 100 (C), 101 (KD), 102 (SD) och 103 (M, SD, C, KD).

Propositionen

Enligt regeringen bör regler och andra styrmedel som berör livsmedelskedjans företag utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Arbetet med att förenkla för företagen bör även i fortsättningen ges hög prioritet.

De övergripande regelverken på jordbruks-, fiskeri- och livsmedelsområdena består i huvudsak av gemensam lagstiftning i EU. Liksom Konkurrenskraftsutredningen anser regeringen att regelverkens påverkan på svenska företag måste beaktas när svenska ståndpunkter fastställs inför förhandlingar om lagstiftning i EU eller vid internationella avtal. Regeringen gör sammantaget bedömningen att regler och andra styrmedel när det gäller såväl nationell som EU-gemensam politik och internationella avtal så långt som möjligt ska utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan.

Regeringens långsiktiga målsättning för EU:s gemensamma jordbrukspolitik i de delar som rör livsmedelskedjan är enligt budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 23) en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor styrd av konsumenternas efterfrågan samt klimat- och miljömål och där hänsyn tas till djurskydd. Regeringen har påbörjat ett arbete för att ta fram förslag till utformningen av EU:s jordbrukspolitik som helhet med sikte mot 2030. En långsiktig inriktning av den svenska livsmedelspolitiken skapar stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan att bidra till sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet och lägger grunden för en stärkt framtidstro hos både företagare och anställda i livsmedelskedjan. En långsiktig inriktning av livsmedelspolitiken med ett uttalat mål om att livsmedelsproduktionen ska öka är av avgörande betydelse för framtida politiska beslut. Det skapar också en stabilitet och förutsägbarhet som kan gynna de företag inom livsmedelskedjan som vill öka sin produktion, växa och investera för en långsiktigt hållbar produktion. Regeringen anser att förutsättningar för att öka produktionen ska skapas genom ökat fokus på produktivitet och konkurrenskraft, inte genom att öka mängden stöd i livsmedelssektorn.

Motionerna

Utformningen av jordbrukspolitiken

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 9 bör Sveriges ståndpunkt inom EU-samarbetet revideras när det gäller utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken. I likhet med Konkurrenskraftsutredningen anser motionärerna att svenska ståndpunkter inom den gemensamma jordbrukspolitiken bör ta sin utgångspunkt i stärkandet av svensk konkurrenskraft, samtidigt som den totala EU-budgeten för jordbruk minskar.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) anförs att EU:s jordbrukspolitik bör bidra till en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion (yrkande 36). Villkoren för svenska livsmedelsproducenter påverkas i mycket hög grad av EU. Det svenska jordbruket konkurrerar i dag på en internationell marknad och inte minst mot andra medlemsstater inom EU. Detta är en konkurrensmässig utmaning för det svenska lantbruket men också en möjlighet eftersom EU:s inre marknad ger möjlighet till export av svenska kvalitativa livsmedel. För att den inre marknaden ska fungera är det viktigt att jordbrukspolitiken inte åternationaliseras, vilket skulle kunna leda till en konkurrens mellan länder som snarare handlar om subventioner än om kvalitativa produkter. Den gemensamma jordbrukspolitiken ska leda till ett konkurrenskraftigt jordbruk där lantbrukaren får betalt för sina produkter och där beroendet av offentliga medel minskar.

I kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) framhålls bl.a. att Sverige ligger långt fram i arbetet med att förenkla för företagen jämfört med de flesta andra länder, men mer kan göras. För att på allvar få på plats ett än mer systematiskt regelförenklaringsarbete vill motionärerna se regelförenklningar kring bl.a. förgröningsstödet (yrkande 10).

Jordbrukarstöd

Enligt kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) gör gårdstödet i de mindre produktiva bygderna i många fall att markerna endast hävdas och att landskapet därmed med nöd och näppe hålls öppet. När aktiva lantbrukare behöver mer mark, och den inte säljs eller arrenderas ut av passiva markägare, uppstår en s.k. inlåsningseffekt. Nuvarande effekt är att många stöd bidrar till högre arrende- och markpriser. Detta påverkar lönsamheten negativt för aktiva bönder som vill utveckla sin verksamhet och behöver mer mark. Motionärerna anser därför att jordbrukarstöden i högre grad bör gå till aktiva lantbrukare (yrkande 4).

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 16 framhålls vikten av att EU-ersättningarna betalas ut i rätt tid. Enligt motionärerna är det viktigt att EU-ersättningarna betalas ut till bönderna så snart som möjligt, oavsett orsaken till fördröjningen. En bidragande faktor till många svenska mjölkbönders likviditetskris är de försenade utbetalningarna från landsbygdsprogrammet. Sverige bör alltid ta hem och betala ut EU-

ersättningarna så snart de finns tillgängliga, detta för att underlätta böndernas likviditetssituation och för att låta pengarna komma till nytta i den svenska ekonomin.

Även enligt kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 22 måste regeringen säkerställa att jordbrukarstöden betalas ut i tid. Dagens regler för lantbruket gör att många lantbrukare är beroende av EU-stöd. Särskilt tydligt har detta varit för mjölkbönderna, som under de senaste åren har tagit skada av att marknadspriset för mjölk har varit och är väldigt lågt. I denna för så många mjölkbönder svåra situation försenades Jordbruksverkets utbetalningar av jordbrukarstöden. Det är mycket olyckligt för svenskt lantbruk.

Tidigare behandling och kompletterande information

Utformningen av jordbrukspolitiken

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 23) anför regeringen att den långsiktiga målsättning för EU:s gemensamma jordbrukspolitik är en hållbar, avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor styrd av konsumenters efterfrågan, klimat- och miljömål och där hänsyn tas till djurskydd samt den globala utvecklingspolitiken i enlighet med Sveriges politik för global utveckling (PGU). Vidare har regeringen en ambition om väsentligt lägre utgifter för EU:s jordbrukspolitik. I linje med detta vill regeringen att den gemensamma jordbrukspolitiken lägger ett ökat fokus på åtgärder inom landsbygdspolitiken samtidigt som alla delar av den gemensamma jordbrukspolitiken utformas så att den stärker konkurrenskraften i jordbrukssektorn på marknadsmässiga villkor.

En viktig utgångspunkt för regeringen i genomförandet av nuvarande politik är att reglerna för den gemensamma jordbrukspolitiken ska vara stabila och förutsägbara för lantbrukarna och landsbygdens aktörer. Därutöver är förändringar i utformningen av politiken som förenklar för företagen en prioriterad fråga. Regeringen är därför fortsatt aktiv i arbetet med att förenkla den gemensamma jordbrukspolitiken på EU-nivå. Den framtida utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken kommer också att ha stor betydelse för förutsättningarna att nå flera av miljökvalitetsmålen.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att Jordbruksverkets förvaltningsanslag förstärks med 60 miljoner kronor 2017 i syfte att säkerställa att målen med jordbrukspolitiken ges förutsättningar att förverkligas under EU:s nuvarande budgetperiod, 2014–2020. Regeringen beräknar att motsvarande förstärkning även sker årligen 2018–2020.

Enligt Näringsdepartementet kommer diskussionerna om hur EU:s framtida jordbrukspolitik ska utformas att fördjupas under 2017. Kommissionen förväntas presentera ett meddelande om EU:s framtida jordbrukspolitik senare delen av 2017 och ett lagförslag under 2018. Regeringen anser att ändringarna i förslaget bl.a. ska leda till förenkling, effektivitet och minskad administrativ

börda för lantbrukarna och företagen. Sverige driver linjen att ändringar i regelverket för jordbrukspolitiken ska leda till ökad marknadsorientering.

När det gäller förenklade regler för EU:s jordbrukspolitik är detta ett kontinuerligt pågående arbete som jordbruksministrarna arbetar med. På rådsmötet i Bryssel den 3 mars 2017 presenterade Sverige tillsammans med de nordiska och baltiska EU-länderna 68 konkreta förslag till förenklade regler för lantbrukare och företag inom EU.

När det gäller den s.k. förgröningen av direktstödet, även kallat förgröningsstödet, infördes detta i samband med reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken 2015. Förgröningen innebär att en del av direktstöden kopplas till krav på att utföra vissa enklare miljöåtgärder. Syftet med förgröningsstödet är att minska det europeiska jordbrukets klimatpåverkan och främja den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet. Förgröningsstödet är ett obligatoriskt stöd för alla som söker gårdsstöd. Om man söker gårdsstöd söker man alltså automatiskt även förgröningsstöd.

Av den kommenterade dagordningen inför rådets möte (jordbruks- och fiskeministrarna) den 3 april 2017 framgår att regeringen anser det vara av stor vikt att förenkla och effektivisera den gemensamma jordbrukspolitiken, och i det avseendet är förgröningen av direktstödet en stor utmaning. Inför kommande reform av den gemensamma jordbrukspolitiken har det gjorts analyser av förgröningsens effekter. Vid sidan av att åtgärderna uppfattas som krångliga för såväl jordbrukare som myndigheter är den sammantagna bedömningen att förgröningsens miljönytta och effektivitet är låg. Regeringen bedömer att det finns större möjligheter att uppnå olika miljömål genom riktade åtgärder inom landsbygdsprogrammet. Regeringen anser att fokus bör läggas på hur bättre miljömässigt utfall och god miljöeffektivitet kan åstadkommas inom ramen för kommande ändringar av den gemensamma jordbrukspolitiken. Vid jordbruksrådet den 3 april 2017 framförde Sverige att förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken är en högt prioriterad fråga och att nästa jordbruksreform måste resultera i ett enklare regelverk (rapport från möte i jordbruks- och fiskerådet den 3 april 2017, Näringsdepartementet).

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde vid debatten om interpellation 2014/15:125 Förgröningen att direktstödet har en stor betydelse för jordbrukarna och är en viktig del av deras inkomst. Det är viktigt att stödet utformas på ett sätt som i så hög grad som möjligt stärker konkurrenskraften och bidrar till miljönyttan. Det måste också framför allt säkerställas enkla, rättssäkra och stabila regelverk.

Jordbrukarstöd

När det gäller jordbruksstöd till aktiva lantbrukare framgår av förordning (EU) nr 1307/2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken att direktstöd inte ska beviljas icke-aktiva jordbrukare. I artikel 9 fastställs de krav som gäller för att definieras som en aktiv jordbrukare.

I promemorian Gårdsstödet 2015–2020 – förslag till svenskt genomförande (Ds 2014:6) presenterades de förslag till svenskt genomförande av de nationella val som gäller gårdsstödet och som följde av 2013 års EU-reform. Av promemorian framgår att en av utgångspunkterna för utformandet av det nya gårdsstödet var att stimulera aktivitet på landsbygden. Ett aktivt jordbruk är viktigt för att bl.a. bidra till uppfyllelsen av miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Definitionen av en aktiv lantbrukare ska samtidigt vara förenlig med Världshandelsorganisationens (WTO) avtal för jordbrukssektorn och därmed inte innebära någon form av produktionskoppling. Utöver detta ska definitionen vara kostnadseffektiv och så enkel som möjligt att hantera för både lantbrukare och myndigheter. Utformningen av definitionen bör vara sådan att diversifierade jordbruksföretag även fortsättningsvis kan få stöd, och risken för att sådana företag utesluts bör minimeras.

Vidare anfördes att eftersom det redan vid tidpunkten för genomförandet är möjligt att utesluta mark som inte huvudsakligen används till jordbruk är bedömningen att uteslutning av vissa företag i sig inte tillför något för att lösa problemet med passivt brukande av jordbruksmark. Definitionen förväntas dessutom innebära en ökad administration i form av individuella bedömningar av omfattningen av företags olika verksamheter, och att utöka omfattningen av definitionen skulle innebära ökad administration utan att bidra till målet om ökad aktivitet på landsbygden. Sammantaget bedömer regeringen att definitionen av aktiv lantbrukare bör utformas så att det svenska lantbruket påverkas i så liten grad som möjligt.

Det finns närmare bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2014:41) av vad som avses med aktivitetskrav på jordbruksmark och aktiv jordbrukare. Med aktivitetskrav på jordbruksmark menas enligt 9 § att det årligen ska utföras aktiv jordbruksverksamhet på all jordbruksmark, med vissa undantag. Alla delar av skiftet ska vara synbart påverkade av den aktiva jordbruksverksamheten senast den 31 oktober det år verksamheten ska utföras. Som aktiv jordbrukare ska man enligt 9 a § kunna redovisa minst 36 hektar åkermark, betesmark eller slätteräng, vilket visar att jordbruksverksamheten inte är obetydlig, enligt artikel 9.2 tredje stycket b) i förordning (EU) nr 1307/2013.

I jordbruksdelen av förslaget till förordning om finansiella bestämmelser för unionens allmänna budget, den s.k. omnibusförordningen, har kommissionen föreslagit ett antal tekniska förenklingar, bl.a. att villkoret om aktiv jordbrukare ska bli frivilligt för medlemsstaterna. Definitionen tillkom för att utesluta vissa typer av företag som egentligen bedriver annan verksamhet, men som kan få stöd om de kan visa att de även bedriver jordbruk. Enligt Näringsdepartementet är dock definitionen ett trubbigt instrument som orsakar omfattande administration för jordbrukare och myndigheter. Sverige anser att det finns andra instrument för att utesluta jordbruksmark som inte bör ha stöd och anser därför att den befintliga definitionen är överflödigt och medför onödig administration och regelkrångel. Sverige driver en linje för förenkling och välkomnar därför frivillighet vid tillämpning av definitionen

aktiv jordbrukare. Enligt Näringsdepartementet är Jordbruksverkets erfarenhet att förekomsten av mark som inte bör få stöd i stödsystemet är marginell. Ur ett svenskt perspektiv har det därför inte setts som ett problem där det behövs ytterligare reglering, varför Sverige tycker att frivillighet i tillämpningen är en bra ändring. Om det skulle bli ett problem i framtiden finns fortfarande möjligheten att tillämpa vissa delar av artikel 9 i förordning (EU) nr 1307/2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken.

Andra instrument som är aktuella för att utesluta jordbruksmark som inte bör ha stöd är bl.a. aktivitetskravet på jordbruksmark som ställer krav på minimiskötsel, t.ex. putsning/avslagning, se ovan om bestämmelsen i Jordbruksverkets föreskrifter. Även definitionen av jordbruksmark är ett instrument för att utesluta mark som inte bör ha stöd. Viss vägledning finns även i rättspraxis från EU-domstolen.

Vidare anför Näringsdepartementet att med anledning av att gårdsstödet är frikopplat från produktionen, dvs. varje stödsökande har valet att inte producera, kan inte ett sådant instrument styra stödet mot aktiva jordbrukare. För att få fullt gårdsstöd är dock kravet att lantbrukaren håller marken i gott skick och att tvärvillkoren efterlevs. Att stödet är frikopplat ligger i linje med Sveriges önskan om en ökad marknadsorientering inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Sveriges övergripande ståndpunkt är att ett ökat fokus bör läggas på åtgärder i den andra pelaren, dvs. landsbygdsprogrammet, där det finns möjligheter att styra verksamheten mot vissa mål genom prestationsbaserade ersättningar.

När det gäller utbetalningar av EU-stöd anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht i sitt svar på fråga 2016/17:100 Skyndsamma åtgärder mot långa handläggningstider för jordbrukarstöd följande:

Jag har stor förståelse för att de långa handläggningstiderna för stöd ur landsbygdsprogrammet skapar irritation hos de stödsökande.

Införandet av den nya och i långa stycken förändrade jordbrukspolitiken har inneburit en enorm påfrestning på administrationen både hos Jordbruksverket och också länsstyrelserna. Stora insatser har gjorts och görs för att komma tillrätta med eftersläpningen i handläggningen. Samtidigt är det viktigt att handläggningen utförs och beslut fattas på korrekt grund för att inte riskera att enskilda stödsökare drabbas av återkrav och Sverige av sanktioner för en felaktig hantering av stöden.

För att förbättra situationen och därmed korta handläggningstiderna har regeringen i budgetpropositionen för 2017 föreslagit att Jordbruksverkets förvaltningsanslag ökas med 60 miljoner kronor per år 2017–2020 för att stärka de administrativa resurserna. Detta kommer de stödsökande till del genom att det skapar förutsättning för en effektivare handläggning hos myndigheten.

Utskottet har behandlat frågan om utbetalning av stöd tidigare i betänkande 2016/17: MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Där konstaterade utskottet att den största delen av stöden kommer att betalas ut före årsskiftet.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) redovisas att Jordbruksverket under 2015 betalade ut 86 procent av gårdsstödet, inklusive förgröningsstödet, och 85 procent av nötkreatursstödet till lantbrukarna före årsskiftet. Jordbruksverket har under flera år kunnat betala ut jordbrukarstöden redan den 1 december. År 2015 var det första året som stöd utbetalades utifrån de nya reglerna i den gemensamma jordbrukspolitiken. Utdragna förhandlingar och komplexa regelverk under året innebar förseningar i genomförandet av politiken. Trots detta kunde merparten av gårdsstödet betalas ut före årsskiftet.

I november 2016 hade Jordbruksverket betalat ut drygt 65 procent av den sammanlagda summan för gårdsstödet, förgröningsstödet, nötkreatursstödet och stödet till unga lantbrukare för 2016. Pengarna nådde 95 procent av Sveriges lantbrukare. Bara ett land i Europa, Belgien, betalade ut mer.

I oktober 2016 fick många svenska lantbrukare stora delutbetalningar av 2016 års stöd. Sverige var ett av få länder i EU som utnyttjade möjligheten att betala ut maximalt förskott. Under 2016 fick de allra flesta av lantbrukarna 90 procent av gårdsstödet, förgröningsstödet, nötkreatursstödet och stödet till unga jordbrukare samt stora delar av flera andra stöd. År 2016 betalades totalt 7,5 miljarder kronor ut, ca 1 miljard kronor mer än i december 2015.

Jordbruksverket har betalat ut 97 procent av stöden för 2015, men några släpar efter. Det handlar om slututbetalningar av miljöersättningarna för betesmarker och slåtterängar samt vallodling. Det gäller också ersättningarna för ekologisk produktion. Utöver detta kommer också vissa specifika ärenden att behandlas under 2017.

Jordbruksverket har gjort en utbetalningsplan för jordbrukarstöden 2017. Planen gäller utbetalningar av stöd som lantbrukare söker 2017 och anger när verket börjar göra utbetalningarna för olika stöd och ersättningar. Utbetalningarna görs därefter löpande.

Utskottets ställningstagande

Utformningen av jordbrukspolitiken

Utskottet delar regeringens bedömning att regler och andra styrmedel när det gäller såväl nationell som EU-gemensam politik och internationella avtal så långt som möjligt ska utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Ett ökat fokus på produktivitet och konkurrenskraft är också en förutsättning för en ökad produktion, inte att öka mängden stöd i livsmedelssektorn. En långsiktig inriktning av livsmedelspolitiken skapar en stabilitet som gynnar företagen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska vara hållbar, avreglerad och marknadsorienterad och bidra till en konkurrenskraftig jordbrukssektor. Förenklingar är en prioriterad fråga för utskottet, precis som för regeringen, och det är därför positivt att regeringen är fortsatt aktiv i arbetet med att förenkla den gemensamma jordbrukspolitiken på EU-nivå, inklusive reglerna för förgröningsstödet. Utskottet anser att det är

viktigt med en jordbrukspolitik som är enkel och effektiv för både myndigheter och brukare utan att göra avkall på miljökraven.

Utskottet ser fram emot kommissionens lagförslag om EU:s framtida jordbrukspolitik och förutsätter att regeringen kommer att återkomma till utskottet i denna mycket viktiga fråga.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:2023 (C) yrkande 10, 2016/17:3615 (KD) yrkande 9 och 2016/17:3618 (C) yrkande 36 kan anses vara tillgodosedda.

Jordbrukarstöd

Definitionen av en aktiv jordbrukare som tillkom i och med 2013 års reform av jordbrukspolitiken kommer att bli frivillig för medlemsländerna att tillämpa. Ur ett regelförenklingsperspektiv är detta positivt eftersom den har orsakat omfattande administration för både lantbrukare och myndigheter. Vidare finns det andra möjligheter att utesluta mark som inte huvudsakligen används till jordbruk från direktstöd, t.ex. genom aktivitetskrav på jordbruksmark och definitionen av vad jordbruksmark är.

Utskottet noterar att eftersom gårdsstödet är frikopplat från produktionen kan detta inte styras mot aktiva jordbrukare. För att få fullt stöd finns dock krav på att marken hålls i gott skick och att tvärvillkoren efterlevs. Utskottet delar regeringens ambition att lägga ökat fokus på åtgärder inom den andra pelaren, dvs. landsbygdsprogrammet, där det finns möjligheter att styra verksamheten mot vissa mål.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2016/17:3614 (SD) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller utbetalningar av EU-stöd noterar utskottet att de allra flesta av lantbrukarna under 2016 fick 90 procent av gårdsstödet, förgröningsstödet, nötkreatursstödet och stödet till unga jordbrukare samt stora delar av flera andra stöd. År 2016 betalades totalt 7,5 miljarder kronor ut, ca 1 miljard kronor mer än december 2015. Vidare har Jordbruksverket tillförts extra resurser i stärka de administrativa resurserna och tagit fram en utbetalningsplan för jordbrukarstöden 2017.

Utskottet anser att mot bakgrund av det anförda att motionerna 2016/17:3173 (M) yrkande 22 och 2016/17:3615 (KD) yrkande 16 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Kostnadsersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en kostnadsersättning för svensk mjölkproduktion och ersättning vid skördekatastrofer.

Jämför reservation 104 (KD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) är krisen inom mjölksektorn i Sverige akut, och flera åtgärder behöver vidtas. Som ett led i arbetet för bättre konkurrensvillkor för svenska mjölkbönder bör ett förstärkt stöd för ökad konkurrenskraft i mjölksektorn införas. Det kan betalas ut som en kostnadsersättning per djur och kompensera för de fördyrande regler som finns i Sverige jämfört med grannländerna i Europa. Stödet kan finansieras delvis av en omfördelning inom landsbygdsprogrammet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på en kostnadsersättning för mjölkproduktion enligt ovan (yrkande 17).

Enligt yrkande 19 har möjligheterna till en försäkringslösning för skördeskador till följd av exempelvis omfattande regn eller torra undersökts sedan det statliga skördeskadeskyddet avskaffades. Det har visat sig att det inte finns någon möjlighet att erbjuda försäkringar mot skördeskador på rent kommersiell grund. Avsaknaden av offentlig medfinansiering av skördeskadorna innebär att de svenska bönderna har en konkurrensnackdel i förhållande till sina utländska kollegor. Inom landsbygdsprogrammet finns möjligheter att subventionera försäkringspremier eller program för inkomststabilisering. Det kräver dock att det finns kommersiella lösningar på marknaden. Ett återinförande av ett system liknande det gamla skördeskadeskyddet riskerar att bli relativt ineffektivt. Däremot finns det anledning att utreda införandet av någon form av fond för katastrofskador inom jordbruket.

Tidigare behandling och kompletterande information

När det gäller kostnadsersättning för svensk mjölkproduktion redovisas i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att en global obalans för mjölk, där produktionen ökat snabbare än efterfrågan, har lett till en lång period med låga mjölkpriser. I augusti 2014 införde Ryssland importstopp för livsmedel från bl.a. EU, och samtidigt har Kina importerat mindre mjölkprodukter än tidigare.

För svenska mjölkbönder såväl som mjölkbönder i hela världen är nedgången mycket kännbar, och det har på senare år lett till likviditets- och soliditetsproblem för många svenska mjölkföretag. Arbetet med den handlingsplan för mjölk som togs fram våren 2015 då landsbygdsministern

samlade organisationer, företag och myndigheter med koppling till mjölkproduktion drivs nu vidare i branschens regi.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för mjölkbönderna. Hösten 2015 beslutade EU:s jordbruks- och fiskeråd om ett krispaket för jordbruket, främst mjölksektorn. Sverige fick då ett nationellt kuvert om 76 miljoner kronor av EU-medel. För att stärka mjölkföretagens likviditet valde regeringen maximalt tillåten nationell medfinansiering, ytterligare 76 miljoner kronor. En stor del av detta utgjorde de budgetmedel som var avsatta för administration och subvention för kreditgarantier. Regeringen hade bemyndigats att under 2015 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier som skulle ha kunnat uppgå till högst 500 miljoner kronor. Garantierna skulle ha riktats till mjölkföretag i Sverige som under senare år har gjort väsentliga investeringar i ökad mjölkproduktion. Arbetet med att ta fram garantiprogrammet avbröts dock i samförstånd mellan branschen, bankerna och myndigheten. Den gemensamma slutsatsen var att den statliga garantin skulle ha riskerat att försätta lantbrukaren i ett sämre läge om denna hamnar på obestånd bl.a. genom att bankernas flexibilitet i hanteringen av företagens skulder skulle ha minskat, samt möjligheten att göra rekonstruktioner eller ordnad avveckling.

För att stärka konkurrenskraften för jord- och skogsbruket och minska de negativa effekterna av det rådande kritiska läget i mjölksektorn höjde regeringen koldioxidskattenedsättningen för dieselbränsle som används i arbetsmaskiner i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet från 0,90 kronor/liter till 1,70 kronor/liter under perioden den 1 januari 2016 t.o.m. 31 december 2018. Höjningen av koldioxidskattenedsättningen innebär att regeringen kompenserar näringarna med 200 miljoner kronor per år för höjd energiskatt på dieselbränsle samtidigt som koldioxidskatekostnaden för det svenska jord-, skogs- och vattenbruket minskar med 100 miljoner kronor per år under perioden 2016–2018.

Ytterligare en rad åtgärder har vidtagits av regeringen för att stärka mjölkföretagens konkurrenskraft; t.ex. trädde sänkta arbetsgivaravgifter för den första anställda i kraft den 1 januari 2017. Bland andra åtgärder återfinns en s.k. nötpeng inom gårdsstödet, ersättning för utökad klövhälsovård för mjölkkor i landsbygdsprogrammet, införande av villkorad läkemedelsanvändning (VILA) samt exportfrämjande åtgärder för mejerisektorn.

Skulle ett sådant stöd som kostnadsersättning för mjölkbönder exempelvis för utevistelse för kor hanteras som ett årligt stöd inom landsbygdsprogrammet är den enda möjligheten någon form av djurvälståndersättning enligt Näringsdepartementet. Sådan ersättning kan endast betalas för något som leder till ökad välfärd för djuren. Det är inte möjligt att betala för något som redan är lagstiftat eller som redan utförs av djurhållarna som en följd av t.ex. branschöverenskommelser. Vid utformningen av ersättningsnivåer är det den svenska lagstiftnings- och praxisnivån som är utgångspunkten, inte EU-nivån, och ersättningen ska kunna styrkas med en kalkyl som visar på merkostnader och/eller intäktsbortfall som de ökade kraven medför.

När det gäller ersättning vid skördekatastrofer har landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anfört följande som svar på fråga 2015/16:1541 om stöd vid skördeskador:

Det tidigare skördeskadeskyddet infördes 1961 och avskaffades efter 1994 genom ett riksdagsbeslut. Motiven var flera; EU-medlemskap och höjd arealersättning, införande av periodiseringsfonder samt det faktum att skördeskadesystemet ansågs vara komplicerat. Systemet var administrativt betungade och det fanns svårigheter att göra rättvisa uppskattningar av förlusterna. Vidare fonderades medel då skördeskador inträffar oregelbundet.

Dagens gårdsstöd kan ses som en form av grundskydd, eftersom stöd-rätterna ger en garanterad inkomst oberoende av produktion. Jordbruks-företag har även möjlighet att jämna ut sina inkomster genom att göra skattemässiga avdrag för avsättning till periodiseringsfond.

Inom landsbygdsprogrammet finns möjligheter att subventionera försäkringspremier eller program för inkomststabilisering. Det kräver dock att det finns kommersiella lösningar på marknaden. Införs sådana möjligheter måste tillräckliga medel avsättas inom landsbygds-programmet, oavsett om de används eller ej. Det innebär därför en risk för att medel låses in. Sverige har valt att inte använda denna möjlighet i landsbygdsprogrammet och vid remitteringen har näringen inte haft några synpunkter på det.

Jag känner stor sympati för de lantbrukare som drabbats av skördeskador och förstår att det är extra tufft för mjölkbönderna. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att stärka mjölkföretagen på andra sätt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen arbetar på att stävja den kris som mjölkbönderna befinner sig i och välkomnar att regeringen vidtagit flera åtgärder i syfte att underlätta för företagen. Vidare konstaterar utskottet att det inte är möjligt att annat än i begränsad omfattning kompensera dagens prisfall på marknaden med stöd eller andra liknande statliga åtgärder, och det är i grunden inte heller önskvärt. I stället är det viktigt att fokusera på att öka konkurrenskraften för mjölksektorn. Utskottet vill även hänvisa till den ovan behandlade livsmedelsstrategin som långsiktigt syftar till att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2016/17:3615 (KD) yrkande 17 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

Utskottet delar den bedömning om stöd vid skördeskador som landsbygdsministern redovisat ovan. Utskottet anser därmed att motion 2016/17:3615 (KD) yrkande 19 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Äganderätt och egendomsskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att stärka äganderätten och om att äganderätten och egendomsskydd ska beaktas i myndighetsbeslut.

Jämför reservation 105 (M, SD) och 106 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 34 ska äganderätt och egendomsskydd beaktas i myndighetsbeslut. Äganderätten med egendomsskyddet är inskriven i Sveriges grundlag, i Europakonventionen och i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. De utgör en grund för både demokrati och marknadsekonomi. Det är allvarligt när en myndighet brister i tydlighet om något så avgörande som äganderätt. Därför anser motionärerna att äganderätt och egendomsskydd måste beaktas i myndighetsbeslut. Ett sådant företräde är ett steg i att stärka ägande- och brukanderätt inom jord- och skogsbruk. Motsvarande synpunkter redovisas även i kommittémotion 2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 3.1 och 11.2.

Även i kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) uppmärksammas behovet av att stärka äganderätten inom jordbruket (yrkande 1). Motionärerna är oroliga för att allemansrätten kommer att undermineras eftersom det på sistone har uppmärksammats att vissa verksamheter har tänjt på gränserna för allemansrätten, vilket har resulterat i att markägare vidtagit åtgärder för att försvåra det rörliga friluftslivet. Motionärerna anser därför att det finns skäl att stärka äganderätten.

Motion 2016/17:2888 av Gunilla Nordgren (M) handlar också om att stärka äganderätten. Det är viktigt att värna och skydda naturen, men det är också väsentligt att värna den enskilda äganderätten. Motionären anser att en stärkt äganderätt skulle kunna konkretiseras genom följdändringar i olika bestämmelser när det gäller strandskydd, avverkningsförbud etc.

Tidigare behandling och kompletterande information

Det framgår av 2 kap. 15 § regeringsformen att vars och ens egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnader utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Enligt tredje stycket ska alla ha tillgång till naturen enligt allemansrätten oberoende av vad som föreskrivits ovan.

Den 1 januari 2011 infördes ett nytt 2 kap. i regeringsformen samtidigt som det förutvarande upphävdes (se SFS 2010:1408). I förarbeten till lagen (prop. 2009/10:80 En reformerad grundlag) framgår att det finns två typer av ingrepp i äganderätten. Den första typen omfattar fall där någon tvingas avstå egendom genom ”expropriation eller annat sådant förfogande”. Den andra huvudtypen av ingrepp är sådana som innebär att det allmänna inskränker användningen av mark och byggnader, s.k. rådighetsinskränkningar. Enligt förarbetena omfattar bestämmelsen om rådighetsinskränkningar exempelvis byggnadsförbud, användningsförbud och beslut om naturreservat (prop. 1993/94:117 s. 49).

Egendomsskyddet i paragrafens första stycke innebär inte att den enskildes egendom är ovillkorligt tryggad. Ingrepp av de slag som omfattas av bestämmelsen får ske men endast om det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Vad som avses med angelägna allmänna intressen får avgöras i enlighet med vad som kan anses acceptabelt från rättssäkerhetssynpunkt i ett modernt och demokratiskt samhälle. Det kan vara fråga om samhällets behov av mark för bl.a. naturvårds- och miljöintressen, totalförsvarsändamål, bostadsbyggande, trafikleder och rekreation (prop. 1993/94:117 s. 48). I paragrafens tredje stycke görs förbehåll för allemansrätten. För en markägare kan allemansrätten medföra en inskränkning i äganderätten eftersom markägaren utan rätt till ersättning måste tolerera att andra uppehåller sig på och i viss utsträckning nyttjar marken. Allemansrätten kan således sägas innebära en inskränkning i det skydd som i övrigt följer av regeringsformen.

En för Sverige folkrättsligt förpliktande bestämmelse om skydd för enskildas egendom finns i artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Av artikelns första stycke följer att varje fysisk eller juridisk person ska ha rätt till respekt för sin egendom samt att ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Enligt andra stycket inskränker emellertid dessa bestämmelser inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten. Bestämmelsen gäller även som svensk lag eftersom konventionen har inkorporerats i svensk rätt (prop. 1993/94:117). Vid samtliga slag av äganderättsintrång gäller en proportionalitetsprincip som innebär att nödvändigheten av ett intrång i det allmännas intresse måste balanseras mot det men den enskilde lider av intrånget. Staten ges vid tillämpningen av denna princip en förhållandevis vid egen bedömningsmarginal.

Enligt Naturvårdsverkets vägledning vid bildande av naturreservat (Processbeskrivning bildande av naturreservat – att väga enskilda mot allmänna intressen, juni 2015) ska en länsstyrelse eller kommun när den planerar att skydda ett område som naturreservat ta hänsyn till enskilda intressen. Inskränkningarna för den enskilde får inte bli mer omfattande än vad som behövs för att tillgodose syftet med skyddet (7 kap. 25 § miljöbalken).

Bildande av naturreservat innebär alltid inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden. Det ska därför alltid göras en intresseprövning mellan allmänna och enskilda intressen. En inskränkning i en enskilds rätt att använda sin mark eller sitt vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Utskottet har behandlat frågor om äganderätt och naturreservat tidigare (se bet. 2015/16: MJU6 Naturvård och områdesskydd). Utskottet anförde då följande:

Utskottet påminner om att när en länsstyrelse eller kommun planerar att skydda ett område som naturreservat ska den ta hänsyn till enskilda intressen. Inskränkningarna för den enskilde får inte bli mer omfattande än vad som behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Utskottet konstaterar också att markägaren får ersättning för det intrång i sitt brukande som följer av beslutet.

Miljöminister Karolina Skog anförde vid debatten om interpellation 2015/16:687 Strandskyddsregler som inskränker äganderätten att balanseringen mellan det enskilda intresset och det allmänna intresset är kärnan i all miljölagstiftning. Länsstyrelsen har en skyldighet att i respektive ärende om utvidgat strandskydd genomföra en intresseprövning där hänsyn tas till det enskilda intresset. Vidare anförde ministern att samrådet är en viktig och central del av myndighetsutövningen i Sverige, och det är viktigt för regeringen att det sköts på ett korrekt sätt. Det är tydligt att länsstyrelsen inför ett beslut om utvidgat strandskydd ska ge berörda mark- och rättighetshavare möjlighet att yttra sig. När man ber om ett yttrande är det som står i det självklart av vikt och ska vara del av beslutet som sedan tas. Miljöministern poängterar att myndighetsutövning i Sverige, till skillnad från i en del andra länder, inte består av en förhandling. Det är tydligt att myndigheten efter att ha inhämtat ett yttrande fattar sitt beslut. Ventilen för den enskilde är sedan att beslutet är möjligt att överklaga.

Vid debatten om interpellation 2016/17:144 Översynen av områden av riksintresse för friluftsliv anförde miljöministern följande:

Jag uttalar gärna en gång till att äganderätten självklart är en helt grundmurad del av vårt rättssystem och inte minst av vårt samhälle.

Sedan har vi i hela apparaten kring planering olika avvägningar mellan det som i lagens mening definieras som å ena sidan ett enskilt intresse och å andra sidan det allmänna intresset. Den avvägningen måste vi kunna göra för att utveckla samhället och få någonting byggt över huvud taget, för annars fastnar vi. Riksintressena är en metod för detta, och avvägningen görs av ett antal utpekade myndigheter som gör ett så kallat riksintresseanspråk.

I processen för att ta fram detta finns det ett stipulerat sätt att ha samråd med bland annat markägarna och även den bredare allmänheten. Friluftsliv är nämligen ett allmänt intresse, och alla sektorer som använder mark och vatten ska ta hänsyn till friluftslivets värden som en del av ett hållbart nyttjande. Detta är stipulerat av riksdagen, och jag uppfattar att det finns en bred uppslutning bakom det förhållningssättet.

Följande framhålls i miljöministerns svar på fråga 2016/17:1069 Byggnad på jordbruksmark:

Äganderätten är grundlagsskyddad på så sätt att varje medborgares egendom är tryggad mot ingrepp från det allmänna. Äganderätten är dock inte absolut. Inskränkningar kan ske om det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen.

När det gäller möjligheten att bygga anges i plan- och bygglagen att mark- och vattenområden ska användas för de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företrädare ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Vid kommunal planläggning och i bygglovsärenden ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas.

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken är jordbruk en näring av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Med väsentligt samhällsintresse avses bl.a. bostadsförsörjning.

Den dåvarande regeringen tillsatte 2014 en särskild utredare som fick i uppgift att se över reglerna för hushållning med mark- och vattenområden och föreslå ändringar. Uppdraget redovisades i december 2015 när den s.k. Riksintresseutredningen överlämnade slutbetänkandet Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser (SOU 2015:99) till Miljö- och energidepartementet. Utredningen föreslog bl.a. att länsstyrelserna skulle få ökade möjligheter att bevaka intresset av brukningsvärd jordbruksmark i den kommunala planeringen. Utredningen föreslog också att mark- och vattenområden som var särskilt lämpliga för bostadsförsörjningen skulle kunna vara av väsentligt allmänt intresse. Riksintresseutredningen har remitterats, och remisstiden gick ut den 28 februari i år. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Äganderätten är en grundläggande rättighet i samhället och innebär att den enskildes egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna. Det är dock inte en absolut rättighet, och inskränkningar får göras om det krävs för att tillgodose det allmännas intresse och allemansrätten. Utskottet noterar att gränsdragningen mellan det enskilda intresset och det allmännas intresse kan vara svår. Vidare är det viktigt att komma ihåg att vid samtliga slag av äganderättsintrång gäller en proportionalitetsprincip som innebär att nödvändigheten av ett intrång i det allmännas intresse måste balanseras mot det men den enskilde lider av intrånget. Myndigheterna ska alltid göra en intresseprövning, där hänsyn tas till det enskilda intresset och berörda ska ges möjlighet att yttra sig, som sedan ska vägas in och vara del av beslutet som fattas. Utskottet konstaterar avslutningsvis att allemansrätten är en grundlagsfäst rätt som ska värnas. Allemansrätten ger oss tillgång till naturen och goda möjligheter att ta del av det som naturen erbjuder.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna 2016/17:2011 (C) yrkandena 3.1 och 11.2, 2016/17:2888 (M), 2016/17:3173 (M) yrkande 1 och 2016/17:3618 (C) yrkande 34 kan avstyrkas.

Hästnäringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att jämställa hästen med andra betes- och grovfoderätande djur inom jordbruket, om att tillsätta en utredning för hur kommuner bör förhålla sig till hästrelaterade kommunala frågor, om förutsättningarna för hästnäringen, om att uppmärksamma hästsektorns effekter, om hästnäringens betydelse för landsbygden och om hästnäringens samhällsekonomiska betydelse.

Jämför reservation 107 (KD).

Propositionen

Regeringen anför i propositionen att djurskyddslagen redan i dag är förhållandevis målinriktad och flexibel till sin karaktär. Detaljerade bestämmelser om hur kraven i lagen ska uppfyllas finns framför allt i Jordbruksverkets föreskrifter. Vid utformning av föreskrifter behöver hänsyn tas till EU-lagstiftningen på djurskyddsområdet och till behovet av tydliga, förutsägbara och kontrollerbara bestämmelser. Regeringen anser att det är viktigt att bestämmelserna i myndighetsföreskrifterna är så målinriktade och flexibla som möjligt. Jordbruksverket har i flera år haft i uppdrag att arbeta med regel-förenkling och har hittills gjort en omfattande översyn bl.a. av föreskrifterna på djurskyddsområdet. Regeringen anser att arbetet med att förenkla reglerna och att öka flexibiliteten kring djurhållningen bör fortsätta. Regeringen avser att ge Jordbruksverket i uppdrag att fortsätta arbetet med att se över sina föreskrifter i syfte att göra dem mer målinriktade och flexibla där så är möjligt.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) likställs hästen inte med andra djur inom lanthuset, vilket visar sig i regler och myndighetstolkningar där hästen särbehandlas. Man bör se över möjligheten att jämställa hästen med andra betes- och grovfoderätande djur inom jordbruket inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (yrkande 4). Hästarna har i dag en viktig funktion i att behålla öppna landskap. Som betesdjur kan hästen beta av stora arealer och bidra till en ökad biodiversitet i naturen. Trots detta omfattas inte hästar av vissa stödformer inom den gemensamma jordbrukspolitiken, bl.a. kompensationsstödet och gårdsstödet.

I motion 2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD) yrkande 4 yrkas att en utredning tillsätts för att ta fram nationella rekommendationer för hur kommunerna bör förhålla sig till hästrelaterade kommunala frågor. Hur kommunerna väljer att bemöta ridningen är avgörande för hästklimatet på orterna. Det vore av stor vikt om riksdagen tillsatte en utredning för att ta fram

nationella rekommendationer för hur kommunerna bör förhålla sig till hästrelaterade frågor.

Enligt motion 2016/17:1886 av Lotta Finstorp (M) bör möjligheterna att underlätta för hästnäringen ses över. Enligt motionären är hästnäringen viktig för Sverige och av stor betydelse för jobb och tillväxt i hela landet. För att utveckla hästnäringen är det viktigt att skapa goda förutsättningar för företagen att utvecklas, bl.a. genom mindre regelkrångel så att företagarens energi kan läggas på att utveckla företaget i stället för på administration och byråkrati.

Enligt motion 2016/17:2621 av Daniel Bäckström (C) behöver hästnäringen accepteras som den viktiga del av våra gröna näringar den i dag utgör, och det behövs förändringar på ett antal områden där obefogad negativ särbehandling i dag sker baserat på olika tolkningar eller enskilda särregler. Det finns en rad områden där svenska hästföretagare med enkla medel skulle få avsevärt bättre förutsättningar att kunna starta, utveckla och driva sina företag. Enligt motionären behöver därför förutsättningarna för hästnäringen ses över.

Enligt kommittémotion 2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 behöver förutsättningarna för fler arbetstillfällen inom hästnäringen förbättras. Hästnäringen och ridsporten är en livskraftig del av landsbygdsföretagandet. Utvecklingen har varit stark under senare årtionden, men det finns skäl att förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen i dessa verksamheter. En möjlighet vore att ridsporten betraktas som en friskvårdsförmån som kan bekostas av arbetsgivaren. Det behövs även en fortsatt satsning på utbildningen inom hästsektorn.

I motion 2016/17:3141 av Cecilia Widegren (M) uppmärksammas hästsektorns många positiva effekter när det gäller exempelvis arbetstillfällen, turism och fritidssysselsättning för barn och ungdomar (yrkande 1). Vidare framhåller motionären att arbetet med att göra hästsektorn till en naturlig del i utvecklingen av landsbygden måste fortsätta samtidigt som den bidrar till uppfyllandet av EU:s miljömål (yrkande 8).

I motion 2016/17:3377 av Bengt Eliasson (L) yrkande 1 uppmärksammas hästnäringens samhällsekonomiska betydelse. Enligt motionären är hästnäringen en framtidsbransch. Hästintresset ökar, och det finns stora möjligheter att utveckla verksamheter inom en mängd olika områden, inte minst inom besöksnäringen och vård och omsorg. Många hästföretagare upplever i dag att de inte får samma förutsättningar som andra näringsidkare med ett förutsägbart och tydligt regelverk som hanteras lika över hela landet. I yrkande 2 framhålls hästnäringens betydelse för det öppna landskapet. Hästen ingår som en naturlig del i kretsloppet och bidrar till stor del till att bevara det svenska odlingslandskapets biologiska mångfald samt kultur- och skönhetsvärden.

Tidigare behandling och kompletterande information

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anför i sitt svar på fråga 2016/17:370 Hästens bidrag till öppna landskap följande:

Hästen har en viktig betydelse för vår samhälls ekonomi. Med de spridningseffekter hästnäringen har så omsätter sektorn årligen 45–50 miljarder kronor och innefattar 30 000 heltidsarbeten. Regeringen stödjer hästnäringen bland annat genom det avtal som staten har med ägarna till AB Trav och Galopp, Svensk Travsport och Svensk Galopp. Genom det gällande avtalet finansieras Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) med 50 miljoner kronor per år för övergripande insatser av riksintresse för hästsektorn i Sverige. HNS har uppdraget att långsiktigt stärka och utveckla svensk hästnäring. Dessa medel finansierar bland annat kompetensförsörjning till hästnäringen, forskning, barn- och ungdomsverksamhet, utveckling av avel och uppfödning samt de tre riksanslagningarna Flyinge, Strömsholm och Wången.

Tillämpningen av EU-regelverken då det gäller att inkludera hästar i landsbygdsprogrammet skiljer sig inte åt mellan föregående programperiod, som alliansregeringen ansvarade för, och den innevarande programperioden.

EUs förordning för landsbygdsutveckling anger som syfte för kompensationsstödet att stödet ska ersätta jordbruket för de sämre produktionsförhållandena i de utpekade områdena. Syftet är uttalat att stödet ska riktas till jordbruksproduktion för att bevara detta i områden med sämre förutsättningar. Av de hästar som finns på jordbruksföretag (ca 100 000 av det totala antalet hästar på 360 000 stycken) hålls det stora flertalet för sport- eller hobbyverksamhet alltså inte för jordbruksproduktion. Jordbruksverket skattar att cirka 10 procent av de hästar som finns i jordbruksföretag kan räknas som att de ingår i någon form av jordbruksproduktion, det vill säga cirka 10 000 av de 360 000 hästar som finns i landet. Att skilja ut hästar som används för jordbruksproduktion är svårt om det ska ske på ett rättssäkert och rättvist sätt då en rad problem med gränsdragningar uppstår.

Däremot så kan hästar användas som betande djur i andra arealbaserade stödsammanhang, främst då för att hävda ängs- och betesmarker i det riktade stödet till den typen av marker. Genom detta bidrar hästarna till att hålla marker i hävd som annars skulle vuxit igen och därmed inte ens klarat de krav på skötsel som ställs för gårdsstödet.

I landsbygdsprogrammet så finns inte bara arealbaserade stöd utan även företags- och projektstöd för att utveckla näringslivet på landsbygden. Detta är stöd för utveckling av företagande och erbjuder möjligheter till bl.a. kompetensutveckling och investeringsstöd för såväl hästföretagare som andra företagare verksamma på landsbygden.

Finansminister Magdalena Andersson framhöll vid debatten om interpellation 2016/17:237 Friskvårdsbidrag för ridning och golf att ridsporten är mycket betydelsefull eftersom den är en viktig näring för glesbygden och landsbygden i Sverige, där det finns många hästar. Det handlar inte bara om ridhästar utan också om trav- och galopphästar som gör att vi kan ha en levande landsbygd, vilket är oerhört viktigt. Vidare anförde ministern att det är viktigt med idrott och möjligheter till idrott, och därför har stödet till idrotten ökat med 230 miljoner kronor om året under denna mandatperiod, bl.a. till ridsporten.

När det gäller hästrelaterade kommunala frågor har folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister Gabriel Wikström vid debatten om interpellation 2015/16:39 Behovet av underhåll av ridanläggningar anförat att det kommunala självstyret är helt nödvändigt när det kommer till frågan om vilka idrotts- och fritidsanläggningar som det ska satsas på ute i kommunerna, inklusive

ridanläggningar. Det är inte regeringens sak att prioritera mellan olika idrotter, och ministern är en varm anhängare av denna rollfördelning.

Även trafikutskottet har behandlat frågor om hästrelaterade kommunala frågor och anförde följande i betänkande 2016/17:TU11 Trafiksäkerhet:

Utskottet konstaterar att frågor kring ökad trafiksäkerhet för dem som rider eller kör med häst och vagn har uppmärksammats av olika myndigheter. Utskottet vill betona att planläggning är en kommunal uppgift och att det finns flera exempel på att kommuner arbetar med bl.a. ridvägar och hästrelaterad samhällsplanering.

När det gäller friskvårdsavdrag för ridning har skatteutskottet nyligen behandlat detta i betänkande 2016/17:SkU22 Inkomstskatt. Skatteutskottet anförde bl.a. följande:

Vilka sporter eller friskvårdsaktiviteter som uppfyller de krav för skattefrihet som riksdagen tidigare ställt sig bakom (prop. 2002/03:123, bet. 2003/04:SkU3) är ytterst en fråga för Skatteverket och de allmänna förvaltningsdomstolarna att bedöma. [...]

Utskottet noterar slutligen att finansminister Magdalena Andersson som svar på interpellation 2014/15:424 Friskvårdsavdrag för ridning bl.a. anført att frågan kommer att vara föremål för beredning under mandatperioden och att det finns många aspekter, t.ex. kring jämställdhet och jämlikhet, som behöver analyseras.

När det gäller konsumentköplagen och köp av levande djur har detta nyligen behandlats av civilutskottet i betänkande 2016/17:CU12 Konsumenträtt. Civilutskottet föreslog ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen både nationellt och inom EU bör initiera överväganden om huruvida reglerna i konsumentköplagen för köp av levande djur är ändamålsenligt utformade. Civilutskottet anförde följande:

Hästnäringen är för många både en hobby och en inkomst. Svensk hästnäring, speciellt den stora ridhästsektorn, utgörs i huvudsak av människor som använder hästen för hobbyverksamhet eller andra rekreationsändamål. Det innebär att den främsta marknaden för svenska hästuppfödare finns bland privatpersoner, samtidigt som majoriteten av uppfödarna bedriver näringsverksamhet. Ett stort problem för många inom hästnäringen är att konsumentköplagen gäller när en näringsidkare säljer ett djur till en konsument. Som konsumentköplagen är utformad i dag får näringsidkaren en svag ställning i förhållande till konsumenten i de fall den köpta varan påstås vara felaktig.

[...] Enligt utskottets mening är konsumentköplagens felregler inte anpassade för köp av levande djur som kan påverkas av exempelvis miljöombyte eller nya hanterings- och träningsrutiner.

Utskottet anser därför att regeringen både nationellt och inom EU bör initiera överväganden om huruvida reglerna i konsumentköplagen för köp av levande djur är ändamålsenligt utformade.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:209).

Vid Näringsdepartementet finns en samarbetsgrupp inom hästområdet för att genom samverkan ta till vara hästsektorns utvecklingspotential. Samarbetsgruppen fungerar som ett kontaktskapande och kunskaphöjande forum och som en plattform för informations- och erfarenhetsutbyte. Gruppen arbetar

aktivt med att identifiera och diskutera områden och frågor som är viktiga för att utveckla hästsektorn. Gruppen träffas två gånger per år, och i den ingår drygt 20 organisationer och myndigheter. Vid det senaste mötet den 2 maj 2017 var temat hästturism.

Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) finansieras årligen med 50 miljoner kronor genom ett särskilt avtal mellan staten och Svensk Travsport och Svensk Galopp. Detta ska bl.a. bidra till finansiering av utbildning men även annat som främjar hästnäringens utveckling. Enligt artikel 12 i avtalet ska medlen fördelas till bl.a. särskilda satsningar på barn- och ungdomsverksamhet inom hästsektorn, särskilda satsningar på utvecklingsprojekt inom hästsektorn, bl.a. främjande av avel och uppfödning. Av dessa medel ska 33 miljoner kronor avse utbildningsverksamhet inklusive hästsportens ansvar att delfinansiera hippologutbildningen och hovslagar-utbildningen.

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framgår att för forskning inom hästområdet har 3 miljoner kronor avsatts till Stiftelsen Hästforskning. Hästforskningsprogrammet har tre huvudinriktningar: Hästens hälsa, prestation och välfärd, Hästens reproduktion, uppfödning och utfodring samt Hästens roll för människan, samhället och miljön.

Enligt Jordbruksverket är föreskrifterna om hästhållning under revidering, och enligt tidsplanen ska de ut på remiss under sommaren. Verket har haft en arbetsgrupp som har deltagit i arbetet med representanter från länsstyrelserna, HNS, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Ridsportförbundet, Djurskyddet Sverige, Sveriges Veterinärförbund, Svensk Travsport och Sveriges lantbruksuniversitet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att hästsektorn har många positiva effekter bl.a. på sysselsättningen, folkhälsan, ungdomars fritidssysselsättning och landsbygden. Hästnäringen är samhällsekonomiskt viktig och bidrar till en levande landsbygd. Utskottet noterar att det vid Näringsdepartementet finns en samarbetsgrupp inom hästområdet som utgör en plattform för informations- och erfarenhetsutbyte och som arbetar med att identifiera och utveckla frågor som är viktiga för hästsektorn. Vidare pågår det arbete på många olika områden i relation till hästsektorn, bl.a. när det gäller friskvårdsbidrag och konsumentköplagen.

Utskottet noterar att kompensationsstödet inom landsbygdsprogrammet ska riktas till jordbruksproduktion och att det är svårt att skilja ut hästar som används för jordbruksproduktion om det ska ske på ett rättssäkert och rättvist sätt. Det finns dock möjligheter att söka andra stöd som företags- och projektstöd.

Utskottet konstaterar att dessa frågor är föremål för regeringens uppmärksamhet och föreslår därför att motionerna 2016/17:823 (C) yrkande 4, 2016/17:1346 (SD) yrkande 4, 2016/17:1886 (M), 2016/17:2621 (C), 2016/17:2659 (KD) yrkande 4, 2016/17:3141 (M) yrkandena 1 och 8 samt

2016/17:3377 yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad som anförts.

Rovdjursfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ersättningsnivåer till dem som får tamdjur rivna och dödade av rovdjur samt försvar av husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur.

Jämför reservation 108 (SD, C) och 109 (KD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 20 behöver dagens ersättningsnivåer till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur ses över. Rennäringen ska värnas eftersom den är en betydelsefull del av samisk kultur samt viktig för sysselsättning och boende i Sveriges norra inland och fjällvärld. Ett annat stort problem är att vildsvinen borrar upp åkrar och andra odlingar med stora skador som följd. På senare tid har också risken för sjukdomssmitta till tamsvin ökat. Bonden får inget stöd för förlorad skörd, inga pengar för stängsel och ingen ersättning för tid som måste läggas på avskjutning. Det behövs därför generösare regler för ersättning för de skador som vildsvinen åsamkar. Motionärerna föreslår att markägare ska kunna få ersättning för skador orsakade av klövvilt.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19 tar motionärerna upp frågan om möjligheten att försvara sina husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur. Enligt motionärerna upplevs rovdjur i delar av landet som ett stort hinder för möjligheten att bedriva exempelvis lammuppfödning eller rennäring. En fungerande rovdjursförvaltning är därför viktig, men också bättre möjlighet att skydda sina djur. Det har tyvärr visat sig att stängsel inte alltid är tillräckligt för att skydda sina djur mot rovdjursattacker. Motionärerna vill därför öka möjligheterna att försvara sina husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur.

Kompletterande information

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framgår att jaktåret 2014/15 sköts närmare 90 000 vildsvin, vilket är en uppgång med 7 procent mot föregående jaktår. Syftet med vildsvinsförvaltningen och avskjutningen är att minska såväl stammens utveckling som skador, särskilt på grödor, orsakade av vildsvin. Regeringen anför att det är positivt att det är betydligt färre äldre djur som skjutits jämfört med tidigare år. Djur med hög medelålder lär yngre djur risken med att vara på vissa områden, som åkrar, och

därmed minskar skadorna. Vildsvinsstammen fortsätter dock att spridas geografiskt samt förtätas i de områden där den nyligen etablerats. Populationen beräknas efter jakt vara i storleksordningen 200 000 vildsvin (en ökning med ca 25 000 jämfört med föregående jaktår, men en minskning jämfört med jaktåren 2011 och 2012).

Viltvårdsfondens medel har använts, via Svenska Jägareförbundet, för att stärka samverkan mellan i första hand lantbrukare, markägare och jägare samt arbeta med inventeringsstatistik och prognoser för tillväxten. En s.k. vildsvinsbarometer har också tagits fram som gör att det snabbt går att se inom vilka län som vildsvinen ökar, och då anpassa jakttrycket därefter. I arbetet har även ingått rådgivning om lämpliga avskjutningsstrategier och att motverka olämplig utfodring. Utfodring av främst klövvilt som vildsvin och hjort har blivit vanligare och förekommer året runt. Regeringen har i en proposition (prop. 2015/16:199) föreslagit att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att föreskriva om förbud mot eller villkor för utfodring av vilda djur som inte hålls i hägn.

Vidare framgår av budgetpropositionen att angrepp på tamboskap är den vanligaste orsaken till konflikter mellan stora rovdjur och människor. Under 2015 var det färre rovdjursangrepp på tamdjur än 2014. Drygt 500 får angreps samt även ett antal hundar, nötdjur och getter. Anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m. för 2015 används också för att kompensera för angrepp på tamdjur. Kostnaderna för ersättning för skada på tamdjur uppgick till 3,4 miljoner kronor och för förebyggande åtgärder ca 4,1 miljoner kronor.

Regeringen betonar i budgetpropositionen att det är angeläget att problemen med viltskador minskar. Av den anledningen fick Jordbruksverket ett uppdrag som handlar om att förebygga viltangrepp på tamdjur och Sveriges lantbruksuniversitet ett uppdrag om att kartlägga hur angrepp av stora rovdjur påverkar landsbygdens ekonomi (se nedan för redovisning av uppdragen). Anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m. har även ökats med 10 miljoner kronor 2015 och med ytterligare 10 miljoner kronor fr.o.m. 2016.

Naturvårdsverket redovisade i oktober 2015 regeringsuppdraget om hur skydds jakt för varg kan tillämpas och utvecklas för att bättre bidra till vargpolitikens övergripande syfte (Skydds jakt varg – översyn av regler och tillämpning). Huvudsakligen handlar slutsatserna om en möjlig ny inriktning för Naturvårdsverkets vägledning, exempelvis en konkret vägledning med kriterier för bedömning av allvarlig skada och riktlinjer för hanteringen av vargar som vistas nära bebyggelse och skapar oro och rädsla hos människor. Naturvårdsverket redovisar inga förslag på ändringar av enskilda bestämmelser eller allmänna råd. Däremot dras slutsatsen att det finns ett behov av en generell översyn av jaktlagstiftningen och artskyddslagstiftningen, samt ett behov av en närmare analys av vissa enskilda bestämmelser i dessa lagstiftningar samt sekretesslagstiftningen. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Jordbruksverket redovisade i december 2015 regeringsuppdraget om att förebygga viltangrepp (Åtgärder för att förebygga angrepp på tamdjur av stora

rovdjur, dnr N2015/3037/FJR). Syftet med redovisningen var att på ett överskådligt sätt presentera åtgärder som används världen över för att förebygga angrepp av rovdjur på tamdjur och vilken effekt de har. I rapporten konstateras att djurhållningen, både praktiskt och utifrån regelverk, skiljer sig åt mellan olika länder, vilket gör att en förebyggande åtgärd inte per automatik passar i Sverige bara för att den passar någon annanstans. Förutsättningarna för betande tamdjur skiljer sig åt även inom Sverige, när det gäller både förekomst av rovdjur och storlek på besättning och t.ex. markförhållanden. Det är därför svårt att hitta en förebyggande åtgärd som passar i alla fall. Vidare konstateras att det är viktigt att löpande utveckla och anpassa förebyggande åtgärder som bedöms ha effekt utifrån den forskning och erfarenhet som finns. Slutligen påtalas att det behövs en fortsatt dialog om konsekvenserna för lantbrukare och om de samhällsekonomiska kostnader och nyttor som uppstår när rovdjur och tamdjur finns i samma område.

Regeringen konstaterar vidare i budgetpropositionen att vildsvinsstammens fortsatta spridning visar att ett fortsatt högt jakttryck är viktigt för att stoppa stammens snabba ökning. Regeringen anser att Sverige ska ha långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar. Som en följd av de rovdjursuppdrag som genomfördes 2015 finns det nu en bredare kunskapsbas som är en tillgång för att kunna säkerställa väl underbyggda jaktbeslut. Regeringen konstaterar att närvaron av stora rovdjur i renskötselområdet är en stor utmaning för renskötelsen. En viktig fråga för renskötelsens framtid är således en långsiktigt hållbar samexistens mellan renskötelsen och rovdjur. Regeringen anser därför att det är fortsatt viktigt att arbeta mot att uppnå toleransnivån på 10 procent på samebyns faktiska renantal. Anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. används bl.a. för att kompensera rennäringen för förekomst av de stora rovdjuren: varg, björn, järv, lo och kungsörn. Regeringen anser att anslaget 1:22 bör ökas med 5 000 000 kronor.

När det gäller skydds jakt får Naturvårdsverket enligt 23 a och b §§ jaktförordningen (1987:905) fatta beslut om skydds jakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om det inte har inträffat någon skada. Beslut om skydds jakt får dock endast fattas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslutet måste även motiveras av något av följande skäl:

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön
2. av hänsyn till flygsäkerheten
3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom eller

4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Naturvårdsverket får enligt 24 a § jaktförordningen delegera beslut om skydds-jakt till länsstyrelsen. Naturvårdsverket har överlämnat möjligheten att besluta om skydds jakt efter varg till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län. Nuvarande delegation gäller t.o.m. den 30 juni 2020.

Av 28 § jaktförordningen framgår att om något av rovdjuren björn, varg, järv eller lo angriper tamdjur eller om det finns skäl原因 anledning att befara ett sådant angrepp, får åtgärder vidtas för att skrämja bort rovdjuret. Vidare framgår att rovdjuret får dödas för att skydda tamdjuret

1. när rovdjuret angriper och skadar tamdjuret eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående
2. om det finns skäl原因 anledning att befara ett angrepp på tamdjuret och dödandet sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret har angripit och skadat eller dödat tamdjur eller
3. om rovdjuret befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret och det finns skäl原因 anledning att befara ett angrepp där.

Rovdjuret får dock bara dödas när det inte går att skrämja bort det eller på något annat lämpligt sätt avbryta eller avvärja angreppet.

I fråga om rovdjursavvisande stängsel finns det inom ramen för landsbygdsprogrammet möjlighet att söka stöd (miljöinvesteringar) för att sätta upp stängsel för att hålla rovdjur borta från betesmarker. Medel från landsbygdsprogrammet får användas för stängsel på blocklagd mark, dvs. mark som är registrerad i systemet för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. För stängsel på mark som inte är blocklagd, dvs. skogsbeten, en del naturbeten, och små djurägare utan stödrätter, kan medel sökas från viltskadeanslagen. Syftet med ersättningen är att skapa förutsättningar för fortsatt betesdrift i områden där det finns risk för angrepp av rovdjur genom att minska risken för att tamdjur angrips.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är i likhet med regeringen angeläget om att problemen med viltskador minskar. Ytterligare medel har tillförts anslaget för ersättning av viltskador och även anslaget främjande av rennäringen m.m. i syfte att använda medlen för att förebygga och kompensera för rovdjursskador. Utskottet delar regeringens ståndpunkt att Sverige ska ha långsiktigt livskraftiga rovdjurstammar. Det är därför positivt att regeringen arbetar med att bygga upp sin kunskapsbas kring förebyggande åtgärder. Utskottet föreslår med det anförda att motion 2016/17:3615 (KD) yrkande 20 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har nyligen behandlat frågan om skydd av tamdjur mot rovdjursangrepp (se bet. 2016/17:MJU8) och konstaterade då att lagstiftningen i många

fäll medger att rovdjur dödas för att skydda tamdjur. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och finner därmed inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 19.

Övriga landsbygdsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att förändra beteskravet för kor i lösdrift, om omställning av jordbruksmark till skogsmark, om förändringar i strandskyddet, om biodling och om fritidsodling.

Jämför reservation 110 (SD), 111 (C), 112 (KD), 113 (SD), 114 (C) och 115 (KD).

Propositionen

Arbetet med förslaget till livsmedelsstrategi har föregåtts av en bred och omfattande extern dialog och förankring med aktörer i hela livsmedelskedjan, såväl nationellt som regionalt. Näringsdepartementet har genomfört möten med representanter från alla delar i livsmedelskedjan. Mötena har genomförts i syfte att inhämta aktörernas syn på behovet av en strategi samt att ge aktörerna möjlighet att bidra till strategins innehåll.

Regeringen ser en långsiktig livsmedelsstrategi som en viktig pusselbit för att främja en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige. En sådan strategi ska omfatta hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument. Till livsmedelskedjan räknas primärproduktionen, livsmedelsindustrin, livsmedelshandeln, restaurangnäringen, måltidsturismen och konsumenten.

Det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. En samlad och långsiktig strategi för livsmedelskedjan bidrar till en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige även i framtiden.

Vidare framgår av propositionen att när det gäller odlingslandskapets natur- och kulturvärden är det många av dessa som förutsätter en aktiv jordbruksdrift och ett aktivt brukande av markerna. En minskning av jordbruksarealer i form av åker- och betesmark samt fragmentering av marker gör dock situationen problematisk, bl.a. för fjärilar och fågelarter som är beroende av hävd men också för bevarandet av kulturlandskapen och en mångfald av kulturmiljöer. En grund för att lantbruket ska kunna utföra miljö tjänster som att beta naturbetesmarker och sköta landskapselement som t.ex. småbiotoper är en tillräcklig lönsamhet. Dessutom är ett minskande antal betande nötkreatur för betesbaserad produktion ett allvarligt hot mot naturbetesmarkerna och därmed flera miljö kvalitetsmål, vilket leder till minskad biologisk mångfald och minskade ekosystemtjänster.

Landsbygdsprogrammet för 2014–2020 innehåller åtgärder som syftar till att stärka jordbrukets miljö- och klimatarbete. Regeringen har avsatt 60 procent av programmets budget till målet att säkerställa hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder. Det innebär en satsning på nästan 23 miljarder kronor under programperioden. Den enskilt största satsningen i programmet är miljöersättningar och omfattar ca 20 miljarder kronor. Flera av dem har villkor som innebär att djurhållning är en förutsättning för stödet. Ett exempel är ersättningen för att bevara betesmarker som förutsätter att brukaren har betande djur. Stöd ges också till jordbrukare för att behålla livsmedelsproduktion i bygder med sämre naturliga förutsättningar, t.ex. i skogsdominerade landskap. Stöden bidrar också till att kulturlandskapet och kulturmiljöer bevaras.

Vidare anförs i propositionen att betande djur är avgörande för hävden av naturbetesmarker med en stor del av värdefulla arter i den svenska floran och faunan. Ett konkurrenskraftigt jordbruk är nödvändigt för att det ska finnas betesbaserad produktion. Det finns därför starka positiva samband mellan en ökad livsmedelsproduktion och miljömålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt djur- och växtliv.

Motionerna

Betesgång för mjölkkor

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18 föreslås att det s.k. beteskravet för mjölkkor i lösdrift förändras. I dag är svenska mjölkbönder förhindrade att ansöka om betesstöd från EU på grund av nationella regler om att mjölkkor måste gå ute och beta under sommaren. Med ett slopat nationellt beteskrav kan svenska mjölkbönder med kor i lösdrift, i likhet med sina europeiska kollegor, få betesstöd från EU. Detta är ett steg mot mer jämlika konkurrensvillkor för Sveriges mjölkbönder.

Omställning av jordbruksmark

Enligt kommittémotion 2016/17:2450 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 12 bör omställningen av jordbruksmark till skogsmark underlättas. I dag krävs det tillstånd för att ta jordbruksmark ur produktion, vilket man ansöker om hos länsstyrelsen. Ett tillstånd tar minst åtta månader att få, ibland längre. Det är en orimligt lång handläggningstid om man t.ex. jämför med anmälan om avverkning som behandlas inom sex veckor. Den långa handläggningstiden gör att omställningar ibland försenas, vilket i sin tur gör att marken står outnyttjad under ett helt år. Handläggningstiden för att ta jordbruksmark ur produktion borde kunna kortas avsevärt.

Motsvarande förslag framförs även i motion 2016/17:2418 av Mikael Eskilander och Roger Hedlund (båda SD).

Strandskydd

Enligt kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9 får strandskyddets regler inte innebära inskränkningar i jord- och skogsbrukets verksamheter. På många håll har ett strandskydd på flera hundra meter blivit ett hinder för nybyggnad. Tvärtemot intentionerna har länsstyrelserna på många håll i landet beslutat om ett utvidgat strandskydd. Naturvårdsverket konstaterade vid en översyn att det fanns stora områden med utvidgat strandskydd som saknade tydliga motiv. Detta riskerar att leda till negativa konsekvenser såväl för jord- och skogsbruket som för besöksnäringen. Vid en gräns om högst 100 meter bör strandskyddet i högre grad regleras på kommunal nivå.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 27 anförs att strandskyddet behöver ändras för att främja och stärka möjligheterna för företag på landsbygden att diversifiera sin verksamhet. Att utveckla sitt företagande så att man står på fler ben kan för en del företag vara ett bra sätt att stärka sin lönsamhet. Det kan handla om allt från att utveckla och diversifiera sitt jordbruk till att också satsa på turism och upplevelseaktiviteter.

Biodling

Enligt kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 29 har beståndet av vildbin och andra insekter som utför pollinering av växter minskat till följd av kemikalieanvändningen. När denna ekosystemtjänst inte fullt ut går att räkna med behöver den förstärkas. En viktig funktion i detta sammanhang har biodlarnas honungsbin. För att stödja biodlarna i den viktiga funktion deras bin har för pollineringen behöver en översyn göras av hur denna verksamhet kan stödjas och utvecklas.

Motsvarande förslag redovisas även i kommittémotion 2016/17:2550 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7.

Fritidsodling

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 70 arbetar de organiserade fritidsodlarna aktivt för en hållbar och ekologisk odling genom att sprida objektiv kunskap om odling via rådgivning, faktablad, tidningar och utbildande aktiviteter. För alla fritidsodlares räkning förmedlar de forskningsresultat, förvandlar information från myndigheter till mer lättillgänglig information, deltar i inventeringar och bevarandet av kulturväxter samt besvarar remisser inom odlingsområdet. Med andra ord spelar fritidsodlingen en viktig roll för kunskapsspridning, och dess roll inom livsmedelskedjan behöver lyftas.

Tidigare behandling och kompletterande information

Betesgång för mjölkkor

I 4 § djurskyddslagen (1988:534) uppställs särskilda krav på att djur inom husdjurskötseln ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. När 4 § djurskyddslagen infördes var det en ny bestämmelse som inte hade haft någon motsvarighet i 1944 års lag. Paragrafen infördes uttryckligen för husdjursproduktionen eftersom denna grupp av djur bedömdes vara särskilt utsatt på grund av de ekonomiska intressen som ligger i djurhållningen. I proposition 1987/88:93 som ligger till grund för den gällande djurskyddslagen beskrevs naturligt beteende för mjölkkor i huvudsak utifrån djurhållningssystemet och behovet av betesgång. Det senare beskrevs i följande ordalag (prop. 1987/88:93 s. 21):

För både bundna kor och kor i lösdrift bör dock krav uppställas på betesgång. Särskilt viktigt är detta naturligtvis för de djur som står uppbundna resten av året. I det traditionella sättet att hålla mjölkkor har också ingått att låta djuren gå på bete under sommarhalvåret. Inomhushållning sommartid har visats öka frekvensen av vanliga och viktiga sjukdomar. Kravet på betesgång är därför mycket viktigt. Betesgång ger dessutom djuren ett allmänt välbefinnande och god motion samtidigt som djuren får möjlighet till ett naturligt beteende.

I utredningsbetänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) framhåller utredaren att beteshållning är av stor betydelse ur djurskyddssynpunkt och att det också har tydliga fördelar för djurhälsoläget; t.ex. har det påvisats att vissa klövproblem läker under beteshållning. Därtill framhåller Djurskyddsutredningen att beteskravet påvisats ha stor betydelse ur smittskyddssynpunkt. Möjligheten att hålla kor på bete har visat sig vara viktig t.ex. i samband med salmonellasaneringar. Betesgång har också andra viktiga samhällsekonomiska värden genom att det bidrar till öppna landskap och biologisk mångfald.

Lagkravet om att mjölkkor ska komma ut på bete kan medföra ökade kostnader för lantbrukarna. Detta påvisades i Jordbruksverkets rapport om beteslagstiftningens effekter på lönsamheten i mjölkföretagen (rapport 2014:16).

Under våren 2016 utfärdade Jordbruksverket nya föreskrifter för beteshållning för mjölkkor (SJVFS 2016:13). I korthet innebär de nya betesreglerna att mjölkkor ska komma ut och ha tillgång till betesmarken minst sex timmar i sträck varje dygn under betessäsongen, som varierar från 60 dygn i de norra delarna av landet till 120 dygn i de södra delarna. De nya föreskrifterna förenklar tidigare regler på flera sätt. Enligt Jordbruksverket innebär de nya reglerna en ökad flexibilitet, vilket i sin tur gör att lantbrukaren på ett bättre sätt kan ta hänsyn till rådande väderleksförhållanden och de förutsättningar som råder på gården för att kunna planera betes- och utomhushållningen. De nya reglerna innebär också administrativa förenklingar för lantbrukaren.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht har anfört följande som svar på fråga 2015/16:827 Beteskrav för mjölkkor:

Det svenska beteskravet är unikt och innebär viktiga djurvälståndsfördelar. [...] Samtidigt är jag medveten om att beteskravet kan innebära en ekonomisk belastning och en expansionsbegränsning för vissa djurhållare. Regeringen anser att det är viktigt att inte sänka djurvälståndet i Sverige. Däremot behöver vi arbeta med att modernisera regelverk och göra dem smartare så att det blir enklare för företagen att leva med de regler vi har, utan att kraven på djurskydd eller kvaliteten i djurhållningen urholkas.

Utskottet har nyligen behandlat frågan om betesgång för mjölkkor (bet. 2016/17:MJU12) och anförde då följande i sitt ställningstagande:

Utskottet vill påminna om att de djurskyddsbestämmelser som finns motiveras av att det finns ett behov av dem, antingen genom forskningsrön eller genom praktiska erfarenheter. Kravet om betesgång för mjölkkor är utmärkande för den svenska djurskyddslagstiftningen och syftar till att tillgodose kornas grundläggande behov av att röra sig och utföra sina naturliga beteenden. Beteshållningen har visat sig ha många positiva effekter, inte minst på djurhälsoläget och miljön. Utskottet är samtidigt medvetet om att lagkravet kan medföra ökade kostnader för näringen, och att både producenter och kontrollmyndigheten tidigare haft problem med hur beteskravet ska tolkas och genomföras för att det ska anses vara uppfyllt. Jordbruksverkets nyligen reviderade föreskrifter syftar till att tydliggöra och förenkla tidigare regler i flera avseenden. De nya betesreglerna innebär bl.a. större flexibilitet för djurhållare, och dessutom har flera administrativa förenklingar vidtagits. Jordbruksverket har även fortsättningsvis till uppgift att se över och vid behov omarbeta djurskydds-föreskrifterna i takt med att ny vetenskap och praktiska erfarenheter presenteras.

Omställning av jordbruksmark

Enligt 3 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket får jordbruksmark tas ur jordbruksproduktion tidigast åtta månader efter det att anmälan om åtgärden har gjorts till länsstyrelsen, om inte länsstyrelsen medger något annat. Anmälan behövs dock inte om åtgärden är av ringa betydelse för jordbruket på brukningsenheten eller för natur- och kulturmiljön och inte heller när marken tas i anspråk för verksamhet vars tillåtlighet prövats i särskild ordning.

I vissa fall, om det finns skäl från naturvårds- eller kulturmiljösynpunkt, får länsstyrelsen besluta att marken får tas ur produktion först tolv månader efter det att anmälan gjorts. Vidare kan skogsplantering och igenväxning av åker och betesmark innebära att natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet förstörs. Om det är betydelsefullt att sådana värden bevaras kan länsstyrelsen i vissa fall avtala om ersättning för fortsatt jordbruksdrift.

Landsbygdminister Sven-Erik Bucht har i sitt svar på fråga 2016/17:93 Långa handläggningstider för plantering på jordbruksmark anført att bestämmelserna om övergångstiden finns reglerade i förordningen och att det finns en möjlighet för länsstyrelsen att medge undantag från regeln. Vidare anförde ministern att regeringen i dagsläget inte ser något behov av att ändra reglerna.

Strandskydd

Utskottet har behandlat frågor om strandskydd vid flera tillfällen tidigare, senast i betänkande 2016/17:MJU9 Naturvård och områdesskydd. En flexibel tillämpning av strandskyddsreglerna är en fråga som utskottet tillskriver stor betydelse, och i ovanstående betänkande föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen med följande innehåll:

Den reform av strandskyddet som gjordes under alliansregeringen, och som syftade till att skapa en mer flexibel tillämpning av reglerna, har inte fått tillräckligt genomslag. Utskottet kan konstatera att vissa förändringar har skett i riktning mot en mindre strikt tillämpning, men strandskyddet hindrar fortfarande kommuner från att skapa attraktiva boendemiljöer på landsbygden. Behov av bostäder, utveckling, jobb och verksamheter måste ges en större roll i bedömningar av begränsningar i strandskyddet. Det ska vara möjligt att bygga och bedriva verksamhet strandnära och att peka ut fler geografiska områden som s.k. LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen). Fler undantag från strandskyddsbestämmelserna bör möjliggöras i syfte att kunna skapa såväl mer socialt blandade bostadsområden som fler attraktiva bostadsområden i glesbygds-kommuner. Fler undantag från strandskyddsreglerna bör också bli möjliga för att öka bostadsbyggandet där behoven är särskilt stora. Strandskyddet bör därför decentraliseras och kommunerna bör ges ökat inflytande när det ska bestämmas vilka strandområden som ska bevaras och vilka som kan bebyggas. Ett strikt strandskydd ska dock fortfarande tillämpas i områden där exploateringstrycket bedöms som mycket högt. Detsamma gäller i situationer när det finns synnerliga skäl. Även om strandskyddet således i viss utsträckning har förändrats på det sätt som reformen syftade till bör ytterligare steg tas för att förändra strandskyddslagstiftningen i den riktning som utskottet nu har beskrivit. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen följde utskottets förslag till beslut (bet. 2016/17:MJU9, rskr. 2016/17:180).

Den 23 mars 2017 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge, de s.k. LIS-reglerna, i miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900) (dnr M2017/00778/Nm, M2017/00712/Nm). Naturvårdsverket ska även föreslå de författningsändringar och eventuella andra åtgärder som behövs för att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder. Regeringen vill se en levande landsbygd som kan utvecklas, samtidigt som ett attraktivt landskap kan bevaras och värdefulla naturmiljöer skyddas. Det finns enligt regeringen potential att utveckla LIS-reglerna i detta syfte. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energi-departementet) senast den 31 augusti 2017.

Strandskyddsdelegationen (dir. 2013:27) har haft i uppdrag att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats när det gäller frågor som rör tillämpningen av de strandskyddsregler som infördes 2009 och 2010. Delegationen har också haft i uppdrag att utgöra en arena för erfarenhetsutbyte och dialog. Delegationen presenterade sin slutrapport Strandskyddet i praktiken (SOU 2015:108) i december 2015.

I betänkandet anfördes att det var delegationens bedömning att de insatser som genomförts inom ramen för delegationens uppdrag bidragit till en förstärkt samverkan och till en mer enhetlig, effektiv och kunskapsunderbyggd tillämpning av reglerna. Delegationen föreslog bl.a. en fortsatt satsning på nationell och regional samverkan kring strandskyddsreglernas tillämpning och att delegationens webbplats skulle behållas och vidareutvecklas. Delegationen anförde också att den mot bakgrund av de erfarenheter som den gjort under utredningens dryga 2,5 år var av uppfattningen att en rad problemområden inte kan åtgärdas fullt ut enbart genom insatser som syftar till att stärka tillämpningen av befintliga regler, bl.a. rörande LIS som skäl för dispens. Delegationen konstaterade dock att det inte hade ingått i delegationens uppdrag att göra en översyn av dessa problemområden eller att ge förslag till förändringar av reglerna.

Sedan januari 2017 förvaltas Strandskyddsdelegationens webbplats, strandskyddsdelegationen.se och strandskyddsdomar.se, av Miljösamverkan Sverige. Miljösamverkan Sverige är ett samverkansorgan för tillsyn och tillsynsvägledning inom miljöbalksområdet. Målet är en ökad samsyn mellan länsstyrelserna och en mer enhetlig hantering i tillsynsfrågor. Miljösamverkan Sverige har ambitionen att i samverkan med Naturvårdsverket uppdatera strandskyddsdomar.se. I övrigt pågår inget arbete för närvarande i relation till Strandskyddsdelegationens slutbetänkande.

Strandskyddsfrågor har även lyfts fram i den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1). För att få kommunerna att i ökad utsträckning använda den översiktliga planeringen som ett verktyg för att skapa goda förutsättningar för landsbygdens utveckling föreslår kommittén att Boverket ges i uppdrag att utarbeta en vägledning för hur landsbygdens värden och utvecklingsmöjligheter ska kunna redovisas inom ramen för den kommunala översiktsplaneringen. Kommittén lägger också fram ett antal förslag som syftar till att minska vissa begränsningar som finns för byggande och utveckling på landsbygden. Förslagen avser bl.a. riksintressen och strandskydd.

I betänkandet framgår att LIS enligt länsstyrelserna inte har blivit den stimulans för landsbygden som många kommuner hoppades. Exploatörerna har inte stått i kö för att bygga, trots att möjligheterna att bygga strandnära har öppnats i vissa områden på landsbygden. Landsbygdskommittén ska enligt sina direktiv inte utvärdera eller föreslå förändringar av strandskyddslagstiftningen. Mot bakgrund av länsstyrelsernas utvärdering och Strandskyddsdelegationens slutsatser vill kommittén emellertid peka på betydelsen av att regeringen vidtar ytterligare åtgärder för att strandskyddsreglerna ska få en avsedd effekt på landsbygden. Det handlar helt enkelt om att staten genom länsstyrelserna bör stödja kommuner som vill använda de existerande strandskyddsreglerna för att underlätta en ökad bosättning och etablering av verksamheter i kommunen.

Biodling

Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) framgår att det nationella programmet för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av honung under programperioden 2014–2016 utgjorde ett betydelsefullt stöd för fortsatt utveckling av näringen. Bland annat har åtgärder genomförts som syftar till kompetensutveckling, att öka antalet biodlare samt ökad bihälsa.

Det nationella honungsprogrammet (EU:s program för biodling) är till för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av biodlingsprodukter. Programmet tas fram i nära samarbete med biodlingens organisationer och löper i treårsperioder. Det nuvarande programmet omfattar verksamhet som utförs under perioden den 1 augusti 2016–31 juli 2019. Programmet har fyra mål:

- God bihälsa
- Fortsatt tillväxt och konsolidering
- Informations- och kursmaterial till utbildning och marknadsföring
- Tillgång till bra pollen- och nektarväxter.

Det nationella honungsprogrammet 2017–2019 utgör ett fortsatt stöd för att utveckla näringen. Satsningar och projekt via det nationella honungsprogrammet i kombination med kraftfulla och samordnade initiativ från branschen är viktiga för näringens utveckling. Insatser för bättre bihälsa och kompetensutveckling har fortsatt hög prioritet men kombineras med ett ökat fokus på bättre tillgång till pollen- och nektarväxter i odlingslandskapet.

Det framgår av vårändringsbudgeten för 2017 (prop. 2016/17:99) att det svenska programmet för biodling för perioden 2017–2019 godkännts av Europeiska kommissionen. För 2017 finns 2 710 000 kronor avsatta för EU:s program för biodling. Det svenska programmet uppgår för perioden 2017–2019 till 3 188 000 kronor per år. Regeringen anser därför att anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur bör ökas med 478 000 kronor.

Fritidsodling

Fritidsodlingens Riksorganisation är ett samarbetsorgan för ideella organisationer med huvudsaklig inriktning på fritidsodling. Organisationen bildades 1989 av Riksförbundet Svensk Trädgård, Koloniträdgårdsförbundet och Sällskapet Trädgårdsamatörerna.

Fritidsodlarna består av 18 organisationer med inriktning mot fritidsodling. Därmed är nästan alla rikstäckande ideella föreningar som huvudsakligen rekryterar fritidsodlare anslutna till Fritidsodlingens Riksorganisation. Medlemsföreningarna har tillsammans över 75 000 medlemmar, och det finns ingen annan organisation som på liknande sätt kan sägas företräda fritidsodlingen.

Fritidsodlingens uppgifter är att

- främja och utveckla svensk fritidsodling
- föra fritidsodlingens talan
- utveckla samarbetet mellan fritidsodlingens organisationer.

Fritidsodlingens Riksorganisation är statligt finansierad via Jordbruksverket. Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2017 framgår att av anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket ska 2 500 000 kronor betalas till Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivnings-verksamhet samt minst 750 000 kronor till Stiftelsen Trädgårdsodlingens elitplantstation.

Utskottets ställningstagande

Betesgång för mjölkkor

Ett minskande antal betande nötkreatur för betesbaserad produktion är ett allvarligt hot mot naturbetesmarkerna och därmed flera miljökvalitetsmål, vilket leder till minskad biologisk mångfald och minskade ekosystemtjänster. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det därför är nödvändigt med ett konkurrenskraftigt jordbruk för att det ska finnas betesbaserad produktion.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande när det gäller beteskravet. Bestämmelserna syftar till att tillgodose kornas grundläggande behov av att röra sig och utföra sina naturliga beteenden och har visat sig ha många positiva effekter på både djurhälsoläget och miljön. Bestämmelserna kan medföra ökade kostnader för näringen, och det har funnits en del otydligheter i hur de ska tillämpas. I de nyligen reviderade föreskrifterna har flera administrativa förenklingar gjorts, och flexiblare regler har införts för djurhållarna. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2016/17:3615 (KD) yrkande 18.

Omställning av jordbruksmark

Bestämmelserna om att jordbruksmark får tas ur produktion tidigast åtta månader efter att anmälan gjorts till länsstyrelsen är reglerade i förordningen om miljöhänsyn i jordbruket. Vidare finns det en möjlighet för länsstyrelsen att medge undantag från bestämmelsen i vissa fall. Utskottet noterar att regeringen gör bedömningen att det i dagsläget inte finns något behov av att ändra reglerna på området. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 2016/17:2418 (SD) och 2016/17:2450 (SD) yrkande 12 kan avstyrkas.

Strandskydd

Utskottet har nyligen behandlat frågan om ett reformerat strandskydd och anfört i ett tillkännagivande till regeringen att det behövs en mer flexibel

tillämpning av strandskyddsreglerna, speciellt i LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen). Det är därför positivt att regeringen nu har gett ett uppdrag till Naturvårdsverket att se över och föreslå ändringar i reglerna för LIS-områdena. I avvaktan på regeringens arbete med tillkännagivandet och redovisningen av uppdraget om LIS-reglerna anser utskottet att motionerna 2016/17:3614 (SD) yrkande 9 och 2016/17:3618 (C) yrkande 27 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Biodling

Bin och andra pollinerande djur har stor betydelse för pollinering av både odlade och vilda växter. De spelar en viktig roll för att stödja ekosystemen och deras funktioner.

Utskottet noterar att det nationella programmet för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av honung utgör ett betydelsefullt stöd för fortsatt utveckling av näringen. Det är därför positivt att kommissionen har godkänt det svenska programmet för 2017–2019 och att ytterligare resurser tillförts programmet. De satsningar som regeringen, i samarbete med biodlingens organisationer, har tagit fram inom ramen för programmet är viktiga för att stödja näringen i dess arbete. Mot bakgrund av redovisningen ovan anser utskottet att motionerna 2016/17:2550 (KD) yrkande 7 och 2016/17:3615 (KD) yrkande 29 i allt väsentligt kan anses vara tillgodosedda.

Fritidsodling

Fritidsodling är en stor sysselsättning i Sverige, och Fritidsodlingens Riksorganisation har viktiga uppgifter att främja och utveckla fritidsodlingen. Det är därför positivt att regeringen årligen tilldelar dem medel för deras informations- och rådgivningsverksamhet.

Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar. Enligt regeringen räknas till livsmedelskedjan primärproduktionen, livsmedelsindustrin, livsmedelshandeln, restaurangnäringen, måltidsturismen och konsumenten.

Utskottet ser inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 70.

Övriga livsmedelsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen, om småskaliga och mobila slakterier, om närings- och hälsopåståenden, om nya livsmedel och om ciderföreskrifterna.

Jämför reservation 116 (M), 117 (C) och 118 (KD).

Propositionen

Antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen

I propositionen framhålls att antibiotikaresistens är en högt prioriterad fråga för regeringen som nyligen har lanserat en svensk strategi för arbetet mot antibiotikaresistens med tydliga mål och prioriteringar för alla berörda sektorer. Vidare betonas att Sverige är aktivt pådrivande i antibiotikaresistensarbetet på alla nivåer. I den pågående EU-förhandlingen om ny lagstiftning för djurläkemedel driver Sverige frågan om skärpta regler i syfte att motverka antibiotikaresistens. Frågan drevs även framgångsrikt i förhandlingen av den nyligen beslutade Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa (djurhälsolag). Sverige har vidare initierat ett arbete om antibiotikaresistens i djurhållning inom OECD samt fått gehör från övriga EU-länder för ett förslag om ett samarbete om antibiotikaresistens i de pågående förhandlingarna om ett handelsavtal mellan EU och USA (TTIP). Det anförs att Sverige även fortsättningsvis ska vara aktivt pådrivande för att sprida denna syn i relevanta forum.

I propositionen hänvisas även till att riksdagen i två tillkännagivanden (bet. 2014/15: MJU3 punkt 22, rskr. 2014/15:121 och bet. 2014/15: MJU10 punkt 3, rskr. 2014/15:181) har tagit upp frågan om behov av internationella initiativ och arbete inom EU för att minska användningen av antibiotika i livsmedelsproduktionen och djurhållningen. Regeringen anser att tillkännagivandena är tillgodosedda med hänsyn till de åtgärder som har vidtagits och det arbete som pågår.

Motionerna

Antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen

I motion 2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP) yrkande 6 påtalas behovet av globala begränsningar av antibiotika i förebyggande syfte i livsmedelsproduktionen. Sverige måste agera för ett ökat globalt samarbete för att säkerställa vår försörjning av livsmedel utan att antibiotika regelmässigt används i vare sig odling eller djurhållning.

Småskaliga och mobila slakterier

Enligt kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) är småskaliga och mobila slakterier viktiga för att möjliggöra ett ökat utbud av närproducerade livsmedel. De skapar även en viktig infrastruktur för att stärka den växande gastronomiturismen. De leder dessutom till kortare djurtransporter och skapar arbetstillfällen, samtidigt som försörjningen av kött förenklas i händelse av störningar i infrastrukturen. Motionärerna vill gärna att fler småskaliga och mobila slakterier ska kunna etableras och vill därför att de regler som gäller ska ses över i syfte att ytterligare förenkla dem (yrkande 11).

På liknande sätt föreslås även i kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 20 att möjligheterna att förenkla reglerna för småskaliga slakterier ses över.

Nya livsmedel m.m.

I kommittémotion 2016/17:2556 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) uppmärksammas behovet av att uppdatera livsmedelslagstiftningen, exempelvis gränserna för vad som räknas som gröda och vad som räknas som livsmedel. Nya livsmedel, exempelvis alger och insekter, kommer i framtiden att spela en större roll som proteinkälla. Enligt motionärerna är det dock i dag inte lätt att göra rätt, varken för produktion eller försäljning av s.k. ”ny” mat. Här måste gällande lagstiftning uppdateras till dagens förutsättningar, exempelvis gränserna för vad som räknas som livsmedel och när en produkt övergår från att vara gröda till att vara livsmedel.

För att möta den framtida efterfrågan på livsmedel när den globala befolkningen ökar behövs enligt kommittémotion 2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) alternativa livsmedelsinnovationer. I flera länder använder man sig redan av insekter som proteinkälla. När det gäller insekter som foder klassas de som animalier, och det är förbjudet att använda animalieprotein till djurfoder för lantbruksdjur. Insekter till djurfoder skulle inte konkurrera med åkerarealen för produktion av livsmedel eftersom de livnär sig på gödsel och avfall. Att ersätta sojafoder med foder baserat på insekter skulle sannolikt även medföra ytterligare miljövinster. Det finns dock anledning till försiktighet och att utvärdera eventuella risker. Enligt motionärerna bör regelverken för protein till foder och livsmedel skyndsamt ses över för att underlätta användning av insekter som protein (yrkande 24).

Närings- och hälsopåståenden

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 65 anförs att regelverket för hälsopåståenden bör ses över. Enligt motionärerna skulle många mervärden från svenska livsmedel och svensk livsmedelsindustri kunna kommuniceras via hälsopåståenden. Lagstiftningen i dag anses dock vara alltför rigid, och det krävs ett politiskt engagemang för att åstadkomma

en förändring. Motionärerna anser att regelverket för hälsopåståenden kan förbättras, utan att riskera att det urvattnas, för att öka trovärdigheten för högkvalitativa livsmedel med hög säkerhet.

Ciderföreskrifterna

Enligt motion 2016/17:2067 av Edward Riedl (M) bör definitionen av cider ses över. Enligt motionären har Livsmedelsverket tyvärr valt en väldigt bred definition av vad cider får innehålla. Det gör att traditionell cider gjord från grunden definieras som samma typ av dryck som olika blandvarianter. Båda två bör självklart finnas kvar, men de bör inte lyda under samma definition. Dryckerna är ofta i helt olika prisklasser. Producenterna av traditionell cider har länge påtalat detta problem utan gehör.

Tidigare behandling och kompletterande information

Antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen

Ett fortsatt och förstärkt arbete för att motverka antibiotikaresistens är en av åtgärderna i regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin.

Vidare antog regeringen i april 2016 en svensk strategi för arbetet mot antibiotikaresistens (S2016/02971/FS). Strategin ska ligga till grund för Sveriges arbete med att bromsa utvecklingen och spridningen av antibiotikaresistens samt hantera den situation som är i dag. Strategin, som gäller fram till 2020, omfattar arbetet både nationellt och inom EU och internationellt. Strategin ska även synliggöra områden och insatser för ett effektivt arbete mot antibiotikaresistens. Enligt strategin ska det svenska arbetet mot antibiotikaresistens vara långsiktigt och hållbart samt bygga vidare på det goda internationella anseende Sverige har i frågan. Strategin består av en övergripande målsättning och sju mål där regeringen har identifierat vad som är viktigt att beakta för att uppnå målen. Strategin kan även komma att kompletteras med specifika konkreta initiativ för olika områden och sektorer. Vidare framgår att regeringen vill att Sverige ska stödja WHO, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) samt Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa (OIE) i arbetet mot antibiotikaresistens, inklusive inom ramen för EU och det nordiska samarbetet. Särskilt viktigt är det att stödja genomförandet av den globala handlingsplanen mot antimikrobiell resistens. Fokus för svenskt engagemang bör enligt regeringen vara uppbyggnaden av ett globalt övervakningsprogram för antibiotikaresistens. På sikt bör Sverige även verka för integrerade globala övervakningssystem av antibiotikaresistens och antibiotikaförbrukning på human- och djursidan och i tillämpliga delar även för livsmedel, i samarbete med WHO, FAO, OIE och Codex Alimentarius.

Småskaliga och mobila slakterier

Regelverket för slakt och köttbesiktning är harmoniserat och regleras av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedels-hygien, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel. Grunden i regelverket är att djur som ska bli livsmedel ska slaktas hygieniskt i en godkänd livsmedelslokal för att köttet sedan ska kunna släppas ut på marknaden. Både gårdsslakterier och mobila slakterier är förenliga med regelverket. Mobil slakt är förenligt med de struktur- och hygienkrav som ställs på slakterier, och det finns inte några undantag eller lättnader för mobil slakt.

Under 2015 startade företaget Hälsingestintan AB Sveriges första mobila slakteri för kommersiell slakt av storboskap. Affärsidén är att slakteriet åker direkt till gården där uppfödaren har sina djur. Konstruktionen är även helt autonom med egen elektricitet, eget vatten och egen värme.

Förordningen (EG) nr 854/2004 om offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung kommer att ersättas av den nya EU-förordningen om offentlig kontroll som börjar tillämpas den 14 december 2019 (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625). Enligt Näringsdepartementet pågår en översyn av regelverket inom EU i syfte att åstadkomma en moderniserad kontrollagstiftning för köttbesiktningen. Arbetet när det gäller gris avslutades 2014, och för övriga djurslag pågår ett arbete som återuppväckts 2017. Regeringens ambition är att detta arbete på sikt ska leda till förändringar som kan effektivisera verksamheten och göra det möjligt att minska administrativa bördor och kontrollkostnader.

I fråga om antalet aktiva små slakterier och vilthanteringsanläggningar anges i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) att antalet anläggningar fortsätter att öka. Vidare fick Livsmedelsverket i mars 2017 i uppdrag av regeringen att se över avgiftssystemet för kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar (N2017/02264/DL). Livsmedelsverket ska utreda nuvarande avgiftskonstruktion och andra kostnader som påverkar slakterier och vilthanteringsanläggningar. Verket ska även ge förslag på hur kontrollen, genom t.ex. innovativa och digitala lösningar, kan moderniseras och effektiviseras. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2017 med undantag för förslagen på möjliga effektiviseringsåtgärder som ska redovisas senast den 28 februari 2018.

Av Livsmedelsverkets regleringsbrev för 2017 framgår att verket tillförs anslagsmedel om totalt 107 234 000 kronor för nedsättning av slakteriavgifter. Av anslaget ska 13 941 000 kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen, inklusive godkännanden av anläggningar, vid mindre slakteri- och vilthanteringsanläggningar, och 93 293 000 kronor ska användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen av

slakteri- och vilthanteringsanläggningar. Enligt uppgifter från Livsmedelsverket tas under 2017 en nedsatt avgift ut för kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar som är relaterad till EU:s minimiavgift per djur. Den nedsatta avgiften beräknas utifrån företagets uppgifter om planerat antal slaktade djur och får inte understiga EU:s minimiavgift. Slakterier och vilthanteringsanläggningar med en produktion upp till 200 ton betalar för 2017 motsvarande EU:s minimiavgift. Anläggningar med en produktion över 200 ton betalar för 2017 motsvarande 1,965 gånger EU:s minimiavgift.

Nya livsmedel m.m.

Begreppet livsmedel definieras i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. Enligt förordningen avses med livsmedel alla ämnen eller produkter, oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda att eller rimligen kan förväntas förtäras av människor. Begreppet preciseras även ytterligare, och det anges att livsmedel inte inbegriper t.ex. foder och växter före skörd.

Nya livsmedel är ett begrepp i livsmedelslagstiftningen för livsmedel och livsmedelsingredienser som inte ätits i någon större utsträckning inom EU före den 15 maj 1997. Sådana livsmedel måste riskvärderas och godkännas av EU-kommissionen innan de får börja säljas inom EU. Syftet är att skydda folkhälsan genom att kontrollera att livsmedlen är säkra innan de får släppas ut på marknaden. De nya livsmedel som riskvärderats och bedömts vara säkra godkänns, och godkännandet gäller för hela EU. I besluten anges för vilka användningsområden och i vilka doser livsmedlet är godkänt.

Nya livsmedel regleras i dag av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 av den 27 januari 1997 om nya livsmedel och nya livsmedelsingredienser. Den förordningen kommer dock den 1 januari 2018 att ersättas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2015/2283 av den 25 november 2015 om nya livsmedel. Syftet med den nya förordningen är att effektivisera godkännandeprocessen samtidigt som en hög säkerhetsnivå behålls. Den nya förordningen bygger på samma principer som den nuvarande, men förtydliganden har gjorts och olika administrativa förfaranden har ändrats. Den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) kommer bl.a. att genomföra riskvärderingarna i stället för medlemsstaterna. Vidare införs vissa särskilda bestämmelser för s.k. traditionella livsmedel från tredjeländer och det regleras att alla nya livsmedel som godkänts ska finnas i ett EU-gemensamt register.

Enligt Livsmedelsverket har flera insektsarter funnits länge på EU:s inre marknad, men inga företag eller myndigheter har kunnat visa i vilken omfattning insekter har sålts eller konsumerats som livsmedel inom EU. Enligt kommissionen är därför alla insektsarter att betrakta som nya livsmedel. Varje

enskild insektsart måste således genomgå en riskbedömning och godkännas innan den får släppas ut på marknaden som livsmedel. Enligt Livsmedelsverket har ännu ingen komplett ansökan kommit in till något av EU:s medlemsländer. Insekter får därmed inte marknadsföras eller produceras för livsmedelsändamål inom EU.

Sverige, liksom de flesta andra EU-länderna, följer kommissionens bedömning att alla insektsarter är att betrakta som nya livsmedel. Det gäller såväl delar av som hela eller bearbetade insekter. Några länder förhåller sig emellertid avvaktande och har inte ingripit i försäljningen av hela insekter, eftersom lagstiftningen inte är helt tydlig. Dessa länder har dock förbjudit användningen av ingredienser som isolerats eller extraherats från insekter, t.ex. proteinisolat, eller insekter från vilka några delar avlägsnats, som ben, vingar eller huvud. När det gäller insekternas lämplighet som livsmedel finns tveksamheter om bl.a. nivån på hygien i inom insektsproduktionen, potentiella allergirisker och vilka tungmetaller eller naturliga toxiska ämnen som insekter kan innehålla.

EU-kommissionen finansierade under 2013–2016 ett EU-projekt, Proteinsect, om insekter som en framtida hållbar proteinkälla för foder och livsmedel. Slutsatsen var bl.a. att EU:s regelverk behöver uppdateras eftersom de i dagsläget endast omfattar traditionella proteinkällor. Vidare publicerade Efsa i oktober 2015 en riskprofil om riskerna med användning av insekter som foder och livsmedel där bl.a. flera risker med insekter som livsmedel uppmärksammas. Efsa noterar även att ytterligare forskning behövs på området. Riskprofilen ligger till grund för kommissionens bedömningar om insekter som livsmedel. WHO har kommit med en rapport där de pekar på insekters potential som viktig proteinkälla i ett världsperspektiv.

I fråga om foder infördes genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati (TSE-förordningen) ett generellt förbud mot användning av bearbetade djurproteiner i foder för både idisslare och icke-idisslare, inklusive fisk och andra djurarter som används inom vattenbruk. Därefter antogs kommissionens förordning (EU) nr 56/2013 om ändring av bilagorna I och IV till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001, vilket möjliggjorde animaliska proteiner som härrör från icke-idisslande djur, t.ex. grisar och fjäderfä, i fiskfoder, men förordningen omfattar inte insektsproteiner. Medlemsstaterna godkände dock i december 2016 vid ett möte i EU:s ständiga kommitté för växter, djur, livsmedel och foder ett förslag från kommissionen om att insektsproteiner ska kunna användas i fiskfoder. Förordningen förväntas formellt kunna antas av kommissionen under våren 2017.

Enligt Jordbruksverket har uppfödning och användning av insekter som foder, i första hand larver, fått stor uppmärksamhet under de senaste åren, och det pågår inom EU forskning och utveckling på området. Det är tillåtet att föda upp insekter och använda dem som foder till bl.a. sällskapsdjur och pälsdjur om kraven i regelverken följs.

Närings- och hälsopåståenden

Närings- och hälsopåståenden regleras av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1924/2006 av den 20 december 2006 om näringspåståenden och hälsopåståenden om livsmedel. Närings- och hälsopåståenden är en frivillig märkning och avser information om att ett livsmedel har ett särskilt näringsinnehåll eller särskilda hälsofördelar. All information som påstår att ett livsmedel har sådana fördelar räknas som närings- eller hälsopåståenden, även om informationen bara antyder det. Regleringen om närings- och hälsopåståenden avser inte bara märkningen på förpackningen, utan alla typer av presentationer och marknadsföring av varan genom t.ex. annonser, reklam, muntlig information vid försäljning och internet omfattas av regleringen.

I lagstiftningen finns strikta regler för hur närings- och hälsopåståenden får anges och vilka krav livsmedlet måste uppfylla för att ett närings- eller hälsopåstående ska få användas om livsmedlet. De enda närings- och hälsopåståenden som får användas är sådana som godkänts av EU-kommissionen. Vill man som producent använda andra hälsopåståenden om livsmedel än de som godkänts kan man ansöka om godkännande av ett nytt hälsopåstående. Ansökan skickas till Livsmedelsverket eller motsvarande nationell livsmedelsmyndighet i någon av EU:s medlemsstater. Det går inte att ansöka om nya näringspåståenden.

Hälsopåståenden är alla typer av påståenden om livsmedel som uttrycker att livsmedlet har hälsofördelar för konsumenten. Vem som helst får använda ett godkänt hälsopåstående på ett livsmedel så länge livsmedlet uppfyller de villkor som hälsopåståendet kräver. EU-kommissionen har ett register över samtliga utvärderade hälsopåståenden där även villkoren för användningen av hälsopåståendena anges. Alla ansökningar om hälsopåståenden genomgår en noggrann vetenskaplig granskning av Efsa som utvärderar om hälsopåståendet har ett vetenskapligt stöd och om påståendet är fördelaktigt för målgruppen. Påståenden om att bota eller förebygga sjukdom är alltid medicinska och får bara göras på läkemedel.

Näringspåståenden framhåller ett innehåll eller ett ökat innehåll av ett visst näringsämne som det är positivt för de flesta att få i sig via kosten, t.ex. vitamin C, fiber eller järn. Näringspåståenden kan också ange ett minskat innehåll av näringsämnen som de flesta skulle må bra av att äta mindre av, t.ex. socker och mättat fett. De näringspåståenden som är tillåtna att använda finns förtecknade i en bilaga till EU-förordningen om närings- och hälsopåståenden. I bilagan anges även villkoren för att få använda varje näringspåstående, som t.ex. vilken mängd som krävs. Tillåtna näringspåståenden med förklaringar finns också i EU-kommissionens register.

Enligt Näringsdepartementet pågår en översyn av regelverket på EU-nivå, men översynen avser endast regleringen för näringsprofiler och växtbaserade livsmedel, s.k. botanicals.

Ciderföreskrifterna

Det finns inte några EU-regler om vilka drycker som får betecknas cider. Många EU-länder har däremot infört nationella regler om cider. Svenska föreskrifter om cider antogs av Livsmedelsverket 2005 och trädde i kraft den 1 juli samma år.

Enligt 2 § Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:11) om cider avses med cider en dryck som framställts av fermenterad fruktjuice av äpple och/eller päron. Förutom tillåtna livsmedelstillsatser samt naturliga och naturidentiska aromer får även icke-fermenterad fruktjuice av äpple och/eller päron, vatten och socker användas vid framställningen av cider. Alkoholen i cider får enbart härröra från fermenteringen av äppeljuice eller päronjuice, förutom den minsta mängd alkohol som varit nödvändig som lösningsmedel för tillsatser och aromer.

I svaret på en skriftlig fråga om ciderregler (fr. 2016/17:1127) anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht bl.a. följande:

År 2005 tog Livsmedelsverket fram en föreskrift om cider (LIVSFS 2005:11) som ska tillämpas på cider som lagligen produceras och säljs i Sverige. Föreskrifterna gäller alla produkter som betecknas som äppel- eller päroncider oavsett om dryckerna innehåller alkohol eller ej. Förutom denna föreskrift gäller också t.ex. de allmänna reglerna om livsmedelsinformation till konsumenter där det bl.a. står att konsumenten inte ska bli vilseledd. För att öka förståelsen för lagstiftningens krav har Livsmedelsverket också tagit fram en vägledning till föreskrifterna om cider där det finns exempel på vad produkterna får kallas beroende på innehåll och framställningsmetod.

Att det finns producenter som inte följer föreskriften och vägledningen är självklart olyckligt. Inom den offentliga livsmedelskontrollen finns dock förutsättningar att ingripa mot producenter som bryter mot reglerna. Jag förväntar mig att Livsmedelsverket för en dialog med både branschen och behöriga kontrollmyndigheter om vilken status myndighetens föreskrifter och vägledningar har. Det är viktigt att riktlinjer och tillsyn fungerar på ett adekvat sätt utifrån gällande regelverk. Jag följer frågan noga, men ämnar inte vidta några ytterligare åtgärder i nuläget.

Utskottets ställningstagande

Antibiotikaanvändningen i livsmedelsproduktionen

Utskottet har tidigare behandlat frågor om antibiotikaanvändning vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 2016/17:MJU12 Djurskydd. Som framgår av redovisningen ovan pågår arbete på området såväl nationellt som internationellt. Utskottet konstaterar även att antibiotikaresistens är en högt prioriterad fråga för regeringen och att Sverige är aktivt pådrivande i antibiotikaresistensarbetet på alla nivåer. Utskottet noterar särskilt att regeringen nyligen har lanserat en svensk strategi för arbetet mot antibiotikaresistens med tydliga mål och prioriteringar för alla berörda sektorer. Med det anförda anser utskottet att motion 2016/17:2634 (MP) yrkande 6 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Småskaliga och mobila slakterier

Utskottet noterar att det pågår en översyn av regelverket inom EU i syfte att åstadkomma en moderniserad kontrollagstiftning för köttbesiktningen. Utskottet noterar även att Livsmedelsverket har fått i uppdrag av regeringen att ge förslag på hur kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar kan moderniseras och effektiviseras. I uppdraget ingår att utreda nuvarande avgiftskonstruktion och andra kostnader som påverkar anläggningarna. Utskottet välkomnar det arbete som pågår på området och ser fram emot att få ta del av resultatet av detta arbete. Utskottet konstaterar även att antalet aktiva små slakterier och vilthanteringsanläggningar fortsätter att öka, vilket är positivt. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2016/17:3173 (M) yrkande 20 och 2016/17:3620 (M) yrkande 11 lämnas utan vidare åtgärd.

Nya livsmedel m.m.

I fråga om insekter som livsmedel framgår det av redovisningen ovan att insekter betraktas som nya livsmedel. Nya livsmedel är livsmedel som inte ätits i någon större utsträckning inom EU före den 15 maj 1997. Utskottet konstaterar att det följer av regelverket att varje enskild insektsart måste genomgå en riskbedömning och godkännas innan den kan släppas ut på marknaden som livsmedel. Utskottet noterar även att insekter inte får marknadsföras eller produceras för livsmedelsändamål inom EU eftersom ingen insektsart ännu har godkänts som ett nytt livsmedel.

Vidare noterar utskottet att en ny EU-förordning om nya livsmedel ska tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2018. Den nya förordningen bygger på samma principer som den nuvarande, men syftet har varit att effektivisera godkännandeprocessen samtidigt som den höga säkerhetsnivån har behållits.

När det gäller insekter som foder kan utskottet konstatera att kommissionen arbetar med ett förslag om att insektsproteiner ska kunna användas i fiskfoder. Vidare framgår att det inom EU pågår forsknings- och utvecklingsarbete på området, vilket utskottet välkomnar.

Med det som anförts ovan anser utskottet att motionerna 2016/17:2010 (C) yrkande 24 och 2016/17:2556 (KD) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Närings- och hälsopåståenden

I EU-förordningen om närings- och hälsopåståenden finns strikta regler för hur närings- och hälsopåståenden får anges och vilka krav livsmedlet måste uppfylla för att ett närings- eller hälsopåstående ska få användas om livsmedlet. Utskottet konstaterar att de närings- och hälsopåståenden som får användas är de som godkänts av EU-kommissionen. Vidare noterar utskottet att producenter kan ansöka om godkännande av nya hälsopåståenden. Det kan även nämnas att det för närvarande pågår en översyn av regelverket för regleringen av näringsprofiler och växtbaserade livsmedel. Med det anförda finner utskottet inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 65.

Ciderföreskrifterna

Utskottet konstaterar att det sedan 2005 finns föreskrifter som reglerar vilka drycker som i Sverige får betecknas cider. Utskottet är inte berett att föreslå en översyn av föreskrifterna och avstyrker därmed motion 2016/17:2067 (M).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden (S, M, SD, MP) om landsbygds- och livsmedelsfrågor som rör förslag som behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M) och 2 (SD).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet tidigare har behandlat under valperioden i betänkandena 2014/15:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 2014/15:MJU3 Livsmedelspolitik, 2014/15:MJU5 Landsbygdspolitik, 2014/15:MJU10 Djurskydd, 2015/16:MJU9 Landsbygdspolitik och 2015/16:MJU15 Livsmedelspolitik. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning när det gäller de väckta förslagen och avstyrker därför yrkandena.

Reservationer

1. **Strategins framtagande och genomförande, punkt 2 (M)**

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 8 och avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 23,
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 10,
2016/17:2715 av Erik Bengtzboe och Hans Rothenberg (båda M),
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 29.

Ställningstagande

Regeringens proposition, En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, innehåller ett övergripande mål samt tre strategiska mål. Regeringen har förhandlat om målen med Alliansen, och Moderaterna har tillsammans med övriga allianspartier aktivt bidragit till att målen har blivit betydligt bättre. Vi ställer oss bakom det övergripande målet och de tre strategiska målen.

Strategins övergripande mål är att svensk livsmedelsproduktion ska öka. Det framgår dock inte hur detta mål ska mätas. Det finns sannolikt olika relevanta variabler för att mäta detta, och det kan dessutom finnas skäl att ha olika mått för olika typer av produktion. Ett exempel på hur vi på ett övergripande och bra sätt kan mäta hur väl vi lyckas stärka vår konkurrenskraft i förhållande till andra kan vara att jämföra med relevanta konkurrentländer. Därför anser vi att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur målen för strategin ska mätas och hur måluppföljningen ska ske.

2. Strategins framtagande och genomförande, punkt 2 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 23,

2016/17:2715 av Erik Bengtzboe och Hans Rothenberg (båda M),

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 29 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna ser positivt på regeringens initiativ att ta fram en svensk livsmedelsstrategi. Livsmedelsproduktionen har en stor potential, de gröna näringarna sysselsätter uppskattningsvis 400 000 personer i Sverige och svensk livsmedelsindustri har ett beräknat exportvärde motsvarande 70 miljarder kronor. Vi anser däremot att det är av största vikt att många av Konkurrenskraftsutredningens förslag blir verklighet inom den nationella livsmedelsstrategin. Insatserna är höga, och en fortsatt kraftgång för det svenska jordbruket som vi sett sedan EU-inträdet skulle kunna leda till 20 000 förlorade jobb direkt kopplade till näringen och ytterligare 20 000–25 000 förlorade arbetstillfällen inom branscher som är indirekt påverkade av utvecklingen inom de gröna näringarna.

3. Strategins framtagande och genomförande, punkt 2 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 29 samt avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 23,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 10,
2016/17:2715 av Erik Bengtzboe och Hans Rothenberg (båda M),
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 och
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

I propositionen presenterar regeringen fyra långsiktiga mål. Centerpartiet anser att dessa långsiktiga mål måste kompletteras med prioriterade etappmål för att man tydligare ska kunna prioritera åtgärder och nå önskade resultat till 2030. Målperioden till 2030 behöver således delas upp i tre strategiperioder: 2017–2020, 2021–2025 och 2026–2030. Efter avslutad strategiperiod bör en kontrollstation genomföras för att utvärdera hur arbetet mot de långsiktiga målen fortskrider. Vid varje kontrollstation bör regeringen återkomma till riksdagen med en skrivelse för att riksdagen ska kunna följa regeringens arbete med måluppfyllnaden. Med kontrollstationens resultat som grund utarbetas sedan nya etappmål för nästa strategiperiod, och på så sätt säkerställs att regeringen prioriterar de mest akuta och relevanta åtgärderna.

För att lyckas med livsmedelsstrategin menar vi att det också krävs en tydlig organisation och ansvarsfördelning där det framgår att alla myndigheter som på olika sätt hanterar livsmedelskedjan ska arbeta stödande och säkerställa att målen nås. Centerpartiet anser att det är av högsta vikt att alla myndigheter arbetar främjande och ser därför myndigheternas arbete som ett prioriterat område inför 2020 för att det ska gå att uppnå de långsiktiga livsmedelspolitiska målen.

4. Strategins framtagande och genomförande, punkt 2 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 och
avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 23,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 10,

2016/17:2715 av Erik Bengtzboe och Hans Rothenberg (båda M),

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 29 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

År 2015 presenterade Konkurrenskraftsutredningen sitt betänkande *Attraktiv, innovativ och hållbar – en strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring* (SOU 2015:15). I stor utsträckning bygger propositionen på denna utredning. Utredningen har en del konkreta förslag som inte kommit med i propositionen, bl.a. inrättande av ett nationellt råd för att stärka samarbetet mellan berörda parter. Vi anser att ett sådant nationellt råd bör inrättas för att bidra till att genomföra strategin. Syftet med rådet ska vara att stärka samarbetet mellan berörda myndigheter, jordbruks- och trädgårdsnärings branscher, livsmedelsindustrin, handeln, forskarsamhället, utbildningsväsendet och andra berörda intressen. Rådet bör löpande informera regeringen om näringens prioriteringar samt om vilka åtgärder som behövs. Rådet ska även arbeta för att berörda aktörer åtar sig att bidra till genomförandet av strategin.

Regeringen bör även uppdra åt berörda myndigheter att samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom sektorn. Detta bör ske genom en översyn av instruktioner och regleringsbrev.

5. Konkurrenskraftiga regler och villkor, punkt 3 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Isak From (S), Sara Karlsson (S), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Monica Haider (S), Marianne Pettersson (S) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Det är ett faktum att skillnader i regler och villkor mellan medlemsländer skapar olika förutsättningar för företagen att konkurrera på den gemensamma marknaden. Som regeringen framhåller bör därför exempelvis nationella ekonomiska styrmedel som går utöver den gemensamma EU-nivån vara väl motiverade och noga prövas, bl.a. vad avser effekter på konkurrenskraften. Vi anser även i likhet med regeringen att regelverkens påverkan på svenska företag måste beaktas redan när svenska ståndpunkter fastställs inför förhandlingar om lagstiftning i EU eller vid internationella avtal. Vidare delar vi regeringens bedömning att regler och andra styrmedel när det gäller såväl nationell som EU-gemensam politik och internationella avtal så långt som möjligt ska

utföras så att de stöder ökad produktivitet, konkurrenskraft och hållbarhet i livsmedelskedjan.

Med det anförda anser vi att det inte finns skäl för riksdagen att göra ett särskilt uttalande i frågan.

6. En konkurrenskraftig livsmedelskedja, punkt 4 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7 och

avslår motionerna

2016/17:820 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 19,

2016/17:1190 av Solveig Zander (C),

2016/17:2008 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 22,

2016/17:2078 av Edward Riedl (M),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1,

2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5,

2016/17:2878 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,

2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,

2016/17:3075 av Daniel Bäckström (C),

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 1 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 22 och 81.

Ställningstagande

Livsmedelskedjan är en basnäring – Sveriges fjärde största näring – med stor potential till högre förädling och som kan bidra till att hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter tas till vara. I Sverige har vi, trots våra nordliga breddgrader, goda förutsättningar för växtodling, och svenskt kött och andra animalieprodukter är förstklassiga. Dessutom är svensk livsmedelsproduktion generellt sett miljövänlig. Det skulle vara fördelaktigt i flera avseenden om en större andel av de livsmedel som konsumeras i världen kom från svenska livsmedelsföretag. För att det ska vara möjligt måste det svenska jordbrukets och livsmedelsindustrins konkurrenskraft stärkas. Många viktiga förslag finns i Konkurrenskraftsutredningens

betänkande Attraktiv, innovativ och hållbar – en strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring (SOU 2015:15).

För att nå bättre konkurrenskraft inom livsmedelsproduktionen måste vi ta ett samlat grepp kring livsmedelsfrågorna ur flera perspektiv – primärproducent, livsmedelsföretag, handel, konsument samt stat, kommun och landsting. Vi måste fokusera på hur vi kan förbättra de svenska livsmedelsproducenternas konkurrensvillkor, på att öka möjligheterna till export, lätta på regelbördan och förenkla kontroller och administration samt på att uppmuntra fler konsumenter att välja högkvalitativa livsmedel som är producerade under goda villkor. För att tillåta större flexibilitet anser vi även att svenska, mer långtgående särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen med jämna mellanrum bör prövas, och vid behov förändras, i förhållande till den rådande marknadsituationen.

7. En konkurrenskraftig livsmedelskedja, punkt 4 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna
2016/17:820 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 19,
2016/17:1190 av Solveig Zander (C),
2016/17:2008 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 22,
2016/17:2078 av Edward Riedl (M),
2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5,
2016/17:2878 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,
2016/17:3075 av Daniel Bäckström (C),
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4,
2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD)
yrkande 1,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 22 och 81 samt
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

För Sverigedemokraterna handlar landsbygd om att ge goda förutsättningar för människor som lever, bor och verkar där. Med detta sagt kan vi inte nog betona

att Sverige utgör en helhet och vi tror att det som är bra för landsbygden är bra för hela landet. Det har blivit allt svårare att bo och tjäna sitt uppehälle på landsbygden. Många unga människor ser sig tvingade att söka sig till de större städerna, trots att man inget hellre vill än att stanna kvar i sin hembygd. Det är i dag alldeles för svårt att driva och utveckla företag på landsbygden. En sverigedemokratisk landsbygdspolitik har sin utgångspunkt i ett lönsamt jordbruk och skogsbruk. Dessa näringar ger upphov till långa förädlingskedjor och stimulerar företagsamhet, sysselsättning och skatteintäkter på landsbygden. Ett livskraftigt jordbruk är även en förutsättning för ett varierande kulturlandskap och mycket av vår biologiska mångfald. Öppna och levande landskap kan inte lagstiftas fram, det finns bara om det är lönsamt att bedriva jordbruk och hålla djur. Regeringen bör därför verka för ett svenskt, konkurrenskraftigt jordbruk.

8. En konkurrenskraftig livsmedelskedja, punkt 4 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:820 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 19,

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 22 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 22 och avslår motionerna

2016/17:1190 av Solveig Zander (C),

2016/17:2008 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),

2016/17:2078 av Edward Riedl (M),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1,

2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5,

2016/17:2878 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,

2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,

2016/17:3075 av Daniel Bäckström (C),

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4,

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 1,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 81 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

De gröna näringarna utgör grunden för landsbygdens utveckling, och deras utveckling och potential till stärkt konkurrenskraft är viktiga för Centerpartiet. Konkurrenskraftiga gröna näringar med betande djur håller våra landskap öppna och bidrar till ökad biologisk mångfald. Många delar av de gröna näringarna står dock inför akuta utmaningar. Det gäller inte minst bönderna, som måste ges större möjlighet att vara konkurrenskraftiga genom sänkta kostnader och enklare regler. Bland annat vill vi verka för att främja småskaliga livsmedelsföretag på landsbygden. Med satsningar på svenska livsmedel kan fler jobb skapas, turism och upplevelser kan utvecklas och vi kan se fler olika former av verksamheter på landsbygden. För att hela landet ska växa behövs regelförenklingar för lantbruk och fiske och fortsatta satsningar på Sverige som matland.

Vidare är livsmedelsbranschen i hög grad säsongsbetonad, och många livsmedelsrelaterade företag är därför beroende av tillfälligt anställd personal. Att slå vakt om flexibla arbetsformer liksom möjligheten att visstidsanställa och säsongsanställda är därför viktigt för att säkerställa att företag kan anställa i den mån som behövs.

9. En konkurrenskraftig livsmedelskedja, punkt 4 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och avslår motionerna

2016/17:820 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 19,

2016/17:1190 av Solveig Zander (C),

2016/17:2008 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 22,

2016/17:2078 av Edward Riedl (M),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1,

2016/17:2878 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,

2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,

2016/17:3075 av Daniel Bäckström (C),

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 4,

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 1,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 22 och 81 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Motorn på landet är densamma som i storstaden – ett välfungerande näringsliv. Åtgärderna som behövs för att stärka landsbygdsföretagandet är i huvudsak desamma som för företaget i stort. Ett sätt att uppvärdera landsbygden och tjänsterna från landsbygdsföretagen är att sluta lokala kontrakt. För att utveckla och bevara svenska livsmedel bör lokala kontrakt uppmuntras mellan handlare på orten, konsumenter och producenter. Detta skulle bidra till en levande landsbygd med en god produktion av livsmedel och lokala produkter av god kvalitet. Lokala kontrakt utvecklar närmarknaden, ökar konsumentmakten och ger producenterna ökad försäljningsvinst. I ett lokalt kontrakt kan konsumenten ange värdet av ekosystemtjänster och det lokala lantbrukets mervärde i kronor och ören. Framtagandet av lokala kontrakt kan stödjas genom landsbygdsprogrammet. Det är viktigt att berörda myndigheter utvecklar instrument och riktlinjer så att lokala kontrakt kan spridas och initieras över hela landet.

10. Genomförandet av EU-lagstiftning, punkt 5 (M, SD, C)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

EU-medlemskapet har medfört stora förändringar för livsmedelssektorn, som under de senaste decennierna har utsatts för en hårdare internationell konkurrens. Vi ser att det finns stora fördelar för den svenska livsmedelssektorn att konkurrera på en öppen marknad, men det kan inte nog understrykas att det finns ett ständigt behov av att de svenska reglerna anpassas till hur den internationella konkurrensen i livsmedelssektorn utvecklas och av att de svenska uttolkningarna av EU-regler inte försvårar för sektorn i förhållande till andra EU-länder. Det svenska genomförandet av EU-regler i lagstiftningen och myndigheternas uttolkning av EU-direktiv har en tendens att bli onödigt

strikt, vilket ofta orsakar försämrade konkurrenskraft för livsmedelssektorn, är högst problematiskt. För att uppnå målsättningen att EU:s gemensamma regelverk ska bidra till en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion är det viktigt att lagstiftningen inte går utöver EU-regelverket.

Vi föreslår därför att det i instruktionerna till samtliga berörda myndigheter ska framgå att myndigheterna ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt, inom EU-reglernas ramar, för berörda näringar. Vid genomförandet av det EU-gemensamma regelverket bör alltså en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion vara ledstjärnan.

11. Skatter och avgifter, punkt 6 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och avslår motionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

För att det svenska lantbruket och livsmedelsindustrin ska kunna stå sig i den internationella konkurrensen krävs att kostnaderna för livsmedelsproduktionens nödvändiga transporter minskar. Kostnaderna för drivmedel är en stor konkurrensnackdel i förhållande till andra jämförbara länder. Överindexeringen av drivmedelsskatterna försämrar konkurrenskraften snarare än stärker den. Moderaterna står fast vid förslaget om att sänka koldioxidskatten för diesel som används i jordbruket och säger nej till regeringens överindexering av drivmedelsskatterna.

Sverige är ett stort land i Europas utkant och avstånden är redan i dag en konkurrensnackdel för det svenska näringslivet i allmänhet och för de areella näringarna i synnerhet. Att införa en kilometerskatt vore förödande för livsmedelssektorn och landsbygden och skulle göra det mycket svårt att uppnå målen i livsmedelsstrategin. Moderaterna tar därför kraftigt avstånd från att införa en kilometerskatt.

Punktskatter på enskilda livsmedel, såsom kött och socker, har vid flera tillfällen aktualiserats i debatten. Det är principiellt tveksamt att politiskt styra konsumtion på det viset, även om det finns vissa undantag där det kan vara befogat. Erfarenheter från andra länder visar att det är osäkert om sådana skatter bidrar till minskad konsumtion av exempelvis kött eller socker.

12. Skatter och avgifter, punkt 6 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Den tidigare avgiften på handelsgödsel kom en gång till för att finansiera den svenska spannmålsexporten. Senare användes den som ett skäl för att minska läckaget av gödning till vattendrag och minska tillförseln av tungmetaller till jorden. När det gäller frågan om näringsläckage finns det ett flertal studier som visar att det snarare är geografi, jordart och djurintensitet som är avgörande än om odlingen bedrivs ekologiskt eller inte. Det kan konstateras att jordbrukets läckage av växtnäringsämnen har minskat på senare år genom minskad spannmålsodling och ett målmedvetet miljöarbete från lantbrukets sida. Sverigedemokraterna motsätter sig därför att skatten på handelsgödsel återinförs.

Svenska bönder konkurrerar på samma marknad som sina danska grannar, och Sverigedemokraterna anser att det är rimligt att skattenivån är densamma. Detta är en relativt stor, men nödvändig reform som kommer att leda till att fler lantbruk kan fortsätta att vara verksamma och utvecklas i Sverige. Skatten på diesel för lant- och skogsbruket ska därför sänkas till samma nivå som i Danmark, ca 0,60 kronor per liter, så att svenska bönder kan konkurrera på samma marknad som sina danska grannar.

13. Skatter och avgifter, punkt 6 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt
avslår motionerna
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11 och
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen har återigen flaggat för återinförd handelsgödselskatt, men även ökad bekämpningsskatt och skatt på avstånd såsom kilometerskatt. Om regeringen menar allvar med att vilja stärka konkurrenskraften för svenskt lantbruk borde regeringen utlova ett stopp för ytterligare punktskatter på svenskt lantbruk under den första strategiperioden till 2020. Livsmedelsföretagens konkurrenskraft är helt beroende av fungerande transporter, och en kilometerskatt skulle skada svenskt näringsliv hårt. Centerpartiet vill därför säkerställa att konkurrenskraften inom livsmedelssektorn inte urholkas till följd av ett införande av vägslitageskatt eller avståndsbaserade avgifter.

För att stärka det svenska lantbrukets konkurrenskraft och möjlighet att fortsätta att producera mat och skapa jobb och miljövärden i Sverige måste kostnadsläget för svenska lantbrukare sänkas. Centerpartiet vill se en ökad återbetalning av dieselskatten med totalt 50 öre mer än regeringens nuvarande återbetalning. Då regeringen indexerat dieselskatten anser vi att regeringen även måste indexera återbetalningen för att lantbrukarna inte ska tappa konkurrenskraft.

14. Skatter och avgifter, punkt 6 (L)

av Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11 och
avslår motionerna
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Det behövs en generell och företagervänlig politik som inte tynger företag med onödigt byråkrati och höga skatter på jobb och företagande. Liberalerna är kritiska till regeringens generella politik som innebär att mer skatt läggs på jobb och företagande, vilket också drabbar företag inom livsmedelssektorn. Liberalerna vill i stället se mer av grön skatteväxling, vilket innebär sänkt skatt på jobb men höjda miljö- och klimatpåverkande skatter och avgifter. Många av de miljöproblem som jordbruksproduktionen leder till, som övergödning och minskad biologisk mångfald, beror på tillförsel av näringsämnen via gödning. Även förekomsten av kadmium i handelsgödsel är ett oroande miljöproblem. För att effektivisera och minska användningen av sådan gödsel bör en läckageskatt införas. I enlighet med klimatavtalet från Paris måste subventioner till fossila bränslen tas bort. Dagens skattereduktioner vid användning av fossilt bränsle inom jord- och skogsbruket ska därför avskaffas.

15. Skatter och avgifter, punkt 6 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23 och
avslår motionerna
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Konkurrenskraften för livsmedelsföretag ska stärkas. Det måste finnas goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Därför är det oroande med regeringens politik som innebär högre skatter på jobb och företagande. Eftersom livsmedelsföretagens konkurrenskraft är beroende av fungerande transporter skulle en skatt på avstånd skada svenskt näringsliv hårt. Konkurrenskraften inom livsmedelssektorn får inte heller urholkas genom att införa en vägslitage-skatt eller avståndsbaserade avgifter. En kilometerskatt ska därför inte införas. I samband med utformningen av skatter och avgifter ska utgångspunkten vara att främja en konkurrenskraftig livsmedelssektor. En gödselskatt ska därför inte införas. För att underlätta generationsövergångar bör skattereglerna modifieras så att successiva köp och försäljningar av jordbruksfastigheter underlättas.

16. Förenkla för företagen, punkt 7 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 15 och 19 samt avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 18,

2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 10 och 17.

Ställningstagande

Att starta företag i livsmedelsbranschen kan vara tufft, särskilt för små företag som arbetar i liten skala. Vi tycker att det ska bli lättare att starta företag, och en del i det är att se över möjligheterna att ge företag som fortfarande är i uppstartsskede dispens från vissa krav som medför kostsamma investeringar. När nya regler kommer på plats eller befintliga regler skärps, finns en risk att lagstiftaren och myndigheterna har väl bråttom att genomföra dessa. Det medför att företag inom primär- och livsmedelsproduktionen får svårt att på ett

rimligt sätt genomföra nödvändiga förändringar i sin verksamhet. Följden av sådana snabba skiften i regelverken blir att företag blir tvungna att säga upp medarbetare och i vissa fall lägga ned sin verksamhet. Moderaterna föreslår att konsekvenserna av alla skärpta regler ska analyseras noga och att företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet.

17. Förenkla för företagen, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 18 och

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6 och

avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11,

2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 15 och 19,

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD)

yrkande 2,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 10 och 17.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser att det måste bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner vad gäller miljön. All myndighetsutövning, politik och attityd bör i högre grad utgå från att vi ska gynna konkurrenskraft, tillväxt och aktivt brukande av mark i Sverige. Det handlar om att se systemet ur ett helhetsperspektiv. Myndigheterna bör eftersträva långsiktiga och målstyrda regelverk med mer generella rutiner och allmänna råd och styra bort från detaljstyrning och skjutmåttjustis. Vi vill se över hur man kan minska byråkratin och underlätta vardagen för lantbrukare. Många lantbrukare upplever att de är underkastade en rent drakonisk byråkrati och känner dessutom att de befinner sig i ständigt underläge gentemot myndigheter, vars tjänstemän har makten att försvåra eller till och med stänga ned deras verksamhet.

18. Förenkla för företagen, punkt 7 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 10 och 17 samt avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 18,

2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 15 och 19,

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6 och

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15.

Ställningstagande

Livsmedelsbranschen i Sverige har fantastiska möjligheter att växa. De gröna näringarna är på många sätt grunden för verksamheter, aktivitet och möjligheten att bo på landsbygden. Landsbygden bidrar med värden och produkter till hela landet, såsom sunda och säkra livsmedel och grön och förnybar energi. Centerpartiet tycker att det är viktigt att vi underlättar för allt företagande inom livsmedelskedjan genom att sänka kostnader och minska regelkrånglet. I dag tvingas svenska företagare varje år lämna in över 90 miljoner blanketter till minst 70 olika myndigheter. För att svenska lantbrukares konkurrenskraft ska kunna stärkas bör därför politiken minska regelbördan. Därför menar Centerpartiet att vi behöver en regelförenklingskommission som bl.a. ser över hur djurskyddskrav och andra regler kan reformeras så att det inte är byråkratin, utan syftet med reglerna, som står i fokus. Vidare måste förenklingsarbetet fortsätta för att snabba på tillståndsprocesser och olika typer av godkännande-processer.

19. Förenkla för företagen, punkt 7 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 11,

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 18,

2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 15 och 19,

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 6 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 10 och 17.

Ställningstagande

Regler och villkor är ett av strategins huvudområden. Under Alliansens regeringstid bedrevs ett omfattande arbete med att förenkla reglerna för jordbruksföretagare. Företagens administrativa kostnader minskade med 7,3 miljarder kronor mellan 2006 och 2010, och för företag inom de gröna näringarna minskade regelbördan med 37 procent mellan 2006 och 2014. Regelförenkling är mycket viktigt för jordbrukets lönsamhet och konkurrenskraft och måste därför tillåtas fortsätta. Kristdemokraterna anser därför att det bör tillsättas en parlamentarisk statlig utredning för att ta ett samlat grepp om regelbördan och för att föreslå förenklingar.

20. Konkurrenskraft – en uppgift för myndigheterna, punkt 8 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Isak From (S), Sara Karlsson (S), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Monica Haider (S), Marianne Pettersson (S) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 3,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3 och
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Som regeringen framhåller är det viktigt att myndigheter inom ramen för sitt huvudsakliga uppdrag, i sitt arbete och vid utformning av regler beaktar effekterna på de svenska livsmedelsföretagens konkurrenskraft och väger dessa effekter mot effekterna på andra samhällsmål. Sådana analyser och avvägningar bör dock göras utan att äventyra övriga målsättningar inom området, som t.ex. säkra livsmedel, djurskydd och redlighet eller relevanta miljömål. Vi anser därför i likhet med regeringen att det bör utredas hur berörda myndigheter i ökad utsträckning kan beakta stärkt konkurrenskraft för företagen i sitt arbete.

Vi delar även regeringens bedömning att arbetet för att tillhandahålla service och lättillgänglig information om regler och villkor för företagande bör fortsätta att utvecklas. Vi konstaterar att Jordbruksverket har fått i uppdrag att vara utvecklingsmyndighet och verka för digital utveckling i livsmedelskedjan. Myndigheten ska, i nära samarbete med Livsmedelsverket, främja en digital förnyelse genom att tillgängliggöra information i livsmedelskedjan för att bl.a. synliggöra hållbarhetsaspekter och öka konkurrenskraften inom sektorn.

Vi konstaterar även att Jordbruksverket enligt sin instruktion har till uppgift att arbeta för ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet samt att det i Livsmedelsverkets instruktion anges att Livsmedelsverket ska underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn.

Vi anser med hänvisning till vad som ovan redovisats att det inte finns skäl för riksdagen att göra ett särskilt uttalande i frågan.

21. Jordförvärvslagen, punkt 9 (SD, C, KD)

av Kristina Yngwe (C), Martin Kinnunen (SD), Runar Filper (SD) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 5,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 24 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 21.

Ställningstagande

Jordförvärvslagen bedöms av regeringen ha en hämmande inverkan på konkurrenskraften i svenskt jordbruk genom att försvåra extern kapitalförsörjning. Regeringen vill utreda ändringar i jordförvärvslagen så att aktiebolag lättare ska kunna förvärva jordbruksmark. Vi motsätter oss en ändring av jordförvärvslagen. De inskränkningar i äganderätten som jordförvärvslagen innebär har befunnits motiverade för att åstadkomma mer rationella brukningsenheter inom jord- och skogsbruket, för att upprätthålla balansen mellan olika ägarkategorier och för att gynna bosättning och sysselsättning i glesbygd. Vi känner en mycket stor oro över att en ändring i jordförvärvslagen skulle leda till svårigheter för exempelvis unga att hävda sig gentemot bolag vid köp av fastigheter, och vi anser därför att jordförvärvslagen varken bör ändras eller genomgå en översyn.

22. Generations- och ägarskiften, punkt 10 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 17 och

avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 4 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

För Sverigedemokraterna handlar landsbygd om att ge goda förutsättningar för människor som lever, bor och verkar där. Generationsskiften och företagsöverlåtelser inom lantbruksföretag kommer i allt högre grad att innebära stora kapitalinsatser. Utvecklingen går också mot nya typer av ägare och helt andra krav för att kunna överlåta och investera i jordbruks- och trädgårdsföretag. I det sammanhanget är utformningen av jordförvärvs- och arrendelagstiftningen viktig. Sverigedemokraterna vill därför utreda lantbrukets möjligheter att i högre grad få tillgång till riskkapital samt underlätta för generationsskiften och inträden i jordbruket.

23. Generations- och ägarskiften, punkt 10 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 4 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 20 och avslår motion

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 17.

Ställningstagande

De gröna näringarna är på många sätt grunden för verksamheter, aktivitet och möjligheten att bo på landsbygden. Många landsbygdsföretag har brukats i generationer och förväntas förvaltas av nästkommande generation. Tyvärr upplever många lantbrukare att det ibland är problematiskt att ta över jordbruksföretag på grund av krångliga regelverk. Detta gäller inte minst inom primärproduktionen där det rör sig om mycket höga investeringskostnader. Det är därför viktigt att göra föryngring och ägarskiften möjliga i livsmedelssektorn. Det finns t.ex. behov av rättvisare skatteregler när familjeföretagare vill sälja företag vidare till sina barn. Reglerna vid generationsskifte genom försäljning av företaget inom familjen är i dag mer komplicerade än vid försäljning till en utomstående part. Centerpartiet föreslår därför att reglerna vid generationsskiften utreds för att kunna bli rättvisare och enklare.

24. Myndigheternas kontroll, punkt 11 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 14, 16 och 17 samt

avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18,
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 20,
2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 5 samt
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 30 och 35.

Ställningstagande

Moderaterna föreslår att mindre kommuner bör bli skyldiga att samverka med andra kommuner och regionförbund för att kunna erbjuda möjligheten till byte av livsmedelsinspektör. Genom fördjupad samverkan ökar även möjligheten till specialisering för de olika inspektörerna, jämfört med i dag då en inspektör måste kunna allt, och det ökar möjligheten till generellt högre kompetens på området.

Vidare anser vi att samarbetena mellan myndigheter, både i och utanför Sverige, bör förbättras och göras mer strategiska och systematiska för att upptäcka livsmedelsbedrägerier. Vi vill att frågan ska prioriteras högre och att regeringen ska vara pådrivande på EU-nivå samt att gemensamma insatser görs, inte minst för att fördjupa samverkan mellan EU:s medlemsstater och deras berörda myndigheter vad beträffar exempelvis informationsutbyte. Utöver det uppenbara luredrejeriet i att marknadsföra falska produkter utsätts också konsumenterna för stora risker, som i värsta fall kan leda till fara för människors hälsa. Livsmedelsbedrägerier är också ofta kopplade till annan brottslighet, varför frågan är särskilt viktig att belysa.

Vi anser även att straffen för livsmedelsbedrägerier bör skärpas, bl.a. genom att fängelse införs i straffskalan i livsmedelslagen. Konsumenter ska känna sig trygga med maten de äter, och bedrägerier ska aldrig löna sig.

25. Myndigheternas kontroll, punkt 11 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 20 och
2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 5 samt
avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18,
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkandena 14, 16 och 17
samt
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 30 och 35.

Ställningstagande

Många lantbrukare upplever att de befinner sig i ständigt underläge gentemot myndigheter, vars tjänstemän har makten att försvåra eller till och med stänga ned deras verksamhet. Därför är det viktigt att de som arbetar med miljö- och djurtillsyn har relevant kompetens för ändamålet. För att säkerställa rätt kompetens menar vi att de som arbetar med djurskyddstillsyn av animalieproduktion i största möjliga mån ska ha egen yrkeserfarenhet av djurhållning. Dessutom anser vi att alla tjänstemän som handlägger och hanterar frågor som berör de landsbygdsnära näringarna bör genomgå en obligatorisk praktik på jord- och skogsbruksföretag. Livsmedelskontrollen behöver också bli mer likvärdig runt om i landet. Kommunerna har ansvaret för livsmedelskontroll, men det är inte ovanligt att kommuner inte klarar av sitt uppdrag, bl.a. för att resurserna för livsmedelskontroll är begränsade. Länsstyrelserna kontrollerar att kommunernas kontroll följer lagstiftningen, men vi vill se att ansvaret helt förs över från kommunerna till staten så att livsmedels- och djurskydds-kontrollen fungerar lika.

För Sverigedemokraterna är det viktigt att konsumenter aldrig får luras att tro att ett livsmedel kommer från ett annat land, en annan stad eller en annan region än vad det faktiskt gör. Dessvärre bedömer Livsmedelsverket att problemet med livsmedelsfusk är omfattande runt om i världen. Bedrägerier kan involvera komplicerade led av uppfödare, slakterier, charkföretag och grossister. För att konsumenterna ska kunna lita på en produkts innehåll och ursprung behöver arbetet med kontroller intensifieras. Sverigedemokraterna anser därför att myndigheterna måste få mer resurser för detta ändamål. Vi anser också att det behövs ökade sanktionsmöjligheter mot dem som fuskar med livsmedel.

26. Myndigheternas kontroll, punkt 11 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 30 och 35 samt avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 20,

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 5 samt

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 14, 16 och 17.

Ställningstagande

För att den offentliga kontrollen ska vara rättssäker och likvärdig runt om i landet är det viktigt att regelverket är tydligt och att tjänstemän arbetar på liknande sätt. Detta kan uppfyllas genom att man täpper till luckor i regelverket som annars gör att myndighetsarbete blir svårtolkat men också genom att tjänstemännens kompetens ökar, t.ex. kalibreringskurser mellan olika myndigheter runt om i landet. Ett annat sätt att göra kontrollen rättssäker är att inrätta behörighetskrav för tjänstemän som tar beslut i livsmedelsrelaterade frågor. Sådana krav ska bygga på att tjänstemännen har förskansat sig erfarenhet av lantbrukets djur på olika sätt. Därtill måste det finnas sätt att snabbt och enkelt stärka företagarens möjlighet till rättssäker bedömning av tvister med myndigheter. Ett sätt är att låta beslut om djurförbud fattas i tingsrätten på samma sätt som i dag görs vid beslut om näringsförbud.

Efter skandalerna de senaste åren har EU fastställt att livsmedelsbedrägerier ska vara ett prioriterat område, men ännu har vi inte sett resultatet av denna prioritering. I och med att grunden för vår lagstiftning vilar på EU:s livsmedelslagstiftning behöver vi stärka arbetet på EU-nivå för att minska livsmedelsfusket. Centerpartiet vill därför att regeringen med kraft ska verka inom EU för att minska livsmedelsförfalskning för att på så sätt trygga konsumenternas tillit för livsmedelsindustrin.

27. Matsvinn och återvinning av matavfall, punkt 12 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 53, 54 och 57 samt avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 12 och

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 14.

Ställningstagande

Enligt Centerpartiet behövs det åtgärder för att minimera produktionsarealen som går åt till att producera matavfall. Sedan tidigare finns ett mål om att öka insamlingsgraden av biologiskt nedbrytbart avfall, men att gå ett steg längre är att införa ett mål om minskning av matavfall och svinn för att förebygga att avfallet uppstår. I samband med att ett nationellt mål införs anser vi att det även bör införas ett etappmål för att tydliggöra målet och möjliggöra uppföljning, liksom man gör med miljökvalitetsmålen.

Vidare anser vi att konsumenter inte ser sin delaktighet i matavfall. Ett sätt att uppmärksamma konsumenter är att visa hur mycket pengar de kan spara genom att minska matsvinn. Livsmedelsverket eller någon annan myndighet bör därför få ett tydligt uppdrag att tillhandahålla information och höja kunskapen hos konsumenter för att nå en mer hållbar konsumtion. Det finns en problematik med att maten är så billig i dag och att konsumenter har ekonomisk möjlighet att köpa nytt i stället för att planera sina inköp.

Butiker behöver i dag registrera sig som foderleverantörer för att få lämna överbliven mat till foder. Detta upplevs som ett hinder och bidrar till att det onödiga matavfallet ökar. Därför bör lösningar tas fram till hur det är möjligt att förenkla för butiker att kunna lämna överbliven mat som kan användas till djurfoder. En viktig aspekt att ta hänsyn till vid ett sådant förenklande är dock att foder av matavfall från olika livsmedel inte blandas eller innehåller ämnen som t.ex. hormoner som kan vara skadliga för djuren. Här kan ett system behövas för att bl.a. separera maten så att det inte blandas.

28. Matsvinn och återvinning av matavfall, punkt 12 (L)

av Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 14 och
avslår motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 12 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 53, 54 och 57.

Ställningstagande

Liberalerna vill framhålla vikten av att minska matavfallet i hela livsmedelskedjan samt av att återvinna mer matavfall. All mat som slängs i världen motsvarar utsläpp på omkring två miljoner ton koldioxid. Det motsvarar ca 3 procent av de totala utsläppen av växthusgaser i Sverige. Vi måste slänga mindre mat, och det avfall som trots allt blir måste tas till vara på bästa sätt. Ur ett klimatperspektiv är det dock betydligt mer effektivt att förebygga matavfall i hela livsmedelskedjan än att använda det för t.ex. biogasproduktion. Allt fler kommuner agerar aktivt för att återvinna matavfall, inom hushållen och inom kommunens olika storkök, och detta bör öka. Avfallet kan sedan användas för framställning av biogas som kan användas till produktion av el och värme.

29. **Bästföredatum och temperaturkrav, punkt 13 (M, C)**

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 15,

2016/17:3168 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 4 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 55 och
avslår motion

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att en bidragande faktor till matsvinnet är den missvisande bästföremärkningen på produkter. En bästföremärkning kan uppfattas som att livsmedlet blir oädligt efter det passerade datumet trots att så oftast inte är fallet. Under alliansregeringen tilldelades Livsmedelsverket pengar för att tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket arbeta för att minska matsvinnet. I myndighetens uppdrag ingick bl.a. kartläggning av matavfall och matsvinn i primärproduktionen och riktade informationsinsatser till konsumenterna. Mer kan och bör göras. Sex av tio vet inte skillnaden mellan bästföredag och sista förbrukningsdag. Medvetenheten behöver öka hos konsumenterna om livsmedels hållbarhet. En förändring i märkningen till ”minst hållbar till” borde öka förståelsen för att livsmedlet håller sig ytterligare en tid efter att datumet passerats. På vissa livsmedelsgrupper kan det vara befogat att överväga att ta bort märkningen, såsom matprodukter med lång hållbarhet som pasta och kaffe. Dessa åtgärder och förändringar borde leda till minskat svinn och att vårt klimatavtryck blir mindre. Livsmedelsverket bör även ges ett permanent uppdrag att genomföra informationsinsatser för att minska matsvinnet. Regeringen och Livsmedelsverket borde arbeta för ett undantag vad gäller bästföredatum för ägg. Detta vore naturligt då svenska handlare, till skillnad från stora delar av övriga EU, behandlar äggen som kylvara.

30. Bästföredatum och temperaturkrav, punkt 13 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 15,
2016/17:3168 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 55.

Ställningstagande

Matsvinn uppstår i hela livsmedelskedjan och kan förebyggas på olika sätt. Svinnet finner man i livsmedelsindustrin, butiker, restauranger, storkök och skolkök. Vi ser svinnet i hushållens konsumtionsmönster, och vi är alla en del av svinnet. Livsmedelsproducenterna och de som paketerar livsmedel är skyldiga att märka produkterna rätt med datum och förvaringstemperatur. Övergripande temperaturkrav för livsmedel ställs i det EU-gemensamma regelverket. Branschriktlinjer föreskriver vid vilken temperatur fisk och fiskprodukter ska förvaras. Produkter som köttfärs, korv och kyckling kan ha annan temperatur etc. Om producenterna valde en lägre temperatur än de föreskrivna maxtemperaturerna, skulle detta också kunna medföra mindre förstörd mat och därigenom ett reducerat matsvinn. Sverigedemokraterna vill därför att regeringen utreder möjligheten att påverka förordningarna om temperaturkrav för livsmedel samt att ställa högre krav på livsmedelsproducenter och dagligvaruhandel.

31. Hållbar produktion och produktionsresurser, punkt 14 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 7 och
avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 43, 46 och 50.

Ställningstagande

Svensk åkermark försvinner varje dag till förmån för nya vägar, köpcentrum och bostäder. Det är naturligtvis sunt att städer och byar utvecklas, men bebyggd åkermark är inte lätt att återställa, och bebyggelse kan oftast förläggas till andra platser än till förstklassig åkermark. I t.ex. Danmark klassas åkermark som riksintresse, och i Norge finns en tydlig nationell målsättning att värna åkermarken. Sverigedemokraterna vill därför att det tas fram en nationell strategi för en långsiktigt hållbar användning av åkermark där särskilt värdefull åkermark ska kunna skyddas för framtiden.

32. Hållbar produktion och produktionsresurser, punkt 14 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 43, 46 och 50 samt avslår motion

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Dagens samhälle bygger i alltför hög grad på ett linjärt system där resurser tas i anspråk, används och sedan kastas. I längden kommer detta att bli kostsamt både för miljö och företag, och att arbeta mer cirkulärt när det gäller resursanvändning blir därför allt viktigare framöver. Att i ökad utsträckning ta till vara restprodukter från livsmedelssektorn, även matsvinn, t.ex. genom ökad biogasproduktion ger dubbelmiljönytta då det både minskar avfall och ersätter fossila bränslen i transportsektorn. Arbetet för minskad användning av fossila insatsvaror handlar om hela livsmedelskedjan, allt från fossila drivmedel i primärproduktion till varutransporter såväl som råvaruval vid tillverkning av förpackningar. För att ytterligare stärka hållbarhetsarbetet och samtidigt stärka konkurrenskraften är det viktigt att livsmedelskedjans beroende av fossila råvaror minskar och att kretsloppet sluts i livsmedelskedjan och att detta blir ett prioriterat område för Sverige att arbeta med under de kommande åren.

För att sluta det cirkulära systemet inom livsmedelsproduktionen är det viktigt att säkerställa att det sker en cirkulation av växtnäring mellan land och stad. Det är inte hållbart att växtnäringsämnen förs via livsmedel in till städer

och tätorter utan att växtnäringssämna sedan återförs till åkrarna. För att sluta kretsloppet mellan stad och land är det bl.a. viktigt med uppströmsarbete som säkerställer att mängden farliga ämnen i våra avloppssystem minskar. Vidare bör avfallshanteringen inom lantbruket främjas.

33. Vegetabilieproduktion, punkt 15 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 30 och 31 samt avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 48.

Ställningstagande

Det svenska lantbruket bygger mycket av sin animalieproduktion på importerade proteinfodermedel. Att vi har en import av fodermedel är naturligt i en internationell marknadsekonomi, men problemet är att en stor del av importen utgörs av produkter som kan ha en stor miljöbelastning i ett globalt perspektiv. Genom ett mer effektivt utnyttjande av jordbruksmarken och framför allt ökad odling av oljeväxt- och proteingrödor som raps, oljelin, ärtor och åkerböner kan vi få fram fullgoda ersättningsprodukter till importerade soja- och palmolja-olje produkter.

En ökad odling av proteingrödor och användning av närproducerat foder ger en minskad miljöpåverkan från produktionen av mjölk, kött och fjäderfä- produkter. Det ökar också den biologiska mångfalden och markens bördighet i Sverige genom att det bidrar till mer varierade växtföljder. För att öka andelen närproducerat proteinfoder krävs bl.a. mer resurser och forskning för odling, bekämpningsmedel, skörd och tillverkning av proteinfoder.

34. Vegetabilieproduktion, punkt 15 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 48 och
avslår motion
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 30 och 31.

Ställningstagande

Svensk livsmedelsproduktion ligger i framkant vad gäller miljöhänsyn och klimatarbete. Många företag, såväl små som stora, tycker dessutom att det är viktigt att arbeta med hållbarhet och ser också att det finns affärsmöjligheter kopplade till hållbarhetsarbete. Inhemsk odling av proteingrödor är en central del i det slutna cirkulära systemet. Fler lantbrukare blir självförsörjande på proteiner till sina djur, vilket gör att den globala miljöbelastningen minskar. Proteingrödor har en positiv effekt på nästkommande grödor, vilket är gynnsamt för all spannmålsproduktion oavsett om det finns en animalieproduktion eller inte. Proteingrödor har även en god effekt på markens struktur, vilket gör att det är långsiktigt hållbart ur ett miljöperspektiv. Därför vill Centerpartiet underlätta för inhemsk odling av proteingrödor och på så sätt förbättra de långsiktiga förutsättningarna för svensk livsmedelsproduktion.

35. Växtförädling, punkt 16 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 12 och
avslår motionerna
2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 6,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 25 och 26,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 10 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 15.

Ställningstagande

Modern växtförädling är en viktig framtidsfråga, särskilt när det gäller den globala livsmedelsförsörjningen. Den mest avancerade växtförädlings-tekniken, där organismens gener förändras, leder till nya genetiskt modifierade organismer (GMO), vilka får nya önskade egenskaper som bidrar med t.ex. vitaminberikning, högre hårdighet eller bättre förutsättningar för att bidra till

omställningen till ett fossiloberoende samhälle. Den potential som finns i att utveckla nya grödor genom GMO-teknik bör tas till vara. Det finns ett behov av en tydligare svensk inriktning inom området, eftersom de genetiskt modifierade grödor som tas fram oftast inte är anpassade för att användas i det svenska jordbruket, med kortare odlingssäsong, kallare klimat och stora skillnader i dagsljus mellan årstiderna. Moderaterna anser därför att möjligheterna för ett växtförädlingsprogram med syfte att ta fram grödor som passar för svenska förhållanden bör övervägas.

36. Växtförädling, punkt 16 (C, L)

av Kristina Yngwe (C) och Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 6,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 10 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 15 och

avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 25 och 26 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

Ett hållbart jordbruk är en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Redan med nuvarande teknik skulle jord- och skogsbruket kunna vara självförsörjande på hållbar energi. Det finns goda möjligheter att förbättra avkastningen på ett miljövänligt sätt genom att anpassa växtsorter, brukningsmetoder och näringsämnen efter lokala förhållanden. För att stärka tillgången på bra grödsorter med egenskaper som exempelvis högre avkastning, bättre växtnäringsupptag eller torkresistens måste dagens lagstiftning förändras. Lagstiftningen kring växtförädling bygger i dag på förädlingsmetod, vilket leder till att vissa sorter som förädlats med genteknik inte är godkända för odling medan andra sorter som har samma egenskaper men som framställt via traditionell växtförädling är godkända för odling. Utifrån ett klimatperspektiv kan bioteknik (GMO) spela en avgörande roll, om den används på rätt sätt, för att få fram bättre skördar och näringsinnehåll. Vi ser att nuvarande regelverk hämmar lantbrukets utveckling, och vi vill därför att lagstiftningen ändras så att den bygger på egenskaper i stället för på förädlingsmetod.

37. Växtförädling, punkt 16 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 25 och 26 samt avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 6,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 10,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 15 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

Jordbruksforskningen behöver i samverkan med näringen satsa på att utveckla förädlingstekniken för att kunna ta fram nya grödor med förutsättningar att klara framtidens förändrade klimat och minska behovet av bekämpningsmedel. Tyvärr finns det i dag otillräcklig forskning på grödor som kan vara funktionella i Sverige i framtiden. Konkurrenskraftsutredningen konstaterar att växtförädlingsbranschen för en tynande tillvaro i hela Europa. Nu behövs en riktad satsning på växtförädling. Kristdemokraterna har i partiets budgetförslag föreslagit ökade statliga medel till forskning på nya sädesslag. Konkurrenskraftsutredningen påpekar att möjligheten att använda nya tekniker för växtförädling styrs av EU-lagstiftning och att det därför är nödvändigt att den svenska regeringen förhandlar inom EU i syfte att påskynda utvecklingen av sådana nya tekniker. Kristdemokraterna föreslår att Formas i sin fördelning av forskningsanslag får i uppdrag av regeringen att särskilt beakta behovet av forskning på nya grödor.

38. Effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser, punkt 17 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Isak From (S), Sara Karlsson (S), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Monica Haider (S), Marianne Pettersson (S) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 2,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 och
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Som regeringen redovisat i propositionen är ett hållbart växtskydd en förutsättning för att svensk växtodling ska hävda sig i den internationella konkurrensen. Vidare bör det finnas en god tillgång växtskyddsmedel som effektivt kan hantera de växtskadegörare som inverkar på odlingen och minimerar riskerna och konsekvenserna för människors hälsa och miljön. Godkännandeprocessen av växtskyddsmedel ska vara effektiv.

Ett långsiktigt hållbart växtskydd innebär att åtgärder i förebyggande syfte är av största vikt. Den nya EU-lagstiftningen om skyddsåtgärder mot nya och allvarliga växtskadegörare är central i det förebyggande arbetet, och vi utgår från att regeringen, som framhålls i propositionen, även i fortsättningen kommer att arbeta för ett effektivt genomförande av den nya lagstiftningen både på EU-nivå och på nationell nivå.

Som regeringen anför när det gäller integrerat växtskydd bör jordbrukets tillgång till alternativa metoder öka. På området forskning om växtskydd anser vi i likhet med regeringen att det behövs satsningar bl.a. på att ta fram åtgärder för ett integrerat växtskydd. Som redovisas i propositionen har Formas identifierat forsknings- och utvecklingsbehov inom växtskyddsområdet för ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk och skogsbruk samt trädgårdsnäring.

Det behövs även god tillgång till växtskyddsmedel. Det är avgörande såväl för ett konkurrenskraftigt jordbruk som för ett långsiktigt hållbart växtskydd. Det kan noteras att svenska odlare i vissa fall har tillgång till färre växtskyddsmedel av betydelse för produktionen än odlare i konkurrentländer och att förutsättningarna för en lönsam produktion försämras när växtskyddsproblemen inte längre kan hanteras. En anledning till detta kan vara den tid det tar att hantera ett produktgodkännande. Kemikalieinspektionen, som är ansvarig myndighet, har bl.a. fått ett särskilt uppdrag att föreslå lösningar till förbättrad balans i ärendehandläggningen av växtskyddsmedel. Som redovisas i propositionen höjdes Kemikalieinspektionens anslag för 2015 och 2016 för detta ändamål. Myndigheten förbättrade sedan dessa åtgärder vidtagits ärendebalansen med 46 procent 2015 jämfört med 2014. Kemikalieinspektionen anför i sin årsredovisning för 2016 att de under 2016 fattade 48 beslut om nya produktgodkännanden jämfört med 19 beslut 2015.

I likhet med regeringen anser vi att reglerna om ömsesidigt erkännande i förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden är viktiga. Det är viktigt att EU-förordningen tillämpas på ett korrekt sätt i alla medlemsstater, och ett aktivt deltagande i zonsamarbetet kan

på sikt innebära en snabbare och mer effektiv handläggning av ärenden om ömsesidigt erkännande.

Kommissionen ska enligt översynsklausulen till förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden lägga fram en rapport bl.a. om hur det ömsesidiga erkännandet av produktgodkännanden fungerar. Rapporten ska vid behov åtföljas av lämpliga lagstiftningsförslag för att ändra dessa bestämmelser. Enligt vår mening är det angeläget att i den aviserade översynen inkludera lagstiftningens påverkan på jordbrukets diversitet och konkurrenskraft samt på människors hälsa och på miljön i enlighet med förordningen. Vi utgår från att regeringen även i fortsättningen kommer att vara aktiv i översynsarbetet.

Som aviserats i livsmedelsstrategin har Jordbruksverket nu fått ett uppdrag att inrätta ett nytt råd för växtskyddsfrågor. Det växtskyddsråd som finns i dag ska stärkas och får ett utvidgat mandat. Regeringen vill med rådet skapa bättre förutsättningar för en ökad dialog mellan myndigheter, bransch- och intresseorganisationer. Det behövs i dag också en bättre förutsägbarhet i beslut kopplade till växtskyddsmedel, vilket rådet ska bidra till.

Mot bakgrund av det som anförts ovan, och då framför allt det omfattande arbete som pågår på området, anser vi att det inte finns skäl för riksdagen att nu göra ett särskilt uttalande i frågan.

39. Ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel, punkt 18 (M, SD, C)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Johan Hultberg (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13.

Ställningstagande

Förutsättningarna för odling av specialgrödor har försämrats i samband med minskad tillgång på växtskyddsmedel för att skydda grödan mot angrepp och konkurrerande ogräs. Ojämlika spelregler som dessa hämmar konkurrenskraften bland svenska livsmedelsproducenter. För att skapa mer långsiktighet och förutsägbarhet för livsmedelsproducenter bör regeringen verka för att myndigheterna använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel som huvudprincip. Hänsyn bör tas till hur andra EU-medlemsstater förhåller

sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket.

40. Utformningen av djurskyddslagstiftningen, punkt 19 (M, SD)

av Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Johan Hultberg (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 9 i denna del och
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 11 och
avslår motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Sveriges krav på miljö- och djurskydd är bland de högsta i världen. Det är något vi är stolta över och som vi ser som viktiga mervärden för det svenska lantbruket och livsmedelsproduktionen. Samtidigt är risken med högt ställda regelverk att de blir rigida och inte bidrar till en ekonomiskt hållbar utveckling eftersom de uppsatta målen eftersträvas genom åtgärder som minskar produktionen. Det måste bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner vad gäller djurskydd. En god djuromsorg uppnås i de flesta fall för att lantbrukaren eftersträvar att djuren ska växa och må bra. Det är bevisat att en god djurhälsa och god tillväxt och produktion hänger intimt samman. Vi vill därför se mer resultat- och målstyrd djurskyddslagstiftning som säkerställer djurskyddet men där vägen dit kan variera.

41. Utformningen av djurskyddslagstiftningen, punkt 19 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 16 och

avslår motionerna

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 9 i denna del och 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

För att svenska lantbrukares konkurrenskraft ska kunna stärkas bör politiken minska regelbördan. Därför menar Centerpartiet att vi behöver en regelförenklingskommission som bl.a. ser över hur djurskydds krav och andra regler kan reformeras så att det inte är byråkratin, utan syftet med reglerna, som står i fokus. Ett exempel på en sådan typ av åtgärd är att förändra dagens djurskyddslag så att regelverken går från detaljstyrning till målstyrning med bibehållen djurskyddsnivå.

42. Det nationella djurskyddsarbetet, punkt 20 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 10 och 12 samt avslår motionerna

2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1,

2016/17:1590 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 39 och 42.

Ställningstagande

Det är i harmoni med våra ambitioner gällande djurvälstånd att kor ska beta utomhus sommartid, men vi kan inte blunda för att det innebär en konkurrensnackdel för mjölkbönderna i och med att ökat arbete och kostnader tillkommer. Sverigedemokraterna vill kompensera de svenska lantbrukarna för merkostnader på grund av högre krav i djurskyddet, bl.a. genom att införa en djurvälståndssättning för mjölkkor på bete.

Sverigedemokraterna ser även positivt på att näringarna tar fram egna djuromsorgsprogram där djuromsorgen förstärks samtidigt som de senaste vetenskapliga och tekniska landvinningarna kan tas till vara. Djurvälståndsprogrammet är även ett sätt att förbättra konkurrenskraften för svensk animalieproduktion. Programmen kan bidra till både ökad djurvälstånd, förbättrad djurhälsa och en ökad investeringsvilja samt stimulera nya innovationer och teknikutveckling.

43. Det nationella djurskyddsarbetet, punkt 20 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 39 och 42 samt
avslår motionerna
2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1,
2016/17:1590 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 och
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 10 och 12.

Ställningstagande

Det är viktigt att den gemensamma jordbrukspolitiken används för att säkerställa att Europas jordbruk är så hållbart som möjligt och bidrar till att uppnå de 17 globala hållbarhetsmålen. Detta görs bäst via miljöersättningar och djurväl-färdersättningar där lantbruksföretagaren kan välja åtgärder som passar på den egna gården. Vid Centerpartiets tid vid landsbygdsministerposten utarbetades flera nya djurväl-färdersättningar för att ersätta svenska djurproducenter för åtgärder som går utöver svensk lagstiftning och som konsumenterna inte är villiga att betala för. Vi vill se att fler djurväl-färdersättningar vidareutvecklas.

Vi vill också att regeringen ser över möjligheten att ha miljö- och djurväl-färdersättningar även för lag och praxis. I dag tillåter inte det EU-gemensamma regelverket att länder ger ersättning för sådana åtgärder som handlar om att uppfylla nationellt lagfästa krav eller nationell praxis då sådana går utöver EU-lagstiftningen. Detta innebär bl.a. att en betesersättning inte är möjlig. I nästa programperiod bör därför regeringen se över hur EU-regelverket kan ändras för att i så stor utsträckning som möjligt kunna ersätta åtgärder som är praxis eller lagstiftning men som går utöver det EU-gemensamma regelverket.

44. Djurskyddsarbetet inom EU, punkt 21 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 40 och
avslår motion
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 20.1.

Ställningstagande

Det är viktigt att regeringen arbetar aktivt i EU för att djurvälståndstandarder höjs inom unionen med målsättningen att de ska vara på samma nivå som i Sverige. Detta måste göras dels ur ett djurvälstånd- och hälsoperspektiv, dels för att skapa likvärdiga konkurrensvillkor inom unionen. Sverige har tillsammans med ett antal EU-länder tagit initiativ till en djurskyddsplattform. Det är viktigt att en sådan inte bara blir ett tomt skal utan fylls med innehåll. Sverige måste också arbeta för en likvärdig tillämpning av lagstiftningen i EU. Svanskupering av grisar trots förbud är exempel på hur konkurrensen snedvrids när alla länder inte tillämpar lagstiftningen på samma sätt och inte följer upp lagstiftningen ordentligt.

45. Fiske och vattenbruk, punkt 22 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13 och
avslår motionerna
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 30 och 31,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 13 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52.

Ställningstagande

Sverige har mycket goda förutsättningar för matfiskproduktion och då särskilt i de norra delarna av landet där de näringsfattiga regleringsmagasinen finns. Fiskodling i dessa vatten kan vara ett sätt att återskapa livskraftiga ekosystem eftersom fiskodlingen tillför näring till dessa utarmade vatten. Matfiskproduktion och vidareförädling kan ge positiva regionalpolitiska effekter och varaktiga arbetstillfällen på landsbygden. Vi anser också att etablering av nya fiskodlingar måste underlättas och förutsättningarna för befintliga odlingar att expandera förbättras.

46. Fiske och vattenbruk, punkt 22 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52 och
avslår motionerna
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 30 och 31 samt
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

Det landbaserade vattenbruket kan spela en viktig roll i en cirkulär och resurs-effektiv livsmedelskedja. Landbaserade anläggningar har bättre möjlighet att kontrollera sina utsläpp än öppna anläggningar i vatten. Då måste det svenska vattenbruket ges möjlighet att växa och bli mer konkurrenskraftigt. Ett steg i detta arbete kan vara att införa en miljöcertifiering även för landbaserade anläggningar. Vattenbruk spelar även roll för att sluta kretsloppet mellan stad och land, genom exempelvis främjandet av marina affärsmodeller såsom marin biogas eller musselodlingar till foder.

47. Fiske och vattenbruk, punkt 22 (L)

av Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 13 och
avslår motionerna
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 30 och 31 samt
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52.

Ställningstagande

Fisk är dokumenterat nyttig och bra mat, och Liberalerna saknar i regeringens proposition en tydligare vision för fisket och dess självklara roll i en livsmedelsstrategi. Fisket måste vara långsiktigt hållbart och hålla sig inom vad bestånden tål. Det är viktigt att konsumenten kan bidra till ett mer hållbart fiske och vattenbruk genom att göra medvetna val vid köp av fisk och skaldjur. Vi välkomnar tydlig och enkel märkning, som visar att fisket sker på ett hållbart sätt vad gäller fiskbestånd och klimatpåverkan.

48. Fiske och vattenbruk, punkt 22 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 30 och 31 samt avslår motionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 13,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 13 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 52.

Ställningstagande

Det småskaliga fiskets villkor behöver stärkas i Sverige, bl.a. genom att EU:s havs- och fiskeriprogram används så att det småskaliga fisket kan vidareutvecklas och att landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet samverkar för att utveckla förädlingen av produkter. Den svenska fiskenäringen lyder inte endast under ett regelverk, den lyder under många olika och ibland motstridiga regler, både på EU-nivå och nationell nivå. Vad gäller regelförenkling inom jordbruksområdet var det en positiv utveckling under alliansregeringen. Fiskenäringen har dock inte upplevt att sådan regelförenkling har skett inom fisket, varken på nationell nivå eller inom EU. Av denna anledning anser vi att arbetet med regelförenklingar måste intensifieras även för fiskenäringen.

49. Efterfrågan på viltkött, punkt 24 (M, SD)

av Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Johan Hultberg (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 20 och
2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att man bör försöka öka försäljningen av viltkött. Genom att öka efterfrågan på viltkött kan vi stimulera till mer jakt. Viltkött är dessutom klimatsmart. Ökad kunskap om vilt som livsmedel är också ett steg i rätt riktning för att kunna marknadsföra viltkött som hälsosam mat. Vi vill därför även verka för att öka efterfrågan på och kunskapen om sådant i de offentliga köken. Att äta vilt ska kunna vara en självklarhet och inte ett exotiskt inslag.

50. Hantering av viltprodukter, punkt 25 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 7 och
avslår motionerna
2016/17:537 av Lotta Finstorp (M),
2016/17:596 av Agneta Gille och Sanne Lennström (båda S),
2016/17:1983 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),
2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 22,
2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6 samt
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 28.

Ställningstagande

Avsättningsmöjligheterna för vildsvinsköttet är i dag begränsade. Många har långt till närmsta vilthanteringsanläggning, och priset som anläggningarna betalar kan upplevas som för lågt för att skapa incitament för jakt. För att det ska vara möjligt att på ett bra sätt få ut mer viltkött till konsumentledet behövs en högre kapacitet för bl.a. trikintester och slakt. Vi anser att regeringen bör verka för fler inlämningsställen och vilthanteringsanläggningar i hela landet, för att möta ett växande behov för säker hantering och slakt av vilt.

51. Hantering av viltprodukter, punkt 25 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 22 och avslår motionerna

2016/17:537 av Lotta Finstorp (M),

2016/17:596 av Agneta Gille och Sanne Lennström (båda S),

2016/17:1983 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7,

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6 samt

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 28.

Ställningstagande

Vi anser att försäljning av vildsvinskött behöver underlättas genom att man reviderar reglerna för distribution så att jägarna själva kan sälja sitt byte efter godkänd trikinprovtagning, i stället för som i dag då vildsvinet måste ha passerat en vilthanteringsanläggning innan det säljs vidare eller bortskänks. Detta skulle också uppmuntra jakt och bidra till att få bättre kontroll på den snabbt växande stammen.

52. Hantering av viltprodukter, punkt 25 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6 samt
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 28 och
avslår motionerna
2016/17:537 av Lotta Finstorp (M),
2016/17:596 av Agneta Gille och Sanne Lennström (båda S),
2016/17:1983 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C),
2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 22 och
2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Det finns möjligheter för jägare att sälja kött från annat klövvilt direkt till konsumenter eller en lokal butik eller restaurang. Det gäller dock inte vildsvinskött, som först måste passera en vilthanteringsanläggning. Av denna anledning anser vi att kravet på vilthanteringsanläggningar bör ses över. Det ska naturligtvis fortfarande vara krav på att köttet ska genomgå trikontest, men det behövs en översyn av hur vildsvinsköttet lättare ska kunna hitta till restaurangerna och till butikernas köttdiskar. Regeringen bör även ta initiativ till en översyn av befintliga hinder för saluföring av vildsvinskött.

53. Handlingsplan för folkhälsa, punkt 27 (C, L)

av Kristina Yngwe (C) och Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 66.

Ställningstagande

Vi anser att Sverige behöver en nationell handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hållbar och hälsosam kost. Vi anser vidare att det är politikens ansvar att förse konsumenterna med information och verktyg för att de själva ska kunna fatta aktiva beslut. För att detta ska vara möjligt bedömer vi att det behövs ett arbete på nationell nivå. I takt med ett ökat antal folkhälso-sjukdomar och därmed ökade samhällskostnader behöver politiken möjliggöra ett förebyggande arbete genom en handlingsplan för folkhälsa. Regeringen bör därför ta fram en handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hälsosam kost.

54. Ursprungsmärkning, punkt 28 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 3 och 11 i denna del och avslår motionerna

2016/17:448 av Saila Quicklund (M) yrkande 1,

2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkandena 1–3,

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19,

2016/17:2557 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2016/17:3471 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna betonar att alla animaliska produkter bör märkas med ursprung i varje led i produktionskedjan. Detta ska gälla såväl charkvaror som sammansatta produkter och mat på restaurang. Mejeriprodukter som i dag står helt utanför märkningskrav vill vi inkludera i obligatoriska märkningssystem. Det är viktigt med ursprungsmärkning av svenska mejeriprodukter även för att stärka lönsamheten för mjölkbönderna så att de får bättre betalt för råvaran samt för bättre möjligheter att förbättra värdet på produkterna.

55. Ursprungsmärkning, punkt 28 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19 och avslår motionerna

2016/17:448 av Saila Quicklund (M) yrkande 1,

2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkandena 1–3,

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 3 och 11 i denna del,

2016/17:2557 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2016/17:3471 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Intresset för mat är stort i Sverige. Allt fler människor vill göra aktiva val i affären och söker sund och säker mat som är producerad på ett hållbart sätt. För att kunna välja livsmedel som är producerade med god djurhänsyn och höga miljökrav vill vi att det i ett första steg på EU-nivå införs en ursprungsmärkning på fler grupper av livsmedel, i första hand på mejeriprodukter, likt den som i dag finns för bl.a. nötkött.

56. Ursprungsmärkning, punkt 28 (L)

av Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3471 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3 och avslår motionerna

2016/17:448 av Saila Quicklund (M) yrkande 1,

2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkandena 1–3,

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19,

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 3 och 11 i denna del och

2016/17:2557 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Politikens uppdrag är att stärka konsumentens ställning på marknaden och därmed öka hennes makt. Konsumentens rätt till information ska vara en ledtråd i hela processen från produktion till konsumtion. Bättre europeiska regler om ursprungsmärkning av fler livsmedelstyper gör det lättare för konsumenten att göra väl underbyggda val och därmed t.ex. välja livsmedel utifrån djurhållningsregler eller miljömässiga kriterier. Det är dock mycket viktigt att bestämmelser om ursprungsmärkning hänger ihop med fungerande system för tillsyn och kontroll. Ur konsumentens synpunkt är ett märkningssystem som inte går att lita på ännu sämre än inget märkningssystem alls.

57. Ursprungsmärkning, punkt 28 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2557 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och avslår motionerna

2016/17:448 av Saila Quicklund (M) yrkande 1,

2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD) yrkandena 1–3,

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19,

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 3 och 11 i denna del och

2016/17:3471 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Bra ursprungs- och innehållsmärkning ökar konsumentmakten och ökar chanserna att göra medvetna val. Europas länder har skiftande djurskyddslagar, i de flesta avseenden har Sverige ett starkare djurskydd än övriga länder, vilket medför en högre kostnadsbild för svenska djurhållare som därmed missgynnas i den europeiska konkurrensen. Gemensamma regler för ursprungsmärkning kan leda till ökade krav på bättre djurskydd i Europa. Därför vill Kristdemokraterna att samma regler för ursprungsmärkning även ska gälla för kött från andra djurslag än nötkött. Vi anser också att EU-kommissionen ska använda sina möjligheter till vite mot länder som bryter mot djurskyddsregler, vilket snedvrider konkurrensen på den inre marknaden.

58. Svenska mervärden, punkt 29 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11 i denna del och avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Utländsk djurhållning skiljer sig ofta från svensk när det gäller t.ex. synen på antibiotika, tillväxthormoner, djurtransporter, djurhållningsformer och slaktmetoder. Därför är det angeläget att öka konsumenternas möjlighet att göra aktiva val när de köper livsmedel, och Sverigedemokraterna betonar att alla animaliska produkter bör märkas med ursprung i varje led i produktionskedjan. För att stärka lönsamheten för mjölkbönderna och få bättre betalt för råvaran och bättre möjligheter att förbättra värdet på produkterna är det viktigt med ursprungsmärkning av svenska mejeriprodukter. Mejeriprodukter som i dag står helt utanför märkningskrav vill vi inkludera i obligatoriska märkningssystem. Det är viktigt med ursprungsmärkning av svenska mejeriprodukter och bättre kommunikation av svenska mervärden ut till konsumenterna. Därför ser vi positivt på Svensk märkning AB, som bildades 2015 av Svensk Dagligvaruhandel, Livsmedelsföretagen och LRF, för att göra det lättare för konsumenter att hitta svensk mat i livsmedelsbutikerna, vilket ligger väl i linje med vad kunderna vill ha.

59. Svenska mervärden, punkt 29 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 18 och

avslår motion

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11 i denna del.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att det finns mycket goda möjligheter att i stället för lagstiftning vidareutveckla det svenska lantbruket via branschöverenskommelser, kontrollprogram och certifieringar där företagen kan ta ut ett mervärde för de åtgärder som görs. En möjlighet vore att utveckla ett koncept liknande det irländska Origin Green där lantbruk, livsmedelsindustri och politik samverkar för att fylla märkningen Origin Green med ett hållbart innehåll som går utöver det irländska regelverket. I Sverige finns t.ex. Sverigemärkningen som i ett vidareutvecklat koncept skulle kunna utgöra en plattform för svensk mat liknande Origin Green.

60. Offentlig upphandling, punkt 30 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 13 och avslår motionerna

2016/17:722 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 6 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 59, 61 och 62.

Ställningstagande

Med fler smarta upphandlingar kan vi få bättre livsmedel i offentlig verksamhet och stärka företag som producerar livsmedel under goda förutsättningar, inklusive mindre, svenska företag som i dag har svårt att konkurrera i offentliga upphandlingar. Vi anser att det är rimligt att alla delar av offentlig verksamhet anstränger sig för att vid inköp följa de krav som gäller för svensk produktion. Eftersom vi värnar det kommunala självstyret måste det dock i slutändan vara respektive kommun eller landsting som avgör vilka krav man ska ställa. Vi anser därför att regeringen i större utsträckning bör uppmuntra att det vid offentlig upphandling ställs krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn.

61. Offentlig upphandling, punkt 30 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15 samt avslår motionerna

2016/17:722 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 2,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22,
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 6,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 59, 61 och 62 samt
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Många kommuner och landsting köper i dag in livsmedel som är olagliga att producera i Sverige enligt gällande miljö- och djurskyddslagstiftning. Sverigedemokraterna anser att samtliga livsmedel som upphandlas offentligt ska vara producerade enligt gällande svensk miljö- och djurskyddslagstiftning när det är möjligt. Medvetandegraden hos konsumenterna och viljan att köpa svenska, närproducerade och ekologiska livsmedel ökar stadigt, och en satsning bör också göras för att få en större andel närproducerade och ekologiska livsmedel i de offentliga upphandlingarna. Med en sådan politik stöder vi ett livskraftigt svenskt jordbruk som producerar högkvalitativa och trygga livsmedel för svenska konsumenter.

62. Offentlig upphandling, punkt 30 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 59, 61 och 62 samt avslår motionerna

2016/17:722 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15,

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 6 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Offentlig upphandling är ett verktyg som kan användas för att säkerställa att maten inom offentlig verksamhet upprätthåller hög kvalitet och hög livsmedelssäkerhet och har producerats med minst svenska regelverk. Offentlig upphandling kan också användas för att främja en livsmedelsproduktion präglad av hög standard på både djurskydd och miljöhänsyn. Därför vill vi se tydligare krav på hög standard på både djurskydd och miljöhänsyn i offentlig upphandling.

Vidare anser vi att varor från lokala leverantörer och producenter i högre utsträckning bör främjas vid offentlig upphandling. Främjandet kan ske exempelvis genom att ansvarig myndighet tillhandahåller information om upphandlingsförfarandet eller vilka krav som förenklar för producenter att vinna upphandlingsprocesser. Det finns offentliga konsumenter som efterfrågar stöd i hur man kan upphandla med så liten antibiotikaanvändning som möjligt och hur man kan undvika den s.k. kritiska antibiotika som WHO listar som är förstahandsval för att bota livshotande infektioner. Det är därför viktigt att Upphandlingsmyndigheten stöder kommuner, regioner, landsting och statliga myndigheter i att upphandla ansvarsfullt.

63. Offentlig upphandling, punkt 30 (L)

av Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 6 och
avslår motionerna
2016/17:722 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 2,
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 59, 61 och 62 samt
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Liberalerna ser positivt på att det finns ökade möjligheter att ställa krav på bra djurskydd och hög miljöhänsyn vid offentlig upphandling av livsmedel. Sveriges lantbrukare har friska djur, med mycket låg antibiotikaanvändning och högt smittskydd. Detta tillsammans med höga miljökrav inom jordbruket bidrar till mervärden som gör svenska livsmedel konkurrenskraftiga. Vi vill därför att regelverket för offentlig upphandling ska göra det enkelt att ställa krav på miljöhänsyn och djurskydd, inklusive restriktiv antibiotikaanvändning, motsvarande svensk nivå.

64. Offentlig upphandling, punkt 30 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22 och avslår motionerna

2016/17:722 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 6,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 59, 61 och 62 samt

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Den offentliga sektorn har en stor möjlighet att påverka villkoren för företagande på landsbygden via upphandlingen av livsmedel. I Sverige har vi höga djurskyddsnormer och regler som garanterar livsmedlens kvalitet. Det är vi stolta över, och så ska det fortsätta att vara. Men i konkurrensen på EU:s inre marknad med länder som i flera fall endast uppfyller de absoluta minimikraven för god djurhållning är det viktigt att den offentliga sektorn tar sitt ansvar och inte endast låter normen om lägsta pris få råda. Med en offentlig upphandling som drivs av värden som god livsmedelskvalitet, god djurhållning och liten miljöpåverkan får våra skolelever, äldre och vårdtagare en bra kost, och svenska livsmedelsföretag får bättre möjligheter till lönsamhet. Den finska regeringen beslutade nyligen att samma krav som ställs på landets bönder ska ställas vid upphandling. Sverige bör inspireras av det finska exemplet.

65. Livsmedelsindustrin, punkt 32 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 23.

Ställningstagande

Livsmedelsbranschen har efterfrågat en bättre samverkan mellan livsmedelsproducenter, industri, handel och konsumenter för att möta behoven av produkter med efterfrågan. Således behöver en sådan samverkan inom livsmedelskedjan främjas. Livsmedelsindustrin har en stor potential att växa. För att kartlägga vilka åtgärder som måste till för att stärka och utveckla branschen vill Centerpartiet se en utredning om hur konkurrenskraften inom livsmedelsindustrin kan stärkas med fokus på avgifter och skatter.

66. Främja livsmedelsexport, punkt 33 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Isak From (S), Sara Karlsson (S), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Monica Haider (S), Marianne Pettersson (S) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 7,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 6 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Inledningsvis vill vi tydligt framhålla att regeringen i mars i år gav ett uppdrag till Business Sweden om att genomföra ett särskilt exportprogram för livsmedel för att bidra till ökad livsmedelsexport och fler exporterande företag. Programmet kommer att erbjuda exportfrämjande aktiviteter för både stora och små livsmedelsföretag. Insatserna inom programmet kommer även att anpassas efter vad som efterfrågas av näringen och utformas utifrån företagets behov. I uppdraget ingår bl.a. att stödja företag vid val av lämpliga internationella avsättningsmarknader och vid etablering på utvalda marknader, att sprida information om svensk livsmedelsproduktion på marknader av särskild betydelse, att stärka den livsmedelsspecifika kompetensen vid myndigheter och utlandskontor av särskild betydelse samt att erbjuda svenska företag kompletterande exportteknisk information.

Vidare vill vi betona att regeringen redan har vidtagit en rad andra åtgärder i syfte att främja livsmedelsexport. Inom ramen för livsmedelsstrategin fick Livsmedelsverket i februari i år i uppdrag att inrätta ett samverkansforum för arbetet med att öka livsmedelssektorns marknadstillträde i tredjeländer. Inom kort kommer även en nationell samordnare för livsmedelsexport att anställas inom Regeringskansliet för att hjälpa och stötta företag som vill exportera. Vid

sidan av dessa åtgärder genomförs dessutom insatser inom ramen för regeringens exportstrategi, som även livsmedelsindustrin omfattas av.

Vi anser därmed att de insatser som efterfrågas i motionsyrkandena redan är väl tillgodosedda. Med det anförda anser vi att det inte finns skäl för riksdagen att göra ett särskilt uttalande i frågan.

67. Livsmedelsattachéer, punkt 34 (M, C, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10,
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 14 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 74.

Ställningstagande

Livsmedelsattachéer har visat sig vara effektivt för att stärka marknadsföringen och bedöms vara viktiga för att öka tillträdet till nya exportmarknader. Livsmedelsattachéer vid prioriterade ambassader kan påskynda landsgodkännanden och export genom att de har god kännedom såväl om den svenska marknaden och det svenska samhället som om det aktuella landet, dess kultur, marknad och myndighetsstruktur. Vi anser därför att livsmedelsattachéer bör placeras på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport.

68. Övriga exportfrämjande frågor, punkt 35 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7 och 8 samt
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 71–73 och 75–77.

Ställningstagande

Med mer export har vi en möjlighet att stärka lönsamheten inom det svenska lanthuset och det bedöms vara en viktig väg framåt för att skapa nya marknadsmöjligheter, vilket också inkluderar att få intäkter för alla produkt-delar. Vi anser därför att marknadsföringen av svenska livsmedel och mer-värden behöver prioriteras vid export och utlandsbesök.

Livsmedel faller under både Jordbruksverket och Livsmedelsverket, vilket gör det svenska myndighetsansvaret något splittrat i förhållande till andra framgångsrika länder. I dag budgeteras medel för att främja export i Jordbruks-verkets regleringsbrev till Business Sweden, men detta behöver tydliggöras genom ett exportfrämjande myndighetsansvar.

Både Livsmedelsverket och Jordbruksverket har i uppdrag att arbeta för fler landsgodkännanden. Det har resulterat i flera nya exportmarknader. Enligt Livsmedelsverket är ökade resurser nödvändiga för att minska handläggnings-tiderna, upprätthålla dagens exportmarknader och för att kunna arbeta mer aktivt och strategiskt med exportsatsningar. Livsmedelsverket och Jordbruks-verket framhåller vikten av erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande för att underlätta exporten.

Ett problem som försämrar effektiviteten är att medel anslås till Business Sweden enbart på årsbasis vilket hindrar långsiktig planering. Om medel skulle anslås för flera år i taget skulle det kunna innebära att Business Sweden i högre utsträckning kan planera insatser och styra strategiskt för att exportera livsmedel. Det skulle också underlätta för företags planer för internationa-lisering.

För att ytterligare främja arbetet med livsmedellexport på Business Sweden behöver kompetensen inom livsmedelsnäringen öka på myndigheten. Arbetet behöver gå åt två håll, dels behöver man öka den interna kompetensen och förståelsen för näringens behov och hitta fler vägar ut på den internationella marknaden, dels bör Business Sweden tillhandahålla information och utbilda i tillvägagångssätt för industrin och företag för att möjliggöra export till befintliga marknader. Vi har stor potential att öka förädlingsvärdet, och Business Sweden bör arbeta med att skapa en efterfrågan på svenska livsmedel och mervärden samt arbeta för att möta den framtida globala efterfrågan och utbudet.

69. Besöksnäringen och måltidsupplevelser, punkt 36 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 24 och 78.

Ställningstagande

Livsmedelsindustrin genererar även besöksturism. Många livsmedelsföretag bygger sina verksamheter kring sin produktion, t.ex. polkagrisar i Gränna. Det finns därför behov av en översyn av konkurrenskraften inom turistnäringen för att bl.a. kunna peka ut vilka åtgärder som krävs för att öka matturism.

Turismen och exportvärdet kopplat till turism, dvs. det värde som turister konsumerar för när de besöker Sverige, ökar. Det finns således mycket stora möjligheter i att Sverige profilerar sig som ett besöksmål för matturism. Målgruppen matintresserade resenärer ökar och en satsning på mat-, dryckes- och måltidsupplevelser kan skapa nya affärer, tillväxt och arbetstillfällen i hela landet. Att säkerställa att Sverige verkligen tar vara på den potential som svenska livsmedel har när det gäller export och matturism bör därför vara ett prioriterat område fram till 2020.

70. Mål för ekologisk produktion och konsumtion, punkt 37 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Isak From (S), Sara Karlsson (S), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Monica Haider (S), Marianne Pettersson (S) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 4,

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Som regeringen framhåller kan den ökande efterfrågan på ekologiska livsmedel bidra till tillväxt och konkurrenskraft i svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion. Efterfrågan på ekologiska livsmedel ökar i Sverige och är långt större än produktionen. Det råder stor brist på många ekologiska livsmedel, och det finns därmed stora möjligheter för svenska lantbrukare. Det är också därför regeringen har antagit en handlingsplan och avsatt resurser – så att svensk produktion ska kunna öka och även motsvara den stora efterfrågan som finns. Det är med detta som bakgrund som regeringen nu i sin handlingsplan har ett inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion. Liksom regeringen ser vi positivt på kvantitativa mål för ekologisk

produktion och konsumtion och menar att sådana mål spelar en roll för utvecklingen.

Vi anser i likhet med regeringen att svensk livsmedelsproduktion, både konventionell och ekologisk, behöver öka. Regeringen har presenterat en omfattande handlingsplan med 40 punkter och avsatt en dryg miljard de närmaste åren för detta. Det handlar om att öka svensk livsmedelsproduktion i alla led. Det handlar om bättre lönsamhet för jordbruket och livsmedelsindustrin och inte minst om fler jobb på svensk landsbygd.

Handlingsplanen för livsmedelsstrategin kommer att uppdateras över tid och givetvis påverkas av framtida regeringar. Varje regering för sig kommer att lägga fram sin handlingsplan. Handlingsplanen kan därmed se olika ut över tid. Målen för strategin kommer däremot att ligga fast och ge en tydlig inriktning för kommande insatser.

Med det anförda anser vi att det inte finns skäl för riksdagen att göra ett särskilt uttalande i frågan.

71. Svensk livsmedelsproduktion och konsumtion, punkt 38 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 9 och avslår motionerna

2016/17:517 av Betty Malmberg och Mats Green (båda M) yrkandena 1, 2 och 4,

2016/17:686 av Anna Hagwall (SD) och

2016/17:2122 av Betty Malmberg och Mats Green (båda M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Hållbarhet handlar om att sträva efter balans mellan miljöhänsyn, ekonomi och sociala frågor. Ensidigt fokus på endera delen riskerar att skapa problem både på kort och lång sikt. Moderaterna anser att den samordnande funktion för ekologisk produktion som regeringen har för avsikt att inrätta i stället bör ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet på vetenskapliga grunder, inte till konsumtionstrender eller ideologi; det bör inte heller vara inriktat mot en specifik produktionsform.

72. Forskning och innovation, punkt 39 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 11 och 16 samt
avslår motionerna
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 5 och 6 samt
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 80, 82, 83 och 85.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör fortsätta att arbeta för att stödja satsningar på innovation och utveckling inom livsmedelssektorn. Vidare anser vi att regeringen bör uppdra åt Formas och SLU att tydligare redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot.

73. Forskning och innovation, punkt 39 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 5 och 6 samt
avslår motionerna
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 11 och 16 samt
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 80, 82, 83 och 85.

Ställningstagande

Livsmedelsstrategin bör involvera forskning och innovation för att möjliggöra ökat förädlingsvärde och utveckling av lantbrukets odlingsmetoder. Framtiden ställer krav på alternativa livsmedel, och Sverige har potential att leda arbetet inom livsmedelsinnovation i och med sitt goda renommé och miljöarbete och med framgångsrika företag som specialiserar sig på innovativa matprodukter.

Vi vill förbättra företagsvillkor och främja inkubatorverksamhet för att Sverige ska kunna stärka sin position på området livsmedelsinnovation.

74. Kompetensutveckling och utbildning, punkt 40 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motionerna

2016/17:1176 av Solveig Zander (C),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 14 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 25, 63, 84 och 86.

Ställningstagande

Enligt Konkurrenskraftsutredningen är den svenska arbetskraftskostnaden för anställda i jordbruket den näst högsta i EU. Det är en konkurrenshämmande faktor. Många arbetstillfällen i lantbruket är säsongsbetonade, och därför behöver nya, mer flexibla anställningsformer utvecklas. Genom att göra det billigare att anställa skulle fler lantbrukare ha råd att ta in säsongarbetare. Sänkt skatt på låga inkomster behövs för att lantbruket ska kunna ta in den personal som behövs under arbetsintensiva perioder. Detta skulle också kunna bidra till att fler unga och nyanlända får ett första jobb. Det kan t.ex. omfatta att asylsökande redan vid första kontakten med Migrationsverket anmäler sitt intresse för jobb, för enklare matchning lokalt. Konkurrenskraftsutredningen föreslår att arbetsgivarutbildning och ledarutbildning erbjuds företagare inom jordbruks- och trädgårdsnäringen. Moderaterna anser att det är ett rimligt förslag och att möjligheterna att genomföra det inom befintliga strukturer bör ses över.

75. Kompetensutveckling och utbildning, punkt 40 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 14 och
avslår motionerna
2016/17:1176 av Solveig Zander (C),
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 3 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 25, 63, 84 och 86.

Ställningstagande

Konkurrenskraftsutredningen föreslår att SLU i samarbete med näringslivet samt svensk och internationell expertis inom universitet och högskola får i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur kompetensförsörjningen för primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning. Utredningen föreslår också att viktiga kunskapsområden för att stärka konkurrenskraften prioriteras inom ramen för kompetensutveckling och rådgivning inom landsbygdsprogrammet. Genom anpassade utbildningar för ändamålet, både på gymnasie- och högskolenivå, kan det skapas goda förutsättningar för framgångsrika företag och tillgång till kompetent arbetskraft. Sverigedemokraterna anser att det är viktigt att säkerställa kompetensförsörjningen för de gröna näringarna och att anpassa utbildningarna mer efter arbetslivets behov, särskilt i fråga om bristyrken.

76. Kompetensutveckling och utbildning, punkt 40 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 25 och
avslår motionerna
2016/17:1176 av Solveig Zander (C),
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 14,
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 3 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 63, 84 och 86.

Ställningstagande

För många företag inom livsmedelssektorn är det viktigt med möjlighet till arbetskraftsinvandring. Regeringen har aviserat att man ämnar göra om reglerna för arbetskraftsinvandring så att det blir svårare för utländska arbetare

att få enkla jobb i Sverige. Centerpartiet ser med oro på detta och anser att arbetsgivarna själva bäst avgör vilken kompetens de vill anställa i sina företag. Vi vill därför värna de gröna näringarnas kompetensförsörjning genom att bevara den öppna arbetskraftsinvandringen.

77. Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan, punkt 41 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 58 och avslår motionerna

2016/17:1645 av Kent Härstedt (S),

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 och

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkandena 9 och 12.

Ställningstagande

Ungefär en fjärdedel av de svenska hushållens klimatpåverkan kommer från maten, och hur vi konsumerar har stor påverkan även på miljö och natur. Svensk mat är smart för både klimat och miljö och har en minimal användning av antibiotika. Genom att äta mindre men bättre kött skulle påverkan på vår omvärld minska, och att byta ut importerad mat med högre påverkan på klimat och miljö mot närproducerad mat där stor hänsyn tas till miljön och klimatet och där ekosystemtjänster främjas är således viktigt för att Sverige ska ta ett ansvar globalt. Det blir allt viktigare att anta ett livscykelperspektiv på den mat som äts för att fånga upp både nyttor och kostnader. Det är viktigt att arbeta mer fokuserat med ett folkhälsoperspektiv som är bra för både miljö och människa. Att försöka minska påverkan på miljö och klimat från svensk konsumtion av livsmedel och säkerställa att svenska konsumenter äter mat som är både bra för dem och för miljön blir därför ett prioriterat område till 2020.

78. Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan, punkt 41 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 och
avslår motionerna
2016/17:1645 av Kent Härstedt (S),
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkandena 9 och 12 samt
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 58.

Ställningstagande

Under lång tid har, inte minst i den rika delen av världen, den stora köttkonsumtionens påverkan på klimat och solidarisk fördelning av begränsade globala resurser varit kända. Av detta skäl har Vänsterpartiet under lång tid föreslagit att en nationell handlingsplan med målsättning att minska de negativa effekterna från vår livsmedelskonsumtion antas. Havsmiljöinstitutets rapport stärker skälet för att ett sådant målinriktat arbete införs även för att förbättra havsmiljön genom minskad övergödning. En handlingsplan bör tas fram för hur klimat- och miljöpåverkan från livsmedelskedjan, inklusive animaliekonsumtionen, ska minskas.

79. Jordbrukets och livsmedelskonsumtionens miljö- och klimatpåverkan, punkt 41 (L)

av Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkandena 9 och 12 samt
avslår motionerna
2016/17:1645 av Kent Härstedt (S),
2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 58.

Ställningstagande

Jordbruket ska i likhet med andra sektorer bära sina egna miljö- och klimatkostnader men ska också ersättas för kollektiva nyttigheter som naturvård och bevarande av den biologiska mångfalden. Ett hållbart jordbruk är en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Redan med nuvarande teknik skulle jord- och skogsbruket kunna vara självförsörjande på hållbar energi. Det finns goda möjligheter att förbättra avkastningen på ett miljövänligt sätt genom att anpassa växtsorter, brukningsmetoder och näringsämnen efter lokala förhållanden.

Köttproduktionen är förknippad med stor klimatpåverkan och står för ca 15 procent av världens totala utsläpp av växthusgaser. För att minska köttkonsumtionens klimatpåverkan behöver köttproduktionen bli bättre, men köttkonsumtionen behöver också minska. Det är positivt med utvecklingen gällande klimatcertifierad köttproduktion, vilket innebär att gårdar minskar den totala klimatpåverkan i köttproduktionen. Det kan handla om att djuren utfodras med gräs i stället för soja, att smarta och mer hållbara energilösningar införs och att djuren betar på naturbetesmarker, vilket ger biologisk mångfald och öppna landskap. Insatser för metangasreducering leder till minskade utsläpp av växthusgaser samtidigt som vi får el och värme.

80. Klassificering av jordbruk, punkt 42 (SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Runar Filper (SD) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 23 och

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 21 och avslår motionerna

2016/17:2006 av Staffan Danielsson (C),

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 7 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 32.

Ställningstagande

I dag klassas något så naturligt som jordbruk som en miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och likställs med gruvtäkter och annan industri. Detta skapar en känsla hos jordbrukarna av att vara misstrodda. Det är inte enbart en fråga om terminologi; i och med att verksamheten klassas som miljöfarlig

riskerar inställningen hos myndighetspersoner påverkas negativt så att fokus hamnar på att leta fel. Bönderna har svårt att få råd om hur de ska göra för att göra rätt. Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) har föreslagit att jordbruk i stället ska klassas som miljöpåverkande verksamhet. Regeringen bör ta initiativ till en sådan förändring, vilket skulle förenkla handläggningen för miljötillstånd och anmälan av animalieproduktion.

81. Klassificering av jordbruk, punkt 42 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 7 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 32 och avslår motionerna

2016/17:2006 av Staffan Danielsson (C),

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 23 och

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 21.

Ställningstagande

I dag räknas lantbruket som en miljöfarlig verksamhet, och en mjölkbonde har samma krav som en miljöfarlig industri. Detta reglerar och hämmar till viss del utveckling av matproduktionen i Sverige. Enligt vår mening handlar lantbruk om att bruka och vårda jorden, ett kretsloppstänk som jordbrukare i århundraden använt sig av. Svenska lantbrukare vet hur viktigt kretsloppet är och brukar jorden på ett ansvarsfullt sätt. Därför vill Centerpartiet ändra utformningen av miljöbalken så att jordbruk inte ses som miljöfarlig verksamhet.

82. Anmälan och tillstånd för animalieproduktion, punkt 43 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 25 och
avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 10–12 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 31.

Ställningstagande

I dag klassas något så naturligt som jordbruk som miljöfarlig verksamhet och likställs med gruvtäkter och annan industri. Genom att i stället klassa jordbruk som miljöpåverkande verksamhet skulle handläggningen av miljötillstånd och anmälan av animalieproduktion förenklas. Därmed skulle det bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner vad gäller bl.a. miljö. Det handlar om att se systemet ur ett helhetsperspektiv. Myndigheterna bör eftersträva långsiktiga och målstyrda regelverk med mer generella rutiner och allmänna råd och styra bort från detaljstyrning.

83. Anmälan och tillstånd för animalieproduktion, punkt 43 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 10–12 och
avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 25 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 31.

Ställningstagande

Regeringen bör ge Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utarbeta en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktionen. Detta uppdrag ska syfta till att förkorta prövningsprocessen, öka kompetensen hos handläggare och främja en enhetlig rättstillämpning i olika delar av landet. Vidare bör prövningen av djurhållandeverksamhet koncentreras till färre miljöprövningsdelegationer. Detta ska syfta till en mer enhetlig rättstillämpning, underlätta för specialisering av miljösak-kunnskap och effektivisera prövningen.

Regeringen bör även ta initiativ till att ta bort kravet på samrådsförfarande för anmälningspliktig verksamhet. Den anmälningspliktiga verksamheten betraktas som mindre miljöpåfrestande. Kravet på samrådsförfarande innebär extra kostnader för den enskilde, och det tar längre tid att genomföra verksamhetsförändringar.

84. Övergödning, punkt 44 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 41 och
avslår motion
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 27.

Ställningstagande

Trots att övergödningen är ett faktum har goda svenska resultat uppnåtts de senaste åren. Landsbygdsprogrammets miljöersättningar är en nyckelåtgärd för att minska näringsläckaget. Arbetet med att bl.a. anlägga fler våtmarker och kantzoner samt anpassa gödningen efter grödans behov har varit mycket viktigt i sammanhanget, liksom satsningarna inom projekt såsom Greppa näringen. Dessa erfarenheter behöver exporteras och komma också andra länder till del.

85. Övergödning, punkt 44 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 27 och
avslår motion
2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 41.

Ställningstagande

Det behövs fortsatt arbete för att minska övergödningen av åar, vattendrag och hav genom ett mera hållbart brukande, bl.a. insatser såsom Greppa näringen. Kristdemokraterna vill därför framhålla att hållbara gödningsmetoder behöver utvecklas, inte bara ur självförsörjningssynpunkt utan också ur miljösynpunkt. Vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) bedrivs intressant forskning bl.a. om hur energigrödor kan användas vid framställning av kvävegödsel.

86. Miljöersättningar, punkt 45 (M, C)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 14 och 15,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 9 i denna del och 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 37 och 38.

Ställningstagande

Det är viktigt att den gemensamma jordbrukspolitiken används för att säkerställa att Europas jordbruk är så hållbart som möjligt och bidrar till att uppnå de 17 globala hållbarhetsmålen. Detta görs bäst via miljöersättningar och djurvälståndersättningar där lantbruksföretagaren kan välja åtgärder som passar på den egna gården. Dagens miljöersättningar baseras i allra största utsträckning på vilken åtgärd som utförs, snarare än det resultat som uppnås. Ur miljösynpunkt är det inte helt optimalt. Det leder ofta till att åtgärder inte genomförs, eller att ineffektiva åtgärder genomförs, med följderna att nationella miljömål inte uppnås. Att i högre grad låta varje gård välja sina åtgärder snarare än att ge generella miljöstödd riktade till vissa produktionsformer tror vi skulle ge högre utväxling när det gäller faktisk miljönytta. Kan åtgärderna även i högre grad kopplas till faktiskt miljöresultat skulle miljöersättningarna ge ännu högre utväxling än i dag. Det skulle göra att ekosystemtjänster och miljöåtgärder skulle kunna bli en affärsmöjlighet för lantbruksföretagare i särskilt känsliga områden. Vi föreslår därför att miljöersättningarna till lantbruket i större utsträckning ska baseras på resultat snarare än åtgärder.

87. Vattenfrågor, punkt 46 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 29 och
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 8 och
avslår motionerna
2016/17:1111 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M),
2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 9
och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 14, 33 och 44.

Ställningstagande

Om det föreslagna åtgärdsprogrammet för att uppfylla vattendirektivet skulle genomföras fullt ut skulle det få långtgående konsekvenser för svensk livsmedelsproduktion. Sverige har valt en egen modell där direktivets alla olika mål och krav har fått status som miljö kvalitetsnormer. Vattendirektivet är i grunden ett sunt åtgärds paket, men det lägger en alldeles för stor ekonomisk börda på lantbruket, som kan tvingas ta avsevärda arealer åkermark ur produktion. Sverigedemokraterna anser att åtgärdsprogrammets förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektivitet och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart och konkurrenskraftigt svenskt jord- och skogsbruk.

88. Vattenfrågor, punkt 46 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 9
och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 14, 33 och 44 samt
avslår motionerna

2016/17:1111 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M),
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 29 och
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

För att kunna producera livsmedel är det viktigt att fastighetsägaren kan bruka sin mark. Om staten gör anspråk på mark är det därför viktigt att se över fastighetsägarens rätt till ersättning. Ett tydligt exempel är vid bildande av vattenskyddsområden, när livsmedelsproduktionen avsevärt försvåras och det inte längre går att odla mat. Även Dricksvattenutredningen belyste problematiken med ersättning vid bildande av vattenskyddsområden. Att skydda dricksvattenförsörjningen är centralt för Centerpartiet, men vi delar Dricksvattenutredningens mening om att ersättningsformerna vid vattenskyddsområden måste utredas vidare. Centerpartiet vill t.ex. att myndigheterna ska ha ett dialogfrämjande uppdrag med markägare vid införande av vattenskyddsområde. Vi vill vidare att regeringen ser över Sveriges system med miljö kvalitetsnormer för vatten.

89. Agenda 2030, punkt 47 (C, L)

av Kristina Yngwe (C) och Lars Tysklind (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 8 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 9.

Ställningstagande

Sverige och FN:s övriga medlemsländer har ett ansvar utifrån Agenda 2030-målen att verka för att de globala målen nås, och det är respektive regerings ansvar att de nås i det egna landet. Den svenska livsmedelskedjan kan och bör bidra till Agenda 2030, och detta bör vara en målsättning för alla delar i kedjan. Det är en möjlighet för Sverige som matnation och som ett land med livsmedel av hög kvalitet, säkerhet, djurskydd och miljöhänsyn att exportera produkter och kunskap till andra länder. Detta är något som uttryckligen är beskrivet för de globala målen, men ändå har regeringen i hög grad utelämnat Agenda 2030-målen från den egna livsmedelsstrategin fram till 2030. Alla 17 mål är relevanta för livsmedelskedjan, framför allt mål två som är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett

hållbart jordbruk. Agenda 2030-målen bör därför inkluderas som tydliga mål i livsmedelsstrategin.

90. Generationsmålet och miljömålen, punkt 48 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 16 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 45.

Ställningstagande

Att myndigheter som arbetar med företag i livsmedelskedjan gör sitt för att de livsmedelspolitiska målen ska nås till 2030 är mycket viktigt och något som föreslogs i Konkurrenskraftsutredningens betänkande. Centerpartiet ser bl.a. ett behov av att berörda myndigheter arbetar för både miljömål och generationsmål så att Sverige kan behålla ett hållbart lantbruk i framtiden utan att vår miljöpåverkan exporteras till andra länder.

91. Biodrivmedel och biogas, punkt 49 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 47, 51 och 56.

Ställningstagande

En miljönytta med insamling av matavfall är produktion av biogas. Biogas kan också produceras från stallgödsel och andra restprodukter och kan utgöra en viktig landsbygdsverksamhet och bidra till lönsamhet för lantbruksföretag. Som en del i att skapa ett hållbart samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser och med 100 procent förnybar energi kan biogasen fylla en viktig funktion. För att ta vara på biogasens fulla potential och för att underlätta samordning

mellan de olika politikområden som biogasen berör vill vi att det tas fram en nationell biogasstrategi.

För grön omställning inom lantbruk, livsmedelsindustri och handel vill Centerpartiet vidare utforma regler som ger mer långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel. Då omställningen av arbetsmaskiner går långsamt finns det ett stort behov av drivmedel som fungerar i dagens motorer. För Centerpartiet blir det därför viktigt att skapa en produktion och efterfrågan av förnybara drivmedel i Sverige. Vidare anser Centerpartiet att det är viktigt att främja en grön omställning i lantbruket.

92. Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga produkter, punkt 50 (M, SD, C)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Johan Hultberg (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 79.

Ställningstagande

Vingårdar och små bryggerier skulle enligt vår mening kunna bli fantastiska besöksmål. Många besökare kommer till Sverige för att uppleva de smaker som finns i landets mat och dryck. Vi noterar att företrädare för tillverkare av alkoholdrycker samstämmt har uppgett att konsumenter i samband med studiebesök och liknande arrangemang genomgående efterfrågar möjligheten att få köpa med sig av de lokalproducerade alkoholdryckerna vid besöks- tillfället.

Gårdsförsäljning av alkohol skulle kunna vara ett sätt att skapa arbets- tillfällen på landsbygden och stödja besöksnäringen. Vi vill därför att det ska bli tillåtet med gårdsförsäljning hos de små lokala bryggerierna. Vi vill dock understryka att de alkoholpolitiska målen inte får äventyras. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om gårdsförsäljning av alkohol.

93. Gårdsförsäljning av övriga livsmedel, punkt 51 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:842 av Magnus Persson (SD) och
avslår motion
2016/17:134 av Jan Ericson (M) yrkande 1.

Ställningstagande

I dag kan vi se ett växande intresse för gårdsbutiker på vår landsbygd. Där fler vill sälja närodlade och egenproducerade varor, såsom vilt. Detta är viktigt ur flera aspekter. Dels för det lokala näringslivet i både liten och stor omfattning, dels för arbetsmarknaden på landsbygden. Dagens regelverk är dock krångligt, vilket gör att många varor blir svårsålda. Vissa varor till och med förbjuds. Här bör man se över regelverket för att underlätta för företagen samt jobba aktivt för undantag i EU-direktiven, då det ofta är dessa som sätter käppar i hjulen. Detta bör självklart vara en nationell fråga som vi själva ska styra över.

94. Livsmedelsförsörjning och beredskap, punkt 52 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2 och
2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motionerna
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67–69.

Ställningstagande

De svenska regeringarna har i modern tid främst tagit fasta på att säkra livsmedelskonkurrensen och global livsmedelssäkerhet. Detta har gjort att den s.k.

självförsörjningsgraden blivit lidande. Vi anser att det är oacceptabelt att självförsörjningsgraden för livsmedel nu har sjunkit till under 50 procent. Självförsörjningsgraden för livsmedel måste öka, bl.a. för att garantera större uthållighet vid nationella och internationella kriser. Ett robust civilsamhälle med en väl fungerande svensk livsmedelsproduktion bör därför ses som en del av Sveriges totalförsvar.

Vi i Sverigedemokraterna anser att livsmedelsstrategin behöver fastställa mätbara produktionsmål för ökad livsmedelsproduktion över tid. Det långsiktiga målet måste vara att nå 100 procents självförsörjningsgrad för de livsmedel som är möjliga att producera traditionellt och naturligt i Sverige. För att uppnå detta mål anser vi att man bör verka för

- större odlingsytor i hela landet
- fler lagerlokaler för livsmedel i hela landet
- en strategi för att välja ut grödor och nyttodjur som motsvarar våra grundläggande behov i en kris eller vid höjd beredskap
- en marknadsföringskampanj för att i fredstid köpa lokalproducerat.

95. Livsmedelsförsörjning och beredskap, punkt 52 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67–69 och avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att frågan om Sveriges livsmedelsförsörjning och försörjningstryggheten för livsmedel i händelse av höjd beredskap och krig är viktig att arbeta vidare med. Detta sker för närvarande inom ramen för Försvarsberedningens arbete där många olika aspekter behöver belysas i allt från primärproduktion till förädling och distribution av livsmedel. Det är också viktigt att utreda hur livsmedelskedjans sårbarhet vid kris kan minskas och att ansvarsfördelningen av livsmedelsberedskapen vid kris tydliggörs. Försvars-

beredningens arbete behöver beaktas i det vidare strategiarbetet på livsmedelsområdet så att vi får en livsmedelspolitik som hänger samman i ett brett perspektiv.

96. Livsmedelsförsörjning och beredskap, punkt 52 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och avslår motionerna

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2,

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67–69.

Ställningstagande

Vi anser att betydelsen av ett kvantitativt mål för självförsörjningsgraden av viktiga livsmedel bör bejakas. I Finland är försörjningsgraden runt 85 procent, detta för att de vet hur viktigt det är att i kristider ha livsmedel till landets invånare. Riksdagen bör slå fast de etappmål som föreslås i Konkurrenskraftsutredningen. Regeringen bör ge Jordbruksverket i uppdrag att ta fram indikatorer för dessa mål, så som utredningen föreslår. Även våra nordiska grannländer bör studeras när det gäller målformuleringar om självförsörjning. Riksdagen bör därför begära att regeringen återkommer med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad och bör också framhålla betydelsen av en inhemsk produktion av jordbrukets insatsvaror, såsom bränsle, gödningsmedel och reservdelar.

97. Förprovning av djurstallar, punkt 53 (M, C, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 13 och
 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 28 och
 avslår motion
 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 24.

Ställningstagande

Politiken måste underlätta för de människor som vill utveckla sitt företagande, och de hinder som finns i dag måste minimeras. Bland annat bör regeringen ge i uppdrag till Jordbruksverket att ta bort det obligatoriska kravet om förprovning vid ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar samt inredning för djur. I dag är reglerna för hur djurstallar ska byggas alltför detaljerade. I stället bör ökat fokus ligga på funktion och djurvälstånd.

98. Förprovning av djurstallar, punkt 53 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 24 och
 avslår motionerna
 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 13 och
 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 28.

Ställningstagande

Det måste bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner på olika områden. Mot denna bakgrund vill Sverigedemokraterna se enklare förprovning av nya djurstallar.

99. Bygglov för lantbruksfastigheter, punkt 54 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 26.

Ställningstagande

Att utveckla och bredda sitt företagande kan för en del företagare vara ett bra sätt att stärka lönsamheten. Det kan handla om allt från att utveckla och diversifiera sitt jordbruk till att också satsa på turism och upplevelseaktiviteter. Politiken måste underlätta för de människor som vill utveckla sitt företagande, och de hinder som finns i dag måste minimeras. Kravet på bygglov för ombyggnation av byggnader på lantbruksfastigheter hindrar i dag företagare att bredda sina verksamheter. De föreslagna åtgärderna skulle bl.a. kunna underlätta företagsutveckling som gårdsbutik och bed and breakfast.

100. Utformningen av EU:s jordbrukspolitik, punkt 55 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 36 och
avslår motionerna
2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 10
och
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 9.

Ställningstagande

För att den inre marknaden ska fungera är det viktigt att jordbrukspolitiken inte åternationaliseras, vilket skulle kunna leda till en konkurrens mellan länder som snarare handlar om subventioner än om kvalitativa produkter. För Centerpartiet ska den gemensamma jordbrukspolitiken leda till ett konkurrenskraftigt jordbruk där lantbrukaren får betalt för sina produkter och där beroendet av offentliga medel minskar.

101. Utformningen av EU:s jordbrukspolitik, punkt 55 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 9 och avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 10 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 36.

Ställningstagande

Konkurrenskraftsutredningen föreslår en omläggning av Sveriges position i förhållande till den gemensamma jordbrukspolitiken. Utredningen skriver att Sveriges ståndpunkt inom EU-samarbetet bör vara att stärka konkurrenskraften för det svenska jordbruket och för den svenska trädgårdsnäringen inom ramen för det övergripande målet om en avreglering av den gemensamma jordbrukspolitiken och en minskning av dess andel av EU:s budget. Kristdemokraterna anser att utredningens rekommendation bör följas. Svenska ståndpunkter inom den gemensamma jordbrukspolitiken bör ta sin utgångspunkt i att stärka svensk konkurrenskraft samtidigt som den totala EU-budgeten för jordbruk minskar.

102. Jordbruksstöd till aktiva lantbrukare, punkt 56 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 56 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Frikopplingen 2005, då gårdsstödet infördes, innebar att lantbrukare inte längre behövde producera jordbruksprodukter för att få stöd. I de mindre produktiva bygderna gör gårdsstödet i många fall att markerna endast bara

hävdas och landskapet med nöd och näppe hålls öppet. När aktiva lantbrukare behöver mer mark och den inte säljs eller arrenderas ut av passiva markägare, uppstår en s.k. inlåsnings effekt. Nuvarande effekt är att många stöd bidrar till högre arrende och markpriser som påverkar lönsamheten negativt för aktiva bönder som vill utveckla sin verksamhet och behöver mer mark. Sverigedemokraterna anser därför att jordbruksstöden i högre grad bör gå till aktiva lantbrukare.

103. Utbetalning av EU-ersättningar, punkt 57 (M, SD, C, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Johan Hultberg (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M), Runar Filper (SD) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 22 och

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 16.

Ställningstagande

Dagens regler för lantbruket gör att många lantbrukare är beroende av EU-stöd. Särskilt tydligt har detta varit för mjölkbönderna, som under de senaste åren har tagit skada av att marknadspriset för mjölk har varit och är väldigt lågt. Vi anser att regeringen måste säkerställa att jordbrukarstöden betalas ut i tid. Jordbruksverkets försenade utbetalningar av jordbruksstöden är mycket olyckligt för svenskt lantbruk. En bidragande faktor till många svenska mjölkbönders likviditetskris är just de försenade utbetalningarna från landsbygdsprogrammet. Under rådande mjölkkras är det många bönder som inte har ekonomisk kapacitet att ligga ute med pengar under någon längre tid. Regeringen har ibland använt EU-ersättningarna till jordbruket som en sorts budgetregulator. Man har därigenom fördröjt utbetalningarna. Inga andra EU-länder agerar på detta sätt. Det är viktigt att EU-ersättningarna betalas ut till bönderna så snart som möjligt, oavsett orsaken till fördröjning. Sverige bör vidare alltid betala ut EU-ersättningarna så snart de finns tillgängliga, detta för att underlätta böndernas likviditetssituation och för att låta pengarna komma till nytta i den svenska ekonomin.

104. Kostnadsersättningar, punkt 58 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 58 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 17 och 19.

Ställningstagande

Som ett led i arbetet för bättre konkurrensvillkor för svenska mjölkbönder föreslår vi ett förstärkt stöd för ökad konkurrenskraft i mjölksektorn. Vi föreslår en kostnadsersättning som kan utgå per djur och som kan väga upp för de fördyrande regler som finns i Sverige jämfört med grannländerna i Europa. Förslaget finansieras delvis av en omfördelning inom landsbygdsprogrammet och innebär en kostnadsersättning till mjölkbönderna på 330 miljoner kronor årligen under de kommande tre åren. Med förslaget får mjölkbönderna 1 000 kronor per ko i kostnadsersättning för merkostnaderna för svensk mjölkproduktion i jämförelse med övriga europeiska länder.

Vidare vill vi uppmärksamma att det inte finns något offentligt finansierat stöd i Sverige till lantbrukare som drabbas av skördeskador. Alla skördeskadeförsäkringar i världen, inklusive i USA, har någon form av offentlig medfinansiering. Inom landsbygdsprogrammet finns möjligheter att subventionera försäkringspremier eller program för inkomststabilisering, och det finns anledning att utreda införandet av någon form av fond för katastrofskador inom jordbruket. Systemet bör så långt som möjligt bygga på existerande struktur med Jordbruksverket och länsstyrelserna som förvaltande, kontrollerande och utbetalande myndigheter.

105. Äganderätt och egendomsskydd, punkt 59 (M, SD)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 och

avslår motionerna
2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 3.1 och 11.2,
2016/17:2888 av Gunilla Nordgren (M) och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 34.

Ställningstagande

Vi vill att de svenska lantbrukarnas konkurrensförutsättningar ska stärkas, och därför är det viktigt att värna äganderätten. Tyvärr har dock äganderättens omfattning och innebörd blivit föremål för diskussion under senare tid. Vi anser därför att det finns skäl för att stärka äganderätten. I ett antal uppmärksammade fall har markägare lidit skada som resultat av enskilda individers agerande. Framför allt rör det sig om fall i vilka allemansrätten har använts som förevändning för verksamheter som knappast kan anses falla inom ramar för vad allemansrätten är ämnad för. En stor risk med den typen av beteende är att tilltron till allemansrätten undermineras och att markägare vidtar åtgärder för att försvara för det rörliga friluftslivet. Allemansrätten är för viktig för att tillåtas lakas ur. Vi anser därför att det finns skäl att stärka äganderätten.

106. Äganderätt och egendomsskydd, punkt 59 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 3.1 och 11.2 samt

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 34 och
avslår motionerna

2016/17:2888 av Gunilla Nordgren (M) och

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Äganderätten med egendomsskyddet är inskriven i Sveriges grundlag, i Europakonventionen och i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. De utgör en grund för både demokrati och marknadsekonomi. Det är allvarligt när en myndighet brister i tydlighet om något så avgörande som äganderätt. Därför vill Centerpartiet att äganderätt och egendomsskydd

beaktas i myndighetsbeslut. Ett sådant företräde är ett steg i att stärka ägande och brukanderätt inom jord- och skogsbruk.

107. Hästnäringen, punkt 60 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 60 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och avslår motionerna

2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4,

2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD) yrkande 4,

2016/17:1886 av Lotta Finstorp (M),

2016/17:2621 av Daniel Bäckström (C),

2016/17:3141 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 8 samt

2016/17:3377 av Bengt Eliasson (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Hästnäringen och ridsporten är en livskraftig del av landsbygdsföretagandet. Utvecklingen har varit stark under senare årtionden, men det finns skäl att fortsätta att förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen i dessa verksamheter. En möjlighet vore att ridsporten betraktas som en friskvårdsförmån som kan bekostas av arbetsgivaren. Det behövs även en fortsatt satsning på utbildningen inom hästsektorn.

108. Rovdjursfrågor, punkt 61 (SD, C)

av Kristina Yngwe (C), Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 61 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19 och avslår motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 20.

Ställningstagande

I delar av landet upplevs rovdjur som ett stort hinder för möjligheten att bedriva exempelvis lammuppfödning eller rennäring. En fungerande rovdjursförvaltning är därför viktig, men också bättre möjlighet att skydda sina djur. Det har tyvärr visat sig att stängsling inte alltid är tillräckligt för att skydda sina djur mot rovdjursattacker. Angreppen är plågsamma både för djuren och dess ägare och innebär stora faktiska såväl som emotionella kostnader för de drabbade företagen. Vi vill därför öka möjligheterna att försvara sina husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur.

109. Rovdjursfrågor, punkt 61 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 61 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 20 och
avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19.

Ställningstagande

Rovdjursangrepp på tamboskap och husdjur kan orsaka stor ekonomisk skada för lantbrukare och leder till stor otrygghet bland många som lever i rovdjurs-täta områden. Dagens ersättningsnivåer till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur behöver ses över. Rennäringen ska värnas eftersom den är en betydelsefull del av samisk kultur samt viktig för sysselsättning och boende i Sveriges norra inland och fjällvärld. Ett stort problem är att vildsvinen plöjer upp åkrar och andra odlingar med stora skador som följd. Även i trafiken orsakar vildsvin stora skador. På senare tid har också risken för sjukdoms-smitta till tamsvin ökat. I kampen mot vildsvinen är den enskilde bonden rättslös. Bonden får inget stöd för förlorad skörd, inga pengar för stängsel eller ersättning för tid som måste läggas på avskjutning. Enligt vår mening behövs det därför generösare regler för ersättning för de skador som vildsvinen åsamkar.

110. Strandskydd, punkt 62 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 62 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

På många håll har ett strandskydd på flera hundra meter blivit ett hinder för nybyggnationer. Tvärtemot intentionerna har länsstyrelserna på många håll i landet beslutat om ett utvidgat strandskydd. Naturvårdsverket konstaterade vid en översyn att det fanns stora områden med utvidgat strandskydd som saknade tydliga motiv. Ändå har en del länsstyrelser valt att fortsätta driva frågan genom att föreslå en utvidgning av strandskyddet på upp till 300 meter. Detta riskerar att leda till negativa konsekvenser för såväl jord- och skogsbruket samt besöksnäringen. Sverigedemokraterna vill dra en gräns vid högst 100 meters strandskydd, vilket i högre grad bör regleras på kommunal nivå.

111. Strandskydd, punkt 62 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 62 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 27 och avslår motion

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Att utveckla och bredda sitt företagande kan för en del företagare vara ett bra sätt att stärka lönsamheten. Det kan handla om allt från att utveckla och diversifiera sitt jordbruk till att också satsa på turism och upplevelseaktiviteter.

Enligt vår mening måste politiken underlätta för de människor som vill utveckla sitt företagande, och de hinder som finns i dag måste minimeras, bl.a. bör strandskyddet ändras av denna anledning.

112. Biodling, punkt 63 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 63 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2550 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 29.

Ställningstagande

Till följd av kemikalieanvändningen har beståndet av vildbin och andra insekter som utför pollinering av växter minskat. När denna ekosystemtjänst inte fullt ut går att räkna med behöver den förstärkas. En viktig funktion i detta sammanhang har biodlarnas honungsbin. För att stödja biodlarna i den viktiga funktion deras bin har för pollineringen anser Kristdemokraterna att det behöver göras en översyn av hur denna verksamhet kan stödjas och utvecklas. Ett sätt kan vara information och opinionsbildning. Biodlingen är också utsatt för skador från vilt, främst björn. Länsstyrelserna, som ansvarar för utbetalning av viltskadeersättning, har väldigt olika policyer för detta. I vissa län får biodlarna 0 kronor medan de i ett annat får upp till 5 000 kronor per förstörd bikupa. Det behövs ett konsekvent erkännande av biodlarnas rätt till viltskadeersättning.

113. Vissa landsbygdsfrågor, punkt 64 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 64 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2418 av Mikael Eskilander och Roger Hedlund (båda SD) och
2016/17:2450 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 12 och
avslår motionerna

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 70.

Ställningstagande

I dag krävs tillstånd för att ta jordbruksmark ur produktion, vilket oftast görs inför att marken ska planteras och därmed gå över till att klassas som skogs- mark. Det krävs dock tillstånd för att ta jordbruksmark ur produktion, vilket görs genom en ansökan till länsstyrelserna. Att få ett tillstånd kan ta minst åtta månader och ibland betydligt längre. Det är en orimligt lång handläggningstid om man t.ex. jämför med anmälan om skogsavverkning, som behandlas inom sex veckor. Den stora skillnaden i handläggningstider kan inte försvaras utifrån att det skulle krävas mer arbete från länsstyrelsens sida. Vi i Sverige- demokraterna anser att det är av stor vikt att onödigt byråkrati undviks och att handläggningstiderna bör kunna kortas avsevärt.

114. Vissa landsbygdsfrågor, punkt 64 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 64 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 70 och
avslår motionerna

2016/17:2418 av Mikael Eskilander och Roger Hedlund (båda SD),

2016/17:2450 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 12 och

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Fritidsodling är den näst vanligaste fritidssysselsättningen i Sverige. Den organiserade fritidsodlingen omfattar organisationer som Riksförbundet Svensk Trädgård med över 30 000 medlemmar och Koloniträdgårdsförbundet med ca 25 000 medlemmar. Den organiserade fritidsodlingen arbetar aktivt för en hållbar och ekologisk odling genom att sprida objektiv kunskap om odling via rådgivning, faktablad, tidningar och utbildande aktiviteter. För alla fritidsodlares räkning förmedlar de forskningsresultat, förvandlar information från myndigheter till mer lättillgänglig information, deltar i inventeringar och bevarandet av kulturväxter samt besvarar remisser inom odlingsområdet. Med andra ord spelar fritidsodlingen en viktig roll för kunskapsspridning, och vi anser därför att dess roll inom livsmedelskedjan behöver lyftas.

115. Vissa landsbygdsfrågor, punkt 64 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 64 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 18 och
avslår motionerna
2016/17:2418 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD),
2016/17:2450 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 12 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 70.

Ställningstagande

Vi vill förändra det s.k. beteskravet för mjölkkor i lösdrift. I dag är svenska mjölkbönder förhindrade att ansöka om betesstöd från EU på grund av nationella regler om att mjölkkor måste gå ute och beta under sommaren. Med ett slopat nationellt beteskrav kan svenska mjölkbönder med kor i lösdrift, i likhet med sina europeiska kolleger, få betesstöd från EU. Detta är ett steg mot mer jämlika konkurrensvillkor för Sveriges mjölkbönder. Sveriges bönder har en hög medvetenhet om djurskydd och är måna om sina djurs hälsa och tillgång till utevistelse. Det formella beteskravet är därför av mindre betydelse.

116. Livsmedel och livsmedelsproduktion, punkt 65 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 65 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 20 och
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 11 och
avslår motionerna
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24,
2016/17:2067 av Edward Riedl (M),
2016/17:2556 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD),

2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP) yrkande 6 och
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 65.

Ställningstagande

Småskaliga och mobila slakterier är viktiga för att möjliggöra ett ökat utbud av närproducerade livsmedel och skapar en viktig infrastruktur för att stärka den växande gastronomiturismen. De leder dessutom till kortare djurtransporter och skapar arbetstillfällen, samtidigt som försörjning av kött förenklas i händelse av störningar i infrastrukturen. Vi vill gärna att fler småskaliga och mobila slakterier ska kunna etableras och vill därför att de regler som gäller ska ses över i syfte att ytterligare förenkla dem.

117. Livsmedel och livsmedelsproduktion, punkt 65 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 65 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24 och

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 65 och

avslår motionerna

2016/17:2067 av Edward Riedl (M),

2016/17:2556 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD),

2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP) yrkande 6,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 20 och

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

För att möta den framtida efterfrågan på livsmedel när den globala befolkningen ökar behövs alternativa livsmedelsinnovationer. När det gäller insekter som foder klassas de som animalier, och det är förbjudet att använda animalieprotein till djurfoder för lantbruksdjur. Insekter skulle dock kunna vara en bra proteinkälla i djurfoder, inte minst i och med att det utgör en naturlig föda för kycklingar, grisar och fiskar och kan ersätta odlat sojaprotein. Insekter till djurfoder skulle inte heller konkurrera med åkerarealen för produktion av livsmedel då de livnär sig på gödsel och avfall. Att ersätta sojafoder med foder baserat på insekter skulle sannolikt medföra ytterligare miljövinster i och med att det kan minska skövlingen av regnskog vid lägre efterfrågan på sojafoder.

Det finns däremot anledning till försiktighet, och man behöver utvärdera riskerna med import av invasiva arter, som inte finns naturligt i den svenska floran. Likaså behöver risker med oönskade bakterier och virus undersökas. Inom EU pågår en utvärdering av dessa risker. Centerpartiet vill att regelverken skyndsamt ses över för att underlätta användning av insekter som protein.

Vidare anser vi att regelverket för hälsopåståenden kan förbättras, utan att riskera att det urvattnas, för att öka trovärdigheten för högkvalitativa livsmedel med hög säkerhet. Alla hälsopåståenden, s.k. claims, på livsmedelsförpackningar är reglerade via EU-lagstiftning och tolkas sedan av ansvarig myndighet. Mycket mervärden från svenska livsmedel och svensk livsmedelsindustri skulle kunna kommuniceras via dessa hälsopåståenden, men lagstiftningen i dag anses vara alltför rigid, och det krävs politiskt engagemang för att förändra detta. Exempelvis finns det hälsofördelar med att konsumera fil och yoghurt då dessa produkter innehåller nyttiga bakterier som är bra för magen, men detta får inte längre kommuniceras. Ett annat exempel är när ett företag lyckas minska salt- eller sockerhalten i sin produkt och ändå inte har möjlighet att kommunicera detta om inte sänkningen är på 30 procent i ett svep.

118. Livsmedel och livsmedelsproduktion, punkt 65 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 65 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2556 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) och
avslår motionerna
2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24,
2016/17:2067 av Edward Riedl (M),
2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP) yrkande 6,
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 20,
2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 65 och
2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser att Livsmedelsverket idag har en alltför rigid syn på hur de gemensamma EU-reglerna ska tolkas. Genom sin snäva tolkning av EU:s direktiv för nya livsmedel, ger Livsmedelsverket en klar konkurrensnackdel till svenska importörer av sådana grödor som inte salufördes i unionen före 1997. Därför anser vi att gällande lagstiftning måste uppdateras till dagens förutsättningar.

Detta gäller t.ex. gränserna för vad som räknas som livsmedel och när en produkt övergår från att vara gröda till att vara livsmedel.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 66 (M)

Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Gunilla Nordgren (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i de aktuella kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 66 (SD)

Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag hänvisar vi till de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare reservationer och i de aktuella kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet:

1. Riksdagen godkänner regeringens förslag till övergripande mål för livsmedelsstrategin.
2. Riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för det strategiska området Regler och villkor.
3. Riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för det strategiska området Konsument och marknad.
4. Riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för det strategiska området Kunskap och innovation.

Följdmotionerna

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om självförsörjningsgraden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mätbara produktionsmål för ökad livsmedelsproduktion bör införas i den nationella livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbruksstöden i högre grad bör gå till aktiva lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte finns behov av att se över jordförvärvslagen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om byråkrati och myndigheters kontroll och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för en långsiktigt hållbar användning av mark där särskilt värdefull åkermark ska kunna skyddas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder som inte missgynnar svenskt jord- och skogsbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddets regler inte får innebära inskränkningar i jord- och skogsbrukets verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompensera de svenska lantbrukarna för merkostnader på grund av högre krav i djurskyddet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av den svenska djurskyddslagstiftningen bör ske för en mer målstyrd i stället för detaljstyrd djurskyddslagstiftning, där djurens hälsa främst är i fokus, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om djuromsorgsprogrammen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för fiskodling i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedel som upphandlas offentligt ska vara producerade enligt gällande svensk miljö- och djurskyddslagstiftning när det är möjligt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den offentliga upphandlingen i högre grad bör prioritera inköp av närproducerade och ekologiska livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge främjandeuppdrag till myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara, medvetna val och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta och främja livsmedelsexporten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt råd för att bidra till att genomföra strategin och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera Sveriges ståndpunkt inom EU-samarbetet när det gäller utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprovning inom animalieproduktionen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att provningen av djurhållande verksamhet bör koncentreras till färre miljöprovningssdelegationer och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att ta bort kravet på samrådsförfarande för anmälningspliktig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort det obligatoriska kravet på förprovning vid om- och tillbyggnad av djurstallar samt inredning för djur och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta livsmedelsattachéer och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en parlamentarisk statlig utredning bör tillsättas för att ta ett samlat grepp för att minska regelbördan och föreslå förenklingar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att EU-ersättningarna betalas ut i rätt tid och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en kostnadsersättning för svensk mjölkproduktion och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra beteskravet för kor i lösdrift och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättningar vid skördekatastrofer och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättningar vid viltskador och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbruk ska klassas som miljöpåverkande verksamhet i stället för miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvarsfull offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skatter och avgifter utformas så att en konkurrenskraftig livsmedelssektor främjas och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sådana ändringar i jordförvärvslagen som nämns i avsnitt 7.4 i propositionen inte ska genomföras eller utredas och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning på nya grödor och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Formas i sin fördelning av forskningsanslag bör få i uppdrag av regeringen att särskilt beakta behovet av forskning på nya grödor och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hållbara gödningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kött från vilt och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om biodling och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det småskaliga fisket och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelförenklingar inom fiskerinäringen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge främjandeuppdrag till myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara, medvetna val och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid offentlig upphandling ha ett tydligt regelverk som gör det enkelt att ställa krav på miljöhänsyn och djurskydd, inklusive restriktiv antibiotikaanvändning, motsvarande svensk nivå och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta och främja livsmedelsexporten och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strategin ska bidra till att uppnå Agenda 2030-målen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbruket ska bära sina egna miljö- och klimatkostnader men också ersättas för kollektiva nyttigheter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bioteknik (genetiskt modifierade organismer, GMO) kan spela en avgörande roll för att få fram bättre skördar och näringsinnehåll och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grön skatteväxling och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om köttproduktionens klimatpåverkan liksom vikten av metangasreducering och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fiskens självklara plats i en livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att minska matavfallet i hela livsmedelskedjan samt av att återvinna mer matavfall och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge främjandeuppdrag till myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara, medvetna val och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta och främja livsmedelsexporten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa strategiperioder och etappmål och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kontrollstationer för strategins uppfyllnad 2020 och 2025 och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strategin ska bidra till att uppnå Agenda 2030-målen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelbördan och kostnadsbördan för företag i livsmedelskedjan bör minska och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avbryta planer på nya punktskatter på lantbruket fram till 2020 och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel som huvudprincip och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ersättningsformer till markägare när mark tas i anspråk vid bildande av vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftning om sortgodkännande ska baseras på egenskaper i stället för förädlingsteknik och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera dagens djurskyddslag så att dess reglering går från detaljstyrning till målstyrning med bibehållen djurskyddsnivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta med regelförenklingar för animalieproducenter och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsammans med branschen titta vidare på möjligheten att utveckla koncept där svenska mervärden kan skapas utan lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheten att försvara sina husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta ägarskifte och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordförvärvslagen ska behållas i sin nuvarande form och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå vakt om flexibla anställningsformer som visstidsanställning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur konkurrenskraften i livsmedelsindustrin kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konkurrenskraften inom turistnäringen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna de gröna näringarnas kompetensförsörjning genom att bevara den öppna arbetskraftsinvandringen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygglov för ombyggnad av byggnader på lantbruksfastigheter bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra strandskyddet för att främja och stärka möjligheterna för företag på landsbygden att diversifiera sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort förprovning vid ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar samt inredning av dessa och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter kopplade till livsmedelskedjan bör arbeta för livsmedelsstrategins uppfyllnad och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den offentliga kontrollen bör vara likvärdig i hela landet och präglas av hög kompetens och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska påskynda tillståndsprocesser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra utformningen av miljöbalken så att jordbruket inte ses som miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en bättre dialog mellan myndighet och markägare vid införandet av vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äganderätt och egendomsskydd ska beaktas i myndighetsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rättssäkerheten för djurproducenter och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s jordbrukspolitik bör bidra till en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöersättningar ska styras mot resultat och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för riktade miljöersättningar i stället för generella stöd till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ha miljö- och djurvälståndersättningar även för lag och praxis och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja djurvälståndet på EU-nivå och arbeta för likvärdig tillämpning av EU-regelverken och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att övertolkning undviks när EU:s regelverk genomförs i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla fler djurvälståndersättningar och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att användningen av fossila insatsvaror i livsmedelskedjan bör minska, resurseffektiviteten bör öka och det cirkulära systemet bör slutas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Sveriges system med miljö kvalitetsnormer för vatten och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter ska arbeta för både miljömål och generationsmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sluta kretsloppet av näringsämnen mellan stad och land och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma regler som ger mer långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta inhemsk odling av proteingrödor och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla regler för distribution och försäljning av viltkött och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja bättre avfallshantering inom lantbruket och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja grön omställning i lantbruket och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja marina affärsmodeller och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål och etappmål för minskning av matavfall och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska tillhandahålla information för att minska matsvinnet och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra märkningen på livsmedel från bäst före till minst hållbar till och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta en nationell biogasstrategi och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för butiker att bli foderleverantörer och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelskonsumtions påverkan på miljö och klimat bör minska och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att det vid offentlig upphandling av livsmedel ställs krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgängliggöra information om ursprung av kött för konsumenterna i det offentliga köket och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja förutsättningarna för lokala leverantörer och producenter att delta i den

- lokala offentliga upphandlingsprocessen av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Upphandlingsmyndigheten bör stödja offentliga konsumenter när det gäller antibiotikasmart upphandling och tillkännager detta för regeringen.
 63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad använda mat som pedagogiskt verktyg i skolan och tillkännager detta för regeringen.
 64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvariga myndigheter bör verka för att utbilda och informera inköpare och kökspersonal om hälsosam hållbar kost och födoämnesallergier och tillkännager detta för regeringen.
 65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverk för hälsopåståenden och claims i EU och tillkännager detta för regeringen.
 66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hälsosam kost och tillkännager detta för regeringen.
 67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska livsmedelskedjans sårbarhet vid kris och tillkännager detta för regeringen.
 68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra ansvarsfördelningen av livsmedelsberedskap vid kris och tillkännager detta för regeringen.
 69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra livsmedelsförsörjning till en viktig parameter i civilförsvarsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.
 70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta fram fritidsodlingens roll i livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
 71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera marknadsföring av svenska livsmedel utomlands och tillkännager detta för regeringen.
 72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra myndighetsansvaret för att främja livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.
 73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera att öka antalet landgodkännanden och tillkännager detta för regeringen.
 74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att placera livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.
 75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå medel till Business Sweden under längre tid än ett år i taget och tillkännager detta för regeringen.

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kompetensen inom livsmedel på Business Sweden för att underlätta exportfrämjandet och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att tillhandahålla information om och utbilda i tillvägagångssätt för livsmedelsindustrin och livsmedelsföretag att exportera till befintliga marknader och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att marknadsföra Sverige som besöksmål för matturism och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra gårdsförsäljning av lokala alkoholhaltiga produkter och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja livsmedelsforskning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda förutsättningar för start-up-företag och tillkännager detta för regeringen.
82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra regelbunden samverkan genom branschdialoger med regeringen för att främja samordning inom kunskaps- och innovationssystemet för livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta branschskolor och tillkännager detta för regeringen.
85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta mobilitet mellan akademien och näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad använda studie- och yrkesvägledarna som länk mellan skolan och arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra generellt goda företagsvillkor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge främjandeuppdrag till myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara, medvetna val samt arbeta för att utbudet ska möta konsumenternas efterfrågan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta och främja livsmedelsexporten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur målen för strategin ska mätas och hur måluppföljningen ska ske och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en samordnande funktion bör ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheterna vid genomförandet av EU-direktiv eller tillämpningen av EU-förordningar ska genomföra dem på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler småskaliga och mobila slakterier ska kunna etableras och att de regler som gäller för dessa därför ska ses över i syfte att ytterligare förenkla dem och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna för ett svenskt växtförädlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i större utsträckning bör uppmuntra att det vid offentlig upphandling ställs krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:134 av Jan Ericson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra gårdsförsäljning av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:297 av Amir Adan (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka förutsättningarna att tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) göra en översyn för att skärpa tillsynen av kosttillskott för att stävja ett växande folkhälsoproblem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:310 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att bli världsledande inom miljöfrämjande grödor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:448 av Saila Quicklund (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ursprungsmärkning av mat och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi med regler om innehåll i mat och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:449 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare uppdrag till länsstyrelser och regioner att stötta svenskt mathantverk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:517 av Betty Malmberg och Mats Green (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den aviserade livsmedelsstrategin ska avstå från att lägga fasta mål för ekologisk produktion och konsumtion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte är politikens uppgift att ta ställning till vilka produktionsmetoder som lantbrukare ska använda, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produktionsmålen för ekologisk odling bör ersättas med strävansmål för ett mer resurseffektivt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:537 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenkling av försäljningen av viltkött och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:591 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och titta på möjligheterna till att även i Sverige (likt andra länder) skapa mer gynnsamma förutsättningar för återetableringen och bevarande av fler fåbodbruk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:596 av Agneta Gille och Sanne Lennström (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör eftersträva att vildsvinskött blir mer tillgängligt och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:686 av Anna Hagwall (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bidra till ökad inhemsk ekologisk hälsobefrämjande jordbruksproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:722 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om måltider inom ramen för välfärdsverksamheterna som en del av livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:820 av Annie Lööf m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konkurrenskraften inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av tillståndet för hästhållning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att jämställa hästen med andra betes- och grovfoderätande djur inom jordbruket inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C):

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta fram och exportera goda exempel i arbetet med minskat kväveläckage, exempelvis Greppa näringen, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:842 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:859 av Åsa Coenraads (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om näringsfrihet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1111 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en harmonisering av målen om en ökad livsmedelsproduktion och vattendirektivets mål om god vattenkvalitet, innan vi förlorar viktig livsmedelsproduktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1176 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram riktlinjer för att intressera fler ungdomar att välja lantbruksyrket och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1190 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom flera områden se över hur den agrara näringen kan stödjas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1241 av Lotta Olsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utvärdera och se över lagstiftningskravet på gödselspridning på åkrar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att bättre anpassa gödselspridning efter väder-, vind- och markförhållanden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ge lantbrukare större möjlighet att avgöra när det är lämpligast att sprida gödsel på våra åkrar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1325 av Stefan Nilsson och Niclas Malmberg (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om märkning av tillsatt socker i livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU bör lyfta frågan om en gemensam märkning inom EU av tillsatt socker och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning vars syfte är att ta fram nationella rekommendationer för hur kommunerna bör förhålla sig till hästrelaterade kommunala frågor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1353 av Hanna Wigh (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen ska skärpas så att alla matvaror innehållande animaliska produkter ska märkas med uppgifter om var djuret är uppfött, slaktat och styckat samt tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla livsmedel avsedda för mänsklig konsumtion ska ursprungsmärkas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att allt djurfoder ska ursprungsmärkas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1556 av Betty Malmberg (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU gör en jämförande granskning av implementeringen och efterlevnaden av de EU-direktiv som rör lantbrukares villkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1589 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en återrapport om regeringens åtgärder med anledning av Statskontorets förbättringsförslag rörande livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1590 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den kommande livsmedelsstrategin ska inkludera en strategi för ökad inhemsk animalieproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1645 av Kent Härstedt (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en minskad köttkonsumtion, t.ex. införandet av köttfri dag inom offentlig verksamhet, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1772 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge jordbrukarna ett större förtroende att sprida biogödsel efter förnuft och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1821 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rennäringslagen (1971:437) i syfte att garantera alla medborgare likhet inför lagen oavsett börd och etnisk tillhörighet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1864 av Stefan Nilsson och Carl Schlyter (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förpackningar med alkoholhaltiga drycker ska ha märkning med information om bl.a. energiinnehåll och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1886 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att underlätta för hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1983 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enklare regler för att slakta och försälja vildsvin och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1989 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en handlingsplan bör tas fram för hur klimat- och miljöpåverkan av livsmedelskedjan, inklusive animalieproduktionen, ska minskas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2006 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra beteckningen för jordbruket från miljöfarlig verksamhet till livsnödvändig eller möjligen miljöpåverkande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2008 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den kommande livsmedelsstrategin måste innehålla offensiva tillväxtmål, lägre skatter och kraftiga regelförenklingar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2010 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en livsmedelsstrategi som skapar bättre förutsättningar för lönsamma och konkurrenskraftiga företag som producerar och levererar hållbara livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av att lyfta hela livsmedelskedjan, inklusive konsumentperspektivet, vid formandet av en livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge myndigheter som berör livsmedelskedjan ett främjandeuppdrag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förädlingsvärdet i livsmedelskedjan från jord till bord och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja svensk livsmedelsinnovation och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra myndighetsansvaret för att främja livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bättre marknadsföra svenska livsmedel utomlands och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att placera livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att minska negativ miljöpåverkan från livsmedelskonsumtion och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra märkningen på livsmedel från bäst före till minst hållbar till och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU bör verka med kraft för att minska livsmedelsförfälskningen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka ursprungsmärkningen och införa denna på fler livsmedel på EU-nivå, i ett första steg mejeriprodukter, och tillkännager detta för regeringen.

- 20.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU bör verka för högre livsmedelsstandard och djurskydd inom unionen och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser livsmedelspolitik.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att främja småskaliga livsmedelsföretag på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av Matlandet Sverige och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt se över regelverken för protein till foder och livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C):

- 3.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äganderätt och egendomsskydd ska beaktas i myndighetsbeslut och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser landsbygdspolitik.

- 11.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äganderätt och brukanderätt vid jord- och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser landsbygdspolitik.

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla regler kring övertagande av jordbruksföretag vid generationsskiftet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra lagstiftningen kring växtförädling så att den bygger på egenskap i stället för förädlingsmetod, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra utformningen av miljöbalken så att jordbruket inte ses som miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheterna bör få ett tydligt främjande- och dialoguppdrag och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla reglerna för förgröningsstödet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda tillståndprocesser och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla miljöersättningsarna med gårdsanpassade och resultatbaserade stöd i

stället för fokus på produktionsform och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöersättningar bör riktas mot miljönytta i stället för produktionsform och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i regleringsbrevet för berörda myndigheter ska framgå att de ska arbeta för både miljömål och generationsmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2067 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att definitionen av cider ses över och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2078 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur det svenska lantbrukets konkurrenskraft kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2122 av Betty Malmberg och Mats Green (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekologisk odling och dess lägre avkastande förmåga samt vilka konsekvenser det får för klimat, miljö samt en globalt växande befolkning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen då det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör agera i enlighet med relevant forskning samt slutsatser från regeringens expertmyndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2298 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på ett övergripande och seriöst plan, via oberoende och statligt finansierade forskare, utreda tillsatsers effekter – i kombination eller enskilt – i livsmedel samt utifrån resultatet skyndsamt föreslå riksdagen lämpliga åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2313 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statlig livsmedelskontroll och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2331 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tvingande skyldighet att informera om innehållet i maten på restauranger och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2359 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påtagligt stärka konsumentskyddet i fråga om märkningen av förpackningsdatum på livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2394 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om märkning av salthalt i livsmedel där halten är hög och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2418 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska handläggningstiden för att ta jordbruksmark ur produktion och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilt som mat och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta regelverket för vilthantering och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla reglerna kring försäljning av vildsvinskött och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2446 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett svenskt konkurrenskraftigt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sätta upp mål för Sveriges självförsörjningsgrad och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att kunna stödja avbyttjänster till animalieproducenter och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt arbeta för en långsiktig svensk livsmedelsstrategi där Konkurrenskraftsutredningens förslag införlivas i strategin, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja satsningar på innovation och utveckling inom livsmedelssektorn och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är viktigt att säkerställa kompetensförsörjningen för de gröna näringarna och att anpassa utbildningarna mer efter näringens behov, särskilt i fråga om bristrycken, och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Formas och SLU att tydligare redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar emot och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda lantbrukets möjligheter att i högre grad få tillgång till riskkapital samt underlätta för generationsskiften och inträden i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en minskad onödig byråkrati för lantbruksnäringen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket fortsatt behöver arbeta för förenklade regler och generösare tolkningar för landsbygdsprogrammen och direktstöden och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetensen hos de myndigheter och de kontrollanter som utför kontroller behöver säkerställas och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att felaktiga tvärvillkorsavdrag ska betalas tillbaka till lantbrukarna och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rimliga sanktions- och återkravsbelopp bör gälla vid felaktigheter och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbruk ska klassas som miljöpåverkande verksamhet i stället för som för närvarande en miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för enklare förprovning av nya djurstallar och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för enklare handläggning för miljötillstånd och anmälan av animalieproduktion och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver ske en översyn kring spridning och hantering av stallgödsel och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den svenska animalieproduktionen i ökad utsträckning ska kunna baseras på närproducerade fodermedel och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökad svensk odling av proteinfoder och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med kontroller av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka sanktionsmöjligheterna mot dem som fuskar med livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av animaliska produkter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer effektiv och likvärdig livsmedelskontroll och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lägre temperaturer för hantering av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ursprungsmärkning av svenska mejeriprodukter och bättre kommunikation av svenska mervärden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2450 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta omställning av jordbruksmark till skogsmark och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2451 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter i ökande grad bör

arbета för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett livskraftigt och levande fåbodjordbruk kan bevaras och utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra ett restaureringsstöd för insatser och restaurering av kultur- och landskapsvårdande objekt i odlingslandskapet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2550 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn ska genomföras av hur biodlingen kan stödjas och utvecklas i vårt land och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2556 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att uppdatera livsmedelslagstiftningen, exempelvis gränserna för vad som räknas som gröda och vad som räknas som livsmedel, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2557 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de EU-gemensamma reglerna om ursprungsmärkning för nötkött också ska gälla för kött från andra djurslag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2594 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram riktlinjer för en kulturmärkning av svenska matprodukter med stort kulturhistoriskt värde och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2621 av Daniel Bäckström (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över förutsättningarna för hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2634 av Jan Lindholm (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av globala begränsningar av antibiotika i förebyggande syfte i livsmedelsproduktionen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2649 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en svensk livsmedelsstrategi bör fokusera på att stärka konkurrenskraften för svensk livsmedelsindustri och öka produktionen och exporten av svensk mat och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2659 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen inom hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör utveckla instrument och riktlinjer så att lokala kontrakt kan spridas och initieras över hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2715 av Erik Bengtzboe och Hans Rothenberg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en långsiktig livsmedelsstrategi och förverkligande av Konkurrenskraftsutredningens förslag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2878 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skånskt jordbruks konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2888 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äganderätten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2936 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg och Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta minska regelkrånglet för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3075 av Daniel Bäckström (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en svensk livsmedelsstrategi ska innehålla konkreta målsättningar med genomförbara åtgärdsförslag som stärker tillgången till och möjliggör ökad livsmedelsproduktion i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3141 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma hästsektorns många positiva effekter, t.ex. arbetstillfällen, turism och fritidssysselsättning för barn och ungdomar, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att hästsektorn ska vara en naturlig del i utvecklingen av landsbygden och bidra till att nå EU:s miljömål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3168 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av datummärkningen av livsmedel i syfte att minska matsvinnet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3171 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försäljning av viltkött och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för fler inlämningsställen och vilthanteringsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka äganderätten inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för en arbetsgivar- och ledarutbildning för företagare inom jordbruks- och trädgårdsnäringen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska, mer långtgående särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen med jämna mellanrum bör prövas och vid behov förändras och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att såväl regler som ersättningar för miljö- och djurskydd i större utsträckning bör kopplas till resultat i stället för åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket i uppdrag att arbeta fram en ny policy för livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om standardiserade kontrollsymboler i samband med livsmedelskontroll och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsföretag under vissa förutsättningar ska kunna byta livsmedelsinspektör och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mindre kommuner vid behov ska samverka med andra kommuner för att säkerställa relevant kompetens vid livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge nystartade livsmedelsföretag dispens från vissa krav i uppstartsskedet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande för att EU i större utsträckning ska prioritera frågan om livsmedelsbedrägeri och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen för livsmedelsbedrägerier bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvenserna av alla skärpta regler ska analyseras noga och att företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förenkla reglerna för småskaliga slakterier och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att jordbrukarstöden betalas ut i tid och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3283 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av kravet på att vildsvinskött först måste passera en vilthanteringsanläggning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över befintliga hinder för saluföring av vildsvinskött och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3377 av Bengt Eliasson (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hästnäringens samhällsekonomiska betydelse och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hästnäringens betydelse för det öppna landskapet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3379 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Eclund (C, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg och Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta minska regelkrånglet för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3471 av Robert Hannah m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ursprungsmärkning och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
66. Motioner som bereds förenklat		
2016/17:297	Amir Adan (M)	
2016/17:310	Josef Fransson (SD)	
2016/17:448	Saila Quicklund (M)	2
2016/17:449	Saila Quicklund (M)	
2016/17:591	Roza Güclü Hedin m.fl. (S)	
2016/17:859	Åsa Coenraads (M)	1
2016/17:1241	Lotta Olsson (M)	1–3
2016/17:1325	Stefan Nilsson och Niclas Malmberg (båda MP)	1 och 2
2016/17:1556	Betty Malmberg (M)	2
2016/17:1589	Betty Malmberg (M)	
2016/17:1772	Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)	22
2016/17:1821	Anders Forsberg m.fl. (SD)	13
2016/17:1864	Stefan Nilsson och Carl Schlyter (båda MP)	
2016/17:2298	Johnny Skalin (SD)	
2016/17:2313	Johnny Skalin (SD)	
2016/17:2331	Johnny Skalin (SD)	
2016/17:2359	Johnny Skalin (SD)	
2016/17:2394	Markus Wiechel (SD)	
2016/17:2446	Anders Forsberg m.fl. (SD)	9, 19, 21, 22 och 27
2016/17:2451	Anders Forsberg m.fl. (SD)	1, 4 och 5
2016/17:2594	Aron Emilsson m.fl. (SD)	
2016/17:3173	Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M)	11–13

BILAGA 3

Försvarsutskottets yttrande 2016/17:FöU4y

En livsmedelsstrategi för Sverige

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har gett försvarsutskottet m.fl. utskott möjlighet att yttra sig över proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och dess följdmotioner.

Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till frågan om livsmedelsförsörjning ur ett beredskapsperspektiv. Utskottet föreslår att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker de aktuella motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (SD, C, KD).

Utskottets överväganden

En livsmedelsstrategi för Sverige

Propositionen

I januari 2017 presenterade regeringen propositionen En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104). Strategin ska ses som en plattform utifrån vilken livsmedelspolitiken ska utformas fram till 2030 och anger förutsättningarna för det fortsatta långsiktiga arbetet för en konkurrenskraftig livsmedelskedja. Regeringens åtgärder för att nå målen i livsmedelsstrategin samlas i en separat handlingsplan som uppdateras löpande. Handlingsplanen En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet publicerades i februari 2017 och omfattar konkreta insatser för att uppnå strategins målsättningar i form av åtgärder och uppdrag. Beredskaps- och försörjningstrygghetsfrågor hanteras dock i huvudsak i det utvecklingsarbete som nu bedrivs när det gäller samhällets krisberedskap och totalförvar, anger regeringen i handlingsplanen.

I propositionen presenterar regeringen bl.a. sin syn på livsmedelsförsörjning och beredskap där man anger att en ökad livsmedelsproduktion i Sverige leder till bättre förutsättningar för en god nationell försörjningsberedskap (avsnitt 4.1.5). Sveriges självförsörjningsgrad har betydelse för den svenska försörjningsförmågan såväl i kris som under höjd beredskap och krig, men många andra faktorer är av väl så stor betydelse. Bland annat krävs en fungerande marknad för insatsvaror, transporter, datasystem och lagerhållning i detalj- och grossisthandelsleden. Hela livsmedelskedjan bör vara så robust att även allvarliga påfrestningar och störningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället. Detta kräver i sin tur en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning, anger regeringen.

Regeringen hänvisar i livsmedelsstrategin till proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 där man angav att planeringen för det civila försvaret ska återupptas och genomföras utifrån planeringsanvisningar som regeringen beslutat. I den propositionen angavs vidare att planeringen för det civila försvarets stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap bör ta sin utgångspunkt i Försvarsmaktens behov. Det civila försvaret, där livsmedelsförsörjningen ingår, bör enligt regeringen inledningsvis planera för att kunna lösa uppgifter under krig i fem-tio dagar. Planeringen för övriga uppgifter inom det civila försvaret när det gäller skyddet av befolkningen och upprätthållandet av samhällsviktig verksamhet bör dock kunna utföras under en betydligt längre tid. Det krävs emellertid analyser och planering av hur leveranssäkerheten och beredskapen inom livsmedelsförsörjningen kan förbättras inför höjd beredskap. Det finns också andra krisscenarioer där internationell handel med livsmedel minskar kraftigt under längre tid. I sådana scenarier är

en inhemsk livsmedelsproduktion av stor betydelse för försörjningstryggheten. Det är därför viktigt att jordbruket och livsmedelsproduktionen fungerar även under en kris såväl på regional som på nationell nivå, enligt regeringen. Samtidigt är gränsöverskridande samarbete, handel och integration avgörande för att främja en positiv utveckling i stora delar av världen. En ökad nationell livsmedelsproduktion kan skapa förutsättningar för en ökad konsumtion av svenska livsmedel, enligt regeringen.

Regeringen gav i december 2015 i uppdrag till myndigheter med särskilt ansvar inför och vid höjd beredskap enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, bl.a. Jordbruksverket och Livsmedelsverket, att planera för det civila försvaret.

I fråga om dricksvatten understryker regeringen vidare i proposition 2016/17:104 att förutom att tillgång på säkert dricksvatten är en grundläggande samhällsfunktion för befolkningen är vatten av god kvalitet en grundförutsättning för verksamheterna i hela livsmedelskedjan. Ansvar för dricksvatten är fördelat på flera departement och myndigheter på såväl central som regional och lokal nivå. Därför krävs en ändamålsenlig styrning och god samverkan för att dricksvattenförsörjningen långsiktigt ska kunna säkras. Dricksvattenutredningen lämnade sitt slutbetänkande i april 2016 (SOU 2016:32). Utredningen har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Motionerna

Försvarskottet begränsar behandlingen av följdmotionerna till att omfatta de yrkanden som berör livsmedelsförsörjning ur ett beredskapsperspektiv.

I motion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) anförs att det är oacceptabelt att den s.k. självförsörjningsgraden för livsmedel nu har sjunkit till under 50 procent. Självförsörjningsgraden för livsmedel måste bl.a. öka för att garantera större uthållighet vid nationella och internationella kriser. Ett robust civilsamhälle med en väl fungerande svensk livsmedelsproduktion bör därför ses som en del av Sveriges totalförsvaret. Motionärerna föreslår att det långsiktiga målet ska vara att nå 100 procents självförsörjningsgrad när det gäller de livsmedel som är möjliga att producera traditionellt och naturligt i Sverige (yrkande 1).

Magnus Oscarsson m.fl. (KD) uttrycker i motion 2016/17:3615 att Sverige saknar möjligheter att försörja befolkningen med livsmedel för den händelse att handeln med omvärlden skulle skäras av, t.ex. på grund av krig eller kris. En förutsättning för att kunna bevara den svenska livsmedelsproduktionen är att Sverige bevarar den jordbruksareal som finns i landet. Kompetensen som finns inom jordbruksbranschen och forskning som svarar mot morgondagens behov behöver också bevaras. En inhemsk produktion av jordbrukets insatsvaror såsom bränsle, gödningsmedel och reservdelar behövs också. Den nuvarande bekymmersamma situationen har uppkommit genom en lång tids nedprioritering av försörjningstryggheten, anförs i motionen, där det föreslås att

regeringen ska återkomma med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad (yrkande 7).

I motion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) understryks att svensk livsmedelsförsörjning i dag är mycket sårbar för förändringar i omvärlden. Det är därför viktigt att stärka livsmedelsberedskapen och minska sårbarheten genom hela livsmedelskedjan. Det handlar inte om att bygga upp centrala livsmedelslager, utan om att se livsmedelsförsörjning ur ett systemperspektiv, bygga bort risker och få såväl privata som offentliga konsumenter att tänka över sin livsmedelsberedskap. Det föreslås därför att regeringen utreder hur livsmedelskedjans sårbarhet vid kris kan minskas (yrkande 67), att ansvarsfördelningen av livsmedelsberedskap vid kris tydliggörs (yrkande 68) och att livsmedelsförsörjning görs till en viktig parameter i planeringen för det civila försvaret (yrkande 69).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill, i likhet med vad det uttryckte i betänkande 2016/17:FöU7 om samhällets krisberedskap, understryka vikten av att Sverige säkerställer flöden av viktiga varor i en krissituation, inklusive livsmedel. Detta inkluderar försörjningen av dricksvatten. Även allvarliga påfrestningar och störningar ska kunna klaras av med rimliga konsekvenser för hela det svenska samhället med stöd av en robust livsmedelskedja, anser utskottet i likhet med regeringen. Detta kräver i sin tur en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning. Regeringens tidigare beslut om att återuppta en sammanhängande planering för totalförsvaret inklusive det civila försvaret spelar här en viktig roll.

En god samverkan mellan ansvariga aktörer är i sammanhanget viktig på grund av livsmedels- och dricksvattenområdets komplexitet. Bidragen från företaget, kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter, inklusive Livsmedelsverket och Försvarsmakten, och branschorganisationer m.fl. är centrala. Det är därför glädjande, enligt utskottet, att propositionen om en livsmedelsstrategi för Sverige betonar just vikten av dessa. Även resultatet av Regeringskansliets beredning av slutbetänkandet från Dricksvattenutredningen är ett viktigt ingångsvärde för det fortsatta arbetet, bl.a. för Försvarsberedningens pågående arbete.

Regeringen anger i handlingsplanen som är kopplad till livsmedelsstrategin att beredskaps- och försörjningstrygghetsfrågor i huvudsak hanteras i det utvecklingsarbete som nu bedrivs när det gäller samhällets krisberedskap och totalförsvaret. Detta är enligt utskottet positivt. Frågan är komplex. En produktionsökning av livsmedel kan exempelvis bidra till en ökad självförsörjningsgrad, men det är inte självklart. Självförsörjningsgraden är t.ex. även beroende av sådana faktorer som den tillhörande infrastrukturen för distribution och produktionens inriktning. Vidare skulle vissa varor som är avsedda för export kunna användas för den inhemska marknaden om landet blir avskuret från omvärlden. Tillgång till alla typer av varor är inte heller nödvändig i en krissi-

tuation. Det krävs alltså inte att Sverige är självförsörjande i fråga om allting vid en kris. Utskottet förutsätter att det vidare arbetet leder till en för Sverige gemensam syn på hur vi som helhet ska se på vår självförsörjningsgrad.

Som utskottet tidigare konstaterat, t.ex. i utskottets uppföljningsrapport Om krisen eller kriget kommer – en uppföljning av informationsinsatser till allmänheten om den enskildes ansvar och beredskap (2015/16:RFR3), åligger det också den enskilde att ta ett ansvar för sin egen livsmedelsförsörjning vid en kris. Utskottet ser positivt på de initiativ som regeringen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tagit för att stärka den enskildes beredskap.

Utskottet föreslår att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker de aktuella motionsyrkandena med hänvisning till de arbeten som pågår på området.

Skrivelsen ger inte anledning till några ytterligare uttalanden från utskottets sida.

Stockholm den 25 april 2017

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Dag Klackenbergs (M), Johan Büser (S), Teres Lindberg (S) och Per Klarberg (SD).

Avvikande meningar

1. Propositionen (SD)

Roger Richtoff (SD) och Per Klarberg (SD) anför:

Regeringen tar upp frågan om en livsmedelsstrategi i sin proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Strategin ska ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030. Livsmedelsproduktionen ska bidra till jobb, tillväxt, attraktiv landsbygd och samhällsnyttor inom hälso-, miljö- och klimatområdena. En produktionsökning skulle kunna bidra till ökad självförsörjningsgrad.

Vi anser att Sverige på grund av ett sämre säkerhetspolitiskt läge ska återta sitt totalförsvar. Totalförsvaret har många delar. En del är självförsörjningen av livsmedel. De svenska regeringarna har i modern tid främst tagit fasta på att säkra livsmedelskonkurrensen och global livsmedelssäkerhet. Detta har gjort att självförsörjningsgraden blivit lidande. Vi bör nu vidta åtgärder för att kunna höja självförsörjningsgraden av livsmedel och anser att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2016/17:3614 yrkande 1. Man bör verka för

- större odlingsytor i hela landet
- fler lagerlokaler för livsmedel i hela landet
- en strategi för att välja ut grödor och nyttodjur som motsvarar våra grundläggande behov i en kris eller vid höjd beredskap
- en marknadsföringskampanj för att i fredstid köpa lokalproducerat.

2. Propositionen (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Jag anser att frågan om Sveriges livsmedelsförsörjning och försörjningstryggheten för livsmedel i händelse av höjd beredskap och krig är viktig att arbeta vidare med. Detta sker för närvarande inom ramen för Försvarsberedningens arbete där många olika aspekter behöver belysas i allt från primärproduktion till förädling och distribution av livsmedel. Det är också viktigt att, som anförs i motion 2016/17:3618, utreda hur livsmedelskedjans sårbarhet vid kris kan minskas (yrkande 67) och att ansvarsfördelningen av livsmedelsberedskapen vid kris tydliggörs (yrkande 68). Försvarsberedningens arbete behöver beaktas i det vidare strategiarbetet på livsmedelsområdet så att vi får en livsmedelspolitik som hänger samman i ett brett perspektiv. Jag anser att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka nämnda motionsyrkanden.

3. Propositionen (KD)

Mikael Oscarsson (KD) anför:

Jag anser att utskottet bör bejaka betydelsen av ett kvantitativt mål för självförsörjningsgraden av viktiga livsmedel. I Finland är försörjningsgraden runt 85 procent, detta för att de vet hur viktigt det är att i kristider ha livsmedel till landets invånare. Riksdagen bör fastslå de etappmål som föreslås i Konkurrenskraftsutredningen. Regeringen bör ge Jordbruksverket i uppdrag att ta fram indikatorer för dessa mål, så som utredningen föreslår. Även våra nordiska grannländer bör studeras när det gäller målformuleringar om självförsörjning. Riksdagen bör därför begära att regeringen återkommer med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad i enlighet med motion 2016/17:3615 yrkande 7. Riksdagen bör också framhålla betydelsen av en inhemsk produktion av jordbrukets insatsvaror såsom bränsle, gödningsmedel och reservdelar. Sammanfattningsvis anser jag att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka nämnda motion.

BILAGA 4

Skatteutskottets yttrande 2016/17:SkU7y

En livsmedelsstrategi för Sverige

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har gett skatteutskottet tillfälle att senast den 2 maj 2017 yttra sig över proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och de följdmotioner som väckts med anledning av propositionen i de delar de berör utskottets beredningsområde.

Skatteutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde, i huvudsak avsnitt 5.6.1 och 7.1, samt över kommittémotionerna 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1, 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3, 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 11, 12, 20 och 23, 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11 och 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23.

Skatteutskottet har inte något att anföra med anledning av regeringens förslag. Utskottet anser inte heller att någon åtgärd är nödvändig med anledning av motionsyrkandena. Yrkandena bör därför avstyrkas.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (M, SD, C, L och KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen en strategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja. Strategin ska ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030.

Det övergripande målet för strategin ska enligt regeringen vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Regeringen uttalar att strategin även skapar stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan att bidra till sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet och att den lägger grunden för en starkt framtidstro hos både företag och anställda i livsmedelskedjan. En långsiktig strategi för livsmedelskedjan bidrar vidare till att Sverige kan fortsätta att ha en livsmedelsproduktion i landet av tillräcklig omfattning för att kunna bidra till jobb och tillväxt, en attraktiv landsbygd och till samhällsnyttor inom hälso-, miljö- och klimatområdet.

Enligt regeringen är strategin utformad som ett övergripande mål för livsmedelspolitiken och mål inom tre strategiska områden som bedöms vara särskilt viktiga för att nå det övergripande målet samt för att utveckla livsmedelskedjan. De strategiska områdena är Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation.

I propositionen avsnitt 5.6.1 och 7.1 Mål för det strategiska området Regler och villkor respektive Konkurrenskraftiga villkor föreslår regeringen att målet ska vara att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Målet ska uppnås genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten. För att bidra till den övergripande målsättningen har regeringen identifierat att bl.a. frågan om konkurrenskraftiga villkor är särskilt viktig inom detta strategiska område. Regeringen föreslår därför att regler och andra styrmedel som berör livsmedelskedjans företag ska utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft. Vidare föreslår regeringen att arbetet med att förenkla för företagen även fortsättningsvis ska få hög prioritet.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande I begär motionärerna ett tillkännagivande om att säkra generellt goda företagsvillkor. Konkurrenskraften för livsmedelsföretag ska stärkas och det måste finnas goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Nationella regler

och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för de svenska företagen. Nationella, mer långtgående regler ska därför alltid vara väl motiverade och prövas noga.

En skatt på handelsgödsel har inte någon miljöstyrande effekt och minskar sannolikt användningen av handelsgödsel endast marginellt eftersom alternativen är så mycket mindre effektiva. Skatten innebär enbart en kostnad och en konkurrensnackdel för jordbruket och livsmedelssektorn. En skatt på handelsgödsel ska därför inte införas.

Kostnaderna för drivmedel är en stor konkurrensnackdel i förhållande till andra jämförbara länder. Överindexeringen av drivmedelsskatterna försämrar konkurrenskraften snarare än att stärka den. Moderaterna står fast vid förslaget om att sänka koldioxidskatten för diesel som används i jordbruket och säger nej till regeringens överindexering av drivmedelsskatterna.

Att införa en kilometerskatt vore förödande för livsmedelssektorn och landsbygden och skulle göra det mycket svårt att kunna uppnå målen i livsmedelsstrategin. Moderaterna tar därför kraftigt avstånd från att införa en kilometerskatt.

Punktskatter på enskilda livsmedel, såsom kött och socker, har vid flera tillfällen aktualiserats i debatten. Det finns en uppenbar risk att en särskild beskattning av vissa livsmedel främst skulle slå mot svenskproducerade produkter, som ofta är premiumprodukter i det övre prissegmentet, och därmed ytterligare försämra det svenska jordbrukets och den svenska livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

I kommittémotion 2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 3 begär motionärerna ett tillkännagivande om behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor.

Skatten på diesel för lant- och skogsbruket ska sänkas till samma nivå som i Danmark, ca 0,60 kronor per liter, så att svenska bönder kan konkurrera på samma marknad som sina danska grannar.

En skatt på handelsgödsel ska inte återinföras.

En vägslitageskatt på tunga transporter skulle påverka de landsbygdsnära näringarna som jord- och skogsbruket mycket negativt och få förödande konsekvenser för konkurrenskraften. En vägslitageskatt på tunga transporter ska därför inte införas.

I kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11, 12, 20 och 23 begär motionärerna tillkännagivanden om att regeringen ska avbryta sina planer på nya punktskatter på lantbruket fram till 2020, om behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor, om att underlätta ägarskiften och om att utreda hur konkurrenskraften i livsmedelsindustrin kan stärkas.

Regeringen har återigen flaggat för återinförd handelsgödselskatt, en höjd bekämpningsmedelsskatt och en kilometerskatt. Om regeringen menar allvar med att vilja stärka konkurrenskraften för svenskt lantbruk bör regeringen utlova ett stopp för ytterligare punktskatter på svenskt lantbruk under den första strategiperioden fram till 2020.

För att stärka det svenska lantbrukets konkurrenskraft och möjlighet att fortsätta att producera mat och skapa jobb och miljövärden i Sverige måste kostnadsläget för svenska lantbrukare sänkas. En ökad återbetalning av dieselskatten med totalt 50 öre mer än regeringens nuvarande återbetalning bör därför genomföras. Eftersom regeringen indexerat dieselskatten måste även återbetalningen indexeras för att lantbrukarna inte ska tappa konkurrenskraft.

Ett stort problem för företag inom hela livsmedelskedjan är ägarskiften. Inte minst inom primärproduktionen där det rör sig om mycket höga investeringskostnader. Det är därför viktigt att göra föryngring och ägarskiften möjliga i livsmedelssektorn. Centerpartiet föreslår därför att reglerna vid generationsskiften utreds för att kunna bli rättvisare och enklare.

I kommittémotion 2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 11 begär motionärerna ett tillkännagivande om grön skatteväxling.

Många av de miljöproblem som jordbruksproduktionen leder till, som övergödning och minskad biologisk mångfald, beror på tillförsel av näringsämnen via gödsling. Även förekomsten av kadmium i handelsgödsel är ett oroande miljöproblem. För att effektivisera och minska användningen av sådan gödsel föreslås att en läckageskatt ska införas.

I enlighet med klimatavtalet från Paris måste subventioner till fossila bränslen tas bort. Dagens skattereduktioner vid användning av fossilt bränsle inom jord- och skogsbruket ska därför avskaffas.

I kommittémotion 2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 23 begär motionärerna ett tillkännagivande om behovet av att skatter och avgifter utformas så att en konkurrenskraftig livsmedelssektor främjas.

Eftersom livsmedelsföretagens konkurrenskraft är beroende av fungerande transporter skulle en skatt på avstånd skada svenskt näringsliv hårt. Konkurrenskraften inom livsmedelssektorn måste säkerställas och inte urholkas genom att införa en vägsplitageskatt eller avståndsbaserade avgifter. En kilometerskatt ska därför inte införas.

I samband med utformningen av skatter och avgifter ska utgångspunkten vara att främja en konkurrenskraftig livsmedelssektor. En gödselskatt ska därför inte införas.

För att underlätta generationsövergångar bör skattereglerna modifieras så att successiva köp och försäljningar av jordbruksfastigheter underlättas.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har föreslagit en strategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja, som ska utgöra en plattform från vilken politiken ska utformas fram till 2030. Regeringen har vidare föreslagit att konkurrenskraften och lönsamheten ska stärkas bl.a. genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklningar, administrativa lättnader och andra åtgärder. För att kunna bidra till den övergripande målsättningen har

regeringen också föreslagit att regler och andra styrmedel som berör livsmedelskedjans företag ska utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan.

När det gäller förslagen om att avskaffa indexomräkningen av drivmedels-skatteerna, om sänkt dieselskatt för jord- och skogsbruk, om höjd återbetalning av koldioxidskatt på diesel inom jord- och skogsbruk, om att slopa skatte-reduktionen på fossila bränslen vid användning inom jord- och skogsbruk, om att inte införa en skatt på handelsgödsel, bekämpningsmedel och socker, om att införa en läckageskatt, om att inte införa en avståndsbaserad vägslitageskatt och en livsmedelsskatt på animalieproduktionens klimatkostnader samt om att förändra beskattningen av generationsskiften i fåmansföretag har utskottet nyligen avstyrkt motsvarande förslag (bet. 2016/17:SkU23, bet. 2016/17:SkU24 och yttr. 2016/17:SkU1y). Utskottet finner inte skäl att ändra sina ställningstaganden. Utskottet anser inte heller att övriga motionsyrkanden föranleder någon åtgärd.

Samtliga yrkanden bör därför avstyrkas av miljö- och jordbruksutskottet. I övrigt har utskottet inte något att anföra med anledning av regeringens förslag.

Stockholm den 27 april 2017

På skatteutskottets vägnar

Per Åsling

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Åsling (C), Jörgen Hellman (S), Maria Malmer Stenergard (M), Maria Strömkvist (S), Helena Bouveng (M), Olle Felten (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Adnan Dibrani (S), David Lång (SD), Mathias Sundin (L), Daniel Sestrajcic (V), Larry Söder (KD), Patrik Lundqvist (S), Erik Ezelius (S), Jörgen Warborn (M), Jamal El-Haj (S) och Janine Alm Ericson (MP).

Avvikande meningar

1. En livsmedelsstrategi för Sverige (M)

Maria Malmer Stenergard (M), Helena Bouveng (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M) och Jörgen Warborn (M) anför:

Riksdagen bör tillkännage för regeringen att generellt goda företagsvillkor ska säkras. Konkurrenskraften för livsmedelsföretag ska stärkas och det måste finnas goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Det är därför oroande med regeringens politik, som innebär högre skatter på jobb och företagande. Regelverk som rör företag i primär- och livsmedelsproduktionen är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för de svenska företagen. Nationella, mer långtgående regler ska därför alltid vara väl motiverade och prövas noga.

En skatt på handelsgödsel har inte någon miljöstyrande effekt och minskar sannolikt användningen av handelsgödsel endast marginellt eftersom alternativen är så mycket mindre effektiva. Skatten innebär enbart en kostnad och en konkurrensnackdel för jordbruket och livsmedelssektorn. En skatt på handelsgödsel ska därför inte införas.

För att det svenska lantbruket och livsmedelsindustrin ska kunna stå sig i den internationella konkurrensen krävs att kostnaderna för livsmedelsproduktionens nödvändiga transporter minskar. Kostnaderna för drivmedel är en stor konkurrensnackdel i förhållande till andra jämförbara länder. Överindexeringen av drivmedelsskatterna försämrar konkurrenskraften snarare än att stärka den. Moderaterna står fast vid förslaget om att sänka koldioxidskatten för diesel som används i jordbruket och säger nej till regeringens överindexering av drivmedelsskatterna.

Sverige är ett stort land i Europas utkant och avstånden är redan i dag en konkurrensnackdel för det svenska näringslivet i allmänhet och för de areella näringarna i synnerhet. Att införa en kilometerskatt vore förödande för livsmedelssektorn och landsbygden och skulle göra det mycket svårt att uppnå målen i livsmedelsstrategin. Moderaterna tar därför kraftigt avstånd från att införa en kilometerskatt.

Punktskatter på enskilda livsmedel, såsom kött och socker, har vid flera tillfällen aktualiserats i debatten. Det är principiellt tveksamt att politiskt styra konsumtion på det viset, även om det finns vissa undantag där det kan vara befogat. Erfarenheter från andra länder visar att det är osäkert om sådana skatter bidrar till minskad konsumtion av exempelvis kött eller socker. Det finns en uppenbar risk att en särskild beskattning av vissa livsmedel främst skulle slå mot svenskproducerade produkter, som ofta är premiumprodukter i det övre prissegmentet, och därmed ytterligare försämra det svenska jordbrukets och den svenska livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Miljöutskottet bör därför tillstyrka motion 2016/17:3620 yrkande 1.

2. En livsmedelsstrategi för Sverige (SD)

Olle Felten (SD) och David Lång (SD) anför:

Riksdagen bör tillkännage för regeringen behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor.

Den tidigare avgiften på handelsgödsel kom en gång till för att finansiera den svenska spannmålsexporten. Senare användes den som ett skäl för att minska läckaget av gödning till vattendrag och att minska tillförseln av tungmetaller till jorden. När det gäller frågan om näringsläckage finns det ett flertal studier som visar att det snarare är geografi, jordart och djurintensitet som är avgörande än om odlingen bedrivs ekologiskt eller inte. Det kan konstateras att jordbrukets läckage av växtnäringssämnen har minskat på senare år genom minskad spannmålsodling och ett målmedvetet miljöarbete från lantbrukets sida. Sverigedemokraterna motsätter sig därför att skatten på handelsgödsel återinförs.

Svenska bönder konkurrerar på samma marknad som sina danska grannar och Sverigedemokraterna anser därför att det är rimligt att skattenivån är densamma. Detta är en relativt stor, men nödvändig reform som kommer att leda till att fler lantbruk fortsätter att kunna vara verksamma och utvecklas i Sverige. Skatten på diesel för lant- och skogsbruket ska därför sänkas till samma nivå som i Danmark, ca 0,60 kronor per liter, så att svenska bönder kan konkurrera på samma marknad som sina danska grannar.

En vägslitageskatt på tunga transporter skulle påverka de landsbygdsnära näringarna som jord- och skogsbruket mycket negativt och få förödande konsekvenser för konkurrenskraften. En vägslitageskatt på tunga transporter ska därför inte införas.

Miljöutskottet bör därför tillstyrka motion 2016/17:3614 yrkande 3.

3. En livsmedelsstrategi för Sverige (C)

Per Åsling (C) anför:

Riksdagen bör tillkännage för regeringen att den måste avbryta planerna på nya punktskatter på lantbruket fram till 2020 (yrkande 11). Regeringen har återigen flaggat för återinförd handelsgödselskatt, en höjd bekämpningsmedelsskatt och en kilometerskatt. Om regeringen menar allvar med att vilja stärka konkurrenskraften för svenskt lantbruk bör regeringen utlova ett stopp för ytterligare punktskatter på svenskt lantbruk under den första strategiperioden fram till 2020. Livsmedelsföretagens konkurrenskraft är helt beroende av fungerande transporter och en kilometerskatt skulle skada svenskt näringsliv hårt. Centerpartiet vill därför säkerställa att konkurrenskraften inom livsmedelssektorn inte urholkas genom att införa en vägslitageskatt eller avståndsbaserade avgifter.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor (yrkande 12). För att stärka det svenska lantbrukets konkurrenskraft och möjlighet att fortsätta att producera mat och skapa jobb och miljövärden i Sverige måste kostnadsläget för svenska lantbrukare sänkas. En ökad återbetalning av dieselskatten med totalt 50 öre mer än regeringens nuvarande återbetalning bör därför genomföras. Eftersom regeringen indexerat dieselskatten måste även återbetalningen indexeras för att lantbrukarna inte ska tappa konkurrenskraft.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen att ägarskiften behöver underlättas (yrkande 20). Ett stort problem för företag inom hela livsmedelskedjan är ägarskiften. Det gäller inte minst inom primärproduktionen där det rör sig om mycket höga investeringskostnader. Det är därför viktigt att göra föryngring och ägarskiften möjliga i livsmedelssektorn. Det finns t.ex. behov av rättvisare skatteregler när familjeföretagare vill sälja företag till sina barn. Reglerna vid generationsskiften genom försäljning av företag inom familjen är i dag mer komplicerade än vid försäljning till en utomstående. Centerpartiet föreslår därför att reglerna vid generationsskiften utreds för att kunna bli rättvisare och enklare.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen att man bör utreda hur konkurrenskraften i livsmedelsindustrin kan stärkas (yrkande 23). Livsmedelsbranschen har efterfrågat en bättre samverkan mellan livsmedelsproducenter, industri, handel och konsumenter för att möta behoven av produkter med efterfrågan. Således behöver en sådan samverkan inom livsmedelskedjan främjas. Livsmedelsindustrin har en stor potential att växa. För att kartlägga vilka exakta åtgärder som måste till för att stärka och utveckla branschen vill Centerpartiet se en utredning om hur konkurrenskraften inom livsmedelsindustrin kan stärkas med fokus på avgifter och skatter.

Miljöutskottet bör därför tillstyrka motion 2016/17:3618 yrkandena 11, 12, 20 och 23.

4. En livsmedelsstrategi för Sverige (L)

Mathias Sundin (L) anför:

Riksdagen bör tillkännage för regeringen behovet av grön skatteväxling. Det behövs en generell och företagervänlig politik som inte tynger företag med onödig byråkrati och höga skatter på jobb och företagande. Liberalerna är kritiska till regeringens generella politik som innebär att mer skatt läggs på jobb och företagande, vilket också drabbar företag inom livsmedelssektorn. Liberalerna vill i stället se mer av grön skatteväxling, vilket innebär sänkt skatt på jobb men höjda miljö- och klimatpåverkande skatter och avgifter. Många av de miljöproblem som jordbruksproduktionen leder till, som övergödning och minskad biologisk mångfald, beror på tillförsel av näringsämnen via gödsling. Även förekomsten av kadmium i handelsgödsel är ett oroande

miljöproblem. För att effektivisera och minska användningen av sådan gödsel bör en läckageskatt införas.

I enlighet med klimatavtalet från Paris måste subventioner till fossila bränslen tas bort. Dagens skattereduktioner vid användning av fossilt bränsle inom jord- och skogsbruket ska därför avskaffas.

Miljöutskottet bör därför tillstyrka motion 2016/17:3616 yrkande 11.

5. En livsmedelsstrategi för Sverige (KD)

Larry Söder (KD) anför:

Riksdagen bör tillkännage för regeringen behovet av att skatter och avgifter utformas så att en konkurrenskraftig livsmedelssektor främjas. Eftersom livsmedelsföretagens konkurrenskraft är beroende av fungerande transporter skulle en skatt på avstånd skada svenskt näringsliv hårt. Konkurrenskraften inom livsmedelssektorn måste säkerställas och inte urholkas genom att införa en vägslitageskatt eller avståndsbaserade avgifter. En kilometerskatt ska därför inte införas.

I samband med utformningen av skatter och avgifter ska utgångspunkten vara att främja en konkurrenskraftig livsmedelssektor. En gödselskatt ska därför inte införas.

För att underlätta generationsövergångar bör skattereglerna modifieras så att successiva köp och försäljningar av jordbruksfastigheter underlättas.

Miljöutskottet bör därför tillstyrka motion 2016/17:3615 yrkande 23.

BILAGA 5

Socialutskottets yttrande 2016/17: SoU6y

En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 23 mars 2017 att ge bl.a. socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som rör socialutskottets beredningsområde och över motion 2016/17:3618 (C) yrkandena 66 och 79.

Socialutskottet ställer sig bakom regeringens förslag i de delar som berör utskottets beredningsområde och föreslår att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (M, SD, C, L, KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslås en strategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja. Strategin ska ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030.

Det övergripande målet för strategin föreslås vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle enligt regeringen kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Enligt regeringen skapar strategin även stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan att bidra till sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet och lägger grunden för en stärkt framtidstro hos både företag och anställda i livsmedelskedjan. En långsiktig strategi för livsmedelskedjan bidrar vidare till en livsmedelsproduktion i Sverige som även i fortsättningen är tillräckligt omfattande för att bidra till jobb och tillväxt, en attraktiv landsbygd och till samhällsnyttor inom hälso-, miljö- och klimatområdet. Till livsmedelskedjan räknas primärproduktionen, livsmedelsindustrin, livsmedelshandeln, restaurangnäringen, måltidsturismen och konsumenten.

Strategin är utformad kring det ovan nämnda övergripande målet för livsmedelspolitiken och tre strategiska mål inom områden som bedöms vara särskilt viktiga för att nå det övergripande målet samt för utvecklingen av livsmedelskedjan. De strategiska områdena är regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation.

Hälsa, bra matvanor och måltiden

När det gäller hälsa och bra matvanor anför regeringen i propositionen (s. 14) bl.a. att förutsättningarna för en god hälsa främst påverkas av folkhälsans bestämningsfaktorer såsom ekonomiska och sociala förutsättningar, men att även levnadsvanor har betydelse för människors hälsa. Regeringens långsiktiga mål är att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation, och i detta arbete är skillnader i matvanor mellan olika grupper ett viktigt område.

Regeringen framhåller i propositionen att det är viktigt att fortsätta arbetet för bättre matvanor, framför allt vad gäller samordning, utnyttjande av resurser och kunskapsläget. Regeringen anser att det krävs ett samlat arbete för att främja bra matvanor hos befolkningen.

Regeringen anför vidare i propositionen (s. 68) att måltiden inom den offentliga sektorn, t.ex. förskola, skola, vård och omsorg, kan vara ett viktigt verktyg för att påverka efterfrågan av livsmedel av god kvalitet, bidra till god folkhälsa och till hållbar livsmedelskonsumtion samt bidra till att höja intresset och statusen för måltider, mat och livsmedelsproduktion. Det nationella kompetenscentrumet för måltider i vård, skola och omsorg på Livsmedelsverket verkar för att utveckla den offentliga måltiden och kan ha en central roll i arbetet.

Regeringen anser att kunskapsnivån hos både barn och unga vad gäller mat och måltider bör höjas. Måltider inom den offentliga sektorn spelar en viktig roll i sammanhanget.

Besöksnäring och måltidsupplevelser

Regeringen framhåller i propositionen (s. 74) att det finns goda förutsättningar för att marknadsföra och utveckla insatser för att möta den potential som finns i upplevelser kring mat och dryck som en integrerad del av besöksnäringen.

Motionerna

I motion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 66 begärs ett tillkännagivande om att ta fram en handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja hälsosam kost. Motionärerna anför att det är politikens ansvar att förse konsumenter med information och verktyg så att de själva kan ta aktiva beslut.

I yrkande 79 begärs ett tillkännagivande om att möjliggöra gårdsförsäljning av lokala alkoholhaltiga produkter. Motionärerna anför att gårdsförsäljning av alkohol skulle kunna vara ett sätt såväl att skapa arbetstillfällen på landsbygden som att stödja besöksnäringen.

Bakgrund – folkhälsa

Nationellt mål för folkhälsoarbetet

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet är att skapa förutsättningar i samhället för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen (prop. 2002/03:35, bet. 2002/03:SoU7, rskr. 2002/03:145). De samhällseliga förutsättningarnas betydelse för folkhälsoutvecklingen har bl.a. lyfts fram i propositionen Mål för folkhälsan (prop. 2002/03:35), där den grundläggande inriktningen för det svenska folkhälsoarbetet beskrivs. Enligt propositionen ska folkhälsoarbetet i första hand inriktas på folkhälsans bestämningsfaktorer, dvs. de livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor som påverkar folkhälsan.

För att underlätta uppföljningen av arbetet med att nå det övergripande målet har elva målområden utvecklats. Målområdena omfattar politikområden som är relevanta för folkhälsoarbetet, och de grupperar de faktorer i

människors levnadsvillkor, livsmiljöer och levnadsvanor som har störst betydelse för folkhälsan. Följande elva målområden har fastställts (se prop. 2007/08:110, bet. 2007/08:SoU11, rskr. 2007/08:226):

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomiska och sociala förutsättningar
3. Barns och ungas uppväxtvillkor
4. Hälsa i arbetslivet
5. Miljöer och produkter
6. Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
7. Skydd mot smittspridning
8. Sexualitet och reproduktiv hälsa
9. Fysisk aktivitet
10. Matvanor och livsmedel
11. Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel.

Folkhälsomyndighetens uppdrag

Folkhälsomyndighetens arbete med matvanor syftar till att skapa förutsättningar för goda matvanor.¹ Myndigheten följer utvecklingen av, och kunskapen om, de faktorer i samhället som bestämmer människors matvanor och livsvillkor. Vidare sammanställer myndigheten kunskap om effektiva metoder och strategier för att främja goda matvanor i befolkningen samt utvärderar vilka insatser som har gjorts för att påverka befolkningens hälsoutveckling.

Av Folkhälsomyndighetens regleringsbrev för 2017 framgår att myndigheten tillsammans med Livsmedelsverket ska ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet, i enlighet med ett tidigare regeringsbeslut.² Myndigheterna ska bl.a. analysera och lämna förslag på hur statliga myndigheter, kommuner och landsting, förenings- och näringslivet samt arbetsmarknadens parter kan medverka i ett långsiktigt arbete för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2017.

Enligt uppgift från Socialdepartementet kommer redovisningen av Folkhälsomyndighetens uppdrag att utgöra ett av flera underlag när det gäller regeringens politik för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet, dvs. målområdena 9 och 10 i målstrukturen för folkhälsopolitiken.

¹<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/fysisk-aktivitet-och-matvanor/matvanor/>.

² Dnr S2010/03655/FS, S2010/05325/FS, S2015/03346/FS m.fl.

Kommissionen för jämlik hälsas delbetänkande Det handlar om jämlik hälsa – Utgångspunkter för Kommissionens vidare arbete

Kommissionen konstaterar i sitt delbetänkande SOU 2016:55 att levnadsvanor är ett centralt område för att uppnå jämlik hälsa (s. 131). Kommissionen konstaterar vidare att förutsättningarna för en god hälsa påverkas av livsvillkoren och av individens egna val och levnadsvanor. Individens val är dock inte alltid fritt; levnadsvanor skiljer sig åt beroende på social miljö, utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar. Rökning, alkohol, ohälsosamma matvanor, fysisk inaktivitet och brist på sömn är välkända riskfaktorer för att insjukna i våra stora folksjukdomar som cancer och hjärt- och kärlsjukdomar.

Kommissionen har också lämnat delbetänkandet För en god och jämlik hälsa – En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket (SOU 2017:4). Kommissionens slutbetänkande ska lämnas senast den 30 april 2017.

Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder

Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder innehåller rekommendationer för att förebygga sjukdom genom att stödja förändring av levnadsvanorna tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor. När det gäller ohälsosamma matvanor innebär rekommendationerna bl.a. att hälso- och sjukvården bör erbjuda kvalificerat rådgivande samtal till patienter med ohälsosamma matvanor.

För närvarande pågår en övergripande revidering av riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder, och en remissversion beräknas vara klar i november 2017.

Bakgrund – gårdsförsäljning av alkohol

Alkohollagen

Alkohollagen (2010:1622) trädde i kraft den 1 januari 2011. I tredje kapitlet finns allmänna bestämmelser om försäljning. Av 7 § följer att alkoholdrycker inte får säljas eller lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. När det gäller folköl gäller motsvarande för den som inte har fyllt 18 år. Alkoholdrycker får serveras till den som har fyllt 18 år.

I 5 kap. 1 och 2 §§ finns bestämmelser om att det för detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker ska finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (Systembolaget AB), ägt av staten, och att det endast är detta detaljhandelsbolag som får bedriva detaljhandel med sådana produkter. Av 3 § följer att Systembolaget beslutar om försäljningsställenas förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Lokalt och småskaligt producerade produkter³

Sedan den 1 september 2014 har Systembolaget ett nytt sortiment av lokalt och småskaligt producerade produkter över hela landet. Lokala producenter kan leverera till upp till tio olika butiker inom en radie om tio mil från produktionsstället. Från den 5 februari 2015 utökades milsgränsen till 15 mil. Leverantörerna kan också välja om de vill göra varorna beställningsbara i hela landet. Om Systembolaget inte köper in en produkt till det lokala sortimentet kan den säljas via beställningssortimentet. En sådan produkt har även möjlighet att komma in i det fasta sortimentet i den butik där den efterfrågas.

Betänkandet Gårdsförsäljning

I december 2010 lämnade Utredningen om vissa alkoholfrågor delbetänkandet Gårdsförsäljning (2010:98). Utredningens uppdrag var att ta fram ett förslag till hur gårdsförsäljning av alkoholdrycker kan ske på ett sätt som är förenligt med EU-rätten och detaljhandelsmonopolet utan att det leder till negativa konsekvenser för folkhälsan. Utredningens slutsats var att det går att införa gårdsförsäljning under de givna förutsättningarna, men att det måste ske enligt en modell som inte hindrar utländska tillverkare att få sina produkter sålda genom gårdsförsäljning eller att etablera sig i Sverige för att bedriva gårdsförsäljning och så länge modellen för gårdsförsäljning är konsekvent med den svenska alkoholpolitiken. Utredningen lämnade ett förslag till regelverk för gårdsförsäljning.

Den 16 december 2012 framförde den dåvarande regeringen att den inte avsåg att lämna något förslag med anledning av förslagen i den ovannämnda utredningen.⁴ Den 11 december 2014 beslutade regeringen att avsluta beredningen utan att lämna något förslag (dnr S2010/9077/FST).

Tidigare behandling

Motioner om gårdsförsäljning behandlades och avstyrktes av utskottet senast i betänkande 2014/15: SoU6 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor (s. 26 f., res. M+C samt SD). Riksdagen följde utskottet.

Utskottet påminde i sitt ställningstagande om att detaljhandelsmonopolet är ett av de viktigaste alkoholpolitiska verktygen för att nå det alkoholpolitiska målet. Utskottet konstaterade därefter att regeringen nyss avslutat beredningen av betänkandet Gårdsförsäljning (SOU 2010:98) och anförde följande.

I ett interpellationssvar (2014/15:194) redogjorde statsrådet Gabriel Wikström för att det inte är möjligt att begränsa försäljningen så att enbart svenska vinproducenter skulle kunna sälja mindre kvantiteter av sitt egenproducerade vin till besökare på gården eftersom detta skulle strida mot EU:s regler om diskriminering. För att undvika diskriminering krävs bl.a. att de svenska försäljarna också får sälja alla typer av alkoholprodukter som produceras lokalt och att de även får sälja liknande

³<https://www.systembolaget.se/fakta-och-nyheter/nyheter-i-sortimentet/lokalt-och-smaskaligt/>.

⁴ Se betänkande 2014/15: SoU6 s. 23.

produkter från alkoholproducenter från övriga EU. En sådan ytterligare försäljningskanal till privatkunder skulle enligt statsrådet riskera Systembolagets monopol, vilket i sin tur skulle leda till negativa konsekvenser för folkhälsan, och i denna del gör alltså statsrådet en annan bedömning än vad utredningen gjorde. Utskottet delar statsrådets bedömning och avstyrker alla motioner.

Svar på fråga om gårdsförsäljning

Statsrådet Gabriel Wikström har vid flera tillfällen besvarat frågor om gårdsförsäljning, senast den 8 februari 2017. Statsrådet lämnade då följande svar på fråga (fr. 2016/17:763) av Sten Bergheden (M).

Det finns i dag ett stort intresse för det hantverksmässiga och småskaliga. Denna utveckling slår även igenom för de lokala och småskaliga drycker som Systembolaget säljer. För att möta det ökade intresset har Systembolaget utvecklat nya tillvägagångssätt för hantering av lokala och småskaliga artiklar i syfte att öka tillgänglighet, produktinformation och kvalitetskontroll. Även antalet leverantörer har ökat och första halvåret 2016 hade Systembolaget drygt 200 leverantörer som levererat till Systembolagets lokala och småskaliga sortiment.

Sten Berghedens fråga handlar om att låta lokala och småskaliga alkoholproducenter såsom mikrobryggerier och vinodlingar omvandlas till ombud för Systembolaget för att på det sättet göra gårdsförsäljning möjligt.

Såvitt jag kan se har en lokal och småskalig alkoholproducent inget att vinna på en sådan ordning då ombudens uppgift är att ta emot beställningar från konsumenter för att sedan vidarebefordra beställningarna till Systembolaget, som i sin tur skickar beställda varor till ombuden för utlämning till konsumenterna. Konsumenten kan även beställa varorna direkt hos Systembolaget och hämta ut dessa hos närmaste ombud. Ombuden får således endast förvara alkoholdrycker som konsumenter tidigare beställt. Om ett ombud skulle tillåtas lagerhålla varor för direktförsäljning blir det i stället detaljhandel till konsument, vilket är i strid mot detaljhandelsmonopolet.

Så svaret är att en sådan omprövning som Sten Bergheden efterfrågar inte är aktuell.

Svar på interpellation om gårdsförsäljning

I ett svar på interpellation (ip. 2016/17:295) av Edward Riedl (M) anförde statsrådet Gabriel Wikström den 21 mars 2017 utöver vad han anförde i sitt frågesvar ovan bl.a. följande.

För att börja med folkhälsan och huruvida småskalig gårdsproduktion och försäljning av det man producerar på gården direkt hotar folkhälsan är svaret att de små kvantiteter det handlar om, kanske 1 000 liter alkohol per år, inte är ett direkt hot mot folkhälsan i Sverige. Däremot utgör det ett mycket stort indirekt hot. En etablering av en småskalig försäljning skulle innebära att monopolet utmanas.

Ett monopol betyder att man har en ensamrätt att sälja någonting. I det här fallet har Systembolaget ensamrätt att sälja den mesta av alkoholen som ska konsumeras någon annanstans i Sverige. Man har de facto brutit monopolet så fort man öppnar någonting som liknar en annan typ av försäljningsställen än dem som Systembolaget har. För att då inte verka

diskriminerande mot andra företag i till exempel andra EU-länder måste man också tillåta dem att öppna till exempel vin- eller ölbutiker.

Det är detta som har gjort att jag och regeringen kommit fram till slutsatsen att vi inte vill pröva frågan om gårdsförsäljning. Vi vill inte göra någonting som kan hota monopolet eftersom det är själva grundbulten i den svenska alkoholpolitiken. Det är med stor sannolikhet en stor förklaring till varför alkoholkonsumtionen har sjunkit under ett stort antal år inte minst bland ungdomar och till varför den svenska alkoholpolitiken på många sätt är väldigt lyckad särskilt i jämförelse med en hel del andra länder.

Utskottets ställningstagande

Regeringen presenterar i propositionen en strategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja. Två av de motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen berör socialutskottets beredningsområde.

Utskottet delar regeringens bedömning i propositionen att det är viktigt att fortsätta arbetet för bättre matvanor och att det krävs ett samlat arbete för att främja bra matvanor hos befolkningen. Utskottet ser därför positivt på och välkomnar att Folkhälsomyndigheten tillsammans med Livsmedelsverket har fått i uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Mot bakgrund av det anförda anser inte utskottet att något initiativ är nödvändigt.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om gårdsförsäljning av alkohol och har då bl.a. hänvisat till att detaljhandelsmonopolet är ett av de viktigaste alkoholpolitiska verktygen för att nå det alkoholpolitiska målet. Utskottet anser inte att det nu finns skäl att göra någon annan bedömning.

Sammanfattningsvis ställer sig socialutskottet bakom regeringens förslag i de delar som berör utskottets beredningsområde samt föreslår att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motion 2016/17:3618 (C) yrkandena 66 och 79.

Stockholm den 27 april 2017

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Katarina Brännström (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Jan Lindholm (MP), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Karin Rågsjö (V), Yasmine Larsson (S), Staffan Danielsson (C) och Christina Örnebjär (L).

Avvikande meningar

1. En nationell handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja hälsosam kost (C, L, KD)

Emma Henriksson (KD), Staffan Danielsson (C) och Christina Örnebjär (L) anför:

Vi anser att Sverige behöver en nationell handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hållbar och hälsosam kost. Vi anser vidare att det är politikens ansvar att förse konsumenter med information och verktyg för att dessa själva ska kunna fatta aktiva beslut. För att detta ska vara möjligt bedömer vi att det behövs ett arbete på nationell nivå. I takt med ett ökat antal folkhälsosjukdomar och därmed ökade samhällskostnader behöver politiken möjliggöra ett förebyggande arbete genom en handlingsplan för folkhälsa. Regeringen bör därför ta fram en handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hälsosam kost.

Detta innebär att vi anser att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2016/17:3618 (C) yrkande 66.

2. Gårdsförsäljning av alkohol (M, SD, C)

Cecilia Widegren (M), Katarina Brännström (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M), Carina Herrstedt (SD) och Staffan Danielsson (C) anför:

Vingårdar och små bryggerier skulle enligt vår mening kunna bli fantastiska besöksmål. Vi noterar att företrädare för tillverkare av alkoholdrycker samstämmigt har uppgett att konsumenter i samband med studiebesök och liknande arrangemang med anknytning till de tillverkade produkterna genomgående efterfrågar möjligheten att få köpa med sig någon flaska vid besökstillfället.

Gårdsförsäljning av alkohol skulle kunna vara ett sätt såväl att skapa arbetstillfällen på landsbygden som att stödja besöksnäringen. Vi vill därför att det ska bli tillåtet med gårdsförsäljning hos de små lokala bryggerierna. Vi vill emellertid i detta sammanhang understryka att de alkoholpolitiska målen inte får äventyras. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om gårdsförsäljning av alkohol.

Detta innebär att vi anser att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2016/17:3618 (C) yrkande 79.

BILAGA 6

Utbildningsutskottets yttrande 2016/17:UbU6y

En livsmedelsstrategi för Sverige

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 23 mars 2017 att ge bl.a. utbildningsutskottet tillfälle att senast den 2 maj 2017 yttra sig över proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt de följdmotioner som har väckts med anledning av propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet redovisar i yttrandet vissa utgångspunkter för arbetet med livsmedelsstrategin inom utskottets beredningsområde liksom vissa synpunkter med anledning av fyra yrkanden i en följdmotion om mat som pedagogiskt verktyg i skolan, branschskolor, mobilitet mellan akademien och näringslivet samt studie- och yrkesvägledarna som länk mellan skolan och arbetslivet.

Utbildningsutskottet understryker att ett viktigt generellt mål för utbildningssystemet är att möta kompetensbehovet i samhället. Utskottet bedömer att de frågor som tas upp i yrkandena omfattas av vidtagna åtgärder och pågående insatser.

Utskottets överväganden

En livsmedelsstrategi för Sverige

Propositionen

I propositionen föreslås en strategi för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja. Strategin ska ses som en plattform utifrån vilken politiken ska utformas fram till 2030. Det övergripande målet för strategin föreslås vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Strategin skapar även stabila och långsiktiga förutsättningar för att livsmedelskedjan ska kunna bidra till sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet och lägger grunden för en stärkt framtidstro hos både företag och anställda i livsmedelskedjan. En långsiktig strategi för livsmedelskedjan bidrar vidare till att Sverige ska fortsätta att ha en livsmedelsproduktion i landet av tillräcklig omfattning för att kunna bidra till jobb och tillväxt, till en attraktiv landsbygd och till samhällsnyttor inom hälso-, miljö- och klimatområdet. Till livsmedelskedjan räknas primärproduktionen, livsmedelsindustrin, livsmedelshandeln, restaurangnäringen, måltidsturismen och konsumenten.

Strategin är utformad kring ett övergripande mål för livsmedelspolitiken samt tre strategiska mål inom områden som bedöms vara särskilt viktiga för att nå det övergripande målet, samt för utvecklingen av livsmedelskedjan. De strategiska områdena är Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till övergripande mål och strategiska mål.

Målet för det strategiska området Kunskap och innovation ska vara att stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel. För att bidra till den övergripande målsättningen har regeringen identifierat följande frågor som särskilt viktiga inom detta strategiska område: förbättrad beställarroll och behov av samordning i livsmedelskedjan, behovsmotiverad forskning, innovation, spridning och kommersialisering av forskningsresultat, rådgivning och kompetensutveckling samt utbildning för livsmedelskedjan.

Regeringen bedömer att det finns behov av en ökad samordning inom kunskaps- och innovationssystemet för livsmedelskedjan och att livsmedelskedjans aktörer behöver ta aktivt ansvar för att formulera sina behov inom kunskaps- och innovationssystemet. Vidare bedömer regeringen att den

behovsmotiverade forskning inom livsmedelskedjan är en viktig del av livsmedelsstrategin och att innovationssystemet bättre bör stödja livsmedelskedjans behov av spridning och kommersialisering av forskningsresultat och ny kunskap samt tillväxt hos nya kunskapsintensiva aktörer. Rådgivning och kompetensutveckling behöver enligt regeringen utvecklas i takt med behoven i företagen för att stärka företagens konkurrenskraft och bidra till en långsiktigt hållbar produktion.

Regeringen bedömer vidare att relevanta utbildningsanordnare även fortsättningsvis bör följa utvecklingen i livsmedelssektorn och eftersträva att möta de kompetensbehov som finns inom området. För att möta behoven i sektorn och bidra till livsmedelskedjans konkurrenskraft och hållbara utveckling anser regeringen att det behöver finnas attraktiva utbildningar på alla nivåer och att livsmedelskedjan måste förmå vara en attraktiv sektor att arbeta i. Att möta kompetensbehovet i samhället är ett viktigt generellt mål för utbildningssystemet. Regeringen vill betona vikten av att relevanta utbildningsanordnare på olika nivåer noga följer utvecklingen i livsmedelssektorn och strävar efter att möta de kompetensbehov som finns inom området.

Enligt regeringen är det viktigt att det görs en ändamålsenlig uppföljning och utvärdering av strategin. Det behöver därför finnas ett system med kontrollfunktioner och relevanta indikatorer som kan mäta måluppfyllelsen, menar regeringen. Regeringen avser att ge en myndighet i uppdrag att ta fram ett sådant system. Regeringen avser att regelbundet följa upp strategin fram till 2030. En årlig redovisning av resultaten ska göras i budgetpropositionen, och en fördjupad uppföljning ska regelbundet lämnas till riksdagen. Som en del i genomförandet av strategin kommer regeringen att ta fram en handlingsplan med åtgärder som kommer att uppdateras löpande. Riksdagen har också beslutat om medel för genomförandet av strategin.

Motionen

Enligt kommittémotion 2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 63 bör mat i högre grad användas som pedagogiskt verktyg i skolan. Motionärerna anför att skolan har en viktig möjlighet att undervisa om livsmedel, nutrition och hälsa, och det kan inkluderas inte enbart i hemkunskapen utan användas som ett pedagogiskt verktyg även i ämnen som naturvetenskap, matematik och samhällskunskap. I yrkande 84 föreslås att branschskolor ska inrättas för att kunna tillgodose vissa smala branschers behov av kompetent arbetskraft. I yrkande 85 framförs att mobiliteten mellan akademien och näringslivet bör underlättas. Motionärerna framhåller att man i USA under de senaste 40 åren har analyserat de 100 viktigaste innovationerna varje år. Akademien står för endast 6 procent av de viktigaste innovationerna. I stället är små forskningsintensiva företag samt enskilda uppfinnare och företagare en allt viktigare källa till innovationer. Det bör därför vara lättare och mer förtjänstfullt att gå från forskningsvärlden till näringslivet och vice

versa. Vidare föreslås att studie- och yrkesvägledarna i högre grad ska användas som länk mellan skolan och arbetslivet (yrkande 86). Motionärerna anser att studie- och yrkesvägledarna inte bara ska hjälpa elever att välja språk och gymnasieskola utan vara integrerade i hela skolans verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Inledande kommentarer

Utskottet välkomnar livsmedelsstrategin och delar regeringens bedömning att särskilt viktiga frågor inom det strategiska området Kunskap och innovation är en förbättrad beställarroll och ett behov av samordning i livsmedelskedjan, behovsmotiverad forskning, innovation, spridning och kommersialisering av forskningsresultat, rådgivning och kompetensutveckling samt utbildning för livsmedelskedjan. Utskottet vill särskilt framhålla att ett viktigt generellt mål för utbildningssystemet är att möta kompetensbehovet i samhället.

Utskottet ser vidare positivt på att regeringen avser att följa upp strategin fram till 2030, att en årlig redovisning av resultaten ska göras i budgetpropositionen och att en fördjupad uppföljning regelbundet ska lämnas till riksdagen. Som en del i genomförandet av strategin kommer en handlingsplan med åtgärder att tas fram som kommer att uppdateras löpande.

Mat som pedagogiskt verktyg i skolan

På Livsmedelsverket finns sedan 2011 ett nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg. Kompetenscentret utvecklar råd och stödmaterial, samverkar med andra nationella myndigheter och organisationer på måltidsområdet m.m. Livsmedelsverkets skrift Bra mat i skolan, som reviderades i april 2013, innehåller en beskrivning av måltidens kvalitet ur ett helhetsperspektiv samt förtydliganden om hur skolan kan bedöma och dokumentera näringsriktig skolmat. Skriften riktar sig till kommunerna och de enskilda skolorna som stöd i det viktiga folkhälsoarbetet för att främja bra matvanor hos eleverna i skolan. I november 2013 lanserade dessutom Livsmedelsverket och Skolverket ett gemensamt inspirationsmaterial för att ge skolledare och pedagoger verktyg för att utveckla skolmåltiden till en resurs på skolan (skriften Skolmåltiden – en viktig del av en bra skola). Inspirationsmaterialet innehåller bl.a. information om hur skolmåltiden kan bidra till skolans uppdrag som det anges i skollagen och läroplanerna samt en genomgång av hur skolmåltiden är kopplad till kursplanerna. I november 2014 presenterade Livsmedelsverket även satsningen Hej skolmat! som syftar till att göra det lättare för skolan att ta till vara skolmåltiden i undervisningen. Satsningen innefattar ett kostnadsfritt läromedel med pedagogiska övningar med skolmåltiden som grund.

Regeringen gav i maj 2016 Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet (S2016/03245/FS, delvis). Inom ramen för

uppdraget ska myndigheterna analysera och lämna förslag på hur aktörer på nationell, regional och lokal nivå kan medverka i ett långsiktigt arbete för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2017.

Webbplatsen Skolmatsverige erbjuder skolor och kommuner ett webbaserat verktyg för att utvärdera, utveckla och dokumentera kvaliteten på sin måltidsverksamhet. Sedan mars 2012 är verktyget tillgängligt för alla landets grundskolor utan kostnad. Skolmatsverige har utvecklats av forskare vid Karolinska Institutet och Stockholms läns landsting (SLL) i samarbete med bl.a. Sveriges Kommuner och Landsting, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket. Webbplatsen drivs numera av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin vid SLL.

Utskottet hänvisar till vidtagna åtgärder med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 63.

Branschskolor

Regeringen föreslog den 23 mars 2017 en försöksverksamhet med branschskolor, se proposition 2016/17:161. Branschskolorna ska ge ökade möjligheter till yrkesutbildning i hela landet. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2017 och tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2018. Försöksverksamheten föreslås pågå under fem år. Propositionen bereds av utbildningsutskottet, och justering av det aktuella betänkandet är planerad till den 8 juni 2017. Utskottet hänvisar till denna beredning med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 84.

Mobilitet mellan akademien och näringslivet

Utbildningsutskottet har i betänkande 2016/17:UBU12 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (s. 32–38) behandlat bl.a. yrkanden om mobilitet mellan akademien och näringslivet. I sitt ställningstagande betonade utskottet lärosätenas stora ansvar för att främja mobilitet vid rekrytering och meritering. Utskottet välkomnade en mer nationellt enhetlig reglering av meriteringsanställningen och delade regeringens uppfattning att en sådan förändring kan ge mobilitetsvinster. Utskottet såg också positivt på regeringens avsikt att regelbundet följa upp mobiliteten i högskolan (s. 38). Utskottet hänvisar till denna bedömning med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 85.

Studie- och yrkesvägledarna som länk mellan skola och arbetsliv

Av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 16 s. 100) framgår att regeringen beräknade totalt 36 miljoner kronor för perioden 2013–2016 (varav 10 miljoner kronor för 2015) för fortbildning av främst studie- och yrkesvägledare. Skolverket genomförde fortbildningsinsatser som inriktades mot att utveckla studie- och yrkesvägledningen med särskilt fokus på ökade

kunskaper om arbetsmarknaden. Fortbildningen gällde främst studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan men kunde också omfatta vägledning inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Skolverket upphandlade fem olika högskolekurser för studie- och yrkesvägledare, skolledare och lärare. Vidare utarbetades ett stödmaterial för lärare i grundskolan. Materialet syftar till att stödja och stimulera arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och utgår från kursplanernas centrala innehåll. Skolverket tog tillsammans med Arbetsförmedlingen fram ett utbildningspaket för lärare och studie- och yrkesvägledare för att stärka arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i alla ämnen under elevernas hela skolgång. Utbildningspaketet genomfördes i stor utsträckning i samarbete med de regionala kompetensplattformarna för att uppnå en regional förankring och geografisk spridning.

Skolverket fick enligt regleringsbrevet för budgetåret 2016 i uppdrag att även fortsättningsvis genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) årligen senast den 15 mars och slutredovisas den 15 mars 2019.

Yrkesprogramsutredningen (SOU 2015:97) föreslog bl.a. att en ny utredning skulle få i uppdrag att presentera förslag för att utveckla studie- och yrkesvägledningen i grundskolan. Yrkesprogramsutredningen konstaterade att kunskapsområdet skola–arbetsliv i viss utsträckning finns beskrivet i läroplanen och i vissa kursplaner för grundskolan. Utredningens slutsats var dock att dagens reglering är alltför splittrad och otydlig och föreslog därför att den nya utredningen borde få i uppdrag att undersöka om ett nytt ämne, arbetslivskunskap, ska införas i grundskolan. Yrkesprogramsutredningen bereds inom Regeringskansliet.

För att stimulera elevhälsans och studie- och yrkesvägledningens arbete föreslog Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) i oktober 2016 bl.a. att en främjande insats för samverkan mellan elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt lärare ska genomföras. Främjandeinsatsen föreslogs omfatta spridandet av goda exempel på samverkan och forskning. De främjande insatserna ska rikta sig till verksamma inom vägledning, elevhälsa, lärare, rektorer och huvudmän. Utredningen föreslog att insatser skulle genomföras antingen genom ett särskilt regeringsuppdrag till Skolverket eller i form av en delegation inom kommittéväsendet. Gymnasieutredningens remisstid löpte ut den 1 mars 2017, och utredningen bereds inom Regeringskansliet.

I december 2016 lämnade utredningen Att vända frånvaro till närvaro – en utredning om problematisk elevfrånvaro sitt slutbetänkande (SOU 2016:94). I fråga om studie- och yrkesvägledning bedömde utredningen att god vägledning kan bidra till att stärka motivationen hos elever för att nå kunskapsmålen och kan visa på betydelsen av närvaro. Utredningen ansåg att bristen på tillgång till studie- och yrkesvägledningskompetens är oroväckande och bedömde i likhet med Yrkesprogramsutredningen att en särskild utredare

borde tillsättas med uppdrag att föreslå åtgärder för att öka elevernas tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför framtida studie- och yrkesval kan tillgodoses.

Enligt uppgift från Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) bereds för närvarande direktiv till en utredning om studie- och yrkesvägledning.

Utbildningsutskottet beslutade den 4 april 2017 att inom ramen för sitt uppföljningsarbete genomföra en studie om studie- och yrkesvägledning.

Utskottet hänvisar till vidtagna åtgärder och pågående arbete med anledning av motion 2016/17:3618 (C) yrkande 86.

Stockholm den 2 maj 2017

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Elisabet Knutsson (MP), Erik Bengtzboe (M), Gunilla Svantorp (S), Daniel Riazat (V), Roza Güclü Hedin (S), Lena Emilsson (S), Maria Stockhaus (M), Ida Drougge (M), Crister Spets (SD), Fredrik Christensson (C) och Magnus Oscarsson (KD).

Särskilt yttrande

En livsmedelsstrategi för Sverige (M)

Michael Svensson (M), Erik Bengtzboe (M), Maria Stockhaus (M) och Ida Drougge (M) anför:

Vi ser ett stort behov av att öka kunskapen om hur vi kan få en säkrare livsmedels- och vattenförsörjning. Vi har därför föreslagit att det ska inrättas ett nytt nationellt forskningsprogram som tar sikte på bl.a. dessa frågor (se mot. 2016/17:3568). Vi har benämnt programmet En höjd beredskap i en orolig tid.

I händelse av kris måste Sverige kunna försörja sin egen befolkning med livsmedel. För att klara framtida utmaningar måste världen därför bl.a. satsa på mer växtförädling. Då kan genteknik och genredigering vara viktiga redskap. Säkra livsmedel innebär också att vi måste kunna lösa problemet med kemikalier som förekommer i naturen. Vi menar att det krävs såväl förebyggande insatser för att kemikalier inte ska komma ut i vattnet som rening av vatten där skadliga ämnen har kommit ut. Vi anser att det därför krävs mer forskning och utveckling på området. Det är exempel på satsningar som skulle förstärkas genom forskningsprogrammet En höjd beredskap i en orolig tid.